BERNARDINI
TOMITANI PATAVINI

Logici, atq; Philoſophi noſtræ ætatis eximij,
Animaduerſiones aliquot
In Primum Librum Poſteriorum
Reſolutoriorum.

CONTRADICTIONVM SOLVTIONES
in Ariſtotelis et Auerrois dicta, in Primum librum
Poſteriorum Reſolutoriorum.

In nouem Auerrois Queſita Demonſtratiua,
Argumenta.

AVERROIS GRAVIORES SENTENTIAE,
in primum ac ſecundum lib. Poſteriorum Reſolutoriorum.
Per eundem obſeruatæ.

Quæ omnia, qua maiore potuimus diligentia ex ipſius Tomitani manuſcriptis lectionibus, & ab eodem recognitis excerpta
Nuper in lucem edenda curauimus.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA
VITTORIO EMANUELE

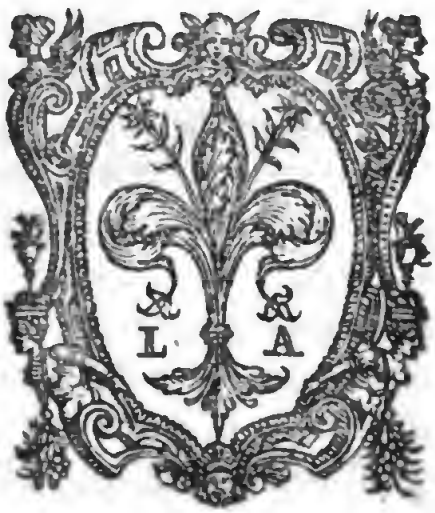

VENETIIS APVD IVNCTAS.
M. D. LXII.

CLARISS. MARINO CABALLO
Paduæ Prætori optimo,
ET
CLARISS. NICOLAO GRITTIO,
Præfecto integerrimo.

Iacobus Breznicius Polonus.
S. P. D.

MIrum vobis forsitan videbitur, Magnifici & Sapientiss. viri, me hominem alienum & exterum, auribus vestris per literas obstrepere. Verum cum eo præditus sim animo, vt eam virtutem, quæ referendæ gratiæ pro beneficijs curã susciput, maxime colam, haud alienum est, me nunc idem studij genus & officiũ erga vos de literis, literarũq; studiosis optime meritos persequi, beneficia vestra agnoscere, gratitudinemq; declarare conati. Quis enim adeo rudis & ignarus est, qui superiorum temporum motus, qui in patauino totius orbis celeberrimo Gymnasio excitati fuerant, nesciat? Quis deinde tã inuidus, aut impius, qui ea omnia vestro viri Clariss. ex Sapientiss. Reipu. Venetæ corona, ad sedandas cunctas animorum cõmotiones, tollendosq; tumultus aduentu, tanquã Castoris & Pollucis in summis tempestatibus delapsu, mitigata ac sublata non modo videre nolit, sed etiam studiosorum commodis gratulari recuset? Quæ omnia cum ita se se habeãt, non immerito liberalium artium cultores, huius diuini beneficij, vestrãq; sapientiæ ac humanitatis participes, vos, quasi duo

ſumma lumina admirantur, ſuſpiciunt, omnemq; operam & ſtudium in teſtificanda gratitudine, & obſeruantia deferunt. Atq; ego quoq; cum in eorum numero eſſem, qui ſapientiæ ac virtutis veſtræ monimenta diligentius cõtemplati ſunt, cœpi & ipſe non tantum aſpicere, ſed etiam colere, animumq; ad ſignificandum beneuolentiæ vel dicam pietatis ſtudium attendere: præſertim cum ſcirem te MARINE CABALLE clariſſime, ab eo ſtudiorum genere non abhorrere, quod nos amplectimur. Vixiſti enim olim, immo ſeruiſti tu potius in hac ipſa ciuitate doctrinarum magiſtra; in qua tanta & literarum & virtutum ornamenta adeptus es, quanta nõ vulgi iudicium, ſed ipſius Senatus Veneti prudentiſſimum conſilium ad literarum reſtaurationem, & ad moderandas, adiuuandasq; ſtudioſorum voluntates ſufficiſſe declarauit, cum te honeſtiſsima reformatoris dignitate paulo ante ornaſſet. Ea res igitur (vt nunc viri Clariſſimi NICOLAI GRITTII παραστάτε tui virtutes, res geſtas, animumq; in communem trãquillitatem mirifice propenſum, breuitatis cauſa præteream) tantũ in inflammando, incitandoq; meæ in vos gratitudinis & obſeruantiæ ſtudio valuit, vt me cohibere nõ potuerim, quin primo quoq; tempore, re ipſa id, quod animus paulo ante conceperat demonſtrarem, ac vobis teſtatum relinquerem. Itaq; cum viderem BERNARDINI TOMITANI viri & ingenij acie, & omni liberali doctrina politiſſimi ſcripta, Logicen, Veritatis μέθοδον illuſtrãtia ſatis deprauata in manibus ſtudioſorũ circũferri, nec minimũ ſæpius liuentium quorundam impuro iudicio, ob mendoſam deſcriptionem oblatrandi argumentum dari, pro mea in ipſum obſeruantia ac amore, cum eo rationem iniui, mihiq; tantum operæ ab illo nauari poſtulaui,

poſtulaui, vt quaſdam obſeruationes, quas ex quotidianis lectionibus, tam ad conferendos interpretum contextus, quàm ad ambiguas aliorum ſententias explanandas apprime neceſſarias, non ſine magno labore collegeram, caſtigaret, & emendatas in communem ſtudioſorum vtilitatem, me hortatore edi permitteret. Recuſabat ille quidem primo modeſtius: verum cum neq; flagitandi finem facerem, & hoc in primis oſtenderem fore, vt ſtudioſorum deſiderium, quo æſtuarent legendi æruditos illos & vberes in vniuerſum Ariſtotelis Organum commentarios, & in naturalem Philoſophiam obſeruationes, quæ omnia & ſententiarum copia referta, & ſuisquoq; eloquentiæ luminibus interlita, breui editurus eſſet, aliqua ex parte minueretur: victus eſt vir cũ humaniſſimus, tum mei amantiſſimus, & ſe ſtudio meo obſecuturum promiſit, cum eo tamen, vt in me hanc recognitionem ſuam reciperem: & ſententias ex his colligerem ſcriptis, quę dum ille voce profitetur, mihi emendatiora viderentur. Cui oneri me imparem animaduertens, nec tamen rem literariam adeo præſtanti fructu defraudari cupiens, ad vos viri Clariſſimi tanquam patronos, & veræ virtutis, non fucatæ, aut fauoribus altæ, protectores eximios confugiendum, vobisq; id omne quicquid eſt ſiue laboris, ſiue fructus dicandũ conſtitui: vt ea ratione perpetuum mei erga vos ſtudium, & in Tomitanũ animi mei beneuoli teſtatiſſimum extaret argumentũ. Quod ad libellum attinet, hoc mihi admonendum videbatur: ne quis, vel copiã verborũ, vel figuras, aut cincinnos coloresq; orationis ĩ preſentia ſpectet, ἁπλοῦς γὰρ ἔφυ τῆς ἀληθείας λόγος. & Tomitanus cũ ea traderet, plus ſentẽtiarum vim, quàm verborum ornatum conſiderans, ab ipſius Ariſtotelis norma loquendi ſibi

diſcedendum non putauit. Etenim ſic ille dicere inter nos ſolet, ſcripta omni poſteritati placere debere. viuã vero docentis vocem, præſentes inſtruere. optime actũ cum auditoribus iudicans, ſi eos ad id genus orationis, quo Ariſtoteles vtitur aſſuefaceret, quo, facilius Ariſtotelem & legerent, & diligerent. Tractatur autem in prima parte collatio latinarum verſionum ad græci textus veritatẽ, in his locis, in quibus maior ſiue perſpicuitas, ſiue interpretis fides deſideratur. In altera vero præcipuæ contradictiones, in quibus ſe ſe ferire videtur Ariſtoteles de medio tolluntur. Quę cum ad ſtudioſorum cedant fructum, veſtrumq; viri clariſsimi ſpectent honorem, æquo animo ſuſcipite, & date operam, vt veſtra autoritate ac dignitate, & animi diſcentiũ magis inflammentur, & TOMITANVS humaniſsimus præceptor, ad maiora, vt dixi, in Philoſophia promulganda excitetur.

Valete.

BERNARDINI TOMITANI PATAVINI

Animaduerſiones aliquot in Primum Librum Poſteriorum Reſolutoriorum.

TEX. I.

OMNIS doctrina, et oīs diſciplina] *πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις*] hoc totū verteret Cicero, [oīs doctrinę inſtitutio] qđ maxime probat Sadoletus vir eloquētisſimus, & Romana dignitate, qua functus eſt, digniſſimus. Perpēde tñ eā vocē [*διδασκαλία*] hoc eſt [doctrina] duplicē extare: aliā, quę ore docētis emanat, aliā vero q̄ librorū monumētis & lucubratiōibus tradita p̄ſcribit̄ p̄terea, cū [*μάθησις*] ſit diſcipuli eruditio cognitiōe, inde efficit̄, vt differant ſola rōne & intelligētia, non re, atq; ſubiecto, hoc ē, ceu Actio & Paſſio, qđ Ariſt. cōſtanter docet lib. 3. Phyſicę auſcultatiōis. Nec te p̄tereat Ariſ. eā eſſe cōſuetudinē, vt in librorū initiīs, ea particula vtat̄, q̄ [*πᾶσα*] ē, ſiue [omnis] vt ab vr̄ibus propōnibus, tanquā maxīe p̄cipuis auſpicet̄.

Diſcurſiua] *διανοητικὴ*] ſic alias caſtigauim⁹ locū hunc. Nā antea legebat latius vet⁹ trāslatio vnà cū Argiropylo [intellectiua] Alī verò, & q̄dē preſſi⁹, vertūt [ſyllogiſtica] ſed inepte. nōnullis probat̄ magis [cogitatiua] eruditi⁹ ſanè, q̄ ad verborū proprietatē: nobis ēt nō diſplicet [rōcinatrix] etſi gręcę voci, nulla ex latinis vr̄ plenè rīdere. Iccirco eos nō improbamus, qui aiūt [q̄ rōnis intelligētia p̄ficitur.] quanquā. n. circūlocatio eſt, ad ſnīę tñ explicationem vr̄ id opportuni⁹ accōmodatū.

Cognitiōe.] *γνώσεως*] ſic oīno legendū: licet Alex. [*εὑρήματος*] legerit, hoc eſt] inuētione] id tamē, minus â Philopono, & alīs, probatur.

Accedunt] *παραγίνονται*] Alī hñt [fiūt] Argi. [illo cōparant̄ mō] nobis ēt nō improbat̄ [hoc mō procedūt] tu vero diligēter ex his, diſciplinarū progreſſum, animaduerte: nam modus eſt comparādarū Artium.

Rōnes.] *λόγους*] ſic caſtigata fuit lectio aīs pleriq; vero cū Argir. malunt [oratiōes] prior tñ eruditior. Facultates. n. logicæ, alię rōnales ſunt, alię ſermocinatrices. Hinc cōſtat argumenta, q̄ à ratiōe ducunt̄, magis eſſe rationes, q̄; orationes, vocitanda.

Per ſyllos] *διὰ συλλογισμῶν*] q̄ rōcinatiōes] vertit Argirop.

& Perionius. Nos ēt [p argumē tatiōes] quāquā latina vox non extat, q̄ grēcæ ex ęquo rīdeat.

Per īductionē] δι' ἐπαγωγῆς] Hebręus īterpres Auerroys, nō īcōmode legit [per inqsitionē] prior tī translatio fidelior. perpēde syll'm & inductionē expo sita fuisse tāq̄ potiora argumēta, qm̄ id voluit Arist. ī topicis, tū ēt ꝙ apud veteres, id maxīe ī vsu extiterit, qī zeno & Chrisippus, syll'is vsi fuerint, Socrates vero inductionibus.

Ambæ. n. ꝑ prius nota] græcè sic [ἀμφότεροι γὰρ διὰ προγινωσκομένων] Argy.] in [vtrisq̄ nāq̄ per antea nota] Hermolaꝰ vero Barbarus, vir grauissimꝰ, & ob expulsam ab eo barbariē primis illis tꝑibꝰ dere literaria benemeritus, legit, [vtręq̄. n. ꝑ anticipationē] quid si ēt dixeris: [ambę. n. ꝑ pręcognita] Prę cognitionē aūt cām eē in nobis vt sciamus, hoc in loco adnotato, idq̄ volunt peripathetici latuisse Platonē, cū tī Platonici id negēt acerrime, ex locis plurimis, p̄sertim ex Theæteto & Menone.

A cognoscētibus] παρὰ ξωι ἔντων] quo sanè mō Argy. Alī vero [à notis] siue à [cognitis] q̄ lectio videreť planior. Colligе ex his, rōcinationē quālibet à cognitis ad ignota procedere, nec secꝰ. Itē syll'm nō ex vno cognito argumētari, sed ex pluribus assumptionibus colligere conclusionem.

TEX. 11.

Bifariam aūt necessariū est p̄cognoscere] διχῶς δ' ἀναγκαῖον προγινώσκειν.] alī] p̄notionū duo sunt gña] Arg. [dupliciter aūt p̄noss̄ necesse est.] vel ēt [dupliciter aūt necesse est antea cognoscere] At verbum [ἀναγκαῖον] hoc est [necessariū] ꝓpēdere liceat, qđ ñ tī vtilitatē rei, sed ēt ineuitabilē quādā rōnem signat, qñ in scientīs, haud, pfecto fieri pōt, vt hę â nobis teneant' absq̄ p̄notiōe, quicqđ voluerit Plato. Ad hęc, verbū [ἀναγκαῖον] vī disciplinas ītellectuales à sordidis artibꝰ seiūgere, q̄ non necessario ex hac fiūt anticipatiōe. Sed hic Themist. habes plura de hisce differentē. Interdū [ἀναγκαῖον] vtilitatē oñdit, authore Hammo. in commentarīs. v. vocum.

Alia nāq̄ ꝙ sunt] τὰ μὲν γὰρ ὅτι ὄντα] sic alias emēdatū. Antiquior. n. trāslatio hēt [alia nāq̄ qm̄ sunt] si quidē ꝑticula [ὅτι] ferè semꝑ, priores transferebāt, [qm̄]. qđ ꝓfecto huic loco, vti & cæteris alīs plurimis inepte vī rīdere. Arg. vertit [quædā. n. eē] q̄ lectio snīam magis, q̄q̄ verbi pōdus, vī exprimere. Te vero nō p̄tereat, pręcognitionē [ὅτι] eē veritatis p̄cognitionē, quoniā, quæ vera esse scimus, ea ꝙ sunt, cognoscimus.

Pręsuscipere] προϋπολαμβανειν.] Arg. [antea suscipere] alī [ante cognoscere] vel [p̄opinari] aut ēt [p̄noss̄e] sermo est de his,

his, q̄ in cōdiscēdis disciplinis, ab initio, hoc ē ante oēm doctrinę instōnem p̄accipe oporteat.

Alia vero, qd ē qd̄ dr̄, intelligere op3] τὰ δὲ τί τὸ λεγόμενόν ὅτι ξυιέναι δεῖ.] Argi. [q̄dā qd dictu significent, p̄nosse necesse est] idq; nō īperitè: sed exp̄sius alī sic [alia, ī qbus vis verbi ac signātio ītelligēda ē.] q̄ in loco cōstat definitionē verbi signationē, vocisq; ītelligētiā p̄stare.

Triāgulū aūt q; hoc signat.] τὸ δὲ τρίγωνον ὅτι τοδὶ σημαίνει.] sic emēdauimus: nā vetus trāslatio pri⁹ vertebat] triāgulū āt qm̄ hoc quidē signat.] Argy. vero [triāgulū āt hoc significare] alī] triāguli aūt hāc esse significationē] hęc āt verba, vt eūq; verteris, ad ipsam nominis definitionē referas necesse est.

TEX. III.

EST aūt cognoscere alia quidē prius cognoscētē] quorūdā vero et sil' accipiētē cognitionē. sic restitut⁹ als suit hic suo nitori locus. Nā Arg. vt sui moris ē, paulo īmutans interp̄tat [sit āt, vt cognoscam⁹ q̄dā pri⁹ cognoscētes quorūdā ēt sil' accipiētes cognitionē] adde si placet [Euenit aūt cognoscere nōnulla pri⁹ cognoscētē etc.] grecè vero [ἔστι δ' γνωρίζειν τὰ μὲν πρότερα γνωρίζοντα, τῇ δ' ἁμα λαμβάνοντα τὰ γνῶσιν] sed distīctionē teneas ex his humanę cognitiōis, ex q̄ res vniuersas et fm p̄tē acq̄rimus: cōserasq; cū hoc loco qd Philoponus ingt de inuētione, deq; cognitiōe intellectuali, sensibili, & reminiscētia, adde & q̄ Them. hēt de eo qd̄ ē scire et addiscere, nā cōtext⁹ hic scatet vna diq; varietate rerū et opīonum, mirificeq; refertus est veterum moribus: pertinentq; ad hunc ipsum locum ea ferè omnia, q̄ scribit Plato in Menone.

Vt quęcūq; sunt sub vl̄tibus, q̄rū hēt cognitionem.] οἷον ὅσα τυγχάνει ὄντα ὑπὸ τὸ καθόλου, ὧν ἔχει τ' γνῶσιν] Arg.] veluti q̄cūq; sunt sub vl̄ti, quorū habet cognitio] vel ēt sic] quēadmodū ea oīa, q̄ sub vl̄ti cōfistūt, q̄rū tenet cognitionē] etenī dictio illa [quorū] ad pticularia nō ad ipa vl̄tia ē referēda. Ex his patet rō inserēdorū pticulariū sub vl̄tibus, siue id p inuentionē fiat, vt ait Philopon⁹: siue ī his, q̄ partim à nobis noscunt, partimq; addiscunt, vt Them. vr̄, siue alia quauis ratione id fiat.

Disciplina] μάθησις] qd̄ speciatim acceperat ī p̄cedētibus, dū dixerat [disciplina discursiua] id generatim accipit hoc in loco, p̄ī institutiōe, imo ēt p̄ particulariū rerū cognitiōe: vt scias, particularia nō posse efficere scientiam in nobis, ac disciplinam posse.

Et nō p̄ mediū, extremū cognoscit] sic vet⁹ trāslatio et Argy. Forte ēt sic [& nō medio extremū cognoscit] ϗ δὲ διὰ τοῦ μέσου τὸ ἔσχατον γνωρίζεται] in qb⁹ verbis, animaduertere posſis, vim et naturam rōcinatiōis

quę-

q̄cūq; illa fuerit, nā in q̄libet argumēcatiōe rōnis, & intelligētię, vt vocār, discursu, extremū medio aliq̄ cōprehēdim⁹. Id ăt q̄; maxīe ꝓspicit ī syllo, Enthimemate, Exēplo, atq; inductiōe.

Ante vero q̄; inductū sit, aut acceptas fuerit syllus] *πρὶν δ' ἐπαχθῆναι ἢ λαβεῖν συλλογισμον*] hoc mō, vniuersam hāc ꝓtē, cū sequētib⁹ verbis, castigatā ab aliīs, legim⁹: quāquā Arg. sic vertere vī [antea vero q̄; sit inductio, vel rōcinatio facta.] cętera ille absq; interrogatiōe ꝓsequit: verū interrogationē alīs restituim⁹ q̄ opportuna valde est, quā q; optīe secuti sunt nonnulli nūc ēt ita vertim⁹, [antea vero q̄; inductio cōsistat, vel collecta sit rōcinatio.] vñ constat, cōclonē colligendā antequā desumpta fuerit, nec oīno ignotā, nec oīno notam esse dicendam. Quod nō tam dicit aduersus sophistas, q̄ etiam Platonem.

TEX. IIII.

DVBITATIO] *ἀπόρημα*] Arg. [hęsitatio] alīs [ꝓplexitas] pleriq; [ambiguitas]. alīs [qōnis laque⁹] vt ut aūt sit, oī labe carere videbit hic locus, si eū cū Plat. Menone cōferre volueris.

Aut.n.] *ἢ γὰρ.*] Sophisticę argumētatiōis forma hęc ē, hoc ē disiūctiua rōcinatio, q̄ vs⁹ ē Męno aduersus Socra. scīam fundi tus euertēs: sed hęc in Platone.

Cętērū nihil, puto, vetat, q̄d addi.cit aliq̄s, est sic scire, est aūt sic ignorare. Absurdū.n.ñ si nouit q̄dām⁹, q̄d addiscit, sed si ita, ut īquātū addiscit, & sic.] gręce sic [*ἀλλ' ἐδὲν οἶμαι κωλύει ὅμαν θάνει τὶς ὅτινῶς ὅτι ἐπίσαται ἔστι δ' ὡς ἀγνοεῖν. Ατοπον γὰρ ἴσως εἰ οἶδέ πως ὃ μανθάνει, ἀλλ' εἰ ὡδὶ οἶον ἢ μανθάνει τὴν ὥς*] vetus trās latio, anteq̄ emēdarēt, tota erat deprauata, sīnamq; oēm puerte bat. Arg. vero sic [sed nihil [vt arbitror] obstat, si id q̄d discit q̄s, partim q̄dē norit, partim ve roignoret. Nō.n. absurdū ē hoc, si id q̄d tenet, addiscat aliq̄ mō, sed si hoc pacto, eaq; rōne, q̄ discit, eodē mō teneat.] vel ēt, [at nil, vt puto, phibet, q̄d addiscit quispiā cōtingat partī scire, cōtingat ăt partim ignorare. Absurdū.n. non sinouit aliq̄ pacto, q̄d discit: sed si ita, vt q̄ rōne addiscit, et sic.] q̄ verba licet obscura videant, vitio poti⁹ breuitatis, q̄; sīnę magnitudine factū eē existimo. Nā q̄ in ꝓcedētib⁹ oīa disseruit, ea ad sophistarū argumētationē refellēdā ac diluēdā tandē refert. Hinc colligas addiscere et nosce, aut ēt scire et ignorare nō sp eē cōtraria, q̄d dictū volumus aduersus maiorē partē veterū, q ante Arist. vim horum verborum, aut leuiter, aut nulla ratione intellexere.

TEX. V.

[SIitaq;] *εἰ τοίνυν.*] Arg. [si igitur] vtroq; modo legeris illationem significat.

[Immediatis] *ἀμέσων.*] Arg. vertit, [medio vacātib⁹] vt latinus reddat Arist. verū cū mediatū

diatū atq; ímediatū voces ſint in ſciētijs iā vulgatę, poteris & veterem ꝓferre translationem.

[Qm̄ nō eſt nō ens ſcire.] ὅτι οὐκ ἔστι τὸ μὴ ὂν εἰδέναι.] Arg. [quia fieri nequit, vt id q̄d nō ē, ſciat.] rurſus [qm̄ nō cōtingit, quod non eſt ſcire.] ad hoc pertinet illud, ſciētia eſt proportio rei ad intelligentiam.

Et p̄cognita non ſolū altero mō ĩ intelligēdo, ſed & ĩ cognoſcēdo, q̄ ſunt.] καὶ προγινωσκόμενα, οὐ μόνον τῷ ἑτέρου τρόπου τῷ ξυνιέναι. ἀλλὰ καὶ τῷ εἰδέναι ὅτι ἔστι.] Arg. [et antea cognita, nō illo ſolū mō, q̄ quid ſignificent, ſed altero ē, q̄ q̄ ſint, ſcim⁹] verū ſi nō diſplicet ĩ re ſummi pōderis uerſari, nos ēt ſic [et p̄nota, nō tm̄ eo mō, quo ĩtelliguntur ſed & vt cognoſcuntur, q̄ ſint.

Principiū aūt ē demr̄onis, p̄pō ímediata.] Ἀρχὴ δ' ἔστιν ἀποδείξεως, πρότασις ἄμεσος.] Argy. [Eſt aūt demr̄onis prīcipiū propō medio vacās q̄ trāslatio vetere planior videt. Nā verbū ἔστιν, grēcè p̄ bene ſe hēt: trāslatū vero eodē ĩ loco ambiguū ſēſum reddit. Vel ēt ſic prīcipiū āt demr̄onis ē p̄pō medio carēs.]

Dialectica quidē] διαλεκτικὴ μέν.] nos ēt [diſſertatiua q̄dē.]

Cuius nō ē mediū fm̄ ſeipsā] ἧς οὐκ ἔστι μεταξὺ καθ' αὑτήν.] Arg. nō ĩepte (cuius p̄ ſe mediū nullum eſt.] item]cuius nō eſt medium ex ſe.]

Immediati vero prīcip̄ij ſyllogiſtici] Ἀμέσου δ' ἀρχῆς συλλογιστικῆς.] Arg. [principiorū āt rōcinandi, vacātiū medio] vel ſi placet [principij̄ medio carentis ratiocinatiui.]

Nō poſſe eſt aūt credere magis his, q̄ ſcit, q̄ nō ē, neq; ſciēs, neq; meli⁹ diſpoſit⁹, q̄; ſi eēt ſciēs.] at græcè difficilis ē eē hic cō text⁹, ſic. n. ſe hēt. [ἐχοῖόν τε δὲ πιστεύειν μᾶλλον ἂν οἰδεν, ἃ μὴ τυγχάνει μήτε εἰδώς, μήτε βέλτιον διακείμενος, ἢ εἰ ἐτύγχανεν εἰδώς.] quē Arg. ſic trāſtuli it [fieri aūt nō pōt, vt ea magis q̄ſpiā q̄ neſcit et circa q̄ nō melius diſpolitus ē, q̄; ſi ſcierit, q̄; ea q̄ cognoſcit, credat atq; aſſentiat.] nos quoq; ſi facere poſſum⁹ vt iuuem⁹ [fieri vero nequit, vt ea magis q̄s credat, q̄ q̄ ſcit, q̄ ignorat: aut quorū meliorē non hēt diſpoſitionem q̄; ſi ſciret.]

TEX. VI.

Avt ñ ſimplr altera demr̄o q̄ fit ex nobis notioribus] Arg. vertit [an altera d̄mr̄o ex hiſce q̄ nobis sūt notiora, q̄ fit ſimplr demr̄o nō eſt? q̄ trāslatio mihi vr̄ Ariſt. ſnīam oīno peruertere: nā particulā ñ, trāsfert an, ita vt ſermo ſit interrogatio dubitatiua. Melior itaq; vetus inuerſio, quę ñ pro aut, ſeu vel conuertit.

Trib⁹ terminis poſitis] τριῶν ὅρων τεθέντων.] nā vox τεθέντων, popularis eſt, & à vulgi cō ſuetudīe ducta, ut author ē Alexander in Topicis. Etiam [conſtitutis] verti poteſt.

Per multos nāq;, aut paucos reflectere dicere nihil differt, p̄ pau-

paucos ãt aut duos.] Arg. [siue .n. p multos, siue p paucos redĩ dicaẽ, nihil, pfecto refert, p pauciores ãt duos.] ſz et aliter, [nãq; p multos aut paucos recipro care dicere nil differt p paucos vero vel duos [nã vox ñ, lz diſiunctiua ſit, p̃t tñ hoc in loco expoſitiua ĩtelligi, q̃ſi [hoc ẽ] [τὸ μὲν γὰρ διὰ πολλῶν ἢ διὰ λίγων ἀναπάμπειν φᾶναι δὲν διαφέρει. διὰ λίγων δ' ἢ δυοῖν.

Ex duab⁹ aũt poſitiõib⁹, primis et minimis] Arg. idẽ vertit quãquã ñ deſunt q illud verbũ [ἐλαχίστων] ad min⁹ vertant. Qd magis ad ſnĩæ explicationẽ ꝓtinet, quã vim verbi. ſic vero grẽce Ariſt. ſe hẽt, [Ἐκ δύο δὲ θέσεων πρώτων, καὶ ἐλαχίστων.]

a Et qbuſcũq; ĩexñtiũ ipſis, ipſa ſunt in or̃one qd ẽ declarãte] grẽcus cõtext⁹ et ipſe paulo obſcurior vr̃, ob mirã Ariſt. breuitatẽ. [καὶ ὅσοις τ' ἐν ὑπαρχοντόν αὐτοῖς αὐτὰ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχειν τῷ τί ἐστι δηλοῦντι.] q̃ verba ſic Arg. Et itẽ ea, quorũ ĩ rõne, q̃ qd ẽ patefacit, ea ipſa ſunt, quib⁹ ĩſunt.] verũ et hẽc trãslatio ſubobſcura mihi vr̃. ſic vero et legendũ] et qbuſcũq; eorĩ, q̃ ipſis inexiſtũt, ipſa inſunt ĩ or̃one quid eſt, explicante.]

a Vt ambulãs, alterũ qd exiñs ambulãs eſt, et albũ.] Argy. nõ inepte [ambulare. n. cũ aliquid aliud ſit, ambulans eſt & albũ] nos q̃q; [vt ambulaẽ, alterũ q̃ddã exiñs, ambulãs ẽ & albũ] nã actionẽ illã ambulãdi hoc in loco ꝓpẽdit Ariſ. grẽcè vero [οἷον τὸ βαδίζειν ἕτερόν τι ὄν, βαδίζον ὅτι καὶ λευκόν.

Vt ſi quid iugulatũ interñt, et a ſm iugulationẽ, qm̃ ꝓp iugulari. [οἷον ἔτι σφαττόμενος ἀπέθανε καὶ κατὰ τὴν σφαγήν, ὅτι διὰ τὸ σφάττεσθαι.] Arg. fuſi⁹, vt ſui moris ẽ [at cũ iugularet q̃ſpiã, mortẽ obierit, iugulatione ve id ꝓſe dicim⁹, ob id ipſum. n. qa iugulabaẽ mortuus ẽ.] vel hoc mõ. [vt ſi quis iugulat⁹ perñt, et iugulatiõe: qm̃ ob iugulatum eẽ.

TEX. X.

Qvae igiẽ dñr ĩ ſimplr̃ ſci- a bilib⁹ ꝓſe ſic vt inſint p̃dicatis, aut illa ſint ĩ ſubiectis, et ꝓ ipſa ſunt, et ex neceſſitate.] ſic vero ĩ grẽco codice [τὰ ἄρα λεγόμενα ὅτι τ' ἁπλῶς ὅτι ἑκάστων καθ' αὐτὰ οὕτως ὡς ἐνυπάρχειν τοῖς κατηγορουμένοις ἢ ἐν ὑπάρχειν, διὰ αὐτό τε ὅτι καὶ ἐξ ἀνάγκης.] Arg.] q̃ igiẽ ĩ hiſce, q̃ ſub ſcĩam ſimplr̃ cadũt, ꝓſe dicunt, vel eo pacto, vt ſint in p̃dicatis ſubta, vel eo rurſus, vt ipſa ſint ĩ ſubiectis, et ꝓſe neceſſario ſũt] at breui⁹ ſic. [q̃ itaq; ꝓſe vocantur, in his, q̃ ſimplr̃ ſciuntur, eo mõ, vt ſint in prædicatis, vel illa ſint in ſubiectis, & ex ſe ſunt, & neceſſario.]

TEX. XI.

Qvod igiẽ quoduis primũ mõſtraẽ duos rectos habẽs, aut qd cũq; aliud, huic primo ineſt vr̃e.] ὅ τοίνυν τὸ τυχὸν πρῶτον δείκνυται δύο ὀρθὰς ἔχον, ἢ ὅτι ἂν ἄλλο τοῦτο πρώτῳ ὑπάρχει καθόλου.

καθόλε.] Arg. qui [igit primus his duobus rectis ęquos hr̃e, vt qd̃uis aliud demr̃at, ei pr̃io vlr id cõpetit.] vel sic [qd igit qd̃cunq; primũ monstrat duos rectos hr̃e seu qd̃uis aliud, huic primo inest vniuersaliter.]

TEX. XII.

a QVANDO aut nihil sit accidere superi⁹ p̃ter singulare] ppr̃a alĩ addunt [aut singularia] q̃quã gręca exẽplaria passim ĩpressa sic se hẽant [ὅταν ἢ μηδὲν ἢ λαβῆν ἀνώτερον παρὰ τὸ καθέκαστον, ἢ τὰ καθέκαστα.] verũ delenda illa est ꝓticula [ἢ τὰ καθέκαστα.] nec minus labũtur qui [singulariter] legũt, aut addunt. nã vetustiores codices id hñt solũ [τὸ καθέκαστον.] lz Argy. vtrumq; iterpręta⁹ fuerit.

a Vel cõtingat eẽ, vt ĩ parte totũ in q̃ mõstrat̃ [ἢ τυγχάνῃ ὂν ὡς ἐν μέρει ὅλον ἐφ' ᾧ δείκνυται.] Argy.] aut est ĩ parte totũ id de quo demr̃at.] q̃ trãslatio maxĩe facit, ad sensus cõphẽsionẽ. vel ẽt sic [vel si cõtigat vt sit in parte, totũ in quo mõstrat̃.]

b Si quidẽ, non qm̃ sic ęquales, fit hoc, lz ꝑm q̃ quiocũq; ęq̃les] εἴπερ μὴ ὅτι ὠδὶ ἴσαι γίνεται τοῦτο, ἀλλ' ἢ ὁπωσοῦν ἴσαι.] Argy. [quippe cũ id fiat nõ ex eo, q̃a sic sint illi anguli duobus rectis ęqui, sed ex eo quia quouis mõ duobus ęq̃ sint rectis.] Aliter vero. [q̃nquidẽ nõ ob id q̃ sic ęquales sint, hoc vnum efficitur, sed secundum id q̃ quouis modo æquales sunt.

TEX. XVI.

Et si demonstratũ est, non a põtaliter se hr̃e] καὶ εἰ ἀποδέδεικται ὡχ οἷόν τε ἄλλως ἔχειν.] Argy. vertit [et si demonstratũ sit quippiã, fieri nõ posse, vt illud sese habeat sec⁹.] vel sic [et si qd̃ demonstratum est, haud secus se se habere possit.]

Signũ aũt] σημεῖον δὲ.] Arg. a [signo aũt patet] alĩ [ĩdicium vero] vt ut aũt res se habeat vocẽ Arist. familiarem ꝓpendito, qua in sensilibus rebus pro confirmatione vtitur.

Aut sermonis vtiq; gr̃a [ἢ ἕνεκά γε τοῦ λόγου] Arg. [aut disputationis cã contẽdentes] siue ẽt [vel dissertatiõis saltẽ cã] et vocẽ p̃cipuã animaduerte, nã λόγος, p̃ter al's significatiões, dissertationẽ & cõtẽtionẽ signãt. b

TEX. XVII.

Si.n. qui nõ hẽt rõnẽ ei⁹ qd̃ a est ꝓ quid exiñte demr̃one nõ est sciens] vetus trãslatio paulo ẽ obscurior, cũ tñ gręce, hęc eadẽ verba sint summe perspicua εἰ γὰρ ὁμὴ ἔχων λόγον τῆς διατί, ὕσπερ ἀποδείξεως, οὐκ ὀπίσημων] Arg. [nã si nõ ẽ iste sciẽs, q̃ nõ hẽt ei⁹ rõnẽ, ꝓ quid ẽ, cuius est demr̃o] id aũt sic libeat trãsferre [si.n. qui nõ tenet rõnẽ ꝓ quid, eius, cui⁹ extat demr̃o, sciens nõ est.] perpẽde & illud, λόγον, hoc est rõnẽ ĩ significatione, pro altera demonstrationis specie, q̃ cã fit: nã vulgatis ñ erit illa tibi animaduersio.

Si ãliquis nõ sciuit nunc, hñs a

eõnem,

rōnē, & ſaluus, ſaluare, nō oblitus, neq; pri⁹ ſciuerat] εἴτις μὴ οἶδεν νῦν ἔχων τὸν λόγον. καὶ σωζόμενος, σωζομένου τοῦ πράγματος, μὴ ὅπι λελησμένος, ἢδὲ ἄρα πρότερον ἤδει.] Arg. [ſi quis nunc neſcit, rōnē hūs, & ſaluus re ſalua eſt, neq; oblitus ē, ſi neq; pri⁹ ſciebat] ſi vero te nō pigent ī re difficili verſari, ſic quoq; legendū [ſi quiſpiā ignorat nunc, tenēs rationē, et ſaluus, ſeruata re, non obliuione captus, itaq; nec prius nouerat.] Et λόγον, hoc ī loco, pro argumētatione ipſa accepтū, diligenter animaduertes.

TEX. XVIII.

a SED vel exiſtimabit ñ ſciēs] ἀλλὰ ἢ οἰήσεται οὐκ εἰδώς.] Argy. [ſz aut ſe ſcire arbitrabitur qđ neſcit] verū nō plene vī Argy. ỹbū [οἰήσεται] expleuiſſe, cū illđ [arbitrabit] verterit. nā hic ſtultā & elatam quādā vult Ariſt. arrogātiā ſignificare. Eſt .n. οἴησις, nō mō cōis opinio, verū & arrogans exiſtimatio imperitorū. Quo fit vt verti poſſit hic locus [ſed vel exiſtimabit, ignorans] ſiue etiā [ſed vel opinabitur neſciens.]

b Similiter, et ſi qđ ſciat p media, & ſi pp quid & p immediata] ὁμοίως ἐάν τε τὸ ὅτι εἰδῇ δι᾽ μέσων, ἐάν τε τὸ διότι καὶ δι᾽ ἀμέσων. locus, pfecto hic abſtruſus eſt, hoc ē ſnīæ paulo obſcurioris, vt Philoponus eſt author, quē ſic Arg. [æquo diſcrimine ſanē, ſiue q̄ ſit aliqđ p media, ſiue cur ſit aliquid p mediis vacātia ſciuerit.] aut hoc ēt pacto. [pariter ſi & q̄ noſcat ex mediīs, ſi & pp quid ex nō hīnti bus medium.] ſed vberius hic vide Philoponum.

At qui dubitare fortaſſe q̄ſpiā a poſſet, cuius cā hęc oportet ĩterrogare de his, ſi nō neceſſe ē cōcłonē eē.] Καί τοι ἀπορήσειεν ἂν τις ἴσως, τίνος ἕνεκα ταῦτα δεῖ ἐρωτᾶν περὶ τούτων εἰ μὴ ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα εἶναι.] Arg. [quā quā fortaſſe quiſpiā dubitabit, cuius nā gratia de his hęc interrogare oportet, ſi cōcluſionē eē neceſſe nō eſt.] vel hoc mō [verū ambigere forte quis poſſet, quā ob cām hęc de his percūctā opz ſi cōcłonē eſſe, nō neceſſe ē.

Oportet aūt interrogare, nō b tanquā neceſſariū ſit pp ĩterrogata, ſed q.m̄ dicere neceſſariū illa dicenti, & vere dicere, ſi vere ſint inexiſtētia] Δεῖ δὲ ἐρωτᾶν οὐχ ὡς ἀναγκαῖον ὂν διὰ τὰ ἠρωτημένα, ἀλλ᾽ ὅτι λέγειν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖνα λέγοντι, καὶ ἀληθῶς λέγειν, ἐὰν ἀληθῶς ᾖ ὑπάρχοντα.] Arg. interp̄tatio nō min⁹ fidelis ē q̄ dilucida. Hęc ſic ſe habet. [At .n. interrogare oportet, nō vt p interrogata neceſſariū quicquā ſequat, ſed quia dicere neceſſe eſt ei, qui illa dicit, & vere dici, ſi cōpetant vere.] vel ſic [oportet aūt percunctari, nō vt neceſſariū quippiā efficiat ob ea q̄ ĩterrogant, ſed quia, illa dicēti, dicere neceſſe eſt, & verè dicere, ſi verè inexiſtant] quo ī loco ĩcredibilē licet breuitatē admirari,

mirari & conſtantiã: ſic.n. creberrime ĩ priorib⁹ reſolutorĩs.

TEX. XIX.

a VELVTI per ſigna ſyllĩ.] ὅιον οἱ διὰ σημείων συλλογισμοί.] Arg. [Eę rõcinationem, q̃ per ſigna conficiuntur] vel ſic, [quẽadmodũ à ſignis ductę argumẽtationes] verũ tu vocẽ illã [σημείων] diligenter euoluas, q̃ hoc ĩ loco cõiecturã, ſiue aliꝺ huic ſimile vĩ ſignificare: eſtq; circũlocutio, p quã alteram demonſtrationem indicat, illã nẽpe, quæ ab euentu rei efficitur.

b Qꝺ.n. per ſe, nõ perſe ſciet.] τὸ γὰρ καθ' αὑτὸ, οὐ καθ' αὑτὸ ὂν ἐπίσεται.] paulo lectio planior, ſi dicas [etenim qꝺ per ſe eſt, id non per ſe ſciet.]

TEX. XX.

Ex alio genere] ἐξ ἄλλου γένους.] ex diuerſo genere] quo ĩ loco generis ſignificatio eadẽ eſt cũ ſubiecto facultatũ: noua quidẽ ſignificatio, verũ græcis ſcriptoribus cognita: qñ pro eodẽ vſurpent, [τὸ γένος, ἢ τὸ ὑποκείμενον.]

TEX. XX.

b Tranſcendentẽ.] μεταβάντα.] tranſeuntẽ] vertit Arg. vel ẽt [tranſmigrantem] [deflectẽtem] & [diuertentem] quod, vtrunq; transferatur magnam vim nõ facit: perpẽdas tñ vocẽ illam [μεταβάντα] dici ꝓprie in loci mutationibus indiſcipli nis vero per trallationem, quod hoc in loco vſurpat Ariſt.

a Ad accidentia magnitudinibus] μεγέθεσι συμβεβηκότα] vĩ forte planius [ad ea q̃ magnitudinibus accidẽt.] animaduerte vero ex hoc loco, quædam eſſe quæ accidentibus contingant. Idem li. Perih. Secto. 3.

Sed neq; q̃ duo cubi cubus] a Arg. vertit duos cubos cubũ eſſe] ſed Ariſt. alludit ad veteres Mathematicos, qui ſumma verborũ breuitate, theoremata nominabant quorũ vnũ erat hoc, et qdẽ p̃cipuũ, [οἱ δύο κύβοι κύβος.] recte itaq; vetus trãslatio [duo cubi cubus] nomen.n. eſt theorematis, nõ tã in magnitudine continua, q̃ numeris.

TEX. XXI.

PROPõnes vĩr] προτάσεις καθόλου] Arg. magis probat [propõnes vlẽs] verũ te neſcire non oportet [καθόλου] ferẽ ſemp vertiſſe priores [vlẽ] cum ẽt [vĩr] transferri poſſit. Id aũt & iudicio legentis et ſnĩæ ſignificationi referendũ eſt: hoc aũt in loco magis probarẽ [propõnes vĩr] qm̃ [καθόλου] p cõtrariũ intelligit eius qꝺ eſt ꝑm partem.

Et vt ſimplĩr dicã ꝺmr̃onis] ἢ τῆς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀποδείξεως] Argi. frigidius transfert [& demr̃onis oĩno] nã verbũ, ἁπλῶς qꝺ erat ſummi põderis, eſt ꝑtermiſſuq; : licet et ſignare locũ, vbi Ariſt. abſolutã demr̃onem cõſtituit, hęc.n. ſimpliciter vulgo appellata eſt.

Qm̃ nõ vĩs ipſius eſt] ὅτι οὐ καθόλου αὐτῷ ὄφειν] nũc Arg. mutata quaſi ſnĩa transfert] qa nõ eſt

eſt ipſius vſr]cū tñ verbū [καθόλε] hoc in loco rectus ſonet, vſus: qm̄ ꝙ Ariſt. de re ipſa quę vſus eſt, ſermonem habet, eamq; opponit ꝑticularib⁹, et caducis.

d Sed aliqñ et quodāmō] ἀλλὰ ποτὲ, καὶ πῶς] Arg. [ſed aliquo in tpe et quodā ēt mō] idq; nō inepte. Verū illud animo recondas. voces illas ποτὲ, & πῶς, eē apud Ariſt. p̄cipuas, ad iterimē dū id qđ ſemp eſt, & vſr. Nam [aliqñ] contrariū eius eſt qđ ſp exiſtit: item [quodammō] eius qđ vniuerſaliter ſe habet.

TEX. XXII.

QVANDO aūt ſit] ſed aliqd deeſt in latino codice, nā gręcus legit [Ὅταν δ' ᾖ τοιαύτη] nos vero] qñ aūt ſit hmōi] id.n. eſt referēdū ad ea q̄ proxime dixerat. Quocirca Argir. uertit] qñ āt ſit corruptibilis] qđ licet verè dictum fuerit, illud tamen redundare nimis videtur.

b Exiſtēte] rurſus hic deeſt aliquid. nā gręce, ſic ſe habet hic locus [ἔστης τῆς προτάσεως] hoc eſt [exiſtēte propōne] ſed Arg. & ipſe mēdoſū codicē ſecutus, vertit [cū ē illa talis] nā diuinare potius q̄; deſumere ſententiā oporteret: iccirco emēdata græca exemplaria, vt nos tranſtulimus ſe habent.

c Nō vſem aūt, qm̄ hoc quidē erit, illud vero nō erit, in qbus. quare nō ē ſyllogizare vſr, ſed ꝙ nunc.] hęc verba vt trāslata ſunt, ſphinge interpretāte egere vñr. cū tñ ea Arg. paulo expreſſiu⁹ verterit: etenim ſic ille [nō vſem, qm̄ quoddā nō erit, eorū, q ſubiecti ſubeunt rōnē: quare fieri nequit vſr rōcinatio, ſz hoc in tpe tm̄.] verū ſic Ariſt. ſe hēt [μὴ καθόλε δὲ, ὅτι πῷ μὲν ἔσται, πῷ δὲ οὐκ ἔσται ἐφ' ὧν. ὥστε οὐκ ὀρθὴ ἀλλογίσατος καθόλε, ἀλλὰ ὅτι νῦν.] vel forte ſic, [nō vſem vero, qm̄ eorū qbus inſunt, hoc qdē erit, illđ nō erit: quocirca nō contingit rōcinari vſr, ſed qm̄ nūc] ſermo. n. ē de ſubiectis, qbus inſunt p̄dicata, q̄ non ſemper inſunt, ſed aliquo tempore.

[Manifeſtū ꝙ ſm ꝙ quidē tales ſunt, ſemp ſunt: ſm vero ꝙ nō ſemp, ſm partē.] Arg. [quo quidē ſunt tales, hoc eſſe ſemp: quo vero nō ſunt ſemp, hoc eſſe particulares.] nos vero ſic [conſtat autē ꝙ, ut quidē tales ſunt, ſunt ſemp: ut uero nō ſemper, in parte] nā particula [κατὰ μέρος] longe melius uertit, [in parte: uel ſm partē] quā in particulārē. Accedit ꝙ hic Ariſt. nō de re ipſa particulari intelligit, ſed de mō rei, quo eſt īpte. gręcè vero ſic Ariſ. [δῆλον ὅτι ἡ μὲν τοιαίδε εἰσὶν, αἰεί εἰσὶν, ἡ δ' οὐκ αἰεὶ, κατὰ μέρος εἰσίν.]

TEX. XXIII.

a NON ē ſcire hoc. Et ſi ex veris & indemōſtrabilibus monſtratū ſit, & immediatis.] ferè oēs latini codices habēt illa verba,]non eſt ſcire hoc [veluti finē p̄cedētis periodi. deinde pūcto interpoſito, ſequuntur illa [et ſi ex veris &c.] qđ profecto

a Manifeſtū ꝙ ſm ꝙ quidē tales ſunt, ſemp ſunt: ſm vero ꝙ nō ſemp, ſm partē.] Arg. [quo quidē ſunt tales, hoc eſſe ſemp: quo vero nō ſunt ſemp, hoc eſſe particulares.] nos vero ſic [conſtat autē ꝙ, ut quidē tales ſunt, ſunt ſemp: ut uero nō ſemper, in parte] nā particula [κατὰ μέρος] longe melius uertit, [in parte: uel ſm partē] quā in particulārē. Accedit ꝙ hic Ariſt. nō de re ipſa particulari intelligit, ſed de mō rei, quo eſt īpte. gręcè vero ſic Ariſ. [δῆλον ὅτι ἡ μὲν τοιαίδε εἰσὶν, αἰεί εἰσὶν, ἡ δ' οὐκ αἰεὶ, κατὰ μέρος εἰσίν.]

a NON ē ſcire hoc. Et ſi ex veris & indemōſtrabilibus monſtratū ſit, & immediatis.] ferè oēs latini codices habēt illa verba,]non eſt ſcire hoc [veluti finē p̄cedētis periodi. deinde pūcto interpoſito, ſequuntur illa [et ſi ex veris &c.] qđ profecto

& falsam redderet sniam, & detrũcatã. Itaq; hęc absoluta ẽ periodus [Nõ est scire hoc, etsi ex veris & indemr̃abilib⁹ mõstratũ sit, et immediatis] græcè vero hoc pacto [οὐκ ἔστι τοιοῦτόν σαφῶς τοῦτο κρῖναι ἐξ ἀληθῶν καὶ ἀναποδείκτων δεικθῆναι καὶ ἀμέσων.

TEX. XXIIII.

a COGNATA eẽ [συγγενῆ ἔστι] vertit Arg. [propinqua eẽ] vel affinia, cõuenientia, aut ẽt cõgenita] tu vero tralationẽ quãdã in hoc verbo perpendito: id.n. perraro Arist. vsurpat.

a Dico aũt prĩcipia] λέγω δ' ἀρχὰς] hic multiplicẽ signãtionẽ adnotato hui⁹ vocis, [ἀρχαὶ] nã & principia rerũ, hoc est formã & materiã, itẽ et primũ motorẽ significare põt. ĩ his vero libris, & primas disciplinarũ, ppõnes, & subiecta ipsa. Nã Græci ĩterdũ hęc duo cõfundũt [ἀρχὴ, & ὑποκείμενον.] id autẽ ad præsentis loci illustrationem q̃m maxime videtur pertinere.

b Quæ q̃ sunt nõ cõtingit mõstrare] ὅτι ἔστι] pẽclare Arg. [vt eẽ] nã vox illa [ὅτι] licet ppõnũ et principiorũ verorũ, ppria eẽ videaẽ, nõnunquã tñ & simpliciũ rerũ, vt hoc in loco, eẽ pt: tũc.n. veritatẽ nõ dicit, sed esse rei. Itaq; sic & vertere hũc locũ possumus [quę vt sint, nõ licet monstrare.]

c Accipiẽ] λαμβάνεται] Arg. [sumiẽ] verbum signare licet, q̃ creberrime vtiẽ, ĩ his q̃ pspicua sunt, hoc est p se cognitis. Itẽ accipere pro contrario intelligas ei quod est demonstrare.

Vt quid vnitas] οἷον τί μονας] particula [qd] interdũ rei est, interdũ nominis: hoc aũt in loco ceu cõe quoddam vtriq; significationi vr̃ esse sumenda. d

Secũdũ proportionẽ] κατ' ἀναλογίαν] vertit Arg. [similitudine rõnis] sed vet⁹ transl. tolerãda, vsu & cõsuetudine dicendi. a

Hęc.n. accipiũt eẽ & hoc eẽ] ταῦτα γὰρ λαμβάνουσι τὸ ἔστι, καὶ τοδὶ ἔστι] Arg. atq; hęc et esse & qd sunt] sniam magis secut⁹ q̃ põdus verbi. Hæc.n. dicunt de subiectis, q̃ accipiunt eẽ et quid sint: sed vetus trãslatio fidelis ẽ, cui⁹ ea Arg. est explicatio. illud vero ppẽdas, [τὸ ἔστι,] acceptũ fuisse, p cognitiõe an sit: quẽad modũ [τοδὶ ἔστι] pro qd est, cur vero hanc psiorẽ fecerit illa, ex gręcis authorib⁹ eã afferre cãm poteris, qd rei dfinitio res ẽ magis terminata, q̃ rei esse. a

Horũ aũt passiões [τὰ δὲ τούτων πάθη] Arg. vertit uocẽ [πάθη] affect⁹. nos ẽt [affectiões] sẽ locũ pcipuũ nõ defero, qui passionẽ, siue affectũ, siue alio quis nomine voces, ĩ rebus tã animatis, q̃ aĩa carẽtibus vsurpat. Nã rectũ, lineæ affectio est, non minus q̃ sit risibile esse, hominis. b

Aut cubus] ἢ κύβος] cubus, q̃ in superiorib⁹ poterat & ĩ magnitudine ĩtelligi et ĩ numeris, nũc in numeris solũ ẽ audiẽd⁹. c

Quid irrationale] τὶ τὸ ἄλογον] Arg. [quid rõnis expẽs] itẽ d

[quid rõne vacans [vtcunq; dixeris diuersa admodũ rõne id intelligas in animãtibus & magnitudinibus.

e Quod aũt sunt, monstrant & per cõmunia & ex demonstratis] vel etiã, [hæc aũt esse monstrant & cõibus & demonstratis] hic consuetudinẽ mathematicorũ animaduertas, qui quæstiones, & theoremata bifariam colligunt, aut ex communibus principijs, aut ex his, quę antea demonstrauerãt. Sic aũt Arist. [ὅτι δ' ὅτι δεικνύουσι διά τε τῶν κοινῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀποδεδειγμένων.

TEXT. XXV.

a OMNIS. n. demõratiua scientia circa tria est.] Arg. [oĩs nãq; demõratiua scĩa circa tria versatur.] [πᾶσα γὰρ ἀποδεικτικὴ ἐπιστήμη περὶ τρία ἐστίν.] vet⁹ trãslatio nõ tã ad verbũ est, q̃ & p̃spicua. Sed hęc tria, quibus tantopere scĩa vnaquæq; ĩcumbit, à nostris obiecta, & Momenta scientiarũ appellant: vt intelligas recte alios vertisse [oĩs enĩz scĩa demonstratiua tribus quasi momẽtis continetur.] iã autẽ Arist. dictione illa [περὶ] ẽ vsus, q̃ præter alias multas significationes, & hic & alibi, diligentis inspectionis, & cõsideratiõis indiciũ ẽ: qm̃ disciplĩę, sũma opę nitunt, ut circa hęc tria uersent.

b Cuius p se passionũ est speculatiua] οὗ τὰ καθ' αὑτὰ παθήματα θεωρητική] vel etiã [cuius per se affectiones contemplatur] Constat ex his scientię scopum esse, cõtẽplari eos affectus, qui generi subiecto insunt.

Et communia, q̃ dicimus dignitates] καὶ τὰ κοινὰ ἃ λέγομεν ἀξιώματα,] proloquia intelligit, quæ ipse assueuit appellare, ἀξιώματα. Nam ante ipsum veteres stoici omnem propõnẽ appellarunt ἀξίωμα, vt author est Cicero & Alex. in prioribus resolutorĩs. c

Ex quibus primo demr̃ant] ἐξ ὧν πρώτων ἀποδείκνυσι] Argy. vero [ex quibus primis demonstrant] alĩ [ex quibus primis demr̃ones cõficiunt] ne miretur quispiã, me tm̃ studĩ ac diligentię ponere in latinis versionibus: id. n. facio, pro eruendis altioribus sententĩs. Nã cũ mathematicæ dmr̃ones alię ab initio proloquĩs adstruant, alię ex his q̃iã demõstrata fuerunt, cõfirmẽt, cumq; priores videantur excellere, ob id genus illarũ expressit ex eo. [πρώτων] hoc. n. (ni fallor) puto valere ac si dixisset q̃ pręstãtiores sunt demõstratiões. ſz de his plura Procl⁹. d

Nõnullas tm̃ scĩas nihil prohibet q̃dã horũ despicere] Ἐνίας μέντοι ἐπιστήμας οὐδὲν κωλύει ἔνια τούτων παροράν] Arg. [nil tm̃ prohibet scĩarũ nõnullas, horũ p̃terire nõnulla] vel esse [nil tm̃ vetat quasdã scientias horum nõnulla dimittere] alĩ [ac in q̃busdã quidẽ scientĩs nõ ẽ vitiosum horũ aliq̃d p̃termittere.] locus hic, magni ĩteresse, vt recte cognoscat, nã q̃ summe sũt p̃spicua,

cua, ea oīo sunt p̄termittēda: et alibi, hoc est diuinę sapiētię lib. 1. artē versari in reb⁹ obscuriorib⁹, nō aūt p̄spicuis assueuerauit.

f Non supponere eē] sic ēt Argy. verbū illud [μὴ ὑποτίθεσθαι] vertit ē aūt, nō supponere, hoc loco nobis audiendū, proeo q̄ est, silētio uti in his q̄ suapte natura sunt p̄spicua. Quāobrē fructuosa est eorū īuersio, q̄ ait [μὴ ὑποτίθεσθαι] hoc ē, nō facere mētionē. mirificè. n. id facit, p̄ tollē dis huiꝰ loci sexcentis qōnibus.

a Non est aūt suppositio, neq; petitio] [ὁ γὰρ δὴ ὑπόθεσις ἢ δ' αἴτημα] vel, [ñ ē āt suppō neq; postulatū] examīa cām, cur hęc duo gña prīcipiorū vnā cōiunxit, hñt. n. illud īter se cōe, vt ex suapte natura p̄spicua nō sint, p̄ qđ, à proloquñs separātur. sed de his plura Proclus Diadochꝰ.

b Qđ necesse est eē p̄ ipsum, & videri necesse] [ὃ ἀνάγκη ἔστι δι' αὐτό, καὶ δοκεῖν ἀνάγκη] simili mō Arg. vel ēt [qđ & esse p̄ ipsum, & videri necesse est] circūlocutione indicat dignitatē, siue proloquiū: nā id hēt, vt p̄ se sit necessariū, deinde vt cuilibet verū eē pateat. Quocirca recte vertitur, ab alīs [differūt āt plurimū suppō & postulatū, ab his principñs, q̄ ipsa p̄ se tātam hñt fidē, ut sit necesse oēs ñs assētire] hinc rectè Theophrastus, vt author est Them. proloquiū definiebat eē p̄suasionē quādā.

e Extrinsecā rōnē] [πρὸς τὸν ἔξω λόγον] Arg. [ī oīone, q̄ ē extra] nā illud λόγον, vertit oīonē, sed a forte minus aptè, q̄s ad p̄sens faciat īstitutū, nā de ipsa argumētatiōe vī intelligere, cui potius rōnis nomē arridet, q̄ oratiōis.

Sz ad eā q̄ ī aīa [ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ] Arg. [q̄ ē in mēte] alī uero [sz ad eā, q̄ ī īteriore sensu] verꝰ tñ magis ad ꝓbū, cęterę uero ad snīaz facileꝰ eruēdā. Nā ñ oīs aīa, eiusue facultas q̄q; rōcinaī, sed mēs, ac īterior mētis sensus: posset et trāsferri hic locꝰ [sz ad eā q̄ ī aīę ītelligētia] verū curādū, ut scias ex his, rōcinatiōes alīs aīę hoc est intelligētię, alīs eē vocis, q̄ externe, corpis instrītis cōcitatę, audiunt: vis, p̄fecto magna est huiuscæ partitionis, & ad plures vsus accommodata.

Mōstrabilia] [δεικτὰ] Ar. [qđ demīrari p̄t] nos autē [mōstrari p̄ñt] tū ex eo qđ hz Alex. ī priorib⁹ resolutorñs, q̄ drīā optīe assignat, īter [δεῖξιν, καὶ ἀπόδειξιν] hoc ē mōstrationē et dmīrōnē, nā mōstrare ē res latior, prę sior vero, demīrare: tū ēt, q̄d principñs absoluta demīrō ñ ē, sz mōstratio. Ac ex eo corruūt dubitationes plurimæ: sed Philoponū ī hoc negocio cōsulas et Themi.

Apparētia] [δοκουῦντα] vel ēt b [p̄spicua] nā de assūptiōibꝰ sermo ē, q̄ cū discipulo veræ appareant, ab eodē mox approbant: suntq; ad illū suppōes tm̄. Perpē de suppōnē aliā simplr dici, aliā ad hoīez, et exēpla ī Geometria meditere. Nā de his Proclus & Ioan. Grāmaticus hoc in loco.

c Aut nulla ĩexiñte opĩone, aut et cõtraria ĩexiñte accipiat, idẽ, petit.] Arg. [aut poſtulat, ſi nulla prorſus diſcreti de hoc opĩo, vel ẽt contraria inſit] vel aliter hoc mõ [cũ aut nulla fuerit opinio aut ẽt cõtraria, sũpſerit idẽ, poſtulat.] ſic.n.ipſe [ἀ᾽ν δὲ ἢ μὴ δεμιᾶς ἐνούσης δόξης, ἢ καὶ ἐναντίας ἐνούσης, λαμβάνη τὸ αὐτὸ αἰτεῖται] partitio eſt poſtulati, ſi id, de q̃ ambiguus ẽ diſcipul⁹ in neutrã ſeſe flectẽs ſnĩam: et in id, ĩ quo aptè à p̃ceptore diſſentit. Quęre hic exẽpla â grȩcis authorib⁹, qñ ĩ latinis deſyderent.

a Termini q̃dẽ [οἱ μὲν οὖν ὅροι] Arg.] definitiões quidẽ] vetus tñ per placet translatio: nã definitio, proprio nomine, ὁρισμός, appellatur, p̃ cõparationẽ vero & ſimilitudinẽ lapidũ, qui in finib⁹ agrorũ ponunt: ὅρος, à grȩcis dr̃. Idq; notat abũde Hãmo. in.v.voces. Iccirco ſic legendũ, vt iampridem translatum.

b Terminos aũt ſolũ ĩtelligere op̃z] τὸς δ᾽ὅρους μόνον ξυνιέναι δεῖ] Arg. [definitiões p̃cipiant op̃z] vulgaris profecto ẽ trãslatio, in qua nec ſnĩę vis eſt ſubeſt vlla. Aliter vero ſic, [terminos vero ſola rõnis intelligẽtia p̃cipere oportet [alius vero, ne loc⁹ hic, negocium ſtudioſis faceſſat nõ tã verba, q̃; & ſnĩam ẽ interp̃tat⁹ [definitiões tm̃, vt ſimplices q̃dã notiões animi cõcipiũtur] vtcũq; verteris, definitionẽ dicas ad eã aĩæ facultatẽ p̃tinere, q̃ ſimplices ſolitarias q; rerũ notiones ſuſcipit: quãquã et eadẽ ĩterdũ, cũ enũciatiõe iſerat euadatq; propõ, qđ alibi, pditũ.

Spẽs q̃dẽ] εἴδη μὲν] Arg. [formas q̃dẽ] alĩ [ideas q̃uidẽ] cũ .n.đ ideis, hoc ẽ diuinis rerũ notionibus, aduerſus Plat. lòquat, has et formas et ſpẽs ȩqua rõne vocare poſſumus: licet ea nomina in cæteris caſib⁹ dr̃iã quãdã ſuſcipiãt, qđ ĩ p̃ſentia nõ ẽ dicere operepretiũ. Verũ ĩ q̃ ſtudiũ ponere licet, illud eſt, ne ignorẽ, ideã eẽ vſe aũ multa, vt author ẽ Hamm. in.v. voces. Itẽ eam eẽ ὁμωνύμον quoddã ex hoc loco, nec nõ poſſe & p̃ter multa appellari: ob id cenſet Ariſt. nõ tã à rerũ gñatiõe eẽ arcẽdã, q̃ à ſcia et demr̃one. ſed hęc apud Plotinũ, Iamblicũ, Sirianũ, Alcinoũ, & Plat. ipſum, ĩ Timeo, Parmenide, Epinomide minore Hippia. Extãt et nõnulla ex Ariſ. tũ ĩ diuinę ſapiẽtię li. 7. tũ ĩ. 1. Ethi. Ex Peripatheticis, eã Simplici⁹ & Hammo. defendũt: damnant Alexan. & Philoponus.

a

TEX. XXVI.

a Sı.n.datũ eſt, de q̃ hoĩem verũ ẽ dicere, ſi et nõ hoĩem verũ, ſed ſi ſolũ hoĩem aĩal eẽ oẽ, non aĩal aũt nõ: erit.n. verum dicere Calliã, ſi et nõ Calliã, tñ aĩal, nõ aĩal aũt non. [Enigma quoddã poti⁹ oraculo explicãdũ vr̃, q̃ alia q̃uis ſnĩa. ſcire tñ licet, ferè oẽs codices, carere eo [πᾶν] qđ oẽ, vertit Boethus totũ Arg ille ãt hoc mõ, trãſtulit [Nã ſi datũ eſt, id de q̃ hoĩem dicere, verũ ẽ, dabit

dabit et id ei q̃ nō hoiem dicere verū ẽ. ſed ſi tm̃ hoc totū ſumatur, hoiem inquā aīal, nō aūt nō aīal eẽ, erit ẽt verū Calliā dicer̃, etſi nō Calliā, tm̃ aīal, nō aūt nō aīal dicer̃.] video ex hac verſione, parū fructꝰ, ſtudioſis acceſſiſſe, nā vetus trāslatio, lōge planior ẽ, & ad verborū numerū. Verū alīꝫ, à verbis ad ſnīam cōuerſi, ſic uertūt [Nā ſi illa poſita ſit, ppō oēm hominē eẽ aīal, nō aūt nō aīal, ẽt ſi illud fortaſſe in ñ hoīe verū eẽ poſſit, atq; adeo maneat vera propō, accepta ſiī affirmatiōe, & negatiōe hoīs, ſp tm̃ ex illa propōne illud qđ ẽ cōcludēdū efficiet, Calliā. ſ. ẽe aīal, non aūt nō aīal: licet poſſit nō minꝰ fortaſſe vera eẽ cōclō, ſi negatio Callię ſimul cū affirmatione acciperet̃] ſi vero periculū, ī re magni pōderis, et á p̄claris viris tētata, facer̃ licet, & nos ſnīaꝫ ipſam, poſthabita verborū religiōe, ſic trāsferre ñ recuſabimꝰ. [Eſto aliqđ, de quo hoīeꝫ verū ſit dicere: deq; eo affirmemꝰ aīal eẽ, negemusq; nō eſſe aīal (qđ ẽt de non hoīe dici poterit) qđ ex eo ſequit vniuerſum ſemp verū erit: Calliā. ſ. (licet & de nō Callia idē dici poſſit (aīal eſſe, nō aut tē non aīal.] grecè vero ſic. [εἰ γὰρ ἐδόθη καθ' ἕ ἄνθρωπον ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ ϗ μὴ ἄνθρωπον ἀληθὲς, ἀλλ' ἢ μόνον ἄνθρωπον ζῷον ἔϊ), μὴ ζῷον ἢ μὴ. ἔσται γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν καλλίαν, εἰ ϗ μὴ καλλίαν, ὅμως ζῷον, μὴ ζῷον δ' ἔ.

TEX. XXVII.

ET dialectica oībꝰ.] καὶ ἡ διαλεκτικὴ πάσαις.] ſed διαλεκτικὴν, vertit Arg. diſſerēdi facultatē, nos ẽt, diſſerēdi rōnē, quāquā vetus translatio ſpicua ẽ. Hic nō λογικὴν, ītelligas, q̃ ſub iſtrumēti noīe tradita ẽ, hæc.n. pcunctari de rebus nō ſolet oībus, ſed diſſerēdi facultatē, et rō nē audias, q̃ de oī propoſita materia, probabili argumētatione diſſerit, quā Ariſt. copioſe & accurate laudabat in. 1. lib. Topic. quāq; veteres Academici maxime profitebant̃, pbabiliter agētes. Et Soc. apud Plat. ferè ſp eo gñe vtit̃ dicēdi, qđ p̄ſertim īterrogādo facit, vt ex hoc cōſtet, recte dixiſſe Ar. dialecticū īterrogar̃: hęc.n. fuit illiꝰ tēpeſtatis vulgata nimiī, et trita cōſuetudo.

a

b

Et ſi aliqua vīr tētet mōſtrare cōia. [καὶ εἴτις καθόλου πειρῶτο δεικνύναι τὰ κοινά] arg. [et ſiqua vīr ipſa cōia oñdere nitatur] pulchrè et appoſite verſuꝫ ẽ illud, mōſtrare, vel oñdere, nō aūt demr̃are, nā q̃ nobis ignota ſunt demr̃ant̃, ñ āt prīcipia. Per pēdas et περίφρασιν illā, q̃ Ariſt. diuinā ſcīam, Metaphy. vocatā, circūſcribit. Hęc.n. gñālis facultas eſt, q̃ proloqa audet cōfirmare: qđ aūt inter illā & dialecticā interſit, ſcire poteris ex Them.

Interrogatio ſyllogiſtica] ἐρώτημα συλλογιστικὸν] Arg. [īterrogatio rōcinatiua] vel [interrogatio ad rōcinandñ idonea] veterū morē ſibi ob oculos po-

A iīj nit.

nit, q̃ poſt interrogatiões ratiocinabantur. Ea conſuetudine ſcatet vndique Plato.

b Propõ cõtradictiõis] *προτάσις ἀντιφάσεως*] ſic ẽt Arg. Verbũ *ἀντιφάσεως* additũ eſt, vt intelligas, eã velle propõnem, quę contradictionis altera pars eſt.

a Sed ex q̃b⁹ aut mõſtrãt aliq̃d de q̃bus Geomet. ẽ, aut ex eiſdẽ mõſtrãt Geometrię, quẽadmodum perſpectiua.] *ἀλλ' ἐξ ὧν ἢ δείκνυταί τι δεῖ ὧν ἡ γεωμετρία ὄζιν, ἢ ἐκ τ' αὐτ' δείκνυται τῇ γεωμετρίᾳ, ὥσπερ τὰ ὀπτικά.*] Arg. [ſed aut ea ex q̃b⁹ aliq̃d oñdit, de q̃b⁹ ẽ ipſa Geome. aut ea, q̃ ex eiſdẽ demr̃ant, ex q̃bus Geometria demr̃at q̃lia sũt pſpectiua] vſq; adeo mihi pplexa vr̃ hęc verſio, vt ad aliã conuerti mihi neceſſe eẽ videat. [Sz ex q̃b⁹ ea oñdunt, q̃ ad Geometriã attinẽt, aut ex eiſdẽ Geometrica rõne mõſtrant, quẽadmodũ pſpectiua.] vult. n. pprias eẽ geometrię iterrogatiões, ex q̃b⁹ aut ĩ ipſa ðmr̃am⁹ res geometricas, aut demũ illas, q̃ à Geom. fidẽ et cõfirmationẽ ſuſcipe ſolẽt.

TEX. XXVIII.

a Qm̃ ãt sũt Geometricę iterrogatiões, sũt ne igit et ñ Geometricæ?] [*ἐπεὶ δ' ἔστι γεωμετρικὰ ἐρωτήματα, ἆρ' ὄζι ἢ ἀγεωμέτρητα;*] ð trib⁹ qõnib⁹, hęc prior ẽ. Quã sic Arg. [cũ ãt Geometricę iterrogatiões sint, sũt ne et ageometricę?] ſcda qõ eſt, [et iuxta vnãquãq; ſcĩaz, q̃ ſm ignorãtiã qualẽcũq; geometricæ sũt? [*ἢ παρ' ἑκάστην ὁπτισήμων τὰ χ' τ' ὧν ἄγνοιαν τῶν ποίαν γεωμετρικὰ ὄζι.*] Hãc aũt sic vertit Arg. [& iterrogationũ eę, q̃ ab ea, pdeũt ignoratiõe, q̃ ẽ diſpõ, geometricę ne sũt, an nõ? et ĩ q̃cũq; facultatũ ſiſt] Tertia atq; extrema ẽ, [et vtrũ fz ignorãtiã ſyll̃s, q̃ ex oppoſitis ſyll̃s, aut palogiſm⁹?] *ἢ πότερον ὁ χ' τὴν ἄγνοιαν συλλογισμὸς, ὁ ἐκ τῶν ἀντικειμένων συλλογισμὸς, ἢ ὁ παραλογισμὸς*] eã hoc pacto exprimit Arg. [præterea vero rõcinationũ ab ignoratione proficiſt, ea ne q̃ ex oppoſitis cõſtat, an ea q̃ cõſtructa uitioſe ẽ?] dedi operã, ut cõtext⁹ hic appoſite et dilucide inptes iret, ea ſanè de cã, ut ĩtelligeres min⁹ fidei eẽ adhibẽdũ ñs q ṗmã, ſecũdãq; qõnẽ ĩ vnã adeo cõnectũt et cõculcãt, ut nec verborũ, neq; ſnĩę curã habuiſſe uideant. Innumera tñ sũt, q̃ ex grę cis fõtib⁹ ducta, ad hũc locũ pti nere uidẽt. Primũ iterrogatiões et pprias in q̃cũq; gñe ſcĩarũ reperiri, et alienas oĩo, hoc ẽ à ſcopo illarũ remotas: id ãt ex prior̃ qõne pẽdet. Deĩceps ex ſcda, colligas, iterrogatiões nõ tã fieri ex pitia artis, q̃ ex eiuſdẽ ignoratione: tũ ignorationem duplicẽ eẽ hoc ẽ ſimplicis negatiõis, prauę q̃s affectiõis. Ex tertia vero q̃ne, ꝓcipies, ſyll̃m ex ignoratiõe duplicẽ extare poſſe, hoc ẽ vl̃ eũ q̃ falſis aſsũptiõib⁹ colligit, vel q̃ fallax oĩo ẽ, et certãdi ſtudio cõparat⁹, quẽ *παραλογισμὸν*, appellat. Perpẽde et eodẽ ordĩe rñ ſa ſubiũgi, q̃ etiꝑ diſtributę fue

rę

re qõnes. tota hęc ps sic q̃q; trãf ferri p̃t [cũ vero geometricę q̃dã sint ĩterrogatiões, sũt ne igit et q̃ ñ geometricę dici possint? Et q̃ ex ĩperitia q̃licũq;, fm quã libet sciaz, efficiunt, sunt ne geometricę? Et vtrũ, q̃ ignorationẽ parit rõcinatio, ex cõtrarijs cõfecta ẽ argumẽtatio vocãda, vl̃ potiꝰ uitiosa?] de his plra uidẽ ĩ

a Topi. li. 1. Irrhythmicũ] τὸ ἄῤῥυθμον] absq; rhythmo] Argy. [absq; toña, siue infotme] id minus â doctis, pbat. magis uero si dixeris [absq; numero] vl̃ ẽt [ñ nũerosũ] iepte si dixeris [absq; sono] qd ꝟo sibi uelit rhythmꝰ, q̃t eiꝰ gña, q̃rũ rerũ ꝓpriꝰ, ĩ qbꝰ repiri possit, nũ ipsiꝰ sit motꝰ forma, an potius ordo motꝰ breuis ac lõgi, siue potius celeritatis ac tarditatis, utrũ ĩ sonore cõsistat musicorũ ĩstr̃orũ an potiꝰ è motu corpis in apta et cõcinna manuũ, et pedũ moderata q̃dã rõne eleuãdi, ac depmẽdi, q̃ ue pacto ĩ carminibꝰ poetarũ cõsistat uoce, gestu, motu, metro et tpe, p̃terea si subarũ q̃litas sit, an q̃ti tas, aut eẽ citra oẽm subam cõcipi possit, q̃ eiꝰ drię, à qbꝰ causis efficiat, qd ipsũ sit suscipiẽs mã, q̃ potissimũ cõseruet, q̃ue eiꝰ cõtrario tollat, ñ ẽ ĩ pśentia nobis differẽdũ, tũ qa breuitati studere (q̃; hoc ĩ loco delegimꝰ) ñ eẽt: tũ qa nobilis hæc disceptatio, ñ minꝰ Plat. q̃; Dion. et Aris. ĩ Poetica excitaret, atq; alios. Tu uero si accuratiꝰ ista hęc cognoscere desyderas, ad illa ipa te cõmẽtaria recipias q̃ scripsere ĩ Poeticã artẽ nr̃ę ętatis uiri saneq; doctissimi, et d̃ Aristotelica eruditiõe, politioribꝰ q̃; lr̃is bñmeriti oẽs.

TEX. XXIX.

IN mathem. uero] ἐν ὑ τοῖς μα a
θήμασιν.] sic ẽt Arg. Alĩ uero [ĩ doctrinis ac disciplinis] vl̃ eẽ tã tũ sic [ĩ disciplinis uero] cõstãti ducor opinione, ut credã ex hoc cõte. excitari hoíes ad cultũ dialecticæ artis: qñ nullã extar ĩq; disciplinã, q̃ fallaci ac uitiosa vtat rõcinatiõe: q̃si uelit neminẽ absq; differẽdi rõne ausum fuisse tẽtar doctrías, qd et ĩ Philebo et alĩs ĩ locis pśępe Pla. testatꝰ ẽ.

Qm̃ mediũ ẽ sp qd duplex, de b
hoc. n. oĩ, et hoc rursus d̃ alio dr̃. oĩ qd ãt p̃dicat ñ dr̃ oẽ.] Arg. uertit [qa mediũ ẽ sp duplex, nã alter extremorũ de hoc oĩ, et hoc rursus idẽtidẽ d̃ altero dr̃. atq; p̃dicatũ ñ dr̃ oẽ.] cõstat ex eo qd dixit disciplĩas et scías uti prię figurę artificio, id qd paulo polt fusiꝰ ẽ dict̃. cõstat et terminationẽ vl̃ę affirmãtẽ haudq̃quã termino p̃dicato posse adnecti: qd ĩ li. de Inter. docuerat sectio. ñ. Hĩc hẽas, ĩtegrã exposuisse, atq; absolutã formã, eorũ syll̃orũ, qbꝰ disciplĩę vtunt. nã et fig. tribuit artificiũ & ꝓpõnũ modũ. grękè ꝟo sic res se hẽt [ὅτι τὸ μέσον ἔστιν ἀεὶ τὸ διπλοῦν. χῶ τε γὰρ τούτου παντός, καὶ τοῦτο πάλιν κατ' ἄλλου λέγεται παντός. τὸ δὲ κατηγορούμενον ἁπλῶς λέγεται πᾶν]

Ac si ĩtellectiõe uiderent] οἷον c
ὁρᾶν τῇ νοήσει] Arg. [hęc ãt cernere licet, q̃si mẽtis ꝓceptione]

vel ēt [ceu ſtelligētię luminib⁹ perſpicerent] valet aūt hoc (vt puto) ac ſi diceret, hæc eſſe adeo nobis ꝓſpecta, vt minimo negotio cognoſci poſſint. Eſtq; tranſlatio, huic loco ſatis opportuna nā intelligētia ſeu mēte videre, translatū eſt, quēadmodū ſi qs ſe quippiā oculis intelligere dicat. Poteſtq; ea dicēdi forma ad metaphoras referri, quas in arte Poetica, analogas vocat. Et tu quære locum.

d In rōnib⁹ vero latet] ἐν δὲ τοῖς λόγοις λανθάνει] Arg. & vertit & explanat, vt ſui ferè moris eſt [in diſſerēdo vero facultatis diſceptationibus latet.] alī vero, [inter diſputandū incertū eſt.] aut ēt [in diſſertatiōibus latet] nam hoc in loco λόγους, eas intelligit diſputationes, quæ à dialectica ratione ducuntur.

e Quid aūt carmina circul⁹?] τί ἦ τὰ ἔπη κύκλος;] carmina extare circularia, oñdit hic Philoponus, teſtificatiōe ex eo Epigrāmate, accepta, qd Midę regis ſepulchro affixū fuerat. Id āt ex eo dꝛſumere poteris. Verū et circulares verſus eos oēs appellat Pieri⁹ī Hieroglyphicis, qī eadē verba à qbus initiū ſumpſerūt, tādē ferunt, ac deſinūt, cuiuſmodi ē apud Catullū Epigrāma in Mamurrā et Cęſarē, in annales Voluſii, in Noniū Strumā. Id q̄ verū ſit (parcāt amiciſſimi hoīs manes) haud facile video. Nā repetitio poti⁹ ea mihi vī quā circul⁹. Itaq; ea carmina circuli potius ſimilitudinē et rōnē cōtinere dixerī, apd latinos, q̄ ī ſeipſa cōmeāt atq; recurrūt, hoc mō,

Laus tua non tua fraus, virtus » non copia rerum »
Scandere te fecit hoc decus exi » mium. »
flectuntur enim ſi dixeris, »
Eximiū decus hoc fecit te ſcan » dere rerum »
Copia, non virtus, fraus tua, » non tua laus. »

Itē et carmē illud, in templo D. Marci Venetiarū, qd in ſeipſum recurrens, et in contrariam ſnīam iens, ſacrificiū Chayn, & Abel, artificioſa magis rōne q̄; eleganti, ſignificare videtur.

Sacrum pingue dabo, nec ma- » crum ſacrificabo. »
id autem ſic vertitur,
Sacrificabo macrum, nec dabo » pingue ſacrum. »

Inſtantiā] ἔνστασιν] Arg.] Inficiationē] alī [occurſuꝫ] itē [obiectionē] perpēde vero, hoc ī loco ἔνστασιν, ſiue inſtātiā, velle id notare, qd apud veteres, in diſſerēdo, q̄; maxime erat in vſu. Nā cū quis, vitioſam adſtrueret argumentationē, rūdentis partes erant, inſtantiā afferre: vtrū vero hæc ad falſam aſſumptionē, an potius ad ipſam concſionē tēderet, iudicat Philoponus, hoc in loco, diligenter. Vide & quæ ſcribit Ariſ. lib. 2. Topic. de hac ipſa inficiatione. a

Qd ignis in multiplicata proportiōe] ὅτι τὸ πῦρ ἐν τῇ πολλαπλασίονι ἀναλογίᾳ] Argyr. [ignē

[ignē gigni multiplicata rōne] ꝙd aūt ſibi velit, hoc qđ eſt fieri in rōne multiplicata, & quo pacto contingat, in ea re hallucinatio apud Mathematicos qui rē ipſam hāc interdū ignorāt, vide Philoponū hoc ī loco: & alia ex Ale. Proclīq; ſnīa; nā hæc qō maximè numerorū propria ē. Hinc et illud cogita, nō ſemp vitioſam eſſe eā, q̄ alicui videt, argumentationem, quemadmodum neque omnis, quę videtur inculpabilis, culpa vacat.

Reſoluere] ἀναλύειν] alīj legunt [diſſoluere] ego vero mal lē veterē trāslationē. Sūt. n. ἀνάλυσις, ſiue reſolutio, & διάλυσις, hoc ē diſſolutio, res oīno diuerſę, nā qđ diſſoluit, ēt reſoluatur neceſſe ē, cōtra vero fieri p̄t vt reſoluat quippiā, qđ tñ cōtinuo non diſſoluit. Them. vero, ꝙd hoc in loco reſoluere ſignificet, appoſita rōne cōtēdit aſſere re, ait. n. id eē, cōſtituta iā cōcl'one, q̄rere prīcipia & aſſumptiones, à quibus illa colligit. Sed de hac ipſa reſolutione, plura ꝓſcribit Alex. & Philoponus in priora reſolutoria: nonnulla quoq; Hammo. in. v. voces.

a In diſputatiōib⁹] ἐν τοῖς διαλόγοις] Arg. [differendi facultate] alīj [ī mutuis ſermonib⁹] vel ēt [in diſſertatiōibus] ſunt aūt hę, orationes in quibus diſſerendo, vicisſim alloquimur.

Augent aūt nō ꝓ media] ἄυξεται δ' ἡ διὰ τῶν μέσων] Arg. [ac creſcit ēt rōcīnatio ñ ꝓ media] vel [nō augent aūt media] ſermo erat de diſciplinis, q̄ rōcinādo nō colligunt concl'onē pluribus medīs, ſed ſolo ac ſimplici: contra dialectica rō, pluribus medīs, ad eandem concluſionē adhibitis, ratiocinatur.

Sed eo ꝙ aſſumunt] ἀλλὰ τῷ προσλαμβάνειν.] Arg. [ſed aſſumēdo] alīj & non inepte ꝙdē [ſed indirectū excurrūt] vel ēt [ſed eo ꝙ colligunt] diſciplinę, cīi careant copia mediorū ī eadē concl'one cōfirmanda, ob id nequeunt plura cōgerere ad eādē rē, argumenta: verum augēt media, vel recta rōne, vnū poſt aliud docētes, vel obliquo quodā ductu, in oppoſitas partes, ꝓ cedentes. Conſtat itaq; oēm mediorū multiplicationē triplicē eſſe in vniuerſum, ꝓ media, colligendo in latus eundo, ex qbus duę poſtremę ad ipſas pertinēt diſciplinas, prior vero ad dialecticum vnà cum cęteris ſpectare videtur, authore Philopono.

c

TEX. XXX.

Quòd vero differt, & ꝓp ꝙd ſcīr̄] τὸ δ' ὅτι διαφέρει, καὶ τὸ διότι ὁπίσασθαι] Arg. differt autē ſcire eſſe, & ꝓp quid eſt] vel ēt, [ꝙ vero res ſit, differt & quāobrē ſit, ſcire] vtcūq; verteris, ita ſe prorſus res hēt, dr̄iam extare magnam īter ꝙ & ꝓp quid. ſed illud ὁπίσασθαι, hoc eſt ſcire, mihi magis placet vt cū ꝓp quid iungatur, q̄; cū, ꝙ: & eſt rō huius: nam qui mordicus defendunt demr̄onē ꝙ, non gignere ſcīam,

a

b

ſcīam, hi minus Argy. verſionē probarēt, dicerētq; mirificè adiectā fuiſſe particulā, ſcire, cum ꝓp quid, vt dīria hoc mō ſe habeat, differt ipſum, qꝺ à ſcīa ꝓp qd: nō aūt differt ſcīa qꝺ, ab ea q̄ ē ꝓp quid. Ego vero in hoc, aut parū aut certe nihil pōderis facio, cū alio in loco, vt mox oſtēdā, dicat ſcire qꝺ. Itaqꝫ nobis liceat aliorū veſtigia præmere, & ad libitū transferre hunc locū.

a Eorū q̄ cōuertunt] τ̃ ἀντιστρεφόντων] alī [eorū q̄ retro commeāt] alī [eorū q̄ reciprocant]

b Eorū q̄ cōuerſim p̄dicant] τ̃ ἀντικατηγορημένων.] alī [eorū q̄ mutuo dīr] aut ēt [eorū q̄ viciſſim afferunt] ſed in hoc ingeniū expolitū et ad p̄clara natū, vim nullā poneret. veniā tī mihi dīlargiant ſtudioſi, qī ī hiſce caſtigationibus, cōſiliū meū nō erat, vt altiora explicarēnt, ſꝫ vt verſionē Ariſtotelicorū verborū, penè obrutā et vetuſtate deprauatā, nō nihil venuſtatis & leporis acquirere poſſe oīderē: p̄ſertim cū expolitam videā hiſce tēporibus philoſophiā illuſtrium ingeniorū diligentia, vt nō temere mihi videar poſſe affirmare, breui fore tēporis ſpatio vt rerū cognitio cū rōne dicēdi cōiūgat. Qꝺ ſi huic laborimeo aliqd ſtudioſorū gr̄ę cōciliabit, maiora à me sūt onera, et alacri quidē animo, ſuſcipiēda.

c Planetæ propè per id quod nō ſcintillant] οἷον ὅτι ἐγγὺς οἱ πλάνητες διὰ τὸ μὴ σίλβειν.] Argyro. [vt vagas ſtellas eſſe propè, quia non micāt] vel [vt errantes ſtellas, ex eo qꝺ non micant, propè eſſe.] Perpende hoc exemplum, qꝺ videtur pertinere nō ſolum ad naturalem ſcientiam, ſed & Aſtrologiam, atque opticam: dubitaq; num hęc demr̄o tranſeat de vno genere ad aliud, vt primo occurſu videt.

Euenit aūt et ꝓ alterū, mōſtrari alterū.] Ἐγχωρεῖ ἢ καὶ διὰ θατέρου θάτερον δεικθῆναι.] Arg. fieri autē pōt, vt ꝓ alterū alterū oñdat.] vel [cōtingit aūt alterū ex altero probari] ex qbus verbis nō arbitrere, circulū, quē tātopere refutauit in ſupioribus, nūc aſſerere. Eſt.n. reciprocatio ī diuerſo gñe demr̄andi, qm̄ ab euētu p̀mū ferimur ad cām, deinceps à cā ad euētū retrocedimus. At circulus, qui cōfutatus eſt, à veteribus ipſis cōſtituebat in demr̄one ſimpl'r, et ob id iure repulſus. Inditio ē, hic noluiſſe demr̄onē abſolutā, qm̄ verbū ſumpſit δεικθῆναι, qꝺ eſt mōſtrari, ſiue oſtendi: latius quidē, q̄ demonſtrari.

Qꝺ ſphærica ꝓ augumenta] ὅτι σφαιροειδὴς διὰ τ̃ ἀυξήσεων] Arg.] qꝺ per accretiones rotunda] vel etiam [Quod globoſa ex incrementis.]

Extra ponit] ἔξω τίθεται.] eodē mō et Arg. vel ēt [extrinſecus petit] nā extra ponere, ſiue extrinſecus mediū petere, ē longius ipſum ſuſcipere. de qua re, copioſe hic Philop. et Alex. Ego

tī

tñ qui nulla re, sum cũ illis cõparandus ausim dicere, mediũ eẽ extra, quia à rei natura sit alienum, ac ferè ſm accidẽs nam q̃ rei siue naturam siue substantiã indicant, ea docuit esse propria & congenita, contra vero cõmunia, & longius petita.

b Vt si negatio est cã ipsius nõ esse, affirmatio causa est ipsius esse.] οἷον εἰ ἡ ἀπόφασις αἰτία τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἡ κατάφασις αἰτία τοῦ ὑπάρχειν] Argy.] si negatio cã ẽ nõ essendi affirmatio cã est essendi] alĩ [si negationis cã est, negatio, et affirmationis affirmatio.] forte sic ẽt [si negatio cã est inficiãdi, affirmatio cã ẽ asserẽdi] sed vid̃ Philoponi dubitationẽ, ad hæc spectantẽ.

c Secundum excessum] καθ' ὑπερβολὴν.] Arg. [per exuperationẽ] alĩ [p Hyperbolẽ quandã] alĩ [per abundantiã] vetus tñ lectio saneq̃ opportuna valde vr̃. Ea.n. excedũt, quæ cãm rei superant, quæ à propositi ratiõe sunt remota, queq̃ longius petita videnť. Vt ẽt illud, prẽter Arist. exemplum Anacharsidis, cur Diõ pas? Est. nauphragiũ? respondit alter, ob id, q̃ arbores sunt ortæ. Arbores inciduntur postquã natę sunt et educatę, ex his sectis constructa nauis: hac parata cõscendit Dion, cœpitq̃ nauigare, tandem ille est vndis obrutus.

a Vt sit alterum sub altero] ὥς τ' εἶναι θάτερον ὑπὸ θάτερον] eas vult disciplĩas, q̃s passim vocant, nostri hoies subalternas. Eas Argy. expressit sic [q̃ ita se se hñt, vt altera sub altera collocetur] id euenit disciplinis illis, sub quarum subiecto, alterius subiectum continetur.

Vt pspectiua ad Geometriã, b
et Mechanica ad Stereometriã, & Harmonica ad Arithmeticã & apparentia ad Astrologicã.] οἷον τὰ ὀπτικὰ πρὸς γεωμετρίαν, καὶ τὰ μηχανικὰ πρὸς στερεωμετρίαν, καὶ τὰ ἁρμονικὰ πρὸς ἀριθμητικὴν, καὶ τὰ φαινόμενα πρὸς ἀστρολογικήν.] Verum nomina harũ disciplinarũ sic uertit Arg. [vt ad Geometriã Perspectiua, & ad solidorũ scĩaz machinarũ facultas extruẽdarũ, et ad Arithmeticã Musica, et ad Astrologiã sese habet eorũ scĩa, q̃ apparẽt] et aliter si placet hoc mõ [ut Optica ad Geometriam, et Fabrica ad Stereometriã, & Musica ad Arithmeticã, et q̃ apparent ad Astrologiã.] hic.n. ex his verbis ordinẽ disciplinarũ octo intelligis, q̃ ita sese hñt, ut altera sub altera colloceť. Quæ ãt sit Geometria, Optica, siue ẽt Perspectiua, Arithmetica Musica et Astrologia, satis constare video. Quid aũt p illud, μηχανικὰ, voluerit, qd̃q̃ etiã p στερεωμετρία nec non τὰ φαινόμενα, nõ adeo pspicuũ ẽ, ut in eorũ explicatiõe studiosi nõ sint cõmonefaciẽdi. Est. n. μηχανικὰ, ars illa et cognitio extruẽdarũ ẽdiũ atq̃ palliarũ rerũ, q̃ architecturã trito iã noĩe vocãt, nisi poti? eã p tẽ philophiæ velis, quã

quã cõplexus eſt, in eo lib. q̃ me chanicarũ inſcriptus eſt qõnũ. στερεωμετρία, vero eſt corporũ ſiue dixeris ſolidorum, ſcĩa. Cũ .n. Geometria lineas et ſpatia tã tũ extimet, ad ipſam ſtereometriam corpora, pertineãt neceſſe eſt. φαινόμενα, notant ea quæ viſuntur et apparent cũ in aere, tũ ĩ cœlo, quorum magna pars ad nauigandi pertinet diſciplinam, quæ ventorũ, ac ſtellarum ortus & occaſus rõnẽ diſquirit. Ferè aũt vniuocæ ſunt, nonnullæ iſtarũ ſcĩarum, vt Aſtrologia et q̃ Mathemati. et q̃ Nauifica: atque Harmonica, & q̃ Mathematica, & quæ ſm auditum] χεδὸν ὅ συωώνυμοί εἰσιν ἕνιαι τούτων τῇ ὀνομασίᾳ. οἷον ἀστρολογία, ἥτε μαθηματικὴ καὶ ἡ ναυτικὴ, καὶ ἁρμονικὴ, ἥτε μαθηματικὴ, καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀκοὴν] Argyr. [Atq; harũ nonnullę ſcĩarũ, nomine, rõne vt ferè conueniunt, ceu Aſtrologia eſt, & q̃ Mathematica, & Nauigãdi ſcĩa: & Muſica ea eſt q̃ Mathematica, & q̃ auditũ oblectat] locũ p̃clarum perpẽdas vbi ſcĩas, q̃ ferè extãt ſinonimæ, recenſet. Altera .n. & quidẽ latinorũ interp̃tũ extitit explanatio, velle diſciplinas ſex, hoc eſt tres ſubiecti, continui, ac totidem diſcreti: cõtinui, Aſtrologiã, Mathematicã hoc ẽ Geometriã & Nauticã. Diſcreti vero Muſicã, Mathematicã, hoc ẽ Arithmeticã, & vocalẽ Muſicã. ſubtiliis ſanè ĩterp̃tatio, ſed quæ nõ ita facile ſuſtineri poſſet, nã illud q̃rendũ, cur ſtereometria ĩ eo ordine fuerit p̃termiſſa, nec nõ optica, cum hę duę de continuo perpetuã faciant mẽtionẽ? At longe aptius, meliusq; Græcorũ vult interp̃tatio, ni fallor, q̃ ait, ſinonimiã explicare inter Aſtrologiam Mathematicam et Nauticã, tũ ẽt inter Muſicã Mathematicã, & q̃ in ſonore inſtrumentorũ verſatur. Cur vero dixerit, χεδὸν, hoc eſt, ferè, vide Philponũ, & rõnẽ quęre. Itaq; ſic ẽt libeat transferre [ferè autẽ ſinonimę ſunt harum, ſcĩarum nonnullæ: quemadmodũ Aſtrologia Mathematica, & q̃ Nautica. Tum Muſica ẽt Mathematica & quę ad aures pertinet] Ex his conſtat duplicẽ eſſe Aſtrologiã, alteram, q̃ cœleſtiũ rerũ cognitio eſt, per ſe ſe: aliã vero, q̃ peritia nauigandi appellat. Itẽ Muſica duplex, contemplatrix, ſ. q̃ numerorũ t̃n rõnes diſquirit, tum ea, q̃ vocũ, ſonorumq; modulaminibus, artificioſa rõne adhibitis, aures ꝺmulcet. Ad hoc ipſum pertinẽt ea, q̃ ſcribit Boethus in ſuo de Muſica li. ſtatim ab initio. Nec te fugiat, Ariſto. hoc in loco ſinonimiã tradere ĩter diſciplinas cõtẽplatiuas, & eas quæ ad praxim ſpectant, quæ licet tantopere differant, pulchrum tamen fuit explicaſſe in quo conueniant.

Quòd qdẽ ſenſitiuorũ ẽ ſcĩr] a τὸ μὲν ὅτι, αἰσθητικῶν εἰδέναι.] ſnĩam opportune trãsferũt alĩ, ſic [Quòd res ſit, eſt eorũ, q eas

artes

artes exercent, q̃ sensuũ iudicio continent̃.] Arg. [ipsum qdem esse ad eos pertinet scire, qui sensu vtunt̃] vel] ad sensitiuos quidẽ, q̃ ipsum, cognoscer̃ spectat] collige disciplinas alias esse Mathematicas, alias sensitiuas, causamq; pquire ex The. et Philop.

b Non aduertũt] ἀνεπισκεψίαν] nõ animaduertũt] nõ de ea re cogitãt] vel ẽt, [nõ animum adhibent] hoc verbũ qõnem arduã in primis, atq; difficilẽ tollit, quo mõ effici illud possit vt quis sciat vl̃e, et pticularia ignoret, si vl̃is cognitio, particulariũ est similitudo, sed de his copiose in commentarijs nostris.

a Se habet autem & ad perspectiuã, vt hæc ad Geometriã alia ad hãc, vt qd ẽ d iride [ἔχει ὃ πρὸς τὴν ὀπτικὴν ὡς αὕτη πρὸς τὴν γεωμετρίαν, ἄλλη πρὸς ταύτην, οἷον τὸ περὶ τῆς ἴριδος. [prę clarè quidẽ Arg. & apertè hoc mõ [vt ãt pspectiua se se habet ad Geometricã, sic alia sese hñt ad perspectiuã, veluti de iride] vel esse [quẽadmodum ad Geometriã refert̃ optica, pari mõ & alia ad hãc ipsam opticã se se habet, vt qd est de iride] artificiose explicat, subiectis disciplinis alias adhuc inferiores subñci, ut cõstet eãdẽ dici facultatẽ suppositã ac suppositã, ad diuersa tñ relatã. Locus hic materiã dedit Alexã. & Proclo differendi, an hæc, quę opticę subñcit̃ disciplina sit Specularis, vel Naturalis, iccirco lege Philoponũ, quẽ nõ temere mihi videor posse affirmare, palmã in hoc certamine grẽcis alijs scriptoribꝰ arripuisse. Et illud cogita an Theorema de iride, cum optica rõne demõstrat̃, transcendat de genere ĩ genus. Itẽ nũ ad Theorema hoc ipsum rõne egeamus ẽt Geometrica, quaq; rõne solũ optica mẽtionem fecerit. Sed de hac re copiose Olympiodorus.

Aut simpliciter, aut ſm Mathe b
matic.] ἢ ἁπλῶς ἢ κατὰ τὸ μάθημα] sic vetus trãslatio. alĩ [aut simplr̃, aut ſm disciplinã] Arg. [aut simplr̃, aut eius qui cõplectit Mathematicã.] locum hũc difficilẽ iure arbitratur. Philoponus. Nã si de speculari id ĩtelligat̃, qd voluit Proclus, iã ipsę nõ simplr̃ est optic⁹, sed ſm disciplinã, q̃ ẽ de iride. verũ si de ea parte naturalis scię, quę de iride differit, id audias, tum assuetus tunc interpręari ſm τὸ μάθημα, hoc est Geometriã: qñ naturalis & ex optica & Geometrica ratione Theorema de iride colligere solet. Qd & Olympiodorus nõ negat. Accedit q̃ paulo antea, supremas Mathematicas, disciplinas vocauit: vt sensus sit, Naturalẽ assumere cãm theorematis de iride, siue ab optico simplr̃, siue ẽt à Geometra: qm̃ Geometrica rõ, postremã vr̃ in eo casu facere resolutionẽ.

Vt medicina] οἷον ἰατρικὴ] c
totũ ,p ꝑte, figurę quadã rõne, intelligit. Nã pro medicina Chirurgiã intelligas: q̃ pars de solu-

tione

tione continui tractat diligẽter. Contẽde tñ, quantũ ingenñ vires ferre pñt, nũ hæc demõ, cuius Theorema medicũ eſt, mediũ vero á Geometria, ductum, tranſitionẽ faciat in ſcientijs: itẽ nũ Ars ſcĩæ ſubñci poſſit demõſtrãdo: qđ exẽplũ de vlceribus vr̃ aſſerere, res tñ alioqui perdifficilis, vt uix ſuſtineri poſſit. Quo aũt id mõ dici queat, in cõmentarñs noſtris aliquando, copioſius perſequemur.

TEX. XXXI.

a CONdenſantur & augentur] κατατυχνῦται καὶ ἄυξεται] q̃ quidẽ partẽ ẽ interp̃tatus Arg. denſant atq; accreſcunt] uel coagmentationẽ, & multiplicationẽ ſuſcipiunt.] docte mehercle & dilucide quidã noſtris hiſce tẽporibus de liberalib⁹, diſciplinis benemeritus ſed, (vt ille ex inſtituto profitet) magis ad ſententiã, q̃; verborũ numerũ proſpiciens uertit [q̃ in diſſoluẽdo fit coagmentatio et in multitudinẽ quãdã propõnũ acceſſio.] verbũ aũt κατατυχνῦται trãſlatum dici põt á rebus corporis molẽ hñtibus, ad media, ſm rõnem in rõcinatione conſtituta.

a Indiuiduę] ἀτόμως] ſic etiã Argy. ſed alñ continuo] vel etiã [abſq; medio] diu multumq; á ſtudioſis efflagitatũ eſt hoc ĩ loco, cur indiuiduas potius ppõnes negantes q̃; affirmantes doceat cognoſcere: ſed grẽcorũ hominũ ſingulari induſtria diluit hęc dubitatio, Philoponi p̃ſertĩ.

Ex coordinatiõib⁹] ἐκ τῶν συ- a
στοιχιῶν] Arg. [ex diſpõnibus] q̃ translatio parũ aut nihil fructus habet. Sed hęc pars ab alijs latine reddita eſt, [ordinibus et quaſi clasſibus rerũ] verbis ſanè elegãtibus & proprijs, at quę nonnihil redũdent. forte etiam [ex rerum diſtributionibus.]

TEX. XXXII.

Ignorantia.] Ἄγνοια] Arg. a
[ignoratio] alñ [inſcientia] vel ẽt [imperitia] res nota eſt, & q̃; maior pars hominũ profitet. id exploratũ habe, inſcitiã, eſſe habitum ſcĩæ oppoſitum, ſiue potius ſcĩę priuationẽ dixeris: hæc ſyllõ imperitiæ comparat, qui demonſtratiuo priuatoria ratione opponitur.

Secundũ diſpõnẽ] κατὰ διάθε- b
σιν] ſic ẽt Arg. alñ uero malunt [affectionẽ] q̃d cum græcã vocẽ non ęquet, ob id alius accurate vertit [ex certa q̃dã affectione] quã alñ explanãtes, vocant [prauã affectionẽ] tu rẽ diligenter expende, nõ ſolũ vim verbi. Hæc.n. imperitia eſt, q̃ falſa vt plurimũ rõcinatiõe cõparatur. Quã et malũ habitum vocant.

Deceptio.] ἀπάτη. Alñ [er- c
ror] ſiue] Hallucinatio] Hinc ſyllus decipulosus, et hallucinatorius qui inſciẽtiam parit. vel etiam [falſa opinio.]

Suſpicionẽ.] ὑπόληψιν.] Ar- d
gy. lõge meli⁹ [exiſtimationẽ] alñ nõ inepte [opinionẽ] in more poſitũ eſt ſemp apud Ariſ. vt verbũ illud [ὑπόληψις] aut in-

conſtan-

cõſtãtẽ animi ꝓceptionẽ ſignifi cet, aut etiã fallacẽ cognitionẽ.

TEX. XXXIII.

a QVO mõ inſunt vnicuiq; ge neri nonnulla, et ſi nõ ſeparabi lia ſunt, ſm q; tale vnumqd̃q;.] ὅτι ὑπάρχει ἑκάστῳ γένει ἔνια καὶ εἰ μὴ χωρὶς ἀδύνατον ἢ τοιοῦτον δὲ ἕκαστον.] Arg. [ineſſe inquã nõnulla generi cuiq;, et ſi nõ ſeparabi lia ſunt, et vnũquodq; ẽ tale.] q̃ trãslatio breuior vr̃ Ariſt. ipſo. Nõnulli id de græco vertũt, nõ tã appoſitè, quã ẽt eleganter, [et q̃quã hæ res hoc ipſo q; ad ſenſum traducũt non iã quaſi abiũ ctę, ſeparatę́q; intelligunt, ſemp tñ in ñs aliqua inſunt, q̃ nõ niſi hac ratiõe manifeſta fieri pñt] nos vero, ẽt aliorũ iudiciũ nõ re formidabim⁹, dicemusq; [qua rõne unicuiq; generi q̃dã ĩſunt, quãquã hæc ſeparari nõ pñt, ut tale eſt hoc vnũqd̃q;] intelligit de his rebus q̃ p ſequeſtrationẽ dicunt, q̃ cũ ſenſu ꝓceptę nõ videant abiũctę, inductiõe tñ ipſa pateſiũt. Tu diligẽter cõſidera, ne huiuſce loci obſcuritas ſit ſtudiorũ tuorũ fructũ retardatura.

TEX. XXXIIII.

a ET qui mõſtrare põt.] καὶ ὁ μὲν δεικνῦναι δυνάμενος] Arg. [& q̃ oñdere põt.] vel ẽt, [et q̃ aſſerere põt] ſępe.n. animaduerſum eſt, verbũ δεικνῦναι, eẽ potius rõcinationis, vel dialecticimunus q̃; demonſtrantis: cuius propria res eſt ἀποδεῖξαι tu iſthęc recte percipias, vt monitus proprietatem Ariſto. ſequare.

Secundũ opinionẽ igitur ſyl a logizantibus et ſolũ dialectice] κατὰ μὲν οὖν δόξαν συλλογιζομένοις καὶ μόνον διαλεκτικῶς] Argy. [Si igit̃ probabiliter, ſolũq; differendi modo ratiocinari volumus] quam verſionem vt nõ improbo, ita neq; valde probo. Quamquã.n. ſingula verba pro ſingulis nõ ſunt ſupſtitioſe reddenda, ſed potius ſnĩæ ſentẽtiis ſint accommodandę, qđ eruditi ferè oẽs ſentiunt, attamen in vertendis diſciplinis interpręta tio ita tẽperanda eſt, vt minus, q̃; fieri poſſit, redundare noſtra patiamur. Quocirca ſic mallem vertere [itaq; ſm exiſtimationẽ rõcinantibus, ac ſolũ diſſertatorie] ac neq; frigide ſnĩam vertit alius ſic [atq; ñs quidẽ qui ſuas conclbnes ad opinionẽ dirigũt & dialecticè tm̃ diſputant] Eſt autẽ δόξα, exiſtimatio & opĩo, habitus permutabilis, & ꝓpea ſcĩæ contrarius, quæ mutari nõ põt, & ob id ratiocinatione dialectica comparatur.

Probabiliſſimis] ἐνδοξοτάτων] b Arg. [è q̃; maxime probabilibus, veriſimilibusq;.] Ego in ea ſemper fui ſententia, ut duplicatio verborum in diſciplinis vertendis ſit fugienda: præſertim vbi verbum verbo expreſſum & comparatum reddere poſſumus: in cæteris vero ſat eſt ſeruare modum. Nam quid etiam habet hic probabile cum veriſimili? Itaque ſufficiat dicere,

dicere, [q̃p maxīe probabilib⁹] qđ & alīs viris bene doctis uer tisse aliqñ non displicuit. Quæ vero hęc sint, q̃p maxime proba bilia, lege.1.lib. Topicor. hæc.n. sunt, quæ omnibus vident. minus verò probabilia ea esse con stat, quæ sapientiores tm̃ admit tunt, genus vero inter vtrumq; mediũ eorũ est, q̃ plurimis vi dentur verisimilia tu si probabi le à verisimili seiũgere noueris ex his quę habet Arist. in libris de ratione dicendi, immensum planè fructum percipies.

a Sed hoc qdē, vt accīs illđ ve ro vt p̃dicamētũ.] ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς συμβεβηκός, τὸ δ' ὡς κατηγορία] Arg. vertit [sed alterũ per accidēs, alterũ vero natura] sic .n. factum est vt κατηγορία, no mē naturę acceperit. Id aũt qua rōne dixerit, vix, ac ne vix quidem excogitare possum. Quidã vero & dicendi & interp̃tandi vir satis perit⁹, snīam vertit [q̃p vna est p accidēs, altera propria ac per se attributio] nã oīs attri butio vel per se est, vel ex acci denti. Ego vero qui veterē trāslationē tm̃ castigatiōnibus emē dare, non aũt totũ Arist. de græ co vertere, enitor, quantũ sterilis mea patit̃ industria, sic transferrem, [sed hoc quidem vt ex accidenti, illud vero vt ex re rum ordine.]

Contigua] ἐχόμενα] Argyr. [inter se se hærere, alīs [q̃ cōtinē ter se se sequũtur] vel [cōsequē tia] sed carbones pro thesauro non indicabo: hæc.n. peruulga ta satis & perspicua sunt.

TEX. XXXV.

Quod aũt in illis logice qdē speculātibus] ὅτι δ' ἐπ' ἐκείνων λογικῶς μὲν θεωρῆσαι] —— Ar gy. forte ob mendũ exēplaris, q̃ dã addit, q̃ in vetustis codicib⁹ non extant, inquit.n. [si primũ differēdi mō, deinde resolutiue id cōtēplabimur. [at ego nulla alia re sum tam fretus q̃; diligē tia, & iudicio aliorũ, si quidē de Resolutione nihil hēt Arist. in p̃sentia: id vero paulo post sub iūget, qđ oēs interpręte hoc in loco animaduertunt. Hinc recte nonnulli [ac primũ logice ista cōsideranti] vel si hoc nō displi cet mō [qđ vero in illis logica quidē rōne contēplantibus] vt aũt studiosis p nos satisfiat, sci re licet, rōnem logicã esse argu mentum à cōibus rebus ductũ, interdum & probabilibus, nō nūquam etiam necessariis, quæ tamen per se non sunt.

Species.n. valeant: namq; & a teretismata sunt.] τὰ γὰρ εἴδη χαιρέτω, τερετίσματα γάρ εἰσιν.] alīs [gaudeant ideæ, mon stra.n. sunt] res nota est, & testi monio oīum īterpretũ puulga ta, hoc in loco de ideis Platonis, quasi irrisorie, sermonē hr̃e Ari sto. verũ, quo pacto eas volue rit gaudere, nec video, nec facile cur id fieri possit, ītelligo. Arg. vero, quantũ eius vires ingenī ferrè p̃nt, contēdit, vt hæc pars diligenter vertat̃, hoc mō [for mæ

mę nanq; valeāt, fidium. n. sunt attrectationes] sed quidē, hō in literarū studijs cōplectendis p̄clare animatus, mirificeq; propensus in hāc ipsam vertēdi exercitationē, sic ait [nā ideas hoc loco valere iubeamus, nil. n. q̄ nugæ, & quasi inanes cantiōes sunt] Ego vero, si vlla à me parta est in hisce studijs literarū cognitio, sic ēt verterē [ideę. n. recedant, monstruosi nanq; sunt p̄cantus.] plurimū operę hac re collocauit Philoponus, vt te in hoc cōmonefaceret, τερετίσματα esse præludia citharedorū, quibus fidiū dissonantiam prius experiunt, q̄ certā vllam, cantionē aggrediantur. Ex quibus facile constare pōt Arist. irridere ideas, vti portenta, ac res inarticulatas, & figmenta: nolęq; eas vim & momentum habere vllum ad scientiæ constituendæ rationem.

a Vel. n. vt subsātiā p̄dicabit] ἢ γάρ τοι ὡς οὐσία κατηγορηθήσεται] Argyr. addit, verbū συμβεβηκὸς, vertitq; hoc mō [nā aut vt accīs, aut vt substātia p̄dicabitur.] id aūt nec ī vetustis, nec in nuperrime excusis libris, hr̄. Fieri tī potuit, vt Arist. id omiserit, quasi q̄ animo legētis, eēt impressum. Etenim q̄d de alio p̄dicat, vel accidens est, vel substantia, at hic, membrū illud aggredit, q̄d vti substantia p̄dicatur, quocirca primū, necesse nō est vt enūcies, subintelligas tī, pro diuisionis rōne, necesse est. Itaq; fit, vt certe ē, Arg. lectio vera ineunda tī ratio nō erat, vt verbū adderet de suo. Alius vero vocē illā. [οὐσία] vertit, Essentia, q̄d dū cōsidero, diligenterq; specto, nō nisi magnopere probare possum. Qm̄ hoc ī loco nō de ipsa, q̄ ab accīntib⁹ diuersa ē substātia loq̄t, sed de ea, q̄ in oībus reperiri p̄t p̄dicamētis, quā nostri homines, essentiam trito ac prouulgato nomine vocant.

Sed est semper supra assumpti] ἀλλ' ἔστιν ἀεὶ τοῦ λεφθέντος ἐπάνω] Et si minimi pōderis videtur hæc animaduersio, nō cōmittā tī, vt studiosi in re perspicua cæcutiant, tū ēt laborē refugisse ne videar. sermo Arist. est ad hoīem, qui dicit, quocūq; assumpto dato, semp aliud esse eo superius. Quē locū apertius sic vertit Argy. [Sed semp aliquid superius sit sumpto] Alī Arist. institutū sic explanant, [sed in infinitū aliqua semp superiora sint] vel etiam [sed semper est, eo quod assumitur superius.]

a

CAP. XXXVI.

a Logice igit ex his quidē aliqs crediderit de eo q̄d dictū est, resolutorie vero p̄ hæc manifestū breuius] λογικῶς μὲν οὖν ἐκ τούτων ἄν τις πιστεύσειεν περὶ τοῦ λεχθέντος· ἀναλυτικῶς δὲ διὰ τῶν ἑξῆς φανερὸν σωτομώτερον] locū sua uis admodū & fructuosus est, q̄ mō à me propositus fuit. Nam nil pulchrius aut p̄stabilius excogitari p̄t hac vna diuisiōe rōnū, q̄ & logicę & resolutorię ap

pellant. Arg. vertit [ex his igit, q̃ differẽdi diximus mõ, id quo de loqmur, ita esse qspiã crederet: resolutiue ãt p hęc breui9.] vult .n. q̃ antea fecerat argumẽta ducta fuisse â logica rõne, q̃ ꝓ adducẽda sunt, ea oĩno esse â resolutiõe formãda. Est itaqꝫ rõ logica, cõis, probabilis, ab opinione ducta, q̃qꝫ tardius ac longius ꝓpositũ scopũ attingit. Resolutoria vero propria ẽ, necessaria, â scía profecta, q̃qꝫ celeri9 ac breuius ad ꝓpositi rõnẽ proficiscit. Hãc aũt drĩã eò mihi aggrediẽdã putaui, q̃ nihil mihi vel pri9, vel antiquius videbat, hac vna partitiõe argumẽtorũ. Accedit ꝙ Arist. institutũ erat ĩ ñs libris agere de Resolutiõibus, q̃s ignorare & ĩpudẽtis erat et male affecti ingenñ. Itẽ sic trãsferri pñt illa verba [Ex his itaqꝫ, logica rõne, ꝓfectò, qs de eo qd̃ dictũ est, ꝓsuasus fuerit, resolutorie uero, ꝓspicuũ fiet breuius] Adde has ipsas rõnes dici logicas, qm̃ earũ materia, sunt subiecta, p̃dicata, media, p̃dicatiões substantię & accidentiũ, ac cætera hui9 gñis plurĩa. resolutorię uero rõnes vocabunt, q̃ post hac à modis dicẽdi p se ducent: hi. n. ex analyticę doctrinę viscerib9 depromunt: suntqꝫ p̃cipua huiusce libri resolutorñ materia subiecta: qm̃ tũc demũ rõnem & resolutionem dicimur tenere, cũ eam ex his quæ per se sunt, nobis suppeditauimus. q̃ ma-

b Per se vero dupliciter: q̃cumque etenim in illis insunt ĩ eo ꝙ est qd, & quibus ipsa in eo ꝙ ẽ qd inexistẽtibus ipsis.] partitio ẽ, primi ac secũdi modi eius qd̃ est p se. Hæc aũt græce sic se hñt [καθ' αὑτὰ διχῶς. ὅσα γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐν ὑπάρχει ἐν τῷ τί ὄστιν ἢ οἷς αὐτὰ ἐν τῷ τί ὄστιν ὑπάρχουσιν αὐτοῖς.] —— Quæ hoc mõ Arg.] ea vero q̃ per se cõpetũt, duplicẽ subeunt modũ, q̃dã .n. ĩ eadem sunt definitiõe rerũ, q̃bus ineẽ dicunt, vt multitudo vel diuisibile, hęc. n. numero eõpetũt, & in ipsius sunt definitione. Quędam in rõne sua res eas suscipiunt, quibus competunt vt impar.] Sed Argyr. dum ita vertit, aliud scribẽdi argumentum quærit, nam etiam quædam de suo addicit. id q̃ recte factum fuerit, alñ viderint. Mihi certe probatur magis, vt reiectis aliorum versionibus in vetere maneamus. vel etiam sic [ꝙ se vero bifariã sunt. Etenĩ ea oĩa q̃ in eo qd̃ est qd, ĩ illis insunt] sic. n. cõmode primam habes significationẽ, eius qd̃ p se dr. fm habes, cũ sequit [et q̃bus illa in eo qd̃ est qd, ipsis q̃ inexistunt] verti ãt eã particulã ἀυτὰ, illa, non ipsa, ne repetitio eiusdẽ particulę impedimẽto eẽt, pro sñia expromẽda. Nã quotusquisq ẽ, quẽ vel obscura trãslatio, vel ĩposturæ aliorũ non decipiant? Illud ęt nõ est cognitu indignũ, prætermisisse tertiam ac quartam significationem per se, tanquam ad resolutionem faciendam

dam parum adhibitas, hoc est demonstrationem simpliciter.

a Nullam distantiam immediatã] μηδὲν διάστημα ἄμεσον] — Argy. [nullũ interuallũ esse medio vacans] vel [nullũ interstitium esse absq;] haud profectò fallunt̃ qui dicunt Arist. q̃ à Mathematicis dicunt̃ persæpe vsurpare, similitudinis rõne. Nã διάστημα, hoc est interuallũ distantia, est fm similitudinẽ dicta ī ꝓpõnibus, q̃ mediatę sunt vel immediatę. Ab hac æmulatiõe defluxere illa nomina, Terminus, Figura, Mediũ, Mediatũ, Immediatum & hoc quo de modo sermo est, interuallum: quæ in logicis ab alĩs disciplinis petita accipiuntur.

b Intro nam q̃ proñciendo terminũ, sed non assumẽdo demõstrat] τῷ γὰρ ἐντὸς ἐμβάλλειν ὅρον ἀλλ' οὐ τῷ προσλαμβάνεσθαι ἀποδείκνυται] hæc verba ad hominẽ dici intelligas, non ex instituto: alioqui sese feriet Arist. cum alibi dixerit, scias nõ posse ad intra mediũ proñcere, qđ in ꝓcedentibus notatũ fuit. Potes et sic vertere [nã q̃ immittendo terminũ, sed nõ extra assumendo demõstrat] Arg. [non foris addito, sed immisso termino demonstratur] Alĩ [vt verbũ medium inter extrema immittat, nõ autẽ extra extrema ipsa collocetur] qui vero hæc verba ex Arist. sñia proferunt, nõ ad hominẽ autẽ ea dici intelligũt, nullam sanè particulã eius ingenĩ, vel minimũm attingunt, nullã eius suauitatem degustant. Est aũt ratio huiusmodi, quia dicis in infinitum excurrere propõnes, iccirco nullũ erit interuallum immediatũ et indiuiduum illatiõis causa est, quod ipse ais, dum mediũ inter extrema semper immittis, non de foris autẽ assumis.

c Logicæ quidem prius, resolutorie vero nunc] λογικῶς μὲν πρότερον, ἀναλυτικῶς δὲ νυῖ] —— quod ait πρότερον, & νυῖ, hoc est, prius & nunc, ordinem quendã designat, quo iam satis constat, ratiões logicas antecedere resolutiuas, nõ quidem dignitate, perfectioneve, sed via atq; ratione docendi. Nam si logica ratio communior habetur analytica, quę vero communia magis sunt, etiam ut notiora nobis sint necesse est, ob id recte dictum, logice prius. Non semper tamen logica rõ ad aliquid probandum adhibita, prior est resolutiua, nam in Philosophię libris persæpe vsu venire solet, ut Analyticæ rationes anteponantur, id cur accidat, in nostris cõtradictionibus exposuimus. Nã etsi hominis animus non conquiescit, nisi adhibita ad fidem faciendam ratione, attamen hic locus non tã nobis latè patet, vt hæc differere copiose possimus.

TEXT. XXXVII.

a QVVM NON PRAEDICEtur alterum de altero, aut nullo modo, aut non de omni.] μὴ

κατηγορουμένου θατέρου, χρὴ θατέρου, ἢ μηδαμῶς, ἢ μὴ χρὴ παντὸς] Arg. [quorũ alterũ de altero aut nullo mõ, aut nõ de ꝗlibet ꝓdicatur] vel ẽt [quũ aut nulla rõne alterũ de altero dicatur, aut nõ de quocũq;] Arist.n. sapientisſimus diſſerendi artifex hoc ſ loco colligit ꝗt modis duo omnino posſint eſſe diſparia: id.n. bifariã contingit, vel vbi alterũ de altero ſimpliciter dici nõ ꝑt, cuiuſmodi lapis & Homo dicũtur, ꝙ nullatenus inuicẽ ꝓdicantur. et ſunt ea, ꝙ à noſtris hominibus diſparata dicunt. Vel vbi alterũ de altero dici põt, ſed nõ oĩ, vt Rationale & Mortale, (vt author eſt Philoponus) ꝙ de oĩ inuicem dici nequeunt. Hęc autẽ diſparata ñ ſimplr appellant.

b Secundũ.n. ꝙ figura quædã ineſt] ἢ γὰρ χήματί ὑπάρχει] ſic.n. oẽs quos adhuc legerim, codices habẽt. Philoponus tñ bifariã legit, mõ circũflectẽs illud τὸ χῆμα, vt ſit primus caſus, mõ acuẽs ſic χήματι, vt ſit tertius. Vt vt aũt res ſe habeat, maturitatẽ iudicñ deſydero, vt intelligas Arist. velle cõe quoddã duob⁹ illis iã datis ab initio, ſiue id ſit figura, ſiue aliud quippiã. Arg. autẽ ſecutus priorẽ lectionẽ ſic vertit, [vt vterq; eſt, ꝙdam figura] idẽ & alĩ transferunt, ea tñ rõne, vt particula τι, ſiue quędam, vim habeat definiendi ac terminãdi. Quocirca & ſic vertendum [vt enim certa quædam figura, ineſt.]

TEX. XXXVIII.

Ex eiſdẽ indiuiduis] ἐκ τῶν αὐτῶν ἀτόμων] ſic Arg. ac cęteri oẽs Te tñ haud pœniteat ſciuiſſe, ἄτομον, hoc eſt indiuiduũ plura ſignificare poſſe. Interdũ.n. corpus illud inſectile, ac omnino impartibile eſt, ꝙd materiei exiguitate diuidi nõ põt: cuiuſmodi ea ſunt corpora quę ad ſolis radios æſtuãt, ab Epicuro et Democrito tantopere approbata. Sunt & indiuidua, ꝙ nulla ratiõe diuidi pñt, aut ęgrẽ: ut Adamas. Itẽ ꝙ ſingularia appellant, Socrates, & Plato, ꝙ iccirco indiuidua vocant, ꝙ vbi ſecãtur, intereunt. Nonnunquã & ſpẽs eodẽ nomine appellat in ſecũdo hoc lib. Ac poſtremo hoc in loco, indiuidua pro terminis diſciplinarũ audit Philoponus, ſed ẽt mihi certe fit veriſimile, vt immediatas ſtelligat propõnes, ꝙ cũ medio vacent, indiuiduæ dici pñt. Etiã num extat dicẽdi conſuetudo, hãc vel illã eſſe propõnẽ indiuiſibilẽ: pręter id qđ ſuperius dictũ fuit extare diſtãtiã indiuiduã, hoc eſt immediatam propõnẽ. Quæ vero de particularibus indiuiduis à nonnullis hic afferuntur, mihi illa non ſatisfaciunt, nec cuiquam puto placere poterunt accurate diſqrenti, qm̃ ex particularibus demõſtro fieri nequit. Verum iſthæc ſuis reliquamus authoribus vnde defluxerunt, & ad ipſam redeamus cõtextuũ explicationẽ.

Sed hęc eſt via ꝙ in prĩcipia] a ἀλλὰ

ἀλλὰ ἡ ὁπὸτὰς ἀρχὰς ὁδὸς αὕτη ὅδ' ἐστίν] Argy. [Sed hęc ē ea via qua acceditur ad principia [alĩ [sed iã tũ ad ipsa initia peruẽtũ erit] vel ēt, [sed hæc ĩ principia via q̃dã est] quo in loco illud, ὁδὸς, siue via, siue alio quouis mõ transferatur, metaphoricũ quoddam audiendum est, nam mens ipsa hoīs ēt moueri dr̃ cũ ab vno ad aliud deferr̃, vnde & ascendere & descendere dr̃ animus, qđ Porphirius docuit ĩ li. 5. vocũ. Hinc disciplinę, vię interdũ fuere appellatæ, hinc rõ procedendi in scientr̃s modo ὁδὸς, mõ, μέθοδος, dicta ē, hoc est via & rõ docendi. Hoc gñe motus ferr̃ intelligentia ipsa, cũ à principr̃s ad cõclones tendit, vel ēt vbi conclones in earũ initia resoluit. Via vero principiorũ est cognitio hoc in loco ad immediata & proloquia, quo cũ ventũ est, in eo genere amplius non potest desyderari.

a Sed principia & elemẽta tot sunt, quot termini] ἀλλὰ ἀρχαὶ καὶ στοιχεῖα τοσαῦτ' ὄδ' ἐστὶν ὅσοι ὅροι.] Arg. [atq; quot sunt termini, tot sunt elementa, principiaue.] Alĩ [verũ quot erunt verba media, tot erũt principia elementa] vel hoc pacto [At initia, elementaq; tot sunt, quot voces] Etenim, ὅρος, hoc in loco simplex vox, atq; dictio ē. Apd receptæ fidei authores obseruatum est in Arist. στοιχεῖον, hoc ē elementũ, plures habere significationes. Nã primũ corpora illa impermixta designat, Ignẽ, Aerẽ, Aquam, Terrã, deinde eadẽ vti cõcreta et permixta sunt, item & Materiã & formã, q̃ significationes in Physicis maxime, ac in lib. de Gener. & Interitu vsurpant̃. In Metaphysicis uero elementũ cõi rõne magis definit, qm̃ id in rõne seiuncta cõsiderat, vide lib. 5. Metaph. Elementũ vero pro literis, sæpius nominat in prioribus resolutorr̃s, ipsumq; in poetica definit. At hoc ĩ loco, vult elemẽta eẽ, põnes ex q̃bus conduñ demõnes: neq; hãc significationẽ vsurpare valde dubitauit, cũ in vsu verborũ tãta vsus fuerit modestia & proprietate, vt apud omnẽ posteritatẽ maximã laudẽ et admirationẽ fuerit consecutus. id qua rõne factum sit, ostendit Philoponus, qui in seligẽda verborũ proprietate nimia semper vtit̃ diligẽtia aut potius religione, nã elemẽta naturalia ex alĩs cõstãt principr̃s, nẽpe Materia & Forma, sed ipsa sunt aliorum initia hoc est cõpositorũ: sic põnes à vocibus simplicibus tã quã earũ principr̃s pendent, & principia sunt syllorũ. Cęterũ illa vox, ὅρος, quę est Termin⁹, & ipsa suis scatet significatiõibus. Nã in Physicis pro initio aut fine motus vulgarissima significatione assumit̃. In Mathematicis pro finiente, vt punctũ in linea, aut linea in superficie. In Chategorr̃s cap. de Quãto Terminũ mundi, centrũ atq; exti-

mam audit circũferentiã. Definitionẽ vero ſignificare et ĩ ſuperioribus abunde docuimus. Itẽ ſubiectũ et p̃dicatũ ex.1.li.Prio. analyticorũ,atq; ibidẽ ẽt ſyllogorũ elemẽta,hoc eſt mediũ cũ extremis,ĩterdũ oẽz dictionẽ,ſimplicẽ vocẽ,verbum,qđ Alex.& Philop.in priora analytica ſcripſere,ſępe ẽt literas terminos appellat.Hęc aũt ĩ ſtudioſorũ gratiã p̃ſcripta ſint, ne harũ vocũ multiplex ſignificatio, magno ſit ſtudioſorũ incõmodo:tũ ẽt, vt ſermõis,pprietatẽ & cãdorẽ cũ p̃ſpicuitate interp̃tatiõis, ac rerũ sũma cognitiõe cõiũgant.

b Qđ ẽ iſtud hoc, & ineſt iſtud huic,ita & q̃ nõ ẽ iſtud hoc,neque ĩeſt iſtud huic.] ὅτι ἔστι τόδε τοδί, ᾧ ὑπάρχει τόδε τωδί, οὕτω καὶ ὅτι οὐκ ἔστι τόδε τοδί, οὐδ' ὑπάρχει τόδε τωδί.] Arg.[hoc eſt illud & illud ineſt huic,ſic et hoc mõ,hoc non eſt illud, & illud nõ ĩeſt huic.] vel ſic] hoc eẽ ĩd,atq; id huic ineſſe, pariter & hoc nõ eẽ id, atq; id huic nõ ineẽ.]cũ.n. de principiis q̃ demõſtrari non p̃nt ſermonẽ habeat, p hęc verba indicat tã quę affirmãt aliquid eẽ, vel alicui ineſſe, q̃ q̃ horũ vtrũq; negãt. Quo fit vt exẽpla quatuor à te ſint excogitãda, vel ex Philoponi cõmẽtariis petẽda.Hinc tibi pulchra admodum & appoſita proponitur diuiſio principiorum, quaternario comprehenſa.

a Nunquã extrinſecus propõ, neq; exiñs accipitur ipſius A. in demõſtrando.] καὶ ποτὲ ἐξωτέρω προτάσεις, οὐδ' ὑπάρχον λαμβανέται τὸ ἐν τῷ δεικνύναι] ——Arg.[nulla propõ tibi nullus terminus affirmandus extra ipſum A,ſumunt in probando.] patet autẽ illud οὐδ' ὑπάρχον, vertiſſe, Termin⁹: qđ quãtũ facit ad ſnĩæ explicationẽ,tãtundẽ à verbi proprietate recedit. Itaq; alĩ longe diligentius vertũt,[ita vt nulla vnquã extra illos terminos propõ ſumaẽ, nec vnquã aliquid, qđ ipſi A,oĩ attribuaẽ, ĩ probãdo adhibeaẽ] qđ licet verbis elegantibus ac,p prĩs & ad authorẽ explicandũ accõmodatis dictũ fuerit, p̃t tñ locus hic ẽt ſic verti [nũquã deforis propõ, neq; aliud quippiã ſumiẽ ipſius A, in demõſtrãdo] quem locum iure quodã exiſtimat Philop. eẽ difficillimũ. Nã extra aſſumi,ppõnẽ,vult ſignificare, mediũ nũquã p̃dicari de maiori extremo. ĩ ſyllĩs affirmãtibus.tu ſi meliorẽ habes explanationẽ, iure tuo eã afferas, ſed adducor vt credam ,extare nullam.Philoponum vero hic diligenter percurras.

In põdere quidẽ mina] ἐν βάρει μὲν μνᾶ.] ſic oẽs eẽ vertunt: vno excepto, cuius ea fuit trãſlatio [in graui quidẽ vncia] tu vero ppẽde Ariſt.Minã accepiſſe,exẽpli cã,nõ q̃ ſimplr indiuidua res ſit, qm̃ magnitudo (qđ rõcinaẽ Philoponus in hac re] ſemp eſt diuiſibilis in infinitũ. ſed hoc dixit ſeruato more vulb

gi,

gi, nã in põderibus est tandẽ ut deueniamus ad minimũ, quo popularis vsus minus aliud nõ admittit. Hodie minimũ põd⁹ est, tritici granũ, magnitudinis mediocris. Minã vero et ĩ põderibus, et in re numaria accepisse veteres satis cõstat, tum Budæi, tum etiã aliorum testificatione. Minam autem nouã aliã, aliam vero atticam et veterem extitisse ob diuersam ponderis rationem, item q̃ fuerit solonis Mina quę́q; græca vocata, in præsentia nõ ẽ dicẽdũ, hęc.n. late patẽt ex Plinio, Budęo, Agricola, Prisciano, Fãnio, ac cęteris q̃ de hac ipsa re accurate scripsere. Illd̃ nõ ommittẽdũ, siue Minã, siue Vnciã, siue aliud quidpiam dixeris hoc in loco, significare indiuisibile põdus iuxta vulgi extimationem, non autem secundum magnitudinem simpliciter.

c In cantu vero diesis] ἐν δὲ μέλει δίεσις] Arg. [ĩ modulatiõe vero prim⁹ sẽsibilis son⁹] Alĩ, [ĩ modulatiõe diesis] Est.n. δίεσις, prim⁹ sensibilis sonus, q̃ minorẽ nequit auditus, ob exiguã ei⁹ modulationẽ, pcipere. Nũc aũt Philop. arbitrat cõsistere in quãto super octauę rõnis. Et est ita principiũ in Musica, ceu vnitas in Arithmetica, sic.n. Arist. lib. ix. Metaphysi. Plura de hac re lege apud Budæum.

d In syllis ipsum vnũ, est propositio immediata] [ἐν συλλογισμῷ τὸ ἓν πρότασις ἄμεσος.] [Argyr. [in rõcinatione quidẽ vnũ vacans medio propõ est] vel sic [in ratiocinatiõibus hoc ipsum vnum, est propositio medium non habens] Artẽ incredibilẽ Arist. perpende. qui principium demõstrationis propositurus, quod vnum atq; indiuisibile est, ẽt syllogismi initium docet, siue quia, syllus forma est & ratio demõstrationis, siue q̃ librum Priorum ac Posteriorũ, cum eodem ferè titulo prænotauerit, (quoniã vterq; ab eo analyticus nuncupatur) cumq; in Proœmio lib. Priorum qui de syllogismo est, etiam de demõstratione mentionem fecerit, & in Epilogo secũdi lib. Posteriorum, qui de demõstratiõe disserit, etiam de syllogismo quædã egerit, nũc etiã acturus de principio demonstrationis, complectitur itidem syllogismorũ initium. Hinc Philoponi dubitatio, locum non habebit, cur esse non ille dixerit, dialectici syllogismi principiũ esse δόξαν, hoc est opinionem.

In demõstratiõe vero ac sciẽtia intellectus] ἐν δ' ἀποδείξει, καὶ ἐπιστήμη, νῦς ——— sic etiam Argyrop. vertit. sed Alĩ [in demõstratiõe vero ac scientia ipsa mens, atq; intelligentia] verum si minus tibi redundare placeat, sat est vertere, [ĩ demõstratione vero ac scientia mens ipsa] est enim illud νοῦς, suprema intelligentiæ humanæ vis, quæ proprie est Mens. Ob id Plotinus, gradatione qua-

e

dã procedens inqt, Hoïem conſtare Corpore, Aïa & Mẽte. Nã mẽs ſuprema eſt ſiue potẽtia ſiue facultas animę: quam Ariſt. vult cognoſcere principia abſq; medio, ſed de hac re, plura, prope finẽ ſecũdi li. videre poteris.

a Nihil extra cadit.] ὐδὲν ἔξω πίπτει.] locus eſt ille difficilis, quẽ Philoponus, vt in ſuperioribus prænotauimus, interpretari cogit, explanatione diligenti. Quid aũt ſit mediũ extra & nõ extra cadere in tribus ſyllogorũ figuris tã affirmãtiũ, q̃ negãtiũ, ex eodẽ cognoſcere poteris. Nõ .n. aliorũ inuẽta colligere et collecta legẽtib⁹ ĩculcare volum⁹.

TEX. XXXIX.

a Cum vero ſit demõ, hæc qdẽ vſr, illa vero ſm partẽ.] ὅταν δ' ἀποδείξεως, τῆς μὲν καθόλου, τῆς δὲ κατὰ μέρος] Arg. [cũ ãt demõſtrationum alia vſis, alia particularis ſit] Alĩ [qm̃ ſunt aliæ demõnes de toto genere, aliæ de pte.] vel [cũ aũt ſit hæc quidẽ demõ de uniuerſa re, illa vero de ea q̃ ſm] partẽ [ex collatione trãslationum tibi facile cõſtare poterit, nunqd p demõſtrationẽ ſm partẽ, ea ſit intelligenda q̃ particularis vulgo dr̃, vt. v.c. ſi quis demõſtret Calliã eſſe diſciplinabilẽ: an potius eã, q̃ generis affectionem de ſpecie colligit, vt ſi Iſocelẽ dixeris tres angulos habere duobus rectis ęquales. Id.n. ab ĩterp̃tibus diu agitatũ eſt, qđ alio in loco tradidimus: nã per magni ĩtereſt, vt in hãc vel illã ſnĩam ĩclines, qđ cognoſces aptisſime, ſi utriuſq; rõnis argumẽta collegeris. Perpende et illud, nũ Ariſt. hoc ĩ loco rẽ colligat neceſſariã, an vtilẽ duntaxat in doctrina analytica. Nec te fugiat, extare ẽt conſuetudinẽ, ĩ Philoſophiæ libris, phyſicæ p̃ſertim auſcultatiõis, vt poſt p̃cepta doctrinæ cauſa, explicata, tandẽ q̃dã diſcutiantur Theoremata, ad lucidiorem explicationẽ adhibita. Itaq; hac in parte, tria ſiue Theoremata, (vt Philoponi verbo vtar] ſiue qõnes proponit, quarũ magna & latè patẽs erit vtilitas. Prima eſt, an potior, p̃ſtabilior q; ſit cẽſenda demõ, q̃ de vniuerſa re ẽ, an q̃ ſm partẽ? Huic proxima eſt, q̃ diſſerit, an ea ſit antiquior exiſtimãda q̃ affirmat, an quæ negat? Extrema eſt, nũ ea quæ recta rõne demõſtrat ei ſit ante ponẽda, q̃ ad incõmodũ ducit, an cõtrà? Eſſe aũt in ordine huiuſce enumerationis, ſaneq; mirũ artificiũ, cũ ob ipſum nexũ, tũ ob rerũ veluti quandã ſocietatẽ, facile percipies, ſi quę à p̃claris ſcriptorib⁹ dicta fuere animaduerteris. Primũ .n. Theorema, rẽ quãtã demõſtratiõis cõſiderat, ſm, q̃litatẽ, tertium uim & conſtitutionẽ cõplectit. Hæc .n. ſunt Vniuerſum, ſecudũ partẽ, Affirmare, Negare, Recte demõſtrare, obliquę aſſerere. Hæc ſunt, quę clarũ ad oẽm poſteritatis memoriã Ariſto. fecerunt: qñ ille Philoſophiã balbutientẽ oẽm,

oẽm, immo potius ineptissime garrientẽ apud veteres (unũ tñ Platonẽ semp excipio) ab inexpolita dicẽdi rõne, ad certũ quẽ dã ordinẽ, cultumq; reuocauit.

a Videret igit fortasse] δόξειε μὲν ἴσως τάχα] verbũ τάχα, qđ forte, fortasse, forsitã, ꝙque verti põt, vel modestiæ cã, vel ob rei ambiguitatẽ ab eodẽ quã sꝙissime vsurpatur, nũc autẽ qđ & alibi obseruat, principiũ est ac veluti apparatus disceptationis in vtramq; partẽ agendę, nã animũ audiẽtis susp̃sum tenet, ne oĩno ab altera parte sit ꝓsuasus: nã & cõtrarię rõnes sunt de hac ipsa re audiendę. Idem aũt præstat apud eundẽ Arist. vox illa, ἴσως, qđ alñs in locis obseruat.

b Hęc.n. est virtus demr̃onis] αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἀποδείξεως] Argy. [hęc.n. sanẽ demr̃onis ẽ virtus] idẽ & alñ: quãquã nõnulli ꝓbẽt [hęc.n. ẽ vis demr̃onis.] sed locum p̃cipuũ obserues, vbi nomẽ ἀρετὴ, ĩ his q̃ ad rõnẽ spectãt, usurpat siue id fiñdie rõnis dictũ fuerit, siue ꝓ trãslationẽ.

a Melior aũt, q̃ est de ente, q̃ de nõ ente] βελτίων δ' ἢ περὶ ὄντος ἢ μὴ ὄντος] Arg. [præstantior, q̃ circa id versatur qđ est ĩ ratione rerũ, ea q̃ circa id versat qđ rõnẽ eorũ q̃ sunt egredit] sic & Arg. tulit versionẽ & interp̃tationẽ simul, quasi ꝙ illi satis nõ visum fuerit, τὸ ὄν, vertere, id qđ est, cũ tñ Cicero, non mõ dicendi author & parẽs, sed ẽt interp̃tandi princeps eximi⁹, ea fuerit versiõe delectatus. Accedit q̃ ille, παρὰ pro περὶ, videtur legisse, cum tñ libri oẽs tam manuscripti, q̃ typis editi, legant περὶ, hoc est de, nõ aũt, circa. Itaq; p̃stabilius vertitur [Accuratior est probatio, q̃ qđ reip sa est, q̃ q̃ qđ nusquam est, oñdit] itẽ hoc mõ [potior autem, quæ de eo quod est, q̃ quæ de eo quod non est, consistit.]

De ꝓportionato] περὶ τὸ ἀνάλογον] Arg. vertit, vt sui moris ẽ, [rõnũ similitudo, mutato ordine] sed nõ pudet cæteros illustris nominis viros, vocẽ ἀνάλογον, trãsferre proportionẽ habens, vel ẽt vt assueti fuimus sic libeat vertere [de eo qđ est proportione respondens.

b

An primum quidem] ἢ πρῶτον μὲν] idẽ quoq; sentit Argy. quanquã ea particula, ἢ, vertit ẽt, [at.n.] hãc vero sibi familiarẽ reddidit Arist. ĩ vniuerso opere problematũ, quo in loco, vt sæpissime eam reppetit, sic vim habet dissoluẽdorũ problematũ: hoc aũt in loco, indicat cõuersionẽ ad alterã partẽ qõnis. Nã cũ ĩ vtramq; differat partẽ, adhibitis ad fidẽ faciendã rõnibus hinc inde, iccirco sic maluit dixisse q̃ ἄλλα, vl alio q̃uis mõ.

a

Neq; potẽtia neq; actu.] ὅτε δυνάμει, ὅτε ἐνεργείᾳ] sic & Argy. quãquã alñ [neq; vi, neq; re ipsa] trãsferant, vel qđ alñs placet [neq; facultate, neque actu.] vl ẽt [neq; potestate, neq; actu] Hic tñ animaduertẽdũ, vtcũq; dixeris,

dixeris, δύναμιν, hoc ē vim, potentiam, et facultatem, plurima & in logicis libris & in toto philosophię negocio, significaī posse. Interdum. n. Animæ facultatē indicat, quo modo potētiam dicimus auditiuā, olfactiuā, visiuā, et in cęteris eodem modo. Est & naturalis vis propēsioue ad aliqd facile, aut difficile agendū, & patiendū: quam eo nomine vocat in Cathegorīs cap. de quali: cui opponit ἀδυναμία, hoc est īpotētia. Est & rō quædam in prima materia à priuatione, forma & ipsa quoq; materia diuersa, quā sępius nominat in. 1. lib. Phy. auditus. Est & vis mouēs, siue orbes cœli, siue Elementa, siue ex elementis condita, q̄ & in corporibus, & in anima reperiri pōt. Item potentia est, ī quali, in substātia, in loco. Hęc eadē dr̄ Natura, consuetudine et disciplina. Itē rōnis compos alia, vt Medici facultas: alia rōnis expers, vt ignis ad calefacien dū vis. Hęc quoq; vel propinq̄, vl̄ remota rei eē dr̄, finita, & īfinita, actū attīgēs & ñ attingēs, Naturalis et Mathematica, ad vnū, & ad contraria, separabilis à re, et nō separabilis, Naturalis & Artificiosa, Actum antecedens & cōsequens, Actiua & passiua, fm essentiam & ex accidente, materialis & spiritalis, q̄ oēs significatiōes ab Arist. suis in locis vsurpari solent. Exēpla ommitto, ne ab īstituto meo lō gè absim: qm̄ breuitati, quo ad fieri potest magnopere studeo. Hoc in loco potentiæ nomen audias pro re, actui contraria. nā, cū alibi dixerit, hoc est in calce libri de Interpre. potētiā aliam ab actu distīgui, aliam cum actu semp eē cōiūctā, cuiusmodi est cœli vis & potestas vt moueaī, nunc tñ eā pro re actui cōtraria intelligit, est aūt eorū cōtrarietas, q̄ ad aliquid dicitur. Deinde vero addēdum est, hāc actus & potentiæ oppositionē esse in omnibus Cathegorīs, tum etiā videnda sunt, quæ ab Aristo. de facultate, potestateue scribūtur in Metaphysicis lib. 5. capi. περὶ τῆς δυνάμεως. Est & actus qui ab Arist. vocatur ἐνέργεια, multiplex, nam alius primus, alius dr̄ secundus, item potestatē consequens & antecedens, vniuersalis et particularis, corporis & animę, semp existēs, & cessans, perfectus et imperfectus, bonus & malus, finitus, & īfinitus, Naturalis & artificiosus, in substātia et in accidētibus, Materialis et Spiritalis, quorū vsus magnā atq; uberē tibi copiā rerū suppeditabit alīs in locis. Interdū vero qd̄ à nostris dr̄ Act⁹ ab Aris. nō amplius appellaī ἐνέργεια, sed ἐντελέχεια, hoc est pfectio, siue perfectionis habitus. Hermolaus ficto nomine ausus est, transferre, perfecti habia: verū hæc & in Physicis et in libro de Anima, accuratius disquirere oportet, nobis vero sat sit animaduertisse locum.

TEX. XL.

TEX. XL.

a Petitionibus,aut ſuppõnib⁹, aut propõnibus.] *αἰτημάτων ἢ ὑποθέσεων, ἢ προτάσεων*] Arg. [poſtulationibus,ſuppoſitionibusve, aut propoſitionibus.] Alĩ [poſtulatis aut hypotheſibus, aut propõnibus.] vel etiã [petitis,aut ſuppoſitis,aut enũciatis.] Nam cum oĩs demr̃atio ex his conſtare poſsit, iure quodam ea colligit vniuerſa, ne reprehendi poſsit, ea ratio quę ait potiorem eſſe demr̃onem affirmantem ea quę negat. Hinc etiã caue ne decipiare ex particula ἢ, quę vel,latinis ſignificat,quaſi quòd ita dixerit,vt petitio et ſuppoſitio minus videantur eſſe propoſitiões. Nam quòd hęc ſint propoſitiones docuerat ab initio huius lib. At per propoſitiones, eas intellige, q̃ non ſunt de genere principiorũ, vti ſunt petitiones & ſuppoſita. Hæc.n. principia ſunt: uerum extant et propoſitiones in omni genere Artium,ac doctrinarum, quas nec poſtulamus, neqs item ſupponimus, ut in Geometria, trianguli conſtitutio ſuper data linea. & in Naturali philoſophia, Materia priuatiõi cõiuncta eſt, & in logicis demr̃atio,cõſtat ex neceſſarĩs, vel aliud his ſimile. cur vero *θέσιν*, hoc ẽ poſitionẽ, vel etiã *ἀξίωμα*,hoc ĩ loco prætermiſerit,ea ratio reddi poteſt, q̃ poſitio genus eſt petitiõis, & ſuppoſitionis,itaqs in his cõcludi videtur: proloquiũ vero omnino dereliquit,ob id q̃ poteſtate non actu demr̃ationẽ ipſam conſtituit. Quidã nõ poſtremæ notæ viri,eius rationem expetunt cur Ariſt.in hoc et ſequenti theoremate,ex altera parte,hoc eſt vera argumenta collegerit, cum tamen ille in ſuperiori, more dialectico ĩ vtramq̃ partem differuerit. Sed ſi diligẽter rem totã expenderis,cognoſces,Ariſto.in re clara atq̃ dilucida,torquere noluiſſe ingenia tot argumentis in vtramq̃ partem adhibitis, id enim artificĩ, ac iudicĩ inopiam indicat repertisſime: verum agens de demonſtratione vniuerſali ac particulari, id prętitit,cum ob eius rei momẽtum,tum etiam ob propoſiti negocĩ ambiguitatem: nam quęſtio iure fit, vtrum vniuerſale antecedat id quod eſt in parte, an potius ſubſequatur. de hoc enim diu multumq̃ dubitatum eſt,apud veteres & ab ipſo etiam Ariſtot. dubitandi vero cauſa nulla extitiſſe, niſi id ex ſui natura fuiſſet ambiguũ.

a Aucta demonſtratione.] *αὐξανομένης τῆς ἀποδείξεως*] Argyro. [Cum demonſtratio accreſcit.] vel etiã [producta demonſtratione] Eſt enim producere demõſtrationem, ſiue eam augere, (quod ſcribit in ſecundo libro Priorum Reſolutoriorum) vti illa ratiocinatione, quę dicitur *προσυλλογισμὸς*. Id autem fit, vbi ſyllĩ aſſumptiones iniecto medio, cõcludũtur, ſic

ſic.n.rōcinatio accreſcit: quo fit vt proſyllſus dici poſſit, multiplicata ratiocinatio.

b Et credibili⁹] ἢ πιστότερον] Arg.[magiſq; creditur] vel ēt, [& credibile magis.] ſi quis hebeti penit⁹ ingenio nō fuerit, facile agnoſcet veſtigia Ariſtoteli cæ diligentię, quę nil caſu aut temere proponit. Cū.n.ille velit ad cognitionē pertinere fidē cognoſcētis, hęc nil aliđ ē, q̄ rei cognitę, aſſenſio, hinc eſt q̄ argumēta ad fidē faciendā adhibentur, ob eā cām aſſuetus eſt conjungere verbo illa cognoſcere & credere, ſic enim & ab initio huius libri ſcriptum fuit, πιστεύειν τε καὶ εἰδέναι, hoc eſt credere & cognoſcere, in hoc etiā loco, eadem vſus diligentia, πιστότερον, dixit, vt habeat fundamentū rationis, ab eo ductū, qđ & notius eſt, & credibile magis. Nā quędā eſt cognitio, quæ fidē rei cognitę nō facit, quæ & imbecilla ē, & vix cognitio vocāda, cuiuſmodi eſt, q̄ à fallacibus rōcinationibus vel ēt ſolubilibus efficit coniecturis. Itē et quę cōponatur in nobis ſciētia, exēplis, diuiſione, ac oſibus his argumētis, in quibus ſubeſt petitio principi⁹. Fides aūt ex rōcinatione parta, primū locū obtinet in Demſrone, deinde verò et Dialectica rōne, ac poſtremò, in inductiōe. Orator vero, Exēplis & Enthimematibus fidē facit, quod Ariſt. abunde docet in primo lib. de ratione dicendi.

A D impoſſe ducente.] τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγούσης] alī[ducē te ad incōmodū] vel [ea q̄ ad illud qđ fieri nequit, cōducit] eorū qui proprietatē & naturā rerū diligēter animaduertant, magna vnquā copia nō fuit, plurimi tñ ſemp ſunt habiti, q̄ rerū cognitionē cōſequi deſyderārat. Induſtria tū & iudicio eſt op⁹, quo maxīe eē hoc, egemus hoc in loco. Cum.n.humanę actiones, interdū recta, nonnunquā vero flexa rōne fiāt, eodē fermè pacto, & ipſa mēs atq; intelligētia in nobis, q̄cunq; oſtēdit, aut recto, aut obliquo ducta oſtendit. Hīc ſyllſorū orta partitio ē, quę ait, alios extare rectos, q̄ Categorici, ſiue oñſiui à noſtris dicunt: alios itē q̄ obliquo flexu ad incōmodū ducant: de q̄bus oſibus ample Ariſt. diſſerit hoc in loco: ac longe vberius lib. ñ. Priorum Reſolutoriorum.

Si oporteat monſtrare q̄ A. ipſi B. nō ineſt, accipiēdū ineē] εἰ δέοι δεῖξαι ὅτι τὸ Α τῷ Β οὐχ ὑπάρχει, λητέον ὑπάρχειν.] vel ſic [ſi opus fuerit oñdere A. ipſi B. non ineſſe, ſumēdū eſt ineſſe] neminē latet, ex his verbis indicare initiū demſronis q̄ ducit ad abſurdū. Cum q̄ accipiat B. nō eſſe A, quę ſanè propoſitio ſdefinita eſt, pōt q̄ vel vſis fieri, vel ſ parte, ob id iure ea ſtatim orīt ambiguitas, nū eā voluerit de re vſi, an potius ſm partem. id vt diligentia quadā conſequi poſſis,

b

possis, teipsum ad Philoponi cōmentaria recipias, necesse est, q̄ non tā subtili rōne, q̄ accurate, Arist. ab iniquis reprehēsionibus defendit. locum tantum ostēdi.

6 Natura autē prior.] φύσει δὲ πρότερα] vel [fm aūt naturā p̄cedit:] vtcumq; dixeris, nil grauiꝰ ac eruditiꝰ dici poterat hoc uno q̄ assūptiones natura pores sunt cōclone. Nā cā, re ipa omni no prior est, q̄ à causa proficiscitur, cū vero assumptiones cā sint siue materiales, terminorū rō-
c nie, siue efficiens, ob medĭ cōplicationē, in illis cōtenti, inde efficitur, vt natura sit prior assumptio q̄ cōclusio. Sed et diligēter notato, assumptiones eē notiores cōclusionibus in veris argumētis, in q̄bus à veritate antecedētis, ad cōfirmationē cōsequētis procedimus. In falsis vero rōnibus, contraria vice vtimur, etenim cū ex mēdacio cōsequētis, velimus interimere antecedēs, à cōclusione ad assumptionē tē dimus, indeq; minime fit, vt assumptiones sint notiores cōclusione, sed cōtrà potius, cōclo & notior est, & cōclone euidētior.

a Aut totū ad partē, aut partē ad totū] ἢ ὅλον πρὸς μέρος, ἢ μέρος πρὸς ὅλον.] idē Arg. atq; alĭ. Quocirca in versione nulla vis. sed adhibita cōsideratiōe, illud nō prętermittes, solere Aris. vle totū dicere, partē vero singulare. Id ī initio lib. primi de naturali auditu facile pcipies, sed & in superioribus agēs de postula tis et Hypothesibus, inquit Ετι τὸ αὔτημα ϗ ἡ ὑπόθεσις, πᾶσα ἢ ὡς ὅλον, ἢ ὡς ἐν μέρει.] hoc est, p̄terea postulatio ac suppositio oīs aut vt totū, aut vt inparte] q̄d idē est, ac si dictū fuisset, aut vlis est, aut secundum partem.

TEX. XLII.

Certior aūt scientia] ακριβεστέρα δὲ ἐπιστήμη] Arg. non inepte [exactior aūt scīa] alĭ [accuratior aūt scīa.] vel ēt [exquisita magis scīa] Crebra sunt oīno exēpla ex q̄bꝰ videre vnusq; facile pōt, scīam scīa p̄stabiliorē esse: nā q̄ exacta magis ē, ea omnino aīs anteire vī. Est aūt hæc exactio, siue ēt certitudo vocet, potissimū in mathematicis, deinde & in alĭs plus, minusue p rata portiōe, distīcta. Id ex Aristo. cognosces lib. ĭ. Metaphysī. Quo ī loco, has disciplinas vult esse exactissimas, ob accuratam rōnē demōstrandi. Sed &. 1. lib. Ethic. τὸ ἀκριβές, hoc est certā et exquisitā siue dicendi, siue docēdi rōnem, vult in scientia de moribus, esse eligendum. a

Et prior.] ϗ πρότερα] vel ēt [et antiquior.] cū. n. priꝰ aliud natura, aliud tēpore dicatur, vt docuit in fine operis Cathegoriarū, hic nō de eo q̄d tpe prius est, intelligas, sed natura. Nā cū scientias inter se cōparauerit, ex ipsa exq̄sita rōne demōstrandi, nūc eas cōponat, ex potiore subiectorū rōne. In qua cōparatione diuina sapiētia, q̄ grēcis θεολογία est, subiecti p̄stantia cęte b

reo

ras omnes disciplinas anteire videtur: quemadmodum in alia, Mathematicæ excellere dicunt.

Quæ ipsius qđ & pp quid eadē] ἥτε τὸ ὅτι, καὶ διότι ἡ αὐτή.] vel [quæ ipsum qđ, & cur sit p̄stat, eadem] locum hūc à plurimis non intellectum, declarant rationes illorum qui dicūt, simpliciter scientiam ἁπλῶς vocatam nō fuisse alicubi à scientia, διότι, separatā, hoc est, propter quid: quòd si seiunguntur, (vt illi inquiunt) sola ratione separantur. Nunc autem contrariū docet, scientiam, quæ duo hæc, q̄p & propter quid cōiungit, potiorem esse ea quę seorsum alterum, vel alterum præstat. Quocirca demonstratio simpliciter, quę duo illa absoluit ὅτι, et διότι, hoc est, quod & cur res sit, necesse est vt ab ea differat, q̄ vel quod, vel propter quid tantum p̄stat. ex oppositione] ἐκ προσθέσεως.] Argyrop. [ex additione] vel etiā [ex adiectione] aut item [ex accessione] est autem πρόσθεσις, hoc in loco adiectio illa, quæ fit à positione, quā θέσιν, vocat, vel ab alia quauis re, quæ simplicitatem cuiuspiam rei imminuit. Nam punctū hoc differt ab uno, q̄illud positionē habet, hoc vero non habet. Collige Accessionem hic esse compositionem, non autem magnitudinem q̄m punctū & vnitas, simplices res sunt, hoc est indiuiduę, & initia aliorum, hoc discreti quanti, illud cōtinui: prę terea significat additionem siue materiei, siue alterius quod materiā sequatur: id Philoponus erudite admodum ostendit, mutato exemplo Aristo. sumptoq; alio, nempe Sphæræ. Nā sphęra definitur à Theodosio, itē & ab Autolico, sed ab Altero sine vlla adiectione, nempe à Theodosio: ab altero vero, hoc est ab Autolico, cum appositione motus, qui materiā omnino sequitur.

TEX. XLIII.

VNA autē scientia.] μία δ' ἐπιστήμη] Aliud est theorema, illustri fama probatum, quod de scientiarū vnitate passim nostri homines appellant. Quia vero vnum & plura opposita ex rei natura sunt, oppositorum vero eadem est disciplina, ob id agēs de scientia vna, agit & de ea quæ est altera atq; altera: quamobrē theorema hoc non solū de scientiarū vnitate dici debet, sed de vnitate potius, ac multitudine earundem. Indicat hoc vnum quod paulo post addit, dicens, [ἑτέρα δὲ ἐπιστήμη ὄζιν] hoc est, [altera autem scientia est.] quo fit, vt iure dicere possis Theoremata hucusq; explicata, cōtrarijs nominibus fuisse proposita, quoniam primum Theorema, Sermonem habuit de demōstratione vniuersali & secundū partem: secundum demonstrationem cōsiderat affirmatiuam & negatiuam tertium, Cathegoricam & ad incommodum: quartum

tum, ſcientiæ maiorem, minoremue certitudinem, et antiquitatem, quintum vero vnitatem & multitudinem ſcientiarū cōplectitur. Vult autē ſcientiā dici vnam, vnitate eius qđ τὸ γένος, & etiā ὑποκείμενον, appellat. Sed ſubiectū hoc in loco nō pro materia communi ītelligas (hęc enim nihil diſtinguere, neque certū vnum quippiam efficere poteſt) ſed propriā audias, quam cōmunis vſus ſubiectū, cum ratione formæ coniunctū, accipere ſolet. Nam corpus humanum, communis eſt materia Phyſici ac Medici, ſi vero ipſum mobile dixeris, aut quod ſanari poteſt, iam propriā Philoſophiæ vel Medicinę materiam enuncias. ſcientiæ itaq; nō ſunt vnæ ex ſubiecto, quod materia cōmunis eſt, ſed ex eo quod eſt forma propria cōtractum. Adde genus, quod ſubiectū eſt proprie, eſſe in diſciplinis contēplatiuis tantum, non autem in Artibus. Quoniā Alexan. & Hammonius vbiq; teſtati ſunt, Artes habere ὕλην, hoc eſt materiam, ſciētias vero ὑποκείμενον, ideſt ſubiectum, vt vero Artis materia non niſi vna eſt, ſic et vnum exiſtit tantum ſciētiæ ſubiectū. Porrò, vt ſubiectum ſit ſcientię, tenet inqt Ariſt. habere Prima, hoc eſt principia, Partes, & Affectiones. Verum Hammonius in commētario cathegoriarum addebat ſubiectum eſſe rem per ſeſe, non autem animi cogitatione, intellectióneve. Quod cùm verum ſit, iam ſatis cōſtat non extare in facultate hac logiea verum ſubiectum: nam hæc de animi notionibus tantum pertractat, quæ vix dici res poſſunt. Subiectum itaq; habet Philoſophię pars cōtemplatiua, iccirco q̄ res ī ea cognoſcūtur, ſolidæ inquā & per ſeſe conſiſtentes. Cuiuſmodi res ſunt naturales, diuinæ, ac mathematicæ. quæ θεωρίαν, faciunt, hoc eſt certam diuinarum rerum inſpectionem. Nā θεωρεῖν, eſt res diuinas inſpicere ac contemplari, authore Alexan. in præfatione lib. Priorū. Moralis vero ſcientia, res habet ſubiectas, ea q̄ ex nobis fiunt hominibus, quocirca cū diuinę dici nequeant, non faciunt Theoriam. Eſt itaq; ſciētia una, ex ſubiecto, quod ita res eſt, vti expoſuimus.

Ex primis componuntur.] b ἐκ τῶν πρώτων σύγκεινται] vl̄ [ex primis condita ſunt] ſignificat hoc in loco, ſubiectum genus ſcientiarum cōſtare ex primis, hoc eſt principiīs. Nam τὰ πρῶτα, ipſa ſunt principia. Verum diligēter illud animo reuolues, τὰ πρῶτα, alia eſſe prīcipia ſubiecti, alia ſcientiæ, alia demōſtrationis, alia rei. Quomodo, (vt ab hoc extremo ordiamur). Elementa ſunt principia rerum permixtarum. Principia ſubiecti in ſciētīs ea ſunt, q̄ ſubiectū conſtituunt, uti ſunt Materia & Forma, ī Philoſophia Naturali principia

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

principia demr̃onis ſunt aſſum ptiones qbus cõcluſio colligit. Principia ſcię, ſunt propõnes ip ſę certiſſimę, à qbus initiũ ſcien tia deſumit, quas Ariſt. ĩ initio huius operis appellat ἀξίωμα, θέσιν, ὑπόθεσιν, ὁρισμὸν, —— hoc eſt, dignitatẽ, poſitionẽ, ſup poſitionẽ, definitionẽ: adde & poſtulatũ, qđ & ipſe Ariſt. paulo poſt adiecit, ſub eo nomine, αἴτημα, quãquã ſcĩæ principia, ẽt eadẽ eẽ pñt et demr̃onis. Quę principia noſtri appellãt, initia doctrinę, et cõplexa, idq; nõ incõmode, qm̃ & ſcię doctrinam p̃parãt, et affirmãdo vel negando verũ dicunt, vna definitiõe excepta, quã, ὅρον, iccirco appellauit, qm̃ ad ſimplicẽ rei ptinet intelligentiã. Hoc vero in loco de ſubiecti generis principiis dictũ illud intelligas: vtrũ vero et principia ipſa, doctrinę cã inuẽta, ſint hic audiẽda, in cõmẽtariis noſtris diſſeremus vberius, nunc aũt ſat ſit, te monuiſſe tm̃. Vt autẽ labore & induſtria hac noſtra, quãtumuis ſterili & exigua, geſtiãt ſtudioſi, ineũda nobis rõ eſt, ut ὁμωνυμίαν, hoc eſt multiplicẽ rõnem huius vocis, q̃ eſt, ſiue τὰ πρῶτα, ſiue αἱ ἀρχαὶ, q̃s breuiſſime explicemus. Interdũ prĩcipiũ ſeu primũ, qđ magis ẽ cõe q̃ſit, τὸ αἴτιον, hoc ẽ cã: ſicq; & cãm ſignificat & initiũ mutationis: nonnunquã tñ idẽ prorſus dicunt, quo mõ Elementa & cãę & principia appellari pñt. Principia alia rei ſunt, vti Materia & Forma, alia extrinſecus adueniũt, vt efficiẽs, ac Finis. Alia Artis, alia Naturę, alia Cõſultationis, Electionis, Negociationis, Actionis, & Diſciplinæ. Principiũ in ſignificatione ꝓpria, eſt cã ipſa efficiens vocata: q̃d Alex. docuit in Phyſicis, græcis alĩs referentibus, authoribus. Principĩ nomẽ eminẽti ſignificatiõe, Deo cõuenit: q̃ ſignificatio ſuũ eſſe cõtrariũ admittit, qđ in alĩs rebus minime vſu venit: eſt. n. Deus principiũ ac Finis: ſed in cæteris hęc nomina ſeſe veluti contraria feriunt. Principiũ, interdũ eſt initiũ, Motus, Tẽporis Numeri & Magnitudinis, & ſi magnitudinis, pũctũ eſt, Numeri vero Vnitas. Rerũ vero principiũ eſt ſubſtãtia. Actionis cuiuslibet principiũ, eſt reſolutiõis vltimum. Cogitandi principiũ eſt rei cuiuſcũq; finis. Adde et principiũ aliud eẽ vi, aliud naturę propẽſione agens: itẽ aliud generandi aut cõſtituendi quippiã, aliud vero intelligendi. principiũ eẽ pro opifice ſummo, quẽ δημιουργόν, vocat Plato intelligit in Timæo, pro ideis in Parmenide. Collegi ſummatim, haſce ſignificationes, ceu ſummos rerũ flores, ne multarũ aliarũ ſnĩarum enumeratio, fructum & vtilitatem ſtudioſorum retardaret.

Et partes ſunt] καὶ μέρη ὄντων] illud μέρη, hoc eſt partes, eas audias, q̃ vniuerſum ſubiectũ in multitudinẽ diuidunt. Exẽpli cã,

eã, Numerus ſubiectũ ẽ vnum vnius Arithmeticæ, habetq; partes binariũ, ternarium & alios. Sicq; in cæteris diſciplinis illud vere dici, comperies. At μέρος, hoc eſt pars, multifariam dr & ipſa: ſi Ariſtoteli credimus li. 7. diuinę ſapientię. Nã partes alię, quãtæ ſunt, aliæ quales, aliæ eſſentiã conſtituunt, aliæ ſubiecti dicunt, alię integrantes, & harũ qdẽ, alia ὁμοιόμερα, hoc eſt ſimilaris, alia ἀνομοιόμερα, id ẽ diſſimilaris appellat, aliæ etiã inſtrumentarię dici ſolẽt, alię animantiũ, aliæ inanimãtium, internæ aliæ, aliæ externæ, aliæ rei, aliæ definitionis, aliæ rõcinationis, alię enũciationis, aliæ ſimpliciũ corporũ, alię cõpoſitorũ, alię cõmunes, aliæ propriæ, alię ad formã, alię ad materiã relatę. nunc aũt hoc in loco de partibus ſubiecti loqr Ariſt. quãquam & de his q ad formã & materiã pertinẽt, dicũt nõnulli ẽt itellexiſſe, ſed ad verborũ, cõtextũ illuſtrãdũ, hac ſubtili rõne nõ eſt opus: cũ vero proprietate dicẽdi fueris inſtructus, ſine negotio, id cognoſcere poteris.

Aut paſſiones horũ per ſe] ἢ πάθη τούτων καθ' αὐτά] vel eo mõ [vel horũ affectiões per ſe] non eſſet ſubiectũ, ſcĩa dignũ, niſi proprijs afficeret accidẽtibus, quorũ tũc ſcĩa habet eũ de illo, ex primis prĩcipijs, adhibita ratiõe, demõſtrant. Hĩc animo recõde illud p̃ceptũ, qd magno tibi uſui aliqñ futurũ ẽ, ſcĩarũ ac diſciplinarũ, q θεωρίαν faciunt, hoc eſt ſpeculationẽ & ĩſpectionẽ rerũ diligenter, theoremata ac qõnes vt plurimũ extare de accidentibus, proprijs q πάθη, hoc ẽ paſſiones, ſiue affectus dicuntur. Hic vocẽ πάθος, rurſus quãplurimis ſcatentẽ ſignificatiõib⁹, tibi ob oculos poſueris. Nã et eos tibi primũ indicat affectus, quos et Poeta, et Orator, dũ opus eſt, cõcitare ſolent, vbi animos mõ ad irã, mõ ad lenitatẽ, mõ ad terrorẽ, aut miſerationẽ, mõ ad al's p turbatiões cõcitare ſolẽt. Exẽpla vero ĩnumerabilia tibi ſuppetẽt, ex Poetis & Oratoribus, p̃ter ea q hẽt Ariſ. tã accuratê & copioſe dicta, ĩ libris d rõne dicẽdi. Eſt et Paſſio, Cathegoria qdã ex decẽ illis, qs cõplexus eſt Ariſt. in lib. Cathegoriarũ. In quo ẽt, eãdẽ affectionẽ, ſub priore qualitatis ſpecie, collocauit: quã & in corpore & in aĩo cõſiſtere, docuit, atq; ĩ animo quidẽ, duplici mõ, & in ea animi parte, q intelligẽtiæ lumine p̃dita eſt, & in ea, q dicit vitalis & appetibilis, vel ẽt cõcupiſcentia. Eſt itẽ paſſio, inditium materiei veluti actio formæ, & Actus. Eſt & cõtrariũ quidam Actiõi. Significat & mutationẽ illã, q in q̃litatibus efficit. Quędã vero in ſenſibus fit, vt caleſieri, qdã ĩ anima vt cõtriſtari, qq; in animo eſt, vel præſentis boni vel mali, affectio eſt, aut ẽt futuri. Quæ p̃ſentis eſt boni, eã lætitiã veteres appellarunt, vti do-

lorē eā, q̄ ad prēſens malum pti
net. Quæ futuri boni affectus ē,
eā ſpem voluere dici, vti metū,
eā quę futurū malū ſignificat.
Quos affecti⁹ Maro ſic breuiter
complexus eſt, de animabus lo-
» quēs. Hinc metuunt, cupiūtq;,
dolent, gaudētq;. Nec te fugiat,
nomen affectionis interdū tam
latè patere, atq; diffundi, vt om
ne genus accidentiū ſignificet,
plerunq; qualitatē ſubſtantiæ,
immo & ipſam quę in ſubſtan-
tia fit, cōmutationē. Eā vero di
ci multis modis, ſatis ſuperq; cō
ſtat legentibus Ariſt. lib. 5. Met.
Hoc aūt in loco Accidentia illa
ſignificat, q̄ ex ſubiectis definiū
tur, hoc eſt, q̄ ppria ſunt: id ver-
bū oſtendit, καθ' αὑτά, ſiue per
ſe. id enim dictum eſt, ut euita-
ret ὁμωνυμίαν, & diſtincta ra-
tione loqueretur.

a Vt ſit A. permutari, ī quo au-
tē D. moueri, ipſum vero B. de-
lectari, & rurſus G. qetificari.]
εἶον ἔςρτὸ α μεταβάλλειν, τὸ ὃ
ἐφ' ᾧ δ- κινεῖῶς, τὸ ὃ β- ἥδεῶς,
καὶ πάλιν τὸ η- ἠρεμίζεῶς.] Arg.
partē hanc planè totam ſuo mo
re perſequit, nā interpretādo eā,
& diſtinguit aliter q̄m Ariſto. fa-
ciat, & rōnes ſepat. Itaq; ſic cre-
diderim, ni fallor, eſſe dicendū
[Eſto A. eſſe perturbari, in quo
vero D. moueri, ipſum vero B.
voluptate affici, & rurſus. G cō-
quieſcere.] nā hoc in loco vult
eādem colligere concluſionem,
contrarijs medijs adhibitis, ne-
dum ex eadē ſerie rerum. Quòd
eò ꝓponit, vt habeat plures fie-
ri poſſe demōnes eiuſdē rei, ea
ſanè de cā vt hoc faciat ad com-
parandā copiā multarū demon
ſtrationū. At hæ demōrationes,
ſunt à te ipſo accipiendæ, nō in
primo ordine perfectionis, ſed
veluti ſecundę claſſis, q̄m in ſu-
perioribus docuerat vnius con
cluſionis, non extare niſi unicū
medium, tū cū aſſerebat ſcīas p
ſas multiplicare media, vel in la
tus, vel in poſt aſſumendo. Quē
tibi propoſuimus locū in ſupe-
rioribus animaduertendū, tan-
quā ſparſum multiplicis erudi-
tionis notis. Nam diſciplinę nō
augent media in eadē concluſio
ne colligēda, niſi aut in his quæ
à cauſis fieri poſſunt contrarijs,
aut in his quę per plures cauſas
demōſtrant, cuiuſmodi res ſunt
naturales, quę à plurimis cauſis
pēdent. Q̄d cū fit, nō eſt demō
illa exq̄ſita & exacta, q̄s ἁπλῆς,
vocant, ſed longè minoris atq;
īdignioris notę. Eiuſdē vero rei
plures eſſe cauſas, conſtat ex. 2.
hoc li. analyticorū, & ex. 2. q̄q;
de naturali auditu. Tu ad ea te
conferas loca, vt rem diligenter
expendas.

Conſiderare aūt & ꝑ alias fi-
guras, quot modis cōtīgit eiuſ-
dē fieri ſyll'm] ὁποσαχῶς δὲ καὶ
διὰ τ ἄλλων ςχημάτων ὁσαχῶς
ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ γενέσθ συλ-
λογισμόν.] vl'ēt hoc mō [adſpi
ciēdū aūt & ī aliꝑs figuris, quot
modis accidat eiuſdē fieri rōci-
nationē] vī & Ariſt. te trāſmit-

tere

tere ad librũ Priorum Resoluto riorũ, ad eã quidẽ partẽ, in qua agit de copia propositionum et abundantia medij: quò in loco tradita ẽ, summa & accurata ratio, disserẽdi & rõcinandi p plura media: idq; est in ea parte, q̃ dr, περὶ δ' πορίας προτάσεων, & περὶ τῆς λήψεως μέσου] itaq; menemo reprehẽsurus est, q̃ dixerim, multiplicandi medij rõnẽ nõ ptinere ad demrõnẽ simpliciter, sed ad aliã inferioris ordinis, vel pp quid, explicantẽ, vel q̃, ob eam cãm, q̃ Arist. nos ad eã partem mittit, q̃ copiam mediorum disquirit, non quidẽ in demrãtiõe, sed in soyllogismo.

a Eius vero qđ à fortuna.] τῆ δ' ἀπὸ τύχης] Arg. lõge copiosius vertit [Eius aũt qđ proficiscitur à fortuna, causaq; fortuita, & fluctuãte] Alij [eius qđ temere fit] alij itẽ [eius qđ casu, ac forte fortuna efficit] vel eo modo [fortuiti vero] hic perpẽde, Aristo. τύχην tm̃, hoc est fortunam nominare, sed lib. 2. de auscultatione naturali, Fortunã & Casum explicat, tanquã res diuersas, qm̃ casum vult esse in rebus, q̃ ex proposito non agunt, neq; p̃dita sunt ratione, fortuna vero inquit, in his rebus inest, q̃ rationem obtinent, atq; propositũ. Est aũt casus ab eodẽ inibi vocatus, αὐτόματος Cur vero hic Fortunã tantũ expresserit, ea reddi causa põt, q̃ hæc duo. distinguere nõ excogitabat, cũ hæc subtilis partitio ad Philosophum spectet naturalẽ. Hic vero, dum ait de Fortuitis non esse sciẽtiam, ęquæ de his, quę casu fiunt, intelligi potest, nam ratio vtrique eodẽ modo respondet. Cõfundit itaq; hæc duo nomina, τύχη, & αὐτόματον: qđ etiam facit, sectione secunda libri de interpretatione, dum asserit, si omnia sint necessaria, accidere vt nihil fortuna contingat, inquit enim οὐδὲν ἄρα οὔτε ὄντων, οὔτε γίνεται, οὔτε ἀπὸ τύχης hoc est, nil igitur, neq; est, neq; fit, neq; à Fortuna. &c.

Vt plurimum.] ὡς ἐπὶ τὸ πολύ] alij [plerunq;] vel [multoties] secundo libro Physices auscultationis docet, ea quæ sunt, alia semper esse, alia frequenter, & alia item per rarò. Quæ semper sunt, appellãtur necessaria, vti contingentia sæpius, quę ut plurimum fiunt. Quæ verò rarò admodum consistunt, cõtingentia rarò dicuntur, sub quibus fortuna, & casus collocant. Est & illud contingẽs, qđ sectione secũda lib. περὶ ἑρμηνείας, vocat ὁπότερ' ἔτυχεν hoc est, vtrũ libet, cõtingit, nostri æquale dicunt, cuius vtraq; contradictionis pars ęquę fieri et nõ fieri p̃t. Alexan. in cõmentarijs priorũ Analyticorũ, exẽplũ affert, horũ contingentiũ, hoc mõ, Esto linea recta, terminataq;, hanc si per ęqualia secueris, similitudinẽ eius cõtingẽti qđ ęquale est, tibi p̃stabit. hoc est, qđ ęquę eẽ, & nõ esse, aut fieri & nõ fieri p̃t:

b

vti eſt Socratē lauari. At ſi data fuerit linea, ꝙ inæquales partes ſecta neceſſario efficitur, vt altera pars maior, alia minor habeatur. Quę maior eſt, contingenti illi ſimilis videbit, qđ vt plurimū dicit, quēadmodū et minor ꝑs lineæ, ſimilitudinē ꝓferet, eius qđ raro cōtingit: Ad hęc ꝓtinēt, ea q̄ ſcribunt in. 2. lib. Phyſicę auſcultationis, nec non ſect. 2. lib. de Interpr. in ea parte, vbi differit de futuris cōtīgētibus. Item & lib. 1. Priorum Analyticorū, vbi de conuerſione contingentium, & permixtiōe propoſitionum eloquitur. Adde vero contingens, & id qđ poſſibile appellant, re & materia idem eſſe prorſus, differre aūt ſola nominis appellatione. Inditio eſt illud, ꝙ. 1. lib. Priorū Reſolutoriorū ſeorſum de poſſibili à cōtingenti nō loquitur, ſed ea pro eodē vſurpat. Qđ ſi libri de Interpret. ſect. iiij. modū contingētis à poſſibili ſeparat, id facit q̄ ad vocum, nō rei differentiam, qđ Hamm. docet. Cū vero hoc in loco dicit, demōnē eē de his q̄ ſemp ſunt, aut ēt vt plurimū, intellige, ea q̄ vt plurimū ſunt, demōſtrari ac ſciri, ea rōne, qua docuerat in ſuporibus, vbi dixerat, Αἱ γὰρ τ πολλάκις γινόμεναι ἀποδείξεις καὶ ὅπις ῆμαι. hoc ē, eorū vero, q̄ ſæpius fiunt, demōnes & ſcīæ. Modū vero & rōnē, hęc demōſtrādi ſubiūgit, δῆλον ὅτι ἡ μὲν τοιάδε εἰσὶν, αἱ εἰ, χ τ μίρος εἰσὶν. hoc ē, patet vero ꝙ vt tales ſunt, ſunt ſemp: vt uero nō ſemp, in parte ſunt.

Neq; ꝙ ſenſum eſt ſcire.] οὐδὲ δι' αἰσθήσεως ὅτιν ὅτις αὖ] Arg. [at vero neq; ꝙ sēſum fit, vt ſcia mus] vel forte [nō itē ſenſu contingit ſcire] eſt aūt hoc in loco αἴσθησις, potētia, ac vis animæ organica, q̄ certa ꝓte corporis, tāquā īſtrumētō vtit, vt viſus, Auditus, Guſtus, Tactus, Olfactus. de hac copioſe differit ī. 2. lib. de Aīa: nōnulla ēt videre potes in calce ſecūdi huiuſce libri. Tu vero ſic Ariſt. ſnīam tueare: ſcīa eſt intellectus habitus, ſenſus intellectus non eſt, itaq; nec ſenſus erit vllius ſcientia. a

Et non huius cuiuſdā] χ μὴ τῦ δέ τινος] vel ēt] & nō huius cuiuſpiā] ſenſum īquit eē à ſentire diuerſum: qm̄ ſenſus nō eſt rerū ſingulariū nō. n. viſus ē huius aut illius albi, ſed cuiuſcūq; albi ſentire vero eſt circa ea quę ſingularia. Idē aūt voluit in fine ſecūdi lib. quo in loco ſenſum īquit eſſe vl'iū, qđ intelliges, vti ſenſus eſt potētia & facultas q̄dā: nā vt cōparata actioni, q̄ eſt ſentire, ſic eſt in parte qđdā, nō vlē, Hinc tibi quāplurimę corruent cauillationes, q̄ hoc in loco agitari ſolēt. Sed ſi volemus huius vocis, ſenſus, ſignificationes perſeq, occurrat nobis illa primū, q̄ ait ſenſum eſſe vim, q̄ ſine medio, ſingularia percipit, hoc ē abſq; rōcinatiōe, qđ quō verū dictu ſit, leges q̄ in huius operis proœmio ſcripſit, Ariſt. b

atq;

atq; inibi: Themiſt. Hęc aũt ẽ illa animę vis, q̃ ſcíæ aditũ patefacit, qua quidẽ extincta, & ſciẽtiã perire neceſſe ẽ. Id. n. indicauit, cũ dixerat, ablato ſenſu ſciẽtiã interire, q̃ earũ rerũ eſt, quæ ad illũ ſenſum ꝓtinent: qđ & in lib. de Aía, & de ſenſu ac ſenſili multoties repetit. Illa vero non deridenda eſt ſnía q̃ ait, ſenſum eſſe initiũ ſcíæ in nobis, vti exti matiõis in Brutis. Exterior animę dr̃ facultas, interpres mẽtis, hoſtiũ cogitationis, nuncius rerũ, naturæ lanitor, ſpecierũ explorator q̃ res materia affectas cognoſcit, & ad aliud referr̃, nẽpe ad ipſum qđ eſt ſenſibile. Inter patiẽtes facultates cõnumeratur ab Ariſ. ſiue actu, ſiue etiã facultate ſit ſenſus. Hic in ꝓprio ſi decipiť obiecto, nec ſeipſum, vt mẽs facit, ꝓcipere ꝓt: eſtq; vel cõis vel proprius, ſpẽs citra omnẽ materiã. Suſcipit, eodem fermè pacto, quo cæra annuli, aut ſigilli formã: necnõ contrarias res ſemꝑ cognoſcit, habetq; determinatũ ac certum, quo agit, inſtrumẽtũ, corrũpiť ab immodico ſenſibili, vt auditus à tonitruo, eſtq; homini ac Brutis animãtibus cõis. Ad quem ea pertinent, quę ſunt, ſenſile, ſentiendi vis, & Actio. Malui iſthæc recenſere, quaſi ꝓter inſtituti meirõnẽ, ꝑ negligens videri, in eo præſertim, in quo diligentia requirebatur maior.

e Et ſi ſupra lunã exiſtentes videremus obiectam terrã] καὶ εἰ ἐπὶ τῆς σελήνης ὄντων ἐωρῶμεν ἀντιφράττουσαν τὴν γῆν.] colligit ex his q̃ dixerat, ex vno ꝓticulari cognito neceſſe haud eẽ, vt inde efficiatur vťe: qm̃ vťe ex multis particularibus, ſenſu cognitis, aſſumitur. Exẽplo vero perſuadet, caſu ꝓ imaginationẽ concepto, nobis exiſtẽtibus ſupꝝ lunã, eo ſanè tẽpore, quo deficit, terre obiectu. ſed penè cõtrariã huic viſus ẽ, habuiſſe ſnĩam circa initia ſecũdi li. vbi Ariſt. hęc ſcribit, εἰ ὄντες ἐπὶ τῆς σελήνης ἐκ ἂν ἐζητοῦμεν ὅτι εἰ γίνεται ὅτε διατί.] hoc eſt, ſi vero eſſemus in luna, neq; vtiq; quęrere mus neq; ſi fit, neq; cur fit.] & addit, ἀλλὰ ἅμα δῆλον ἂν ἦν· ἐκ γὰρ τοῦ αἰσθανεσθαι, καὶ τὸ καθόλου ἐγίνετο ἂν ἡμῖν εἰδέναι.]. i. ſed ſimul vtiq; manifeſtũ efficeretur: ex eo. n. qđ ſentiť, et ipſum nobis factũ ẽ cognoſcere.] quo aũt pacto hæc tam euidens tollatur pugnantia, in noſtris contradictiõib⁹ abũde expoſuim⁹.

Vťe autẽ honoratũ eſt.] τὸ δὲ καθόλου τίμιον] Arg. [ipſum autẽ vťe pręſtabile nimirũ eſt.] vť. ſic [vťe vero quid honeſtũ eſt] vult vťe eſſe plurimi faciẽdum ex eo, ꝙ maxime vim cauſæ vr̃ obtinere: atq; ex hoc ipſo nimirũ eſſe honore dignũ. Et enim ſi ſcía eſt de genere bonorũ & honeſtorũ, qđ ipſe in initio primi li. de aía ſtatim propoſuerat, ẽt vt ſit bonũ atq; honeſtũ vťe neceſſe ẽ, cũ vťe ſit cã, cã vero ſciẽtiã pariat in nobis. Neq; audias

vſe tm̃ eē τὸ αἴτιον, hoc eſt, cauſam quia & li.2. de Phyſico auditu, iam ſatis oſtē ſum eſt, cām aliā extrā rei vniuerſæ, aliā rei ſe cūdū partē: nā ſtatuarius ſtatuę cauſa eſt, vſus, vti Phidias Minerue. Eſt itaq; eius propoſitū hoc in loco, afferere nomē cauſę prę ſtabili⁹ ac exacti⁹ dici de re vſi, q̄ de cęteris alīs. Cū vero dicat, vſe mereri, vt illud honore perſequamur, ad p̄cepti huius obſeruationē, quædā de illo, honoris cauſa, in medium afferemus. Verbū illud καθόλου, ſiue vſe, ſiue vniuerſum dixeris, interdū ſimplex eſt terminatio, vſr appellata: quo mō Sect.2. li. de Interp̄tatione conſueuit dicere, itē & rem ipſam ſignificat vniuerſam. V tramq; autē ſignificationē cōplexus eſt eo ī loco, ad hūc modū, ὅτι δὲ τῷ κατηγορουμένῳ καθόλου τὸ καθόλου κατηγορεῖν ἀκ ὄζιν ἀληθές.] hoc eſt, in eo autē q̄ vſe p̄dicatur, id q̄d eſt vſiter dici, nō eſt verū] Eſt & illud vſe, quod vocē plurimis cōmunē deſignat, vti Gen⁹, Species, ac cæteræ à Porphirio diſtributæ in eo lib. qui εἰσαγωγή, dict⁹ eſt, ſiue introductio. Eſt & vniuerſale, q̄d Cathegoria dicitur, vti ea ſunt nomina, Subſtantia, Quantū, Quale, & alia. Eſt & illud quod in ſuperioribus appellatum fuit τὸ κατὰ παντὸς, hoc ē de oī: vti ſi dixeris, omnis nix eſt cādida. Item illud, quod, τὸ καθαὐτὸ, videlicet per ſe, vt cū dicis, omnis hō animal ē. Tum id, quod etiā τὸ καθόλου, vocabatur, nēpe, quatenus ipſum, vt cum aſſeris, oēm triāgulum habere tres. Noſtri, vniuerſale actu vel poteſtate diuidunt, in re vel intelligentia, primæ vel ſecūdæ notionis, quod cauſæ rōnē habet, vel prędicandi vim, q̄d antemulta, vel poſt multa, vel etiā in multis poſitū dicitur. Eſt & vſe Metaphyſicum, logicū, Naturale et Mathematicū. Eſt & illud, q̄d commune appellant, ac antecedere dicunt, doctrinæ ordine, ea quæ minus ſunt cōmunia. Stat etiam vſe, q̄d in mente eſt, ipſius Dei, quod Ideam Plato vocat in Timęo, Parmenide, Hippia, & Epinomide. Illud vero, quod Ariſt. cēſuit hoc nomine vſis eſſe appellandum eſt, q̄d animo & intelligentia concipimus, mentis obiectū, potētia in ſingularibus exiſtens, actu p̄intellectū conſtitutum, à ſingularibus opę mentis, ſequeſtratū, à ſenſilibus ortum, cōceptum ab imaginatione, receptū ab intellectu potentię illuſtratū ab agēte, in memoria repoſitū, à materiei ſordib⁹ depuratū, ab hic & nūc ſeparatū, ſenſu experiētia et inductiōe collectū, eternū, potestate cōtinēs infinita, cōicabile multis abſq; ſui vel diuiſiōe, vel interitu, à rōne productū, p̄ditū noīe cauſę, & ob id, aptū p̄ſtare nobis ſcīam & pp quid: quocirca honeſtiſſimum ipſum, & maxime præſtabile, venit à nobis, vt Ariſt. inquit nominandum.

Quare

b Quare de talibus vĩis honoratior ſenſuum & intellectiõis, quorũq; altera eſt cauſa.] ὥστε περὶ τ τοιούτων ἡ καθόλου τιμιωτέρα τ αἰσθήσεων, καὶ τῆς νοήσεως, ὅσων ἕτερον τὸ αἴτιον.] Argy. hãc partẽ ſic vertere videt, [quare de talibus notitia vĩs p̃ ſtabilior, eſt perceptiõe ſenſuũ, & intellectione eorũ, quorũ eſt alia cauſa.] q̃ trãslatio, addit illud [notitia] q̃ in grẽco exẽplari minime habetur, itẽ & eã vocẽ [perceptiõe] quocirca ſic putarim magis ad verbũ eſſe dicẽdũ [Quãobrẽ de his talibus honoratior, quę vĩs, ea q̃ ſenſuũ, & intelligentię, quorũ altera cã extat] addidi autẽ ego minores particulas, vt ſnĩæ vis cuilibet cõſtare poſſet. Eſt.n. ſenſus, omnẽ cognitionem, earũ rerũ, quæ cãm hñt, præſtabiliorẽ eẽ, quacunq; ſenſuũ perceptiõe, immo ẽt, ipſius intelligẽtię. Quæ ſnĩa, adeo in vetere translatione dormit, vt vix excitari poſsit.

c In ſenſus defectum] εἰς αἰσθήσεως ἔκλειψιν.] vel [ĩ ſenſus defectionẽ] Eſt aũt defectio ſenſus alia cũ ipſa ſentiẽdi facultas omnino tollit̃, de qua ĩ ſuperioribꝰ ẽ locutus, vbi ſcĩam auferri docuerat ex ipſa ſenſus defectiõe. Alia vero eſt, qua de agit hoc in loco, vbi ſenſus labore, & difficili ſentiendi rõne afficitur, id autẽ fit, vbi res obiecta ñ niſi ęgrè percipit̃ à ſenſu: ceu in exemplo quod habet, de foraminibus vitri, aut cornu, quę nõnulli dixere eſſe cauſam, vt luminis particulę alioq; tenuiſsimę & p̃ meabiles, extrinſecus diffundantur, lucemq; emmittãt, id. n. inquit ſenſus iudicare nõ poteſt, & ob id negocium faceſcit, in adhibẽda rõne, cur illuminatio fiat?

In problematibus.] ἐν τοῖς d προβλήμασιν] Argy. [inter ea, quæ proponunt̃] quæ translatio nil certe proponit, qđ ad p̃poſitum faciat inſtitutũ. ac longe melius qui dicunt [in q̃ſtionibus] Eſt autem, τὸ πρόβλημα authore Ariſt. li. 1. Topic. idẽ qđ ζήτημα hoc eſt qõ ſiue expetendi, aut fugiẽdi cã, aut veritatis et perceptionis, ſtudio, propoſita. hæc autem τὰ προβλήματα, ſic partitus eſt, eo in loco vt alia ad electionem ſpectent, alia ad cognitionem, alia vero, adiumentum cęteris tribuant. Rurſus ea in initio ſecundi lib. Topicor. in vniuerſali diuidit & ſm partẽ, Affirmans & Negans. Extat & in naturali Philoſophia liber de Problematibus, ſatis cognitus: quo in loco probabiliter diſſerit. Ex quo liquido conſtat, p̃blema eẽ, dialecticam quæſtionem vti diximus, in qua ea proponi non p̃nt, quæ ſuapte natura ſunt perſpicua, vel item ea, quæ nemini probantur, ſed hęc in Ariſtote. copioſius & luculentius.

Propter quid comburit] διὰ e τὶ φωτίζει.] Argyrop. [lumen efficitur] alĩ [illuminat] vel [ſplendeſcit.]

a Eadē vero prīcipia eſſe oīum ſyll'orum] τὰς δ' αὐτὰς ἀρχὰς ἁπάντων ἢ τῶν συλλογισμῶν] ſiue etiā] eadem autē eſſe initia, oīum rōcinationum] diſcutit et hoc, ſiue Theorema dixeris, ſiue artis prȩceptum, qđ eſt, non eadē eſſe initia ſyll'orū oīum. Idq; multis rōnibus ꝓpetua quadā enumeratione propoſitis, facit. Quæ autē ſint hæ ratiões per te ipſum, quæſiueris. Quod vero te ignorare nō oportet, illud vī eē, hoc in loco τὰς ἀρχὰς, ſiue, principia, latiꝰ, ac fuſius accipi, q̄; cū de ſcientiarū principiꝭ loqueret: qm̄ ibi propōnes eas intelligit, quæ neceſſariæ ſunt, & perſpicuæ: nūc aūt oēm propoſitionē ītelligit, q̄ in ſyll'o aſſumptio fieri p̄t, ſiue ea vera fuerit, ſiue falſa, ſiue neceſſaria ſiue ꝓbabilis, item vtcumq; fuerit ex quovis genere Artiū et Diſcipli narū deſumpta. Et vt vno verbo dicam, principia ſunt, ea omnia, hoc in loco, audienda, ex q̄bus concluſio conſtitui poteſt: p̄miſſas noſtri cōmodè vocant.

a Et hominē equī, aut bouē.] χ̣ ἢ ἀνὸ ἵππον, ἢ βοῦν.] aliud ē exemplū, quo oſtēdit nō eſſe eadē oīum ſyll'orū initia, quoniā pleraq; ſunt vicisſim contraria, quæ ab eiſdē principiꝭ pendere non p̄ſt. vt ſi dixeris, iuſtitiā eſſe iniuſtitiā, aut ignauiā, vel ſi æquale dixeris eē maius, vel eē minus, q̄ exempla mediū extremis comparat, optima rōne. At nō eo mō videtur procedere rē, vbi Hominē Equo, ac Boui cōparaueris, nam hæc cōtraria dici non p̄ſt, cū ſubſtantię ſint. ſoluit, Hominē Equo ac Boui contrariū eſt, oppoſitione illa, quæ in ſpeciebus diſſimilibus & diſparibus reperitur, ea autē non eſt, contraria oppoſitio. Noſtri appellant, oppoſitionē diſparatā. Vel ēt dicere poſſis, has ſpecies contrarias eſſe vicisſim, ſm earum conſtituētes differētias, nempe rationale & irrationale: qđ diligenter oſtendit Porphyrius in. v. vocibus, vbi de differentia loquitur, inquit. n. differentias eſſe cōtrarias in genere, ſed ſub eo poteſtate contineri: quāquā Platonici et actu ſub genere eas collocauerīt, dixerintq; contrarias nō eſſe dicendas. De hoc vero extat tibi legenda ſubtilis atq; elegās explicatio, apud Hammoniū eo in loco, qui Peripatheticorū ac Platonicorū nititur opīones ad cōcordiā ducer.

Neceſſe autē aut in media cō a
uenire, aut ſurſum, aut deorſuz, aut hos quidem intro habere, illos autē extra terminorū] ἀνάγκη δέ γε ἢ εἰς μέσα ἁρμόττειν, ἢ ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν, τὰ μὲν ἔσω ἔχειν, τὰ δ' ἔξω τοῦ ὅρου.] Argy. ſic vertit,] neceſſe ē autem, aut ad media accōmodari, aut ſupera ex parte, aut infera, aut alios intra, alios extra, terminorum, habere.] vel etiā [neceſſe eſt autē, aut in mediꝭ conſentire, aut ſupra; aut īſra, vel terminorum hos quidē īternos, illos

externos

externos habere] nihil perinde ſemper optaui, atq; (quantū viriū mearū ratio pateret) ſtudioſis prodeſſe: qđ vt faciam, totū me grecorū authorū ſtudio dedere decreui, vt Ariſtotelicorū verborū caſtam, ac ſincerā ſententiā eruerem. In latinis ſubtilitatem, in Auerroe grauitatem et cōſtantiā ſemper admirari ſoleo, Græcis vero, oēm Ariſt. puritatē & candorē acceptum refero: qñ in hoc genere interpretationis, hi clari facti ſint, ad oēm poſteritatis memoriā. Quamobrē valde falluntur, qui Grecorū eruditionem dānant, dū in his, maiorē q̄; opus ſit, ſubtilitatem deſyderant: quēadmodum iniquos eē iudices crediderim, qui latinos aut Arabas interpretes, ob ſermonis inelegantiam incuſant, nā & in eorū pectore ſuus adeſt Mercurius. Sed hæc forte aliquātò lōgius progreſſa ſunt, q̄ inſtitueramus, itaq; eò redeamus, vnde digreſſi ſumus. Diligenter Philoponus docet, quę ſit horū vis verborum: nam cū dixerit, iccirco nō eſſe eadē principia ſyllogorum, qm̄ aliorū generū, alia ſunt initia, ob id q̄ vnà non cō ſentiunt, nunc aggredit ad explicationē eius qđ eſt non conſentire, ſiue cōuenire, qđ græce ἐφαρμόττειν, ſe habet, ideſt, conſentiūt: quare conuenire nil aliud eſt hoc in loco, q̄; prædicari, aut ſubñci. Fit autē oīs cōſenſio, vel in prima, vel ſecūda, vel tertia figura. In prīa cōueniunt in medñs, cum maius extremū ſit prędicatū medñ, & medium minoris extremi. In ſecūda conſentiunt ſupra, cū vtrīq; extremū prędicetur de medio. In tertia itē conueniunt infra, qm̄ medium eſt ſubiectū vtriq; extremo. Eſt aūt hæc dicendi forma familiaris Ariſt. ī libris de priore reſolutione. Terminos autem infra poſitos, ſubiecta intelligit, vti extra poſitos, prędicata. Cuius rōnē Philoponus eſſe dicit, q̄ continens eſt extra cōtentū, cōtentū vero intra cōtinēs. Cū uero p̄dicatū cōtineat ſubiectū, iure prędicatū eſt terminus extra, vti terminus eſt intra, id qđ eſt ſubiectum. aut aſſumpto termino, aut iniecto.] ἢ προσλαμβανομένου ὅρου, ἢ ἐμβαλλομένου] vel [ſiue ſuſcepto termino, ſiue ītrinſecus addito] Aſſumere terminū, eſt ipſum extrinſecus accipere, īternē vero inñcitur, cū inter ſubiectum & p̄dicatū medium aliquid immittitur. Qđ: ex vſu libri prioris reſolutiōis, & ex hoc ipſo inſuperioribus ſatis cōſtare pōt: dum inquit, τῷ γὰρ ἐντὸς ἐμβάλλεσθαι ὅρον ἀλλ' ἐν τῷ προσλαμβανέσθαι, ἀποδείκνυται τὸ ἀποδεικνύμενον. hoc eſt, intro nāq; inñciendo terminū, ſed non aſſumendo demonſtratur demonſtrabile. At hic Philoponum legas diligenter.

Vt q̄ hæc quidē Geometrię, illa vero Ratiociniorū] ὅτι ὅτι αἱ δὶ μὲν γεωμετρίας, αἱ δὶ ἐν ἀριθμῶν] Arg. [vt hæc Geometrię, hæc

hęc autē Arithmeticæ] q̄ translatio longe p̄stabilior est, vel ēt [vt ꝙ hæc quidē Geometrię, illa vero Numerorū] hinc constabit, q̄ magna, quamq; patens sit vtilitas apud eos, qui libros de Græco vertūt, & authoris trāsferendi propositū tenere, & eā callere facultatē, cuius scriptorē vertere studemus. Quid.n. per ratiociniū intelligere volumus, aliud q̄ differendi magistrā λογικήν, siue διαλεκτικήν, quę cōmunibus principijs, non ꝓprijs innititur? quocirca parū ad ꝓpositi instituti rationē id facere videretur, si de hoc genere principiorū sermonē haberet. Neq; ego, isthęc dixerim, quo me hominibus eloquētissimis, vlla ex parte cōferre voluerim, qui eorū consiliū, ac pene totum vitæ cursum, in studiosorū vtilitatē cōtulerunt: sed vt potius, quod instituerā, facile p̄stare videar, dum Aristotelicæ sinceritati, ac veritati nostras hasce versiones nitimur accommodare.

a Neq;. n. in manifestis doctrinis hoc fit] ὅτε γὰρ ἐν τοῖς φανεροῖς μαθήμασι τοῦτο γίνεται] Arg. [nā neq; in manifestis hoc fit scientijs] docte quidē & eleganter Arg. sed adhuc verbum μαθήμασι, vī esse trāsferendū, disciplinis. Itaq; sic vertere liceat [neq;.n. ī manifestis efficitur hoc disciplinis] Manifestas vero dixit; pro cognitis, exploratis inuentis, ac diligēter ab alijs tractatis. Est autem nō ignorandum, hæc nomina, δόξα, ἱστορίαν, διδασκαλίαν, μάθησιν, hoc ē, sciētiam, doctrinā, ac disciplinā esse interdū vnū atq; idē, quo modo Geometria, aut alia q̄uis facultas eiusmodi, scīa dici potest ad ea quæ in ipsa continent Scibilia, cōparata. Est vero doctrina, vti à Geometria tradit: disciplina, vti à discipulis audita pcipitur. Interdū doctrina est, celebris authoris, qualis vel Plato, vel Arist. vel alius extitit, cognitio libris ac monumētis literarū tradita. Quādoq; vero, ē ipsa docendi ratio, μέθοδος, vocata, estq; q̄tuor modis, doctrina demōstratiua, definitiua, diuisiua, compositiua. Est & à doctrina, ĩterrogatio, διδασκαλικὴ, hoc est doctrinalis ab Arist. vocata, in lib. de rep̄hensionibus sophistarū. Est & doctrinæ ordo, cū ab vīibus, cōibusq; rebus ad ea quæ specialia, ac ꝓpria sunt descēdimus. Est & docētis actus, qui docere dicit, quē Arist. lib. 3. Physices auscultat. vult distinguī ab eo q̄d est addiscere, licet doctrinā à disciplina non sepet, Quod alibi latius expositū nobis fuit. Hinc doctoris nomen emanauit, hoc est eius, qui viuo sermone, sensum audiētis attentare solet.

b Neq; in resolutione est possibile], ὅτε ἐν τῇ ἀναλύσει δυνατόν.] alī verbū, ἀναλύσει, vertunt, dissolutione, forte ob aliquem grecū codicem, qui loco huius, legit διαλύσει. sed & in excusis,

excuſis, & calamo exaratis, ſic res ſe habet, vt in initio legebamus. Itaq; ſic vertēdū, [neq; id fieri poteſt in reſolutione] Non eadē autem huius eſt vocis, atq; illius ſignificatio. quoniā diſſoluitur res, vbi in partes & particulas ex quibus cōſtat, corrumpitur, id aūt cum ipſo rei interitu fieri neceſſe eſt. Reſoluitur autē cū mente ac cogitatione conpoſitum in partes & particulas diuiditur, idq; citra rei interitū fieri pōt. Quocirca, omnis diſſolutio eſt etiā reſolutio, non autē contra. Hinc recte Ariſto. lib. 1. Priorū Reſolutoriorū, terminum eſſe definit, in quē propoſitio διαλύεται, hoc eſt diſſoluitur quoniam dum propopōnē diſſoluimus eam in ſuos terminos corrumpimus. Eſt & Analyſis, res compoſitioni cōtraria: nā oppoſita vice vtūtur. Quod .n. componitur, ex partibus cōſiſtit, quod vero reſoluit in partes trāſit. Itē cōpoſitio à multis partibus ad vnum videtur ire, contra reſolutio ab vno, ad plures, tendit. Accedit, q̄ primum reſolutionis, extremū eſt cōpoſitiōis, & e diuerſo: v.g. Domus compoſitio, à fundamentis initium ſumit, inde ad parietes tēdit, mox ad tectū properat. Reſolutio, â tecto exorditur, finitq; in fundamentis. Hanc vero eſſe Reſolutionē ſatis iā cōſtare vī: de qua plura vide apud Ariſ. li. de priore reſolutiōe, prope finē, vbi de ipſa ex inſtituto diſſerit copioſe. Quædam ēt extant, & in lib. 3. Ethicor. Themiſtus autem & ipſe, reſolutionem appellat, tunc, cum concluſionem in eius prīcipia referimus. Quod ne te lateat, addenda eſt illa partitio, quę ait, quatuor modis cōtingere, vt reſoluamus vnumq̄q;. Primum eſt ea reſolutio, quam Mathematicam appellat Alexand. in cōmentarīs Priorum Analyticorum. Ea fit, vbi theorema in eius principia referimus, atque illa in alia vſque quo, deſyderare amplius in illo genere non poſſimus. Eſt & alia Naturalis, quæ Hoīem, aut plātā, aut aliud ſimile in partes diuidit. Deinde & Artificioſa, q̄ ſcamnū, aut lecticā in ſua principia reducit. Poſtremo eſt Reſolutio λογική, ſiue rationis, quæ cōcluſionē in eius initia referre ſolet. Hæc bifariā efficitur. primum vbi concluſio ſimplex, & ab omni materia ſeiuncta reducitur in præmiſſas ſimplices, & ab omni materia ſeparatas: vt ſi dicas eam concluſionem, quę ait C. eſſe A. reduci in has aſſumptiones, B. eſt A. & C. eſt B. Hanc priorem reſolutionē ample conſiderat Ariſto. in Prioribus Reſolutorīs: quamquam Græci authores librum illum reſolutorium dici maluerunt: à pręcipua ſui parte, nempe à ſectione tertia primi libri, vbi de Reſolutione diſſerit: quod minime ab alīs noſtræ ætatis viris, ſane quàm doctiſſimis probatur.

Eſt

Est et alia resolutio, q̃ efficit ubi necessaria cõclusio, in principia defertur, hãc posteriorẽ, secũdã vt resolutionem vocant, qua de agit ĩ posterioribus analyticis. Vtrãq; vero in libris logicis maxime Arist. consyderat. Inde fit vt libri Analytici iure sint quatuor, duo priores, & totidẽ posteriores vocati, quasi ĩscriptione cõi: qđ aũt separat, ẽ illud uerbũ prius & posteri⁹, siue fm, nã & Gal. lib. 4. de differentñs pulsuũ, ostẽdit libros de priore resolutiõe, inscriptos fuisse τῶν ἀναλυτικῶν πρoτέρων: eos vero, q̃ tractant de demr̃one, τῶν ἀναλυτικῶν ὑστέρων, siue etiã δευτέρων. hoc est de posterioribus resolutorñs, vel secundis resolutorñs. Est itaq; hæc inscriptio, partim propria, partim et cõis his libris oĩbus. Vtrũ vero lib. Priorũ inscriptiõe propria sit de syllogismo, liber vero Posteriorũ sit appellandus de demr̃one, an ẽt de definitione, nõ est pr̃sentis loci, vt differam⁹: meminisse tñ oportet, ĩscriptionẽ librorũ resolutoriorũ fuisse ab Arist. non alio viro excogitatã, qñ id voluerit multis in locis, ac præsertim lib. 6. Ethic. vbi de scientia loquit̃, q̃ ĩ loco sese transfert ad ea quæ dixerat ĩ resolutorñs. Est itaq; analytica scĩa, diligens et perspecta cognitio demr̃onis ac definitiõis (loquor. n. de secũdis resolutorñs) q̃ demõstrationis & definitionis vim, naturã, partes, & leges exactissima rõne disquirit. Cũ. n. insita sit nobis, naturæ institutione atq; impulsu, in scĩam & cognitionem propensio atq; cupiditas, sciẽtia aũt oĩs sit rerũ p̃ earũ causas cõtẽplatio, res vero vel sint substãtiæ, vel accidẽtia, ĩde patet, analytica scĩam, cum sciẽdi doceat instrumẽta, necessario & de demr̃one, & de ipsa definitiõe, tractare: nam demr̃o nos scire facit Accidentia, Definitio substãtiarũ intelligentiã aperit. Id ẽt constat ex earũ doctrinarũ partitione, quas Græci μεθόδους, vocãt, hoc est vias & ratiões docendi. Etenim Plato, cõpositiuã & Diuisiuã rationẽ q̃ maxime excolit, qđ præsertim in Philebo & Phędro videre qlibet põt: Arist. autẽ demonstratiuã ac definitiuã magnope extollit, qm̃ hę rerũ oĩum cognitionẽ persecũtur diligenter. iure itaq; Analytica scĩa, & demr̃onis & definitiõis est cognitio. Verũ si te plura cognoscere ñ pigeat, de ipsarũ doctrinarũ, partitiõe, atq; ordine, legas nõnulla apud Philoponũ in initio secundi lib. Poste. quę dã etiã extant & apud eundẽ & Alex. in cõmentarñs primi lib. de priore resolutione, in ipso q̃si libri vestibulo. Copiosi⁹ de hac ipsa re differit Hãmo. in ingressu interp̃tationis Porphyrĩ introductorĩ. Sed forte plura recensuimus, q̃ institueramus, in re tñ vtili & iucũda plurimum operæ mihi videbatur collocandum: qñ oĩs cognoscendi ratio,

oĩs

oſs recte ac diligenter tractãdi, docendi, ac diſſerẽdi doctrinæ iſtitutio, ab ijs mihi ducta videtur initijs, & quaſi elementis, q̃ de ipſa reſoluẽdi ratiõe veteres peripathetici nobis ꝓpoſuerũt.

a Principia namq; duplicia, & ex quibus & circa qđ: q̃ quidẽ igitur ex qbus, cõmunia: q̃ aut circa qđ, propria.] *αἱ γὰρ ἀρχαὶ διτταί ἐξ ὧν τε καὶ περὶ ὃ αἱ μὲν ἐξ ὧν κοιναὶ αἱ δὲ περὶ ὃ ἴδιαι*] Argy. [principia nãq; duplicia ſunt, ex quibus & circa qđ: principia igitur ex quib⁹, cõmunia ſunt: principia vero circa qđ, propria.] nil eſt, qđ in verbis hæſitare quẽpiã faciat, ſed ad ſnĩę explicationẽ aliqd eſt, qđ animaduerſione dignũ videtur. Principia inquit, alia eẽ cõmunia, alia propria. Quam ſanè diuiſionẽ & ĩ ſuperioribus propoſuit, ſed nõ eiuſdẽ ſnĩæ. Nam eo in loco, prĩcipia, illa partiri videbatur, quę doctrinæ, & complexa vocantur. Hic vero per cõia audit *τὰ ἀξιώματα*, per propria *τὰ ὑποκείμενα*, hoc eſt ſubiecta. locus itaq; pcipuus eſt, vbi ſubiectũ de genere appellat prĩcipiorũ: idq; maximopere aduerſat̃ his, qui ſubiectũ dicũt, poſſe in propria ſcĩa demonſtrari, demõſtratiõe qđ. Nã ſi principiũ eſt, cũ principiorũ nulla ſit demonſtratiõis ſpecies, qui fieri põt, ut ſubiectũ demõſtrari poſsit? Eſt aũt particula ἐξ, hoc ĩ loco, proprie principijs accõmodata cõplexis, qm̃ ex his cõcłb colligit, particula vero περὶ, q̃, circa ẽ latine reddita, & ipſa iure quodã pertinet ad ſubiectũ, cũ ſubiectũ id dicatur, circa quod tota ſcĩæ cõquiſitio & perueſtigatio conſiſtit. Ad hoc etiam ſpectat quod in ſuperioribus, dixerat, agens de principijs, ſubiectis, et Affectionibus, *ἀλλ' ὅμως ἴδιον τῇ γε φύσει πρία ταῦτά ὅτι περὶ ὅτε δείκνυσι καὶ ἃ δείκνυσι καὶ ἐξ ὧν.*] ſiue, [ſed nihilominus, tria hæc, natura conſiſtunt, circa qđ monſtrat, & q̃ monſtrat & ex quibus.] ſed & paulo poſt, indicauit principia complexa ex qbus demonſtramus poſſe eẽ cõmunia, ſubiecta vero de quibus demonſtramus eſſe propria, cũ iam dixerit, *κοινὰ δὲ λέγω οἷς χρῶνται ὡς ἐκ τούτων ἀποδεικνύντες, ἀλλ' οὐ περὶ ὧν δεικνύουσιν, οὐδ' ὃ δεικνύουσι.*] q̃ ſic ſe habent, appello cõmunia, quibus vtuntur, veluti ex his demonſtrantes, ſed non de quibus mõſtrant, neq; quod monſtrant.] Cum autẽ dicat hoc in loco ſubiectum eſſe rem propriã, nõ cõmunem Artibus ac Diſciplinis, de ſubiecto dictũ accipias, ratione formę contractũ, id.n. unum vnius eſt facultatis: nã ſi de ſubiecto, quod materiale vocãt, intellexeris falſam omnino ſnĩam colliges, & experiẽtiæ repugnãtem, qđ in ſuperioribus copioſe à nobis oſtendebatur.

Vt numerus magnitudine.] b *οἷον ἀριθμὸς μέγεθος*] Arg. vero [vt Numerus, Magnitudo.]

idq;

idq; rectius q̃ vt in vetere trãſlatione legit. Exẽpla vero hæc, de ſubiectis ipſis ſunt, circa q̃ ſcĩæ plurimũ contẽplantur affectiões. Nã cũ hæc principia propria appellauerit, ne quis incaute, id de proprĩs principĩs complexis ĩtelligeret, vt eſt illud, ſi ab ęqualib⁹ lineis, æquas lineas demas, reliq̃ lineæ erunt æquales, ob id volens de ſubiectis eſſe audiendum, exẽplũ petit, à ſubiecto Arithmeticæ, qđ ẽ Numerus: & à ſubiecto Geometrię qđ eſt Magnitudo.

TEX. XLIIII.

a SCIBILE autẽ, & ſcĩa differunt, ab opinabili & opinione, qm̃ ſcĩa quidẽ vĩs, & p neceſſaria] [τὸ δ' ὁπιστὸν καὶ ἡ ὁπισύμνη, διαφέρει τῆ δοξαστῆ καὶ τῆς δόξης, ὅτι ἡ μὲν ὁπισύμνη καθόλε καὶ δι' ἀναγκαίων.] quę ſic Argyr. [intereſt aũt, inter id, quod ſub ſcĩam, & id qđ ſub opinionem cadit: nã ſcĩa quidẽ vĩs eſt cognitio, & per neceſſaria comparata.] ſed q̃dã de ſuo addit Argy. vt illud [cognitio] q̃dã item adimit de Græco vertens, nã ea verba prętermĩt, [ὁπισύμνη] item [δόξις] id aũt hoc in loco, minus opportune vĩr ſuiſſe prętermiſſum, cũ dĩriam tradat Ariſt. (qđ oẽs fatẽtur interpretes) inter ſcĩam & opinionẽ, haud minus, q̃ inter ea, q̃ pertinent ad ſcĩam & opinionẽ. Ob id, pręclarè alĩ [ſcientia, & res q̃ ſub ſciẽtiam cadit, differt ab opinione, re opinabili, q̃ in rebus vniuerſis, nĩſi q; neceſſarĩs cernitur ſciẽtia] vel ſi hoc placet modo [Qđ ſcimus vero & ſcĩa, diſtãt ab eo qđ opinamur & opinione, qm̃ ſcĩa vniuerſæ rei ẽ, & ex neceſſarĩs] Differentiã hoc in loco diſcutit valde opportunã, quæ in Gymnaſiis diſceptationibus q; aſſidue verſatur. Ea eſt, nũ ſciẽtie & opinio res ſint eadem, an prorſus alia atq; alia. Cũ vero, quod ſub ſcĩam cadit, ab eo qđ opinamur, longe quidem inter ſe diſtare videant, hinc differre ſcĩam ab opiniõe tãtũ explicat, quantũ, ea differũt, in qbus horũ vtrũq; verſat. Adducor itaq; vt credam, nõ inepte eos exiſtimare, qui aiunt, quatuor eſſe, q̃ hic proponũtur, ſcĩam, opinionẽ, qđ ſcim⁹, qđ opinamur. Horũ duo, ſunt cognitiones, habituſue: totidẽ vero dicuntur res, ſiue obiecta nobis cognita. Deinde hęc quęſtio ita digerẽda ẽ, vt partes binas capiat: nam alia ad ſcĩam pertinet & opinionẽ, alia ad id qđ ſub ſciẽtiam et opinionẽ cadit. Huiuſce partitiõis cãm nõ ĩ diligẽter Philoponus tradit, ea rõne, q̃ ad exquiſitam harũ rerũ cognitionẽ explanandã, haud profecto ſufficit actus diſtinguere, ſed & ea diuidenda nobis ſunt, quorum illi actus eſſe dicuntur. Quæ res, cum non exiguæ ſit doctrinæ, nil mirum ſi in hoc genere partitionis labo rat non tam ſæpe, quàm multũ diuinus Plato: potiſſimum vero in Philebo, & in Theæteto.

Verum

a Verum enimuero neq; ſtellectus: dico.n.intellectum principiũ ſcientiæ: neq; ſcientia indemonſtrabilis, hoc aũt eſt ſuſpicio immediatæ propoſitionis.] ἀλλὰ μὴν οὐδὲ νοῦς. λέγω γὰρ νοῦν ἀρχῆς ὅπερ ἡμεῖς, οὐδ' ὅπερ ἐμὲ ἀναπόδεικτος. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑπόληψις τῆς ἀμέσου προτάσεως.] Arg.[at vero nec ſtellectus: intellectũ.n. principiũ ſcíæ dico, neq; ſine demõne ſcía, q̃ quidẽ eſt exiſtimatio vocantis medio ꝓpõnis.] itẽ ſic verti põt eadẽ verba[ſed.n.neq; intelligentia: appello aũt intelligentiã, initiũ ſciẽtię. Neq; ẽt, q̃ citra demõnẽ ſcía comparatur, id aũt eſt,ꝓ põnis mediũ non habentis exiſtimatio.]propoſitũ erat oſtendere de contigentibus rebus nõ eſſe ſcíam, id iã late patet ex ſuperioribus verbis, nũc vero doctrinę ratio poſtulat, ut de eiſdẽ cõtingẽtibus aſſerat nõ eſſe intelligentiã. Eſt autẽ[νοῦς]ſiue ſtellectus, ſiue mẽs hoc eſt animi præcipua pars, q̃ cognoſcit prícipia,citra oẽm demõnẽ, de q̃ ſ ꝓcedẽtib⁹ plura propoſuimus, & ipſe quoq; Ariſt.nõnulla traditurus ẽ in fine ſecũdi huiuſce libri. Quę intelligẽtię vis,ea eſt, q̃ principia cognoſcit, cognitis terminorũ ſignificatiõibus: itẽ eò meliorẽ ꝑſtat cognitionẽ, q̃s faciat demõ, quo mẽs ẽ ipſa rõne ꝑſtantior.Nã intellectus perceptio, cũ ſit demõſtratiuę ſcíæ eã,potiorẽ habitum vt in nobis efficiat,prorſus neceſſe eſt.Hinc apud noſtros ea effluxere nomina, ſcía, ac melior affectio q̃ ſit ſcía.Eſt.n.ſcía,cognitio ꝓ ḋmõne cõparata, q̃ ad cõclõnes ꝓtinet.Melior vero affectio, eſt prícipiorũ cognitio, q̃ à mẽte & ítelligẽtia proficiſcit. Id voluiſſe Ariſt.ſæpius animaduerti,ꝑſertim in initio primi huius libri, dũ hæc diceret, ταῦτα οὖν ἔστω λέγομεν, οὐ μόνον ὅπερ ἴσμεν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ὅπερ ἴσμεν εἴ τινα φαμὲν ἢ τοῖς ὅροις γνωρίζομεν. hoc » eſt,hęc itaq; ſic dicimus, nõ mõ » extare ſcíam, ſed & initiũ ſcien- » tiæ certum quoddam eẽ aſſeri- » mus, quo terminos percipim⁹. » at paulo antea,& illud dixerat, ἔχοιεν τε δὲ πίστιν μᾶλλον ὧν οἶδεν, ἂν μὴ τυγχάνει μήτε εἰδώς, μήτε βέλτιον διακείμενος, ἢ εἰ ἐτύγχανεν εἰδώς. Quod ſic » ſe habet, non poteſt autem cre- » dere magis,his quæ ſcit, quę nõ » eſt ſciens, neq; melius affectus, » quã ſi ſciens eſſet.vt itaque rem » totã paucis complectamur,ſciẽtiam dicimus eſſe concluſionũ, intelligẽtiam principiorũ. ſcía euentus q̃dã eſt, intelligentia eſt illius cauſa. ſcía rõcinatricis aíæ facultatis eſt opus, intelligentia eſt ipſa ſupremæ mentis perceptio. ſcientia per demõnẽ comparatur, intellectus ẽ nõ demõrabilis cognitio. Poſtremo ſcíam dicimus,eſſe eorũ q̃ mediũ hñt, ſtellectũ vero medio vacãtiũ. ſz reuertamur eò, vñ digreſſi fuim⁹. Cũ ſcíam dixiſſet, eẽ nõ poſſe de rebus cõtingẽtib⁹, neq; itẽ intelligẽtiã

intelligẽtiã, ſtatim affert, de his extare alium habitũ, qui [ὑπόληψις] vocatur. Eſt autem hic, exiſtimatio, ſiue etiam ſuſpicio, ambigua ſanè, et parũ conſtans rei cognitio. de qua ſermonem habuit lib. Sexto Ethic. tum cũ eam cũ opinione coniungit, & vtramq; ſeparat ab habitibus intellectualibus, qui ſp veri ſunt.

a Quomõ igitur eſt idẽ opinari & ſcire? & pp quid non erit opinio ſcĩa? ſi quis ponet, omne qđ nouit, contingere opinioni, conſequetur. n. hic quidẽ ſciẽs, ille vero opinans p media] πῶς ἓν καὶ ἔστι τὸ αὐτὸ δοξάσαι καὶ ἐπίστασθαι καὶ διατί καὶ ἔστιν ἡ δόξα ἐπιστήμη, εἴτις θήσει ἅπαν ὃ οἶδεν ἐνδέχεσθαι δοξάζειν. ἀκολουθήσει γὰρ ὁ μὲν εἰδώς. ὁ δὲ δοξάζων διὰ τῶν μέσων] quę hoc mõ Arg. [quo mõ igitur fit, vt idẽ vnus opinetur, alius ſciat? & cur opinio non erit ſcĩa? Si quiſpiã poſuerit fieri poſſe, vt de eodẽ omni, opinio habeatur qđ ſcit. proficiſcetur. n. & hicce qui ſcit, & hicce qui opinatur per media.] quę ſi hoc mõ interpretemur, q illa percipere poſsit, vix vnum aut alterum extare crediderim. Itaq; ſi ſentẽtię vim totam tenere volueris, citra illam adeo exquiſitam verborum religionẽ, præferendus erit in eo vertendi genere eruditus ille, cuius extat in hũc modũ ſatis culta, atq; elegans translatio [exiſtit aũt hoc loco quęſtio, quo mõ non eadẽ res ſit quã opinamur, et quã ſcimus, & cur non idẽ ſint opinio et ſcientia, ſi nil eſt qđ quis ſcire poſsit, de quo opinio ẽt eſſe non queat. Nũ. n. quẽadmodũ ſciẽs, ita opinator, media ſingula pſequetur?] nos quoq; in eo diligẽter elaborabimus, vt ſine moleſtia, negocioq; eadẽ verba dilucide interpretemur, hoc mõ. [Qua rõne igitur euenit, vt idẽ ſit & opinari et ſcire? et quamobrem non eſt opinio ſcientia? ſi qſpiã conſtituet, vnũqđq; qđ ipſe nouit, accidere vt opinione illud ipſum cognoſcat. Hic eniz ſciens, ille vero opinans per media procedet.] Proxĩe. n. viſum eſt, qõnẽ initio ꝓpoſitã, partes habere duas, de opinione atque ſcĩa, tum ẽt de eo qđ opinamur & ſcimus. Cum itaq; diligẽter expoſuiſſet, drĩam eorũ q̃ à nobis & ſcĩa & opiniõe cognoſcũtur, nunc vt in rebus ambiguis fieri ſolet, dialectica rõne adhibita de eadẽ re diſſerit accuratè, ne vllus locus, qui ad diligentẽ, & dilucidã explicationem attineat, prętermiſſus videatur. Eſt itaq; probabilis ratio, quã hoc ĩ loco cõplectitur, videri idẽ poſſe & opinionẽ & ſcientiã appellari, cũ nihil eſſe omnino videatur, qđ quis ſcire poſsit, de quo etiam opinio eſſe non poſsit. Cętera vero per teipſum videto.

Etenim opinionẽ verã & fal- a
ſam, vt nonnulli quidem dicũt eiuſdẽ eſſe, abſurda cõtingit eri gi, & alia, & nón opinari quod opinaẽ falſò. Qm̃ vero idẽ pluri

bus

bus modis dr̃, est quidem ut cõtingit, est autem vt non.] χ̀ γὰρ δόξαν ἀληθῆ χ̀ ψδῆ. ὡς ωθύ τινες λέγουσιν τὸ αὐτὸ εἶ) ἄτοπα συμβαίνει αἱρεῖσ, ἄλλα τε χ̀ μὴ δοξάζειν ὃ δοξάζει ψδῶς. ἐπεὶ δὲ τὸ αὐτὸ πλεοναχῶς λέγεται, ἔσιμὲν ὡς ἐνδέχεται, ἔσιδ' ὡς ὄ.] Argy. [Etenim opinionē quidē verā ac falsam, vt quidā īquiūt eiusdem esse, cū alia absurda, tū hoc secū trahit, vt non opinetur quispiā qd̄ opinat falso. Sed cū multipliciter idem dicatur partim esse pōt, partim esse non potest.] nos quoq; [etenim extare eiusdem rei (qd̄ quidam aiunt) opinionē verā ac falsam, accidit vt absurda attollantur, atq; alia nec nō, qd̄ quis falso opinatur, id nō opinari. Qm̄ vero idē multifariā dicitur, sanè efficitur vt partim eē contingat, partim vero non. constat cōmuni omniū sententia, in hisce verbis contineri similitudinis rationē inter opinionē & scīam, nec nō inter verū & falsum. cumq; magis verū & falsum pugnare videātur, q̄; opinari & scire, hinc argumēti colligitur vis maior, quo idē posse nos opinari & scire demōstrat. Etiā qd̄ multis alīs in locis euenisse sæpius animaduerti, nunc vsu venire Aristo. satis intelligo. Cum. n. dialecticis rationibus in vtramq; sniæ partē disserit, quid tandē ille sentiat. adhibita distinctione, determinat: qd̄ in præsentia facit, cum idem, ambiguum & multiplex esse verbū ostendit, docetq; partitiōe propositā, vt veritatis ratio postulat, diluere argumēta, quę opinionē & scīam minime simul cōuenire posse, asserebāt. At studiosorum vtilitati minime consuluisse putarē, nisi quātū qdē ī me esset, vniuersæ huic quęstioni, lucē adderem. Quāquā id minime ab initio mihi, proposueram, cū loca tm̄ obscura illustrare, & si qd̄ esset, mendum tollere, īstituissem, adhibita mediocri diligētia, sed breui admodū explanatione, q̄ & alīs prodesset industria, & neminē magnitudine operis deterreret. Est autē quęstio, siue Theorema, nū scientia & quod sub scīam cadit, ab opinione & ab eo qd̄ opinamur differant necne? Cum vero scīam separat ab opiniōe, cōsiderat eas esse omnino dissimiles, ob eā sanè causam, q; scientia vera, stabilisq; cognitio est, contrà opinio fallax et ambigua. Itē quod scim⁹ immutabili quadā fide recipim⁹, quod opinamur, contingit vt aliter sese habeat. Item qd̄ scimus, res est p necessaria, qd̄ sub opinionem cadit, contingens. Nam si cœlum dixeris perpetuo motu cieri, terrā stare, hominem esse animal rationis ac mentis compos, atque alia eius generis res erūt necessarię, & quæ sub scīam cadunt. Sin vero, Calliā asserueris cras negociari debere, aut Socratem lauari, res erunt cōtingentes, & quę solæ ad opinionē referunt.

Est itaq; opinionis atq; scīæ ea potissimum differētia, q̄ aliud est huius, aliud illi⁹ subiecta materia. Cum vero opinio sit contingentium rerum, ob id, eā existimationem quæ harū est, consueuimus opinionē vocare. Idquè non modo ratiōe, sed & cōmuni hominum consensu facile comprobari potest. Quicquid enim in rerū natura, & vniuersitate consistit, id sanè, duplici modo se habet, uel enim semper est, vel aliter esse contingit. Qd semper est, id necessarium dicimus, estquè scientiæ obiectum. Quod aliter accidit, id contingens & credibile, vel etiam opinabile vocamus. Quæ fieri vero nequeunt impossibilia vocata, ea me hercle, ab omni rerum partitione sunt dimouēda, quoniam tantū abest, vt sub rerum diuisione collocentur, vt etiam his quæ sunt, potius aduersentur. Sciētia ergo cū eorū sit, quę necessaria dicuntur, opus est, vt opinio aliud sibi rerum genus vendicet, non quidem impossibilium, itaque contingentium. Cum autem opinio, sit simplex existimatio, euenit profecto, vt hæc tolli aliquando in opinatore possit. Da Socratem nūc opinari, Matrem esse piam erga filios, poterit idem Socrates, probabili ratiōe persuasus, siue Medeæ siue alio quouis exemplo, à priore existimatiōe dimoueri, iudicareq; matrem impiam eē. Qui vero sciētiam habet, vt de cœlo, qd̄ sempiterna vertigine torquetur, aut triangulum habere tres angulos duobus rectis æquales, is ita constanti ratione cognoscit, vt nulla persuasione flectatur in cōtrariam partem. Argumenti vero ordo sic se habet, scientia est eorum, quæ aliter esse nō possunt, Opinio, eorum quę aliter eē possunt, quocirca si idem fuerit scientia et opinio, quę nequeūt aliter se habere, ne esse erit, vt aliter se habeāt. Dicit autem hoc argumentum aduersarium ad perspicuam redargutionem, hoc est ad contradictionē, quo genere confutationis nullum ferè videtur eē præstantius. Consueuit autē Arist. in rebus paulo grauioribus, serñsq; in Philosophia sententñs, nō nihil addere, quod ex vulgi consensu sit in vsu quàm maxime receptum, vt adhibita populo testificatione, rem ipsam omni ratione cōfirmet. Ob eam sanè cām inquit, q̄ cōis hominū vsus id quod diximus apertissime demōstrat, nam cum rei cognitionem firmissime constantissimeq; tenemus, nos illud ipsum scire certo asserimus. Cum vero de his loquimur, quæ ambigua sint, & quæ aliter eē possint, dicim⁹, nos vel alios, id opinari. Addit & illud, nos scire, atque opinari quidpiam, bifariā: vel ratiocinatiōe, syllogismoue, aut sine syllogismo. Scientia vero necessariæ rei citra syllogismum, dicitur sciētia qd̄: quę vero

ro ratiocinatione comparatur, vocatur cur ſit. Rurſus opinio abſq; probabili argumentatione conquiſita, opinio q̄, appellatur: vti opinio cur ſit, q̄ ratiocinatiõe dialectica efficitur in nobis. Quicquid vero, ſiue Alexãdro, ſiue etiam Porphirio, hoc ĩ loco viſum fuerit, ſcientiam & opinionem & de his quæ ſunt, & de his quæ non ſunt, interdũ extare dicimus. Nam ſi quis demõſtratione ſciat, mundum eſſe vnum, ſcientia dicitur: vti ẽt ſcientia eſt, cum cognoſcimus firma ratione infinitum non eſſe, aut inane. Veritas enim neceſſaria duplex omnino, eẽ poteſt, vel affirmatione, vel negatione comprehenſa: itaq; & ſcientia duplex erit: quãquã non ignoro, de his quæ non ſunt, nõ eſſe ſciẽtiam. Nemo enim poteſt ſcire q̄ dimetiens lateri ſimilitudine rationis reſpõdeat, ſed quòd non reſpondeat, id ſcire poſſumus. Quamobrẽ quod eſſe ſcimus, ſemper eſt: quod autẽ non eſt, id ſcire poſſumus, non quidem eſſe, ſed non eſſe. Vtvt autem res ſe habeat, ſcientia eſt de his quæ ſunt: idẽ & de opinione dicendum, quamquã opinio & ipſa ſub affirmatione & negatione concipi ſoleat. Quæ vero neceſſaria ſunt, ſi ſcim⁹ ea ſp eſſe, nõ dicimus opinari: quę vero ſcimus nunquã accidere poſſe, neq; ea ad opinionem referimus, non. n. opinari poſſumus hominem inanimatum eſſe, aut non riſibilem, itaq; cõcluditur, opinionem verſari in rebus, cõtingentibus. Quod vero de rebus in natura exiſtẽtibus ſit opinio, dilucide id enunciat Ariſt. hiſce verbis ὅτι δέ τινα ἀληθῆ μὲν ἐνδέχονται, ἐνδέχόμενα δὲ καὶ ἄλλως ἔχειν. Cæterum, cum animæ vis rationalis ea ſit, vt res omnes, quaſi exiguus mundus contineat, apprehendatq; intelligentię lumine, videndum eſt, quo modo ex omni penè numero facultatum animæ, ſola δόξα, hoc ẽ opinio, eorum ſit, quæ contingentia appellantur. Habet enim in ſe, ea cognitio, mirabilem veluti quandam vtilitatem, & delectationẽ. Obid Ariſtote. vires animæ partitur hoc in loco, aſſerens tres præcipue extare facultates rationis, quæ ad præſens faciunt inſtitutum, Intelligentiam, Scientiam, Opinionem. Eſt autem Intellectus, Scientię initium, ac ſuprema q̄dam origo: ponitur q; hæc animæ facultas in ſummo veluti faſtigio rationis, nam animi, altiſſimam ſedem obtinet, cuius officium vel prę cipuũ eſt, diuinas rerũ cauſas intelligere, deinde vero et abſtrahere, et principiorũ veritatẽ concipere. Eam aĩę partẽ grę ci proprio q̄dẽ nomine νοῦν, appellãt, hoc eſt mẽtẽ, et intelligentiã, q̄ (vt dictũ eſt) ĩ arce rõnis collocata eſſe dr̃. ſcĩa vero eſt, rationis facultas illa, q̄ ex neceſſarijs rõcinãdo, ea intelligit, quæ ſemper eadẽ ſunt, ſed

quæ cauſam habent, vt ſint, neceſſarios rerum euẽtus recte dixeris, quos ex eorum cauſis ratiocinatione demõſtratiua colligimus. Duplex vero eſt hęc ipſa ſcientia, alia quę medium habet, & hæc illa eſt, quę ab intelligẽtia omnino diuerſa videtur. Alia itẽ extat, quę cognitio dicitur, citra medĩ rõnẽ comparata, quæ ad mentis apprehẽſionẽ refertur. Opinio vero, ea eſt animi vis, quæ res concipit, vt in ſuperioribus dictum fuit, ꝓmutabiles, & contingentes. Nam ſi hæc neceſſaria cognoſcere non poteſt, minus vero, quę ad intelligentiã ſpectãt, ſequitur, vt de his eſſe dicatur, quæ eẽ, pariter & nõ eſſe poſſunt. Quid autem ſit opinionis cognitio. Ariſt. videtur, aſſerere, id ſanè aliud non eſſe, q̃ accipere propoſitionem nõ neceſſariam, medio vacantẽ. Cum.n. propoſitio vera alia neceſſaria, alia probabilis dicat, atq; harũ vtraq; cum mediũ habere, tum medio carere poſſit, etenim ſi dixero, totũ maius eſſe qualibet ſui parte neceſſaria erit propõ & quidem ſine medio. ſi vero, Lunam deficere neceſſaria itidẽ erit propoſitio, ſed medium habẽs: rurſus cum dico Matrem piam eẽ erga filios, propõnem dico probabilẽ, mediatã̃q;: ſine medio vero, ſi voluptatẽ dixero eẽ naturę opus, conſtat itaq; opinionẽ & ipſam ad ſuum tendere principiũ, qđ eſt, probabilis propoſitio, citra mediũ cognita. Hac vero explicatiõe diligẽter & accurate propoſita, accedit Ariſt. (qđ initio dictum eſt) ad dialecticæ diſſertationis rationẽ, ſeq; prępărat, de his ipſis, quę iã expoſita fuere, dubitationes & argumẽta recenſere, hoc mõ ſi, inquit, nõ eſt idẽ qđ ſcimus, et qđ opinamur, non erit, eiuſdẽ quoq; rei, ſcientia & opinio. At hoc non eẽ, videtur vnà cum experientia pugnare, qm̃ de eadẽ re propoſita, conſtat, hunc habere poſſe ſciẽtiam, illũ vero opinionem. Eſto .n. quiſpiã, qui intelligat lunam hoc anno defecturã, atq; ita itelligat, vt id aliter nequeat cõtingere poſſe, iam ille ſcĩam tenet. Alius idem cognoſcat, ea tñ rõne ductus, vt aliter euenire poſſe exiſtimet, opinio, hæc erit, & exiſtimatio, non ſcĩa. Accedit ꝙ cũ eiuſdẽ videat fieri poſſe ſciẽtiam & opinionẽ ſine ſyllo, ita & ſyllogiſmo de eadẽ re videt poſſe afferri cauſa ſcientifica & opinatoria, ut ſi quis ꝓbet animã immortalẽ eſſe, ex eo ꝙ impaſſibilis eſt actus, humano orbi aſſiſtens, cãm affert ſciẽtiam aggenerantem: ſi vero immortalem eſſe animũ dixero, ob eã cauſam, ꝙ futura in ĩſomnis vaticinamur, ratio hæc non quidẽ ſcĩam p̃ſtabit, ſed opinionem. Vterq;.n. ſyllus, & q ſcĩam parit, & qui probabilẽ opinionẽ, videt poſſe Theorema reſoluere in propõnes primas et immediatas; quo circa non videt differre

ferre id qđ scimus ab eò qđ opinamur. Cũ vero ea de re dubitarit Arist. mox pergit ad solutionẽ explicãdã. Prius tñ nos in eo cõmonefacit, de eadẽ re extare posse opinionẽ verã & falsam, vt inde psuasi simus, multo magis accidere posse, vt de eadẽ re sit sciẽtia & opinio: qm̃ verum & falsum contradictoria ratiõe distant, scĩa vero & opinio, priuatorie tantũ repugnare videntur. Est itaq; cõparationis vis, eò maior, quò & vehemẽter artificiosa. Verã autẽ, & falsã eiusdẽ esse opinionẽ, indicant veterũ dogmata, tantopere inter se disfidentia: nã hic Animã dicit esse mortalẽ, ille immortalem. Nonnulli finitũ esse mundum, non pauci infinitũ. Plato ideas cõstituit, easdẽ improbat Arist. Sophistæ aiunt nil esse qđ scimus, Plato eorũ rationes vbiq; refellit. Id cũ sit, videtur, peruulgata experientia constare de eadẽ re contrarias esse opiniones: de eadẽ re dico, hoc est de eodẽ suppositõ, non simplici ratione oĩno: qm̃ non inde sequitur vt verũ & falsum ĩter se cõparata, idem prorsus ex natura rei sint. Nam quãquã eadẽ res est subiecta verę, & falsæ opinioni, habitus tamẽ & rationes illarũ opinionum cõtrarię oĩno esse vidẽtur. Idẽ de scĩa & opinione dicẽdum erit. Quæ subiecto idẽ fieri possunt, at actus & habitus illarum plurimũ differunt atque ita differunt, vt scĩa sit pmanẽs cognitio opinio, fallax & ambigua. Hinc efficitur, vt oĩs tollat ambiguitas, si qđ idem dicit, in diuersas rationes multiplicaueris. Etenim põt accidere, vt qđ idem est etiã reddat multiplex. Nam mali odor & magnitudo idem sunt, quia ĩ eodẽ subiecto malo spectantur: differũt deinceps, rõne & definitione plurimũ, cum hæc quantũ sit, ille vero quale. Simili ferè argumẽto dicimus, opinionẽ & scĩam ĩ diuersis hominibus posse de eadẽ re constitui, sed eas differre propria quidẽ definitiõe plurimũ. At in eodẽ hoĩe, eodẽ pręsertim tempore, simul eẽ scĩam & opinionẽ, vlla pfecto rõne fieri nequit, nisi adeo male affecti sim⁹ vt contradictoria simul cõsiste re posse arbitremur. Dixi eodẽ tempore, cũ fieri illud sanè possit, nunc quẽpiã opinari cœlum semp moueri probabili ratione persuasum, qui mox idem scitu rus ẽ, adhibita rõne necessaria. Hinc iam arbitror constare, qd opinio sit, atq; scĩa: quid itẽ illđ qđ scimus, & qđ existimamus, quaue ratione, hæc inter se idẽ, quaue esse non possint. Ac ne vlla in re, labori et diligentię pepciisse videar, ineunda mihi ratio vr̃, vt quantũ quidẽ ĩ me est, studiosorũ vtilitati q̃; maxime satisfiat. Nam præter ea, q̃ hic de scĩa & opinione tradunt, extat & locus lib. octauo Physices auscultationis, in quo opinio cum imaginatione conferũ quã gręci

phantaſiã vocant, vtrãq; n. motũ quendã videri teſtatur Ariſt. ſunt n. rationis humanę ambo, agitationes quædã ſpirituales, & internę, quo mõ & ipſa mẽs interdũ moueri dicitur, vbi à cognitione terminorũ, ad principiorũ veritatẽ, ĩtellectuali quadã progreſſione mouet: ſed hic motꝰ omnino per tralationem quãdã, à rebus ſenſilibus ad haſce animi facultates trãsfertur. Differt vero phantaſia ab opinione, qꝓ illa imaginatur ea quę oĩno falſa ſunt, quæq; vlla rõne fieri nequeunt, opinio vero, ea eõprehendit, q̃ licet cõtingẽtia ſint poſſintq; non eẽ, ſunt tñ de toto rerum genere ſumpta, atq; ea afferri põt ſolutio, cur Ariſt. hoc in loco phantaſiã præterĩit, qa facultates animæ potiſſimũ delegerat explicare, q̃ in rebus veris aſſiduè verſant, quales pſertim ſunt Intellectus, Scĩẽtia, & opinio. At. 2. lib. de Aĩa, ſatis docuerat, quæ ſit imaginatiõis vis, quomodo itẽ à ſenſu, & ratiocinatiõe differat, et qua ratione, ſine ſenſu imaginatio nil agere videtur, vti ſine illa parũ conſtat exiſtimatio. Diſtinguit autem imaginationem ab opinione, qm̃ imaginari poſſumus cũ volumus, opinari vero nõ ſemper, cũ opinio verũ vel falſum cognoſcat, habeatq; à rebꝰ ipſis q̃s opinamur, occaſionẽ. Quid vero differat ab exiſtimatione opinio, eo in loco traditur diligenter, nã exiſtimatio, q̃ græcis eſt οἴησις, veluti genus quiddã eſſe vr̃, cui differẽtię illę inſunt, opinio, Scĩa, & Prudentia, & cũ his horum cõtraria. ὑπόληψιν, vero, ſiue ſuſpicionẽ, interdum vna cum δόξα, hoc eſt opinione confundimus, vt author eſt Alexander, vbi de phãtaſia diſſerit, confunduntur vero, ob id qđ in rebus ambo contingentibus verſant, interdũ vero eã uti minus pſtantẽ cognitionem ab opiniõe ſeparamus, pter id, qđ opinio ſyll'o comparari põt, qđ de ſuſpicione non ita facile dici poteſt. Hæc vti diuerſę ſunt, ſexto lib. Ethic. nominantur: item & hoc in loco, dum inquit, τὸ δ' ὅτι ὑπόληψις τῆς ἀμέσου προτάσεως. ideſt, hoc aũt eſt ſuſpicio immediatę propoſitiõis. nã hic ſuſpicionẽ, veluti paulo magis generalẽ facultatẽ intelligit, quã ipſa ſit opinio. Opinionis uero, veluti ſocię ſunt, & miniſtræ, Fides, Aſſenſio, Perſuaſio, ac cætera huius ordinis, qđ etiam non improbat Alexãder, vbi de imaginatione diſſerit, nam & ille opinionem definit, aſſenſum eſſe cum ratione, atq; iudicio factum. Verumtamen Themiſtio placuit opinionem ſub exiſtimatiõe collocar̃, haud ſanè aliter q̃; ſpẽs ſub genere collocẽt. Cum vero opinio alia generalis, ſpecialis alia ſit, docet Ariſt. lib. 3. de Anima, ſpecialem maxime mouere animum, minime vero vniuerſalem. In ſecũdo vero libro, non recte ſentire

Platonem

Platonem oſtendit, qui opinionem, ſenſus atq; imaginationis coniunctionē, copulamue extare exiſtimauit. Quæ omnia, vti parum ad hoc inſtitutum pertinēt, ita alibi copioſius veniūt explicanda. Obſtringor tamen deſyderio vtilitatis aliorum, vt locum ſanè quam pulcherrimū non præteream, is eſt apud Platonem in Cratylo, vbi de recta nominum interpretatione diſſerit. Quo in loco explicans Plato, quid ſit δόξα, hoc eſt opinio, curue eo nomine accidit, vt vocaretur inquit, eam ſic à Græcis fuiſſe appellatam q̄ à διώξει, i. perſecutiōe dicta eſt, quæ ineſt animæ, dum meditādo ac perueſtigando rerū cognitionē, eas explorat & perſequitur. Vel ēt eo nomine ē dicta à τόξου βολῇ, hoc eſt arcus iactu. Verū addit Plato, ab hac poſtrema appellatiōe, magis fuiſſe vocatam eam animi vim, q̄ οἴησις, ſiue exiſtimatio dicitur nam οἴειν, græci vocant, animi ingreſſum, in cuiuſcunque rei contemplationē, dum conſideramus vnumq̄d̄q; οἷον, hoc ē quale ſit. Ex quibus habes, ex ſermonis proprietate differre inter ſe opinionē & exiſtimationem. Quid vero differat opinio à ſcientia (q̄d Ariſto. hocī loco tam accurate diſſerit, forte Platonem æmulatus) ſummo cum artificio, tum elegātis doctrinæ ratione, Plato oſtēdit in Theęteto. Cum enim Protagoræ definitionē confutaſſet, q̄ ſcīam eē ſenſum aſſerebāt, mox pergit ad opinionē vt explanet, eā item à ſcīa plurimū differre, potiſſimū uero ex eo, q̄ ſcīa cognitio ſemp̄ vera eſt, cōtrà opinio & uera & falſa eſſe pōt. Verū ut hęc Platonis dīa ꝑſpicua magis reddatur, libet pauca q̄dā ex eis dogmatibus proferre, quę ad ſtudioſorū utilitatē non mediocriter ꝑtinere iúdico. Cuius uiri doctrinam, & ſi paucos hac tēpeſtate uideo, q̄ ꝑfiteri cupiant, quia tamen in Ariſt. percipiēdo, multū afferre luminis ſatis intelligo, operā dabo ut uolentibus ſatisfaciam. Nā & quę potui, aliqñ pręſtitiſſe videbor, tum ēt quo doctrina et ingenio ſatis non licuit, ſtudio & diligētia peruenire contendam. Plato In Theæteto oſtendit multis q̄dē rōnibus ſcīam ab opinione differre, id̄q; nititur Socrates ad ſtruere unà cū Theæteto diſſerēs. Verū, vt ex ea diſputatione cōp̄hendi pōt, interdū confundit has facultates phantaſiam, opinionē, et cogitationē: nunc̄q; uero ſenſum cōem, aut Mētem. Eſt aūt ſenſus cōis, uis quędam oībus animātibus inſita, cū primū orta ſunt: Mens aūt ſiue intelligentia, res diuina oīno ē. Ea uero potentia q̄ communis eſt phantaſiæ, Opinioni, & Cogitatiōi eo fungit officio, ut iudicet q̄d, q̄leue ſit unūq̄d̄q; ſenſibile, q̄d cōmunis ſenſus, ſentiētibus quinque inſtrumētis prius perceperat. Atq; eadem uis collata

inter ſe ſenſilia, cognoſcit, eaq; cęteris alĩs rebus cõparat, cum ẽt ſolitarie eadẽ comprehendit, tũ vti duo ſunt, vel tria, vel alio quo vis numero cõtinentur, facile dignoſcit. Eadẽ percipit ſenſiliũ rerũ ſimilitudinẽ et dr̃iam, bonitatẽ et malitiã, pulchritudinẽ & turpitatẽ, vtilitatẽ & detrimentũ, itẽ ab vno ad aliud rõcinãdo procedit, aliud cũ alio cõiungit, q̃ facta ſunt, quęq; agenda cũ his quę fiũt, & p̃ſentia nobis ſunt, cõparat. Iudicat eadem quoq; potentia, Motũ, Statũ, Eſſentiã, Idẽ, Alterũ, Vnitatẽ, Numerũ, Siñia, Dr̃ia, Honeſta, Turpia, Recta, Iniqua, Vtilia, Noxia, Bona, Mala, Perfecta, Imperfecta, ac cętera, q̃vim obtinẽt inter ſe repugnantẽ. Sed hæc in p̃ticularibus dũtaxat rebus verũ eẽ ĩtelligit Plato. Quę vero ſunt cõia plurib⁹, ſiue vñia, vt Bonũ, vt Virtus, vt Humanitas, ea inquit à cõi rõne iudicari, q̃ rõcinandi vim ẽt obtinet, differtq; à priore facultate, vti res vñis à p̃ticulari. Mentẽ inſuper addit, q̃ rõcinari non poſſe, ſed rerũ omniũ rõnes ſimplici, ſtabiliq; inſpectione cognoſcere, opinatur. Eſt & ſupra mentẽ veluti ſummi boni ſimilitudo q̃dã, animę vnitas, quæ annexa eſt cum eo vno, qđ rerũ oĩum prĩa eſt origo, atq; principiũ. Sed in Theęteto dubitat Plato nũ ĩ ſenſu cõſiſtat ſcĩa nec ne? poſt multa tandẽ illud aſſumit, iccirco ſcĩam neq; ſenſum eſſe, neq; ĩ ſenſu cõſiſtere, qm̃ ſenſus non dĳudicat rerũ cões eſſentias, ſed corporũ affectiones. Quia vero eſſentiæ cognitio, ipſa rei veritas eſt, inde efficitur, vt ſenſus veritatem non iudicet, & p cõſequẽs nõ faciat ſcĩam, cum ſcĩa nil aliud eẽ poſſit, q̃ veri cõprehenſio. Multis vero argumẽtis oñdit ſcĩam rurſus nõ eſſe Phantaſiã, ſiue ẽt opinionẽ, quę recenſere non eſt opus: cũq; opinio duplex eẽ poſſit, vera et falſa, falſa vero rurſus biſariã, vel ex cõparatiõe ſenſus ad cogitationẽ, vel ex vni⁹ cogitatiõe ad alteri⁹ cogitationẽ relata, qđcunq; dixeris de ſcĩa, ingenioſe et ſubtiliter refellit. Quibus peractis, ſeptẽ confutat ſcĩæ definitiones, à veteribus Sophiſtis traditas præſertim Protagora, Leucippo, Theodoro, Theæteto & alĩs. Prima definitio eſt, Scĩa eſt oĩs q̃ addiſcitur doctrinæ inſtitutio. Secũda, ſcĩa ẽ ſenſus. Tertia, ſcĩa eſt opinio vera. Quarta, ſcĩa eſt vera opinio, cũ ſermonis pronunciatiõe. Quinta, ſcĩa eſt opinio vera cũ diſcurſu p elementa. Sexta, ſcĩa eſt opinio vera cũ dr̃ia imaginatione. Septima, ſcĩa eſt opinio vera cũ ſcĩa dr̃iæ. Quid vero de ſcĩa ipſa exiſtimarit Plato, colligũt id ample tã priſci q̃ recẽtiores Platonici, partim ex hoc ipſo Theęteto, partim ex ſexto li. de Rep. nec non ex Philebo, Menone & alĩs locis. Etenim ille Archytã & Pythagoricos ſectatus, & cũ his Brontinũ, res in duo genera diſtinguit,

diſtinguit, in ītellectuales & ſenſibiles. Quarū hę qdē corporeę, illæ incorporeæ appellant: itē hæ mutabiles, illę immutabiles exiſtūt. Via ad intellectualiū cognitionē rō eſt, ad ſenſibiliū ſenſus. Ex quibus colligit, ītelligētiā ac mentē ēc intelligibilium, vti ſenſiliū, opinionē. Senſibile aliud primū vocat, vt corpora: aliud ſm, hoc eſt vmbrę & imagines corporū. At corporum cognitio, credulitas dr, vti imaginatio, q̄ vmbrarū. Perſimili rōne, intelligibile quoddā primū appellat, vt Idea, Mens, Aīa, qd. dā vero ſm, vt Numerus & Figura. Primū genus ītelligibiliū vult mente cognoſci, ſm; intellectuali cogitatiōe. Itaq; ſcīa neq; erit corporū, neq; vmbrarū, neque figurarū, neq; numerorū, ſ; intelligibiliū primi ordinis, qp pe quę oīno in diuinarū rerū cognitiōe & inſpectione cōſiſtit. Atq; hęc eſt, vt puto, cā, cur Plato in principio Theæteti, ſcīam cū ſapiētia cōfundat, quā rē minime ab aliīs (qd ſcīā) notatam fuiſſe intelligo. Eſt itaq; ſcīa diuinarū rerū, certa quadā ratiōe cōpręhēſio. Hęc primū in intellectu recipit, deinceps in ratiōe cōſiſtit. Sed intellectus ſp ſcīam aſſequit, Rō vero nō ſemp. Eſt aūt rō inter intelligentiā ac opinionē vis media: q̄ dū inferiora ſectatur, opiniōis erroribus repleť, & à diuinis abalienatur, cū vero ad mētē vertit, q̄ vitę dux eſt & moderatrix, terreſtria deſpicit & diuinā haurit cōtēplationē. Sed hęc cognitio cū ī mēte recipit ſapientia à Platonicis vocat, in rōne vero iā cōſtituta, efficit Reminiſcētia. Cōſiderāt & Platonici ſcīæ obiectū, locū, tradendi modū, participās, Effi ciens primū, Efficiens ſm, vim, & Scopū. Nā ſcīæ obiectum, res ſunt diuinæ. Locus eſt mēs in q̄ reſidet. Tradēdi mod⁹, & recta rō. Participans, humana rō. Efficiens primū, Deus, qui eā mēti inſerit. Efficiens ſm, Dialecticus, qui eā in rōne collocat. Vis eſt, rōnē in mentē dirigere. Scopus, mentē diuinis rebus inſere re. Ex his cōſtat, interdū ſciētiā & ſapientiā confundi. quāquā ī Philebo eas Plato diſtinguit. Quo in loco, diuerſos rerū ordines digerens, ſapiētiā vnà cum mente ponit in tertio ordine: in quarto vero Scīam, Artē, & opinionē conſtituit. Quia vero Platonici de ſcīa & opiniōe tractātes, nihil exiſtimant, ad hāc ipſam rē eſſe magis conducens, q̄ vt Aīę vires teneant, ob id animaduertunt, ſex eſſe noīa, q̄bus animę potentiā explicāt, ob ei⁹ munera, diuerſasq; actiōes. Nā poſt cōem ſenſum, qui oīa ſuſcipit ſenſilia, imaginationē cōſtituūt, Memoriā, Cogitationem, opinionē, Phantaſticā picturā, Cæreā effigiem. Ordo eſt, vt q̄ Aīa, ſenſus cōis miniſterio nouit. eadē aphēdat, dr & hęc prīa pceptio imaginatio. Dū imaginatiōe cognita, veluti ī Theſauro

ro reponit,& cõſeruat, efficitur Memoria. Vt ſeruata repetit, fit Reminiſcentia. Vbi repetẽs, ratiocinatur, fit cogitatio cõfecta rõcinatiõe,cũ qd deinceps affirmat vel negat efficit opinio. Cũ vero opiniõe cognita, p ſenſum & memoriã cogitatione rurſus effingit,in hęc reſpiciẽs Aĩa,opinaturq; illas imagines, veras eẽ res,atq; ſolidas phãtaſtica pictura vocaẽ. Poſtremo vi illa animi ĩterior q̃ formas & rõnes rerũ concipit, cęrea eſt effigies appellata.ſed de his cognitis,nunc repetamus dr̃iã ſcięę & opiniõis quæ et ſe in Philebo,Menone,& Theæteto ſatis conſtat, itẽ et ſexto de Rep. tñ & in Timęo ſic eadem ſe habet,latiñe, vt fieri potuit,reddita.Si duo ſunt,nẽpe ĩtelligentia,veraq; opinio, Ideæ proculdubio mente potius quã vllo ſenſu, p ſeipſas cognoſcentur. Qd̃ ſi opinionẽ ab intelligẽtia (vt alĩ putãt,) nil differre exiſtimemus, q̃ ſentiunt corpora, certa oĩno ſunt tenẽda.Ego vero magis adducor vt credã, hęc ipſa duo eſſe dicẽda,cũ maxime ĩnter ſe diſtare videant. Nã alterũ doctrinę rõne nobis ſuppeditamus,alterum vero pſuaſione. Alterũ vera rõne cõplectimur, alterũ citra oẽm aſſequimur rõnẽ.Stabile illd̃ & firmũ,hoc nutans & incertũ.Sed.n.oĩs hõ rectæ rõnis eſt particeps: Dei vero propria vis ẽ intelligẽtia, ac tandẽ paucorũ hoĩum, ex aliorũ numero ſelectorũ.Hęc Plato.

Cuius doctrinã,ſi vt optabã,illuſtrare ſentẽtĩs, atq; exornare verborũ elegãtia nobis ĩ licuit, cũ ea p ſe ſe incredibilis eruditionis plena videaẽ, ſitq; oĩbus eloquentię luminibus inter lita,licuit tñ,Ariſt.cũ Platone conferre, quorũ amore,ob ſummũ erga vetuſtatẽ,ſtudiũ, magnopere obſtringor. Eoq; magis hoc neceſſariũ duxi,quo inter ętatis noſtræ Philoſophos, q Platonẽ pfiteaẽ,aut ẽt(qd̃ deteſtabile magis vr̃) valde probet, vix vnus aut alter extat. Hoc itaq; nomine adductus ſum,vt hoc in loco aliquãto lõgius in ſcribẽ do progreſſus fuerim, qd̃ ſi ſterilẽ hãc nr̃am induſtriã, ſtudioſis,pbari aliqua ex pte intellexero, dabo operã,vt hoc genere ĩterpr̃tationis,libros hoſce reſolutorios,aliqñ,illuſtratos, atq; explanatos in lucẽ efferã. Nã qcquid ſtudĩ vel in Platonẽ cõtuli, vel in Ariſto.cupio id totũ, ad aliorũ vsũ & vtilitatẽ cũ facile, tũ ſtudioſe pferre. Quãquã nõ ſum neſci⁹, plerosq; extare alios, excellentis doctrinę viros,è quorũ fontib⁹ multo plura ac meliora,q̃ ex noſtris ductib⁹, haurire potuerũt, hi q peripatheticã diſciplinã pfitenẽ,qñ ĩgenĩ vires ſentio mihi p exiguas adeſſe,q vero ingenĩ,magnitudine,iudicĩ pſtãtia, ac dicẽdi exercitatiõe excellãt, & priſci & nr̃i tẽporis ñ paucos extare ĩtelligo:attamẽ cũ ſtudio cõparãdarũ artiũ,tũ ẽt aſſiduita te laborũ pſertim vero, iuuãdi deſyderio

deſyderio et cupiditate, qui nos ſupet, cõtendã neminẽ reperiri.

a. Reliqua vero q̃ mõ oportet diſtribuere & in diſcurſu & ĩtellectu, & ſcĩa, et arte, et prudẽtia, et ſapiẽtia, illaq̃ dẽ naturalis, hęc aũt moralis ſpeculatiõis magis ſunt.] τὰ δὲ λοιπὰ πῶς δεῖ διαιρεῖσθαι ἔτι τε διανοίας, καὶ νοῦ, καὶ ἐπιστήμης, καὶ τέχνης, καὶ φρονήσεως, καὶ σοφίας. τὰ μὲν φυσικῆς, τὰ δὲ ἠθικῆς θεωρίας.] q̃uerba hoc mõ ab Arg. verſa legunt. [de reliquis aũt, q̃ nã pacto diſtribuẽda ſint, de mẽte inquã, de intellectu, de Scĩa, de Arte, de Prudentia, de Sapiẽtia, alĩs in locis pertractabit. q̃dã. n. ipſorũ ad naturalẽ, q̃dã ad morũ magis ptinẽt cõtẽplationẽ.] cur aũt verterit, διανοίας] [de mẽte] neq; facile ĩtelligo, neq; vis diuinare poſſum. nã q̃d latini mentẽ vocãt, illud eſt ſuprema aĩę vis, quam Plato in Timæo, Philebo, Menone, Thęteto, ac ſexto de Rep. appellat, νοῦν. Plotinꝰ quoq; idẽ facit: idẽ Proclus, Iãblicus, Sirianus, Alcinous de dogmatibus Platonis, ac cæteri. Hi. n. διάνοιαν, eã animę partẽ intelligũt, quę ab vno ad aliud rõcinando progredit. νοῦν vero, ſuperiorem potentiã volunt, q̃ à noſtris alio nomine dici non põt q̃; mẽs, & ſtellectus, ſiue intelligẽtia. Itaq; eueniſſe multis animaduerti, vt cum haſce animi uires nõ recte appellauerint, & lapſi fuerint, & alios in errorem ſecum adduxerint, Longe itaque eruditius Alĩ] reliqua autem quæ ſuperſunt, quo mõ ſint diſtribuenda, vt partim ad excogitandi vim pertineant, partim ad intelligẽtiã, partim ad ſcĩam partim ad Artẽ, partim ad prudentiã, partim ad ſapientiã, hæc inquã diſtributio ex parte vna ad phyſicen pertinet, ex altera ad eã philoſophię partẽ, quę eſt de moribus.] nos quoq;, ſic in eadẽ re, periculum facere poſſumus [cætera vero, qua ratiõe opus ſit diſtribuere in Cogitatione, Intelligentia, Scientia, Arte, Prudẽtia, & Sapientia, illa quidem ad naturalem, hęc aũt ad cõtẽplationẽ de moribus magis ptinent.] Eſt aũt cogitatio, ſiue excogitãdi vis, ea pars animæ q̃ à nobis hoĩbus in rõcinando exercetur, dũ à cognitis ad ignota rõcinando proficiſcimur. Noſtri opportuna magis, q̃; latina voce, diſcurſũ vocãt. Quæ vis cũ brutis animãtibus nulla rõne ſit communis, cumq; diuinis ſubſtantĩis cõpetere nõ poſſit, efficit vt homini ſit propria. Qua ratiõe ducti ſunt magni nominis interpretes quidam, vt exiſtimarint hoĩem non intelligentia formari, ſed ex hac ipſa cogitatiõe hominẽ dici, atq; conſtitui: q̃d alio in loco dicẽdũ venit. Sed ad ipſam enumerationẽ explanandã deueniamus. Habitus, qui ἕξις, dr̃, q̃litas eſt, ſiue animi ſiue corporis, vt habet in Chategorĩs: & qui animi habitus dr̃, vel ad electionẽ ptinet, vel cognitionẽ

ad

ad electionē, vt virtus & vitiū, ad cognitionē vt ſcīa, vel ignorātia. Cū vero Ariſt. iam de his cognitionis atq; intelligētię habitibus differuerit, qui ſciētia et opinio, vocantur, de cæteris diſtributionē affert, & enumerationē, de quibus forte curioſus hō interrogare poterat, cur fuerint ptermiſſi, atq; eā dicit eſſe cām, qđ ad aliud pertinēt inſtituti genus, hoc eſt Naturale, & de Moribus. Hos aūt dicit eē habitus, Cogitationē, mentē, Sciētiā, Artē, Prudentiā, & Sapientiā. Eſt aūt διάνοια, ſiue excogitādi rō, q̄ ex aſsūptis, de re ignota rōcinat. vis ſanè media inter νόησιν, & δόξαν. Mēs vero, ſiue ītelligētia, q̄ diuinas ſubſtātias, & principia pcipit, citra ratiōis opus, hoc eſt ſine rōcinatione: νοῦς, vocata. Scīa, q̄ ἐπιστήμη, appellat, eſt habitus, demr̄one cōparatus. Ars, q̄ τέχνη; dr̄, eſt habit⁹ recta rōne factiuus. Prudētia vero φρόνησις vocata, ē, quæ rōnem dirigit ī ſeruāda mediocritate virtutis ſapiētia, hoc eſt σοφία, eſt altiſsimarū rerum & cārum cognitio. Horum habituū, quidā practici ſunt, quidā contēplatiui, quidā vtroq; mō. Practici, Ars, & Prudētia. Cōtēplatiui, Mens, Scīa, et Sapientia. Qui vero mō ad praxim, modo ad cōtēplationē pertinet, eſt cogitatio: nā & in practicis rebus & in contēplabilibus æquè rōcinamur. Ex his de reb⁹ ſunt cōtingentibus Ars et Prudētia, & de his q̄ in nobis ſunt. De neceſſarijs autē, & q̄ in nobis non ſunt, ſcīa, ſapientia, & intellect⁹. De vtriſq; vero, Rō, ſiue cogitatio. Finis horū in nonnullis eſt Bonū, in alijs Verū. Nā bonū finis eſt Artis & Prudētię. Verū, finis ē Scīæ, Sapiētię, Intellect⁹. Vtrumq; aūt Rōnis. Ars differt à Prudētia, q̄ illa in factibilib⁹, hæc agibilib⁹ verſatur. Illa certū habet finē, hęc īdefinitum & incertū. Rurſus horū habituū quidā ad electionē, quidā ad cognitionē referunt, q̄dā ad vtrūque horū referri pōt. ad Electionē Ars & Prudētia. ad cognitionē Scīa, Sapiētia, Intellectus. ad vtrumq; ratio. Definitur aūt ab Ariſt. Scīa, q̄ ſit rei per cauſam cognitio. Item Scīa eſt cognitio per demr̄onē. Et in Morali Philoſophia, ſcīa eſt habitus demr̄one cōparatus. Quā poſtea in. 6. lib. Metaph. in Actiuā & contēplatiuā diſtribuit. Plato vt ī ſuperiorib⁹ dictū fuit, ſcīam cum ſapiētia confundit, interdum & Peripathetici, qđ hoc in loco diligenter animaduertit Philoponus. Nunc vero ſeparantur, ob id, qđ ſcīa ē omnis p cām cognitio, ſiue ea ſit rerū diuinarū, ſiue potius humanarū. Sapiētia vero ē diuinarū tantūmodo, inſpectio: & ob ipſam hāc cām dicta eſt σοφία, īquit Philoponus, q̄ſi σαφία, hoc eſt, lōge lateq; patēs cognitio. Nā res diuinę manifeſtiſsimę ſunt aliarū, quāquā earū lucem vix mentis humanæ imbecillitas

imbecillitas perferre poteſt. Sed de ſapientia vide plura in Platonis Theage, quædã vero in Timæo, nõnulla itẽ in Menone, & Philebo, ac ſexto de Repu. Definitur Ars in Sexto lib. Ethic. ꝙ ſit habitus recta rõne factiuus. Sed non te lateat multa eẽ genera artium. Id aũt hac partitione facile percipies. ſunt. n. Artiũ genera, quatuor prẽſertim, nã aliã actiuam, ſiue πρακτικὴν, appellant veteres ſcriptores, aliã contẽplatricẽ, ſiue θεωρητικὴν, tertiã factiuã vocant, hoc eſt, ποιητικὴν, quartã comparantem recentiores nominant, q̃ Græcis eſt κτητικὴ. Actiua eſt, cuius, ꝓpriũ munus eſt actio, vbi vero agere deſierit, opus nullũ monſtrare põt. Ad quẽ modũ, artẽ dicim⁹ ſaltatoriam, curſoriã, & cythariſticã, cẽterasq; huius ordinis diſciplinas. Cõtẽplatoria, in ſola rerũ contẽplatione, inſpectioneq; verſatur. eſtq; veritas, & ſcĩa huius propoſitũ & ſcop⁹ in cuius ordine, diuinã Philoſophiam Naturalẽ, & Mathematicas collocarunt. Factiua ea vocatur, q̃ conditũ opus oſtendere poteſt, vti ars ædificandi, pingendi, fundendi & reliquẽ. hæc autẽ in duo genera diducitur, ſi Galeno credimus ĩ eo li. in quo medicæ artis conſtitutionẽ tradit. qm̃ alia vniuerſum opus abſoluit, vti ea eſt, quæ calceos cõficit, alia vero opus factũ reſarcit, uti ea, q̃ laceros calceos iſtaurat, adhibita reparatiõe, Cõparãtis munus ẽ, res ab alĩs cauſis genitas, conſectari, ac q̃rere, vti ars piſcandi, aucupãdi, & feras venandi. Sunt qui Artẽ, aliã dicant habere partitionẽ, Platonicos ſequẽtes, qui, in honeſtam, ſordidã ac mediã diuidunt. Ars honeſta, eſt quẽuis ĩgenua & liberalis inſtitutio, vti Grãmatica, Geometria ac cæterẽ huiꝰ ordinis. Sordidã eã vocant, q̃ virium manuũq; opera vtitur, uti ars fullonia, & fabrilis. Mediã, vero, q̃ inter vtramq; vĩ quadã ratione conſiſtere, vti Medicina (qđ ipſi dicant) Architectura & Pictura. Verũ alibi proditũ eſt, Ariſt. exiſtimare ĩter honeſtã et turpe genus Artis mediũ excogitari nõ poſſe: quocirca apud illũ, oẽm artẽ vel nobilẽ, vel ſordidã dicere neceſſe eſt. Quia vero oĩs ars, ab humana rõne profecta ẽ, ꝓficiturq; ingenio, hinc eſt, ut ad virtutẽ maxime referẽda ſit, quaſi quoddã ſit virtutis opus. ob eã ſanè cãm accidit vt Ars τέχνη dicta ſit, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, hoc ẽ à virtute, trita admodũ, & puulgata deflexione. Plato vero in Cratylo eã interpręta tur ἕξιν νοῦ, hoc eſt intelligentiæ habitũ. Artẽ pleriq; noſtri tẽporis hoĩes (vti alio ĩ loco diximꝰ) in Realẽ, Sermocinatricẽ, & Rationalẽ partiti ſunt. Realis eſt, q̃ ĩ rerũ ſiue diuinarũ, ſiue humanarũ cognitione verſat, vti ſunt oẽs Philoſophię partes, quæ ad contemplationẽ, vel actionẽ ꝓtinent, Sermocinatricẽ dicunt,

cuius

quę ſermonis rõnẽ, leges, & ornamẽta cõplectitur, vti Grãmatica eſt, Poetica, & Rhetorica. Rationalẽ appellant q̃ humanę mentis et intelligentiæ opera diligenter diſquirit, vti eſt logica ars, cuius partes ſunt, Dialectica, Demonſtratiua, Sophiſtica, ac Tentatiua ratio. Itaq; eò peruenit hominum & temporum diligentia, vt amplius in hoc genere cognitionis deſyderari nõ poſſit. Quamquam non ignoro leuiores alias extare differẽtias, q̃ qm̃ ad prẽſens inſtitutũ facere non videnť, iccirco nobis ſunt p̃termittendę. Nũc ad prudentiã accedamus. Hęc à græcis φρόνησις dr̃: qđ Plato ſic in Cratylo eſt ĩterpretatus, φορᾶς καὶ ῥοῦ γόησις. i. lationis & fluxus animaduerſio, vel ẽt ſignificat ὄρνιν φορᾶς, quaſi utilitatẽ latiõis, Qđ ob eã cãm dici, Plato exiſtimabat, qa Prudẽtia in agitatione et motu tota verſari videtur. Sed ad ſtudioſorum vtilitatem nõ mediocriter ptinet illud animaduertere, Prudẽtiam (quod Ariſt. in moralibus ad Nicomachum docuit) eſſe habitũ cum ratione agendi eius, quod homini bonum eſt, & malũ. Hęc per ſeſe virtus non ponitur, ſed eſt certa ratio, mediocritatis inueniẽdę, in qua omnis uirtus conſiſtit. Huius magna atq; p̃cipua pars eẽ vr̃ rectè conſulere. Quocirca, hęc in agibilibus rebus cogitando, quã maxime ſtudet, ut hõ qđ oĩum eſt optimũ, ac prę-

ſtantiſſimũ re àtq; opere conſequatur. Id aũt & ĩ rebus vr̃ibus & particularibus efficit, quarũ hęc virtus, ἀρχιτεκτονικὴ, hoc ẽ domina, et prĩceps dici poteſt. Eam diuidũt in εἰδικὴν, hoc eſt propriã & priuatã, q̃ priuatarũ rerũ vſum & vtilitatẽ optima rõne p̃ſequit: & in κοινὴν, hoc eſt cõem, q̃ ſi rei familiaris curã habeat, ea tũ οἰκονομικὴ appellatur, vti πολιτικὴ, quæ ciuilis eſt, & Reip. adminiſtrationẽ p̃ſequit. Cuius tres ſunt habitus (qđ Ariſt. tradit) quos ſibi Prudentia propriòs vendicat, εὐβουλία, σύνεσις, γνώμη. hoc eſt, recta deliberatio, p̃ſpicacia, et ſententia. Quæ oĩa in morali philoſophia ſunt lati9 et copioſius explicata, nunc aũt ſat ſit, vt ea carptim ac breuiter attĩgam9. Reliquũ vero eſt, vt ſapientię ſignificationẽ nõ ignoremus. Eſt autẽ σοφία, ſiue ſapiẽtia, idẽ interdũ, qđ θεωρία, quo mõ, vt trunq; altiſſimarũ cauſarũ inſpectio dici põt, qđ Alex. ſępius protuliſſe vr̃. Itẽ idẽ eſt, qđ Theologia, authore Philopono, hoc ĩ loco, quaſi ſapiẽtia, ſit per excellentẽ ſignificationem, Dei ſcĩa atq; cognitio. interdum vero ſapiẽtia, eſt omnis rerum ſiue diuinarũ, ſiue humanarũ contẽplatio, vnde Philoſophiæ nomẽ deductũ eſt â Pithagora, qui primum eo nomine vſus fuiſſe vr̃, vt Hamonius in. v. Voces, animaduertit. Philoſophiam vero, amorẽ & ſtudium ſapientię interpręta-

tur

tur Cicero: quaſi ꝙ omnis Philoſophię pars, ſiue de diuinis notiõibus ſiue de humanis rebus agat, ſapiẽtia dici poſſit. At hoc in loco nomen ſapientiæ (quod Them. & Philoponus ęquè animaduertunt) propriè, non autẽ communi ſignificatione eſt audiendum. Verũ in ſuperioribus de ſapiẽtia multa ex Platonicorum fontibus deſumpta retulimus, quæ repetere impudentis eſt animi, & inerudit. Præterilla vero, Plato in Cratylo ſapientiã eſſe inquit, quæ fluxiles res & attingere & aſſequi poteſt.

Et paulo poſt, σοφίαν, agitationis tactum appellat, eadem de cauſa: quoniam res mutabiles hac vna, & tangimus & quaſi continemus. Ariſtoteles vero libro. 6. Ethicorum ſapientiam illud ipſum intelligit, quod hoc ĩ loco, hoc eſt diuinarũ rerum inſpectionem, quam Græci θεολογίαν, alio nomine vocant. Addit Ariſtoteles extremum habitum, qui ἀγχίνοια, hoc eſt ſolertia dicitur. Eſt aũt hic dum quiſpiam ea felicitate ingenij prędituſ ẽ, vt facile atq; expeditè, rei cuiuſuis propoſitæ cauſam aſſere poteſt. Opus profecto verſatilis ingenij, & diu, multumque in rerum cognitione, exercitati: pertinet autẽ ſolertia ad eam animi facultatẽ, quæ ratiocinãdo â cognitis ad ignota defertur. Nam ſolers, concluſione audita, eius cauſam ſtatim reddit, quę ſanè cognitio eſt omnino διανοητική. Eſt itaque ſolertia, vt cum Ariſto. ipſo agamus [ἀγχίνοια τὶς ἐν ἀσκέπτῳ χρόνῳ τῦ μέσου.] hoc eſt, bona quædam inſpectio medij, citra temporis moram. ſiue perſpicacitas qua quiſpiam præditus eſt, qua mediũ, hoc eſt rei cauſam propoſitæ quæſtiõis ſibi celerrime comparat. Quod itaque in ſyllogiſmo, medij abundantia dicitur, id quadam ex parte, in nec ceſſarijs & probabilibus argumentationibus dici poteſt ſolertia. Solertiam autem non ſolum in Demõſtrationibus ſed etiam in Topicis argumẽtis locum habere indicant exempla, quibus abundat Ariſto. in hoc contextu, quæ tu tibi ob oculos diligẽter poſueris. Verum, quia totiens dictum nobis eſt, hoc in loco de habitibus intellectus Ariſto. diſſerere, doctrinæ ratio poſtulat, vt de habitibus pauca q̃dam referamus. Etenim ἕξις hoc eſt habitus, qualitas quædam eſt, vt dicitur in Cathegorijs, quæ à ſubiecto aut minime, aut ægre dimoueri poteſt. Hic vero omnino duplex eſt, ut diligenter Porphirius & Hammonius in commentarijs libri τῶν κατηγοριῶν tradiderunt, perficiens & corrumpens, vnde illa nomina effluxere, quæ ſunt, habitus perfectiuus, ac deprauatiuus ſubiecti. Vterque vero, & animi, & corporis habitus dici poteſt. Etenim Grammatica animi, vti calor corporis

ris habitus esse dicit. sed qui in aïo cõsistũt habitus, vel ad eã pte spectare vñr, q̃ cognoscit, vel ad eã q̃ eligit. priores habit⁹ sũt disciplinę oẽs et scię, posteriores vero virtutes & vitia. Nũc aũt Arist. vtrosq; enumerat, nã scia ad cognitionẽ, vti prudentia ad electionẽ refert. Hinc Arist. 2. li. de demõne, ad finẽ, inqt τῶν δὲ τῶν ἀρχῶν πῶς τε γίνονται γνώριμοι, καὶ τὶς ἡ γνωρίζουσα ἕξις. hoc est de principijs aũt, & quo pacto efficiunt cognita, & qs cognoscens habitus.] Eosdẽ vero aïę habitus Arist. (dico eos q̃ ad διανοίαν, hoc ẽ rõnẽ siue intelligẽtiã ptinẽt) eodẽ ĩ loco rursus ĩ semp veros distribuit, & ĩ eos qui veri & falsi rõnẽ ęquè susci-pere pñt. Semp ãt veros, appellat ὑπολήψιν, & νοῦν. siue scĩam, & intellectũ. At verũ & falsum suscipiũt δόξα èt λογισμός, hoc est opinio & rõcinatio. quo ĩ loco sic ea verba se hñt. ἐπεὶ δὲ τῶν περὶ τὴν διάνοιαν ἕξεων αἷς ἀληθεύομεν, αἱ μὲν αἰεὶ ἀληθεῖς εἰσιν, αἱ δὲ ὑπολήψεις ἐνδέχονται τὸ ψεῦδος, οἷον δόξα καὶ λογισμός. ἀληθῆ δ' αἰεὶ ὑπολήψιν καὶ νοῦς.] quã q̃que partitionẽ lib. 6. de morib⁹ ad Nichomacũ attulisse visus ẽ Arist. vbi de habitibus differit, ea rõne & partitiõe adhibita, q̃ alĩ horũ sunt, qb⁹ aïa, affirmãs aut negãs verũ dicit, dicũturq; Ars, Scia, Prudẽtia, Sapiẽtia, Intellectus. Alĩ vero sunt, qb⁹ aïa affirmãdo aut negãdo verũ vel falsum enũciat, vti opinio, atq; existimatio. Hęc Arist. Plato vero in Menone, habitus ipsos ad animi vires retulisse vr̃: ostenditq; eo in loco pulcherrima rõne eos sic se habere. Etenim, primũ ille vires aïæ in cognoscitiuas atq; appetitiuas distribuit. Cognoscitiuæ tres sunt: mẽs, cuius planè actus ẽ ppetua veri cognitio, siue potius cõtemplatio. Alia est Rõ, cuius quidẽ actus ẽ veri inuestigatio & cõquisitio. Tertiã vocat Phãtasiã, cui⁹ act⁹ est collectio eorum, q̃ sensus ipsi pcipiũt, ac veluti illi⁹ nũcĩ porrigũt, adhibita eẽ cognitiõe illa q̃ â nr̃is discursus uocitat. Appetẽdi vis tota in tres oĩno alias distribuit: q̃ sunt volũtas, vis irascibilis, & cõcupiscẽtia. Est autem uolũtatis actus ea expetere, q̃ mẽs & rõ submínistrat. Irascibilis actus est, ut q̃ rõ & phantasia ꝓponit, aggrediat. Cõcupiscentię actus est adsciscere, q̃ illi cũ sẽsus, tũ Phãtasia obñcit atq; ꝓponit. At mẽtis affectio, q̃ cõtẽplationẽ perficit sapientia dr̃: q̃ rõnis opus absoluit scĩa ẽ atq; prudẽtia: ea tñ lege, vt scĩa ad ea sit referẽda q̃ natura fiũt: prudẽtia vero ad ea q̃ nos ipsi agim⁹: indeq; ĩdagatio, et cõsultatio dictæ sunt à Platonicis: nã sciẽtia rerũ natura constantiũ indagatio est, vti cõsultatio agibilium est prudentia. Quæ vero Phantasię discursum perficit, ipsa nimirum opinio recta nominat, quæ & sagacitas est interdum appellata.

Bernardini

BERNARDINI TOMITANI PATAVINI

Contradictionum Solutiones in Arist. et Auerrois dicta, in Primum Librum Posteriorum Resolutoriorum.

AD LECTORES.

B *STVDIOSOS monitos velim, vt illud animaduertant, contextus qui citantur in hisce cõtradictionibus atq; earum solutionibus esse iuxta veterem* E *diuisionem primi, ac secundi libri Posteriorum Resolutoriorum: Auerroys vero commenta intelligi oportere, secundum ipsius commentatoris partitionem. id placuit dixisse, ne vlla quærentibus fieret, aut temporis iactura, aut difficultas.*

PRIMA CONTRADICTIO.

HABET Commentator in præfatione hac libri posteriorũ Analitico. quinq; potissimum C in principio librorum explicandorum eẽ ab expositoribus cõsideranda: ea vero sunt intẽtio siue propositum: Partes, hoc est diuisio: ordo, atq; vtilitas. Verum aliter dixisse videt Auer. in procemio primi li. Ph. Quo ĩ loco capita, hęc ab expositoribus in initijs obseruanda, octo esse omnino asseuerauit. Hæc sunt, quæ à Græcis, τὰ προλεγόμενα, vocantur, a latinis Prælectiones. Ea autem in hunc se habẽt modum, Intentio, Vtilitas, Ordo, Diuisio, Proportio, Via doctrinæ, Nomen libri, Nomen authoris.

SOLVTIO.

CAPITA hæc ita diuidenda sunt. Nam alia summè sunt F expositionibus debita, vt pote sine quibus interpres ægrè authorem aggredi possit. Quædã vero abundatioris diligentię cã tractantur. Quæ magis vtilia partim, partim & necessaria videbantur, ea Auer. hoc in loco complexus est: cætera vero in Procemio libri Phy. licet Simplicius in cõmentarijs libri Prædicamentorum, x. capita collegisse visus fuerit. Vtcunq; vero res se habent Quinq; hæc, prin-

G cipem locum tenent. Nam ex intentione, ſcopus & materia librorũ excutitur. Diuiſione, rerũ dicendarũ ſeriem & numerũ complectimur. Ordo facilitatẽ & perſpicuitatem rebus dicendis præſtare videt. Vtilitas laboris p̃miũ pollicet, excitatq; animos ſcię ꝺſyderio et cupidtate.

DICIT Commentator in Proœmio, propoſitũ & intẽtionẽ Ariſto. eſſe in Poſterioribus Analiticis agere de Demr̃onibus & definitionibus. Oppoſi-

H tũ vr̃ voluiſſe, dũ inquit 2. Poſt. 38. ea quę ſcribuntur in. 1. lib. de Demr̃one, fuiſſe expoſita & dicta pp ea quæ habẽtur in. 2. lib. Inde. n. conſtare vr̃ vnicam eſſe intentionẽ, hoc eſt ſolam definitionem, non aũt demr̃onem. Et eſt rõ: nam ſi demr̃o traditur in his libris, prout illa ducit nos ad perfectam rei conceptionem et formationem, hoc eſt definitionẽ, ſola definitio videtur finis, ſcopus & intentio.

SOLVTIO.

I SCIRE oportet commentatorem voluiſſe ſubiectum adequatum libri Poſter. eſſe inſtrumentũ ſciẽdi. Tũ quia in Epitomatibus logicis inquit, oĩa conſyderata à logico, eſſe conſyderata vt inſtrumenta notificãdi: tum quia ſcire eſt ſubiectũ ĩ Logica 3. Cœli. 4. Nã cum ſcĩa perfecta ſit duplex, vel ſubſtantiarũ, vel accidentium: ſubſtantia vero per definitionẽ innoteſcat, quemadmodũ accidentia p demr̃onem, vt ſcribit Ariſt. 2. Poſter. tex. 2. & 7. Metaph. tex. cõ. 14. & idem colligitur. 4. Met. 13. & 7. Met. tex. com. 17. & 19. ob id Logicus explicans inſtrumẽta ſciendi res, tenetur notificare Demr̃onẽ & Definitionẽ, quæ duo conueniunt in hac rõne cõmuni analoga, vt iſtr̃m ſint ſciẽdi. Itẽ conſyderans Auer. hoc inſtrumentũ diuidi in Demr̃onẽ & Definitionẽ, aſſignat hoc in loco pro intentione hæc duo: q̃ſi duo ſubiecta partialia. Nam L de Demr̃one in. 1. libro. de Definitiõe in. 2. tract. Ariſt. Sicq; locutus eſt in hoc Proœmio, cum duplicem viſus eſt intentionem attuliſſe. Verum cũ ex his duobus inſtrumentis, demonſtratio ſit diſcurſus, definitio vero non, cumq; poſt diſcurſum, intellectus cupiat propriam exercere vim, & facultatẽ, q̃ eſt, colligere ſub breuiſſimo verborũ cõtextu definitionẽ, ob id habita demr̃one, eam ad definitionẽ reducimus, dicentes, terrę interM poſitio eſt priuatio luminis Solis in Luna, Eclypſis eſt terræ interpoſitio, igitur Eclypſis eſt priuatio luminis Solis in Luna: qua demr̃one cõſtituta, ĩde educitur definitio ſolo ſitu differẽs, vt ſcribit Ariſt. 1. Poſt. te. 22. & 2. Poſter. te. 10. Eſt aũt definitio talis, Eclypſis eſt priuatio luminis Solis in Luna ob terrę interuẽtũ. Ex quo patet Ariſt. & ſuũ Commẽtatorẽ voluiſſe demr̃onẽ nõ differre à definitione pfecta

A cta ſubiecto & re, ſed ſola rõne, hoc eſt terminorũ ſitu & poſitione. Qđ cũ ſit, quid vetat, qn ea q̃ ī.1.lib. dicunt, ſint dicta ob ea quæ cõtinent in. 2. cum iam ſatis conſtet, hęc duo inſtrumẽta, q̃ dicunt demr̃o et definitio, eſſe idẽ: & demr̃onẽ referri ad definitionẽ nõ vt ab illa pficiat ſed breuiloquñ cã, & vt poſt diſcurſum cõcipiat ītellectus definitionẽ, tãcq; breuiorẽ & expeditiorẽ ſermonẽ. Eſt.n. definitio breuiſſima oratio, vt colligitur
B ex Platonis Sympoſio, & ex.1. Top.ca.4.et.7. Top.cap.2. Itaq; dicendũ intentionẽ eſſe vnã huius libri, itẽ & duas, Vnam re & ſubiecto ipſo: et eſt inſtr̃m ſciẽdi. Duas vero rõne diuerſas, q̃ duo partialia ſubiecta cõſtituũt neq; hoc inconuenit, cum plura hæc ſubiecta partialia vocata poſſint in eadem arte & facultate conſtitui non aũt adequata. Nã ab adequato ſubiecto rõne formali cõtracto, ſcĩa vna eſt: q̃
C circa illud vnũ dici neceſſe ẽ. Id ample colligitur.1. Poſt. tex.43. Vtrũ aũt hoc inſtr̃m ſciendi finis ſit & ſcop⁹ Logicæ tractationis, vt demr̃o eſt, an potius vt definitio hoc p̃ſentis nõ eſt ſpeculationis. Nã cum hæc ſit queſtio longa ſanè, & perdifficilis, qm̃ Græci expoſitores demr̃onẽ finem eẽ Logicę voluere, alĩ vero definitionẽ, & Auerroys modo in hãc, mõ in illã partem inclinare videt, ob id conſulto hęc miſſa faciã, nã de hac ipſa re lati⁹ et copioſi⁹ alibi diſſerem⁹. D

DEMONSTRATIONES componũtur duplicibus rebus &c. Ait commẽtator demr̃onẽ conſtare ex materia & forma, ſiue ex eo quod materiei & formæ, proportione rñdet. Ea tñ lege, vt generalẽ ſyllogizandi rõnem, formam dicamus: præmiſſas verò neceſſarias, eius materiam. Oppoſitũ habetur in p̃dicabilibus cap. de dr̃ia, ſuper illis verbis Porphyrñ, rebus ex materia & forma cõſtãtib⁹ &c. Quo in loco & Porph. et Auer. E dicunt Genus eſſe materiã, differentiã formam. At cũ ſyll'sgenus ſit demr̃onis, ſyll'i Topici, et Sophiſtici, materia videbit̃ non forma. Cumq; p̃miſſę neceſſariæ diſtinguant demr̃onẽ à cæteris ſiue Topicis, ſiue Sophiſticis ſyll'is, non quidẽ materia ſed forma, viderẽtur eẽ dicẽda.

SOLVTIO.

HVIC contradictiõi ſic puto occurrẽdũ eſſe. Etenim Auer. ſimpl'r ac proprie loquẽdo Genus nõ diceret materiã, neq; dif F ferentiã formã, qm̃ & Porphyrius ipſe, Genus eſſe materiei p portionatũ voluit, vt & ipſam differentiã formę. Qñquidẽ vera cõpoſitio ex materia & forma ī rebus ẽ naturalibus, nõ in his q̃ à rõne ipſa ducunt & conſtant. Amplius hoc in loco demr̃onẽ inquit Auer. cõſtare ex eo quod vice fungit̃ materiei, et vice formæ, nõ aũt ſimpliciter de materia, & forma locutus ẽ:

G In his aũt, quæ vel ĩproprie vel per vices dñr, regula tm̃ ꝑ quã-dã ſimilitudinẽ venit intelligenda, nõ aũt ſimplr. Ob id cõmẽtator, Genus appellat alibi formã cõmunẽ ſiue vſem & dr̃iã, formã ꝓpr̃iã, vt legit. 2. Ph. c. 28 91. et. 7. Me. 43. qm̃ Gen⁹ ſimplr ſumptũ notio ẽ, et ꝑ cõſequẽs ẽ foꝛa, ſ; hæc forma cũ cõis ſit, vice materiæ conſtitui põt. Eſt & alia ſolutio. Auerroym hoc in loco nõ accepiſſe ſyll'm vt gen⁹ demr̃onis, nã eo mõ materia di
H ci põt: Sed vt quoddã abſtractũ à re neceſſaria, dialectica & Sophiſtica: & hoc mõ forma quę dã communis eſt, illa vero videtur materiæ, ad ipſam cõem formã cõparata. Quo mõ item dicimus numerũ in Arithmetica eſſe ſimplicẽ formã, cum tñ genus ſit numeri harmoniã habẽtis: nã vt quodã abſtractũ cõcipitur numerus, ſicq; forma eſt, & numerus harmònicus cũ in re & materia concipiatur, eſt illi materia, licet numer⁹ ſimplr,
I vti genus eſt, harmonici, illi ſit materia, & harmonicus forma.

INCEPIT hic ſermonẽ facere de altera re, remanẽte ad cognitionem ſyllr̃i demr̃atiui &c. Vult Ariſt. in Poſteriorib⁹, agere tm̃ de materia neceſſaria, cũ de forma demr̃onis tractauerit ĩ lib. Prior. oppono huic ſnĩę, ex eodẽ Auerroe ſuper tex. 31. primi lib. Poſte. Nã eo in loco docet Ariſt. q̃ forma ſyllogizandi vtilis ſit demõſtrãti, et ait, eã eẽ primũ modũ primę figurę. Cui K aſſentiẽs. Auer. cõ. 103. vr̃ falsũ hoc, qd in ꝑſentia dicit, demr̃onis formã fuiſſe explicatã ĩ lib. Prio. in Poſter. verò in materiã.

SOLVTIO.

FORMA ſyllogiſtica, de qua in Prioribus Reſolutorĩs agit Ariſ. licet ſit cõis demr̃anti, Topico et Sophiſtę attamẽ p̃cipue ad ipsã referr̃ demr̃onẽ. Qd̃ ſignificare vr̃ Ariſ. in primis verbis libri Priorũ. Siquidẽ dãs ille ſcopũ totius ſyllogiſticæ tractatiõis, inquit hũc eẽ Demr̃o- L
nem, dicens, Primũ dicere circa »
quid & cuius intẽtio eſt: qm̃ cir »
ca demr̃onẽ et demonſtratiuæ »
ſcię. Ex quibus conſtat librũ il- »
lũ fuiſſe ſcriptũ, tanquã ob formã demr̃onis. At ĩ tex. 31. primi lib. Poſt. dicere Auer. fuiſſe obiter mentionẽ factam de forma demr̃onis, nõ ãt ex ꝓpoſito prĩcipali. vel dic, q̃ liber Priorũ tãgit formam demr̃onis ſub rõne quadã cõi. Sed. 1. Poſt. 31. ea exprimit̃ magis diſtĩctè, cũ eo in
loco dicat Ariſt. nõ tm̃ primã fi M
gurã eſſe vtilẽ ad demõſtrãdũ, ſed ſolũ primũ modũ hoc eſt, illã cõplicationẽ quæ tribus cõficit̃ propõnibus vlĩbus & affirmatiuis: q̃ modus à latinis Barbara dr̃, à Gręcis vero σχήματα.

QVID ſit Significatũ Analeſis. &c. Dãs. cõmẽtator cauſam inſcriptionis huius libri, vult ipſum dici Analiticũ, hoc eſt Reſolutoriũ, vt ẽt Græci dicũt, qm̃ demr̃onẽ reſoluit in ſua princi-

pia

A pia. Eſt. n. reſolutio à cõpoſitis ad ſimplicia, cõpoſitio à ſimplicibus ad cõpoſita, quo fit vt hi duo proceſſus, cõtraria rõne inuicẽ recurrãt. Qđ ẽt dixit Auer. in Prioribus Analyticis, et. 1. huius cõ. 93. & Lucidiſſ. Themiſt. 1. Poſt. cap. 26. reſoluere (ĩquit) appello, cõcluſione poſita, principia venari, à quibus ipſa concl'o pendet. Verũ ĩ vniuerſo hoc Proœmio, vult Auerr. docere nos Ariſt. ipsã cõſtruere demõnẽ, et ſingulas ei⁹ ſpẽs cõponer̃.

B SOLVTIO.

DICENDVM, ni fallor, Ariſto. librũ ſuũ inſcripſiſſe Reſolutoriũ, qm̃ ſemp cõcl'onẽ ſupponit factã, eamq; docet ĩ ſua principia reſolueṙ. verbi cã, reſoluit concl'onẽ illã demõſtratiuam, Triãgulũ habere tres, & aliam quoq; cõſimilẽ in ſua principia Vera, Prĩa, Immediata, Notiora, Priora, & Cauſas: qua reſolutiõe facta, mox retrocedẽdo acC vltĩa primis cõparãdo, diſcim⁹ ipſam poſtea cõponere demõnẽ, cũ vnumqđq; reſoluatur in ea, ex quibus cõponit. Quo ſtãte, efficit vt Ariſt. ordine Reſolutorio vtaṫ, ſimulq; doceat ipſam cõponere demõnẽ: Etenĩ plerunq; in artibus, Reſolutio finis, cõpoſitionẽ artis antecedit: qđ Gale. ſcribit in libello de Medicæ artis cõſtitutione.

TRACTAT. n. ille has p̃miſſas ſm numerũ ſuarũ ſpẽrũ &c. Hoc in loco vult cõmentator, Ariſt. agere ĩ. 1. lib. Poſt. de Spẽbus & cõdõnibus p̃miſſarũ demõnſtratiuarũ. Quæ ſpẽs, cum cõiter eẽ dicanṫ Demõ ſimpl'r, cauſæ, & Signi, ob id oppoſitũ vĩ dixiſſe Auer. 1. Poſte. cõ. 7. in principio. Vbi demõnẽ ſimpliciter inquit eſſe tantum Scopũ Ariſt. non autem cæteras. D

SOLVTIO.

DICENDVM, Auerroym vbiq; voluiſſe demõnẽ eſſe nomẽ analogũ, qđ dr̃ ſm prius & poſteri⁹. Hoc habeṫ expreſſe. 1. poſt. c. 95. et ĩ. 8. q̃ſito đmr̃atiuo apđ cõmentatorẽ. idẽ đq; elicit E ex. 1. Poſ. c. 7. ĩ prĩcipio. Nã pri⁹ demõ ea eſſe dr̃, q̃ potiſſima à latinis vocaṫ, & ſimpl'r ſiue dãs cãm & eſſe apud Auer. Scđo loco ẽ demõ p̃p qd, & quia: quarũ altera dat ſolã cãm, altera vero ſolũ eẽ. In eãdẽ ſnĩam deuenere Græci oẽs. Nã Themiſt. 1. Poſte. ca. 4. vult ſcĩam definitã ab Ariſt. in tex. 5. cũ ait, ſcire eſt rẽ p̃ cãm cognoſcere &c. eẽ ſcĩam propriè et ſimpl'r dictã, q̃ ſimul abſoluit duo q̃ſita, nẽpe an ſit, F et p̃p qd. Quę ſcĩa apud Them. priorẽ ſibi locũ vẽdicat, dignitate (inquã) ac p̃fectiõe. At Philoponus & ipſe nomẽ demõnis diſtinguit, in eã q̃ dr̃ primæ & in eã q̃ dr̃ ſecũdæ mẽſurę. Prior eſt, perfectiſſima, atq; abſolutiſſima demõ, ſecũda vero eſt demõ viribus ingenĩ noſtri accõmodata. Quibus ſtantibus, dici põt, hoc in loco Auer. intellexiſſe Demõnẽ in genere analogo: cuius ſunt illæ tres ſpẽs iã expo-

G ſitę. In te. 5. aũt vult illã demõnẽ tm̃, q̃ ſimplr dr̃: qm̃ ibi Ariſ. definit demõnẽ cõſtãtẽ ex immediatis principijs, facientibus ſcire ſimplr, vt ipſe nõ tm̃ Auer. ibi dicit, ſ3 et Latini, et cęteri oẽs exponẽtes. Quo mõ hę ſpẽs triũ demõnũ iter ſe differãt, id alio in loco nobis negociũ faceſſet.

SCRVTATVR inquãtũ cõducũt hoiem ad pfectã aſſertionẽ, pfectãq; cõceptionẽ etc. Hẽt hic Auer. cp Ariſt. in Poſterioribus Analiticis nõ cõſiderat demõnẽ, H entibus ac rebꝰ ipſis cõiunctã, id. n. opus eſt illarũ diſciplinarũ, q̃ de rebus cõtẽplant. Verũ Ariſt. (inqt) ſolũ eas dr̃ias demõnis tenet expẽdere in his libris, q̃ generatim faciũt aſſertionẽ, hoc eſt verificationẽ de q̃ ſitis naturaliter ignotis, quęq; ẽt ducũt nos ad perfectã rei conceptionẽ, hoc eſt definitionẽ. Oppoſitũ hẽt Ariſ. & ipſe Auerr. 2. Poſt. à te. 2. vſq; ad. 8. vbi ſcribitur demõnẽ ñ poſſe nobis elargiri definitionẽ. Nã ſi hoc fieret, I cõmitteret petitio principij: qđ vitiũ, maximum profectò eſt ĩ diſputatione, & argumentatione, pręſertim demonſtratiua.

SOLVTIO.

QVICQVID alij ſibi velint in hac re, dicerẽ Auerroym hic nõ affirmare demõnẽ cõcludere definitionẽ: ſed nos cõducere ad ipſam. Atq; hoc totũ ſumpſit ex doctrina Ariſ. 2. Poſt. te. 9. et 10. q̃ ĩ loco determinat expreſſe definitionẽ educi p demõnẽ, ñ aũt cõcludi. Exẽplũ habes in. 8. K q̃ſito, vbi Auer. ĩquit demõnẽ eẽ potẽtia definitionẽ hoc mõ. Terrę obſtructio eſt priuatio luminis Lunæ, Eclypſis eſt terrę obſtructio, itaq; Eclypſis ẽ priuatio luminis Lunę. Hęc eſt demõ q̃ poſtea cõducẽs ad definitionẽ, ſic reſoluit, Eclypſis eſt priuatio luminis Lunę, ob terrę obſtructionẽ. Hinc cõſtat definitionẽ elici, nõ aũt cõcludi, ob rõnes dictas. Sed vtrũ definitio impfecta & materialis p ipſam cõcludat đmõnẽ nec ne, itẽ an L ſyll'o Topico adſtrui poſſit, an potius alio genere rõcinatiõis, id ſuis ĩ locis patebit. Meũ. n. cõſiliũ nõ eſt hoc in loco magnas abſoluere qõnes, ſ3 cõtradictiones tm̃ de medio tollere. illđ vero ſufficiat dixiſſe ĩ pſẽtia cp via q̃ venamur definitiões ſm Hip poc. eſt demõ, ſm Pla. diuiſio, ſm Ariſt. eſt cõpoſitio, vt hr̃. 1. de Aĩa. c. 5. et cp hęc Ariſt. fuerit ſnĩa cõſtat legẽtibus. 6. Met. c. 1. Si qs tñ hęc velit videre copioſius, ſeſe transferat ad duo illa M Auer. quęſita Primũ. ſ. & Octauum demonſtratiuum.

DEFINITIONES vero ſcrutaẽ hic etc. Ait cõmentator, Ariſt. in. 2. Poſt. cõſiderare definitiões ſm earũ ſpẽs. Oppoſitũ ł3 legere. 7. diuinæ Philoſophiæ 12. & infra. vbi habet Metaphyſicũ cõſiderare q̃dditates & definitiones entiũ. Ibi. n. Ariſto. in principio illiꝰ ſeptimi, determinat entia eo mõ quo ſunt, definiri:

A ri: ob idq; cõcludit ſubſtãtiã p̃cipuè definiri, qm̃ eſt maxime Ens: accidentia vero minus p̃cipuè, qm̃ nõ ſunt primũ entia, ſ3 ſecundario. Ecce itaq;, quo pacto Metaphyſici munus eſt, nõ logici agere de definitione.

SOLVTIO.

DICENDVM definitionem aliqñ eẽ Problema, hoc eſt facere contẽplabilẽ diſputationẽ ex ꝓbabilibus: Sicq; à Topico venit cõſiderãda: de hac.n. abunde agit in.1.&.6.lib. Topic. In-
B terdũ definitio inſtr̃m eſt, quo venamur qđ qd eſt eẽ in rebus: atq; hoc mõ ꝓtinet ad fm librũ Poſteriorũ. Etenim Logicus inſtrumẽta cõſiderat, vt author ẽ Auer. in Epit. Logicis. Quocirca, ars vel facultas iſtrumẽtaria, ipſa Logica dicta ẽ. Definitio vero vt q̃dditas eſt, huiꝰ atq; illius Entis, ſic à diuino Philoſopho venit tractãda. Qua rõne de ea diſſerit Ariſt. ĩ.7.et.8. Metaphy. Tu vero vide ibi, hæc latius ac diligentius cætera.

C QVONIAM nõ eſt inuenire rẽ aliquã in definitionibꝰ etc. Habet Auer. tractationẽ de definitiõe nõ fuiſſe diuiſam in partem de materia, et in partem de forma illius, quo mõ tractatus de demr̃one diuiſus habeẽ. Nã lib. Prio. de forma demr̃onis loquiẽ, liber verò primus Poſter. de illius materia. Oppoſitũ leges in p̃dicabilibꝰ cap. de dr̃ia, vbi ſcribiẽ definitionẽ hẽre genus ꝑ materia, & dr̃iã pro forma. Item.2.Phy.23.&.91. dicit D
Auer. definitionem conſtare ex genere tanquã ex forma cõi & ex dr̃ia, tanquam forma ꝓpria. Item Ariſt. & Auerr. in vltĩo te. ſecundi Phy. expreſſe voluere in definitiõe eſſe materiam, vel eſſe poſſe.

SOLVTIO.

NON negat Auer. hoc in loco definitiões nõ habere partẽ materialẽ aliã, aliã formalẽ, verũ hoc dicit, đfinitiõis tractatio
E nẽ nõ diuidi in librũ de forma, & in librũ de materia: quo mõ diuiditur demr̃o. Differentiç cã hæc eſt, nam demr̃onis forma, quæ ſyll'us eſt, etiam Topico et Sophiſtico ſyllogiſmo accõmodatur, iccirco oportuit Ariſt. cõſiderare ſyllogiſmum tanquam communem formam in Prioribus Reſolutorĩjs. Definitio vero cum vnica ſit, atq; indiuiſibilis, vnicam voluit tractationẽ, in qua omnia explicarẽtur, quç ad ipſam pertinent definitionẽ
F conſtituendã. Propterea factũ eſt, vt ſecundus liber Poſt. ſuffi ciat pro ipſa definitione tractãda. Nam ibi partes componentes tradit Ariſt. atq; eius ſpecies tres, definitionẽ ſcilicet quæ eſt principium demonſtrandi: & illam quæ cõcluſio dicitur: ac poſtremo tertiam, quę dicitur ſolo ſitu differẽs, vide pro hac re te. 22. primi lib. nec nõ te.10. ſcđi.

PRINCIPES vero partes ipſiꝰ &c. Hoc ĩ loco tãgit Auer. diuiſionẽ libri Poſter. ac ſi diui-

G sio sit de capitibus neceſſarijs: cũ tñ oppoſitũ idẽ habeat. 2. Poſte. c. 23. 24. vbi vnà cũ Ariſt. reprehẽdit Platonẽ, putantẽ diuiſionẽ eſſe inſtrm neceſſariũ. Nã Plato in Philebo, rõnẽ diuidẽdi cœlitus nobis à dñs traditã ferè exiſtimabat, diuinũ donũ eã appellans. At Ariſt. cõtra obꝯcit, illã eẽ ifirmiſsimã rõnẽ, cũ petitionẽ pricipꝫ videat cõmittẽ.

SOLVTIO.

DICENDVM, ꝙ illa diuiſio ab Ariſt. confutata in. 2. lib.
H Poſt. eſt argumentũ ſiue ſyllus diuiſiuus, quẽ vult Ariſt. nõ poſſe neceſſario cõcludere, præſertim definitionẽ. Verũ hęc diuiſio q̃ inter Prælectiões adnumerari ſolet, eſt ordo tm̃ quo docẽtes vtunt in tradenda cognitione diſciplinarũ. Qui licet docenti nihil ſit neceſſarius, addiſcenti verò ſummopere ẽ vtilis. Quocirca, dicebat Auer. in. 1. lib. Suarũ Collectanearũ, diuiſionẽ fuiſſe inuentã, ob infirmitatẽ ingeñ ſcolariũ. Et de hac diuiſione
I pſens hic loc⁹ venit itelligẽdus.

IVVAMEN vero eius ẽ primariũ &c. Tangens hoc in loco Auer. vtilitatẽ libri Poſt. vr̃ omnino aſſerere, ꝙ ſit rerũ omniũ veritatẽ inſtituere q̃ vtilitas ẽ, principalis totius Logicæ. Oppoſitũ vr̃ voluiſſe cõmentator 1. Ph. 35. &. 2. Met. 15. &. 7. Me. 2. Nã ſi Logica eſt modus ſciendi, nõ ãt ſcia ſpeculatiua fm Auer. nõ vr̃ dici poſſe, Logicã, aut aliquã eius partẽ parere in nobis veritatẽ Entiũ. Id. n. propriũ eſt K
earũ facultatũ, q̃ Theoriã faciũt qualis ẽ Philoſophia naturalis, diuina, & Mathematicã. Accedit Logicã nõ eſſe de rebus ſiue Entibus, ſed de ſecũdis notionib⁹. Accedit, ꝙ Auer. dixit ĩ hoc Proœmio ſuperius, demr̃onem hic cõſideratã ab Ariſt. nõ eẽ applicatã huic aut illi enti, ſ3 quid cõducens ad cõceptionẽ. Quõd vero aliã Logicę vtilitatẽ tribuerit Auer. alibi, clarè id cõſtat legẽtib⁹. 1. ph. c. 35. vbi hẽt, ꝙ Logica vtimur ĩ ſciẽtiꝫ dupl̃r: vel ꝓ L
inſtrõ diſtiguẽte verũ à falſo, q̃ mod⁹ ẽ illi ꝓprius: vel ꝓut accipim⁹ declʼata ĩ ea, ꝓ dignitatib⁹ ad aliqd vel cõſtruendũ vel deſtruẽdũ. Poſtremo cum hac via ſũt Ale. ĩ Proœmio li. Prio. Ammonius ĩ pfatiõe Prędicabiliũ, & Prędicamẽtorũ, & Philopon⁹ in Priorib⁹, Analiticis: q oẽs volũt, Logicã dici inſtrm, nõ pẽ philoſophię, et ꝓ cõſequẽs ñ erit ſcĩa ſpeculatiua: rõ horũ eſt, qm̃ ſpeculatiuę diſciplinę conſi
M derãt res ſolidas et q̃ ꝓ ſe ſũt. Logica aũt notiões et fabra animi. Nã ſubiectũ ſcĩarũ, ẽ vera ac ſolida res: q̃ aũt ĩ Logica tractant rerũ ſũt notiões. Cui opĩoni arridet authoritas Ariſto. 6. Me. à principio. Quo in loco diuidẽs ſcĩam, eã tm̃ ĩactiuã ſecat et cõtẽplatiuã: ſub quib⁹ mẽbris Logicã ñ cõtineri neq; enumerari, cuilibet patere pt: et ſi Scotus & Antonius Andreas Logieã eſſe ſciẽtiã propriè dictã voluerint.

Solutio.

A SOLVTIO.

AN logica ſcientia ſit, vel ars, an facultas potius, & inſtrumẽtum hoc in loco non eſt conſiderandum. id enim latius, ac fuſiꝰ alibi haberi poteſt. Quantum autem ad contradictionem pertinet, dicẽdum re vera ex Auer. fundamentis duplicem eſſe felicitatem hominis, actiuam & cõtemplatiuam. id enim voluit Ariſt. x. Ethic. licet contemplatiua beatior ſit vita actiua.

Cumq; felicitas hęc contempla
B tiua comparetur diſciplinis & ſcientijs ſpeculatiuis, vt Auer. teſtatur in proœmio Phyſic. hinc conſtat logicæ vſum & vtilitatem eſſe, vt diſtinguamus verũ à falſo, ea ratione, vt veritas confirmetur, & falſum infirmetur. Ob id liber Poſter. cum agat de demonſtratione, ac definitione, quia ſunt inſtrumenta omnium entium, (nam demonſtratio ob accidentia inuenta eſt, vti definitio ob ſubſtantiam) conſtat
C hunc librum inſtituere veritatẽ omnium entium, hoc eſt in omnibus docere verum a falſo diſtinguere in ratione communi, ſingulis rebus applicabili. Vult itaque Auerro. hunc librum eſſe adeo vtilem, vt exiſtimemus illum eſſe inſtrumentum felicitatis, non partem felicitatis. Ex quibus iam patet Contradictionis vim nullam eſſe. Non enim hic liber eſt rebus applicatꝰ, ſed poteſtate applicabilis omnibus entibus. Verum de ipſa hominis felicitate, ſecũdum philoſophiæ D opiniões, vide quę habet Auer. tertio de Anima commento 36. Et in libello de Felicitate. Item Ariſto. primo Ethic. cap. 6. & 8. Necnon x. Ethic. cap. 9. & 17.

VERVN tamen ordo ipſius &c. ordinem Auerr. tangens libri Poſter. vult ipſum proxime ſequi lib. Priorum. Rationes affert tres: quibus enititur adſtruere librum Priorum antecedere. Prima eſt, quoniam ille liber de communi ratione ſyllogizandi E pertractat, commune vero ordine doctrinæ præcedit propriũ. Cæteras duas rationes omitto tanquam perſpicuas: tum quoniam ab eodem Auer. expoſitę fuere in proœmio Phyſic. Circa primam rationem, dum ĩquit commune præcedere proprium, videtur apparẽs contradictio, etenim primo phyſic. cõmento ſecundo, & tertio. videtur voluiſſe oppoſitam ſententiam. Nam eo in loco vult cõ-
F poſita ex elementis, quæ ſpecies ſunt ſpecialiſſimę, notiora nobis eſſe, quam cauſæ & prĩcipia cõmunia rerum naturalium. Idẽ quoque videtur voluiſſe primo poſter. 12. quo in loco exponens verba Ariſt. in tex. quinto. ſecũdum veterem ſectionem, quę dicunt, Priora & Notiora dupliciter teſtatur notius nobis eſſe minus vł̃e, etenim nobis notior eſt hõ, & lapis, & plãta, quã vel primũ mouens, vł̃ prima materia.

So

G SOLVTIO.

NON me latet, ad hanc contradictionem pertinere quęstionem illam, quæ dicitur de primo cognito. Quæ cũ aliena sit prorsus ab hoc nostro instituto, iccirco transmittendi sunt studiosi ad proœmium phy si. Aristotelis. Verum quicquid voluerit Philoponus, tenens primum cognitum esse indiuiduũ vagum: quicquid & D. Thomas, volẽs magis vniuersale nobis esse notius, pro ipso Auer. di
H cerem, non ab re voluisse in secũdo, ac tertio commento primi phy sic. via doctrinæ notiores esse species ab elementis productas, quam causæ sint earum cõmunes, cum species sensui peruiæ sint, causæ vero sensum ipsum lateant. Propterea iubebat naturalem procedere a speciebus ad ipsas causas, vtiq; illa demonstratione, quæ a signo dicitur. At in explicandis rebus, ordine ipso vtimur ex aduerso, ab vniuersalib⁹ ad propria: qui
I ordo demonstratio non est, sed rerum dicendarum series. Quo modo videmus vniuersalem cognitionem anteire specialem. id enim voluit Arist. primo poste. tex. 3. vbi scribitur primum nos scire in vniuersali, postea in particulari. idem primo phy si. tex. quarto. ex vniuersalibus, inquit in singularia ferri oportet. idem primo phy sic. 57. primũ, inquit communia oportet contemplari, deinde propria. At idẽ tertio phy. secundo: communia, in K
quit, præcedere propria. In quã sententiam venit Commẽtator, dicẽs, ordine doctrinæ communia præcedere: nam via doctrinæ oppositum contingit. Hoc idem consonat vsui, quem Aristot. passim seruat in omnibus libris naturalis philosophię: nam primũ de rebus communi quadam ratione differit, mox propria magis, & distincta. Ad hoc etiã videtur pertinere id, quod Latini expositores dicunt, min⁹ vniuersale esse notius quam ma L
gis vniuersale in causando: vt homo notior est nobis quã prima materia: at magis vniuersale, quod in prædicando appellant, notius est specie: vt animal notius est homine, cum ipsum definiat, atque explicet. Quam distinctionem videtur voluisse Auer. primo poste. 11. tu vero diligentius hæc habebis in primo phy sic.

QVIDAM autem putauerunt, &c. Auer. dans ordinem M
lib. Poste. cum libro Topic. iudicat hũc omnino antecedere Topica: damnatque Auicennã, qui libros Topicos iubebat esse constituendos, ac legendos ante posteriora. Verum videtur manifestissima cõtradictio inter hũc locum, & in libello eiusdẽ Auerrois de locis topicis, vbi ille asserit omnino librum de locis topicis esse ante posteriora legendũ. Item videtur contradicere hic locus consuetudini Arist. qui &

in

A in logicis & in phyſicis, de reb⁹ diſſerẽs, primum logice, ac probabiliter diſputat, mox reſolutorie, ac demonſtratiue.

SOLVTIO.

DICENDVM Ariſtotelem, primum diſſerere topice, mox per demonſtrationes, vt veritatem facilius inquirat: nam & ipſe primo Topi. cap. 2. teſtabatur dialecticas rationes vtiles eſſe p veri inquiſitione. Dumq; hoc facit Ariſt. ex nobis notioribus procedit. Interdum Ariſt. poſt
B rationes neceſſarias, vtitur probabilibus, ac topicis argumentis, vt ueritatem, uulgi opinione confirmet. Cum itaque uel altero, vel altero modo procedimus, id nihil habet affinitatis cũ ordinandis libris. Itaque & ſi probabiles rationes antecedant demonſtratiuas (quod tamen non eſt ſemper) quid prohibet, vt neceſſario liber poſteriorum antecedat Topica? Nam in ordinandis, ac digerendis libris, ordine vtimur apud Ariſt. compo
C ſitiuo, qui fit a ſimplicioribus. Talis ordo profecto incipit in logicis a libro prædicamentorum & tranſit ad librum de Interpretatione, inde ab hac, componendo, ferimur ad librum de ſyllogiſmo, qui dicitur Priorũ. Quo cum ventum eſt, iam ceſſat compoſitio hæc, quoniam tria ſeſe nobis offerunt compoſita, nempe demonſtratio, ſyllogiſmus topicus, atque Sophiſticus: quorum trium par eſt, vt qui perfectior eſt, proxime ſubſequatur, D ſecundo loco, qui minus perfectus habetur, ac tandem qui cæterorum omnium eſt īperfectiſſimus. Itaq; libro Priorum abſoluto, ſtatim Poſteriora aggreditur, deinde Topica, mox Elenchos. Ex quib⁹ colligitur aliud eſſe artificium, quo vtimur ī explicandis ſingulis rebus: alium eſſe ordinem, qui in enumerandis, & coniungendis libris, ſeruari ſolet. Qui vero voluerit Auer. alibi librum de locis Topi
E cis eſſe præeligẽdum, id non de Topicis Ariſtotelis eſt audiendum: ſed de ſuo libello ab Auer. edito, gratia cuiuſdam facilioris doctrinæ, & in gratiam Tyronum tantum: quos decet, anteaquam in poſteriora recipiantur quãdam perbreuem aſſumere cognitionem de locis topicis, vt facilioribus aſſueti, diſcant arduа, ac difficilia magis. Verum in regulis docendis, oppoſitum accidit: nam regulæ Demonſtra
F tiuæ cum ſint cauſa cognitionis regularum probabilium, debẽt omnino anteire.

Sed dices, ſi faciliora ſunt cauſa cognitionis, eorum quæ difficiliora habentur, cum regulæ Topicæ faciliores ſint omnino demonſtratiuis, videtur omnino regulas Topicas antecedere.

Soluit hoc in loco Auer. dicens: regulas potius demonſtratiuas facere pro cognitione probabilium, non aũt has pro illis. Ratio eſt, quoniam ſcientia definit opi-

G opinionem, ſiquidem habit⁹ de-
finit priuationem non autem è
diuerſo. Itaq; cum regulæ po-
ſterioriſticæ, ſcientiam pariant,
opinionem vero probabiles, pa
tet a poſterioriſticis eſſe incipiẽ
dum. Cum vero dicis, ea præ
cedere, quæ faciliora ſunt, id ve-
rum eſt via doctrinæ, nõ autem
ordine, quo modo libri inter ſe
comparantur.

DICIMVS enim nos, ꝙ opi
nio ſit ſcientia imperfecta, &c.
Ait Auer. Habitum definire pri
H uationem, non autem contra.
Quoniam dicimus opinionem
eſſe ſcientiam imperfectam, nõ
autem ſcientiam eſſe opinionẽ
perfectam. Hoc etenim in vſu
non eſt. niſi velimus vti defini-
tione, aut explicatione per tran-
ſlationem, quo modo poetæ lo-
quuntur. verum Ariſto. docuit
in ſecundo Poſt. Translationes,
& Metaphoras euitandas omni
no eſſe in ſcientijs. Ex quibus
videtur aſſerere Auer. quòd de-
finitiones non ſunt dandæ vici-
I ſim, ac mutuo. Oppoſitum vo
luit expreſſe Commentator, in
Prædicabilibus, ca. de Specie,
ſuper illis verbis, quod ſi genus
aſſignantes ſpeciei meminimus
&c. Vbi & Porphyr. & Auer,
volunt relatiua definiri mutuo,
hoc eſt reciproce: quod tamen
vitioſum non eſt, cum id circu-
lus non ſit.

SOLVTIO.

SOLVITVR, verum eſſe
relatiua mutuo definiri: id enim
non negat Auerro. hoc in loco: K
ſicq; opinio & ſcientia, vt ſunt
habitus & priuatio, hoc eſt, vt
relatiua, inuicẽ definiri poſſunt.
Neque tamẽ hic eſt circulus, vt
habetur apud Auer. ī paraphra
ſi Met. vt vero abſoluta quędam
ſunt, inuicem non definiuntur.
Nam ſi vt abſoluta definirẽtur,
iam metaphorica explicatione
exponerentur. idque pro abſur-
do habet Auer. cum translatio-
nes, ſermones ſint poetici. Ad cu
ius dicti explicationem ponde-
ra, Auerroym intellexiſſe de il- L
lis translationibus, quæ per ana
logiam, hoc eſt, proportionem
fiunt. de quibus Ariſto. eſt locu
tus ī poetica. ibi enim exempla
illa afferebat, quæ omnino faci-
unt ad huius loci illuſtrationẽ:
nam dicimus phialam eſſe cly-
peum Bacchi, & clypeum dici-
mus eſſe phialam Mineruæ.
Rurſus dicimus mortem eſſe vi
tæ occaſum: & occaſum mortẽ
diei. Addebat autem Ariſto. ibi
& aliud exemplum: quod bre- M
uitatis cauſa prætermittimus.

HVIVS proportio ad reli-
quas quinque artes logicas, &c.
Sentit Auer. hoc in loco artes lo
gicas eſſe ſex: cum tamen in alijs
locis, eã, Singulari numero ſem-
per expreſſerit. Nam in primis
verbis ſuę expoſitionis in Por-
phyrium, logicam eſſe dicit ſciẽ
tiam rationalem: quæ cum vna
ſit, logicam vnicam eſſe, vī dicẽ
dum. ſimili numero eam exprī-
mit. 1. phyſi. 35. & 2. Metaph. 15.

SO-

A SOLVTIO.

STVDIOSISSIMVS Grę corum Auer. non ignorabat, logicam interdum rationalem dici facultatem, interdum ſermocinalem. Cum itaque rationalis dicitur, hoc ſibi propriū nomen tribuitur, atque ea ratiōe diſtinguitur a cæteris facultatib⁹ omnibus, ſiue realibus, ſiue ſermocinalibus. Quo modo eam ſingulari nomine in adductis locis appellat. At hoc in loco per ar-
B tes logicas non rationales facultates, ſed ſermocinatrices intelligit: ſic enim commune nomen eſt, Dialecticæ, Demonſtratiuę, Sophiſticæ diſcipliną, Grammaticam Rhetoricæ, atq; Poeticæ. Nam cum hæ, omnes ſermone vtantur, logicæ omnes vocantur, nomine hoc communi. ſunt autem ſex, vt prędcedens enumeratio colligit. Ad hoc pertinet
C illa communis diuiſio diſciplinarum: quæ dicit, diſciplinas alias eſſe reales, alias rationales, alias ſermocinales. Nam per reales, Moralem philoſophiam intelligūt, diuinam, naturalem, & Mathematicam. Per rationales, logicę partes ſiue methodos tres concipiunt, demonſtratiuā, dialecticam, ſophiſticam. Per ſermocinales, grammaticam audiunt, rhetoricam, & poeticam. Hinc cōſtat logicam eſſe vnam tantum in tres partes diſtributam. Item logicas eſſe ſex, ſi huius nomen commune cum cæteris eſſe velimus. Finis.

CONT. I. SVPER I. TEXTV D
I. LIB. POST.

HABET Ariſt. in hoc text. Tex. 1.
Omnem doctrinam, & diſciplinam diſcurſiuam fieri ex præcognitione aliqua. oppoſitum videtur dicere omnino ī tex. 3. in illis verbis: quorūdam enim hoc modo diſciplina eſt, & non per medium, extremum cognoſcitur. vbi habetur ſingularia facere diſciplinam, ſed eam ſenſu, non diſcurſu acquiri in nobis: quoniam ſingularia nouiſſime, E
& non ex præexiſtente cognitione innoteſcunt.

SOLVTIO.

DICEREM, ſenſum ipſum non per diſcurſum cognoſcere, ſed immediate ferri in ſuum obiectum, niſi fuerit impeditus. vnde Themiſtius primo Poſt. cap. quinto, inquit, ſenſus iudicat niuem eſſe candidam, & hoc ſine vllo medio diſcurſiuo. Et eſt regula in primo Top. cap. 9. cp negātes ſenſum, pœna ſenſus ſunt puniēdi. Rurſus, qui dimmittit F
ſenſum propter rationem, eſt infirmi intellectus. 8. Phyſic. 22. Attamē ſingularia, licet obiecta ſenſus ſunt: poſſunt tamen ex ipſa ſyllogizari ex aliquo vniuerſali præcognito: verum aliter quam per ſenſum cognoſcātur. Etenim ſenſus iudicat, vt pluriū cp ſint, diſcurſus vero concludit aliquid dici, vel non dici de illis. iccirco lucidiſſ. Themiſt. in cap. 3. inquit, viſus cognoſcit hoc eſſe triangulum, at ipſum habere

tres

G tres, cognoſcimus in illa præexiſtente propoſitione, cognitione vniuerſali, ꝙ omne triangulum habet tres. Hinc dicendum Ariſtotelem intelligere hoc in loco generatim, omnem doctrinam, &c. fieri ex præexiſtente cognitione, neque obſtare, ſingularia ſenſilia altera ex parte, non cognoſci hoc modo: præſertī quo ad ſi eſt. Cum vero dicebatur, diſciplinam eſſe de ſingularib⁹ rebus, id concedēdum eſt, verum hæc diſciplina non eſt diſcurſiH ua, illa inquam, quā hoc in loco vult Ariſtoteles.

CONT. II.

Tex. 1. HAEC propoſitio, omnis doctrina, &c. videtur ſolum hic cōtinere inſtrumenta diſcurſiua, hoc eſt ſyllogiſmum, inductionē, enthimema, exemplum, & diſciplinas diſcurſu, & ratiocinatione acquiſitas, non autem definitionem, quoniam nullum in hoc tex. exemplum habetur, de definitione. Oppoſitum licet legere primo Met. 48. vbi I Ariſt. eandem ſcripſit propoſitionem, atque eam ſtatim explicat exemplo demonſtrationis, & definitionis.

SOLVTIO.

SCIRE debes, hanc propoſitionem, omnis doctrina, &c. accipi hic præſſius, quam in primo met. 48. Hic enim limitata eſt, cū illa particula diſcurſiua, ſiue ratiocinatrix, quę græce eſt διανοητικὴ: quæ & ſi tranſfertur ab Argyropilo, intellectiua, profecto diſcurſiua magis, ex græcę K vocis proprietate vertenda eſt.

Accedit, ꝙ Ariſt. eſſet diminutus, cum exempla quatuor propoſuiſſet in text. de diſcurſu, & nullum de definitione tradidiſſet: quod tamen erat agendum, immo præcipue, cum definitio ſit obiectum intellectus, & cognitio intellectiua. Verum vtcunque legamus, fat eſt propoſitionem fuiſſe limitatam hoc in loco, quod tamen non fecit primo met. 48. ibi enim, inquit, omL nem diſciplinam fieri ex præcognitis: & iccirco potuit tam de ipſa demonſtratione, quàm de definitione exempla proponere. At hic volens eam tātum doctrinam, & diſciplinam, quę aſſertione acquiritur, non potuit definitionem comprehendere. Etenim definitio conceptio quędam eſt & formatio, vt inquit Comment. in quæſito ſeptimo, non autem dici poteſt aſſertio, ſiue verificatio: quoniam aſſere re, & verificare ſunt ſecunda, & tertia operatio intellectus, definitio vero eſt prima intellectus M apprehenſio, vt dicitur tertio de Anima. 26. & primo Poſt. tex. quinto, & vigeſimoquinto. Ex quo patet quàm deuiarit a Scopo Alpharabius, volens ſub hac propoſitione, omnis doctrina, &c. cōtineri definitionem, eum non viderit, eam Ariſtotelē ſcripſiſſe propter ratiocinationes, & diſciplinas, quæ ſola aſſertiōe & diſcurſu perficiuntur, vt exē-

pla

A pla ipſa expreſſe teſtantur. Verum de hac re latius alibi diximus. illud vnum ſufficiat Ariſtotelem voluiſſe hanc propoſitionem preſſius hic, fuſius vero in primo diuinæ philoſoph. eſſe audiendam.

CONT. III.

X. 1. VIDETVR Ariſtotelis hic duo tantum colligere inſtrumẽta, logico accommodata, ſyllogiſmum, & inductionem, cum etiam exemplũ, & enthimema logica ſint inſtrumenta. Nam et
B de illis egit in ſecundo priorum, & primo top. cap. 10. Præterea vult exemplum, & enthimema eſſe inſtrumenta oratoria: cum tamen in rhetoricis dicat, oratorem ẽt ſyllogizare, & inducere.

SOLVTIO.

LOGICAM eſſe inſtrumentariam facultatem dixere Alexãder, & Auer. qui in Epit. logicis, expreſſe animaduertit omnia conſiderata a logico, eſſe inſtrumenta notificandi. Ob id dicimus, nil mirum eſſe ſi logic⁹ con
C ſiderat exemplum, inductionẽ, ſyllogiſmum, enthimema, definitionem, atque alia omnia, cũ æque omnia notificent aliquod quæſitum, licet alia, atq; alia ratione. Cæteræ vero artes omnes ſpecialia inſtrumenta capiunt, a logica, tanquam a communi forte omnium rationum: hisquè vtuntur, pro rata portione, ſibi accommodatis. Hinc eſt, quod Ariſt. alĳs in locis omnia inſtrumenta definit, atque explicat, & præcipue in ſecũdo D
Priorum. at primo Top. ca. 10. duo tantum conſiderat inſtrumenta, dialectico familiaria, & ſunt ĩductio, & ſyllogiſmus, nõ vt habeat logicum nõ poſſe alia conſiderare, ſed vt oſtendat dialecticum vti duobus tantum. Aliud enim eſt conſiderare aliquid, aliud re illa vti. Et hoc ipſum voluit hic. Qui vero dicebatur, oratorem vti ſyllogiſmo, atque inductione, hoc ſane veriſſĩmum eſt, ſed rarius contingit, quam in cæteris. Nam rhetor E
frequentius ſuis vtitur inſtrumẽtis, quæ ſunt exemplum, & enthimema, ex ſecundo Rhetoric. ca. 21. & 23. raro admodum dialecticis. Dialecticus itidem frequentius ſyllogizabit, & inductione vtetur, quàm exemplo, aut enthimemate. Accedet ꝙ inter hæc inſtrumenta cognatio quędam, & ſimilitudo videtur. Nam vt Themiſt. inquit exemplum eſt truncata inductio, quẽ admodum enthimema detruncatus ſyllogiſmus eſſe dicitur. F

CONT. IIII.

RHETOREM, dicit Ariſt. perſuadere exemplis, & enthimematibus: ſed longe aliter videtur in ſecundo Rhetoric. cap. primo dixiſſe. Quandoquidẽ inibi voluit oratorem perſuadere, docendo, mouendo, & conciliando. Exempla autem, & enthimemata nihil videntur habere affinitatis, cum eo, quod eſt mouere & conciliare. Itaq; vel Tex. 1.

con-

G contradictio erit, vel saltem trũcatus erit hoc in loco Aristot.

SOLVTIO.

DICEREM Aristotelẽ hoc in loco expressisse id quod principale est, & accessorium prætermisisse. Nam licet tres sint persuadendi viæ, quibus orator ad finem sibi constitutum properat, tamen via docendi apud Arist. perfectior est, & validior. Orator enim tũc maxime persuadere videtur cum docet. Docet autem argumẽtando. Argu-
H mentatur, vbi enthimemata, & exempla proponit. Hinc constat Aristotelem nõ errasse, quã quam hic solum argumenta dicit ad persuasionem ducere: nã principem locum obtinent rationes, cætera autem sunt exornandi causa. Quod Aristot. indicabat exemplo Areopagitarũ, qui vt omnem motum ab oratore dimouerent, statuerant, vt dicturus, obscuro aut velato in loco, loqueretur. Id constat primo Rhetor. cap. primo.

I CONT. V.

Cõ. 1. COMMENTATOR in commento primo quinque tantum videtur dicere esse artes logicas, cum sex esse illas voluerit in Procemio.

SOLVTIO.

FORTE intellexit quinque alias artes, præter demonstratiuam de qua agit in hoc libro, & ita in vniuersum erũt sex. grammatica, rhetorica, poetica, sophistica, dialectica, & præsens, quę dr demratiua, quã supponebat.

L Forte etiam nunc per atres, potuit intelligere ĩstrumẽta logica: Hęc enim omnia fiunt ex præcognitis, & sunt, Enthimema, Exemplum, Inductio, Syllogismus in genere, & Demõstratio. Prior tamen Solutio magis placet.

CONT. VI.

VVLT Auerrois hãc distin Cõ. 1.
ctionem disciplinarum, ꝙ aliæ sint operariæ, aliæ sermocinales. Priores, inquit, experientia fieri, posteriores oratione, & ser K
mone tractari. sed oppositum videtur voluisse alibi, & in hoc commento, vbi admittit, disciplinas trifariam dici, Reales, Sermocinales, & Rationales.

SOLVTIO.

ARTIVM, & disciplinarũ multiplex est diuisio. Nam ex Aristotele omnis disciplina vel honesta est, vel sordida: secundũ viam Platonis, vel honesta, vel sordida, vel media dicitur. Nã Medicina, Pictura, & similes, M
quæ Sordidæ apud Arist. sunt, mediæ erunt apud Platonem. interdum diuiduntur per Actiuam & Factiuam, vt colligitur in 6. Ethic. cap. 2. 3. 4. Aliquando diuiduntur in Realem, & Rationalem, & Sermocinalẽ, quæ diuisio est, ex obiectis consideratis. Nam philosophia dicitur tota realis, quia de rebus contẽplatur. Grãmatica Sermocinalis est, quoniam sermo eius materia est. Logica est Rationalis,

qm̃

A quoniam entia rationis īquirit. Demum ad Auerroym dicendum, hoc ī loco voluisse primā illam Aristotelis diuisionē, quæ diuidit artes in duo genera, in honestas, quæ sermone docentis acquirūtur, & operarias, quę mechanicæ, & sordidæ nuncupantur.

CONT. VII.

Cō. 1. IN eodem commento vult Auer. sub hac propositione: omnis doctrina, &c. non comprehēdi artes operarias, & mechani-
B cas: quoniam vult illas non syllogizare, oppositum habet tertio de Anima. 48. 49. Nam intellectus practic⁹ hoc differt a speculatiuo, quod Spec. vtitur omnibus propositionibus vniuersalibus: practicus vero particulari sub vniuersali.

SOLVTIO.

DICENDVM syllogismum & id genus esse necessaria, pro docendis disciplinis intellectualibus, non autem pro mechanicis artibus. Neque hoc in loco
C negat Auerrois, operarios posse discurrere & ratiocinari, sed hoc illis non esse necessarium, ut habeat, artes fabriles posse addisci sine vlla pręexistente cognitione. Quod an verum sit, nec ne, vide in quęstionibus ordinarijs nostris.

CONT. VIII.

Cō. 1. DICIT Auer. sub illa propositione, omnis doctrina, &c. nō comprehendi assertionem, & conceptionem, siue vt alij transferunt, cognitionem agentem
D assertionem, & conceptionem: sed ait principalem scopum esse Aristotelis hic tantum velle cognitionem agentem assertionē, deinde etiam dirigentē assertionem, & conceptionem. Ex quibus verbis patet quædam leuis contradictio.

SOLVTIO.

MEVM non est consilium opiniones aliorum omnes hic recensere: quando hæ in infinitum ducantur. itaque, vt Com-
E mentatoris ingenium, & iudicium pateat magis, dicimus ex his, quæ habētur hic & in Epit. logicis in principio, quatuor esse cognitiōes: alia enim est agēs assertionem, & hæc est cognitio complexa pręmissarum, siue antecedentium, quæ ante conclusionem habetur, & a qua tota conclusionis probandæ assertio pendet. secūda est, agens conceptionem: & hæc est formatio intellectus, qua mens colligit totā rei essentiam sub definitione.
F Tertia cognitio est dirigēs assertionem, quę est simplex, & incōplexa notitia eorū ex quibus fit discursus: vt est terminorū, v.g. apprehensio, quibus syllogismus cōficitur. quarta cognitio ē, dirigēs conceptionem, hoc est simplex cognitio partiū definitiōis, quę sunt gen⁹, & dria. Vult itaq; Auer. sub illa Arist. enunciatione, dicente, oēm disciplinā fieri ex pręcognitis, cōtineri principaliter cognitionem agētē discursum,

G siue assertionem, nõ autem agẽtem conceptionem. quoniam si conceptio est, tota definitionis cognitio, hęc faciet æquiuocam Aristot. enunciationem, vt ipse Auerrois deducit aduersus Alpharabium: & tu quære argumenta in commento. Addit postea, ad eandem enunciationem posse referri cognitionem dirigentem assertionem, & conceptionem, quoniam hæ cognitiones cum simplices sint, possunt ex eo, ꝙ pręcognoscuntur
H ante composita, quodammodo sub intentione Aristotelis contineri: sed quod primum volum⁹ hic est cognitio agens assertionem, & discursum. Contradictio itaq; nulla, dum inquit velle cognitionem dirigentem conceptionem, nõ autem ipsam agentem cognitionem. Vtrum autem definitio, siue conceptio possit vniuoce, vna cum assertione, siue discursu hic contineri, id habes diligentius in lectionibus ordinarijs nostris. Hæc hactenꝰ.

I CONT. IX.

Cõ. 1. LOQVENS de partibus definitionis vult Auerr. interdum eas esse ex se notas, interdum syllogismo notificari. oppositum videtur uoluisse 2. post. a cõ. 12. vsq; ad 42. & in quæsito primo vbi definitionẽ inquit, nõ posse demõstrari, & idem intelligit de partib⁹ definitiõis. Nã & ad hoc est illa rõ, si partes definitiõis explicant distincte, id qđ definitũ dicit confuse, vt illas esse notas: notũ aũt nõ cõcludit, sed ignotũ, vt dicit Cõmen. 2. post. cõ. 1. K

SOLVTIO.

DEFINITIO, vt definitio semper significat aliquod notũ, hæc. n. cum a Gręcis dicatur ὅρος hoc est, terminus, ob id quod rẽ terminat, finit, & explicat, necesse est, vt sic accepta sit res perspicua, & manifesta. idem quoque dici debet de partibus definitionis. Ad hoc pertinet id, quod habet Arist. 1. physic. 5. vbi inquit, definitionem distiguere nomẽ, hoc est definitum. Cũ hoc stat, L interdum definitionem, & eius partes, quæsita seorsum fieri, nõ vt definitio est, neq; vt partes definitionis sunt, sed vt problemata sunt, per se constantia, in quo casu, si definitio fuerit ex materia, poterit hęc demonstrari, per aliud genus definitionis quatenus hæc definitio est causa illi⁹, quod notat Auer. in 8. quæsito, & 2. post. commento. 37. 38. 42. Partes vero definitionis si non per demonstrationem concludi possunt, syllogismo tamen concludentur, seruata tamẽ eadem ratione, vt de ipsa definitione. Et hoc voluit Auer. in hoc loco. Sed pondera, ꝙ definitio multiplex est. Quædam est suapte natura manifesta, qualis pręsertim est formalis. Nam forma est principium, vt res fit, & intelligendi 9. met. 20. Secundo loco est finalis: nam finis forma quędam est & perfectio 2. phy. sequitur definitio, quæ ab efficiente ducitur: M

hæc

A hæc enim aliquãdo formæ coexiſtit, vt ſcribit Auerr. 1. poſter. commento 35. nam terræ interuentus cauſa eſt, faciens ſcire eclypſim. Alia & vltimo loco eſt definitio per materiam, quæ ob latentem ſui cognitionem creberrime concluditur, vt notat Themiſt. ſuper tex. 22. 1. poſte. Animaduerte tamen, q̃ definitio hæc, quæ concluditur, ſi vt definitio concludatur dialectice dicitur concluſa: ex ſecundo po
B ſte. text. 8. & commento. 38. cui arridet D. Thomas in expoſitione tex. 5. primi Poſte. ſi vero fuerit ignota, & tanquam quæſitũ concludatur, id poteſt fieri per demonſtrationem ſimpliciter: nam definitio alia eſt principiũ, alia concluſio, alia ſolo ſitu differens a demonſtratione. Exẽpla ſunt ſecundo Poſter. text. 10. & apud Auer. in 8. quæſito. Quantum autem pertinet ad id, quod vult hoc in loco Commentator de definitione nota, & ignota,
C diligenter cõſidera. Nam inquit definitionem fieri manifeſtam, vel quando partes eius ex ſe notæ ſunt, vel ſyllogiſmo. Quod ſi habito ſyllogiſmo partium, adhuc definitio erit ſubobſcura, tunc diuiſione, & compoſitione leuiter confirmabitur: hoc eſt inſtrumento minoris fidei. Si vero definitum fuerit notũ, & definitio ignota ex ſui natura, iam, inquit, demonſtratione concludi poterit. Ex quibus habes, q̃ definitio poteſt per demonſtrationem concludi. item q̃ par- D
tes definitionis non poſſunt ipſam aſſerere definitionem eſſe: nam hæ concipiunt tantum, & nihil aſſerunt. Tu vero hæc animo reconde, quoniam ad plurimos vſus tibi ſuppetere poterunt.

CONT. X.

EXPONENS Auerr. verba illa in textu primo, & aliarum vnaquæque artium. per artes, inquit, non eſſe intelligendas artes mechanicas, vt voluit The- E
miſt. ſed artes theoricas, quod alĩ vertunt, contemplatiuas. Cõ. 1.
Oppoſitũ videtur voluiſſe Ariſto. & Auer. ſexto Ethic. cap. 4. & 6. Nam Theorica eſt contraria Arti. Hæc enim eſt habitus recta ratione factiuus, illa habitus demonſtratiuus. itaq; male videtur hic iunxiſſe duo contraria ſimul.

SOLVTIO.

NOMEN Artis, ſi proprie accipiatur, factiuum habitum dicit ex ſexto Ethic. At ſi id ſi- F
gnificatione communi ſumatur, & habitus factiuos denotat, & ſpeculatiuos. Nam & philoſophia dicitur, ars, vel nomine communi, cum proprie ſit ſcientia: vel quia eſt ars honeſta & liberalis.

CONT. XI.

ARIST. diuidens præcognita vult, de dignitate præcognoſci tantum Quod: cæterum oppoſitum voluit, in text. quinto, Tex. 2.

G vbi ait, de dignitatibus loquens & principijs hæc esse præcognita, non solum in intelligēdo, sed & in cognoscendo ꝙ sunt. Ex quibus constat de principijs prę cognosci quid, & quod.

SOLVTIO.

PHILOPONVS ibi asserit, verū esse, dignitates dupliciter pręcognosci, sed hoc in loco Aristo. alteram prætermisit præcognitionem, tanquam subintelligendam. At hæc solutio, non excusat, sed incusat. Aristoteles H enim in Proœmio non tenetur, quæ necessaria sunt, prætermittere. Latini aliter. Dicunt illud quid, quod de dignitatibus habetur, non esse illarum vti dignitates sunt, & complexa. Etenim septimo met. 19. complexū non definitur. Est itaque quid partium, hoc est subiecti, & prædicati, ex quibus cōstat dignitas. vt verbi gratia, qui cognoscit totum esse maius sua parte, cognoscit prius, quid totum, & quid I sit pars. Itaque dicendum in secundo hoc tex. fuisse expressam eam tantum cognitionem, quæ propria est dignitatum, vt complexa quædam sunt: in quinto vero, vtraque exprimitur notitia: & quæ dignitatibus accidit, vt complexæ sunt, & hæc est præcognitio quod: & quæ incomplexis earum partibus contingit, hoc est, quid.

CONT. XII. K

PRÆCOGNITIONES duas facit Arist. Quid, & Quod. Tex. 2. cum quatuor eē omnino videātur. Nam 2. Post. tex. 1. addit, Si est, & propter quid.

SOLVTIO.

DICEREM aliud esse præcognitiones, aliud quæstiones. Pręcognitiōes in disciplinis tradendis duæ sufficiunt, Quid, & Quod. Prima est quæsitorum. Secunda dignitatum. Tertia posstea, quæ dicitur, quid & quod, est Subiecti. At quæstiones L sunt quatuor, quoniam vel quęrimus simplicem rei existentiā, & quæstio an sit dicitur. Vel quæritur rei definitio, & hæc vocatur quid est. Vel quęritur prædicati in subiecto consistentia, & est, quod. Vel causa cur prædicatum hæreat, vel nō hæreat subiecto, & dicitur, propter quid sit. Hic itaq; Arist. præcognitiōes disciplinarum distinguit: ibi quæstiones scibilium rerum enumerat. M

CONT. XIII.

VVLT, non longe a principio huius commenti Auer. definitionem nominis, migrare interdum in definitionem rei. Inditio sunt (inquit) mathematicę definitiones: quæ cum definiāt circulum, quadratum, &c. nominum sunt definitiones, & tamen mox in definitiones rei cōuertuntur. oppositum secundo Poster. commento. 43. Cō. 2.

SO-

A SOLVTIO.

DICERET Auerrois definitionem nominis ire in definitionem rei in mathematicis, ob earum ſimplicitatem. Cæterum in alijs, differunt, in quibus diuerſas poſſumus afferre definitiões ac deſcriptiones, ex varijs eorum accidentibus, proprietatibusve.

CONT. XIIII.

Cõ. 2. IN fine commenti videtur aſſerere, Quid eſt, antecedere, ſi eſt. Oppoſitum dixit vnà cum
B Ariſto. ſecundo Poſte. tex. commenti 1.

SOLVTIO.

LOQVITVR in non entibus: vt Vacuum, Infinitum. &c. de his enim poſſum⁹ ſcire, quid ſint, & ignorare an ſint. At in 2. Poſt. regula eſt de his, quæ ſunt in rerum naturâ.

CONT. XV.

Tex. 3. COGNITIO ſimpliciter, & cognitio vniuerſalis hic habentur contrariæ. Oppoſitum vide infra in tex. 14. vbi pro eadẽ co-
C gnitione habendæ ſunt.

SOLVTIO.

VNIVERSALE æquiuocum eſt. Aliquando cognitio eſt, communis potẽtialis, & cõfuſa, & contraria eſt cognitioni ſimpliciter, quo modo hic loquitur Ariſtote. dicens poſſe eſſe, vt quid ſit nobis cognitum vniuerſaliter, quod prorſus ignoretur ſimpliciter. Interdum cognitio vniuerſalis ea dicitur, quę de omni eſt, per ſe, & vt ipſa: quo modo vniuerſale, & ſimpliciter
D idem ſunt. Hoc modo infra loquitur tex. 14.

CONT. XVI.

DEFINIENS Ariſto. ſcire, Tex. v.
rem inquit, dicitur eſſe cognoſcere per ſui cauſam, oppoſitum primo phyſic. primo, videtur dixiſſe, vbi ſcientiam, inquit, non per cauſam fieri, ſed per cauſas, & Principia, vſque ad Elementa. Item Scientiam fieri per plures cauſas voluit ſecundo phyſi. 27. & ſecundo Poſterio. tex-
tu 11. E

SOLVTIO.

DICENDVM voluiſſe hoc in loco Ariſt. Scientiam per demonſtrationem ſimpliciter, & eſt illa, quæ metrum, & menſura eſt aliarum ſcientiarum. Hęc enim ſcopus eſt Ariſtote. in hoc textu. vnde Auer. commento ſeptimo animaduertit, hanc ſcientiam ſibi Ariſtotelem hoc in loco proponere. Cui aſſentit Themiſt. cap. 4. volens hic definiri ſcientiam potiſſimam, quæ dat
F nobis de re, vt ſit, & quamobrem ſit. Idem videtur voluiſſe D. Thomas, & Philopon⁹: quod maxime patet ex illo verbo in tex. ſimpliciter. Nam ſi Demonſtratio eſt quoddã Analogum, vt dicit Auer. primo Poſter. 9. & in 8. quæſito: æquum eſt, vt definitio data de ſcire, primum concernat analogatum: & ſic demonſtrationis ſimpliciter effectus erit: licet hęc definitio data hoc in loco poſſit, & ſecundario

G concernere, demonſtrationem cauſæ tantum. quibus conſtitutis, dicendum, Ariſtotelem hic voluiſſe eam ſcientiam, quæ ex perfectiſſimo genere cauſæ acquiritur: at in phyſicis de completa, atque totali (vt vocant) ſcientia rerum naturalium intelligit. Nam cum naturalia a pluribus cauſis fiant, poſſunt ſciri per quatuor cauſas: ſed vna illarum erit ſumme perfecta, atque exquiſita tantum: & eſt illa quã vult hoc in loco. Poſſumus &
H illud dicere, hic voluiſſe ſcientiam, quæ omnibus diſciplinis cõpetere poteſt. Hęc enim eſt, quæ fit per cauſam, nam Mathematicus, Diuinus, & Naturalis per cauſam contemplantur. Qd ſi in plurali numero loqueretur, non comprehenderet Mathematicum, qui ſola forma vtitur: vt dicitur ab Auerroe in procœmio Phyſic. & eſt ratio. Nam cum Mathematicus abſtrahat a materia, abſtrahit a motu: motu dempto, tollitur efficiens tan-
I quam id, vnde motus: ablato efficiente tollitur finis, cum omne agens agat propter finem ſecundo phyſi. in fine. Vtrum autem ad perfectam ſcientiam rei naturalis requirantur quatuor cauſæ, & ad exquiſitam cognitionẽ rei diuinæ, tres inducantur, de hoc ſatis abunde alibi dicẽdum venit. Item, an inter omnes cauſas, ea perfectiorem generet ſciẽtiam, quæ a forma aſſumitur, an ab alijs cauſis, id ſuo loco patebit. Sufficiet tamen in præ- L
ſentia dixiſſe, Auerroym velle illam cauſam maxime facere ſcire, quæ maxime dat nobis propter quid. Hæc autem eſt, quæ formalis dicitur: nam forma eſt principium, quo res eſt, & cognoſcitur 9.met.20. At demonſtratio ſimpliciter vult mediũ, qui ſit cauſa vt res ſit, & noſtræ ſcientiæ, quod Auer. dicit primo poſte.8. Forma enim eſt, quæ cõſtituit primum modum dicendi per ſe, qui tantopere ne-
ceſſarius eſt demonſtranti ſim- K
pliciter primo poſte. commento. 30. 31. 34. 35. Forma eſt, tota rei eſſentia, cum itaque ſcientia fit adæquatio rei ad intellectum patet veram ſcientiam eſſe per formam. Item forma eſt, quę dat quid ſubſtantiarum, & propter quid accidentium, hoc autem volumus pro medio in demonſtratione, & pro principio ſcientiæ, primo de Anima tex. commenti. 11. Materia ob ſui latitantem potentiam, non po-
teſt eſſe principium ſcientiæ: nã M
actus mouet intellectum, non potentia 9.met.20. Efficiens, & Finis cum cauſę ſint extra rẽ, quartum modum dicendi per ſe conſtituent, qui vtilis non eſt ad demõſtrandum ſimpliciter, vt colligitur ex Ariſtote. primo poſte. tex. 10. & propterea Auerro. primo huius commento 24. iudicat efficientem, & Finem cõſtituere demonſtrationes ſigni, aut cauſæ tantum. itaque forma

A mà erit ſciendi principium. Quôd ſi Auerr. vtatur demonſtratione illa de Eclypſi, & terræ interuentu, quæ per efficientem cauſam fit, pro ſimpliciter demonſtratione, vt conſtat primo poſte. 35. & in 8. quæſito, dicendum, quod hoc facit, ob latentem formam Eclypſis, cuius vice, interuentum terræ accipimus: quocirca hanc, ibi vocat cauſam coexiſtẽtẽ: hoc eſt, quæ loco formę exiſtit. Verum an hæc cauſa ſit Prædicati, vel ſub-
B iecti in demonſtratione, nunc dicendum non eſt. id enim paulo infra conſtabit.

CONT. XVII.

Tex. 5. DEFINIENS Ariſto. Scire, longe aliter videtur ipſum definire, quàm fecerit in 6. Ethic. cap. 4. & 6. Ibi enim ſcientiam dicit eſſe habitum demonſtratiuum, hic aliter.

SOLVTIO.

DICENDVM in hoc text. datas fuiſſe duas definitiones, altera ē: Scire eſt rẽ per cauſam
C cognoſcere. alia eſt: Scire eſt rem cognoſcere per demonſtrationem. Quæ ſecunda, eſt eadem cum illa in 6. Ethic. aut parum differens. vtraque enim per efficientem cauſam tradita eſt. quoniam demonſtratio efficiẽs cauſa eſt ſcientiæ.

CONT. XVIII.

Tex. 5. DISTINGVENS Ariſtot. verba illa, Priora & notiora, videtur aſſerere, res maxime vniuerſales naturæ priores eſſe, & notiores, nobis vero poſteriores, atq; ignotiores. Contra quę ſingularia ſunt, & ſenſibus proxima. Oppoſitum licet videre, primo phyſic. text. 4. vbi vult ab vniuerſalibus eſſe procedendum, tanquam a notioribus. Et hæc eſt contradictio illuſtris, & magni nominis. D

SOLVTIO.

ET SI, hæc contradictio videtur reuocare in dubium, quid ſit nobis primum cognitum, cognitione prima in nobis, & confuſa, an magis, an minus vniuer E
ſale: cumque illud nõ ignorem, quot ſint in hac re opiniones illuſtrium hominum D. Thomæ præſertim, Philoponi, Scoti, & Auerroys: tamen cum hæc ſit quæſtio naturalis, non logica, a me conſultô prætermittetur. Quantum autem ad ipſam pertinet contradictionem tollendam, ſciendum Ariſtotelem (vt ait Auer. commento 12.) hic voluiſſe vniuerſale, quod eſt cauſa multorum, id paſſim vocãt vni F
uerſale ī cauſando, vt Deus, Materia, & intellectus humanus. Hæc enim ſunt vniuerſales cauſæ multorũ, non vſia prædicãtia de multis: quę cũ ſint abſtracta, vel ſenſum fugiant, ob id ignota nobis ſunt, qm̃ omnis noſtra cognitio oritur a ſenſu: iccirco hoc in loco Ariſtote. vult ea eſſe naturæ cognita, & perſpecta. At Ariſtote. in proœmio phyſi. de vniuerſali ītelligit, quod prædicatur de multis, quodque

G nobis notius eſt, cum totũ quod dam ſit indiſtinctum, & prius nobis occurrens. Nam primũ cognoſcimus animal, deinde hominem. Item primo Poſte. tex. 3. primum cognoſcimus vniuerſaliter, poſtea in particulari. Et primo phyſi. 27. primum ſpeculamur communia, deinde propria. Quod etiam habetur tertio Phyſic. commento. 2. Quod autem hoc voluerit Ariſtot. in phyſicis, id patet facillime. Cũ enim in primo textu Intentio-
H nem ſuam adduxerit, eſſe in philoſophia naturali agere primũ de cauſis, in tertio aſſignat viam inueniendarum cauſarum, quę eſt, a confuſis, hoc eſt a ſpecieb⁹ tranſmutabilibus. Mox in quarto tex. volens ordinem doctrinę afferre de eiſdem principijs, & cauſis, dicit, hũc ordinem eſſe a communibus, & vniuerſalibus. Nam agens de motu, & mouẽte, & Materia, primum ea ſpeculatur communi quadam cognitione, mox ad motum eternum,
I & primam materiam deſcendit, qui ordo demonſtrationis ſpecies nõ eſt, quemadmodum erat proceſſus ille in ſecundo, & tertio tex. explicat⁹. Et hæc quo ad illius contradictionis ſolutionem, dicta nobis ſufficiant.

CONT. XIX.

Tex. 5. SEPARANS Ariſto. principia immediata inter ſe, vult alia eſſe dignitates, alia poſitiones. Poſitiões deinde diuidit, in Suppoſitiones, & Definitiones, quarum differentiam explicans, in- K quit, definitionem nihil aſſerere vel negare, ſuppoſitionem vero id facere. Ex quo colligitur, definitionem nõ eſſe affirmatiuã, neque negatiuam. Oppoſitũ habes primo poſte. tex. 31. & ſecundo poſte. tex. ſecundo. vbi ſcribitur hæc regula, definitio ſemper eſt vlis, & affirmatiua.

SOLVTIO.

SVNT qui dicant definitionem cõcipi poſſe dupliciter, vel actu, vel potentia. Actu non eſt propoſitio, ſed potentia. nam ſi L dixeris animal rationale mortale, hic ſermo definitio actu eſt, non eſt autem propoſitio, quoniam ſine verbo profertur: & ideo affirmatio non eſt, neque negatio. Potentia vero eſt propoſitio, quoniam ſi dixeris, homo eſt animal rationale mortale, iam affirmando definis. Ex quibus colligunt, definitionem in actu eſſe incomplexum, potẽtia complexum: indeq; habetur ſolutio propoſitæ difficultatis. M Aliter vero dicere poſſumus, cũ Auerroe, hic, & in Epit. logicis, vbi ſermo eſt de definitione, definitionem proprie eſſe cõpoſitionem clauſulę, & nexus ſuarũ partium. Etenim definitio oĩs, ex gñe, & drĩa, vel drĩjs perficitur: quæ cum ſimul iunguntur definitiuã coniũctionẽ efficiũt, quæ vim affirmandi, & negandi nõ obtinet. Hinc efficit, vt definitio p ſe, & ſimplr ſumpta, in cõplexũ ſit. Cum vero p̃ter hãc com

A compositionem, etiam enuncia
tionis formam acquirit, iam cū
verbo & definito exprimitur:
fitq; propositio: Sed hoc est illi
alienum & per accidens: efficit
urq; definitio complexū. Hoc
totum etiā videtur colligi pos-
se ex his quæ habet Arist. in lib.
Periherm. Sectione prima. vbi
in cap. de oratione, mentionem
facit de ipsa ratione, hoc est de-
finitione. Hinc tollitur contra-
dictio: quā vidit Lucidiss. The-
mist. & non soluit: vt licet vide
B re apud ipsum. 1. Post. cap. 5.

CONT. XX.

Tex v. REGVLA est hoc in loco sa
tis cognita, pp qđ vnumqđq;
tale, & illud magis. Longe ta-
men aliter videtur eam expres-
sisse in. 2. Metaph. 4. cum ait, il-
lud magis tale est, ppter quod
cæteris inest vniuocatio.

SOLVTIO.

IDEM. sensus est, alio atque
alio dicendi modo. Tu tamē ani
C maduerte hāc regulam semper
intelligendam esse, de causa &
effectu participantibus eadem
dispositione seorsum, quæ tamē
dispō accipiat magis vel minꝰ.
Per vniuocationem aūt intelle-
xit dispositionem à causa com-
municatam effectui. Hinc deci-
piuntur qui regulā aiunt in so-
lis analogis contineri, cum & in
vniuocis det magis vel minus:
nam magis albus homo, vel mi
nus albus homo non euariant
vniuocam rationem.

CONT. XXI. D

VVLT omnino principia Tex. v.
esse magis scita, quam conclu-
siones. Oppositum videtur vo-
luisse in tex. 6. dum inquit scien
tiam esse tm conclusionis, intel-
lectum vero principiorum.

SOLVTIO.

HIC scientiā analogicæ ac-
cipit, ibi vniuoce. Nam scientia
principiorum melior dicitur di
spositio quàm scire, qm actꝰ est
nobilioris animę facultatis, hoc
est mentis & intellectus. Cōclu
sionis autem cognitio, actus est E
rationis & discursus. Hinc est,
vt vniuocè & simpliciter scien-
tia sit tantum conclusionis non
principiorum, cui assentit Sco-
tus in quęstionibus huius libri,
& Them. At rōne analoga, scię-
tia de principijs non modo dici
tur, sed & magis. Tu vero, si vis
hunc sciendi modum de digni-
tatibus diligentius perpendere,
vide grauissimam digressionē
Roberti Lynconiensis, qui totū
hoc plene & copiosè dilucidat.
vide &. 2. Poste. tex. vltimo. F

CONT. XXII.

HABET Auer. demonstra- Cō. 7.
tionem simpliciter esse primo
intentam ab Arist. in his libris,
Oppositum in procemio, cum
dixerat intētionem esse omnes
species demonstrationis.

SOLVTIO.

SCOPVS siue intentio po-
test esse generalis & prīcipalis.
Generalis ī hoc libro est, omnes
species demonstrationis recen-
sere:

G fere: ſpecialis eſt demonſtratio ſimpliciter. Priorem ſcopum tetigit in proœmio, alium vero hic, & in.8.quæſito.

CONT. XXIII.

Cõ.7. DICIT, demonſtrationem quia excludi prorſus à definitione ſcire, qm̃ hęc non fit per cām ob quam res eſt. Oppoſitū eſt 1.Poſte.c.93.vbi ait, nomen demonſtratiõis licet diuidatur in ſimpliciter, ꝓpter quid, & ꝙa, & hæ ſpecies licet diſtinguan-
H tur vt magis vel minus perfecta, non tamen à genere demõſtrationis excludũtur. Quę certe pugnare videntur ſummopere, cum hoc quod modo dicit.

SOLVTIO.

SVM aſſuetus dicere, demõſtrationem apud Auerr. accipi interdum communiter, interdum proprie. Communiter eſt ſyllogiſmus neceſſarius, ꝑ quã rationem diſtinguitur à ſyllogiſmo Topico & Sophiſtico.
I Quo modo demõſtratio quia, eſt demonſtratio: & hoc latuit Auicennam vt patet in.c.93.huius libri: qui ſimpliciter exiſtimauit, hanc nõ eſſe vllo modo demonſtrationem. Propriè demonſtratio & ſyllogiſmus conſtans aſſumptionibus veris, primis, immediatis, prioribus, notioribus & cauſis. Sicꝫ demõſtratio ſigni erit demonſtratio. Auer. itaqꝫ hoc in loco eam propriè, alibi communiter intelligit.

CONT. XXIIII. K

VVLT, Auerr. quod ſyllo- Cõ.8.
logiſmus demõſtratiuus diſtinguatur à Topico ex hoc, ꝙ demonſtratiuus eſt verus: aut verax, vt alĩ transferunt. Oppoſitum voluit Ariſtotel.1.Poſter. tex.16. & Auerr. ibidem. Nam & Topicus eſt, qui veritatem conſiderat.

SOLVTIO.

VERITAS alia cõſtans eſt, & per ſe veritas, & hæc obiectum eſt demonſtrationis. Alia
L populariſ eſt, et vulgi opinioni accommodata, quam diuulgatam transfert interpres primus Auerroys: & hæc Topici munus eſt. De priore autem hoc in loco intelligit commentator. De ſecũda in tex.16. Hæc.n.eſt veritas probabilis. Probabile autem definitur ab Ariſt. in primo Topic.cap.8. quod videtur omnibus &c. videri verò eſt ſecundum aliorum opinionem.
Quod autem demonſtrãtes ve M
lint impermutabilem veritatẽ vide Ariſt. in calce tex. quinti, huius primi lib.

CONT. XXV. Cõ.8.

TRES demõſtrationis ſpecies diſtinguẽs Auer. hic, dicit, cauſa demonſtrationem ſimpliciter ingrediens eſt, quæ rẽ conſtituit, & ſcientiam parit. Cauſa demõſtrationis propter qd, eſt cauſa rei non ſcientię. Cauſa demonſtrationis ſigni, & ſcientiæ cauſa, non rei. Et dat exempla, quæ tu percurrere poteris.

At

A At longe aliter visus est Arist. & Auer. explicare demonstrationem signi. Nam in tex. 30. huius primi, & in cõ. 95. Habetur demonstrationẽ quia, fieri quatuor modis. Prima species est ab effectu conuertibili. Secunda ab effectu non conuertibili. Tertia à causa mediata. Quarta à causa remota. Quo stante, inde efficitur, aliquando demõstrationẽ quia fieri per causam rei, nõ semper per causam scientiæ in nobis tantum.

B

SOLVTIO.

CAVSAE quę mediatę sunt & remotæ, veræ causæ nõ sunt appellandæ, & ob id scientiam pariunt in nobis imperfectam coniecturalem: quocirca hę cũ effectibus ordinantur. Quod si quis harum demonstrationum exẽpla habere velit, legat tex. 30. apud Arist. & Auer. quæsitum de medio. ibi. n. hæc latius C & diligentius constabunt.

CONT. XXVI.

Cõ. 10. HABET Auerr. in hoc commen. distinctionẽ iam satis notam omnibus. Quod demonstratio duplex est. Quædã simplex, quę vnico syllogismo absoluitur: quædam composita, quę prosyllogizat aut vtrantꝫ, aut alteram pręmissarum. Hęc enim à Gr.cis demonstrationes dicuntur, quæ dant siue Thorema, siue Problema. Latini simplicem & composi tam appellant, Vult itaque Auerr. D illam esse demõstrationem simpliciter & summè perfectam, quæ vnico syllogismo absoluitur: qũæ vero pluribus, ęquiuoce inquit est demonstratio. Oppositum videtur voluisse. 1. Topicor. cap. primo: vbi definiens Arist. & Auerr. demonstrationem, dicunt eam esse syllogismum ex veris, & primis, aut ex his, quæ per vera & prima fidem sumpserunt. Quibus verbis tam mediatam quã immediatam demonstrationẽ E videtur colligere sub eadem definitione, & sic vniuoce.

SOLVTIO.

SCIENDVM Auer. in Topicis accepisse demonstrationẽ cõmuni significatione, pro syllogismo ex necessarijs: id enim sufficit eo in loco, vt illa distinguat à cæteris syllogismis. Hic vero presius accipit demõstrationem, pro syllogismo ex veris, immediatis &c. F

CONT. XXVII.

VVLT in hoc comẽ. quòd singularia non sint comparanda vniuersalibus: quoniã hanc comparationem neq; sensus iudicat neq; intellectus. Nam intellectus concipit solum vniuersalia, sensus vero tãtum vniuersalia. Oppositum habes. 7. Me. 10. vbi singularia inquit esse notiora vniuersalibus. Cõ. 12.

Solutio.

G SOLVTIO.

SCIENDVM ꝙ ſingularia eſſe notiora põt accipi biſariã, vel quod ſint nobis cognita per ſenſum priuſquam vniuerſalia per intellectũ, & hoc eſt neceſſarium, ſi noſtra cognitio pẽdet a ſenſu, vt ſcribitur. 1. & 3. de Aĩa, & in lib. de Senſu & Senſili, nec non. 1. Poſt. te. 33. quom õ loquitur Auer. in. 7. Me. 10, aliter poſſumus imaginari, ſingularia eẽ notiora rebus vĩbus, ita vt hãc comparationẽ faciat inter vtrũque anima noſtra, et tunc audit Auer. pro impoſſibili: quoniam omnia comparata tenentur cõuenire, & ab vno iudicari. At ſenſus nõ iudicat niſi ſingulare: & intellectus vĩe ex. 3. de Aĩa.

H

CONT. XXVIII.

Cõ. 14. POSITIO inquit continet aſſertionem, & conceptionem hoc eſt, Poſitio continet ſuppoſitionem & definitionem. oppoſitum videtur voluiſſe in com. 1. vbi ait, hæc duo non poſſe cõuenire vniuocè.

I SOLVTIO.

IBI ſat expoſuimus cur definitio & aſſertio non poſſint vniuoce ſimul conuenire. Hoc vero in loco, alterum accipit pſe, & eſt ſuppoſitio, alterum ex accidente, & eſt definitio. Nam cum hoc ĩ loco, exponat verba illa in te. 5. vbi Ariſ. diuidit Poſitionem in ſuppoſitionem & definitionem, vult ꝙ definitio nõ per ſe ſit ſpecies poſitionis, ſed ꝙ accidens: hoc eſt, quatenus definitio eſt complexum, quod illi cõtingit non vti definitio eſt, nam ſic ſimplex eſt & incõplexum, ſed vt efficitur ſecũda animæ operatio, quæ dicitur compoſitio & diuiſio.

K

CONT. XXIX.

VVLT nondum conſtare in hac ſcientia, vtrum ambę prę miſſæ ſint notiores cõcluſione, oppoſitum voluit ſupra. cõ. 10. vbi voluit demonſtrationẽ ęquocè dici, q̃ nõ habuerit vtrãq; præmiſſam immediatam. Cõ. 15.

SOLVTIO.

L

FORTE hoc in loco indicat Auer. non conſtare, an præmiſſæ ſint ambæ immediatæ, ex eo quod nondum explicatum eſt, illas eſſe de omni, per ſe & primas, quod venit probãdum in ſequentibus. Quòd ſi ſuperius dixit hoc ipſum Ariſt. hoc tantum dixit, colligens definitionẽ demonſtrationis. Solutio eſt, id tactum fuiſſe leuiter, ſed diligentius de hoc agendum venit in ſequentibus.

CONT. XXX.

M Tex. 16

ARIST. hoc in loco confutat eos qui negant ſcientiam de rebus, quæ ſcĩa eſt idem cũ demonſtratione vt dictũ eſt in fine. 2. lib. Poſter. tex. 26. modo ſi demõ ſubiectum eſt in hoc primo libro, videreẽ probare ſuũ ſubiectum. Oppoſitum. 2. tex. 1. Poſt. & tex. 24. 25. vbi ſcribitur ſubiectum ſupponi tanquã manifeſtũ. Item. 1. Phy. 11. vult non eſſe contentioſas rationes

ſoluen-

A ſoluendas ab artifice. Nam inquit non tenetur Geometra ſoluere rationem Antiphontis, ob id q̄ litigioſa eſt. Ex quibus videtur pugnantia cum eo, quod facit in hoc capite, & in Proœmio, vbi Mēnonis & aliorum cauilla diſſoluebat, quæ aduerſus ſcientiam adducebantur.

SOLVTIO.

SCIRE licet Ariſto. hic remouere impedimenta artis demonſtratiuæ partim, partim ēt ī proœmio, ſed alia atq̄ alia ratione. Nam qui de ſcientia locuti ſunt, varia ratiōe ſenſerūt. Quidam.n. ponebant oīa ſciri, quidam nihil, quidā vero medio modo locuti ſunt, quędam â nobis ſciri, & quædam ignorari. Qui omnia ſciri voluerunt fuere Academici, qui omnia circulo fieri & cognoſci exiſtimabant de quibus in hoc te. 6. Philoſophus mentionem facit. Alĩ verò negātes ſcire, bipartiti ſūt: quorum alia pars voluit iccirco omnia ignorari, qm̄ res erāt C in quodam fluxu & motu perpetuo, ita vt ab intellectu non poſſent percipi, & fuit huiꝰ opinionis Heraclitus, atq̄ illius ſectatores. Quos confutat Metaphyſicus. Qui verò idē probabant logicis rationibus, bipartiti rurſus ſunt, vel.n. Sophiſtice id agebant, vt Mennon, Hippias, Protagoras, Euthidemus, Dioniſodorus, atq̄ alĩ, de quibus perſæpe meminit Plato in ſuis dialogis, De quorum gre-

ge, fuere argumenta illa confu- D
tata in proœmio. Alĩ autē hoc probarunt rationibus peccantibus in materia tm̄, vt pote qui vel falſam propōnem accipiebāt pro vera, vel ſine diſtinctione loquebant. Tales profectò ſunt rationes, qualis eſt hæc, qua vtūtur hi, qui dicunt nihil ſciri, quos Ariſt. non aliter nominat in tex. Ita q̄ iā ſatis conſtat, non eoſdē confutari in hoc loco, & in proœmio: ſed Sophiſtas ibi, cæteros hic. Horum autem ratio peccabat in materia, E
dū ſic ratiocinabantur. diciſte ſcire concluſionem ex prędmiſſis, quærimus an illæ ſint notę, an potius ignotę? Si ignotæ, ergo & concluſio. ſi notæ, igitur per demonſtrationem ex alĩs, & illę rurſus ex alĩs. Quare vel in infinitū abibimus, quod abſurdum eſt: vel tandem ad duo principia deueniemus non demonſtrata, & per conſequens ignota, ex quo fit nihil ſciri. ecce q̄ hoc argumentum, peccat F
vitio materiei, nempe, quia falſum aſſumit, qđ eſt nihil ſciri, niſi demonſtretur, cum tm̄ principia ſciantur meliore diſpoſitione q̄ ſit ſcīa demonſtratiua, quę diſpoſitio, intellectus dicitur. Præterea nota, q̄ rationes Sophiſticę deſtruētes ſubiectū, & præſertim ſi fuerit ſubiectū partiale, poſſunt ī arte deſtrui, dummodo non procedant illæ rationes ex his quæ contraria ſunt principĩs ſcientię. Quibus poſitis

G poſitis dicerem: Ariſtotelem re
ctè voluiſſe in .1. Phy. tex. 11. q̃
non tenemur ſoluere rationes li
tigioſas, hoc eſt illas quę proce
dũt ex oppoſitis, principiorum
artis. Nam ibi volebat, non te-
neri naturalem ſoluere rationẽ
Antiphõtis, q̃ quadrabat circu
lũ ex oppoſito principio Geo-
metrię, dicẽte q̃ cõtinuũ põt ex
diuiſiõe abſumi, cui⁹ oppoſitũ
dicit Geometra. Verũ & ſi So-
phiſticæ erant rationes confu-
tatę in proœmio, illę tñ non vte
H bantur principio cõtrario huic
ſcientiæ. Rurſus argumentum
q̃d deſtruit in hoc te. 6. peccat
ſolum in accipiẽda propoſitio-
ne falſa, q̃ omnis ſciẽtia ſit per
demõſtrationem. Hinc ſolutio
naſcitur, propoſitæ cõtradictio
nis. Verum, quoniam à princi-
pio in referendis antiquorum
opinionibus de ſcire, tres vete-
rũ adduximus ſententias: qua-
rum duæ iam ſatis cõſtant, hoc
ẽ, quę dixit omnia ſcire, & alia,
I quę voluit, oĩa ignorari: media
vero nondũ explicata eſt. Qua-
re, illud perpende, tertiam hanc
opinionem voluiſſe Platonẽ in
Theeteto, & Menone, & alĩs in
locis: qui ea tantum ſciri aſſere
bat, quorũ habemus reminiſcẽ-
tiam. Eandem voluit Ariſtot.
hoc eſt, quædam tm̃, nõ oĩa ſci-
ri, ſed q̃ nouiſſimè à nobis co-
gnoſcuntur. Quamobrem diffe
rentia horũ tm̃ eſt, q̃ Ariſt. vult
ſcĩam eſſe nouam, Plato, remi-
niſcentiã ponit. Differentia or-
ta eſt ex varietate fundamẽto- K
rum. Siquidem Ariſt. vult ani-
mam noſtram eſſe coeuam cor
pori, Plato vult ipſam eſſe cor-
pore antiquiorem, & ante cor-
pus creatam à Deo, in quo ſta-
tu ſortita eſt cognitionẽ et ſcien
tiam omnium. Accedit q̃ intel
lectus ſm Ariſt. nobis dat⁹ eſt,
tãquã tabula raſa, ſm Pla. verò
datus eſt nobis ornatus ideis.
Hæc ſunt, quæ differentiam fa-
ciunt, niſi velimus eẽ cum illis,
qui vtranq̃ viam nitũtur con-
ciliare. Sed de his Metaphyſi- L
cus agit, nos vero hæc hactẽ⁹.
Illud non eſt prætermittendũ,
ſcientiam nouam ex Ariſtote-
le, fieri ex præcognitione qua-
dam & anticipatiõe, nec ob id
ſequitur, vt ſcientiam Platonis
imitetur, quæ item prę exiſtens
dicitur cognitio, cum ſit remi-
niſci. Nam ex hoc differunt, vt
ſcribit Auerr. cõ. 3. huius primi
lib. q̃ præexiſtens cognitio &
ſcientia apud Ariſt. eſt in poten
tia eadem cum ſcientia acqui- M
ſita: contra vero reminiſcentia
eſt eadem numero, et actu cum
ſequenti.

CONT. XXX.

SENTIT Philoſophus hoc Tex. 6.
in loco circulum non poſſe da-
ri, cum tñ circulum conceſſerit
in multis alĩs locis. Nam in te.
30. docet ex Sphęricitate Lunę
concludi poſſe incremẽtum ſui
luminis, & ex luminis incremẽ
to Sphæricitatem. item poſſu-
mus demõſtrare q̃ planetæ p-

pè

A pè ſunt, pèr id ꝙ non ſcintillãt, & ꝙ non ſcintillant, per id qđ propè ſunt. hoc autem non fit, niſi concluſio efficiat præmiſſa, & altera præmiſſarum concluſio, talis aũt ſyllogizãdi modus circularis eſt. Præterea eſt Ariſt. in. 2. Poſt. te. 15. vbi ait Entia circularia, circulo demõſtrari debere: eſtq; ibi exemplũ de pluuia & terra madida: nã ex terra madida pluuiam demonſtramus, & ex pluuia terrã madidam. Item. 2. Phyſic. tex. 30. ſanitas eſt cauſa exercendi, & exercitatio ſanitatis: q̃re ſi cauſæ ſunt vicisſim, circulus videtur expreſſe. Sed in. 2. Priorum cap. 5. 6. & 7. vbi differit de circulo demonſtrationem circulare admittit in omnibus figuris. Accedit ꝙ in p̃dicamentis ca. de Qualitate, circulum videtur concedere in definitione qualitatis & qualis, nam qualitatem per quale definit, mox quale p̃ qualitatem. Quod etiã videtur C voluiſſe Porphirius ca. de Specie, cum genus dicat explicari debere per ſpeciem, & ſpeciem p̃ genus: qm̃ hęc relatiua ſunt.

SOLVTIO.

CIRCVLVS apud Ariſt. in libris Logicis poteſt accipi, & in forma & in materia ſyllogiſtica. in forma omnino dari poteſt, cum ea ab omni materia ſeiungitur: & ratio eſt, quoniam hæc forma non procedit p̃ cauſas ſimpliciter, ſed p̃ qđlibet faciens illationẽ. Itaq; Prioriſticus ex A. concludit B, & ex B. concludit A. non. n. adſtringitur conditionibus demonſtratiuis, quæ circulum impediũt. Adde, ꝙ circulus in materia duplex eſt, vel definitiua, vel demr̃atiua, definitiua vt cũ ſubiectum, p̃ formã, & forma p̃ ſubiectum definimus, & hic circulus poſſibilis eſt, qm̃ variatur ratio, nam in vna harum dẽ finitionũ procedimus ex notis nobis in alia ex notis naturę. demõſtratiua materia, adhuc duplex eſt, vel ſimplr, vel in communi ad oẽs ſpẽs demr̃onũ, & hæc eſt materia neceſſaria. prio re mõ circuli⁹ impoſſibilis ẽ, cũ ſit impoſſe imaginari A. eẽ cãm ſimplr B. & B. eẽ cãm ſimplr ipſius A. at ſcđo mõ nõ eſt ipoſſe, vt. v. g. ꝙ A. ſit cã B. & B. ſit effectus ipſius A. vel etiã ꝙ A. ſit cã efficiẽs B. & B. ſit cã finalis ipſi⁹ A. ímo tales demr̃ones ſunt neceſſarię vt fiat regreſſ⁹ adeo neceſſarius ĩ philoſophia naturali, ĩ q̃ effect⁹ ſunt nobis notiores cauſis. His iactis dicimus, nõ eẽ Ariſt. ſibi cõtradictoriũ, licet in te. 30. dicat illa duo exẽpla iã citata dẽ planetis & Luna ı nã ibi cõcedit circulũ in demr̃one qa & pp quid, nõ in demr̃onẽ ſimplr, q circulus ẽ regreſſus, & nõ circulus ille quẽ hic negamus. Hic. n. negam⁹ circulũ tm̃ in demr̃onẽ ſimplr, ſimiliter dicatis ad exẽplũ de pluuia et terra madida, nã hæc ſunt inuicẽ cãæ in diuerſo genere, non aũt ſimplr.

D E F

terra

G terra.n.madida eſt cauſa materialis pluuię, pluuia ẽ cauſa efficiens terrę madidæ. Item ſanitas eſt cauſa finalis exercitationis, exercitatio vero efficiens ſanitatis. quare hęc faciũt regreſſum in materia neceſſaria, non autẽ circulũ in materia demonſtrationis ſimpliciter. De ſyllo vero circulari ratio nulla ẽ, qm̃ ſi forma ſyllogiſtica dictum eſt poſſe admitti. Cũ vero dicitur in qualitate & quali feciſſe circulum Ariſt. dicendũ eſt, illum
H eſſe definitionis, immo potius deſcriptionis, non autem demõſtrationis: item fit variato ordine quo ad nos & quo ad naturam. Nam cum deſcribitur qualitas ex quali, procedimus à notioribus nobis, cum vero quale ex qualitate ꝓcedimus à notioribus naturę: ſicq; euitamus circulũ. Idẽ ẽt poſſet dici de Relatiuis apud Porph. vt ſunt Geus & Spẽs: nã Auicenna cõceit definiri circulo relatiua vicisſim, ſed Auer. in Paraphraſi
7. Met. negat hũc eſſe circulum, quoniam non concedit vnũ relatiuorũ eſſe cauſam alterius et econtra: qđ eſt neceſſarium, vt fiat circulus. Patet ergo circulũ poſſe dari: in forma, & in materia etiã demonſtratiua cõi, q̃ eſt cauſa & cauſatum, ſed tunc dici debet regreſſus. in materia autem demõnis ſimpliciter id non poteſt fieri, & ob hoc dixit Ariſt. in hoc tex. circulo autem ꝙ impoſſibile ſit demonſtrare ſimpliciter planum &c. K

CONT. XXXII.

DEMONSTRATIONEM Tex. vult Ariſt. conſtare notioribus „ ſimpliciter tan um, non autem „ nobis, ſuper illis verbis, ſi vero „ ſic non eſſet vtiq; ſcire bene definitum, ſed duplex. &c. id autem videtur oppoſitũ ei quod voluit in tex. 30. vbi ſcire diſtinguit in quia, & propter quid. Conſtat autem ſcire quia, fieri ex notioribus nobis, cũ ab effectu procedamus: propter quid L vero fit ex notioribus, naturæ cum procedamus à cauſa.

SOLVTIO.

OMMISSA quæſtione illa vtrum demõ quia ſit demonſtratio quę examinanda eſt ſuper te. 30. ſiue cõ. 95. in q̃ Auerr, diſſentit ab Auicenna, volente demõnem quia, nõ eſſe demõſtrationẽ, de quo etiã mẽtio eſt in quæſito demonſtratiuo. 6. dico ad præſentem contradictionem, ꝙ Ariſt. hic vult ſciẽtiam fieri ex naturæ notis tantũ, qm̃ M hic diſputat de demõne ſimpliciter, ꝙ circularis eſſe non põt. non negaret tñ demõnẽ quia eſſe demonſtrationem, licet fiat hæc ex notioribus nobis, accipiendo demõſtrationis nomen in ratione cõi analoga. Quare Ariſto. 1. Poſter. 30. diſtinguens demõſtrationem pro ſyllo neceſſario, in rõne analoga, eã ſecat in demonſtrationẽ quia & propter quid: nunc vero cum ſermonem habeat tantum de demon-

A demr̃onẽ ſimpliciter, quã definiuit in te.5. dicens eã facere ſcientiã ex primis, veris, immediatis &c. ob id, eam vult conſtare ex notis naturæ. Idem ẽt voluit Themiſt. qui in.2. Poſt. cap.30. appellat demr̃onẽ quia ſyll'm, nã ibi cõparat demr̃onem quia ad demr̃onem perfectam, in cuius comparatione potius ſyll'us eſt q̃ demr̃o. &.1. Poſte.cap.4. demr̃o inquit nõ ſubmittit ſeſe cognitioni humanę, ſed naturę. qm̃ per demr̃onem eam vult q̃
B facit ſcire ſimpliciter. & eſt ac ſi dicamus, Accidentia nõ eſſe entia, ſumẽdo Ens pro priori analogato, nam tale non eſt niſi ſubſtantia: & tamen accidentia ſunt entia in rõne cõi analoga. Sic demr̃o quia non eſt demr̃o, hoc ẽ illa quæ dr̃ ſimpliciter ex naturę notis: & tñ demr̃o quia eſt demr̃o, pro ſyll'o demonſtratiuo analogice accepto, qui eſt ſyll'us procedens ex neceſſar̃ijs, ad differentiam Topici & So-
C phiſtici. p hac materia eſt Auer. 1. Poſte. cõ.95. & quæſito.6.

CONT. XXXI.

Cõ. 23. VVLT p pars ſit prior ſm cognitionẽ apud nos & naturę poſterior: vniuerſale vero ſit poſterius nobis & pr⁹ naturę. Oppoſitũ voluit.1. Ph.4. &.1. Poſt. cõ.12. vbi vult totũ ẽ nobis notius ſuis partibus, et ẽt vl'e, cum ſit totum, eſt notius nobis. item in Proœmio huius libri dixerat vniuerſale eſſe notius ordine doctrinæ.

SOLVTIO. D

SCIENDVM p inductio procedit à partibus ad totũ, hoc ẽ à particularibus ad vl'e, vt ſcribitur ab Ariſt.2. Priorum &.1. Topic.cap.10. &.1. Poſt. tex.33. quæ quidẽ particularia primũ occurrunt nobis, q̃ ipſum vniuerſale, qm̃ intellectus non põt intelligere deficiente cognitiõe particularium, quæ ſenſibus apprehenduntur. Quo ſtante dicas, verum eẽ in adductis locis, H vl'e, eſſe notius nobis, q̃ minus vniuerſale ordine doctrinæ, at E hoc in loco vult cognitionẽ per inquiſitionem, hoc eſt ex inductiõe, in qua procedimus à particularibus ad vniuerſale, dico in ſumma, p hic comparat particulare, vl'i, ibi vl'e magis ad minus. Quod ſi quis diceret, oppoſitum voluiſſe Auer. in.c.12. qđ particulare & vl'e non ſunt inuicem comparanda, ad hoc dicendum, p non ſunt cõparanda reſpectu eiuſdẽ potentię iudicantis: tñ ſm ordinẽ exiſtendi, hoc F poſſunt: nam hic dicit ſingularia primum eſſe cognita q̃ vniuerſale: non autem hæc comparat, reſpectu determinatę virtutis cognoſcentis.

CONT. XXXII.

HABET com. p demõſtratio ſimpliciter fit ex his quæ nota naturæ ſunt. Oppoſitum videtur voluiſſe.1. Poſter. com.7. vbi ait, demonſtrationem ſimpliciter nobis tribuere cauſam & eſſe. Quo poſito videtur eſſe

G dicendum, ꝙ demonſtratio ſimpliciter, conſtet ex naturę & nobis notis. Idem voluit in proœmio Phy. idem & in cō. 95. primi Poſt. in Epit. de demonſtratione, & in quæſitis.

SOLVTIO.

OPORTET ſcire, hoc in loco intelligere Auer. non abſolute et tantum, demonſtrationem conſtare ex naturæ notis, ſed p̄ comparationem ad demonſtra-
H tionem quia. Nam hic exponit Ariſt. dicentem, nō oportere diuidere demr̄onem in eam, quæ fit ex nobis cognitis, & in eam quæ fit ex notis naturæ: quoniā non datur ſciētia ſimpliciter ex nobis notis tantum. Ex quo patet, ꝙ demonſtratio ſimpliciter ī ſe & abſolute ſumpta, ex his p̄ficitur ac conſtat, quæ nobis & naturæ cognita ſunt, & ſic procedunt authoritates adductæ: hic vero dicit eam conſtare ex naturæ notis, quæ conditio ſuf-
I ficit vt diſtinguatur à demonſtratione quia. Et hoc quod voluit Auer. hic, aſſeruit etiam Lucidiſs. Themiſt. cap. 4. dum inquit, demonſtrationē nō ſubīcere ſeſe viribus ingenīj noſtri, ſed tenere viam ad veritatem: hoc eſt, non procedere ex nobis notis, ſed naturæ. Quod quidē non eſt audiendum ſimpliciter, vt fecit Auicenna: qui hac ratione motus & alīs conſimilibus exiſtimauit demonſtrationem quia, non eſſe demonſtrationem. Cuius opinionem confutat Auerr. in quæſitis, & primo Poſt. c. 95. Nam demonſtratio, vel vniuocè accipitur, vel analogicè. Primo modo eſt ſyllogiſmus cōſtans ex cauſis, alio modo eſt ſyllīs conſtans ex neceſſarīs. Itaq; demr̄atio quia, licet non ſit vniuocè demonſtratio, cum fiat à poſteriori & non per cauſam, attamen fit ex neceſſarīs, et ſic demonſtratio eſt, licet in ſecūdo gradu analogiæ: quod profectò latuit Auicennā, qui abſolute arbitratus eſt, eam nullo pacto demonſtrationem eſſe dicendam. Sed de hac re alibi diſſerendum venit. K L

CONT. XXXIII.

NON longe à principio huius commenti Auerr. negat demonſtrationem ſimpliciter poſſe habere locum in regreſſu, qm̄ inquit, non poteſt contingere reciprocatio demonſtrationi ſimpliciter ſecum ipſa, aut cum alia demr̄onis ſpē. Ecce ꝙ in regreſſu demr̄o ſimplr̄ non dabitur, ſi nō pōt reciprocationem facere cū aliqua demr̄onis ſpecie. Oppoſitum habet̄ in Epit. Logicis cap. de demr̄onē vbi dicit, ſi cā & effectus cōuertantur, fieri ab effectu demonſtrationē quia, à cauſa vero demr̄onem ſimplr̄. Cō. 24. M

SOLVTIO.

VERBVM illud ſimpliciter, apud Auerr. mō ſonat id, quod potiſſimum à Latinis dicitur, modo vero id quod ſimplex & vnicum eſt, ſignificat, quod alibi notatum etiam fuit. cum ve-

A ro in regreſſu negat dari demõ-
ſtrationẽ ſimpliciter, potiſſimã
intelligit: et ratio eſt, qm̃ regreſ-
ſus inuentus eſt, vt ex effectu no-
to, ignota cã concludatur: at de-
mr̃o potiſſima habet cãm ęquè
nobis, & naturę notam, itaq; in
ea ceſſat omnis cauſa regredien
di. Cũ vero in Epit. Logicis ſcri-
bit Auer. à cã conuertibili fieri
demr̃onem ſimpliciter, intelli-
gas verbum ſimplr̃, pro demr̃o
nẽ cauſę tm̃, hoc eſt, demr̃onem
dantem quęſitũ vnum ſimplex,
B quod eſt ipſum pp̃ quid, ad dif-
ferentiã potiſſimę, q̃ dat duo q̃-
ſita, hoc eſt cauſam & eẽ, vt ſcri
bitur in Epit. Logicis cap. de de-
mr̃one, in q̃ſito. 2. 3. 8. & 1. Po-
ſte. com. 7. & 95.

CONT. XXXIIII.

Tex. 6. VIDETVR Ariſt. ĩ hac par
te ponere differẽtiã inter demõ-
ſtrationẽ & ſcĩam demr̃atiuã,
qm̃ ſeorſum probat vtranq; fie-
ri ex neceſſarijs. Sed in te. 5. de-
finiens demr̃onẽ, eam appella-
bat ſcĩam demr̃atiuam, in illis
C verbis ⸢ Si itaq; eſt ſcire vt po-
» ſuimus, neceſſe eſt ſcĩam demõ-
» ſtratiuã &c. ⸣ item q; hęc idem
ſint, conſtat legentibus tex. 26.
21. lib. Poſter. Vbi ſic ſcriptum
» eſt ⸢ de ſyllo igitur, ac demr̃o-
» ne, & quid vtrumq; eſt, & quo
» modo fit, manifeſtum, ſimul ve
» ro & de ſcĩa demonſtratiua, idẽ
» enim eſt. ⸣ habes enim hęc duo
idem eſſe.

SOLVTIO.

DICERET Alex. et Philo-
ponus, vterq; in. 1. Priorũ cap. 1. D
demr̃onẽ idem eſſe re & ſubie-
cto cũ ſcĩa demonſtratiua, qm̃
qui vnã habet, aliam ẽt neceſſe
eſt habere. Etenim demr̃atio eſt
cauſa ſciendi, ſiue efficiens, ſiue
organica. Cum hoc tñ ſtat, vt
hæc differant ratione, hoc eſt vt
habitus & id qd̃ puenit ex ha-
bitu, nã demr̃atio eſt habitus,
ſcientia eſt fructus et prouentus
illius habitus. Quam diſtinctio
nem non ignorabat Ariſt. cũ in
primis verbis primi lib. Priorũ
dicebat, ⸢ primũ dicere circa E
quid & cuius intẽtio eſt, qm̃ cir »
ca demr̃onẽ, & ſcĩę demonſtra- »
tiuæ ⸣ contradictio itaq; nulla »
eſt, cum hoc in loco hęc duo ra-
tione diſtincta intelligant̃, alibi
vero vt idẽ ſunt re, atq; ſubto.

CONT. XXXV.

DEFINIENS Ariſ. dici de
omni, vult ipſum eſſe, cum p̃di- Tex. 8.
catũ ineſt toti ſubiecto ac ſemp̃,
ita vt duę cõditionis ſint illi ne-
ceſſarię, & vniuerſum ſubiectũ
& totum tempus. Oppoſitũ ha F
betur. 1. Priorũ ca. 1. in fine, vbi
definiens dictũ de omni, inquit
ipſum habere vnam tm̃ condi-
tionem, q; prædicatum inſit cui
libet ſubiecto, nihil autem de tẽ
pore eo in loco mẽtionem facit.

SOLVTIO.

DICI de omni, à ſyllogizã-
te & à demonſtratiuo conſide-
ratur, ſed ratione diuerſa. Cũ. n.
ſyllogizans in generali, non ſe-
ſe adſtringat magis rei neceſſa-
riæ quàm probabili, hinc patet

G ñ ipſum

G ipſum velle dictum de omni, in ratione magis communi, q̃ faciat demõſtrator, cuius munus eſt, ratiocinari ĩ re neceſſaria. ob id itaq; Philoſophus, cõſiderãs in lib. Priorũ dictum de omni, vti forma eſt et regula perficiẽs ſyllos affirmatiuos primæ figuræ in quacunq; materia, vnam tm̃ illi tribuit conditionem, quę eſt, totum ſubiectũ: demõſtrator vero cum velit ſolum id qđ eſt neceſſarium, & neceſſarium illud ſit ꝙ ſemper eſt, & in quo
H libet ea de cauſa vult dici de oĩ præſſius, & duabus conditionibus limitatum, adeo vt dictum de omni demonſtratiuum non repugnet ſyllogiſtico, ſed illud reddat perfectius.

CONT. XXXVI.

Tex. 9. DISTINGVIT Perſe Ariſto. ĩ quattuor ſignãtiões tm̃, q̃ ſunt, prima vbi prædicatũ definit ſubiectum. 2. ĩ qua ſubiectũ definit prædicatum, 3. ſubſtantię ſingularis. 4. eſt cauſarũ quæ
I dant propter quid, at quinto li. Met. tex. 14. agens de eo qđ per ſe eſt, videtur afferre alias ſignificationes, vt eſt illa, per ſe dicũtur, quæcunq; ſignificãt figuras prędicationũ. item per ſe ſunt, quorum veritas demõſtrari poteſt. præterea per ſe, aliud actu, aliud potentia: de quibus nihil in hoc loco tractauit. Poſtremo & Themiſtius qui aliam explicat ſignificationem per ſe, vt licet videre apud ipſum. 1. Poſte. cap. 10. quæ ita ſe habet, nam accidẽtia quæ ita eorum ſubiectis K inſunt, vt non alĩs prius conueniant, ſunt per ſe, vt ſuperficiei ineſt color. quam ſignificationẽ fuſius explicat idem Themiſt. ſecundo de Aĩa ca. ſuo. 22. ſiue in tex. 66. Accedit quod auget cõtradictionem, ꝙ Ariſto. 5. Meta. 13. agens de per ſe, agit etiam de ſuo oppoſito, quod eſt per accidens, quod non facit hoc in loco, aut ſi id facit, obiter tantum id feciſſe videtur.

SOLVTIO.

DICI poteſt, non eſſe neceſ- L ſarium, vt in diuiſione quæ fit p enumerationem eorum, q̃ ſunt à nobis conſideranda, omnia ẽt referantur, quæ non faciunt ad propoſitum noſtrũ. Vnde Ariſ. enumerans hic, ea quę p ſe ſunt, nullam prætermittit ſignificationem demr̃oni neceſſariam, qđ ſi plures ſint modi dicẽdi p ſe, hoc nihil refert, cũ illi ad demonſtrantem non attineãt. Nã omnia colligere p enumerationem interpretis munus eſt, po- M tius q̃ authoris. Cum vero dicitur, non agi hoc in loco de eo quod eſt per accidens, id conſtãtiſſime eſt negandum, nam inquit, omnem propoſitionẽ eſſe per accidens, quæ non erit per ſe in primo, aut ſecundo modo. Item in fine text. cauſam perſe mortis inquit eſſe iugulationẽ, cauſam vero corruſcationis per accidens, dicimus eſſe ambulationem. Si vero diceretur hoc fuiſſe obiter & ex incidenti, dictum,

A ctum, & tamen in.5.Met. diſtinguit Ens in p ſe & per accidens, dicimus conuenire Metaph. diſtinguere hæc duo, tanquã partes Entis, quod illi eſt ſubiectũ: at demonſtrator conſiderat per ſe prío id qđ eſt per ſe, per accidens vero, quod non eſt per ſe, quare non tantum Ariſ. potuit, ſed etiã debuit, obiter agere de eo quod eſt per accidens.

CONT. XXXVII.

Tex. 9. VVLT Ariſtot. in hoc loco ſubiectum definire prędicatum
B in.2.modo dicẽdi perſe.v.g.naſus definit ſimum, & numerus definit par vel impar: Oppoſitum videtur voluiſſe.1. Poſter. te.35.vbi colligitur ab omnibus definitionem prędicari de definito,nam ſi hoc eſt,non videtur ſubiectum poſſe definire prędicatum, quoniam ſic fieret prędicatio pręter naturam. Eſt.n.prędicatio præter naturam cũ ſubiectũ eſt quid prædicati: & ob id Themiſt. eo in loco, caue inquit, ne vtaris propoſitionibus
C incõditis & præter naturam in demonſtrando.

SOLVTIO.

POTEST ea afferri ſolutio, q̃ ſubiectum in.2.modo dicendi perſe, non eſt definitio prędicati, ſed pars eius definitionis, hoc eſt, ſubiectũ ponitur in definitione prædicati: nec propterea ex eo fit violentia aduerſus eam regulam, quæ vult q̃ definitio prędicetur de definito prędicatione naturali: cum hæc intelligat̃ de tota, atq; integra de- D
finitione. Quod autem ſubiectum in ſecũdo modo per ſe ſit pars definitionis prædicati, & non tota definitio, inde patet, q̃ definitio nõ poteſt vnica dictione aut termino exprimi, quare ſubiectũ cum vnica ſit uox, vel terminus, non poteſt eſſe tota p̃ dicati definitio: nemo enim ſanus diceret numerum eſſe definitionẽ paris, vel naſum ſimi. Præterea ẽ & locus apud Auer. 7.Met.cõ.18.vbi ait, ſubiectum eſſe veluti venus in definitione E
paſſionis: hinc patet ipſum eſſe partem definitionis, non autem definitionem, ſed et aliter dicere poſſumus q̃ definitio illa ſemp̃ p̃dicatur, quæ formalis eſt, hoc eſt quæ largitur quod quid eſt rei proprie dictum. at cauſalis vocata, quæ dat propter quid, ea poteſt tam ſubĩci, quam prędicari. Cum vero dicimus ſubiectum definire accidens proprium, id intellige de ipſa cauſali definitione, quoniam naſus
non eſt forma ſimitatis, nã ſub- F
ſtantia non poteſt eſſe forma accidentis, at naſus eſt cauſalis ratio, ſiue materia ipſi⁹ ſimitatis, & iccirco definitio huiuſmodi poteſt ad libitũ cuiuslibet ſubĩci & prædicari. Dicimus enim definiendo Eclypſim cauſali definitione, à fine ſumpta, Eclypſis eſt terræ interpoſitio, dicim⁹ etiam ob terræ interpoſitionem eſſe Eclypſim. nam cum hæc ſit cãlis definitio Eclypſis poteſt

G teſt et ſubñci & p̃dicari, vt colligitur ex multis exemplis ſecundi libri Poſte. Formalis vero definitio cum dicat quid res ipſa ſit, neceſſe eſt, vt ſemper prædicetur: quocirca naturalis erit ꝓpoſitio, quę dicit Homo eſt animal rationale mortale: quę vero ait, animal rationale mortale eſt homo, ea cenſenda eſt prę-
ter naturam. Amplius tu diligenter pondera, ꝙ Ariſtotel. 1. Poſte. tex. 35. iam citato non dicit expreſſe definitionē nō poſ-
H ſe ſubñci ſuo definito: qd volui dixiſſe, vt ſcires id potius fuiſſe ab expoſitoribus dictum, quā ab Ariſt. Præter aūt dictas ſolutiones, addo illam faciliorem cę teris, ꝙ ſubiectum licet definiat prædicatum in. 2. modo dū tamen definit efficitur prædicatū & ipſum: v. g. naſus, licet ſit ſubiectum in propōne dicente, naſus eſt ſimus vel cōcauus: dū tñ definitur ſimitas, efficitur prædicatum, nam dicimus, ſimitas eſt naſi curuitas. & ſic remanet
I ſemper illeſa regula, ꝙ definitio & ſingulæ eius partes prędicantur de definito.

CONT. XXXVIII.

Tex. 9. OMNIA, inquit Ariſt. ſunt per accidens, quæ neutro modo prædicātur, hoc eſt, quę nō ſunt in. 1. vel ſecundo modo dicendi per ſe. Oppoſitum videtur habere in hoc eodem tex. quoniā præter duos modos dicēdi per ſe, enumerat tertium, & quartum modum: quo modo ergo hi duo reliqui erunt per ſe, ſi per K accidens vocat quicquid nō eſt in primo vel ſecundo modo?

SOLVTIO.

SCIRE oportet, primum et ſecundum modum dicendi per ſe tantum eſſe propoſitiones: nam tertius conſiderat ſolā exiſtentiam particularium ſubſtātiarum, et quartus cōſiderat dependentiam effectuum ab eorū cauſis. ob id Ariſt. agens de propoſitionibus per ſe, eas vult eſſe vel in primo vel in ſecundo modo, cæteras vero ex accidenti. L

Quę vero ſunt in tertio, & quarto modo, nō ſunt propōnes, ſed exiſtentia ac dependentia rerū: & hęc ſolo fauet ēt Diuo Thomæ, volenti. 4. modū pertinere ad demōnem ſimpliciter. At qui tenent oppoſitam ſententiā vt Auerr. & Them. & Philoponus, dicerēt, per ſe accipi modo fuſius, modo præciſius: fuſius pro eo quod competit quartū modis preſſius vero, pro eo qđ propriè concernit primum, & M ſecundum modum dicendi per ſe. In qua ſignificatione proprie dicta, ea intelligerent verba in tex. {quęcūꝙ neutro modo in- ,, ſunt, accidentia ſunt, vt muſicū ,, aut album in animali.}

CONT. XXXIX.

ACCIDENS pticulare vult Tex. 9. de ſubiecto prædicari, nam hoc album prædicatur de Socrate. Oppoſitum habuit in ante prędicamentis, cap. de his quę ſunt in fine, vbi ſimpliciter inquit indiuidua

A diuidua de nullo prædicari: & tamen regula intelligitur eo in loco tam de indiuiduis accidentalibus, q̃ etiã ſubſtantialibus.

SOLVTIO.

INDIVIDVA vel ex ſubſtantię genere ſumuntur, vel ex prædicamentis accidentium. Si ſubſtantialia ſint, ea vel pronominibus oſtenſiuis indicantur, vt ſi dicas hic lapis, hoc lignũ, vel nominibus proprijs vt Socrates, Plato, Callias. Quę vero accidẽtalia ſunt, ea vel in cõ-
B creto accipimus, vel in abſtracto: in concreto ſi dixeris, albũ, iuſtum, grammaticum: in abſtracto vt albedo, iuſtitia, grammatica. Pręterea, ſcias prędicationem aliam eſſe de vno, aliam de pluribus, & quæ de vno eſt, vel eſt naturalis, vel præter naturam: naturalis in qua ſubiectum differt à prędicato, pręter naturalis in qua ſubiectum non differt à prædicato. Quibus conſtitutis, dicendum eſt ad contra-
C dictionis formam, q̃ Ariſ. dum inquit hic, indiuiduum accidentale poſſe prædicari, intelligit de vno nõ pluribus, & quidem prædicatiõe naturali, & hoc de accidente concreto eſt audiendum, cum vero alibi dicitur indiuiduum de nullo prædicari, id intellige de ſubſtantiali & accidente abſtracto, nam Socrates de nullo naturaliter prædicatur, item hæc albedo, vel hæc iuſtitia. Ex quo facile innoteſcũt illæ regulæ, prima indiuiduum ſubſtantiale & nomen propriũ D
vt Callias, de nullo naturaliter prædicatur, præter naturã vero de vno poteſt prędicari, hoc eſt de ſeipſo: nã dicitur Callias eſt Callias. ſecũda eſt, indiuiduum ſubſtãtiale de ſignatum pronomine oſtẽſiuo, vt hic homo, hic lapis poteſt de vno naturaliter p̃dicari, nã dicim⁹ Plato eſt hic hõ. tertia eſt, indiuiduum accidentale concretũ, vt hoc album põt de vno naturaliter p̃dicari vt dicente me, Plato eſt hoc albũ. quarta eſt, indiuiduum acci- E
dẽtale abſtractũ, vt hęc albedo nõ põt naturaliter p̃dicari ſed p̃ ter naturã de vno, hoc eſt de ſeipſa prędicaſ, qm̃ dicimus hæc albedo, ẽ hęc albedo. Ex his cõcorda oĩa loca, quę vñr oppoſita, nec tñ ſunt: & ſunt hęc, locus Porphirñ in cap. de genere, vbi ait ſingularia oĩa de vno prædicari: qd̃ ẽt reppetit in ca. de Specie. Ariſt. vero in ante p̃dicamẽtis, vult ſingularia de nullo prędicari in cap. de Subſtantia, itẽ F
de ſubſtãtijs indiuiduis loquẽs, vult eas nullam facere p̃dicationẽ. Sed. 1. Prio. ſect. ſcda, cap. de copia propõnum, diſtinguit indiuidua ſubſtantiæ, & accidentium ex qua partitiõe facile aſſumitur concilij ratio.

CONT. XL.

AVERROIS explicans ea quę obſcure habet Ariſt. in tex. 9. in quo continentur quattuor modi dicẽdi per ſe, circa primũ Cõ. 30.

G illud animaduertit, ꝙ primus modus per ſe eſſe pōt, vel vbi p̄dicatū eſt definitio ſubiecti, vel vbi prędicatum eſt pars definitionis illius: cum vero pars eſt, id quattuor modis contingit, nā vel genus ipſum prędicatur, vel differentia vel pars generis, vel pars dr̄iæ. Oppoſitū colligi videtur. 7. Met. c. 42. vbi commentator ſcribit, ꝙ dr̄ię quę ſunt ante vltimam, potentia continent in definito, quod etiam dixit. 8. Meta. com. 6. nam cum ibi velit
H Auer. dr̄iam non vltimā eſſe potentialē, patet ipſam etiā diuidi poſſe eo modo quo genus diuiditur, & ob id in. 7. Met. c. 43. dicit, ꝙ genus in re nō eſt in actu, vti eſt vltima dr̄ia, ex quo ſequitur in via ipſius differentiā vltimā eē indiuiſibilē, quod etiam rurſus confirmat in eodem. 43. 7. Met. dum inquit, quod ea quę media ſunt ſiter primum genus et vltimam dr̄iā, ſunt quaſi genera, ratio eſt quia ſunt diuiſibilia, at vltima differentia eſt indi
I uidua, vnde dicunt Meta. differentiæ vltimę conceptū eſſe ſimplicem, ita ꝙ, qūo voluit partē differentiæ poſſe prędicari perſe in primo modo, ſi vltima differentia non eſt partibilis?

SOLVTIO.

VLTIMAE differentię latēt nos ex Boethio in li. ſuo de Definitionibus, et diuiſionibus, ob id dicere poſſumus Auerr. hoc in loco voluiſſe partes differentiarū quę ſunt nobis notę, et hæ ſunt differentiæ potentiales, & K quæ ſapiunt naturā generis: vnde Ariſt. 1. Topic. cap. 3. ordinās problema differentiæ illud redigit ad problema generis, dicens differentiam ob id qđ prędicatur de pluribus differentibus ſpecie, eſſe cum genere ordinandam, patet ergo differentias nobis notas, & quæ ſunt in vſu, eſſe genericas non vltimas & conuertibiles, & ob id Porphyr. definiens differentiam in prædicabilibus, eam deſcribit, quæ media eſt, non vltimam, L hoc eſt eam vult inter vniuerſalia collocari, quā ad problema generis reducit Ariſt. 1. Top. ca. 3. ſed & ſubtilius reſpōdere poſſumus, ꝙ oēs differentię habent partes, ſecundum earum nomina quibus vtimur in prędicationibus, definitiuis, verbi gratia, (& eſt exemplum Auerrois in cō. 30. primi Poſt.) punctum eſt in definitione lineæ, tanquam pars differentiæ illius, non. n. pūctum eſt tota lineæ differentia, M nam tota differentia eſt, terminari punctis, quoniam definientes lineam dicimus eam eſſe longitudinē, ſine latitudine, cuius extrema terminantia ſunt duo puncta. Hæc ita ꝙ diuiſio vltimæ differentiæ eſt quo ad vocem non quo ad rem: vnde etiā vltima differentia poteſt diuidi nominibus, cum tamen in re ſit ſimpliciter indiuiſibilis. Quæ reſpōſio ex viſceribus Auerr. hoc in loco colligitur.

Cont.

A CONT. XLI.

Cõ. 31. EXPLICANS Auer. secundum modum docendi per se, vult eum esse quoties prædicatur passio de subiecto, ita vt in definitione prædicati assumamus subiectum, aut subiecti genus, vel eius generis genus, & ita de alijs, dum modo non transcendamus genus illius, de quo est scientia, vel consideratio nostra. Sed videtur voluisse ī quę sito quinto. aliud ab hoc diuersum, nam ibi videtur asserere tã
B tum in accidentibus proprijs, hoc est in eorum definitionibus sumi subiectum, quod latiꝰ etiã videtur voluisse septimo meta. 17. & Aristoteles ibi vult eandẽ sententiam. immo ea est ratio qꝫ subiectum assumitur loco formæ passionis, quod nõ videtur dici posse de genere subiecti, cũ genus sit materia, ex Porphirio cap. de differentia.

SOLVTIO.

PASSIO, cum sit accidens proprium, & carens proprio ge
C nere, necessario debet definiri ꝑ ipsum subiectum, nam simitas ex naso definitur, & par vel impar ex numero, & licet subiectũ sit materia quędam, in qua sunt accidentia, attamen vicem formæ sortitur in definitione accidentis proprij. & hæc vocatur primaria definitio illius accidẽtis, quo modo Aristot. & Auer. loquũtur septimo met. decimo septimo. Verum non tollitur, qꝫ definitione communi, & secũdario dicta nõ possit definiri passio ex genere sui subiecti, & ex genere generis, dum modo non transcendamus limites nostræ facultatis, vt Commentator aduersus Alpharabium digrediẽs in hoc commento 31. interpretatur. de qua re, copiose meminit in quinto quæsito. Ad Porphirium vero, alibi diximus, genꝰ non esse simpliciter materiam, sed materiæ proportionatum: nam simpliciter est forma communis, secundo Physic. commento 91. D E

CONT. XLII.

QVARTVM modum per se, exponens Auer. vult, eum fieri ex causis externis, quæ sunt finis, & efficiens. vbi concludit talem modum non esse vtilem ad demonstrationem simpliciter, vt etiã voluit lucidiss. Themistius in hoc lib. cap. 11. & Philoponus in expositione huius loci. Sed oppositum videtur voluisse (omissis mille locis in secundo poster. 4.) in quæsito demõstratiuo 8. vbi demonstrationem potissimam dixit esse illã, quæ quidditatem Eclipsis concludit per mediũ, quod est causa externa, hoc est causa efficiẽs, Eclipsis. Item est locus secundo Poste. commento 6. vbi ait, formam, & materiã dare quid est, efficiens, & finem pręstare propter quid. cum autem maxime proprium sit ipsius scientiæ demonstratiuæ elargiri propter quid, vt dicitur primo Poster. Cõ. 34. F

tex.

G text. 30. 31. 39. nec non ſecundo phy. 27. ſequitur cauſas extrinſecas eſſe demonſtratiuas ſimpliciter.

SOLVTIO.

SI commẽtum hoc præſens diligenter a nobis conſideretur, & illud etiam, quod ſequitur, conſtabit Auerroym velle diſtinctionem de cauſis externis, ꝙ aliæ ſunt, quæ non conuertuntur cum ſuis effectibus. id enim dicit apertiſſime in hoc 34. aliæ vero ſunt coexiſtentes, hoc eſt,
H quę loco formę rei aſſumuntur cuiuſmodi eſt terræ interuẽtus, qui cauſa eſt Eclypſis efficiens, ſed loco formæ illius accipitur quo modo in alijs eſſe contingit cauſa finalis accipi poſſe in definitione effectus. Qua cauſarum diſtinctione conſtituta, dicendũ erit, cauſas externas non conuertibiles, & non coexiſtentes efficere quartum modũ (quicquid voluerit D. Thomas) & ita nihil vtilitatis afferre demõſtrationẽ
I ſimpliciter, ſed ſolum demonſtrationẽ ſ gni, vel etiam demõſtrationẽ cauſę tantum. Cæterum, cum dicit in 8. quæſito, medium demonſtrationis potiſſimæ eſſe cauſam extra quiddita tem, hoc eſt finalem, vel efficientem de ea intellige, quæ pro forma rei coexiſtit, & ratio huius eſt, quoniam cum demõſtratio perfecta debeat dare omnia rei quęſita, hoc eſt quid, & propter quid, vt dicitur ſecundo Poſter. text. 10. iccirco neceſſe eſt, vt in demonſtrationẽ ipſa, illæ cauſæ K conſtituantur, quæ & internæ ſimul & externæ poſſint appellari. Nam, verbi gratia, animal rationale, quod eſt forma hominis, debet dare quid internum hominis, & propter quid externum (quod vocant cauſale) riſibilitatis, & ob id medium demonſtrationis potiſſimæ tenetur eſſe rõ formalis ſubiecti dãs quid eſt, & ratio cauſalis dans propter quid paſſionis: cui nulla alia eſt ratio, niſi ꝙ cauſæ demonſtratiuæ ſimpliciter debẽt L eſſe aliquo pacto extrinſecæ, vt afferant propter quid, ſed adeo extrinſecę, vt etiam dent ꝙquid eſt, id autem faciunt cum ſunt formales, vel deficientibus illis, quæ loco formalium aſſumuntur. Quæ doctrina arcana mihi eſſe ſolet, deſumpta tamen ex ipſo Auerroe, locis citatis. tu vero hæc viciſſim compara, & diligenter omnia perpende, quoniã ex his cõcilium habes inter Scotum, ac D. Thomam in difficili illa controuerſia de medio termino demonſtrationis ſimplr. M

CONT. XLIII.

PONDERANS Auerr. verba tex. in quodam ſuo propoſito, animaduertit, hanc propoſitionem non veram eſſe, quę dicit, omne per ſe eſſe neceſſariũ: veram tamẽ eſſe, quæ dicit, omne neceſſarium eſſe per ſe. idq; vult aduerſus Alpharabium. Sed mirum id alicui videbitur, cum in tex. 7. & in commento Cõ. 35.

A 28. dixerit Aristoteles & Auer. necessarium in plus se habere, quam per se. Nam quæ dicũtur de omni, ea quidem necessaria sunt, sed non sunt per se, cui⁹ erat exemplum apud Philoponum, ꝙ omnis nix est alba, & Auerr. etiam exemplificabat in eadem re, & in coruo, dum dicim⁹, coruus est niger, & de risu vendentis, & ementis, quæ omnia sunt necessaria, & non per se. Sic videtur male dixisse, ꝙ omne necessarium sit per se. amplius dũ
B negat per se esse necessarium, videtur oppositum ei, ꝙ dicit infra commento 44. & in quæsito 4. vbi vult per se, siue essentiale esse cõditionem magis propriã quàm ipsum necessarium.

SOLVTIO.

PVTABAM ego alias, hunc locum esse omnino deprauatũ in ipsa Auerrois translatiõe, aut etiam mendosum extare originalem verum, cum id plene iudicare non possim, ob Arabicæ
C linguæ imperitiam, dixerim potius Auerroym ĩtellexisse de eo necessario, de quo ẽt ample meminit in quæsito quarto. nam ibi quoddam vult esse necessarium simpliciter simplex, quod demonstrationis potissimæ obiectum est. & hoc est, quod habet tres cõditiones, vt sit de omni, per se, & primum. quoddam aliud communius accipit, quod est id quod semper est. itaq; cũ dicit in hoc commento, non omne per se esse necessarium, intelD lige de eo, ꝙ est simpliciter simplex, nam hæc propositio, quæ dicit, isoceles habet tres, est per se in secundo modo, non tamen habet perfectam necessitatẽ simpliciter, quoniam nõ est prima. Item cum dicit omne necessariũ est per se, pariter id intellige de necessario simpliciter dicto, qm̃ tale cum sit vniuersale primum est etiam per se, & de omni: & sic verificabis in fundamentis Auer. vtramq; propositionem, quæ falsa videbatur, & non est.
E Cum vero voluit Aristote. tex. 7. & etiam Auer. commento 28 & 44. necessarium communius esse eo ꝙ est per se, dicas eos intelligere, de necessario in secunda significatione pro eo, quod semper est: quę significatio communis dicitur, & obiectum omnium specierum demonstrationis, quæcunq; ea fuerit demonF stratio. Tu vero si vis plura de necessario cognoscere, vide quæ grauissimæ, & copiosissime colligit. in quæsito demonstratiuo 4. ibi enim fons est huius disputationis, a quo emanarunt hæc, quæ passim in hisce commentarijs spargit Auerrois.

CONT. XLIIII. Tex. 11.

AGENS Arist. de eo vniuersali, quod appellat primum, & secundum ꝙ ipsum, post eius descriptionem, addit illa verba, per se autem & secundum ꝙ ipsum, idem vt per se lineæ inest punctum, & rectum &c. ex quibus verbis ample colligitur, dici per

G per ſe eſſe idem cũ eo, quod eſt ſecundum ꝙ ipſum. Sed oppoſitum videtur voluiſſe in text. 7. vbi prꝙparans ſe Ariſto. ad explicandas propoſitiones neceſſarias, primum dicit velle agere de omni, deinde de per ſe, & poſtremo de vniuerſali, ex quibus verbis patet philoſophum voluiſſe per ſe differre ab eo, ꝙ eſt ſecundum ꝙ ipſum, nam re vera per ſe eſt res cõmunior, quoniam omne, quod eſt ſecundum ipſum eſt etiam per ſe, & non è
H diuerſo, ꝙ autem ſit propoſitio per ſe, quæ nõ neceſſario ſit vniuerſalis, id Philoponus probat hoc exemplo, quoniam iſoceles habet tres in ſecundo modo dicendi per ſe, quæ propoſitio nõ habet id quòd dicitur ſecũdum, ꝙ ipſum, ſiue vniuerſale, quoniã habere tres vniuerſaliter ineſt triangulo, non iſoceli. Et idem videtur dixiſſe Themiſtius cap. 12. cuius hæc ſunt verba, in initio illius, ſi qua res per ſe ineſt, non ſtatim efficitur, ut ſit vni-
L uerſalis.

SOLVTIO.

HAEC tam euidens contradictio, adeo difficilis eſt habita, vt nemini mirum videri debeat, ſi quot fuere expoſitores, totidem videãtur, & reſponſiones. Nam hæc verba, quæ dicunt per ſe eſſe idem cum eo, ꝙ eſt ſecũdum ipſum; ſic a magno Alberto, grauiſſimo latinorum exponentiũ fuere explicata, ꝙ non intelligat hæc duo eſſe ſinonima, aut etiã reciproca inter ſe, quoniam in K
7. tex. iam dixit oppoſitum, ſed idem hæc duo appellat ob eam tantum rationem, quoniam ſuperiora ſunt idem cum inferioribus, potius quam inferiora cũ ſuis ſuperioribus. Nam animal idem eſt cum homine, magis quàm homo cum animali, ob eam cauſam, ꝙ ſuperiora ſunt de eſſentia inferiorum: at inferiora contingunt ſuperioribus. itaq; cum per ſe ſit veluti genus ad id quòd dicitur ſecundum ipſum, ob id Ariſtot. hoc modo in L
tellexit ea eſſe idem, non autem ſimpliciter. Quæ ſolutio, & ſi a magno interprete proponitur, pace tamen illius mihi ſubtilior videtur, quàm in hoc loco neceſſaria. Nam quorſum Ariſtot. dixiſſet hanc ſubtilem animaduerſionem, definiens vniuerſale? id enim ad eius definitionem nihil facit. Ob id D. Thomas addit alium dicendi modum, ꝙ cum definiuerit vniuerſale eſſe de omni, & per ſe, & ſecundum ꝙ ipſum, ne quis in hac definitione M
perciperet, per ſe eſſe quoddam diuerſum ab eo ꝙ dicitur ſecundum ipſum, iccirco ſic eſt locutus. Hæc ſolutio conatur trahere hoc ad propoſitum definitionis datæ de vniuerſali, ſed, reuerentia huius diligẽtiſſimi expoſitoris dixerim, ꝙ hæc ſolutio non aſſequitur intentum, quoniam ſi id ad definitionem refertur, cur non etiam tetigit illam particulam de omni? Nam cum

de

A definimus rem vnam, nõ ſolum eius differentię, ſed & genus fit vnum in ipſa definitiõe, etenim ex genere, & differentijs vnum, & idem fit cum definito, vt habetur ſectione prima, & tertia libri Perihe. & ex Porphirio ca. de differentia. hoc dico, ſi quis vellet aſſerere dici de omni fuiſſe ommiſſum, tanquam genus in hac definitione, ſi vero ſumatur & ipſum pro differentia, tanto magis debebat Ariſto. dixiſſe, de omni, per ſe, & ſecundum
B ꝙ ipſum idem eſſe. Poſteriores nonnulli volunt hæc duo accepiſſe philoſophum tanquam conuertibilia, quoniam dicunt, hic velle per ſe, preſſius quàm in præcedentibus, nam in tex. 7. p ſe accipitur (vt aiunt) pro genere vniuerſalis, nunc vero in ſignificatione propria, quæ eadem eſt cum eo, ꝙ dicitur ſecundum ꝙ ipſum. Quæ reſponſio reddit Ariſtotelem non tam ineptum quàm & confuſum: nam vteretur in eadem particula, manifeſta ęquiuocatione. in eandem fere ſolutionem acceſſit Themiſt.
C qui cap. 12. inquit, per ſe, & quatenus ipſum, hoc loco eſſe audiẽda nobis, vti eadẽ ſunt. redditq; cauſam, quoniam hæc duo ſunt inuicem adeo annexa, & coniũcta, vt alterum ſine altero conſtare non poſſit. quæ reſponſio diminuta ſatis, & conciſa videtur, præter æquiuocationẽ, quã facit in textu. at Theophraſtus (referente Philopono) nõ audit hæc duo idem eſſe ſimpliciter, D ſed ad hunc ſenſum, ꝙ ad vnum eorum ſequitur alterum: nam ſi quid eſt, quatenus ipſum illud etiã eſt per ſe, & non ex oppoſito, quod dicit Theophraſtus, verum eſt, ſed ad textum nõ recte accommodari poteſt: quoniam Ariſt. dixiſſet quatenus ipſum, & per ſe idem ſunt, non autem per ſe, & quatenus ipſum. Sed & Auerro. commento 36. huius dicti aliam affert explicationẽ, quoniam, inquit, voluiſſe Ariſtotelem per ſe eſſe idem cũ eo, E ꝙ eſt quatenus ipſum, non quidem ſimpliciter, (nam ſic res ſunt differentes, vt ſuperius dictum fuit) ſed accipiendo per ſe in ſignificatione primi modi, in quo prædicatum eſt definitio, vel de definitione ſubiecti. Quę ſane ſolutio dura mihi nimis, & difficilis videtur, tum quia eſſet æquiuocatio in eo, ꝙ eſt per ſe, tum quia non omne, quòd prædicatur in primo modo eſt eſſe quatenus ipſum, nam genus eſt per ſe in ſpecie, & tamen Auerr. F negat prædicationem generis eſſe ſimpliciter quatenus ipſam, vt alio in loco oſtendemus. item Ariſto. dans exempla in hoc textu, quo modo per ſe eſt idem cũ eo quòd eſt quatenꝰ ipſum, exẽplificat etiã in propoſitionibus ſecundi modi, dicẽdi per ſe, quoniam ait, triãgulum habere tres per ſe, & quatenus ipſum. ob id mihi magis probatur ſolutio Iohannis Grammatici, quæ dicit

per

G per ſe, & quatenus ipſum eſſe duas formas dicendi omnino differentes, quoniam per ſe eſt quiddam communius, vt ĩ præcedentibus dixerat Ariſto. nunc vero ea dicit idem eſſe, quod audiendum eſt in ipſis propoſitionibus demõſtratiuis, nam cum hæc ſcribantur, ea ratione, vt abundemus copia propoſitionũ, iccirco Ariſto. ne quis hæc duo ſepararet a demonſtratione, dicit hæc idem eſſe, quoniam ĩ ipſis propoſitionibus, ex quibus
H perfecta fit demonſtratio, ſimul concurrunt: & quidem in propoſitionibus, tam primi, quam ſecundi modi dicẽdi per ſe, quicquid Auerr. in hoc loco dormitans, ſomniarit. Quod vero res iterſe diuerſæ, idem fieri poſſint vni tertio comparatæ, inde conſtat, ꝙ albedo, & dulcedo lactis, qualitates ſunt omnino interſe diſtinctæ, quæ tamen in ſubſtãtia lactis receptæ, idem re, & ſubiecto efficiuntur. Sic dici per
I ſe, & quatenus ipſum, formæ ſunt dicendi differentes, ſaltem in hoc, ꝙ vna eſt communior alia, ſed in propoſitionibus demonſtratiuis ſimpliciter ſimul connectuntur, quem cõnexum ſi Themiſtius ſignificare voluit in eius recitatis verbis, putandũ eſt & ipſum recte dixiſſe, licet illa breuitas non plene explicaret nodum huiuſce difficultatis.

CONT. XLV.

Tex. 11. EXPLICANS in eodẽ tex. Philoſophus vniuerſale, dicit illud eſſe, quod in quolibet & primo monſtratur, verbum autem primo pro immediato ĩtelligit, ſed in fine huius text. & infra in tex. 13. & 14. vult triangulo ineſſe habere tres vniuerſaliter, & tamen, hæc propoſitio dicens, triãgulum habet tres prima non videtur eſſe cum ſit concluſio mediata, & demonſtrata ab Euclide in primo Elementorum, aut ergo exemplum erit falſum, aut explicatio vniuerſalis, cum hęc duo inuicem manifeſte repugnẽt. Quam contradictionem
L vidit Themiſtius primo Poſte. cap. 12. & 18. & Iohannes Grammaticus in expoſitione horum verborum.

SOLVTIO.

IN hac difficultate, ſane non parua, Themiſtius primo Poſt. cap. 18. inquit, non videri concluſionem demonſtratiuam poſſe dici vniuerſalem, cum id maxime ſit proprium præmiſſarum demonſtrationis. cui rationi, in-
M quit, reſpondiſſe quoſdam hoc modo, ꝙ non neceſſarium eſt in qualibet demonſtratione præmiſſas eſſe vniuerſales, immo potius videtur vniuerſale eſſe conditionem concluſionum, & per ſe eſſe conditionem præmiſſarum. Sed Alexander (referente eodem Themiſtio) confutauit eam ſolutionem, quoniam hæc partitio eſſet nimis ſubtilis, velle, inquam, accommodare vnum horũ præmiſſis & aliud concluſionibus. Sed Alexander

aliã

A aliam ſubiunxit reſponſionem, quæ dicit, concluſionem poſſe eſſe vniuerſalem & primam, nõ quidem ſimpliciter, ſed primã de genere eorum, quæ demonſtrari poſſunt. Quæ ſolutio vult, primum dici bifariam, hoc eſt, pro eo quod ſimpliciter eſt primum, & immediatum, quod noſtri appellant iuniores, primum primitate cauſæ, & ſubiecti ſimul, atque hoc eſt in his propoſitionibus, quæ nulla ratione demonſtrari queunt, cuiuſmodi
B ſunt dignitates, & præmiſſæ immediatæ demonſtrationis, quæ ita vniuerſales ſunt & primæ, vt inter eorum ſubiecta, & prædicata nihil intermedĩ cõſtitui poteſt, hoc eſt, neq; cauſa, neq; ſubiectum vllum: hoc itaq; primum eſt prẽmiſſarum non concluſionis, Aliud vero eſt primũ, quod non tantæ dicitur eſſe dignitatis, ſed primũ dicitur, ſubiecto, non cauſa: atq; hoc eſt in concluſione. nam ea propoſitio, homo eſt riſibilis, luna deficit,
C triangulum habet tres, &c. prima eſt ſubiecto, quoniam nullũ aliud datur prius illis, licet non ſit prima, ſecundum cauſam, quoniam quælibet illarum per cauſam mediam poteſt ſyllogizari, hæc fuit Theophraſti ſolutio, cui adſtipulatur Auerr. primo Poſte. commento 3 [illegible]. 41. 53. in quadam epiſt. & in quæſito tertio: & hæc etiam a latinis omnibus recepta fuit. qua ſtante diſtinctione, contradictio omnis cõcidit, cum Ariſt. concluſionẽ D dicta eſſe vniuerſalem, & primam. id enim audiẽdum eſt de primo ſecundum ſubiectum tãtum. præmiſſæ vero erunt primæ & ſubiecto, & cauſa ſimul. Nec obſtant, quæ Themiſtius videtur adducere pro confutatione huius reſponſionis. Primũ enim, inquit ille, ſe non videre, quo modo poſſit eſſe concluſio vniuerſalis, vbi hæc fuerit ſyllogizata ex vniuerſalibus præmiſſis: adde tu, quoniam eſſe primũ vniuerſale, & ſyllogizari poſſe, E videntur pugnantia eſſe. Deinde etiam obĩcit, eſto id probabiliter verum eſſe, q̃ concluſio illa ſit vniuerſalis, quæ ex vniuerſalibus, præmiſſis, & primis demonſtratur, quid poſtea dicemus, quando demonſtratio nõ cõſtat ex p̃miſſis primis, & immediatis, quod ſæpiſſimè contingit, & prẽſertim in mathematicis: videtur enim q̃ in illo caſu tales demonſtrationes ſint penitus reĩciendæ, veluti inanes, cũ F non habeant concluſionem vniuerſalem: q̃ ſi reĩciendæ non ſunt, fatendum erit per ſe, & vniuerſale fuiſſe explicata propter prẽmiſſas non ob concluſiones, quæ quidem eſt Themiſtĩ opinio. Verum hæc nihil aduerſus Alexandrum faciunt, quoniam iam dictum eſt, perfectius eſſe prẽmiſſas vniuerſales, quàm cõcluſio ſit cũ illæ primæ ſint ſubiecto, & cauſa, concluſio vero ſubiecto ſolo. Ad ſecundam

vero

G vero dicimus obiectionem, ꝙ dū agim⁹ de vniuersali primo, agimus de obiecto demonstrationis simpliciter, non autem de alijs. demonstrationes autē simpliciter sunt quę primis constāt principijs, vel quorum principia ad prima statim resoluūtur. Quòd autem conclusio sit vniuersalis, & prima, confirmes exemplo de triangulo, quod habetur in tex. item in text. 12. & 13. agens de erroribus vniuersalis, eos fere omnes applicare possu-
H mus conclusioni. sed & in quartodecimo dans Aristo. regulam de eo ꝙ est vniuersale, primum & quatenus ipsum, concludit id esse, dum dicimus triangulū habere tres, non autem cum dicimus, figura, termin⁹, isoceles, æneum habet tres: & hæc venia Themistij sint a nobis dicta. Sed tu vide latius hæc disputata ab Auer. in commento 36.

CONT. XLVI.

Cõ. 36. EXCITATVS Auerr. his, quæ dixerat Themistius primo
I Post. cap. 12. in quo disputat nū quid prædicatio generis de differentijs. ac speciebus, sit vel nō sit prædicatio vniuersalis, & prima, dubitat an vniuersale hic definitum sit proprium, & conuertibile. Et ait, ꝙ si dicam⁹, ipsum esse proprium, & conuertibile, tunc videretur ipsum non pertinere, nisi ad definitiones, & propria, quamobrem genus ipsum non erit prædicatum vniuersale, quod Auer. habet pro incommodo. oppositum videtur habuisse infra in commēto 41. vbi damnat Themistiū, qui voluit prædicationem generis esse primam: quocirca, ait, genus non posse prædicari primo, & vniuersaliter de specie, quoniā non competit vni speciei, quatenus est illa species, sed pluribus. K

SOLVTIO.

QVI volunt hanc rem videre fusius, accedant ad tertiū quę situm demōstratiuum, vbi hæc & plura alia proponuntur scitu digniſſima: Etenim eo in loco L colligitur distinctio, de prædicatione vniuersali, & prima simpliciter, quæ necessario vult terminos proprios, & partes, & in hac significatione genus non potest vniuersaliter prædicari de vna specie: poterit tamen prædicari de omnibus coniunctim: aut etiam de differentijs ipsis diuisiuis, nam animal cōuertitur, cum omnibus suis specieb⁹, vel etiam cum suis duabus differentijs, quæ sunt rationale, & irrationale. Potest etiam (vt in calce M huius commenti colligitur) genus prædicari vniuersaliter de spē, dūmodo non contrahatur, nam homo, vt homo est certū quoddam animal, hoc est contractum, nō autem absolute est animal. contrahitur autem animal, si dixeris, homo est animal cogitatiuum. Est itaque responsio, ꝙ genus respectu vnius speciei, sine contrahente dictum, non facit prędicationem simpliciter

A citer vniuerſalem, & primam, ſed vniuerſalem de omni tantū & per ſe, contractum tamē, vel ēt reſpectu vtriuſq; ſuę differentiæ diuiſiuæ, vel omnium ſpecierum ſimul, poteſt vniuerſaliter prædicari & primo. Themiſtius vero voluit genus facere prædicationem vniuerſalem de differentijs, & ſpeciebus, quod forte ſeruari poteſt (quicquid illi tribuat Auer.) quoniam Gen⁹ poteſt ſumi, ita vt conuertatur B cum differentijs, & ſpecieb⁹: vel forte prædicationem vniuerſalem intellexit in ſignificatione quadam communi, non primā & quatenus ipſam.

CONT. XLVII.

EXPONENS Auerr. ea verCō. 36. ba, in tex. 11. per ſe, & quatenus ipſum, idem ſunt, vult hæc duo hoc in loco conuerti, cui ſententiæ, oppoſitam regulam tradidit in ſecundo lib. Phy. commē. to 3. quo in loco explicans Auerro. naturæ definitionem in qua Ariſto. ponit has voces primū, C & per ſe, animaduertit has eſſe non ſinonimas, & cōuertibiles, immo differentes: quoniam omne primū eſt per ſe, non autem contra: idem autem eſt primū, & quatenus ipſum, quare ſi hęc dicit eo in loco differre, & hic idem eſſe, pugnātia videtur omnino attuliſſe.

SOLVTIO.

CVM hæc cōtradictio ſit cōmunis Auer. & Ariſt. patet ſolo ex his, quæ dicta ſunt in tollēda contradictione tex. 11. nā in de- D finitione naturę, primū, & per ſe, audienda ſunt vti diuerſa, nō vti ſinonima, cum diſciplinę, & ſcientiæ contemplatiuæ deſpiciant ſinonima, vt habetur primo primo phy. commē. 1. Hic vero cū dicit hæc eſſe idem, intelligit qñ per ſe eſt definitio in primo modo. hæc. n. fuit Auerr. expō, quam in ſuperioribus reiecim⁹, confirmata Theophraſti interpretatione. verum hæc volui dixiſſe, vt cognoſceres, in Auerr. nullā ī hoc extā cōtradictionē. E

CONT. XLVIII.

EXPLICANS Auer. eam Ari. Cō. 37. ſententiam, in tex. 11. quæ dicit habere tres, non competere vniuerſaliter equicruri, reddit cauſam, qm̄ hæc demr̄atio eſſet particularis, & ob id addit demr̄ationem non poſſe eſſe particularem. ſed cōtrariū ſentit infra cō. 160. ſiue in text. 39. iuxta veterē ſectionē. quo in loco diſputat cū ipſo Ariſt. vtra ſit melior demō ſtratio, vl̄is, vel particularis. & dicit per particularē demr̄ationē nō eſſe intelligēdā eā, quæ ſin F gulari termino continet, vt ſi dicas aliquis homo eſt albus, ſed illam, quæ prædicatū genericū cōcludit de ſpecie ſpecialiſſima. vt ſi dicas, iſoceles hī tres. ecce, q̄ vult has demonſtrationes bonas eſſe, licet minus, quàm quæ de gn̄e ſunt, vt illa in qua habere tres concluditur de triāgulo, & tamen id negat in expoſitiōe huius tex.

G SOLVTIO.

VVLT Auer. vbiq; locorum demõſtrationẽ in hoc libro, mõ conſiderari in ſignificatione magis ꝓpria, mõ in ſignificatione paulo magis cõi. Nam cõditiones per ſe, & de oĩ vult eẽ demõ ſtrationes ſigni, & propter q̃d, potiſſimæ vero demonſtratiões notæ ſunt, de omni, ꝑ ſe, & quatenus ipſum, ſimul. itaq; cũ hic fiat mentio, & explicatio vl'is, quod dicitur quatenus ipſum, quæ eſt potiſſimæ demõſtratio
H nis ſpecialis cõditio, iure Auer. dicit particularia nõ demonſtrari, hoc eſt demr̃atione ſimplr̃. at in cõm. 160. capit demonſtratio nẽ vna cũ Ariſt. cõius. hæc. n. poteſt eẽ vl'is, particularis, affirmatiua, & negatiua, oſtẽſiua, & ducens ad incommodum, vt conſtat in tex. 39. 40. 41. Aliter etiã dicere potes, ꝙ Auer. hic loquitur nõ de ſpeciebus, ſed de vere particularibus, quæ ideo ait, nõ poſſe demonſtrari, qm̃ ſunt infi
I nita: at in cõmẽ. 160. ſumit ſpẽs ſpecialiſſimas. qd̃ vero hoc nomẽ particulare interdũ ꝑ indiui duo, interdũ ꝑ ſpẽ ſpecialiſſima accipi nobis poſſit, eſt in primis Auer. 1. phy. cõm. 4. & 5. deinde & 1. poſte. cõm. 12. vbi exponẽs Ariſto. dicẽtẽ notiora nobis eſſe ſingularia, hæc vocat ſpecies ſpecialiſſimas.

CONT. XLIX.

Tex. 13 ENVMERANS Ariſt. tres errores, qui in re vl'i nobis committi ſolẽt, alterũ dicit eſſe, cũ quis ꝑ-
priã paſſionẽ demr̃at de pluribꝰ L
ſpẽ differentibus, quę tñ de gñe illorũ cõi tenebaĩ demr̃ari. Exẽ plũ vero addit hmõi. Si quis demonſtrabit ꝓportionale eſſe de lineis, numeris, ſolidis, & tpibꝰ credet eam affectionẽ vl'r fuiſſe demonſtratam, ſed hallucinaĩ, qm̃ non de his ſpẽbus erat concludenda, ſed de cõi gñe illarũ, qd̃ cũ nobis ignotũ ſit, iccirco demr̃atio vl'is fieri non põt. Ex quibus habes genus, lineæ, nũeri, tẽporis, & ſolidi eſſe ignotũ. K
oppoſitũ voluit in prædicamentis, cap. de Quanto: vbi quantũ ponit genus cõtinui, & diſcreti, ſub quibus collocãtur linea, nũerus, tẽpus, & ſolidũ ſiue corpus. Si itaq; quãtum eſt genus cõe illorum, cõſtat illud eſſe nominatum, non autem anonimum.

SOLVTIO.

QVIDAM aiunt ꝓportionale eſſe affectionẽ cõem, quãto cõtinuo, & diſcreto, & cũ apud eos continuũ, & diſcretũ cõueniant æquiuoce, ob id aiunt voluiſſe Ariſt. Genꝰhorũ quatuor lineę, M
nũeri, corporis, ac tpis eẽ ignotũ, qm̃ hactenus non hr̃ nomen vniuocũ cõe illis: quantũ uero dicũt eſſe æquiuocũ. Habẽt hi ꝙ hac opinione locũ Auer. 1. Poſt. cõm. 74. & 1. met. cõmẽ. 46. vbi inquit, quãtitatẽ non eſſe genus vnũ ad cõtinuũ, & diſcretũ, analogice, tanto minus æquiuoce. Hæc cõcordia ducit nos in infinitas difficultates. prima ẽ, ꝙ ſi quãtũ nõ eſt genus vnũ, prędica
mẽta

A mẽtà non x. extarent ſed xi. qm̃ dicis, quãtũ æquiuocũ eẽ, quãobrẽ quãtorũ erunt duo prædicamẽta: & ſic numerus prædicamentorũ nõ erit denarius, quod repugnat doctrinæ Ariſt. in prę dicamẽ. cap. de incõplexis, & 5. met. 18. At locus Auer. iam citatus, nihil facit ad eorũ confirmationẽ, qm̃ continuũ, & diſcretũ vult nõ vniuoce, neq; analogice ſub vno gñe conuenire, accipiẽs genus p ſubiecto artis. Nã dum hæc dicit, exponit verba Ariſt.
B quę dicũt nõ dari trãſitũ de gñe in genus hoc ẽ, de Arithmetica conſiderãte numerũ in Geometriam cõſiderãtẽ cõtinuũ, ob eã rõnẽ, q hæ facultates non pñt hr̃e genus idẽ, hoc eſt ſubiectũ: & ſi illud haberent, viciſſim trãſcenderẽt. Hic vero de gñe prædicamentali (vt dicunt) diſputamus, nam tale põt eẽ cõe continuo, & diſcreto, ſtante ordine prædicamẽtorũ tradito in prædicamentis, & 5. diuinæ philoſophiæ. Ob id contradictio adhuc
C perſiſtit. Dicunt alĩ, q gen⁹ horũ nõ eſt nominatũ, qm̃ illa ad diuerſas ſcientias referuntur, nã dicunt, ꝓportionale in lineis cognoſci a Geometra, in numeris ab Arithmetico, in corporibus a phyſico, in tẽporibus ab aſtrologo, quæ ſcĩæ nõ cõueniunt in vno cõi gñe. & in eandẽ vr̃ acceſſiſſe ſolutionem Auer. cõmẽ. 38. ſed ommiſſa tam exquiſita, & artificioſa diſtributione ſciẽtiarũ, dico q licet non detur genus cõe ſcientr̃s conſiderantib⁹ D
hoc q eſt ꝓportionale eſſe, non ob id ceſſat difficultas, qm̃ hic non fit mentio de genere ſubiecto ſcientiarũ, ſed de genere ſpecierum, & tale eſt genus prædicamentale. Cum iunior eſſem, neq; adhuc Philoponi cõmentaria vidiſſem, dicere ſolebã, Quãtitatẽ non poſſe dici genus cõe lineæ, numeri, temporis, & corporis, ita vt de ea poſſimus concludere vr̃ ꝓportiõale, qm̃ quãtitas nõ eſt ſubiectũ adæquatũ affectioni, cum quantitas in pl⁹ E
ſe habeat, quàm ꝓportionale, nã oratio, & locus quantitates ſunt, quæ tm̃ non ſunt ꝓportionalia: & iccirco genus horũ videretur non poſſe dici quantitas, cũ nõ oĩs ſit quãtitas ꝓportionalis. Quæ ſane reſponſio, inter cæteras, videtur mihi minoris difficultatis, ſed Philoponi ſolutio maioris eſt fidei, & perſpicuitatis: nam, inquit, ille exemplũ de ꝓportionali, qd Ariſt. adducit eſſe veteſtiſſimum, & ab Ariſt. F
deſumptum ex veterũ monumẽtis. ita q; cum hæc affectio, quæ dicitur ꝓportionale ſit cõis quãto, & quali, hoc eſt quibuſdam quantitatibus, & etiã nonnullis qualitatibus, quib⁹ nõ datur genus vnum nominatũ, ob id ſic locutus eſt Ariſt. Quòd vero cõpetat quãtitati, iã dictũ fuit, qm̃ conuenit lineis, nũeris, tpib⁹, & corporib⁹, & ẽt alĩs, vt ſuperficiebus, & motib⁹, neq; his tm̃, ſed ẽt qualitatib⁹, qd ꝓbat Philo-

G ponus, Plato. teſtimonio in Gorgia, quo in loco ꝓportionē aſſignat inter facultatē legalē, iudicialē, ſophiſticā, & rhetoricā. addit & ꝓportionē inter exercitatoriā artē, medicinā, māgoniā, & coquinariā. Sed tu vide hæc latius ī Gorgia, & apd Philoponū. itaq; ſi ꝓportionale cōe eſt, quæſitū ſiue paſſio quātitatū, ac qualitatū, recte dixit Ariſt. non eē nominatā naturā ſiue genꝰ cōmune ſpērū, ꝓportionaliū. Et licet ī exēplo nō accepit niſi quā-
H titates, id nihil obſtat, cū hoc ſit intelligēdū tanq; acceptū ab antiquis, vt ſunt oīa exēpla ipſius: antiqui vero id, quāto, & quali cōe fecerunt, & ita audiēdū eſt: quanq; ea eſt breuitas Ariſt. vt conciſe illud propoſuerit.

CONT. L.

Cō. 41. CVM de inductiōe, ī quodā ꝓpoſito, mentionē faciat Auer. exponēs quædā verba in tex. 13. inquit, inductionē nō facere nos acquirere p̄dicationem p ſe, ſed tm̄ per accñs. Cui dicto vr̄ id re-
I pugnare, q̄ voluit Auer. ī 8. ph. cō. 33. nā eo in loco colligit, dari īductionē, q̄ neceſſaria eſt, & demōſtratiua. Et eſt ēt rō, nā inductio colligit vr̄ia, hæc vero pñt eſſe ita per ſe, ſicut & per accñs.

SOLVTIO.

INDVCTIO cū ſit maneries diſciplinæ, nō aūt via doctrinæ ex plogo primi ph. ob id ē argumētū cōſolatoriū: nō aūt neceſſario cōcludēs. Nā, q̄ neceſſario cōcludūt ſunt ſyllī, quibus vult Auer. ꝓbari queſita naturaliter occulta, ſed inductio ꝓbat q̄ſitū leuiter ignotū, & ideo valet ipſa plurimū in faciēda fide, hoc eſt certitudine ſenſata, vt hī 2. poſt. tex. 2. Adde & illud, inductionē cōſiderari poſſe rōne formæ, & rōne materiæ: quo ad formā eſt augmētatio per accñs, non quidē per ſe, & neceſſaria, ob cās relatas: quo ad materiā vero ē aliq̄n neceſſaria, vt ſi dicas, Socrates ē rōnalis, igitur oīs hō rōnalis. quæ īductio in re neceſſaria
L pōt vno ſolo indiuiduo colligi. Quibꝰ cōſtitutis ceſſat illa ſuperius adducta pugnātia: nā inductio quoad formā nō pōt eē per ſe, & neceſſaria, rōne vero materiei pōt, & ita etiam ꝓcedit rō adducta pro confirmatione.

CONT. LI.

Cō. 41. AGENS Auer. diſputationē aduerſus Aduēpacem, & Alpharabium de prædicato primo, in quodā ſuo ꝓpoſito, dicit hęc verba, demr̄ationes, quæ ſunt potētia definitiones, ſine vllo dubio
M ſunt perfectiōes. certū aūt eſt, q̄ has demr̄ationes intelligit, ex q̄bus colligitur definitio ſolo ſitu differēs a demr̄atiōe, vt ē illa de qua philoſophus mētionē facit in 2. poſte. tex. 10. ſiue cōmē. 42. quæ ſic cōponit, ob extinctionē ignis in nube fit ſonꝰ nubis, tonitrus eſt ignis extīctio, ita q̄ tonitrus eſt ſonus nubis. ex hac. n. educit definitio cōtinua q̄ dicit, tonitrus ē ſonus nubis ob extinctionē ignis. Et conſiſte eſt exem-

plum

A plũ i 8. q̃sito demr̃atiuo de eclipsi, ob terrę ĩteruẽtũ fit pruatio luminis solis in luna, eclipsis est terræ interuentus, igitur eclipsis est priuatio luminis solis ĩ luna. Ex qua demr̃atiõe elicit̃ definitio integra & absoluta dicẽs, eclipsis est priuatio luminis solis in luna, ob terræ ĩterpõnẽ. sed hęc definitio ait Auer. in eodẽ quæsito 8. nõ efficitur, nisi sint duæ definitiões, quarũ vna sit cõclusio, alia vero sit principiũ, itaq; demr̃atio hęc simpliciter, quã vult
B hoc in loco esse definitionẽ potẽtia, & quã perfectiorẽ cęteris appellat, cõstabit duplici definitione: cui⁹ oppositũ voluit Auer. 2. poste. cõm. 20. & 38. vbi aduersus Alpharab. & Auẽpa. disputat de hac re. Amplius si quęsita sciẽtiarũ sunt p maiori pte de accidentibus, vt dicit Auer. 2. post. cõ. 12. 18. 20. 41. 67. 94. & demõstratiões sunt de accñtib⁹ ppr̃js q̃ concludim⁹ de ipsis subiectis, tũc p demr̃ationẽ nõ concludet definitio, sed sola passionis inhe
C rẽtia, vt cũ triãgulũ cõcludim⁹ hr̃e tres, lunã deficere, hoiem eẽ risibilẽ, &c. q̃ demr̃ationes simp̃r p̃nt eẽ, cũ dent cãm, & eẽ, & tñ hæ non sunt definitiões in potentia, qm̃ nõ cõcluditur in his vna definitio, nã cũ dico hoiem esse risibilem ex eo, q̃ est aĩal rõnale, non possum colligere definitionẽ solo situ differentem, tũ quia conclusio nõ est definitio, tum quia si colligeretur, eẽt hęc, homo est risibilis, propter aĩal rationale, sed risibile cum sit ac- D
cidens, fieri non potest, vt hoĩs definitionem ingrediatur.

SOLVTIO.

NOBILIS profecto est hęc difficultas, cũ in hac oẽs præclari expositores videantur perplexi. Sed hęc contradictio, in præsentia tolletur tantum in fundamentis Auerr. nam alius erit locus, in quo citabitur eadem pugnãtia in Arist. ipso: id enim cõstabit maxime infra super tex. 22. Auerro. opinio hæc fuit, q̃ demonstratio sit genus triũ spe E
cierum, nempe potissimæ, propter quid, & quia, id autem colligitur in prologo primi physi. & 1. poste. cõmen. 95. & in quæsitis multotiens. At demonstratio potissima dans cãm, & esse distinguitur secundũ magis, & minus perfectam, qm̃ eã vult eẽ oĩum perfectissimam, quæ continet duas definitiones, alterã p medio, aliã p cõclusione, dũmõ quæ concluditur, concludat̃, vt quæsitũ naturaĩr ignotũ, nõ vti definitio ẽ, & ea q̃ p medio acci F
pitur, accipitur non vt definitio sed vt cã dans ppter quid, de ea definitione, quę cõcludit̃: id aũt habes in 1. & 2. & 8. quęsito demõstratiuo, necnõ 2. Post. cõm. 37. vbi dicit, nõ posse definitionẽ naturaĩr occultã alia, rõne in notescer̃, quã p demr̃ationẽ, dũmõ eius medi⁹ sumat̃, tanc̃q; cã illius concludendæ definitionis. Quòd aũt hanc velit eẽ pfectissimam oĩum, id copiose colliges

G ex 8.quęſito, vbi ait hanc voluiſ
ſe Ariſt.pro ſcopo libri Poſt.cæ
teras autem eē æquiuoce demō
ſtrationes. Quod vero hæc lar-
giat definitionē ſolo ſitu differē
tē, eodē ēt in quęſito oſtidit, & in
prologo primi Poſt.ait, conſide
rari in lib. Poſt. demr̄ationē, vti
ex ea colligitur cōceptio, & for
matio, hoc eſt definitio. Et 2. Po
ſte.cōm.33.ſcribit, ea quæ ſunt ī
1.poſte. fuiſſe dicta ob ea, quę di
cuntur in 2. quod ſane dictū pce
dit ex eo, quod voluit de defini-
H tione, nam Auer. tenet ſubiectū
2. lib. poſte. eſſe definitionē, quę
poſt factam demonſtrationem
educitur, itaq; demonſtratio nō
erit perfectiſſima demr̄atio, niſi
tradiderit definitionem ſolo ſitu
differentem. atq; hoc vr̄ eē ēt di
ctum ex Ariſt. ſententia. 2. poſt.
text. 9. vbi agens de modo, quo
educitur definitio per demr̄atio
nem, inquit, eā non demr̄ari, ſed
educi quotieſcūq; medi⁹ termi-
nus fuerit rō perfecta, nā ille da-
bit quod eſt, & ꝓp quid, & ex
I eo ēt apparebit definitio, nō qa
demr̄etur, ſed quia ſiī innoteſcet
cum ꝓpter quid. Ex his itaq; cō
cludamus recte voluiſſe Auerr.
demr̄ationē illā eſſe perfectiorē
cæteris, quæ eſt definitio poten
tia. & in hoc nō eſt dubitandū.
Verū non tollitur ob hoc, etiā di
ci poſſe demonſtrationem ſim-
pliciter eam, quæ paſſionem cō
cludit de ſubiecto, qñ pręſertim
paſſio erit naturaliter ignota, &
demonſtrabitur medio, qui ſit
cā formalis ſubiecti, & rō dans K
ꝓpter quid de paſſiōe. id.n. eſſe
neceſſarium colligitur. 1. de aīa.
11.4.phy.31.1.poſte.5.2.poſte.9.
ſed hæc demr̄atio paulo cadit à
perfectione primi generis: potiſ
ſima tñ dr̄ rōne quæſitorū, qñ
dat cām, & eſſe. id.n. requiritur
ad demonſtrationem ſimplr̄, ex
1.poſte.cōmen.5.95. & quæſitis,
necnon in Epith. lōgicis cap. de
demr̄atione. Vtrū vero ex hac
colligi poſſit definitio ſolo ſitu
differens, necne, qō eſt non par-
ua inter modernos. Nam maior L
pars vult ꝙ ſic, credētes impoſſe
eſſe, vt ſit demr̄atio ſimplr̄, quæ
non ſit definitio potentia. Et ob
id coguñt dare exēplū illud de-
monſtrationis concludentis paſ
ſionē hoc mō, aīal rōnale morta
le eſt riſibile, hō eſt aīal rōnale
mortale, ergo hō ē riſibilis. qua
demonſtratione cōſtituta, aiūt,
inde elici definitionē ſic, hō eſt
riſibilis ob aīal rōnale mortale.
ſed pace horū dixerim, hanc nō
eē definitionē hoīs, qñ riſibile,
cum ſit accñs, non pōt eſſe ptē M
hoīs, neq; ei⁹ definitionis, nā ac-
cñs definit ſubiectū, nō aūt ſub-
iectū accñs. 1.poſte.9. & 7.met.
17. Alij vero non hoīs, ſed riſibi
lis, aiūt colligendā eſſe definitio
nē, adeo vt ſit dicendum riſibile
eſt hoīs aptitudo, ob aīal rōnale
mortale. ſed hæc ſolutio difficī-
lior eſt prima, tum qñ neceſſe ē
vt aptitudo nouiſſime apponat
in definitiōe, quæ in demr̄atiōe
non fuit accepta: item qñ defi-

nitio

A nitio non ad quæſitũ, ſed ad ſub
iectũ eſt referẽda. ſic.n. facit Ari
ſto. 2. poſte. tex. 10. vbi tonitruũ
accipit p ſubiecto, ſonũ nubis p
prædicato, extinctionẽ ignis p
medio, dicitq; tonitrui definitio
nem ſic colligi, q ſit ſonꝰ nubis
ob ignis extinctionem, quę defi
nitio ſubiecti eſt, hoc eſt mino-
ris extremi, loquor de definitiõe
ſolo ſitu differente: nã definitio,
quę medius eſt, ea eſt rõ, hoc eſt
cã dans ppter quid prędicati, ex
B 2. poſte. 9. Quamobrem dicerẽ
ex ea demonſtratione, quæ dat
paſſionem de ſubiecto non eſſe
neceſſarium, vt inde educaẽ de-
finitio ſolo ſitu differens, hoc eſt
ea, quæ duabus conficitur defi-
nitiõibus imperfectis: niſi de ip
ſa velimus concludere definitio
nẽ, id aũt ſecretũ eſt, qd̃ me do-
cuit Auer. in 8. quęſito. Nam po
namus paſſionẽ eſſe occultã ex
ſui natura, tunc ſi concludaẽ p
medium dantem cãm, & eſſe il-
C lius, pculdubio p demr̃ationẽ
ſimplr erit cognita, ex qua dixi
mus, non eſſe neceſſariũ, vt colli
gatur definitio ſolo ſitu differẽs,
ſi vero hæc paſſio fuerit nota, &
ignota eius quidditas, ea conclu
deẽ per medium, qui dr̃ cã illius
quidditatis, & erit demõſtratio
ſimplr in primo gradu, quæ da-
bit nobis definitionem ſolo ſitu
differentẽ: hoc mõ. ob aĩal rõna
le mortale eſt aptitudo hoĩs na-
turalis ad ridendũ, riſibilitas eſt
ppter aĩal rõnale mortale, ergo
hæc eſt aptitudo naturalis hoĩs
ad ridendum. Notum eſt, q me D
dius terminus eſt definitio riſi-
bilitatis, & etiam eſt ratio dans
propter quid prædicati in ſubie
cto, & eſt pars definitionis perfe
ctæ riſibilitatis. item concluſio
eſt alia imperfecta definitio, ex
quibus duabꝰ colligitur integra
definitio ſolo ſitu differens ſic, ri
ſibilitas eſt naturalis aptitudo
hoĩs ad ridendum ob animal ra
tionale mortale. Sed redeundo
ad contradictionem, dicimꝰ hoc
nõ negaſſe Auer. locis proxime
adductis, qm̃ differit aduerſus E
Alpharabium, qui credidit defi
nitionem poſſe concludi, vt defi
nitio eſt per medium, quę ſit de
finitio, verum cum definitio ſu-
maẽ a gñe, & dr̃ia, quæ forma
eſt, & vnius rei eſt vnica forma,
ob id vult, qd̃ quid eſt per aliud
q quid eſt nõ poſſe demr̃ari, &
ſi demonſtretẽ erit petitio princi
pij. Sed dũ ponimus definitionẽ
concludi per demõſtrationem,
dicimus id fieri de impfecto, q
quid eſt, vt quęſitum eſt non de F
finitio, & p medium qui ẽ cã il-
lius dãs pp quid, nõ quid. Ad cõ
firmationem puto me iã ſatis rñ
diſſe ex Auer. fundamẽtis, iccir-
co hæc miſſa faciamus.

CONT. LII.

AGENS Auer. de p̃dicato pri Cõ. 42
mo, vult genꝰ non poſſe p̃dicari,
niſi ipſam arctemꝰ per aliquam
notã, ſiue particulã habẽtẽ vim
limitandi. ver. gra. animal non
poteſt prędicari primo, & qua-
tenus ipſum de homine, quoniã

G plutibus alĳs cõpetit ſpẽb⁹, qđ aũt primo prædicatur, reciprocũ, & conuertibile eſſe tenet, vt dicit Ariſt. in tex. 14. & cõm. 42 & 43. ſi vero dixerimus hominẽ eẽ quoddã animal, inquit Auer. prædicatio eſt prima, quod non de ligno particulari ĩtelligit Hebræus interpres, ſed de aliqua limitatione contrahente, vt re vera intelligere debem⁹: verbi cauſa, dum dico, homo eſt animal cogitatiuum, vel aliud ſimile: ſic enim genus efficitur conuertibi
H le cum ſpecie, & prædicationẽ primam conſtituit: oppoſitum autem videtur voluiſſe Auer. in quęſito tertio, vbi genus videt cõcedere, poſſe, ſimpliciter prolatum, prædicari primo de ſpẽ.

SOLVTIO.

PRIMVM, apud Auer. latius interdum, interdum preſſius accipitur, latus eſt id quod de oĩ, & per ſe dicitur, vt hæc ꝓpõ, hõ eſt aĩal, hõ eſt corpus, hõ eſt ſubſtantia, & ſic de cæteris, in qua ſi
I gnificatione vult genus abſolute prolatum, de ſpecie prędicari poſſe. At primũ ꝓprie acceptũ eſt de omni, per ſe, & quatenus ipſum, & hoc neceſſario vult cõuertibilem prædicationẽ, vt colligitur ex Ariſto. 1. poſte. tex. 14. & in præſenti commen. intelligit Auer. & hoc pacto genus abſolute non dicitur de ſpecie vna primo. Qua diſtinctione etiã defendere poſſum⁹ Themiſt. 1. poſte. cap. 12. qui genus de dr̃ĳs, & ſpẽbus vult vl'r prædicari, nam vel genus ipm limitatũ accipit, K
vt iã dictũ ẽ, vel ſi abſolute intelligit, cõem accipit ſignificationẽ primi ſiue vl'is prædicati, nõ ꝓpriã. licet ſint, qui dicãt genus accipi à Themiſt. non reſpectu vnius dr̃ię, vel ſpẽi, ſed oĩum, et ſic cõuerſim p̃dicari, đ q̃ re vide tu exẽpla apud authorem ipm.

CONT. LIII.

HOC commẽtum vr̃ ſcatere Cõ. 44.
quàmplurimis cõtradictiõib⁹. prima ẽ, qm̃ exponẽdo textũ, vult ꝙ oẽ neceſſariũ ſit eẽntiale: id. n. vr̃ Auerr. negauiſſe cõ. 28. L
& 29. vbi vult de omni, per ſe, & quatenus ipm, eẽ ſpeciales cõditiones neceſſarĳ, quare cum a ſpecie ad genus teneat illatio, & nõ ex oppoſito, dicim⁹. n. eſt hõ ergo aĩal, nõ aũt ẽ aĩal, ergo hõ, pariter valebit ſi dixero, eſt eẽntiale (ẽ aũt eẽntiale idem, ꝙ p ſe apud Auer.) igit ẽ neceſſariũ, nõ aũt neceſſariũ ẽ igit eẽntiale. Nã hæc ꝓpõ, coru⁹ ẽ niger, nix ẽ alba, riſus, hoc eſt cõſenſus emẽtis & vendentis, (vt vtar exẽplis ipſius Auer.) ſunt ꝓpõnes neceſſa M
rię, non tñ eſſentiales. Alia eſt cõtradictio, dũ inquit, mutuam p̃dicationẽ ꝓprietatũ eẽ neceſſariã, v. g. ſi dixero, riſibile eſt diſciplinabile: & tñ vult eam paulo poſt eẽ accñtalẽ, vt hr̃ ẽt 2. poſt. cõm. 38. Tertia eſt, ꝙ in fine cõmenti dicit, p̃dicationẽ gñis de ſpẽ nõ eẽ neceſſariam ſimplr̃, & tñ voluit p̃dicationẽ gñis de ſpẽ eſſe in primo mõ p ſe, vt licet p ſpicere in 1. poſter. commen. 30.

SO-

A SOLVTIO.

AD priorem contradictionẽ puto me ſatisfeciſſe in præcedẽtibus ſup.c.35. vbi diximus neceſſariũ accipi bifariã, communi & propria ſignificatione. Cõmuni eſt id quod ſemper eſt, & eſt ipſum dici de omni & illud qđ habet admixtum id, qđ eſt per accidens, quo mõ voluit neceſſarium in plus ſe habere quã eſſentiale, ac ſignificatione pro-
B priè dicta, neceſſariũ eſt, quod nullo pacto habet permixtum id qđ eſt per accidens & contingens, & hoc appellat neceſſarium eſſentiale et ſimpliciter, tale vero eſt, de quo loquit in hoc cõ. & ſuperius etiã in cõ.35. aduerſus Alpharabium. Exemplũ eſt autem ſi dicas homo eſt animal rationale mortale. Ex quo patet ꝙ neceſſarium hoc ſimpliciter non poteſt eſſe niſi qñ prędicatur tota definitio de definito, vel differentię conuertibiles, vel accidẽtia propria, in his.n.
C nihil eſt qđ ſit per accidens. qm̃ ſunt prędicationes de omni, per ſe, & primæ. Vnde veritas colligitur illi⁹ regulę, quæ dicit, Ens neceſſarium nullã habere poſſibilitatem, 2.cœ.c.33.&.34. item 12.Met.c.39.&.9. Met. com.37. quicqd voluerit Auicenna, qui neceſſarium poſuit vel ex ſe, vel ex alio.3.cap.de ſubſtantia orb. Nõ eſt aũt ſic dum p̃dicatur Genus de ſpecie, quoniã licet animal ſit res neceſſaria homini, hõ tñ eſt res contingens animali, et iccirco dũ dico, homo eſt aĩal, D hæc propoſitio non eſt ſimpliciter neceſſaria, qm̃ ſpecies cõtingit generi, & ideo eſt neceſſaria ſm vnam partem, ſm aliam eſt per accidens. Quibus, conſtitutis patet ſolutio primę & tertiæ cõtradictionis, nam cum dicit, omne neceſſarium eſſe eſſentiale, hoc accipit in ſignificatione propria, cuḿq; dicit genus non prædicari neceſſario de ſpecie, intellige ſm vtraḿq; partem & ſimpl̃r, & cum dicitur genus p- E ſe dicide ſpecie in primo mõ, cõcedas, ſed addas, ꝙ non oĩs prędicatio primi modi eſt neceſſaria ſimpl̃r, ſed illa ĩ qua tota definitio prędicatur, vel differẽtiæ conuertibiles. Genus aũt cũ nõ conuertatur cum ſpecie, non facit prędicationẽ ſimpliciter neceſſariam, neq; primã, qm̃ ſpecies accidunt generi. Ad ſcđam vero cõtradictionẽ, reſpõdet ip ſe idem Auer. in hoc loco, dicẽs, quod mutua prędicatio ꝓprietatum eſt neceſſaria, non quidẽ F ſimpliciter, ſed ꝑ accidens, quocirca nota, ꝙ hæc prędicatio eſt neceſſaria, cũ dico, Riſibile ẽ diſciplinabile, qm̃ termini hęrent inuicem de omni, et ob id eſt neceſſaria, verum eſt per accidẽs, qm̃ nõ eſt naturalis prędicatio, vt habetur.1. Poſt.tex.35. vbi dicitur, accidens de accidente prędicari pręter naturam, & per accidẽs, nam iccirco hæc eſt vera, Riſibile ẽ diſciplinabile, quoniã vtrũq; per ſe inhæret tertio cuidam

A dam, hoc eſt ſubiecto, non autem ex ſe. nec tamen ſequitur hac ſtãte ſolutiõe, vt vera ſit opinio Auicennę, quę à nõnullis falſo adſcribitur ẽt Alexandro, ꝙ neceſſarium aliud ſit ex ſe, aliud ex alio. quę diſtinctio quo modo falſa ſit dicẽda, vide in lib. de ſubſtantia orb. cap. 1. &. 3. itẽ. 8. Phy. c. 79. 12. Me. c. 41. 5. Me. c. 6.

CONT. LIIII.

Cõ. 46. DICIT Auer. vnius rei non poſſe eẽ niſi vnam demõnem,
B reddit q; cãm duplicem, prima eſt, ꝙ demõ conuenit operi naturæ, cum autem natura rei ſit vna in ſingulis, videtur & vnã eẽ demõnẽ, ſecũda rõ eſt, vni rei vna ẽ definitio. itaq; vna erit & demõ. Sed oppoſitũ habes ex Ariſt. & Auerr. multis in locis, 1. Poſt. tex. 43. &. c. 179. 2. Poſter. tex. 25. quibus in locis colligitur vnius rei plures eſſe demõſtrationes & cauſas, immo prio Poſt. 43. dicit eiuſdẽ rei poſſe fieri demonſtrationes duas p medios oppoſitos. Amplius. 2. Ph.
C 27. infra, et. 2. Poſte. 11. quatuor ſunt genera cauſarũ, p quas demonſtramus, igitur ſi quid erit conſtãs pluribus cauſis, vt ſunt maxime res naturales, q̃ à quatuor cauſis fiunt, eiuſdẽ rei plures erũt demõnes, & hæc videt fuiſſe multorũ latinorũ opinio, Apollinaris præſertim et aliorũ.

SOLVTIO.

HOC in loco Auer. intelligit demõnem ſimpliciter, quę metrum & menſura eſt aliarũ omnium, & hæc nõ niſi vna in vno
D genere concedi debet. nam hęc conſtat ex primis, veris, etc. hęc autem in eadẽ re nõ ſunt plura, amplius cum medius terminus ſit vera cauſa eſſendi & cognoſcendi, dans quid & ꝓp quid, talis nõ põt eſſe niſi vnus, hoc eſt, forma rei, quæ vnius vnica eſt, & ob id recte dixit, vnã eſſe demõnem, ex vnitate operis naturæ, & ex vnitate definitionis nam opus naturę eſt, vt vna res non habeat niſi actum vnũ &
E vnam formã, & cum potiſſima demõ ſit definitio in potentia, ĩde patet ꝙ ſi perfecta definitio eſt vna vnius rei, ꝙ vna itidem erit demõ. Sed cum dicitur alibi voluiſſe plures demonſtrationes, eo in loco accipit demõnẽ pro quolibet neceſſario ſyllo, et ſic ad rationem dicas, poſſe aliquẽ demonſtrare per quatuor cauſas, ſed vna erit ſimpliciter tãtum, reliquę ꝓp quid, vel q̃d, vel ẽt demõnes logicę. quę autem dicantur logicę demonſtra
F tiones, vide. 8. Phyſi. cõ. 70. & 1. cœ. 70. 4. Phy. 87. 2. de Generatione animalium cap. 6.

CONT. LV.

OSTENDENS Ariſto. demonſtrationẽ cõſtare ex neceſſarijs, in quodam rõnis propoſito, ſupponit mediũ in ſyllo poſſe corrumpi, & integer ſeruari ſyllus. Sed oppoſitum videtur voluiſſe. 1. Priorum cap. 29. vbi agens de abundantia medij, ſignificat medium eſſe præcipuã Tex. 17

partẽ

A partē totius ſyllſi, quamobrem medio corrupto, non vī conſeruari ſyllſus, immo corrumpi & & labefactari penitus: & idem vī voluiſſe. 1. Poſte. tex. vltimo, vbi ſolertiā ait conſiſtere in me dij inuentione. Nam recte dicūt noſtrę, in medio vim totam rō-nis conſiſtere.

SOLVTIO.

INTELLIGE medio corrupto ſeruari ſyllſm, non quidē vt corrumpatur ſyllſo, quoniā dempto medio, abſq; dubio to-
B ta ratio perit, & corrūpitur, ſed vult vt pereat medius in re, v.g. dicas ſyllogizando, omne currens eſt animal, homo currit, ergo hō eſt animal, iam poteſt corrumpi medius in eſſe, hoc eſt q; nullus hō currat, quieſcēte quolibet homine & animali, & tamen conſeruabitur ille idem ſyllogiſm⁹, ꝓxime factus à nobis.

CONT. LVI.

Tex. 17 VVLT ex ambabus propoſitionibus, contingentibus poſ-
C ſe ſequi neceſſariam concl'onē, qūo ad modum ex vtraq; falſa propōne, poteſt vera ſequi concluſio, exemplū ex contingentibus, Album eſt animal, homo eſt albus, hō eſt animal. Exemplū ex falſis, lapis eſt animal, hō eſt lapis, hō eſt animal. Oppoſitum vī voluiſſe. 1. Priorū cap. 13. vbi neceſſariam concluſionē noluit ſequi & vtraq; cōtingēti.

SOLVTIO.

SOLVIT hanc cōtradictionem Auer. in cō. 49. vbi inquit, Ariſt. ītellexiſſe hoc ī loco mix- D tionem & illationē per accidēs, qm̄ ſi ex ambabus contingentibus, ſequatur concluſio neceſſaria, vt ēt ex falſis vera, id eſt ex accidenti & non per ſe, qđ dicit ad hominem, oſtendens demonſtrationē cōſtare ex neceſſarijs. At. 1. Priorū Ariſt. dans regulas per ſe, & quæ tenere debeant in omni ꝓpoſita materia, iure repellit hanc accidentalē mixtionem ab eo libro, nā ſcīa non eſt, de his, quæ ſunt per accidens. 1. Poſte. tex. 18. 19. & 7. Met. c. 53. E

CONT. LVII.

CONCLVDENS Ariſt. & Tex. 19 et Cō. 50 Auer. ſimul veram demōnem conſtare ex neceſſarijs eſſentialibus, hoc eſt per ſe, concedūt demōnem quia, poſſe fieri ex neceſſarijs nō per ſe, verum nominans Ariſt. ipſam demōnē qa eam vocat ſyllm ſigni quaſi q; nolit eam poſſe dici demōnē, cui etiā interpretationi adſtipulatur Auer. in com. 55. dicens, demōnem ſigni nō eſſe veras aut ſummas demōnes. in quā ſentētiam vī acceſſiſſe Themiſt. 2. Poſte. cap. 30. vbi ille ait, dum à cauſa ad euentū rōcinando procedimus demō eſt, dū vero ab effectu progredimur ad cauſam ſyllus eſt. Sed oppoſitū voluit Ariſt. te. 30. vbi ſcīam & demōſtrationē diuidit in ꝓp quid & quia, & Auer. aduerſatur Auic. in cō. 55. & in. 6. q̄lito. qm̄ Auicennas exiſtimabat demonſtrationem, quia non eſſe demonſtra-

G ſtrationem, quod Auer. non patitur eſſe dicendum.

SOLVTIO.

ET SI in. 6. quæſito plura dicta ſint, & ī. c. 95. primi Poſt. de hac Auer. et Auic. controuerſia, quantū tñ pertinet ad contradictionis formā, dicerem, Ariſto. Appellaſſe demonſtrationē qa, ſyll'm ſigni ex ſuo conſueto artificio. Cum. n. hic demr̄onem velit conſtare ex neceſſariis & per ſe, patet ipſum animo continere perfectam ideam demonſtran-
H di, qm̄ eius ſcopus ē demr̄o ſimpliciter, à tex. 1. vſq; ad 30. primi huius libri. Itaq; cum demōſtratio quia, non habeat conſtare ex his eſſentialibus, ꝓpōnibus neceſſario, ob id eā appellauit ſyllogiſmū, quod per cōparationē tm̄ eſt audiēdum, nempe illius quæ perfectiſſima eſt, & idem voluit Themiſt. Cum vero demonſtratio quia & ipſa ex neceſſariis cōſtet propōnibus, nō autem ex Sophiſticis vel probabilibus, iccirco voluit Ariſto. &
I Auerr. eā ēt poſſe dici demōſtrationem, quo modo eā in genere cōi accipit in tex. 30 & ob id dicit Auerr. in com. 95. q licet demr̄o quia, ſit imperfecta, nō tñ excluditur à genere demr̄ones: & ratio eſt, qm̄ perfectū & imperfectū poſſunt cadere ſub eodem genere & maxime ſub genere analogo: qđ non vidit Auicennas, volens demr̄onem quia nullo pacto demonſtrationem eſſe dicendam. Et ſi dicas, quo modo etiā analogice poteſt demr̄o quia dici demr̄o, ſi non accipit definitionem demr̄onis? Etenim. 1. Poſter. tex. 5. definita eſt demr̄o ſic, q eſt ſyll's faciēs ſcire per cauſam, at demr̄o quia non fit à cauſa, igitur non habebit nomen demr̄onis: nam cui nō competit definitio. eidem ēt non conuenit definiti nomē. Dicas illam definitionem citatam in te. 5. eſſe demr̄onis potiſſimæ primū, deīde & ipſius propter quid, nō āt quia, qm̄ ibi definit nomen demr̄ationis pro primo analogato vt colligit ex Auerr. in. c. 7. & ſic demr̄o quia, nō eſt demr̄o, qm̄ non ea eſt, quæ ibi ſpeciatim definitur, cum aūt eā vocamus demonſtrationem, q demr̄onē intelligimus ſyll'm facientem ſcire in communi ſignificatione, quęcūq; ea fuerit ſcīa, dummō ex neceſſariis conſtet propōnibus. Nam oīs ſyll'us cō ſtās ex neceſſariis eſt demōſtratiuꝰ, vt patet etiā his, qui modi cū in dialecticis exercitati ſunt, quo modo Auer. ēt logicam appellat demr̄onem ſyll'm neceſſarium qui ex cōibus procedit, vt fuit ratio Briſonis, quod habetur, 2. de Gene. Anim. cap. 6. 1. cœli cō. 70. & alibi. Quod vero attinet ad argumēta Auicen. quibus ille demolitur demr̄onē quia, id poſtea veniet dilucidādum ſuper tex. 30. & com. 59.

K

L

M

CONT. LVIII.

IN vniuerſo hoc cōtextu ꝓponit ſibi Ariſt. hanc intentionē Tex. 20

q

A ꝙ ſcíæ demonſtratiuæ & ipſa quoꝙ demõ nõ tranſcendant de vno genere in aliud: & tamẽ huic oppoſitũ dicit & obſeruat in pluribus locis. Primũ in hoc eodem tex. concedit eadem eſſe principia diuerſarũ ſcientiarũ, ex quibus demonſtramus in illis. Amplius in te. 23. dicit principia propria ſcíarũ hr̃e cõia in quibus cõueniant. Item in tex. 24. concedit vſum eorũ principiorũ, quę pluribus competunt ſcientñs diſparatis, vt illud, ſi ab
B æqualibus, æqualia demas, remanentia ſunt ęqualia. cum aũt hoc prĩcipium ſit cõe tã Arith. quam Geometrę, videtur ex eo fieri poſſe tranſitum ex vno genere in aliud. & iſtud ipſum qđ dicit de cõibus principñs hic, ẽt reppetit in te. 27. Præterea in te. 30. circa finem, admittit naturalẽ agentem de Iride, tranſcendere ad perſpectiuam, et chirurgũ aſcendere ad Geometriã, in cognitione vulneris circularis. Ac
C cedit ꝙ Ariſt. videtur concedere trãſitũ à Philoſophia naturali ad Geometriã & Aſtrologiã in materia de corpore celeſti, & aſtris & eorum accidẽtibus. 2. Phy. tex. 16. & 17. item cõcedit Ariſt. ĩ. 1. Poſt. tex. 27. Metaphyſicũ & Dialecticũ poſſe de oĩb9 diſſerere. immo officiũ eorũ eſt probare principia ſcientiarum vt ſcribit Auerr. in Paraphraſi Met. tract. 1. cap. 1. at hoc nõ põt fieri ſine tranſitu, qm̃ &. 1. Phy. agẽs philoſophus de principñs naturalibus, poſtponit naturalẽ D habitũ, & ad diuinũ aſcendit, vt confutet negantes motum et plura entia. Hæc autem oĩa videntur fieri trãſitu, & inordinato quodam motu rationis, & tñ hic, pręceptũ proponit non eſſe de vno genere ĩ aliud migrãdũ.

SOLVTIO.

OMMITTO in pręſentia q̃ ſtionem de trãſitu ſcientiarum qm̃ hoc in loco ſolutiones tantũ contradictionum mihi propoſui. vbi animaduertendũ eſt, ꝙ principia cõia potentia nõ actu E ingrediuntur demr̃onẽ, ex quo habes ꝙ principia cõia nõ ſunt ea quę tranſitum ſcientiarũ prohibeãt, id. n. munus eſt propriorum prĩcipiorũ. Quare ſi dicat Ariſ. in hoc eodẽ te. poſſe principia eẽ eadẽ plurib9 facultatibus, illud veritatẽ habet de prĩcipñs communibus non proprñs: nã quæ prohibent trangreſſum ea ſunt, ſubiecta, q̃ſita, & propria principia. Quod aũt principia communia actu non ingrediantur demr̃onem eſt Ariſt. in tex. F 24. vbi dicit, hęc ſm proportionem venire in vſum ſcientiarũ. item tex. 26. idem ferè habet de principñs cõtradictionis, q̃ contracta & non cõia vtilitatem p̃bent demonſtrantibus. Ex quo habes concilium cum prima, ſecunda, tertia, et quarta authoritate in contrariũ adductis. Qđ ſi velis cognoſcere, quo modo illud principiũ, ſi ab ęqualibus, æqualia demas &c. licet ſit cõe

Arith.

G Arith.& Geometræ, non tñ ſit cauſa traſcendendi de genere in genꝰ legas oīno ea, quę copioſe in hoc propoſito colligit Auerr. in quęſito.5.vbi ait, tales propõnes nõ eſſe vniuocas q̃ cõtinuo & diſcreto cõueniunt, licet poſtea analogice contrahantur, vt cũ dicimus, ſi ab ęqualibus, numeris vel lineis, ęqualia demas, quæ remanent ſunt ęqualia. Ad hęc ẽt pertinet id qđ dicit.1. Poſte.c.74. ſed redeamus vnde digreſſi ſumus. ad quintam cõfir-

H mationẽ dicẽtem ꝙ naturalis ſi tranſcendit ad perſpectiuum in quęſito de Iride, hoc cõtingit, in eo caſu, cum differẽtia modi cõſiderandi, nã de Iride, naturalis cognoſcit quod eſt, perſpectiuꝰ vero dat propter quid, ita nõ eſt idẽ modus & ratio, pariter chirurgus nõ facit tranſitũ ad Geometriam in vulneribus circularibus qm̃ chirurgꝰ cognoſcit de illis vulneribus ꝙ tarde ſananť, ſed Geometra ex ſuis principijs dat huius quæſiti cauſam & ꝓp-

I quid, id aũt non eſt tranſcẽdere, ſed ſubalternari, non ꝙ chirurgia ſit ſimplr ſubalternata Geometriæ, neꝙ naturalis ſcia perſpectiuę, ſed habent particularẽ ſubalternationẽ ſiue ordinẽ, quo ad ea q̃ſita, q̃ ſunt illis cõia. Cũ vero in ſexta rõne dr̃, ꝙ idẽ q̃ſitũ vr̃ cõe Naturali & Math. qm̃ vterꝙ dignoſcit accidẽtia Solis & Lunæ, ibi ſolõ hr̃ manifeſta, ꝙ hęc nõ eadẽ rõne conſiderantur, nã naturalis huius cõſiderat cũ tranſmutatiõne, & materia, K Mathematicꝰ vero vt ab illis abſtrahunť. Vnde Auer. 1. Poſte. c. 59. inquit Phyſicus conſiderat cœli figurã et ẽt Aſtrologus: ſed Phyſicus eã noſcit vti cœlũ eſt finis naturę: Aſtrologus vero vt eſt à materia immunis. poſtremo ad vltimam rõnẽ dicas, licet Logicus & Meth. probent principia oīum ſcīarũ, non ex hoc tñ fieri trãſitũ. Nã tranſitus eſt inordinatus motus rõnis ab vno genere diſparato ad aliud, in q-

L bus, nõ eſt ordo, vt.v.g. ſi proceDas à numero ad lineas, cũ inter hæc non ſit ordo neceſſarius, ob id dr̃ tranſgreſſus: nõ aũt ſic reſe habet in ſciẽtijs proprijs aſcẽdẽtibus, ad cões, qm̃ à proprio ad cõe eſt ordo neceſſarius, aut ad minus vtilis, itẽ non eſt trãſitus dum particularis ars dat prĩcipia artis cõis ſub qua cõtinetur, vt facit Phyſica & Mathematica q̃ dant principia Metaphyſico: nã Phyſicus dat illi ſubſtãtias abſtractas, & Mathema-

M ticus earũ numerũ colligit, hoc eſt Aſtrologus: qm̃ vt doctiſſime Auerr. hẽt. 1. Poſte. c. 60. Ars propria dat cõi principiũ eſſendi hoc ẽ à poſteriori, & cõis dat proprię principiũ cãæ & à priori quę drię ratio trãſitus nõ eſt, ſed quomodo id fiat, vide latius in cõ. nuperrime citato. Artes vero communes duæ ſunt, Metaph. & Dialectica: vt colligitur 1. Poſte. 27. & com. 60. & 70. & ratio eſt, qm̃ Metaph. cõſiderat

Ens

A Ens vt Ens, & ita rõne obiecti dicitur ſcĩa communis. Dialecti ca vero & ipſa cõſiderat vniuerſum Ens, quatenus ſub diſputatione cadit, (non.n. hic per dialecticam Logicam ĩtelligas, ſed eam Logicæ partem, quæ diſputat & diſputãdo ſolam victoriã ſibi pro fine ꝓponit, vt dicitur 1. Poſte. cõ. 84.) & iccirco ambę ſunt ſcĩę cõmunes, applicabiles ſingulis alĩs, ordine exiſtente inter illas, & ob id non efficit trãſitus, quem Ariſt. demolit. Dif-
B ferunt vero illæ facultates inter ſe tribus differẽtĩs, vt docte colligit Them. 1. Poſt. cap. 24. prima eſt, ꝙ Dialectica interrogat, Meta. vero non. Secunda eſt, ꝙ Dialectica nõ habet genus, ſubiectum ſibi determinatũ, id autem habet Metap. Tertia eſt, ꝙ Dialectica dum ratiocinat, vtitur ꝓpõnibus probabilib⁹, Metaphy. vtitur neceſſarĩs. Et hoc ẽt vidit Auer. 40. Phy. c. 87. vbi ait rõnes logicas, hoc ẽ dialecticas extraneas eſſe, hoc ẽ à rebus
C externis & per accidens colligi. Addit et Ariſt. fieri poſſe tranſitum in ſcientĩs proprĩs ac ſpecialibus, vbi vna ſubalternetur alĩ. quo modo Arith. Muſicę & Geometrię, viſualis ſubalternata dicitur. In quo caſu ſuperior prẽſtat principia & cauſas inferiori, cum principia ſubalternatæ ſint problemata et concluſiones ſubalternantis. Nam id conſtabit poſtea ſuo loco. Ex qbus cõcludas, dari tranſitum de ſcĩa propria in communẽ. Item ex D
vna ſpeciali & propria ſcĩa ad aliã ferimus ſi ſubalternę fuerĩt, vel ſi duæ ſcĩæ fuerint ꝓtes eiuſdem facultatis cõmunis, vt Medicinæ pars quæ docet purgare & illa quę docet alere ægrotantes. Adde etiam interdũ tranſcẽdere diſparatas artes in aliquo ſpeciali theoremate, ſed cũ differentia modi conſiderandi, vt in caſu de Iride, & de vulneribus circularibus dictum fuit, vbi in vno concurrit Phyſicus & Per-
ſpectiuus: in alio chirurgus & E
Geometra: cæterum in alĩs caſibus, vitioſum reputat Ariſt. trãſitũ, qm̃ procedit ex his quæ ꝙ accidẽs ſunt, & demõnes cõſtarẽt, ſi fieret tranſgreſſus, ex probabilibus, & accidentalibus rebus: qđ Philoſophus pro falſo aſſumit, cum toties dictũ fuerit demõnem conſtare ex his quæ per ſe ſunt & eſſentialia.

CONT. LIX.

HABET Auer. in expoſitio- Cõ. 58.
ne tex. 20. in quoddam ſuo pro-
poſito ꝙ maior pars demõſtra- F
tionum ſimpliciter fit de accidẽtibus eſſentialibus, quam ſentẽtiam obiter dixit. 2. Poſte. c. 41. 47. 94. & in quæſito. 3. ſed contrarium videtur voluiſſe. 2. Poſter. com. 12. vbi ait, demonſtrationes ſimpliciter fieri pro maiori parte de accidentibus, proprĩs & ſemper, & aliqñ addit, immo ſemper. Hæc.n. verba videntur pugnare inuicẽ. ꝑter id qđ incõſtãs & dubia eſt regula.

nam

G nam ſi dicit demr̃onem pro maiori parte fieri de accidentibus & ſemper, aut falſa erit prima pars vel ſecunda huius ꝓpõnis.

SOLVTIO.

SI concluſiones demõſtratiuæ ſunt quæſita ſcíarum ſpeculatiuarũ quod oẽs concedũt, & expreſſe colligitur ex. cõ. 1. 2. Poſte. proculdubio vidẽdum eſt, qũo hæc quęſita ſe habeant, vt inde habeamus & nos, quo pacto demr̃onis concluſio fieri põt. in ſcientĩs maiori ex parte
H concludunt accidentia de ſubiectis, qm̃ inter ſubiectũ & accñs proprium, ĩterponitur qd̃ quid eſt ſubiecti, qd̃ eſt cã dans propter quid de illa accidẽtium inherentia (vt aiunt) in eorũ ſubiectis. Nam Ariſt. primo de Anima tex. 11, expreſſe voluit quod quid eſt ſubiecti eſſe principiũ quo ſcimus illius accidentia. Et 4. Phy. tex. 31. laudat eam definitionẽ, quę dat quid de ſubiecto definibili, & ꝓpter quid de eius accidentibus. Item. 2. Poſt. tex.
I 8. vult Ariſt. verã definitionem dantem quid rei ex ſubſtantialibus, ẽt largiri ꝓp quid, nam inquit, ſi definiamus tonitruũ ꝙ ſit ſonus nubium, hæc definitio cum procedat ex accidentibus rei, dat ſolum quid nominis: ſed ſi dixeris, tonitruum eſſe extinctionẽ ignis in nube, hęc definitio dat quid et propter qd, nam quid eſt tonitrus? eſt extinctio ignis. ꝓpter quid nubes tonat? ob ignis extinctionẽ. Ex his itaque concludo, ꝙ formale princi K
pium & definitio ſubiecti, eſt ẽt cauſalis ratio paſſionis, dans illius propter quid & quid ſimul & hæc eſt cauſa, ꝙ maior pars demr̃onum dat nobis inhærentiam accidentium propriorum de eorũ ſubiectis, & iccirco ſi talia accidentia ſint nota quo ad eſſe & non propter quid, notificãtur per demr̃onem cauſæ tm̃. Si vero fuerĩt ignota quo ad eẽ & propter quid, notificant̃ per demr̃onẽ ſimpl̃r. Et tales demõ
L ſtrationes à noſtris vocãtur demr̃ones afferentes quęſitum cõpoſitũ, qm̃ prædicatio accidentis de ſubiecto eſt quęſito cõpoſita, quę dicitur, quod, ab Ariſt. 2. Poſt. tex. 1. Tales aũt in ſcientĩs ſunt frequentiſſimę vt dr̃. 1. Poſte. c. 57. & ob id Auer. dixit, pro maiori parte demr̃ones eẽ de accidentibus. Interdum aũt contingit, ſed lõge rarius, vt nõ paſſio de ſubiecto concludatur, ſed paſſionis definitio nominis, per cãm mediam, quam Auer.
M in. 8. q̃ſito cãm vocat extra qd-ditatẽ, ſed loco formalis aſſumptam, vt idem aſſerit, 1. Poſte. c. 35. Huius ſecundi generis demõſtrationis exemplum dat. Ariſt. in. 2. Poſt. te. 8. dicẽs, ponamus, ꝙ Tonitrus vel ẽt Eclypſis habeat duas definitiones, vt re vera habent: quarũ vna ſit nominis. v.g. tonitrus eſt ſonꝰ nubis, alia vero ſit, rei & eſſentialis, Tonitrus eſt ignis extictio, tũc ait, primã eſſe demr̃onis cõcluſionem,

A nem, ſecundam vero eſſe princi
piũ, qm̃ hæc in demonſtrabilis
eſt, & immediata, illa vero me-
diata, ĩde ãt fit demr̃o hoc mõ,
ob extinctionẽ ignis fit ſonꝰ nu-
bis, Tonitrus eſt ignis extinctio,
igitur Tonitrus eſt ſonus nubis.
Item ſi dixero Eclypſis eſt pri-
uatio luminis Solis in Luna, hęc
eſt definitio nominis dans ſolũ
quid eſt: ſi vero dicas, Eclypſis
ẽ terrę obſtructio, hęc definitio
dat quid & ꝓp quid, et inde fiet
demr̃o ſic, ob terrę interuẽtum
B fit priuatio luminis Solis in Lu-
na, Eclypſis ẽ terrę interuentus,
igit̃ Eclypſis eſt priuatio lumi-
nis Solis in Luna. Patet ex his
duobus exemplis, ꝙ demr̃o ali-
qñ concludit definitionẽ de de-
finito, dũ definitio eſt quid no-
minis tm̃, qd̃ fuit in cauſa vt di-
ceret Auer. demr̃onem pro ma-
iori parte eſſe de accidentibus,
ad dr̃iam eius quę dat definitio
nẽ nominis: & ꝙ hęc ſit demr̃o
potiſſima, nõ eſt dubitãdũ qm̃
Ariſt. 1. Poſter. tex. 22. dicit, eſſe
C vnã definitionẽ quę eſt cõcluſio
demr̃onis. &. 2. Poſt. 10. idẽ ha-
bet latius. item Auer. in. 8. q̃ſito
vult demr̃onẽ concludentẽ defi
nitionẽ per cãm extrinſecam, eẽ
in primo ordine demr̃onẽ ſim-
plr̃. Sed talis demr̃o non eſt ad-
modũ frequens & à noſtris dici
tur demr̃o dans quæſitum ſim-
plex, qm̃ in concluſione dat qd
nominis, etenim quęſtio quid,
eſt ſimplex quæſtio ex Ariſt. 2.
Poſt. tex. 1. ſed redeundo ad con
tradictionẽ dico, ꝙ dum Auerr. D
inquit ꝙ immo ſemper demr̃o
eſt de accidentibus, illud venit
intelligendum, qm̃ ẽt dum con-
cluditur definitio per demõſtra
tionẽ, talis definitio eſt ipſius ac
cidentis non ſubſtantię, tũ quia
ſubſtãtia nõ põt demõſtrari. 6.
Met. tex. c. primi, quare nec eius
vlla definitio: tum ẽt qm̃ ex exẽ
plis dictis de Tonitruo & Ecly-
pſi, patet ꝙ ibi concludit̃ defini
tio, paſſiõis, dãs purũ quid, per
eam quæ dat propter quid. Ex
quo poſſumus ẽt aſſerere demõ E
ſtrationẽ non tm̃ eſſe de accidẽ-
tibus pro maiori parte, ſed etiã
ſemper: Qm̃ ſiue paſſio de ſub-
iecto demonſtret̃, ſiue definitio
paſſionis, ſemper concluſio de-
mr̃onis põt dici eſſe de acciden-
tibus. Sic. n. mihi liceat Auerr.
per ipſum met ĩterpretari. Quæ
expõ & cõcordia, ſi placet gra-
tias agam & quidem immorta
les Deo opt. Max. ingeniũ meũ
qualecunꝙ illuſtrãti: ſin minus,
excogitãda erit ſolutio ab alĩs, F
quæ neꝙ Ariſtot. peruertat, ne-
que incõſtãtẽ reddat Auerr. aut
ẽt ineptũ: quemadmodũ inep-
tiſſimũ reddidit, ea explicatio,
q̃ voluit iuxta nonnullos, ea ver
ba, {pro maiori parte & ſem-
per} audiẽda eſſe de accidẽtibꝰ
q̃ per demr̃onẽ aſſerunt̃, vt ſen-
ſus ſit, demr̃onẽ eſſe de accidẽti
bus, q̃ ſunt pro maiori parte, vt
Lunę Eclypſis, & de his q̃ ſem-
per ſunt, vt riſibile in hoſe, & ſic
de cæteris. Nam ſi id acciperet

G Auer.nõ exprimeret,niſi demõ ſtrationem dantem accidens de ſubiecto, non aũt dãtẽ definitio nẽ accidentis, quã tñ prẽcipuã, immo p̃ſtantisſimã aliarũ voluit eſſe in.8. q̃ſito, & ĩ vniuerſo commẽtario ſecũdi libri, quod latius videbimus ĩ contradictione tex.22.huius primi libri.

CONT. LX.

Tex.21. & 22. Hoc in loco Philoſophus ꝓbat ſcĩam non eſſe de rebus corruptibilibus,qm̃ vult ſcĩam eſſe de his quę ſunt eterna, non autẽ H corruptioni obnoxia, vt patet cuilibet textum conſiderãti. At ea citari ſolet trita et communis contradictio, ſcĩa naturalis eſt vna ex ſcientijs ſpeculatiuis & vtentibus demr̃one, & tñ hæc dicitur eſſe de rebus generabilibus, & corruptibilibus.

SOLVTIO.

Si liceret à logicis ad naturales, q̃ſtiones aſcẽdere, hoc in loco,pfectò plurima eẽnt à me diſquirenda in hoc negocio. Verũ cũ hic arctisſimã examinationẽ I contradictionũ huius lib. Poſt. mihi ꝓpoſuerim, ſeruabo illud Ariſt.p̃ceptũ.1.Poſte.te.20.non eſſe trãſcendẽdũ de gñe in generis.Itẽ.1.Ethi.ſcribit, ſermones debere fieri iuxta naturã ſubiectę materiæ. Itaq; ommiſſa illa ad aliũ locũ,perſcrutatiõe,vtrũ ſcĩa naturalis ſit de reb⁹ eternis, quo ad eſſe illarum eſſentię non exiſtentię, itẽ ordine definitiuo ac demonſtratiuo, non aũt per comparationẽ ad indiuidua naturalia, ĩ quo negocio aliq̃ eſt cõ K tradictio,inter Auerr.et Cręcos expoſitores ex vna,et latinos ex alia parte, et p̃ſertim Ioannẽ de Ianduno atq; alios recentiores: ommiſſa ẽt q̃ſtione illa, nunqd actualis exiſtẽtia ſit de rõne demr̃onis et definitiõis,qd voluit Achillinus, an potius hęc ſit referẽda ad condõnẽ indiuiduorũ corruptibiliũ, dixerim, optima rõne voluiſſe Philoſophũ hoc ĩ loco ſcĩam eſſe de rebus perpetuis,qm̃ ſcĩa & demõſtratio,habitus ſunt intellectus,qui parti- L cularia deſpicit,et per cõſequẽs corruptibilia, nã corruptibilia particularia ſunt,etſi nõ oĩa particulꝛia ſint obnoxia corruptioni. Cum vero dicis naturalem ſcĩam eẽ de rebus corruptibilibus,id concedẽdũ eſt, conſideratis illis rebus,quo ad ſimplicẽ earũ exiſtentiã actualẽ,quo mõ de his ſenſus eſt,non aũt intellectus: verũ ſi quo ad eſſentiã earũ accipiant̃, q̃ conſiſtit in conceptu p̃dicatorũ primi modi dicendi per ſe,vel ẽt,quo ad inherentiã ſuarũ paſſionum, q̃ ex ſecundo mõ dicendi per ſe accipitur, ſic ſcibiles ſũt res naturales. nã ex prío mõ dicẽdi per ſe definiunt̃, ex ſecũdo mõ vero demonſtrant̃, & ſm vtramq; rationẽ ab intellectu cognoſcunt̃, qm̃ tã definitio quã demr̃o,ſunt iſtrumẽta intellectus, vt ſcribit Auer.in Epith.logicis,& ẽt colligit̃ ex.1.et.2.Poſt.ſępius.Hinc patet quã ab Ariſto.p̃ceptis deuiarint,

A uiarint, qui volunt definitionē & demr̄onē non abstrahere ab actuali existentia rei, cum actu existere sit p̄dicatū, vel saltē conditio rei per accidens. etenim q̄ actu existat Eclypsis id accidēs est, q̄ aūt sit ex terrę obstructione, qđ quidē eius vr̄is est essentia, id habet necessario & per se, et hoc mō scibilis est, cū eius essentia sit vr̄is & perpetua, quo ad vero existentiā & particularis res est & corruptibilis, et per
B cōsequens non pōt sub intellectu & scīa comprehēdi. Hinc ēt decipiunt̄, qui eandē actualem existētiā faciunt p̄dicatā primi modi per se: nā ille modus est solū ob essentiā rei, q̄ fluit à definitione, vel ab eius partibus, quæ sunt Genus et differentia. Accedit q̄ Arist. in hoc tex. 22. declarans, quo mō scīa sit de his q̄ sępe fiunt, inquit, scīam etiā de lunæ defectu, non quatenus Luna
C deficit heri, hodie, aut nunc, qm̄ vt sic defectus est quoddā particulare, sed cognoscit̄ vt effectus est obstructionis terrę, quo mō res est vr̄is & perpetua. Si itaq̄ actualem negat existentiā Eclypsis esse scibilē, quæ tm̄ sæpenumero fit, quāto magis absolute negaret Arist. exñtiā aliorū indiuiduorū, de qua re si vis vlterio rē resolutionē hr̄e, legas ea q̄ scribit Auer. in Paraph. Me. tract. 3. q̄re experipatheticę doctrinę viscerib⁹ cōcludas, scīa3 eē de his, q̄ eterna sunt, nō āt de corruptibilibus, nec de actu existētibus ordine rerū naturaliū, exceptis D
spēbus physicis, quę licet in suppositis indiuiduis, & actu exñtibus, sint corruptibiles, eternę tm̄ sunt quo ad conceptus primi et secundi modi dicendi p̄ se, & sic ab intellectu cognoscuntur. qm̄ sic sunt intelligibilia.

CONT. LXI.

ADHVC in eodē contex. vr̄ Tex. 22
Arist. sibi contradictorius cū eo qđ voluit. 1. Priorum cap. 6. vbi inquit, syll'm tertiæ figuræ, qui E
dicitur à nostris Darapti, hēre vtranq̄ p̄missam affirmatiuā et vr̄em, ex quibus sequitur conclusio particularis, nunc autem probās conclr̄onē demr̄onis nō posse esse particularē, sic arguit ducēs ad incōmodū, nā inquit, Si conclusio erit particularis, sequet̄ oīno hoc absurdū, vt vna ex p̄misis etiā sit particularis. Hoc aūt absurdum non vr̄, si in tertia figura sequit̄ particularis conclusio ex ambabus vr̄ibus.

SOLVTIO. F

DICENDVM, Arist. rationem hoc in loco tenere, quoniā agens de demonstratione, quæ fit in prima figura, vt dr̄. 1. Post. 31. id veritatem habet, q̄ existēte cōclusione particulari, altera prę missarū necessario esset particularis. Nam in prima figura id verisimū est, & perpetuum. Quod vero dicitur de syll'o Darapti, id non procedit, cum talis sit syll's tertię figuræ, in quo nō potest fieri demonstratio simpliciter, de q̄ agit Arist. hoc in loco.

G CONT. LXII.

Cõ. 63. AVER. hoc ī loco verificãs tex. Arist. qui dicit sciam demõ strationē non esse de rebus particularibus, intelligit regulã nõ solũ de indiuiduis signatis, sed & de his quæ indiuidua vaga à nostris vocãtur, sunt autem indiuidua vaga, Aliquis, Quidã, Quispiam, ac cætera eiusdẽ ordinis. Sed oppositũ vr̃ voluisse. s. Ph. cõ. 33. vbi agens de inductiõe in H materia necessaria concedit indiuidua facere illationẽ necessariam, saltẽ rõne materię, itẽ hæc propõ quæ dicit aliqd animal est rõnale particularis est, & tñ est necessaria, itaq; vr̃ et scibilis.

SOLVTIO.

SOLEBAT, vt Auer. testat, dicere Alph. huic difficultati, q; Arist. dixit demr̃onem non esse de rebus, particularibus, qm̃ pticulare continetur sub vl̃i, nõ q; ipsũ à scia oĩno repellat. Auerr. I iure reprehendit hanc rñsionẽ tanq; ineptam, qm̃ cõfundit regulas topicas cum demonstratiuis. Topicus. n. agens de vniuersali cognoscit pticularia vti sub illis continẽtur: at non sic demõstratiuus facit, qm̃ eius munus ẽ considerare ea quæ simpl̃r sunt æterna & vniuersalia. Respondet itaq; Auer. q; Aristo. prętermittit particularia & singularia qm̃ licet sint in materia necessaria, illa eorum necesitas habet partem accidentis: nam propõ dicens, quoddam animal est rõnale est quidẽ necessaria sed nõ ratiõe sui, nam est necessaria ratiõe hoĩs, quia ob ipsum, hęc est vera, aliqd animal est rõnale. itẽ adde & illud qd̃ dicit Auerr. 12. Meta. c. 28. q; etsi particulare sit solum ens in rei veritate, tamen de eo nõ est demr̃o, & causa est quia ab ĩtellectu simpliciter nõ cognoscitur. Hoc cõstituto cessat & contradictio, nam licet alibi dicat Auer. q; fieri põt inductio demonstratiua in particulari necessario, dicendũ eam inductionẽ esse demonstratiuã p̃ ac- I. cidens, qm̃ eius materia est etiã necessaria per accidens: nũc vero talia necessaria repellit Aristot. & Auerr. à scia demr̃atiua, qm̃ hic de demr̃one simpl̃r agimus, cuius materia est res necessaria simpl̃r, non autem permixta cum accidente.

CONT. LXIII.

AGENS Arist. de definitione, volensq; asserere eam vniam cum demr̃one esse de rebus, vl̃ibus ac perpetuis, vtitur hoc genere argumẽti, si demr̃o est eternorum, & definitio est demr̃onis pars, vel etiam ipsamet demr̃o, igitur & definitio erit de rebus eternis. minorẽ huius rationis sic cõfirmat, nam omnis definitio, vel est principium demonstrãdi, vel concluſio demõstrationis, vel demonstratio solo situ differens. Quæ confirmatio plurimas excitat contradictiones. Prima est, quo modo demr̃o vult, vt sit idẽ re & subiecto cum demr̃one, si hæc duo Tex. 22 M

instru-

A instrumenta re & obiecto separat in. 2. Poster. tex. 2. vbi ait, demōnē eē de accidētibus, definitionem vero de substantijs? Itē quo mō definitio est principiū demōnis, si. 1. Post. tex. 5. agens de prīcipijs, dixit ea esse prima, vera, priora notiora & causas conclusionis, non aūt ea voluit esse definitiones? Præterea, quo modo definitio pōt esse conclusio demōstratiōis, sic probat in 2. Post. à tex. 2. vsq; ad. 8. q̄ definitio non potest demōrari, & si
B id fiat, inquit, q̄ est petitio principij: immo ait si definitio vna p̄ aliā concludat, sylłus est dialecticus non aūt demonstratiuus. & 2. Post. tex. 9. & 10. inquit definitionem non demōstrari sed educi solū. Sed est & ratio difficilis, si definitio concludit, cū definitio sit proprie substantiarū, igitur substantię definitio erit p̄ demōnē scibilis: at defiō substātię est substantia, itaq; substātia cognoscetur per demōnem,
C quod ēt pueruli non cōcederēt.

SOLVTIO.

IN hac nobili difficultate, cū diuersæ tangant contradictiones, distincta ac exquisita ratione procedendū nobis est. Quāobrem prius videamus quo pacto demōratio & definitio idem sint, secūdo loco quo modo differant, tertio nūquid medius terminus sit semper definitio, quarto an definitio possit demonstrari nec ne. Postremo cuius sit definitio illa q̄ demonstrat substātiæ ne, vel accidentis. Quæ omD nia etsi longiorem disputationē exposcerent, q̄s in præsentia afferre possim, tñ ne intacta ea p̄termittā, dicam q̄s breuissime ea, q̄ ad ipsas faciunt contradictiones de medio tollendas. In primis sciendum est, q̄ demonstratio & definitio sunt instrumēta duo, quibus maxime intellect⁹ attingit cognitionē rerū, tam q̄dem substantiarum, q̄s ēt accidētium, & ob id Arist. agens in li. Poste. de instrumentis sciēdi, vt
E colligitur ex prologo Auer. in. 1. Post. & in Epith. Logicis, diuisit librū illū in duos, qm̄ in primo scopus erat agere de demōne notificante accidentia, in secundo mens erat agere de definitione notificante substantias, quod ēt dixit Auer. 2. Poste. c. 1. & si Iohānes grāmaticus voluerit ſm librum Post. agere de medio demōnis per se, per accidēs vero de definitione, cui ēt adstipulatur D. Thomas in expositione secundi lib. Poste. Verum
F de hac difficultate copiose dicēdū est in q̄stionibus nostris ordinarijs. Nunc aūt sit Auer. opinio mihi pro supposito, vt inde postea appareat solutio cōtradictionis, qñ hęc sit natura & conditio sermonis demonstratiui vt difficultates & errores omnes repellat, vt habetur. 4. phy. 31. Item & illud supponendum est à nobis q̄d voluit Auer. in p̄logo primi Poste. q̄ demōro considerata ab Arist. hoc in loco est

G conſiderata, vti elargitur nobis veritatē oīum entium, quæ p ip ſum confirmari poſſunt, & vt p ſtat conceptionē, hoc eſt, definitionem ipſam, nam perfecta demonſtratio ſiī cū definitione habetur, vt colligitur. 2. Poſt. tex. 8. & 9. & hanc puto fuiſſe cauſam q Ariſt. agens in. 1. Poſt. te. 22. de demr̄one, vbi eam dicit eē de rebus vr̄ibus & ſempiternis, illud idem poſtea aſſerit de definitiōe. hoc. n. non fuiſſet ad propoſitum, niſi hęc duo inſtru
H menta ſimul intelligerent, vnaque procederent. Quibus et ea conſentiunt quę dicuntur. 2. Poſte, tex. 8. nam eo in loco habetur, quod ſi cognoſcamus rem quampiā quo ad qōnem quia eſt, medio eſſentiali, quod ex eo habemus qd rei & pp quid ſiī, et eſt exemplum de tonitruo, de quo ſi nouerimus quod eſt, ex eo q extinguitur ignis in nube, tunc ſcimus quid ſit Tonitrus, et propter qd nubes tonat, nā extinctio ignis abſoluit vtramq;
I quæſtionem. Itē dicebat Ariſt. 2. Poſt. tex. 1. q queſtio quid & propter quid fiunt vna, ex earū vera cauſa, idq; duobus confirmabat exemplis dicens, Quid eſt harmonia? eſt conſenſus inter graue & acutū. propter qd fit harmonia? ob conſenſum inter graue & acutū. Rurſus, quid eſt Eclypſis lunę? eſt terræ obſtructio. propter quid Eclypſatur Luna? ob terræ obſtructionem. Si itaq; concurrit q̄ſtio qd et pp quid in vnū, neceſſe eſt vt K demr̄o & definitio concurrant in vnū, cū definitionis q̄ſitū ſit qd quid eſt, & demr̄onis q̄ſitū ſit ipſum pp qd. Ampli⁹ Ariſt. in eodem. 2. Poſt. te. 10. inquit, ſi dixeris Tonitruū eſſe extinctionē ignis ī nube, hęc definitio dabit quid eſt immediatū tonitrui & eſt demr̄o pōne differens: eſt aūt definitio dū exprimitur ſic, Tonitrus eſt ignis extinctio in nube. ē aūt demr̄o ſi dixeris Tonitrus eſt nubis ſonus ob extinL ctionē ignis in nube: nā mutata poſitiōe terminorū efficiī ſyll⁹ demōſtratiuus, ſi ita dixeris. ob ignis extinctionē in nube fit ſonitus nubis, Tonitrus ē ignis extinctio, igiī Tonitr⁹ eſt nubis ſonus. Ex quibus habes demr̄onē & definitionē eſſe re ipſa idem. Hoc ēt colligitur ex. 1. de aīa te. 11. vbi ſcribit Philoſoph⁹, q prī cipium ſcīæ eſt qd quid eſt, qm̄ idē dat quid ſubſtātiæ & pp qd accidentiū, quare eadē cauſa faciens demr̄onē eadem facit defi
M nitionē: cū itaq; dicitur demr̄o & definitio ſunt idē, id intelligē dū eſt rōne cauſę perfectæ, quæ ſiī dat quid & pp quid. Cū his ēt eſt Themiſt. 2. Poſt. cap. 12. dicens demr̄onem & definitionē minus minimo differre. Dixi q pacto hæc duo inſtrumenta idē ſint, nunc videamus quo modo differāt. Nā plures ſunt horum drīę. Prima eſt, q demr̄o & definitio differunt terminorū poſitione, hoc eſt, ſitu, atq; ordine, vt

Auer.

A Auer. interpretatur ī. 8. q̄sito, & in Epith. logicis. Nam cū fit demō, incipimus á definitione q̄ mediū est & procedimus ad eā q̄ est conclusio, cum vero educitur definitio solo situ differēs, ordine vtimur retrouerso, nā incipimus ab ea quæ conclusio est & absc̄edimus ad eam quę medium est. Dicimus. n. demōstrā do ob terrę obstructionē fit priuatio luminis Solis ī Luna, Eclypsis est terræ obstructio, igitur Eclypsis ē priuatio luminis So-
B lis ī Luna. Cū aūt definitionem elicim⁹, vice versa dicim⁹, Eclypsis est priuatio luminis Solis ī Luna ob terrę obstructionē. hęc est prima differētia, quā voluit Arist. 1. Post. tex. 22. &. 2. Poste. 10. Secūda dria est, quod definitio semper est vīs & affirmatiua. 1. Post. 31. et. 2. Post. 2. at demō pōt esse negatiua & particularis ex. 1. Post. te. 30. & 40. q̄ differētiā voluit Aristo. 2. Post. tex. 2. dum probat nō oē demō-
C strabile eē definibile. Tertia differentia est, q demō est accidētium, et definitio est substantiarum, quā driam ponit Arist. 2. Post. tex. 2. & colligit ex. 7. Met. 17. Quarta differentia est, qm̄ demō dat q̄sitū quod in cōclusiōe, & propter quid in medio, at definitio dat qd est. hanc differētiā habes. 2. Post. te. 7. Quīta dria est, q definitio est sola formatio rei siue conceptio, at demō est assertio siue verificatio, nā definitio nihil probat discurrendo, demō vero semper q̄situm naturaliter ignotum cōclu-
D dit. Hæc vltima differentia est Auerr. pluribus in locis, præcipue vero. 1. Poste. cō. 1. 8. 14. 78. prętera. 2. Post. c. 16. 35. in Epit. logic. & in quęsito. 7. at forte qs me Mathematicū ex logico nūcupabit, q numerorum copiā affectare videar, verum nō me reprehendant qui æquo animo res iudicant, id. n. facio, vt laborem aliorum imminuam, quod profectò si industrię & diligen-
E tię opus est, nō debet mihi vitio verti: id enim facio vt vtilitati aliorum, non gloriæ meę consulere possim. Plures forte possent afferri differentiæ his, inter demonstrationem ac definitionē, sed hæ sufficient proposito huic nostro negocio. Nam ex his cōcidit prima cōtradictio, quoniā fatēdum est, demonstrationem ac definitionem differre ex earū obiectis, quæ sunt Accidens & substantia, item pluribus alīs
F iam recitatis modis differunt, verum sumendo definitionem, vt in ordine ad demonstrationē se habet solo situ terminorū differt. Aristotel. vero non negaret hæc diuersa esse instrumenta si separata accipiantur, cum vero in demonstrationem sumūtur, ambo de accidente ipso proponuntur, quoniam (vt in exemplo de Eclypsis, & Tonitruo dictum est) demonstramus Tonitruum esse sonum nubis per mediam causam, quæ est etiam

G Tonitrui definitio item Eclypſim eſſe priuationem & cætera per medium qui eſt cauſa et definitio Eclypſis. Patet igitur ꝙ demonſtratio & definitio non ſunt ſimpliciter idē, ſed reſpectu cauſę dantis quid, et propter ꝙd de eadē re, in quo caſu differunt ſolo ordine terminorū, vt in ſuperioribus dicebatur. Ad ſecūdam vero contradictionē, quo modo ſit definitio principium demonſtrationis, ſciēdum eſt ꝙ Ariſt. definiēs demr̄onem dixit
H eam conſtare ex immediatis, at paulo poſt diſtinguēs immediatū principiū in dignitatē, ſuppoſitionē & definitionē, ēt mentionē fecit de illa: quāobrem dicere poſſumus philoſophū voluiſſe definitionē eſſe principiū demr̄onis cū eam in ordine principiorū redegerit. Sed Auer. in. 8. quęſito vr̄ dicere non eē neceſſariū vt medius terminus ſit definitio ſed vt ſit cā, hoc eſt neceſſarium: nā tūc medius eſt definitio cum cā media per orationē
I exprimitur. Ex quo habes doctam ſolutionē, ꝙ non ſemp medius eſt definitio, & ob id philoſophus nō poſuit definitionē in definitiōe demr̄onis. eā vero poſuit inter prīcipia: diceret Auer. qm̄ pōt fieri medius. item hic dicit Ariſt. eam eſſe principiū, nō quidem ſemper, ſed in caſu de quo in pręſentia loquitur. Ad tertiā contradictionem, facilis ē ſolutio ſi videamus ea quæ ſcribit Auer. in quęſito. 1. &. 8. quo modo definitio demr̄ari poſſit. K
Nam Ariſt. pr̄obans in. 2. Poſt. longa quidem diſputatione, ꝙ definitio non poteſt demonſtrari, intelligit de vera definitione, non autem de illa quæ materialis eſt et nominis definitio, nam hæc cum fuerit ignota & de accidente proprio, habueritq; cauſam mediā, omnino per demr̄onem concluditur, cum ignotū non niſi demr̄one confirmetur ex. 2. Poſt. c. 1. id āt voluiſſe Ariſto. conſtat. 2. Poſte. tex. 10. qui
L dicit Tonitruum bifariā definiri, nomine & re: nomine ꝙ eſt ſonꝰ nubis, re ꝙ ē ignis extīctio. prima definitio cū ignota ſit & imperfecta, nec det verū quod quid eſt, efficitur concluſio, ſecūda vero cum ſit formalis vel tanquā formalis nota eſt & immediata, & ob id principium eſt demonſtrationis. At dices, nonne Ariſt. vult ſi vnum quid eſt ex alio quid eſt monſtretur ſyll'o duplante, id eſſe petitionē principiꝝ? ſoluitur ꝙ ibi intelligit verū ac perfectum quid eſt, M
qm̄ ſi hoc concluderetur, ex ſeipſo concluderet̄, cum medius ſit quod ꝙd eſt, & vnius rei non ſit niſi vnicū ꝙd eſt. Sed rurſus inſtabis, voluiſſe philoſophum. 2. Poſte. tex. 8. ꝙ cū vna definitio ex alia concludit̄, ꝙ ſit ſyllus logicus non autē demonſtratiuus hic aūt concedit eſſe demonſtratiuum. Dicas ꝙ eo in loco vult ſyll'm logicū concludere defiōnē q̄ non ſit naturaliter ignota

ſed

A sed media inter notum, & latẽs: at hoc in loco demonstratio potest concludere definitionem naturaliter occultam, quoniam ita efficitur quæsitum, & hoc est, q̃ vidit Auer. primo poste. cõmento primo, qui dixit, partes definitionis syllogismo monstrari vti quæsita sunt, non vti partes sunt definitionis. Si ergo definitio debet demonstrari absq̃ petitione principij̃, opus est, vt sit definitio accidentis proprij̃. ex 8. quæsito. item, vt sit definitio
B nominis, & imperfecta, dico nominis hoc est dans quid mediatum, & non propter quid, secundo poster. tex. 8. & 9. item concluditur nõ vti definitio est, sed vti quæsitum est, primo Poste. commento primo, & quæsito primo. item hæc definitio concluditur per medium dantem quid, & propter quid simul, secundo poste. 8. & 9. & illa causa media respectu definitionis concludendæ est causa extrinseca, ex 8. quæsito, & secundo poste.
C commento. 37. & 38. ad extremã vero obiectionem, quo modo definitio monstretur, cum hæc sit substantiarum, quæ per demonstrationem non cognoscuntur, patet ex dictis, nam hęc quæ concluditur, non vera est definitio, neq̃ ipsius substantię, sed accidentis proprij̃, vt in exemplis Aristotelis cõstat, in quibus concluditur tonitrui, & eclipsis imperfecta, & materialis definitio.

CONT. LXIIII. D

CONFVTANS Arist. demonstrationem Brisonis, dicit, q̃ ille vtebatur principio vero, in demonstrabili, & immediato, sed communi. Erat autem illud, inter maius, & minus est dare medium æquale. Quod prĩcipium admittit verum esse, sed in hoc deficere, q̃ proprium non est, quasi velit, q̃ circuli quadratura posset demonstrari, dum modo per propria principia Geometriæ concludatur. quod etiã videtur asserere primo physic. E
tex. 11. vbi damnat demonstrationem Antiphontis, & laudat illam magis Hippocratis, & in prædicamentis, cap. de Relatiuis, aperte fatetur circuli quadraturam esse scibilem, non tamen eius esse scientiam. sed oppositum videtur colligi quinto phy. tex. commenti. 73. vbi scribitur circulare esse aliud in specie a recto. itaq̃ non videtur possibile, vt circuli quadratura sit scibilis per principia propria,
F quoniam non poterit demonstrari, nisi per principium commune recto, & circulari, quare nunquam ex proprijs syllogizabitur. Quod vero illud principium, ex quo demonstratur Tetragonismus debeat esse commune recto, & circulari, ex eo constat, quoniam in quadratura assignatur æqualitas inter circulum, & quadratum, quę vtriq̃ communis est relatio.

Tex. 25

G SOLVTIO.

SOLVITVR, hæc contradictio, quoniam ex proprijs principijs demonstrari potest tetragonismus, dum modo ea principia competant soli circulo, & quadrato. Nam non reprehendit Aristot. in hoc Brisonem, ꝙ acceperit prīcipium illud inter maius, & minus dari æquale, quoniam commune sit circulo, & quadrato, sed ob id, ꝙ competit alijs pluribus, ac præsertim numeris, qui cum sint discreta
H quantitas, nullo modo cū continua conueniunt. Et si dicas adhuc eē cōe illud principiū, quòd solum quadrato, & circulo conueniet, id negandum oīno erit, qm̄ principiū dēt esse ęquale, & ꝓportionatū quæsito, si itaq; demonstratur proportio æqualitatis inter circulū, & quadratum necesse est, vt principium sit, & huiusmodi, hoc est vt vtriq; cōueniat. Cum vero dicitur, non posse cōuenire idem circulo, & quadrato, qm̄ hæc spē non sunt
I idem rectum, & circulare, id cōcedendum venit in ratione specifica, & sic omne principium quod in hac demonstratione tetragonismi accipietur, non erit vnum fm̄ spēm, at vnum poterit eē fm̄ genus, nec ob id erit cōmune, cum ēt quæsitū sit gn̄icū, immo erit illi par, & æquale similē afferre poteris explicationem verbis Auer. in cō. 67. dum inquit, inter rectū, & circularē non esse veram ꝓportionē, hoc

K est vnam in specie, siue vniuoce, potest tn̄ ea eē generica, & analoga. Scio tamen nonnullos dubitare de veritate propositionis dicentis, inter maius, & min⁹ est dare æquale, tum instantia apertissima de sphæralibus angulis, tum etiam in naturali philosophia, dum dicunt dari sphæram maiorem, & minorem sphæra solis, non tn̄ dari illi ęqualem: in quo videretur Aristo. defecisse, dum eam veram, & communē esse testatur, sed nos dicere soliti
L sumus, Aristo. eam veram accepisse, qm̄ eam magnitudini, & numero tm̄ vult esse cōem: non aūt rebus naturalibus, qm̄ in illis fallere potest, neq; item angulis, cum de his dubiū sit nūquid sint, vel non sint magnitudines. & hęc ē causa, cur dixerit Auer. in commen. citato, ꝙ hęc propositio est communis, quoniam cōpetit magnitudinib⁹, rectilineis & sphæricis. in summa recto, & circulari, & numeris competit illa communis propositio fm̄ ra
M tionem ęquiuocam. dum aūt applicatur recto, & circulari tm̄ comparatio, siue applicatio illa est analoga, non vniuoca ob rōnem factam, sed adhuc est principium commune. At principia quibus moderni asserūt quadraturā circuli sunt propria, (dicerent hi) quoniam licet competant quadrato, & circulo, sunt tamen quæsito consimili, & ęquali applicata, & non quidem ratione specifica, cum rectum, &

cir-

A circulare ſpecie differant, ſed generica, & analoga, analoga quidem, quoniam quicquid recto, & circulari conuenit, prius circulari competere videtur, cū ſit perfectius, quod & mathematici, & phyſici æque fatentur.

CONT. LXV.

Tex. 23 RVRSVS Ariſto. in hoc contex. dicit, ſcientiam nullam poſſe demonſtrare ſua propria principia. Nam id pbat ex eo, ꝙ hoc ad diuinum pertinet philoſophum, aliter id ſequeretur incō-
B modum, ꝙ principiorum eſſent principia, & ſic in infinitum abiremus, aut ꝙ ea principia quibus prīcipia propria ſcientiarū demonſtrantur, eſſent communia omnium, & per conſequens metaphyſicalia, non ppria ſciētiarum. Huic vero determinationi, duplex videtur oppoſitio, prima eſt, quia naturalis probat materiam primam eſſe, eāque demonſtrat tranſmutatione, quæ tamen eſt principium proprium naturalis ſcientiæ.
C Secunda eſt, quia vult metaphyſicam eſſe aliarum ſcientiarum dominam, quoniam dat illis principia, & tamen in 8. phyſi. probatur, primus motor a naturali, qui dicitur, eſſe principiū in ſcientia diuina, vel etiam principale ſubiectum. quo circa in eo caſu non magis erit domina metaphyſica, quam phyſica, immo longe minus.

SOLVTIO. D

NOBILIS profecto eſt hæc materia, quæ tamen requireret longiorem diſputationē, quàm huic loco videatur poſſe accommodari. Verum ne excuſationis colore, videar laborem ſubterfugere, in primis adnotāda eſt trita illa, & communis diſtinctio de ſcientiarum principijs, ex 1. phy. cōmen. 8. & tertio met. cōmen. 2. Principia enim alia ſubiecti dicuntur, hoc eſt incomplexa, vt materia, forma, & priuatio, primus motor, hæc enī ſunt E
principia ſubiecti philoſophiæ naturalis: & hæc eadem principia ſimplicia, & incomplexa vocantur a noſtris. Alia vero ſunt principia doctrinæ, quæ & complexa dicuntur, vt dignitates, poſitiones, & ſuppoſitiones. Quæ poſtea in duo rurſus ſubdiuidi poſſunt, quoniā ex his, alia ſunt principia cognitionis tātum vocata, alia cognitionis, & eē. Verbicā, ī naturali philoſophia, erūt prīcipia cognitiōis, ſi dixeris, en
F tia pīa ſunt, & nō vnū, itē naturalia vī oīa, vī q̄dā moueri. Principia vero cognitiōis, & eē, ſi dixeris, pīma naturalia ētia, cām hñt mouēdi, & q̄eſcēdi, &c. Quibus poſitis, ad porē cōtradictionē dicas, ꝙ ꝓncipia ppria, q̄ ī ſcīa pticulī demr̄ant, pñt eē principia īcōplexa, & ſubiecti, cuiuſmodi materia prima eſt in phyſicis: & dum demr̄atur, illud fit demonſtratione ſigni tantum, quod grauiſſime ſcripſit Auerr.

12.

G 12.met.commento 5.& ſecundo phy.commento 22. vbi Auicennæ ſententiam confutat.At principia,quæ demonſtrantur a Metaphyſico ſunt principia cõplexa.quod Ariſt. expreſſit primo poſter.text.27.in illis verbis,& dialectica omnib⁹,& ſi qua eſt, quæ tentet monſtrare communia,vt ꝙ omne affirmare,aut negare,aut ꝙ æqualia ab æqualibus,aut talium nonnulla.vbi cõſtat exempla eſſe de principijs complexis,quæ a dialectico,ac
H metaphyſico monſtrantur. In eandem ſententiam acceſſit Themiſtius,primo poſter.cap.20. vbi principia alia communia, alia eſſe propria teſtatur, additꝙ metaphyſicũ afferere omnia hæc genera principiorum, reddens hanc cauſam,ꝙ quemadmodum ſcientiæ ſubalternatæ capiunt principia complexa & doctrinæ,vocata a ſcientijs ſubalternantibus, ſic quoꝙ particulares artes capiunt prĩcipia
I a metaphyſica, cum illi ſubiectę ſint, ea vero ſuperior,quę verba oſtendunt principatum diuinæ ſapientię,& officium demonſtrandi principia,non ꝙvelit Themiſtius ſcientias omnes ſubalternatas eſſe metaphyſicę, ſed de hoc alias.idem confirmat etiam Themiſtius primo poſte. cap.24. vbi non tantũ dicit hæc complexa principia confirmari a metaphyſico,ſed etiam a dialectico.Sed dicet quis,ſi hæc,quæ dicta ſunt veritatem habẽt, quo modo vera erunt, quæ ſcribit K Auer. primo poſte. commento 70.vbi declarãs,quo modo metaphyſica ſit domina cæterarũ artium,eam reddit cauſam,quoniam ipſa cõſiderat ens totum, cæteræ artes conſiderant partem vnam entis,vnde addit,ꝙ ob id metaphyſica probat ſubiecta cæterarum artium,quoniã illa ſubiecta ſunt partes ſui entis,& iccirco largitur cauſas illorum ſubiectorum. infertque,ꝙ nulla ars poteſt afferre cauſas ſui ſubiecti, quoniam id op⁹ eſt L metaphyſici,vnde metaphyſicus probans numerum,qui ſubiectum eſt in Arithmetica illum probat eſſe,vti ens eſt extra animam,non autem vti ſubiectum eſt Arithmeticæ,nã ſubiectum vult eſſe notiſſimum,vel quia demonſtratum eſt in alia arte, vel quia ſuapte natura eſt manifeſtum,vt habetur primo phy. commento 83. ſecundo phyſic. commento 22. & 26.12.met.5. ſecundo de anima 27.& 29. ſex M to met.primo, tertio cœli.4.ſecundo poſt.commento 33. quibus ſuppoſitis, videtur non fuiſſe verum, quod dicebatur metaphyſicum,demonſtrare principia complexa tãtum. quoniam ſubiectum eſt principium ĩcomplexum primo poſte. tex.24.& tamen a diuino demonſtratur. Huic dicendum eſt, ꝙ non negat Auerr.metaphyſicum probare principia etiam incomplexa,vt eſt ſubiectum ipſum præ

ſertim

A fertim, nec etiam id negauimus nos in ea distinctione superius adducta, sed diximus metaphysicam demonstrare principia scientiarum, quæ sunt cognitionis, vel etiam cognitionis & esse, si opus fuerit, at principia subiecti, si fuerint ignota, possunt demonstrari a posteriori in sua scientia, qualis est materia prima, cum hoc tamen stat, vt subiectū etiam possit demonstrari a metaphysico per causam, & a priori si negetur, non quidem, vt sub
B iectum est, sed vti ens extra animam est. Sit itaq; hæc conclūratio, metaphysicum posse demonstrare, non tantum principia complexa, sed etiam subiecta artium, incomplexa: at propriæ artes possunt demonstratione, quia, confirmare principia ipsius subiecti incomplexa, quæ fuerint latentia, & ignota.

Hinc concidit ea Ioannis de Iãduno distinctio de principijs essendi tantum, cognoscendi, & essendi, ac cognoscēdi simul. quo-
C niam, vt copiose Zimara adducit, non datur principium essendi solum, vt est materia prima ī philosophia naturali, apud Ioãnem, nam materia non potest esse principium essendi, cum id sit forma, quod quo modo veritatem habeat, vide Marci Zimaræ explicationem de principijs. Non enim propositi mei ratio erat, vt aliorum verbis præsens opus excrescceret. id enim compilare est, ni potius sit expilare, aliorum vigilias. Ad secun- D
dam vero contradictionem respondet Commentator, in primo poster. commento 60. vbi vult inferiorem artem posse tradere principia artis superioris, sed demonstratione signi: quo modo naturalis facit, qui in 8. phys. concludit primum mouẽtem esse, quod est principium ī sciẽtia diuina, nec ob id tollitur diuinæ scientiæ principat9, quoniam metaphysica, dum dat subiecta cæterarum artium, &
naturalis etiam philosophia, ea E
præstat per demonstrationẽ causę, vnde quanto demonstratio causę est nobilior demonstratione signi, tanto etiam metaphysica excedit physicam scientiam. Sed si vis hanc differentiam latius percurrere, legas omnino commentum 60. prope finem, nuperrime citatum.

CONT. LXVI.

OSTENDENS Auer. excellen- Cõ. 70.
tiam, ac principatum metaphysicæ, inquit, cp hæc probat principia scientiarum, quoniam dat causam subiecti in qualibet sciẽ F
tia, si negetur, verbi grã. si quis negauerit numerum Arithmeticus non potest illius causam afferre, quoniam est illi subiectū: sed hoc pertinet ad metaphysicum, qui considerãs ens, vt ens, etiam considerat subiecta aliarum artium, quæ sunt species entis, & addit, cp metaphysicus, dum reddit causas eorum subiectorum, non ea demonstrat vti

sunt

G ſunt ſubiecta, ſed vti partes ſunt entis. oppoſitū videtur voluiſſe in ſecundo de anima. commento 27. & 6. met. commēto 1. quibus in locis habetur, q̄ ſubiectū & eius partes, vel ſpēs non p̄nt demōſtrari in ſcientia, vnde nō poterit metaphyſicus demonſtrare ſubiecta ſciētiarum vti entia ſunt, q̄m iam demonſtraret partes, & ſpecies ſui ſubiecti.

SOLVTIO.

APPARENS nimirum videt hæc contradictio, ſed ſtatim de-
H finit, ex eo, q̄ illa regula, quæ dicit partes ſubiecti non poſſe demonſtrari (inquit Zimara) vera eſt in pluribus, non ſemper. Nā ipſe ait, in 2. de anima, demōſtrari multas animæ potentias, qualis eſt ſenſus communis, & intellectus agens, & tñ hæc ſunt partes ſubiecti illius ſcientiæ, verū hoc raro fit, & demonſtratione ſigni tm̄. item ignis eſt pars ſubiecti in lib. de cœlo, & tñ hic demonſtratur eſſe demonſtratiōe ſigni, vt conſtat 4. cœli cōm. 35.
I Ex quibus diceret, q̄ licet metaphyſicus probet ſubiecta ſcientiarum quatenus entia, hoc tñ raro contingit, q̄m & raro ēt negantur ſubiecta artiū. At hæc ſolutio nihil vr̄ facere ad propoſitę difficultatis nodū, q̄m Auer. in hoc commen. vult talia ſubiecta demonſtrari per cauſas, & p demr̄onem a priori, non ſigni. forte ad hoc diceret Zimara, ſuppoſito fundamento Ariſtot. primo poſt. tex. 30. q̄ non quęlibet demonſtratio per cām eſt ppter K quid, nam quæ fit a cā mediata, & remota, ea eſt demonſtratio ſigni, non propter quid. Quo in loco cās remotas dicit, eſſe p̄ media diſtantia. Cum autem metaphyſicus vtatur rōnibus cōib⁹, & tranſcendentibus, patet eas re ſpectu ſubiectorum artium poſſe dici, remotas cauſas, quare tales demonſtrationes erūt ſigni, licet ſint per cauſas. Sed hæc ſolutio manifeſtam patitur obiectionem, ex eo, quod inquit Ariſto. in tex. 23. primi poſter. pro- L
pe finem, q̄ ideo metaphyſica probat principia ſcientiarum, quoniam maxime ſpeculatur cauſas, & ob id maxime ſcientia eſt, ecce, q̄ nomen cauſę accipit in ſignificatione perfecta, nō autem remota. Dicerē itaq̄, q̄ qū̄ metaphyſicus probat numerum eſſe, probat demonſtratiōe cāæ, quæ eſt ppter quid, ſed illū non demonſtrat vti ſubiectū eſt arithmeticæ, neq̄ vti pars ē ſui ſubiecti. Nā, vt ſubiectum arith M
meticæ eſt per ſe notum, cū ſubiectum ſupponatur in arte 1. poſter. 2. 20. 24. 25. 43. non item demonſtrat metaphyſicus numerum, q̄ ſit ens propter ſe, quoniā vt pars ſui ſubiecti, non etiā poteſt demōſtrari per cauſam, ſed demonſtratur vti eſt ens extra animam ad hominem, hoc eſt, ad negantem ſubiectum arithmeticæ, tendit itaq̄ demonſtratio ad arithmeticam, non ad metaphyſicam, ſed non ad illam

tēdit

A tẽdit, vt illius ſubiectum eſt, ſed vti ens extra animam. Quæ ſolutio ſi placet, bene eſt, ſin minꝰ, optarim, & alios ſuam afferre ſententiam, vt diſcant aliorum exemplo, ſuis dẽtibus duriores nuces conterere. ſed dices, quo modo aſſeris metaphyſicũ dare cauſas ſubiecti cæteratũ artiũ, ſi cæteræ artes demonſtrant ſua principia (inquit Auerr. in hoc commento 70.) vt phyſicus facit, qui materiam primã, & pri-
B mum mouentem demonſtrat. quare ſi probat principia ſubiecti videtur, vt magis demõſtrare poſſit ſubiectum. huic ſatisfacit Auer. dicens, Metaphyſicum demonſtrare ſubiecta per eorũ cauſas a priori, ſed phyſicus dũ aſſerit primam materiã, ac mouentem, id facit a poſteriori, trãſmutatione, & motu, item hæc demonſtrat, vti ſunt cauſæ motus, non vti entia ſunt. qđ vult latuiſſe Auicennam, qui credidit phyſicum aſſumere a diuino primam materiam, & pri-
C mum motorẽ. Et cauſa erroris fuit, ꝙ non percepit Ariſt. mentem, quæ eſt, ꝙ artes particulares non poſſint oſtendere cauſas ſui ſubiecti per demonſtrationẽ a priori, non autem, ꝙ non poſſint eas afferre per demõſtrationem ſigni. Quem errorem Auicennæ, licet legere apud Auerr. primo phy. commen. 3. 2. phy. 22. & 26. ſecundo hib. met. commen. 5. 2. de aĩa. 27. 29. 3. cœli. 4. vbi habetur ſubiectum eſſe indemonſtrabile penitus, in pro- D
pria ſcientia. At cauſæ, & principia ſubiecti poſſunt demonſtrari a ſigno in ſcientia propria, ſed a priori demonſtrantur, tanquã entia a diuino philoſopho. Cũ vero dicebatur, ſi principia, & cauſæ demonſtrantur a poſteriori, videtur, ꝙ & ſubiectũ poſſit, dicendum eam ſimilitudinẽ eſſe negandam, nam principia, & cauſæ ſubiecti poſſunt eſſe ignotæ, vt materia, & primum mouens in phyſicis, & iccirco demonſtrantur, non autem de- E
monſtratur ſubiectum, quoniã eſt ſuppoſitum, & conceſſum, ac per ſe manifeſtum. Ex his collige ſubiectum, non demonſtrari, nec eius partes, poſſe tamen cauſæ ſubiecti demonſtrari a poſteriori in propꝛijs ſcientijs, ſed a priori, a metaphyſico demonſtrari poteſt ſubiectum, & eius principia, non vti ſubiectum eſt, ſed vti ens extra animam. Quæ reſolutio innumerabiles remouet difficultates, ſed F
de his plura alibi.

CONT. LXVII.

AGENS, Auerr. de tranſitu ſcientiarum, negat quæſitũ vnũ Cõ. 71.
poſſe conſiderari in pluribus artibus, oppoſitum videtur voluiſſe in præcedentibus, vbi in cõ. 59. cõceſſit, hoc quęſitum, quod dicit, cœlum eſt ſphæricæ figuræ, eſſe commune phyſico, & Aſtrologo: cum tamen hæ facultates diſparatæ omnino ſint, ac diuerſæ.

G SOLVTIO.

DICES, quod quæſitum pẽ det a medio, a quo monſtratur, & ita pendet, vt ſi medius ſit idem, idem etiam eſt quæſitum, & ſi diuerſus, & illud diuerſum. Quare Auer. vult omnino non eſſe idem quæſitum in diuerſis artibus, vna, & eadem concluſio, quæ diuerſo medio demonſtretur. Itaq; ad formam contradictionis dico, ꝙ hic vult non poſſe conuenire diuerſas artes in eodem quæſito, formaliter
H ſumpto, hoc eſt per comparationem ad medium terminum, & ob id, cœli ſphæricitas licet videatur communis quæſtio in phyſicis, & in Aſtrologia, non tamen vna eſt, niſi materia, & ſubiecto, formali vero ratione non eſt eadem, dico, ꝙ materia eſt eadem, quoniam in vtraq; illa ſcientia conſideratur nexus prædicati cum ſubiecto illius, p prĩs, dicentis, cœlum eſt ſphęricum. non autem forma eſt eadem, quoniam medius termi-
I nus, quo eam confirmat phyſicus, differt a medio, quo eam demonſtrat Aſtrologus, exempla vero dabat Auer. in commento 59. nam Aſtrologus dicit, cœlũ eſſe ſphęricum, quoniam lineæ exeuntes a centro, ad circunferẽtiam ſunt æquales, ſed phyſicus dicit, cœlum habere figuram ſphæricam, quoniam mouetur circulariter. ſic itaq; quæſitum partim eſt idem ratione materiali, ſubiecti, & prædicate partim differt, hoc ẽ ratiõabilis for K
mali, quæ a diuerſis mediis aſſumitur, quæ diſtinctio omnino tollit propoſitã contradictionẽ

CONT. LXVIII.

PRIMVM vult prĩcipia Ari ſtot. non poſſe probari, oppoſitum autem habet primo, et 8. phyſi. vbi demonſtrat primam materiam, & primum mouentem, quæ ſunt principia ſubiecti phyſici. Te. 24

SOLVTIO.

DE quibus principiis intelligat, varĩ varia ſentiunt, alĩ enĩ L
ſubiectum volunt, ꝙ eſt principium incomplexum, alĩ princi pia doctrinæ, & complexa intel ligunt, ſed de hac re latius ĩ com mentariis noſtris diximus, vtcunq; vero intelligat, principia vult non poſſe demonſtrari, quoniam ſunt per ſe nota. Nam qui probat per ſe notum, & maxime ex ignotis, iudicio caret, vt ſcribit Ariſt. 2. phyſic. 6. immo inibi Auer. teſtatur hoc genus hominum ineptum eſſe, pr
M ſus ad philoſophiam capeſcendam. Sed & Ariſt. quarto phy. tex. 9. inſcitiam magnã eſſe dicit, ſi quis neſcierit diſtinguere ea, quorum quærenda eſt demonſtratio, ab his, quæ ĩdemonſtrabilia ſunt. Nam qui ita male affectus eſt, non minus concedet abſurda, quàm negabit veriſſima. Quo genere hominum. nullum ſtupidius inueniri poteſt. Verum cum dicimus, principia non probari, intellige ratione

A tione demonſtratiua, nam topice, id fieri poteſt, quoniam ea poſitio, quæ dicit, omne totum eſſe maius ſua parte, videtur ꝓbari poſſe ſic, excedens eſt maius exceſſo, totum excedit partes, igitur maius eſt qualibet ſui parte. Multa.n. topicæ ſyllogizamus, quæ demonſtratiõe nõ concludimus, ratio eſt, quoniã demonſtratio eſt inſtrumẽtum notificãs quæſita naturaliter occulta, vt ſcribitur ſecundo poſt. commen. 1. & in epith. logicis, B cap. de demonſtratione. ſyllus vero topicus concludit ea, quæ ꝓbabiliter tm̃ ſunt ignota, ĩmo etiam, quæ ſuapte natura ſunt cognita, vt dicit Auer. 4. phyſi. commen. 1. interdum ea, quę ꝑ ſe nota ſunt probãtur confirmationis cauſa, ſed rationibus topicis, ac dialecticis, quales ſunt illæ, quibus Ariſtot. probat in 9. diuinæ philoſophiæ potentiam eſſe, quod Auerr. notat 12. met. commen. 8. Prẽterea per ſe nota cõfirmari poſſunt rõnib9, quas C Auerr. appellat maneries diſciplinæ, Græci vero conſolatoria argumenta, vt ſunt, exemplum, diuiſio, inductio, & ſyllogiſm9 hypotheticus naturalis, cuius añs eſt æquè notum, vt conſequens. Adde etiam, per ſe nõ poſſe demonſtrari, ſed ex accidente, hoc eſt, ratione negantis, & vt plurimum, dum id facim9 vtimur rõnibus ducentibus ad incommodum. quod facit Ariſ. 4. met. aduerſus negãtes prima principia. propoſitio vero, quæ D dicit, principia per ſe nota eſſe, & nõ probari, veriſſima eſt, dũ modo recte accipiatur, & hoc videtur voluiſſe philoſophus 2. met. tex. 1. dum, inquit, in foribꝰ quis delinquit? & ob id Auerr. " dicit, principia eſſe veluti ianuã domus, quam nemo ignorat. quod moderni volunt veritatẽ habere de principijs cognitiõis de quibus mẽtio habetur 1. ph. commẽ. 8. vbi principia alia cognitionis dicuntur, alia cognitionis, & eſſe. Nam hæc cognitiõis E principia dicuntur, dignitates, & communes animi conceptiones. Animaduerte tamen, ꝙ cõmunis eſt multorum recentiorũ error, ꝙ dignitates dicantur trifariam, communiſſimę, cões, & propriæ; nã dicunt eam eſſe cõmuniſſimam, quæ ad oĩa ſcientiarum genera pertinet, vti ſunt principia contradictiõis, de quibus Ariſt. ſermonem habet 1. poſte. tex. 26. veluti omne contingit affirmare, vel negare, non cõ tingit ſimul idem aſſerere, & ne F gare. Communes vocant, quæ non omnibus competunt ſcientijs, ſed quibuſdam tantũ ſimul, vt illud, ſi ab æqualibus æqualia demas, &c. Quæ diſtinctio veriſſima eſt hacten9: addũt vero, & tertium membrũ, ꝙ dignitates aliæ ſunt propriæ, vt ſuppoſitiones, quæ vnicam tm̃ ſcientiam conſtituunt, vt eſt ea propõ in 1. phy. 10. ſubijciantur autẽ nobis aut omnia, aut quę-

G dam naturalia moueri. Sed hoc, quo modo verum ſit, nõ video. Nam Ariſt. ſemper diſtinguens principia, dignitates ſeparat a ſuppoſitionibus, 1. poſt. 5. & 25. itaq; non poſſumus dignitatem propriã, vocare ſuppoſitionẽ. item agẽs philoſophus de dignitate 1. poſt. 27. eam tantum diuidit in communiſſimam, & communem. quod ſi propriam vis dignitatem appellare, credideri nullam aliam eſſe, quàm eam, quæ contrahit communem, de
H qua fit mentio primo poſte. 24. cum dicimus, ſi ab æqualibus numeris, æquales numeros demas, &c. vel etiam propria dignitas poteſt appellari omnis ꝓ poſitio immediata, quæ actu demonſtrationem conſtituit. caue igitur ne ſuppoſitionem, aut etiam petitionem propriam appelles dignitatem, quod quidẽ oculatiſſimus Zimara non vidit. Nota vero, extare quædam, quæ ob id per ſe nota eſſe dicun
I tur, ꝙ pœna puniendi ſunt, qui talia in cõtrouerſiam poſuerint, vt ſcribit Ariſto. 1. Topicorum cap. 9. vbi ait, neminem diſputare, vtrum Deos oporteat venerari, & parentes diligere, nam hæc iure naturali, & legum ſanctione decreta ſunt, ita, vt plectẽdi ſint, qui ea in dubium reuocarint. ſed ad principia reuertamur, quę quidem ſi communia fuerint, vel etiam communiſſima, omnino erunt per ſe nota. Hæc autem ſunt notiones illæ, quæ in nobis conſurgunt, & cõ L
ualeſcunt, (inquit Themiſtius, primo poſter. cap. 5.) & ſunt veluti communes quidam ſenſus, ſuapte natura in nobis orti, abſque docentis diſciplina, ſine quibus, nec quærere, neque intelligere quicquam poſſum⁹, & ob id, inquit ille, Theophraſtus, dignitates definit, ꝙ ſint perſuaſiones quædam. Quod autem dignitates ſint nobis a natura communi ratiõe ſingulis ab ortu diſtributæ, copioſe id aſſerit
K Themiſtius, tertio de Anima ca. 32. vbi probat ītellectum vnum eſſe in omnibus nobis, ex vnitate intelligibilium, dignitatũ prę cipue. Sed Auerro. non aſſentit huic Themiſtĩ opinioni, primo poſte. commen. 132. vbi exponens ea verba tex. 33. quæ dicũt deficiente ſenſu, deficit ſcientia, vult dignitates fuiſſe a nobis cognitas via ſenſus, licet non recordemur, quo tempore id acciderit, cum nobis pueris euenerit. Amplius definiens Ariſt. dignitatem primo poſter. tex. 5. vult M
eam eſſe propoſitionem, quæ teneri debet ab omnibus docẽdis quidpiam. Et primo poſte. tex. 25. dignitatem eſſe definit, eam quæ ex ſe neceſſaria eſt, & vĩ. & ob id, recentiores dicunt, dignitatẽ eſſe id, quod ſi quis negauerit dign⁹ eſt omnino, vt ligetur. Furioſi. n. & amẽtes dignitates veras eſſe inficiãtur. Dixi, uim, naturam, & conditionem principiorum, quæ probari non poſ

ſunt,

A sunt,& ob id supponenda sunt ĩ scientijs,nunc de diuersitate, ac differentia horum pauca quædam in medium afferam. Principiorum, alia,inquit Aristo.1. Ethic.cap.10. inductione confirmari possunt, alia cõsuetudine, alia sensu, alia alijs modis.sed id intelligas de principijs propijs scientiarum, quæ autem sint hęc, diligenter examinat Aristo.primo post. tex.5.& 25.nam dicuntur, positiones suppositiões, postulata,& definitiones.hęc.n.ali
B qua ratione, inquit,confirmari possunt a docente, sed cum sint principia supponuntur, vel petuntur in scientijs. addunt moderni hæc eadem principia experientia notificari,vt principia naturalia, & media,immo omnium artium,ĩ quibus maxime ratio,& experientia sunt necessaria,& ob id dicit Gale. prima partic. aphorismorum commẽ. 1.& in lib. de cõstitutione artis, & alibi sæpius, medicinam habere duo instrumenta,quę sunt
C ratio,& experientia, sine altero quorum, necesse est totã artem claudicare. item hæc principia propria egẽt interdum communi hominum consensu,quo modo Arist.sæpe ea cõfirmat, quæ demonstrari nõ possunt.& hæc fuit causa, cur dubitarit Plato, (quod refert Arist.1.Ethi. ca.5.) nunquid via, & ratio procedendi in scientijs sit a principijs, an potius ad prĩcipia.Nam ex hoc inferebat Plato, principia per se nota esse illa, a quibus procedimus,ignota vero ea esse ad quæ procedimus: & per consequens duo erunt principiorum genera,hoc est eorum,quæ simpliciter sunt nota,& eorum,quæ aliqua egent via, & ratione asserẽte:& hæc sunt principia ppria. Causa vero cur hæc propria minus nota sint communibus est, quoniam vniuersale ordine doctrinæ notius est nobis minus vniuersali, vt scribit Auerro.in vtroq; prologo primi physi'. & posteriorum,& eam ab Aristo. E desumpsit 1.phy.tex.4.nam totum est notius partibus,cũ itaq; principium proprium pars sit, commune vero,totum,hinc cõstat communia prĩcipia esse notissima, propria vero nota tantum,sed adeo nota, vt vĩjs iam dictis possint confirmari. Zimara vero vult hæc principia propria etiam vsu,& consuetudine posse nota fieri,per consuetudinem illam, de qua scribitur 2.met.14.vbi Arist.vim consue-
F tudinis explicans,dicit leges,ob consuetudinem concedere puerilia,& fabulosa,immo hæc prę ferri veritati omnium aliorum. quod ego profecto non intelligerem, nam propositio dicẽs,principia posse consuetudine probari,quæ fuit Arist.1. Ethic.ca.10. non potest assumere viam falsam,& deuiam pro sui cõfirmatione,loquitur.n. philosoph9 de principijs veris scientiarum speculatiuarum eo in loco.non au-
D tem

G tem legalis ſcientiæ, quam vult
puerilia, & fabuloſa admittere.
itaq; multo rectiꝰ expoſuit, ver-
bum illud conſuetudo, Auerr. 1.
Ethic. pro experientia. Nam ex
perientiam dixit vim magnam
habere in cognitione principio-
rum, 2. Poſt. tex. vltimo. Item 1.
de generatiõe tex. 7. incuſat Pla-
tonem in cognitione rerum na-
turalium, qui ob experiẽtiæ ino
piam, neſciuerit veritatem eorũ
quæ per ſe euidentia ſunt, & ma
nifeſta. item 6. Ethic. pueri poſ-
H ſunt eſſe mathematici, non autẽ
philoſophi, hoc ẽ morales, quo-
niam moralis facultas pruden-
tiam requirit, quæ comparatur
vſu, & experientia in nobis. Itẽ
nota, ꝙ quædã extant ꝓpõnes,
quę licet principia non ſint, ſunt
tamen adeo ex ſui natura mani
feſtę, ꝙ ſolo ſenſu iudicantur, &
per illum efficiũtur notæ, hæ au
tem ſunt propoſitiones ĩmedia-
tæ ſenſu, vt puta, ꝙ nix ſit candi
da, ꝙ coruus niger. Nã Themiſ.
I 1. poſt. cap. 3. inquit, ꝙ hoc trian
gulum ſit, viſus, & conſpectus
indicat abſq; ratiocinatione vl-
la, & diſcurſu, & idem in cap. 5.
dicit, tunicam eſſe cãdidam, res
eſt immediata, & ſenſilibus ad-
nexa. id. n. cognoſcimus per ſen
ſum, non autem per medium: &
ob id voluit Ariſ. 1. Top. ca. 9. ꝙ
ſi quis negarit ſenſum, vt pœnã
ſenſus ferat, nã ſi negaueris ignẽ
calefacere, debes cogi, vt id digi
to ſentias. Et hac de cauſa Ariſt.
8. phyſi. tex. 22. ſcribit ſenſum eſ
ſe rationi anteferendum, quoniã K
infirmum habet intellectũ, qui
ob rationem, ſenſum prætermit
tit. Accedit etiam, ꝙ principia
per ſe nota, originem eorum co-
gnitionis ducunt, ab illa intelle-
ctus operatione, quæ definitio
eſt, nam cognito, quid totum ſit
& quid pars, innoteſcit, ꝙ oẽ to-
tum eſt maius ſua parte, & hæc
cognitio dr̃ terminorum, id aũt
colligitur ex Ariſt. 1. poſter. tex.
6. vbi vult intellectũ eẽ ſcientiæ
principiiũ. quo terminos cogno-
ſcimus. & Ioannes Grammati- L
cus eo in loco, Hammonñ, ſiue
Porphyrñ expoſitionem refert,
qui per terminos ſubſtantias ſe-
paratas ĩtellexit, vt ſenſus eſſet,
ſcientiam eſſe principiorum in-
tellectum, hoc eſt eam intelligẽ-
di facultatem, qua diuinas ſub-
ſtantias concipimus. Sed Ioan.
Gram. iure hanc damnat expli-
cationem, quoniam in lib. Prio-
rum terminus ſignificat ſubiec-
tum, & prędicatum, cum itaq;
liber poſte. vtatur præceptis tra
ditis in prioribus, tenebatur Ari M
ſto. vti hoc nomine terminus, eo
modo quo definierat in lib. prio
rum, quare cognitio principio-
rum habetur ex cognitione ter-
minorum, hoc eſt ſubiecti, & p̃-
dicati. ſed dices, non ne prima
principia fuere ab antiquis ne-
gata, quo modo itaq; per ſe no-
ta erunt? Huic occurrit Ariſto.
1. poſte. tex. 25. vbi ait, ꝙ ad ex-
trinſecam rationem ſemper in-
ſtare poſſumus, ſed ad interiorẽ

non

A nō ſemper. Nam rō alia vocalis eſt, & externa: alia mentalis, & interna. Si gitur veteres negarūt principia, id voce non mente fecerunt, & Ariſt. 4. met. 9. dicit, ore non corde negata fuiſſe principia ab antiquis, quæ autē ſint cauſæ, vt negentur res per ſe notæ, & concedantur abſurda, vide Ariſt. 2. met. 14. & Auerr. primo cœli, commento 22. 2. phy. 6. Vide etiam 1. Ethic. cap. 5. vbi Ariſt. Heſiodi ſententiam comprobat, qui voluit tria eſſe hominum genera, vnum eorū, qui

B adeo felices ſūt, vt ex ſeipſis omnia percipiant, aliud eſt eorum, qui poſſunt a docētibus, omnia deſumere, poſtremum eorum, qui neq; a ſe, neq; ab alīs quicquam percipere valent, hi vero omniū ſunt ſtupidiſſimi, & ad philoſophandum prorſus inepti, qui & falſa, & vera impune negarent, & concederent. Ad hos nō ſcribitur hæc regula, quę dicit principia eſſe manifeſta.

C Et hi ſunt, quos etiam Plato inſectatur, in 6. de Rep. Vt itaq; cognoſcamus eos, qui apti ſunt diſtinguere per ſe nota ab occultis, in primis corporis conſtitutio conſiderāda eſt, nam molles carnes habētibus, felicius datur ingenium, ineptum vero his, qui duriores habent, 2. generatiōis, 94. deinde eſt cogitatiuæ vis, q̄ ſi probe fuerit affecta, ad intellectionem facile dirigit, ſin praue, vitioſam parit cognitionem, id .n. conſtat, ex 3. de aīa cōmē. 29.

D Addit Zimara inexperientiam eſſe cauſam prauæ diſciplinæ, quod Ariſt. vitio vertit Platoni. Item inexercitationem, & præcipue ī dialectica, quoniā Auer. 1. phy. commē. 71. ait, antiquos non potuiſſe veritatem attingere ob exercitationis logicæ imperitiam. Et ob id 1. Topic. cap. 2. dicit Ariſt. dialecticam valde vtilem eſſe ad philoſophiam capeſcendam. Confert etiam ad intellectus cognitionem illuſtrā dam immorari valde circa prin

E cipia ſcientiarum, quoniam paruus error, quo delinquimus in prīcipīs, magnus efficitur in fine. 1. cœli. 33. Confert & bonos habuiſſe præceptores, contra vero malos, quod colligitur ex 1. tex. 1. poſt. nam vt ibi ait Lynconienſis, ſcriptura docet, ſed præceptor interius mētem illuſtrat. Confert mathematicarum diſciplinarum cognitio, contra vero earum efficit ignorantia, quod pluribus in locis animaduertit Auerr. nec valeat eorum ratio,

F qui dicunt, q̄ Ariſt. imputat Platoni cauſam ignorantiæ rerum naturalium ob amorem magiſtri, & geometrię, nam aliud eſt optimum fuiſſe nactum pręceptorem, aliud eſt, quod ait Horatius, iuraſſe ī verba magiſtri. itē aliud eſt non ignorare Geometriam, aliud vero, velle ex Geometria cauſas naturalium afferre, quod fecit Plato. Nam in rebus eſt modus habendus, & certi ſunt fines ſeruandi. Addo bo

G nam conſuetudinem eſſe vtilem ad philoſophiæ ſtudium tenendum, contra vero malam, id am ple colligitur, 2. met. 14. Quibus conſtitutis, tempus videtur opportunum, vt ad propoſitã cõtradictionem reuertamur. Nam cum hic dicat Ariſto. principia non demõſtrari, intelliges de dignitatibus, & omnibus principijs doctrinæ, ſiue etiam de principijs cognitionis, quoniam dignitates, & per ſe nota nõ egent confirmatione demonſtratiua:
H licet principia propria modis iã enarratis confirmari poſſunt. Cæterum cum habeatur in 1. phy. demonſtratam eſſe materiam, & in 8. primum mouentẽ, dicas hæc eſſe principia ſubiecti non ſcientię, quæ cũ ſint ignota, poſſunt in ppria ſcĩa demonſtrari, ſed demonſtratiõe a poſteriori, & hæc ſatis de hac quæſtiõe.

CONT. LXIX.

Tex. 24 AGENS Ariſt. de primis hoc eſt principijs, inquit, quid igitur
I ſignificant & prima, & quæ, ex his accipitur. Ex quibus verbis illud præceptum excipitur, de principijs accipi, hoc eſt ſupponi quid. At contrarium videtur voluiſſe primo poſt. tex. 2. quo in loco de dignitatib⁹ agẽs, & principijs, ea dicit, præcognoſci tantum, quod ſunt. Nã quid eſt cognitionem ad quæſitum accommodat, quod vero ad principia.

SOLVTIO. K

PHILOPONVS ait, ꝙ Ariſt. accipit quid, pro cognitione cõi, tam principiorum, quàm quæſitorum, vt habeat, ꝙ hæc concurrunt in ea rõne, ꝙ de his oĩbus ſupponitur, quid, hoc eſt quid hæc ſignificent, nam ſupponit quid ſignificet hæc propoſitio ſi ab æqualibus æqualia demas &c. quaſi dicat, quid hoc ĩ loco non eſſe definitionẽ, ſed explicationẽ quãdã, & ſignificationem. Qua cõi conditione explicata, L
poſtea Ariſt. ſeparat principia a quæſitis, per id, ꝙ quęſita demõſtrantur, quod principia vero ſupponuntur. Quæ Philoponi explicatio mihi non ſatis arridet, nam ſi quid accipit cõe quęſito, & dignitati, videtur oĩno vt ſit definitio. cum de quæſito ſupponatur quid, hoc eſt ei⁹ definitio, vt ẽt fatetur Philoponus ipſe, & hic, & 1. poſte. tex. 2. Latini itaꝙ dicerent, & præſertim moderni, ꝙ principia alia cõplexa ſunt, vt omne totũ eſt mai⁹ ſua
M parte, & ſimilia. alia incomplexa, vt ſubiectum, ratio formalis ſubiecti, & ſubiecti cãæ, quib⁹ poſitis dicerent, Ariſto. in tex. 2. voluiſſe de dignitatibus præcognoſci tantum, quod, idꝙ verũ eſſe de prĩcipijs complexis. nũc vero cum vult de principijs, præcognoſci quid, id audiant de prĩcipijs incomplexis, in quam ſententiam venit Auer. 1. poſt. commen. 73. nam verbum in tex. prima legit, ille ſubiecta, vt ſenſus

ſit

A sit non de primis complexis esse regulam audiendam, sed de subiectis. Cuius expositionis causa videtur extitisse textus ipse deprauatus: cū enim habeat Auer. non, prima, sed subiecta, omnino coactus fuit sic interpretari. Sed hęc solutio, pace horum, nō mihi valde probatur, tum quia Arist. exemplificans de principijs, tam complexa, quàm incōplexa enumerat, tum quoniam hæc solutio videtur asserere principia complexa, non posse habe
B re quid, quod tamen est falsum, cum interdum principia supponant suorum terminorum definitionem, quod etiā vult Auer. primo huius commen. 2. Obid itaq; dixere, ex Latinis alij anteriores, Arist. in 2. tex. intellexisse de principijs supponi, quod, hic vero quid, hoc ē, quid nominis. hæc enim contradictionē nō faciunt. Nam cum principia sint complexa, complexa vero non habeant quid, hoc est definitio-
C nem rei, iccirco in 2. tex. dicebatur de principijs præcognosci tā tum, quod ad differētiam quid rei. at nunc ea habere, quid nominis asserit. Etenim manifesta est distīctio, q̄ definitio alia rei sit, & alia nominis. 2. poste. tex. 7, & 10. Sed aduersus hanc concordiam licet instare: vel enim hoc quidem nominis de principijs est, terminorum componētium, vel totius principij, vt cōplexum est, si ratione terminorum, hoc quid, nō ad principiū refertur, sed ad eius componen- D
tia, quamobrem non recte dixisset philosophus, hoc quid, esse principiorum. Si dixeris, illud quid esse totius principij, sequētur duo incommoda: primū est, q̄ complexum aliquo pacto definietur, saltem nomine, cui⁹ oppositum videtur voluisse 7. met. 26. cōplexa. n. nō definiunt. itē in 2. tex. 1. post. fuisset Arist. mancus, qm̄ si de prīcipijs dixit, supponi solum quod, cur p̄termisit quid nois? Apollinaris in suis qōnibus dicit, facile posse dilui E
hanc difficultatē, si intelligam⁹ Arist. in tex. 2. voluisse ēt de prīcipijs p̄cognosci, quid nominis suorū terminorū, sed id cōticuisse, subintelligēs breuiloquij cā, q̄d, ex eo, q̄ de subiecto dicit, p̄cognosci quid, & q̄d. At si facilis vī illi rñsio, huius mihi facillima videtur improbatio. qm̄ iā dictū ē, illud quid nois nō posse esse principij, vti principiū est, item cū dicat in eo 2. tex. de subiecto præcognosci vtrū q̄ quid, & q̄d, hoc dicit ad dī am quęsi F
ti, & dignitatis, de quorum vno p̄cognoscitur solum quid, & de alio quod. Forte Auerrois interpretatio, vna cum secūda opinione posset tanq̄ minus īcommoda sustineri, nam minus malum sub boni rōne eligim⁹. Est itaq; intelligenda præsens, ppō de primis supponi quid, per prima. n. subiecta intelligit, q̄d exē pla indicant, nam exempla sunt de vnitate, & magnitudine, quę

G sunt subiecta Arithmeticæ, & Geometriæ: at in 2. tex. loquitur de principijs complexis. Cum vero dubitatum fuit, ꝙ Aristo. paulo post exemplum affert de principijs complexis ī hoc tex. 2. dici potest, ꝙ ea adducit, non sub regula de p̄cognitiõe quid, sed vt distinguat communia a proprijs. & si dicas, igitur de principijs complexis non habe tur quid, concedendum erit, vti hæc sunt complexa, negandum tamen, ꝙ ratione terminorum
H non possint habere quid, cum dicat Arist. primo post. quinto,
" agens de principijs, ꝙ hæc non
" solum sunt præcognita in intelli
" gendo, sed & in cognoscendo, ꝙ sunt.

CONT. LXX.

Te. 24 OSTENDENS, Aristote. quomodo subiectum supponatur in scientia, de eo dicit, suppo ni esse, & hoc esse, Græcæ vero ait, εἶναι καὶ τοῦ εἶναι id vero omnes
I interpretantur quid, & quod. hoc est de subiecto supponi, vtramque simplicem præcognitionem, quod etiam voluit tex. 2. huius primi libri.
At huic penitus contrarium sentit in tex. sequenti 24. vbi dicit, non semper supponi subiectū, quoniam numerus in Arithmetica supponitur, non autem calidum, & frigidum in philosophia naturali.

SOLVTIO. K

SCIRE licet, nō omnia subiecta æqualiter esse nota, si accipiãtur vti entia sunt, nam quoddam magis abstractum est, & quoddam magis sensibile, vnde notior est lapis, quam numer°, cum lapis sensilis sit, numerus vero abstractus. Et hanc differentiam voluit Arist. in tex. 25. Nūc vero accipit subiectum respectu, suæ scientię, nam sic semper est notum, quoniam subiectum, quod græcis ἐ ὑποκείμενον, nil aliud sonat, quam cõcessum, L
& per se euidens. Et hinc constat veritas regulæ Auer. quæ dicit, subiectum in propria scientia esse per se notum, vel quia ita re vera est ex sui natura, vel quia in alia scientia fuit demonstratum. quod scribit ille primo physi. 82. secundo physi. 22. & 26. 12. met. quinto, secūdo post. 33. atq; alibi, quod breuitatis cã prætermitto. itaque hoc in loco vult de subiecto semper accipi in scientia esse, & hoc esse, cum
M hoc tamen stat, vt notum aliqñ sit ex sui natura, aliqñ vero ignotum. Sed dices, hæc solutio reuocat in dubium aliud, non parui ponderis, nam in tex. 25. sequenti, vult Arist. subiectum supponi, cum est ignotum, & affert exemplum de numero, non supponi vero, cum est manifestum, & dat exẽplū de calido, & frigido. Quod nullo pacto verum eẽ vr̄, nam supponũtur potius manifesta, & demonstrant occulta.

Sed

A Sed dices, ſupponi ea quæ nota ſunt ſuppoſitione mentali, & q̃ in animo eſt, ſuppoſitione vero vocali & extra animam ea quæ paulo occultiora ſunt, cum itaque dicit philoſophus ſupponi numerum, intellige de ſuppoſitione, quæ voce & ore docentis fit, quoniã numerus cum ſit res abſtracta, eget aliqua ſuppoſitione magiſtri. et hoc videtur ẽt voluiſſe Themiſt. 1. Poſt. cap. 2. et 21. Cum vero dicimus ſupponi ea quæ manifeſta ſunt, id de
B mentali & interna ſuppoſitione intelligas quæ fit in anima: hæc .n. ſupponit ea de quibus dubitare non licet. id colligitur ex. 1. Poſt. tex. 25. vbi definit dignitatem. & ſic omne ſubiectum ſupponitur in ſcĩa ex. 1. Poſt. 2. vide autẽ pro hac materia Auerr. ibi &. 1. Poſte. cõ. 74.

CONT. LXXI.

Cõ. 74. AVERROIS hic negat quãtitatem eſſe genus vnum ad cõtinuum & diſcretũ, hoc eſt de illis neq; vniuoce dici, neq; analo
C gicẽ. oppoſitũ habet. 5. Met. cap. de quanto, & in lib. Prędicamẽtorum, vbi vult, quantũ eſſe p̃dicamentum vnum, id autẽ nõ eſſet, niſi vel vniuocum eſſet vel ſaltem analogum.

SOLVTIO.

SATIS copioſe de hac re dictum fuit in prędecedentibus ſup tex. 13. nam Genus bifariam accipi ſolet, primum pro genere prædicamenti, & ſic quantitas eſt genus vnum vniuocum, vel ad minus analogum. Aliud eſt D genus ſubiectum, de quo ſcĩa et demõ eſt, & hoc non põt vnũ eſſe genus cõe & quanto continuo et diſcreto: nam ſi id eẽt, fieret trãſit9 à Geometria ad Arithmeticam qđ Ariſt. negauit in te. 20. Sed tu vide plura in prędecedẽtibus. Vide et p hac diſputatione queſitũ quintum, qđ ferè totũ pertinet ad hęc q̃ ſummatim & compẽdioſe hoc in loco perſtrinximus. item. 5. Met. tex. cõ. 18. 1. Meta. 46.

CONT. LXXXIX. E

DIVIDENS Principia cõplexa Ariſ. ea vocat Dignitates Suppoſitiones, Petitiões, ac Definitiones. Sed vel oppoſitum, vel diuerſum voluit. 1. Poſt. tex. 5. vbi diſtinguens rurſus hęc prĩcipia, dicit ea eſſe Dignitatem, Poſitionem, Suppoſitionẽ, Definitionem. In quibus magna videtur conſtare dr̃ia: nam ibi nominat Poſitionem, quę hic non habetur: hic vero petitionẽ nominat, quã ĩ te. 5. nõ explicauit. Tex. 25 F

SOLVTIO.

VERBORVM tm̃ non rei lis eſt: nam. 1. Poſt. agens de dignitate eã ſecat & ſeparat à Poſitiõe, poſtea ſubdiuidit poſitionẽ in ſuas ſpecies, quæ ſunt ſuppoſitio & definitio. itaq; cũ ea dr̃ia iam explicata fuerit, non opus erat vt Poſitionem hoc in loco rurſus nominaret, præſertim cum hic ſuas ſpecies recenſeat, quę ſunt definitio, et ſuppoſitio, Cur aũt hic velit petitionẽ cauſa

G causa est, qm̃ de principijs scientiarũ loquit, vt à magistris traduntur: at in. 5. tex. principia explicabat quę demonstrationem ipsam constituũt, ibi. n. diuidit immediatum principium. Petitio itaque est de genere principiorum, quæ veniunt in vsu in addiscendis disciplinis, & hæc fuit ibi prætermissa, quoniã ad illum locum non pertinet. Item petitio & suppositio re ipsa idẽ sunt, ratione differunt, qđ partim dicit hic Aristo. partim ex-
H plicat Philoponus super tex. 5. ex quo habes qꝫ petitio ibi potẽtia continebatur, hic vero actu exprimitur magis. Sed ne hæc videamur nobis finxisse, placet ex Philoponi commentarijs super te. 5. rem totam hanc exemplis illustrare. Dignitas est propõ quę ex se necessaria est & cuius necesitas omnibus ęquè cõstat sanę mentis hominibus, & quam necesse est vt teneat quilibet docendus quidpiam, vt illa
I propositio, oẽ totum est maius sua parte, si ab ęqualibus ęqualia demas remanẽtia sunt ęqualia. Positio est propositio quę in scĩa ponitur & firmatur, qm̃ illius principiũ est, potestqꝫ à magistro ratione aliqua confirmari, sed hęc sine confirmatiõe stabilitur, cum sit artis principiũ, vt illud, lineę q̃ cõtendunt à centro ad circumferentiã sunt ęquales: item à puncto ad punctum cõuenit rectam lineam ducere. Suppõ est põnis spẽcies, quę aliquid affirmando vel negando K proponit. vt si dicas, naturalia corpora ex quattuor constãt elementis. vnitas est. Definitio vero est q̃ non affirmando neqꝫ negando rei substãtiam exprimit, hoc mõ hõ est aĩal rõnale mortale, vnitas est indiuisibile secũdum quantũ: quo mõ aũt definitio nihil affirmet vel neget alibi dictũ fuit. At suppositio rursus diuiditur & ipsa, nã alia est quæ æquiuocè dicitur suppositio, & hęc est propõ quę naturaliter nõ est nota, sed à põceptore L accipitur, discipulo haud refragante. Alia vero est suppõ, quæ etiã ignota est, sed adeo ignota, vt demr̃one egeret, sed authoritate præceptoris accipitur, estqꝫ illa duplex, vel contrarie cognita, in qua dissentit discipulus à prẽceptore: vel neutraliter cognita, in qua discipulus anceps, & ambiguus persistit. V. g. si dicat Geometræ pũctũ esse cuius nulla pars sit, & discipulus audiens existimet punctum habere magnitudinem, tunc eã pro- M põnem petens magister, appellabitur petitio contrarie cognita. Si vero dicat idẽ præceptor lineas rectas esse ęquales, stetqꝫ auditor suspẽsus, petitio neutra vocabit. sed vide de hac re plura apud Ioan. Grammaticum.

CONT. XC.

EXCLVDIT in hoc textu Tex. 25
Ideas, nam dicit Ideas Platonis nil prorsus hr̃e affinitatis cũscię-

tia

A tia demonſtratiua. Sed quo ad ordinem ipſum videt oppoſitũ. feciſſe eius qđ debuerat, nã hoc nõ videtur pertinere ad logicũ, ſed poti⁹ ad Metaphyſicũ, nam in ſeptimo lib. Me. Ideas ex propoſito principali diluit, ac tollit.

SOLVTIO.

FACILE poſſum⁹ huic difficultati occurrere, nam agere de Ideis vti formę ſunt, ſm eſſentiam abſtractę, pertinet ad Metaphyſicum, qm̃ Metaphyſicus eſt q̃ de Abſtractis Entibus ſpe
B culari tenetur, ſiue ea ſint p̃ eẽntiam, ſiue (vt aiunt) per indifferentiam abſtracta. Quo modo eas deſtruit ſpecies Ariſto. in. 7. lib. diuinæ Philoſophiæ. Verũ Idea ipſa ſi conſideretur in bonis humanis, hoc ẽ an ſit vel nõ ſit finis humanarũ actionũ, ſic ad moralem ſpectat, & ea rõne tollitur Boni Idea ab Ariſt. in. 1. Ethic. vbi Ideam boni non dari omnino nititur oſtẽdere. Poſtremo an ſit vel non ſit Idea, obiectũ ſcię demonſtratiuę, hoc etiã
C põt ſpectare ad logicũ, nam (vt docte ĩterpr̃etatus eſt Philoponus) cum ſæpius dictũ fuerit in 1. lib. Poſt. demr̃onem & ſcĩam eſſe de rebus vl̃ibus, & eternis, facile quis horum nominũ magnitudine deceptus, credere potuiſſet, demonſtrationẽ et ſcĩam eſſe de Ideis, q̃ à Platonicis vl̃ia & ſempiterna ponuntur, ob id philoſophus, hoc in loco Ideas de medio tollens dicit, q̃ demr̃o nõ eget rebus, vl̃ibus p̃ter multa, quales ipſę ſunt Ideę, ſed eget D vl̃ibus illis quę dicũtur de multis & in multis, ea aũt ſunt vniuerſalia illa, quæ potentia continẽtur in indiuiduis, ſed actu ab intellectu abſtrahuntur, & intelliguntur. itaq; Ariſto. obiter Ideas remouet, non aũt ex principali ꝓpoſito. quocirca & in hoc eodem. 1. lib. Poſt. tex. 35. valeant, inquit, Ideę, πιστίσματα. n. ſunt, „
hoc eſt, monſtra ſunt, qđ non- „
nulli transferunt, alĩ vero mon- „
ſtruoſa vertunt prę̃ludia, qđ Io. E
Grammaticus vult oĩno eẽ intelligendum. & addit, etſi quid „
ſunt ad præſentem diſceptatio- „
nem nihil conferunt. hæc Ariſt. „
Hinc licet mirari prudẽtiã Porphyrĩj in lib. 5. vocum in proœmio: vbi agẽs de vniuerſali⁹ in qt, nolle de his differere an ſint à ſenſibilibus rebus abſtracta, vel in eis poſita, qm̃ hęc quęſtio limites præteribat logicę inquiſitionis, nam agere de Idea quo modo ſit vl̃itate abſtractũ ab in F
diuiduis, ſpectat ad diuinam ſapientiam. Nota tĩ q̃ Idea dicit̃ à Platonicis forma, ſpecies, exẽplum, exemplaris cauſa, notio intelligibilis, intellectuale ornamẽtum, & ſimilitudo. Vl̃e ante multa, vl̃e pr̃etermulta. Id. n. frequenter licet videre apud Plotinum, Olimpiodorũ, Sirianũ, Iamblicum & Proclum Lyciũ in commentarĩjs Timei. Et hęc paſſim nomĩa habent̃ apud Platonem, in Timeo, Parmenide, Phedro, Epinomide, atq; alibi ſæpius.

G sæpius. Item pondera q̄ Idea erat cauſa generationis et intellectionis apud Platonē. Generationis, quoniã in Hippia Plato oſtendit ex artibus ipſis factiuis Ideam eſſe rei cauſam exemplarem, nam ſtatuarius inquit prius quã ſtatuam condat, exẽplum formæ ducẽdę ſibi in animo fingit, deinde ſtatuã abſoluit, ſic vult primum opificem, deum, quem δημιουργὸν, appellat, animo Ideas ſpecierũ ſenſilium continere, vt non temere quod
H agit, efficiat, ſed conſulto ac prudenter opus ſuum perficiat. Itẽ Animam mundi generalẽ (quã Themiſt. auſus eſt defendere. 1. de aĩa. cap. 24.) vult ideis participare à Deo, vt in ſenſibili mũdo res generentur in vnaquaq̄ ſpecie ſibi ſimiles, equus, equo, canis cani, homo homini. Item Ideam vult eſſe cauſam intellectionis, nam intellectus diuinus angelicus, animæ mundi, & human⁹ (dicit ille) referti ſũt ideis,
I à quibus excitatus intellectus, à cognitione particularium nititur accedere ad cognitionẽ vniuerſalium. Obid itaq̄ Ariſt. deſtruit Ideam, ob hãc ſecundam cauſam, ne quis crederet eã eſſe neceſſariam ad intellectionẽ & ſcĩam. Eſt autẽ Idea ens & vniuerſale abſtractum per propriã eſſentiam, circumſcripto omni actu intellectus, à ſingularibus ſenſilibus. Ariſ. itaq̄ hoc reſpuit vniuerſale, nam ipſum inquit eẽ æquiuocum quoddam, nam ſi Idea eſſet, non prædicaret̃ niſi K
nomine de indiuiduis, re autem & definitione non poſſet, cũ ponatur eterna & ſeparata ſecundum eſſentiam. id. n. voluit Plato vt licet videre. 3. de anima. c. 18. Vult itaq̄ ſufficere vl̃e qđ ex ſui nã eſt ĩ multis ſingularibus, & potentia: atque hoc vocat in multis, noſtri vl̃e reale dicerent: quod quidem per intellectũ effi
citur poſtea vl̃e in actu, nam intellectus facit res potentia intelligibiles actu intellectas ex. 3. de
L anima. et hoc vl̃e dicit̃ poſt multa, ſiue ẽt de multis. Horũ differentiam præclare indicat Ammonius in lib. 5. vocũ Porphyrĩj in Procœmio, loco ſuperius citato. Sed an Plato, an Ariſto. rectius ſenſerit in hoc negocio, nõ eſt prę̃ſentis ſpeculatiõis opus. licet. n. hæc à veteribus tradita, cognoſcere, Ammonio præſertim, Themiſtio, Philopono, Alexandro, Auerroe, & Latinis.
Quorum alĩj Ariſtotelem iure damnare Platonem dicunt, alĩj M
conantur inter illos cõcordiam afferre. Rationes vero Platonicorum licet legere, apud Sirianum, Iamblicum, Plotinũ, Proclum, Alcinoũ & alios, qui partim Peripatheticorum rõnes diluere conantur, partim & concilium ſtudent afferre inter vtrũque, Platonẽ. ſ. & Ariſt. de quo alias iuſtum volumen conſcripſimus. In ſumma dicendum Ariſt. hic non cõfutare ideas, q̄ ſint, nã id munus eſt Metaphyſici:

A ſici: tollit autem Ideas, non face re ad ſcíam demõſtratiuam, qđ ẽt animaduertit Auer. 1. Poſt. c. 80. & rationem phyſicã addas, nam pro intelligẽtia rerum ſuffi cit intellectus agens, qui phan taſmata illuſtrans, facit in poſſi bili intellectu ĩtellectionẽ, abſq; ideæ interuentu: q; aũt ſufficiat intellectus agens ſine Idea, vide 3. de aĩa. c. 18. 12. Meta. cõ. 4. 14. 27. 28. 1. de aĩa. cõ. 8. 2. de aĩa 60. 7. Me. 57. & ſi in ſcía demr̃atiua

B vis cauſam aliam prẽter intelle ctum, dicam eſſe demr̃onem, quę inſtrumentũ eſt ipſius intel lectus, quoties per illam demon ſtratur q̃ſitũ vl̃e de ſubiecto vl̃i, per vl̃ia principia: dico vl̃ia in multis & de multis, non aũt an te multa. quo mõ aũt vl̃e ſit ab intellectu, vide. 1. de aĩa. cõ. 8. 12. Met. 4. 3. de aĩa 18.

CONT. XCI.

Cõ. 83. EXPONENS Auer. locũ in te. 26. vbi Philoſophus dicit di gnitatem illam, de quocunq; dr̃ affirmatio vl̃ negatio vera, vult

C q; hæc dignitas contradictiõis ſit apta ĩgredi demr̃onẽ, qm̃ eſt vniuoca oppoſitũ vr̃ voluiſſe ĩ 5. quęſito, vbi prĩcipia commu nia vult eſſe æquiuoca, & ob id non tranſcendere demonſtran tem de genere in genus ratione illorum communiũ prĩcipiorũ.

SOLVTIO.

CITAVI hãc contradictio nem, vt Auerrois ſubtiliſſima nobis cõſtaret diſtinctio. Nam ipſe vult vnà cum Ariſt. princi- pia alia eſſe ppria, et de his nul- D la eſt ambiguitas, alia vero vult eſſe cõia, ſed hęc rurſus diuidun tur, nam alia æquiuoca penitus ſunt, vt illud principium ſi ab ęqualibus, ęqualia demas, quæ remanẽt ſunt ęqualia. vel illud, q̃cunq; vni tertio æqualia ſunt, interſe ſunt æqualia, oẽ totũ eſt maius ſua parte. Breuiter vult ęquiuoca eẽ principia, quę Ariſ. cõia appellauit in tex. 24. & ic- circo ob eorũ æquiuocationem iubebat Ariſt. vt redderenẽ ſin- gulis ſcientĩjs propria per cõtra- E ctionem, vt puta, ſi ab æq̃libus, numeris, vel lineis æqualia de- mas, lineæ vel numeri reliqui ſunt æquales. Nunc autem vult Auerr. prĩcipia communiſſima oĩum, quę dicunt̃ à Philopono principia contradictionis, eſſe vniuoca, vt illud, non contingit idẽ affirmare vel negare: de quo cunq; dr̃ affirmatio vel negatio vera. dic ergo de principĩjs ęq- uocis locutũ fuiſſe Auer. in. 5. q̃- ſito, immo de eiſdẽ loquitur. 1. Poſt. c. 191. et cãm ęquiuocatio- F nis vide. 1. Poſt. c. 38. nam ſi illud principiũ, ſi ab ęqualibus ęqua lia demas eſſet vniuocum, cũ id cõe ſit Arith. & Geometrię, da- retur tranſitus vicisſim ab vna ad aliam harũ ſcientiarũ. ſed di- ces, quo mõ hæc Auer. diſtĩctio põt ſufferri, ſi. n. principia com- muniſſima, quę competunt oĩ- bus ſcientĩjs ſunt vniuoca nõnẽ, magis deberent eſſe cõia, q̃ non oĩbus ſcientĩjs ſed quibuſdã ſo-

lum

G ſum conueniunt? videtur itaq; q̄ ſi æquocū eſt illud principiū omne totum maius eſt ſua parte, q̄ multo magis eſſet illud, nō contingit idem ſimul affirmare & negare. Dicendū hoc non ſequi. qm̄ cauſa huius dr̄ię, q̄ alia ſint ęquiuoca, alia vniuoca, non eſt eſſe magis vel minus cōmune. Nā animatum eſt magis cōmune quā ſit canis, & tn̄ canis æquiuoce dicitur, animatū vero vniuoce. Itaq; ad aliam cām æquiuocationis accedendū eſt;
H hæc vero dr̄ de principn̄s ex eo q̄ non habēt aliquam ſcīam cō ſiderantē illa, nā hoc principiū, oē totum eſt maius ſua parte, vt communiter profertur, ſine cō tradictione non cōſideraī in aliqua ſcīa qm̄ cōpetit ſcientn̄s diſparatis, & iccirco tales ſcīæ illud limitant, principia vero cō tradictionis quæ communiſſima dn̄r inquit Auer. in hoc præſenti. cō. 82. licet non conueniāt alicui ſcīę particulari, niſi et hęc contrahantur, attn̄ habent ſciē
I tiam cōem, q̄ de illis tractat in ratione illorū cōi, & hæc eſt Logica. Logica. n. habet diſquirere, duo cōtradictoria eſſe impoſſibilia ſimul, & ſi alterum eorū ineſt, q̄ reliquum nō pōt ineſſe.

CONT. XCIII.

Te. 27. DIALECTICAM comparat Ariſt. Metaphyſicę, nec non cæteris ſcientn̄s, vult̄q; dialecticum interrogare, non autē cæteros aliarum diſciplinarū profeſſores. Ex quibus elicitur, dialecticum interrogare, ſcientias ve K
ro contemplatiuas non interrogare. Sed in hoc eodem tex. paulo poſt concludit, in omnibus, ſcientn̄s eſſe proprias et accommodatas interrogationes.

SOLVTIO.

DEBES ſcire, q̄ interrogandi ratio multiplex eſt. primum eſt vulgaris forma quædam interrogandi, quā popularis vſus obſeruat, vt ſi dicas, Cur Hiſpani in Aphricam nauigarunt? q̄s doctior cæteris in hac ciuitate
hī? quo tendis? vis me te cum L
Romam venire? Hæc. n. interrogationes ad domeſticā colloquū noſtri conſuetudinem referuntur, ſuntq; in communi vſu receptæ. de quibus Ammonius & Boethus ſermonem faciūt in lib. Perihierm. Sectiōe. 3. cap. de Enunciationibus compoſitis et diuiſis. Aliæ vero ſunt iterrogationes intellectuales quę in tria genera diducuntur. Nam aliæ dicuntur demonſtratiuę, aliæ diſputatiuę, aliæ item Sophiſticę.
M Nam ſi q̄ſiero ego vtrum triangulū habeat tres angulos ęquales duobus rectis, demonſtratiua ac ſciētifica dr̄ interrogatio. Si vero dixero, eſt ne mundus finitus vel īfinitus, ē ne voluptas bona vel mala, eſt ne aīa mortalis vel immortalis, hæ quæſtiones ſunt dialecticæ interrogationes hoc eſt diſputatiuæ. Si demū dixero, nūquid oīs canis latrat? nunqd oē excedēs eſt maius excelſo? vel aliud ſimile, ex

quo

A quo fallere possim incautum re-
spondentem, Sophisticæ & cap-
tiosæ dicentur interrogatiões.
At Sophistica interrogatio cum
illaqueandi causa sit, hæc venit
ommittenda, nam potius venit
considerandaratio rndendi, q̃
ipsa interrogãdi forma. Iccirco
optime Arist. in lib. Elencorum
docet soluere Sophisma de eo
qđ est plures interrogationes vt
vnam facere. Dialectica vero
interrogatio, & demonstratiua
quo mõ differant, non vna est
B opinio. Nam varñ diuersam rõ-
nem attulerunt. Philoponus in-
quit demonstrantem interroga
re, sed non vt demonstret, sed vt
ex datis à respondente, proposi-
ti sui rõnem confirmet. At diale
cticus interrogat, vt syllogizet
probabiliter, & disputet. Itẽ ad-
dit Philoponus dialecticum in-
terrogare de oĩbus pertinẽtibus
ad singula genera artiũ, demon
strans vero interrogat de his so-
lum, quę ad propriam attinent
disciplinã, vt Geometra de Geo
C metricis, Music⁹ de Harmonia,
&c. Latini vero & ipsi suã dant
differẽtiã, q̃ dialecticus tam de
principñs quã quæsitis interro-
gat, demonstrans vero de quæsi
tis solis. Addunt ẽt dialecticum
dũ interrogat, ꝓponere vtranq̃
partẽ qõnis æquè probabilem,
demonstratiuũ vero non sic, sed
alteram tm̃ probari posse, hoc
est verã, sed & Lynconiẽsis, hoc
differre vult dialecticũ à demõ
strante, q̃ hic interrogãdo deter-
minat, ille ambiguã sniam relin D
quit. V.g. dicat quis, est ne mun
dus finitus vel infinitus? hic in-
certus est rei exigitus, et ꝑ cõse-
quẽs dialectica erit interrogatio.
Si vero dixeris, mundus finitus
est, nunquid eũ infinitũ esse exi
stimas? hic rei veritas primum
proferẽ, deinde percũctor, itaq̃
scientialis est interrogatio. Auer.
c. 84. huius. 1. lib. vt & aliã affer
re dr̃iã, q̃ dialectici finis ac sco-
pus interrogãdo est, assequi post
interrogata victoriã ex ipsa di-
sputatione: demonstrans vero, E
ꝓponit cognitionẽ rerũ ꝑ finẽ
& scopo suę interrogatiõis. Vt-
cũq̃ sit, Arist. vult Dialecticũ de
oĩbus posse interrogare, demõ-
strãtẽ vero de his solũ q̃ ad pro-
priã attinẽt scĩam. Cõtradictio
itaq̃ nulla est, qm̃ inqt demon-
strãtẽ interrogare q̃ sui sunt ge-
neris, nõ aũt interrogare ea quę
aliarũ sunt disciplinarũ, itẽ ĩter-
rogãdi rõ ĩ dialectica differt ab
interrogatiõibus, scĩarũ multis
modis, iã recitatis. Illud aũt nõ F
ꝑtermittas, q̃ Aristot. dicens in
sciẽtñs eẽ ꝓprias & accõmoda
tas interrogatiões tacite incusat
Platonẽ, qui vniuersam philoso
phiã tradidit nobis ꝑ ĩterroga-
tiões à Soc. factas: q̃ impure de
rebus naturalib⁹ diuinis & ma-
thematicis interlocutores pcũ-
ctat et interpellat. nã Arist. vult
id dialectice fieri posse ac ꝓba-
biliter, nõ ãt demõstratiuè. Sed
ad interrogatiões redeũtes, dici
mus illud eẽ cõsiderãdũ, q̃ qui
interrogat,

G interrogat, vnū de vno interro-
gāte dēt, nō aūt p̄dicatū vnū de
multis ſubiectis, nec̄ p̄dicamē-
ta multa de vno ſubiecto: hæc
.n. īterrogatio eſt oīo vitioſa, id
Ariſt. aſſerit ſecto. 3. lib. Periher.
vbi enūciationē, īterrogationē,
& rn̄ſionē vult vnā eē, & idē hr̄
lib. Elēcorū. Adde, dialecticam
interrogationē duplicem eē, vel
.n. petit in ſolutiōe alterā partē
cōtradictiōis, q̄ vl affirmat, vel
negat: aut petit propōnem. Ex-
emplū, ſi dixero, eſt ne mundus
H finitus vel infinitus? hic te volo
rn̄dere propōnē vel mūdū fini-
tū eē vel infinitū, nā ſi ita vel nō
dixeris, qd velis adhuc nō intel
ligā. Si vero p̄cunctabor, eſt ne
mundus finitus nec ne? tunc al-
terā partē cōtradictiōis rn̄dere
poteris, hoc ē ita eē. vel nō eē. Id
.n. ſignificauit .ariſt. tertio ſecto
» lib. Periher. dū īquit, dialectica
» aūt interrogatio rn̄ſionis ē peti-
» tio, vel p̄pōnis, vel alterius p̄tis
» cōtradictiōis. &c. Verū quid ſit
» dialectica interrogatio, et q̄ mō
I idē ſit cū p̄pōne dialectica re, et
rōne ab illa differat, vid. 1. Prio.
cap. 1. & q̄ ibi Alex. & Philopo
nus dicūt. Itē ſi plura vis cogno
ſcere de p̄pōne dialectica, inter
rogatione & p̄blemate, legas. 1.
Topi. ca. 3. 8. 9. vbi Ariſ. & Ale.
pleraq; dicūt, nō tā ſcitu digna,
q̄ē tñ huic p̄poſito magnopere
neceſſaria. Qd vero triplex ſit ī-
terrogatio, demr̄atiua, dialecti-
ca, & ſophiſtica, et quo mō de-
mr̄atiua à dialectica differat, id
conſtabit, ex Them. 1. Poſt. cap. K
25. adde & diſtinctionē illā de
diſputationibus, quam tradidit
Ariſt. in lib. Elencorū cap. 2. nā
diſputationē inquit, dici quat-
tuor modis, doctrinalē, dialecti
cā, tentatiuā, & contentioſam.
Hæc vero Grecè, ſic ſe habent;
ὅτι δὲ τῶν ἐν τῷ διαλέγεσθαι λόγων γίνεται »
ἕξεις. ἥ τε διδασκαλικοὶ. καὶ διαλεκτικοὶ. καὶ »
πειραστικοὶ. καὶ ἐριστικοὶ. Quę diſpu- »
tatiōis genera quo mō differāt,
inibi latius Ariſto. explicat. de
qua re ī Gręcis verborū noſtris L
adnotationibus ſuper lib. Poſt.
copioſe dicemus. Non. n. impu-
ne oīa ſunt hoc in loco & confer
tim recenſenda: præſens. n. la-
bor, cōtradictiones tollit, de ver
borum vero ꝓprietate & ſigni-
ficatione, alibi dicendum venit.

CONT. XCII.

RVRSVS in hoc eodē con- Tex. 27
tex. excitari poteſt cōtradictio,
qm̄ Ariſt. dicit, dialecticā non
habere determinatū ſubiectū, M
circa qđ cognitionē ſuam per-
quirat, quod cæteræ oēs faciunt
ſcientię. ſed oppoſitū vr̄ voluiſ-
ſe. 4. Met. tex. 5. vbi ait, diuinum
Philoſophum & dialecticū ver
ſari circa idem. Cum autē Me-
taphyſicus habeat ſubiectū ge-
nus, videtur & dialecticum idē
neceſſario habere.

SOLVTIO.

NOMEN dialecticæ hoc in
loco nō debet intelligi pro Lo-
gica ſiue organo in cōi, nā hæc
hēt ſuū ſubiectū, ſiue Ens rōnis
ſiue ſecūdas ītētiōes, ſiue ſyll̄m,
ſiue

A ſiue demr̃onē, ſiue ſcire: tot.n. ſunt opiniones de ſubiecto logicę. ſ3 hoc alibi pſecuti fuim9. Vt cūq; res ſe hēat Logica hēt oīno ſuū ſubtū, qđ mō Gręci ἔντεχνον, appellant, quod facit Alexā. in prefatione lib. Prio. mō ὕλην, hoc eſt materiam vocant quod vult Ammoni9, & Philoponus. itaq; de Logica nō intellexit Philoſophus. Nomen vero dialecti cę interdū, pro libris topicis ac-
B cipitur vnde ſyll'us topicus etiā dialecticus dicit. In quo caſu ēt adeſt ſubiectū, nā materia octo librorū Topicorū eſt ſyll'us ex probabilibus conſtans: id.n. & Auer. & Alex. copioſe tradiderunt in Topicis. Eſt & dialectica, ars diſſerendi ex ꝓbabilibus quę licet à fontibus topicis emanare videatur, attñ hæc eſt q̄ de ſingulis rebus diſputat, nā libri topici pręcepta tradunt diſſerendi, hęc vero dialectica pręcepta ad vſum dirigit. Vocat̃ itaq; iure optimo hæc ars à noſtris, ars
C diſputandi, licet Hebreus interpres Auer. eam vocet artē topicam, qđ eatenus eſt verū, quatenus hæc diſſerendi vtit̃ locis topicis. & qm̄ hęc rōcinatur ex cō tingentibus probabilibus accidentalibus, veriſimilibus & his quę opinionē pariunt nō ſcīam, ob id de oībus diſſerit, & nullū habet certū ac determinatū obiectū, & ob id interrogando de ſingulis procedit. Colligit̃ hæc dialecticę vis ex lib. Perih. ſecto 3.1. Prio. cap. 1. .1. Topic. cap. 1. & .2.1. Phy. 8. 8. Ph. 22. & alibi. D Quibus poſitis, elicit̃ male eos voluiſſe ex hoc tex. rōcinari aduerſus Scotū, ꝙ Logica ñ ſit ſcīa, qm̄ nō habet ſubiectū, qđ maxīe ptinere dicunt ad ſcīam demōſtratiuā. Nā hic nō logicam vult Ariſt. ſed artē diſputatiuā, q̄ interrogat de oībus. Sednota, ꝙ cū quattuor ſint gña diſputationū, ex lib. Elencorū ca. 2. doctrinale, dialecticū, tentatiuū & contentioſum, Ariſto. maxime E profitebatur. primum genus & hoc ſibi pro ſcopo propoſuit in tradendis diſciplinis: eſt aūt doctrinalis diſputatio ea q̄ dr̃ demōſtratiua, cuius laudes ſcribit Ariſt. 4. Phy. 31. Interdū tñ etiā profitebatur ſm genus, hoc eſt dialecticū, cū in rebus difficilioribus probabiliter ſoleat argumentari. Plato vero, Socratē ſecutus dialecticā antepoſuit demonſtratiuę, qm̄ frequētius diſputat ex probabilibus q̄; ex neceſſarijs. & cū hac coniunxit, tē- F tatiuam artē quæ interrogādo, flectit ſermonē artificioſa quadā rōne, ita vt̄ incautos facillime fallat. Nā Socratem id ferè ſemp facit apud Platonē, in quo genere diſputationis Plato parem habuit neminē. At ſophiſtę, qui, tempeſtate Platonis et Ariſt. innumerabiles extiterunt, contentioſam magis partem perſecuti ſunt. Quales p̄ſertim apud Platonem legim9 extitiſſe Hippiā, Protagoram, Euthidemū, Dioniſodorum, & alios, qui ſophi-

G ſticē in primis & tenebāt, et docere alios profitebantur. Itē & illud addēdū eſt cæteris iam dictis dialecticas ratiões eas eſſe, quę in ſinitū pñt excurrere, qđ non faciunt demonſtratiuę, hæ n. finitę ſunt, qđ Ariſt. ꝓbat. 1. Poſte. à tex. 34. vſq; ad 39. rō vero cur ſinitę ſint rōnes dialecticę, redditur ab Auerr. ſuper hoc tex. quoniā dialecticus conſiderat ea q̄ ſunt ex accñti. Prętereа hę rōnes dialecticę dñr ēt cōmunes, qm̄ veritatem ex vſibus re-
H bus adſtruunt, non aũt ex propr̄ijs. qđ habetur. 8. Phy. cō. 70. & 4. Phy. 87. & 1. cœ. 70. qđ vero dialecticus de oībus diſſerat probabiliter, vide. 3. Met. tex. c. 2. Cum itaq; dr̄ Metaphyſicam habere ſubiectum, id concedimus: at cum dicis illud eſſe cōmune dialectico, & ita dialecticus habebit ſubiectū, dicere poſſumus vel eo in loco, (hoc eſt. 4. Met. 5. accepiſſe Ariſt. dialecticam pro logica. Nā diuinus conſiderat Ens vt Ens, Logicus ve-
I ro Ens vt à ratiõe formatur. Itē ſi vis ibi dialecticam intelligi ꝓ parte diſputatiua, dices, eam eſſe ſimilem Metaphyſicę non rōne determinationis ſubiecti, ſed eo q̄p de oībus entibus diſſerere poteſt. Vt ſenſus ſit, circa idem verſari Metaphyſicum & Dialecticum, hoc eſt circa oīa Entia, cū hac tñ dr̄ia, q̄p Metaphy. vniuerſum Ens ſibi ſtatuit ꝓ determīato ſuḃto: at dialecticus indeterminate illud ipſum conſiderat, qm̄ ꝓbabiliter illđ cognoſcit. rō autem probabilis indeterminata eſt, ſicut demonſtratiua certa eſt & determinata. quæ ſolutio videtur Auerr. 1. Poſt. cō. 85. K

CONT. XCIIII.

OSTENDENS Ariſt. in diſciplinis nō fieri paralogiſmos, inquit, hæc aũt ſunt, ac ſi intellectione viderentur. quæ verba ſic Græcè ſe habēt, τοῦτο δ' ἐστὶν ὅτι τῇ νοήσει. ex q̄bus habes Ariſt. vſum fuiſſe metaphora, nempe ea quæ eſt, per intellectum videre, nam & Plato mentem ap- L pellat animi oculum. Sed Ariſt. 2. Poſt. damnat ſermones metaphoricos. vult. n. in diſciplinis nō eſſe Metaphoras vſurpādas, quando in oratorum ſit & Poetarum, vt ipſe et ī lib. Rhetoricorū, et in Arte Poetica teſtat' fuit. Tex. 29

SOLVTIO.

POSSVMVS intelligere, metaphoras nō eſſe in ſcientr̄ijs adducendas frequenter, interdum tñ adduci poſſe, & maxīe ſi res, per illam figuram illuſtretur. Nam in. 2. Poſt. cum eam dam- M nat, id facit ob Platonem, qui in ſerr̄ijs rebus, atq; grauioribꝰ philoſophię ſentētijs, poetarum ornamenta videtur inſerere, quod Plato non tam impune facit, q̄ etiam frequenter. Frequēs itaq; vſus ab Ariſt. exploditur, nō rarus. Nam Plato deum ipſum nominās, opificem appellat, Tempus eternitatis menſuram, Materiam vero, vas, locum, conceptaculum, immo & obſtetricē

forma-

formarum vocat atque alia huiusmodi proferre assueuit Plato & quidem frequētius q̄ par sit. Possumus ēt dicere Arist. vsum fuisse hac dicendi figura in hoc lib. qui Logicus est, non scientię pars. item eam dixit cum quadam correctionis nota, nam inquit, hæc autem sunt, ac si intellectione viderentur. nā particula, ac si, addita est, vt Metaphorę vim imminuat & retūdat. Quę aūt hæc sit trallatio, nō est videre admodū difficile. nam hęc referri pōt ad eas, quas analogas vocat in arte Poetica. erat. n. eo in loco exemplum, Clipeum eē Amphoram Mineruæ: & Amphoram esse Clipeum Bacchi. Item, Mors, dici potest vitę occasus, & occasus, diei mors est. Sic ītellectus potest dici oculus animi, quemadmodū oculus, corporis mens. Vnde & oculo dicimus nos intelligere, & intellectu videre. Trallatio itaq; est analoga, sed de his in gręcis adnotationibus.

CONT. XCV.

Te. 29. DICIT scientias siue disciplinas non paralogizare, dialectiças vero disputationes posse id facere. At in hoc eodem tex. paulo post, Coeneum inquit in Philosophia nāli attulisse paralogismum, hoc est syll̄m ex amb abus propōnibus affirmatiuis in secunda figura, cōstat autem hmōi esse paralogismum.

SOLVTIO.

PRIMVM videndum est, quid sit Paralogismus, deinde cur in disciplinis locum habere non possit, paulopost contradictio tolletur. syll̄i alī inculpabiles sunt, hoc est oē ex parte recti alī vero mali & vitiosi. Qui pbe syllogizant, hi sunt, quorum materia vera est, & forma non vitiosa, & hi faciūt in nobis sciētiam aut saltē opinionē. Cōstat aūt hoc. 1. Post. tex. 32. Alī vero non boni sunt, atq; hi vel materiā habent peccantē, vel formā, vel etiā vtrunq;. Qui peccāt in materia, sunt falsi, hoc est, quorum altera p̄missarum, vel ambæ sunt falsæ. qui in forma deficiunt, apparentes dicuntur syll̄i Sophistici, vel ēt paralogismi, ex q̄bus oībus generatur in nobis prauus habitus ignorantiæ: id constat legentibus, 1. Post. te. 32. Sunt & alī syll̄i qui peccant aduersus principia sciētiarum, cum hæc male fuerint cognita, exemplum dabat Arist. 1. Topi. cap. 1. si quis á mathematico acceperit illud principium, lineas exeuntes à centro ad circunferentiam esse æquales omnes, respectu diuersorum circulorum non ęqualium, id erit principiū male cognitum, ex quo ignorātia per syll̄m effici potest in nobis. atq; hi syll̄i referri debent ad eos qui peccant in materia; quos Arist. ī tex. 28. huius libri appellabat syllogismos ex oppositis. Sed reuertamur eò, vnde digressi sumus. Paralogism? est syllogismus peccans in for-

G ma, ſic.n. Themiſt. D. Thomas, Philoponus & Auer. ſunt interpretati. vult ergo diſciplinas nõ paralogizare, quoniam diſcipli næ ſupponunt præcepta Logica, & cum ſyllogizãt, maxime vtũtur prima figura, vt ẽt dicitur. 1. Poſte. 31. quæ figura nullo pacto admittit paralogiſmos. Cum vero dr̃ Cœneum ſyllogizauiſſe in. 2. figura ex vtraq; affirmatiua, reſpõdet Ariſt. q̃ ille ſyllus eſt in materia reciproca, ex quo põt per conuerſionem
H maioris proprĩs ad primam figuram reduci. Erat autem eius ſyllus talis, quod in multiplicata fit analogia celerrime gignit, Ignis celerrime gignitur, itaque ignis in multiplicata fit analogia. Verum maior conuenitur, qđ celerrime gignitur, fit ĩ multiplicata analogia: eſtq; prima figura. Sed dices ſi paralogiſm⁹ eſt, qui ĩ forma deficit, quo modo id dicemus de exemplo, qđ affert Ariſt. in tex. dum inquit;
I omnis circulus eſt figura, carmina ſunt circuli, igitur carmina ſunt figuræ. vult enim hunc eſſe paralogiſmum, & tamen texturam habet ſyllogiſticam, hoc eſt primæ figuræ. Dicendum q̃ vitioſa forma ſyllogiſmorum multis modis deprehenditur. quædam enim aperta eſt & perſpicua, vt ſi ex ambabus negatiuis, vel particularibus ſyllogizaueris: quędam vero latẽs eſt, vbi vel ęquiuocatio terminorũ, vel amphibologia, hoc eſt ambiguitas fuerit in propoſitiõibus. nã ſi dicas oĩs canis latrat, piſcis ẽ canis, latrat ergo piſcis. hic figura prima eſt, eſt tamen paralogiſmus ob ipſam æquiuocationem canis, qui cũ vnus videatur terminus, tribus tamen æquiualet: cum ergo mala forma ſyllogiſmi ſit, quæ plures accipit terminos quam tres, conſtat hunc eſſe vitioſum, quo modo etiam malus eſt, qui colligit carmina eſſe figurã, q̃m medius terminus qui circulus eſt, æquiuocum eſt nomen, nam in
L Mathematicis ſignificat figurã planam, à cuius centro lineę ductæ ad circũferentiã ſunt ęquales. At circulus in poetarũ carminibus eſt quoddam metrigenus, qđ reddit verſus ad circuli ſimilitudinem in ſeipſos omni ex parte intercurrentes, qđ Philoponus illuſtrat exemplo eorũ carminum, quæ tumulo Midæ regis affixa fuere, et tu hęc apud Philoponum legas diligenter.
Eſt itaq; paralogiſmus ille, q̃m potentia continet quatuor terminos: qui numerus vitioſam omnino & culpabilem reddit ſyllogiſmi compoſitionem.
M

CONT. XCVI.

ARISTOTELES ĩ hoc tex. & Auerr. ſimul ſeparantes dialecticam à cæteris diſciplinis, prę ter alias differẽtias, hanc dicũt, q̃ in dialectica difficilis eſt reſolutio, q̃m ex falſis propõnibus poſſumus concludere tam falſum, q̃ verum. Si vero ex falſis nunquã
Tex. 29 et. c. 93.

A nunquam verum concludi poſ-
ſet, efficeret reſolutio facilis. Ex
quo colligitur, ꝙ in omne ſyllo
concludẽte verum ex veris põt
eſſe reſolutio. Sed oppoſitũ ha-
betur apud Ariſt. ex titulo Libri
Prior. & Poſte. nam hi duo tan-
tum libri reſolutorũ vocantur,
non autẽ liber Topic. qui tñ &
ipſe, cum ex veris verum cõclu
dat, vr̃ dici debere reſolutorius.
Item liber Prio. cum agat de ſyl
logiſmo formali, abſq; materia,
ſiue vera, ſiue falſa, quo modo
B reſolutorius dici poterit, ſi vera
ſunt, quæ hic dicuntur?

SOLVTIO.

SCIRE debes ꝙ Reſolutio,
eſt ordo contrarius compoſitio
ni, propriè accepta: nã vbi in-
cipit vna, deſinit alia & è diuer-
ſo: qm̃ compõ à partibus ad to-
tum ꝓcedit, reſolutio à toto ad
partes. v.g. ſi ab Elementis, &
membris ad humanũ corpus ꝓ
cedas, compoſitio eſt, ſi ab hu-
mano corpore ad mẽbra & ele-
C mẽta acceſſeris, reſolutio appel
latur, itaq; hæc contraria rõne
fiunt. Ex quo patet, ꝙ reſolutio
contraria, ſemper compoſitum
diuidit in ea ex quibus compo-
nitur, ſi vero diuiſeris compoſi-
tum in ea, ex quibus nõ cõſtat,
hęc nõ erit reſolutio proprie di-
cta, qm̃ contraria non eſt, ſed re
ſolutio latius vocabitur: qđ do-
cte Auer. explicat in hoc. cõ. 82.
& in prologo primi Poſter. nec
nõ in media ex poſitiõe ſup hoc
loco. Item de Reſolutione extãt
quædam. 3. & hic cap. 3. itẽ pon D
dera ꝙ Reſolutio quæ Græce,
Ἀνάλυσις, vocatur, & diſſolutio
quæ à Græcis dicit Διάλυσις, hoc
inter ſe differunt, ꝙ reſolutio po
teſt fieri ſine rei quæ reſoluitur,
corruptione: nõ aũt ſic ſe habet
diſſolutio, quæ cum rei interitu
ſemper fit. Nam ſi domum vel
ſcamnum reſoluas ratiõe in ele-
mẽta & materiam & formam,
res non corrũpit, ſi aũt hæc diſ-
ſolueris, corrumpitur. Et ob id
iure certãt expoſitores ſuper. 1. E
Priorũ cap. 1. quo modo ſit legẽ
da definitio termini, nũquid ter
minus ſit in quem diſſoluitur,
an potius reſoluitur propõ. nã »
alĩ διαλύεται, hoc eſt diſſoluit, alĩ »
ἀναλύεται, hoc eſt reſoluit magis »
legendum probant. de qua re »
in Grẽcis adnotationibus dicẽ-
dum erit. Sed ad Reſolutionem
rurſus accedentes dicimus eam
multis fieri modis: alia. n. eſt Ar
tificioſa, vt cum ſcamnũ vel le-
cticam in partes, & particulas
componẽtes diuiditur. Alia na- F
turalis eſt, vbi hominẽ in mem
bra, & membra in elementa, &
hęc in materiam & formam re-
duces. Tertia eſt mathematica,
(authore Alex. & Philopono ẽt
in lib. Priorũ ab initio) in qua,
Theorema in principia reſolui-
tur, atq; ea principia in alia ma-
gis prima & immediata. Eſt, &
reſolutio Logica, hoc ẽ rõnalis,
quæ fit, vbi quæſitum ſiue con-
cluſio in ſua refertur principia.
Id autem colligitur ex præſenti

G contex. Vnde Lucidiſſ. Themiſ. hoc in loco, & eſt. 1. Poſter. cap. 26. reſoluere inquit, dico, cõcluſione vera cõſtituta, venari propoſitiones, ex quibus illa conditа eſt. Et Auer. in hoc. cõ. non tã tũ æmulatus eſt Themiſtĩ ſententiã, ſed et verba. Nũc autem videam⁹ quo mõ ratio reſoluat. Nam vt diligenter ſcribit Philoponus, reſoluere audit Ariſt. hic pro inuentione medĩ termini. Itaque ſuppoſito quæſito illo ꝙ aĩa ſit immortalis, reſoluam ipſum in mediũ, qui eſt numerus ſeipſum mouens: quo inuento, inueniã præmiſſas, à qbus illud q̃ſitũ pendet: & hęc ſunt, ꝙ numerus ſeipſum mouens ſit imortalis, et ꝙ anima ſit numerus ſeipſum mouens. Hęc itaq; reſolutio concluſionis in principia facile fit in diſciplinis, & rõ eſt, ꝙ hæ pro medio vtuntur cauſa & definitione, quę perfecta in vno genere, nõ niſi eſt vna. vnius autẽ rei inuentio longe facilior eſt, I q̃ multorum. At in rõnibus dialecticis, cum vna concluſio poſſit cõcludi medĩs diuerſis ac indeterminatis, vt optime Philoponus & Auerr. colligunt, hinc eſt ꝙ inuentio illa redditur difficillima, & per conſequẽs reſolutio, aut nulla eſt, aut tarda. Non itaq; negandũ eſt, topicam artẽ habere aliquã in ſe reſolutionẽ; ſed quia difficilis eſt & indeterminata, ob id lib. topicos noluit appellare reſolutorios. Sit itaq; concordia hunc in modum; ꝙ Ariſt. & Auer. concederent ſyl- K logiſmos veros dialecticos hr̃e quandã reſolutionẽ ſed indeterminatam, & ob id proprie non eſſe reſolutiuos vocãdos. Librũ vero Poſt. voluit eẽ reſolutoriũ qm̃ docet demõſtrare, demonſtratio vero determinatã habet medĩ inuentionẽ. ſed lib. Prior. ob aliã cãm dr̃ reſolutorius, nõ quidẽ ea qua lib. Poſt. dr̃ analyticus, ſed ex eo ꝙ in .3. ſectione primi lib. agit de ipſa reſolutione, quę (vt inqt recte Philoponus in .1. Prio.) cũ ſit perfectior L ac nobilior libri pars, iure quodam ab ea totus liber dictus eſt reſolutori⁹. Quæ ſolutio vera ẽ, & ex Gręcorũ fontibus ducta. Attñ ẽt dicere poteris, ſyll'm formalẽ hr̃e reſolutionẽ, licet ñ cõſideret materiã reſolubilẽ, ex ipſa demr̃one, cui primũ inſeruit. Nam licet rõ ſyllogizãdi res ſit oĩno cõis dialectico & demonſtrãti, prĩcipaliter ad demõſtrãtẽ ptinet, qm̃ iã dixerat Ariſt. in primis verbis .1. Prio. ſcopũ ei⁹ & ĩtẽtionẽ eſſe demr̃onẽ ac ſciẽ- M tiã demõſtratiuã. Sed p̃ter ea q̃ hic dicta ſunt, vr̃ ꝙ in Auer. alia ſit cõtradictio, ꝺ Reſolutiõe, nã 2. Me. c. 11. inquit, diſſolutio fit à prioribus, ad poſteriora, ſed .7. Me. 23. vult eã fieri à poſterioribus ad priora. Huic Zimara rñdet, ꝙ Reſol'o duplex eſt, alia. n. inqt, eſt à nã, alia rõne. Naturalis ſp fit à poſteriori ad prius, & à cõpoſitis ad ſimplicia, vt hõ dũ reſoluit ĩ eſſa, et hęc in materiam

A riã & formã. At reſolutio rõnis (inquit ille) duplex eſt, vel.n.fit in ſcientijs & diſciplinis, q̃ ſunt de rebus vel naturalibus, vel diuinis, vel mathematicis, q̃ ĩ nr̃o arbitrio non cõſiſtũt. vel reſolutio rõnis eſt in rebus agibilibus quę pendẽt ab electione & arbitrio hoĩum. Qđ ſi reſolb fuerit in diſciplinis, vult vt ſit à prioribus ad poſteriora. Si vero in agibilibus vult vt ſit à poſteriori ad prius, qm̃ in illis reſoluimus
B à notione finis q dr̃ eẽ poſterius ſm generationẽ. His poſitis, inquit, Auer.in.2.diuinæ philoſophię loqui de Reſolutiõe rõnis, q̃ fit in ſcietijs, hęc.n.à priori ad poſterius eſt: at in.7. agit de reſolutiõe rõnis q̃ fit ĩ artibus factiuis, ĩ q̃bus ꝓcedimus à fine qui poſterior eſt, ad ea q̃ finẽ antecedũt. Quæ concordia non mihi valde ꝓbat, nã dum Auer. cõciliat M. Zimara, ſibi poſtea vr̃ cõtradicere: qm̃ ſi dicit ꝙ reſolutio naturalis ſemp ẽ a poſteriori ad
C prius, quo mõ poſtea dicit ꝙ reſolutio rõnis in ſcietijs eſt a priori ad poſteri⁹? etenim reſolutio naturalis eſt res ſcibilis in ſcientia naturali. Itẽ confirmãs ꝙ in ſcĩa ꝓcedimus a priori ad poſterius ſm reſolutionẽ, adducit verba Themiſtĩ nuperrime citata, ꝓ ſui cõfirmatione, cũ tñ dicat Them. ꝙ ꝓcedimus a cõcl̃onibus ad p̃miſſas, q̃ ſanè ꝓgreſſus eſt a poſteriori ad prius. Dicerẽ itaq; ꝙ ſi reſolutio ẽ cõtraria cõpõni, ꝙ ſemp ꝓcedit a poſterio
D ri ad pri⁹: nã cõponẽtia ſunt cãę et cõpoſitũ ẽ effect⁹. Et hoc hẽt veritatẽ ĩ reſolutiõe naturali, diuina, Mathe. et rõnis, ĩ ſpeculatiuis ſcietijs, in factiuis & actiuis. Verũ cũ dicit Auerr. 2. Me. 11. ꝙ ꝓcedim⁹ a priori ad poſterius, miror ꝙ Zim. vir p̃clariſſimus, et ętatis nr̃ę ſpecimẽ ſingulre, ñ viderit ꝙ Auer. loq̃t de diſſolutiõe et deſtructiõe logica, nõ ãt de reſolutiõe. Nã ĩq̃t, ſi velis deſtruere, debes ꝓcedere ab his q̃ priora ſunt, qm̃ his ablatis tollũ
E tur et poſteriora. nã logica rõ dicit, ſi nõ eſt aĩal, nõ ẽ hõ: nõ ãt dicit, ſi nõ ẽ hõ, ergo nõ ẽ aĩal. qm̃ aĩal cũ ſit prius naturaliter hoĩe deſtruit et ñ đſtruit. totũ ãt hoc applicat Ariſ. eo ĩ loco ad ꝓceſſum formarũ, vt q̃libet intueri p̃t. et Auer. ĩ cõ. diſſolutionẽ vocat nõ reſolutionẽ. tota itaq; cã difficultatis ẽ, ñ diſtĩguere has voces, q̃ sũt reſolutio ac diſſolutio. S3 parcãt mihi Zim. manes, qñ ñ hoĩę3, quẽ magnope colo, reꝑhẽdere volebã, ſed veritatẽ ĩ
F re difficili illuſtrar̃, hęc hactenꝰ.

CONT. XCVII.

DIVIDENS Ariſt. demr̃onem, duplices eius ſpecies tantũ explicat, eam. ſ. quæ dicit Qđ, ſiue Quia: & eam quæ dicitur propter quid, ſiue cauſæ. Græcè vero demonſtrationes ὅτι, καὶ διότι, dicunt, vt in grę carũ vocũ ſignificatiõib⁹ copioſe diſſeruimus. Eſt itaq; prẽſens diuiſio in duas ſpecies tantum, quã Auer. Tex. 30 et. c. 95.

G confirmat in com. 95. Vterq; vero & Arist. & Auer. oppositum voluere, q̃ prẽter has duas species demõstrationum, ẽt vnam aliam appellant demr̃onẽ simpliciter, vt licet perspicere. 1. Poster. tex. 21. & apertius tex. 42. quo in loco Arist. agens de certitudine sc̃iarum, eam vult eẽ certiorem ac priorem sc̃iam, q̃ præstat nobis ꝓp quid & qd̃ simul, quã ea quæ nobis seorsum elargitur qd̃, vel propter quid. cum autem sc̃ia sit habitus per demõ
H strationem acquisitus 6. Ethic. cap. 4. & 11. Poste. tex. 5. patet ꝙ demr̃o erit ẽt triplex, alia dans duo quæsita & est demr̃o simpliciter & duæ dantes alterum duorũ quæsitorũ, & sic in vniuersum demr̃o erit, qd̃, propter quid & simplr. Sed Auer. hoc latius colligit. 1. Poste. tex. 7. 8. 10. in quæsitis, & in Epith. logicis cap. de demr̃one, nec nõ in prologo primi Physi. atq; alibi sæpius. loca autẽ oĩa referre nõ tã ambitiosum q̃ puerile videret.
I Hæc itaq; sufficiant nobis.

SOLVTIO.

SOLVERET Albertus, ex Latinis, interpres grauissimus, hanc difficultatem, ꝙ Arist. noluit alias demonstratiões quàm duas, Quod, & propter quid vocatas, diceretq; simpliciter demonstrationẽ non differre à ꝓp quid, nisi dr̃ia accidentali, et ob id Arist. duas tm̃ colligit demõstratiõis species, ceterum si qñ fit mentio de demr̃one simpliciter, ea non est tanq; altera speK cies audienda, sed vt idem est re ipsa cũ demr̃one causæ. Vt autẽ Alberti opinio magis cõstet, videndũ est quid sibi voluerit magnus hic doctor ĩ hoc negocio. Videbat ille demr̃onem omnẽ fieri vel à causa, vel ab effectu, non. n. aliud datur, ex quo fieri demr̃o possit, ob id concludebat, omnem demr̃onem diuidi in duas species tm̃, in eam quæ fit à causis & in eam quæ fit ab Euentibus: itaq; cõcludebat nõ L
esse demr̃onem tecãdam in tres species, quod Auer. facit. Deinde accipit hunc textũ, in quo demr̃o diuiditur in duas species, vel ꝓp quid vel quia. Postremo dicit, ea non distingui spẽ et differentia specifica, quæ differũt accidente, nam homo albus & homo niger licet contrarijs qualitatibus, differant, non ob id specie differunt, cum ex accidentibus, sint diuersi. At demonstratio simpliciter & propter quid (dicit ille) accidente M
differunt, non differentia essentiali, itaque species non erunt diuersæ. Quòd accidente differãt, inde colligit, quòd demonstratio simpliciter fit ex nobis & naturæ notis, demonstratio vero ꝓpter quid, fit ex naturę notis tantum, hæc autem differentia sumitur ex eo quòd vna fit ex notioribus nobis, alia vero ex ignotioribus, quæ differentia cum non aduenĩat demonstrationi ex sui natura, sed ex compara-

A paratione ad noſtrum intelligendi modum, inde conſtat hanc differentiam eſſe illi accidentalem. Hoc ipſum efficaci exemplo confirmat, nam, inquit, ſi demonſtrauero homini alicui, qui lunam non viderit eclipſari, lunam deficere ex terræ interpoſitione, hæc erit potiſſima illa demonſtratio, cum det cauſam & eſſe, ſed eadem demõ
B ſtratio comparata homini, qui lunam vidit eclipſari, & cauſam ignorabat, dabit ſolum propter quid, nõ autem eſſe. Eadem itaque demonſtratio poteſt eſſe diuerſis hominibus comparata, & potiſſima, & propter quid, itaque accidentali differunt ratione, non autem ſpecie. Nam, quæ ſpecie differunt, cuilibet cõparata, ſunt ſpecies, & res diuerſæ. Ex his concludit Albertus, ſomniaſſe Auerr. cum dixit, eſſe tres demonſtrationis ſpecies.
Sed videamus Auer. nunquam fuiſſe vigilãtiorem, quàm ĩ hac re extiterit, dormitaſſe vero Al-
C bertum, dum fingit hunc ſomniare. Nam in primis oſtendam Auer. opinionem fuiſſe a grẽcis ſcriptoribus deſumptam, non autem fuiſſe illum huius veritatis authorem. Etenim Philoponus, ſuper tex. 5. ac 30. huius primi libri, demonſtrationem diuidit in duas menſuras, primam, ac ſecundam. Dicitur autem ab eo primæ menſurę demonſtratio, abſolutiſſima illa, & perfectiſſima, cui nihil deeſt, quæ & potiſſima, & ſimpliciter a noD ſtris vocatur. Alia vero ſecundæ menſuræ dicta eſt, quæ viribus ingenij noſtri accommodatur, quæ pro captu noſtro frequenter efficitur, ſiue a cauſa, ſiue ab effectibus procedamus.
Quæ ſententia, omnino demonſtrationem ab alijs ſpecieb⁹ maxima differentia diſtinguit. Sed Euſtrathius 2. poſt. tex. 11. & 12. exponens demonſtrationem a cauſa materiali, efficiente, & finali, vult eas cadere a perfectioE ne eius, quæ pro medio formalem accipit cauſam, id autem eſt dicere demonſtrationem ꝓpter quid cadere a perfectione potiſſimæ, & per conſequens eſſe diuerſas ſpecies. Item Themiſt. 2. poſter. Explicans vim potiſſimæ demonſtrationis, per quam omnino a demonſtratione cauſæ tantum ſeparatur, inquit, potiſſimæ demõſtrationis examẽ eſt, vt vtrumq; nobis abſoluat quæſitum, an ſit, & quamobrẽ
F ſit. Quæ verba, per Deos immortales, quid aliud ſibi volũt, quam id, ꝙ Auerr. vbiq; locorũ clamat? nam primo Poſte. commen. 7. dicit, demonſtratio ſimpliciter illa eſt, quæ dat cauſam, & eſſe. & hoc ipſum vult in cõmento hoc 95. & in prologo primi Phy. His ita ſe habentib⁹, agamus modo quibus de cauſis adductus eſt Auerr. & græci ſimul, vt in hanc ſententiam venerint. in primis vidit Auer. demõſtrationem aliquãdo mediatas ha-

G habere propoſitiones, ita vt ad earum proſyllogiſmum ſit accedendum, interdum eas habere immediatas, & indemonſtrabiles, ob id demonſtratio ſimpliciter, cum perfecta ſit ex immediatis conſtabit, quæ vero propter quid dicitur, poterit ex mediatis conſtitui: quam differentiam dixit Auer. 1. poſter. commento 10. Deinde conſiderat Auer. dixiſſe Ariſtotelem, primo poſt. tex. 11. 12. 13. & 14. demonſtrationem eſſe vniuerſalem, & H quatenus ipſam, quæ conditio reddit propoſitiones ſemper cõuertibiles, ob id, ex illius regulæ præſtantia colligit eam pertinere ad demonſtrationem ſimpliciter, quoniam dici de omni, & per ſe, cęteras reſpiciunt demonſtrationes: at dici de omni, per ſe, & quatenus ipſum propria, & germana eſt conditio demonſtrationis ſimpliciter. & hęc differentia non poteſt dici ex accidente, cum ſit ex natura rei deſumpta. Præterea vidit Auer. I tex. 42. primi poſte. in quo Ariſto. expreſſe, inquit, ſcientiam illam eſſe perfectiorem, quæ præſtat duo quæſita, quod, & propter quid, quam quæ ſeparatim alterum, vel alterum elargitur. Cum itaque demonſtratio ſimpliciter det cauſam, & eſſe, præſtabit omnino duo quæſita, quare perfectior cæteris eſt dicenda. Hæc autem differentia, non eſt ex accidenti, nam cum quæſita ſint obiecta inſtrumentorũ, vt colligitur, ſecundo Poſte. tex. K primo, & ſecundo, vbi Ariſt. dicit, obiectum definitionis eſſe quid, demõſtrationis vero qđ, hinc concluditur differentiam demonſtrationis ſimpliciter, & propter quid eſſe ex natura rei.

Accedit, ꝙ Ariſt. primo poſt. tex. 39. 40. & 41. diſputans an demõſtratio vniuerſalis ſit potior particulari, item an affirmatiua ſit melior negatiua, & vtrum oſtenſiua ſit eligibilior ducente ad incommodum, nomen de- I monſtrationis accipit ſecũdum L prius, & poſterius. Nam demõſtratio potiſſima ſemper eſt vniuerſalis, affirmatiua, & oſtenſiua, nunquam autem poteſt eſſe particularis, negatiua, & ad impoſſibile, quo modo poteſt eſſe demonſtratio propter quid, vt ibi omnes interpretantur, cõſtat hanc differentiam eſſe ex natura rei, non autem ex accidenti, & quo ad nos. Poſtremo eſt Ariſto. ſecundo poſte. tex. 11. qui habet per omnia genera cauſarum fieri poſſe demonſtrationẽ M propter quid, nam exemplificat in materiali cauſa, efficiente, & finali, non dat autem exemplũ de formali, quoniam hæc eſt demonſtratio potiſſima, cuius medius eſt forma dans quid ſubiecti, & propter quid de quæſito, de qua abunde prius tractauerat. Si itaque ex medio termino ſumitur differentia demonſtrationum harum, non vidit Albertus, ꝙ differentia eſt in re, non

aũt

A autem quo ad nos. Postremo considerat Auer. demonstrationes mathematicas hoc differre à naturalibus, ꝙ illæ fiant potissimæ sæpiꝰ, hæ vero rarius, quoniam causæ mathematicæ sunt nobis, & naturæ nota, physicæ vero causæ sunt naturæ tantum notæ, quæ differentia nascitur ex natura ipsarum causarū, vti hæ sunt magis, vel minus impeditæ a materia, quæ ob sui potē tiam causa est occultationis, cū actus sit causa cognitionis nono
B met. tex. 20. Hæc itaque sunt fundamenta, quę excitarunt Auer. & alios ante ipsum, ad assignandam differentiam specificam inter demonstrationem, ꝙ pter quid, & simpliciter. Nec obstant, quæ dicit in contrariū Albertus, ꝙ omnis demonstratio vel est a causa, vel ab effectu, nam illa partitio est generalis, et per capita, non autem descendit ad specialia, si vis autem specifice agere, sic dicere oportet, om
C nis demonstratio, vel est a causa simpliciter, vel non simpliciter, vel ab effectu. Cum vero dicit, hic Aristotelem, velle tantum duas species demonstrationis, dici potest etiā hic philosophū per capita demonstrationem diuidere, quoniam alia est ꝙpter quid, siue a priori, alia quod, siue a posteriori, cum hoc stat, vt diuisionis membra in alias spēcies diuidi possunt, in propter quid simpliciter, & non simpliciter, sicut demonstratio, quod ab Aristotele diuiditur, in eam, D
quæ fit ab euentu, & a causa remota, & a causa mediata. Vel dicas, Aristotelem iam egisse de demōstratiōe simpliciter a tex. quinto, vsque ad hunc 30. nunc vero tradere alias duas species, quæ sunt propter quid, & quia.

Postremo, cum vult Albertus has demonstrationes distingui solum, ex accidentibus, id nullo pacto est audiendum, nam demus accidentalem esse differentiam illam, quam adducit, E
cum eandem demōstrationem componamus diuersis suis hominibus, non ne plurimæ alię explicatæ fuere differentiæ, quę ex natura rei sumuntur? nam licet homo differat a leone, accidentali differentia, per quā hic fuluus est, ille albus, est tamē differentia specifica, quę inter illos est, esse rationale, & irrationale. Sit itaq; distinctio trimembris in specie, licet bimembris sit per capita, at suprema genera, demonstrationis hoc modo, nam
F alia est causæ tantum, alia simpliciter, alia quia. Sed nunc harum naturam, & conditionem liceat contemplari, quando nulla in logicis tractationibus videat esse magis opportuna, aut etiam necessaria explicatio.

Philoponus in explicatione huius textus, hac sola partitiōe fuit contentus, ꝙ demonstratio, alia est propter quid, alia quod. Prima ex his habet cōditiōes tres, vt sit a causa, non ab effectu, pri

ma

G ma, non mediata, propinqua, non remota. Cuius duo extant in text. 30. exempla, alterũ, quo Planetas dicimus, non ſcintillare, eo, ꝙ prope ſunt nobis: alterũ vero, quo lunam accipere dicimus luminis incrementum, ex eo, ꝙ ſphæricam habet figurã. ſecunda vero demonſtratio dicitur, quod, & hęc fit quatuor modis, vel ab effectu conuertibili, cum ſua cauſa, vt ſi lunam dixeris eſſe ſphæricam, quoniã eius lumen paulatim creſcit, vel pla-
H netas dixeris, prope eſſe ex eo, ꝙ non ſcintillant. fit etiam demonſtratio, quod ab effectu nõ reciproco, vt ſi ex eo, ꝙ mulier lacteſcit dixeris ipſam cognouiſſe virum. non enim retrocedit ratio, ꝙ mulier, quæ viro cõcubuit, neceſſario lacteſcat. Tertius eſt modus demonſtratiõis, quia, ſiue quod, quæ a cauſa nõ prima, hoc ẽ mediata efficitur: vt ſi dixeris, hominem eſſe riſibilem, ꝙ iocoſis delectatur, hoc
I autem eſt mediata cauſa, nam homo iccirco iocis delectatur, quoniam eſt animal rationale mortale. Quartus modus demõſtratiõis quia, vel quod, eſt quę fit a cauſa remota. Vt ſi dixeris, parietem non reſpirare, quoniã non eſt animal. Nam ſi animal non eſſe, eſſet propinqua cauſa non reſpirandi, & animal eſſe diceretur cauſa reſpirandi, hoc autem verum non eſt, cum multa ſint animalia, quæ nil reſpirant. hæc eſt demonſtrationum diuiſio, quam Ariſto. & Græci attu-
K lerunt. Themiſtius vero paucioribus verbis in ca. 27. primi poſter. rem totam perſtringit. Nã aliam eſſe demonſtrationẽ per cauſam illationis dicit, vel per cauſam rei. Quæ cauſam illationis accipit, demonſtratio an ſit, vel quod ſit dici poteſt. Quæ vero vtitur cauſa rei, hæc demonſtratio quamobrem ſit, hoc eſt, propter quid appellatur.

Auer. primo poſter. commento 8. inquit, demonſtrationem diſtingui ex medio termino. Nã
L ſi medius fuerit cauſa cognitionis, vel ſcientiæ tantum efficit demonſtrationem quia. Si fuerit cauſa eſſendi ſolum, conſtituit demonſtrationem propter quid. Si vero fuerit cauſa eſſendi, ac cognoſcendi ſimul, fit demõſtratio ſimpliciter. Item primo poſter. commen. 95. ait, demonſtrationem, quia, dare nobis ſolum eſſe rei: demonſtrationem propter quid, dare cauſam tantum: demonſtrationem ſimpliciter dare cauſam, & eſſe ſi-
M mul. Et addit, ꝙ cum effectus infert cauſam, non autem cauſa infert effectum, fit demonſtratio ſigni tantum, ab effectu ad cauſam. vt in exemplis præcedẽtibus patet, nam dicimus, mulier habet lac, igitur corrupta, non autem ſequitur, ſi corrupta eſt igitur habet lac. Si vero, inquit, cauſa inferat effectum, & ab effectu eadem non inferatur, fit etiam vnica ſpecies demonſtra-

A ſtrationis tantum, quæ dicitur cauſæ, exemplum eſſe poteſt, ſi dicas, ignis eſt, ergo lumen eſt: non enim reciprocat ratio, lumẽ eſt, ergo ignis eſt: nam ſtellæ luminoſæ ſunt, non autem igneę. & hoc exemplum eſt Auerr. in Epith. logicis, cap. de demõſtratione. Si vero effectus inferat cauſam, & inferatur viciſſim a cauſa, duæ efficientur demõſtrationis ſpecies, altera quod, & altera propter quid, vt in exemplis huius tex. 30. de luna, & pla
B netis. Nam dicit Ariſto. in his alterum per alterum cõcludi poſſe, hoc eſt cauſam ex effectu, & effectum ex cauſa: & eſt regreſſus a noſtris vocatus hic proceſſus, non autem circulus, vt ample diximus ſuper tex. 6. Amplius nota de mente Auerro. ꝙ hæ ſpecies tres demonſtrationũ dicuntur viæ doctrinæ, vt ipſe ſcribit in prologo 1. phy. Zimara vero animaduertit demonſtrationem ſigni, fieri tribus modis, vel vbi ex effectu noto, cau
C ſa concluditur, ignota: vel vbi effectus ignotus, aliqua coniectura notificatur, vel vbi cauſa eſt remota. Quæ diuiſio vera eſt, ſed non ſufficiens, nam eſt demonſtratio etiam ſigni, vbi procedimus a cauſa nõ prima. Quo circa facilius diuiderem ſic, demonſtratio vel eſt a cauſa, vel ab effectu, & ſi a cauſa vel ꝓpinqua, vel remota, vel prima, vel non prima. & ſi ab effectu vel conuertibili, vel non conuertibi li, adde vel ab effectus coniectura. tũc concludas demonſtrationem a cauſa propinqua, & prima eſſe propter quid, quæ vero eſt a cauſa remota, vel non prima, item, quæ ab effectu qualicunque ſit, vel etiam ab effectus coniectura, hæc eſt demonſtratio quia, ſiue ſigni. Sic enim methodica ratione colliges, quàm breuiſſime demonſtrationũ ſpecies, & differentias. Si vero vis diuidere demonſtrationem propter quid, vt in ſuperioribus dicebamus, dices aliam fieri a cauſa, quæ dat ſolum propter quid, aliam fieri a cauſa dante, ꝓpter quid, & eẽ rei. prima dicitur demoſtratio cauſæ, ſecunda vero demõſtratio ſimpliciter, vel potiſſima. Eſt autem exemplum de demonſtratione cauſę tantũ, ſi dixeris, lunam deficere, quoniam terra interponitur, nã qui ſenſu eclipſim vidit, ex hac demonſtratione ſolum propterqd ſibi comparat. Si vero demonſtraueris eclipſim eſſe priuationem luminis ſolis in luna, ob terræ obſtructionem, hæc demonſtratio dabit eſſe eclipſis, quod eſt priuatio luminis ſolis in luna: item dabit propter quid, ꝙ eſt terræ obſtructio. Quæ exempla ſunt Auer. in 8. quæſito. hãc autem demonſtrationum differentiam confirmes his, quæ ab Auerroe dicũtur in ſecundo cœli, commento 35. Nota etiam, ꝙ demonſtratio propter quid poteſt fieri ex cauſa efficiente, & D E F

G & finali, vt dicit Auerro. primo poſte. commẽto 34. item ex cauſa materiali, vt colligitur 2. poſter. text. 11. demonſtratio vero ſimpliciter, fit ex cauſa formali, vel ex efficiente, & fine coexiſtẽtibus, hoc eſt, qui loco formalis cauſæ accipiuntur, id colligitur ex Auerroe primo poſter. commento 35. & 8. quæſito. Item demonſtratio propter quid poteſt eſſe in terminis non conuertibilibus, & ſine eo, ꝙ dicitur quatenus ipſum, & negatiua, oppoſi-
H tum vero vult demonſtratio potiſſima, vt dicitur in quęſito 5. Etiam ſcias, quòd demõſtratio quia, poteſt eſſe ex aliqua cauſa efficiente, & finali, vt habetur primo poſter. commen. 34. item quæ demonſtrat ad impoſſibile, poteſt dici demõſtratio quia, quod habetur 1. cœli, commen. 55. Breuiter in demonſtratione quia effectus eſt notior cauſa. in demonſtratione propter quid cauſa eſt minus nota, quam effe-
I ctus. in demonſtratione ſimpliciter cauſa eſt notiſſima, & effectus ſimpliciter eſt ignotus. hæc enim fuit germana mens Auer. ſed animaduerte, ꝙ recentiores omnes ignorauere diuiſionem demonſtrationis ſimpliciter: vnde clariſſ. Zimara, qui cætera diligentiſſime perluſtrauit, hanc videre non potuit, quoniam Auerr. commentaria magna nondum in lucem prodierant, nam hæc anno ſequenti Zimaræ obitum, impreſſa fuere: illum. n. vi-

ua voce in Gimnaſio interpretã K
tem audiui, hortari magnopere auditores, vt cum primum in lucem exirent, ab omnibus auidiſſime perlegerentur. Sed ad rem noſtram. Demonſtratio ſimpliciter alia eſt, quæ dat inhærentiam accidentis proprij in ſubiecto, per definitionẽ, & cauſam mediam. ita, vt illa cauſa ſit cauſa cognitionis & eſſe: & hoc verum eſt, cum illud accidens, qđ demonſtratur eſt nobis ignotũ quo ad eſſe, & propter quid ſimul. vt ſi quis cognoſcat lunam L
deficere, & ex terræ interuentu deficere, quæ duo prius ignorabat. appellare autem nos ſoliti ſumus hoc primum genus demonſtrationis, compoſitũ quæ ſitum concludentis. Alia vero eſt, quæ concludit definitionem nominis, per cauſam extrinſecã, ex qua colligitur definitio ſolo ſitu differens, vt cum quis concludit, eclipſim eſſe priuationẽ luminis ſolis in luna, per terrę interpoſitionem. in hac. n. concluſio eſt definitio. item medius eſt M
alia definitio, & ex vtraq; fit definitio perfecta, & hæc ſecunda ſpecies demõſtrationis, ſiue modus, perfectior eſt alĩs, vt ſcribit Auer. in 8. quæſito. Hanc autem ignorauit Zimara, ob relatam cauſam: non enim vidit, niſi illã, quæ paſſionem cõcludit de ſubiecto. Hæc enim ſecunda concludit materialem, & in perfectam definitionem accidentis proprij, & ſolet vocari his tem-

po-

A poribus demõſtratio dans quęſitum ſimplex, ex eo, ꝙ dat quid eſt, hoc eſt quid nominis.
Tota vero hæc diſtinctio ſic colligitur ex Ariſtote. Nam primo poſte. tex. ſecundo. 20. 24. 25. 43. dicitur, demonſtrationem conſtare ex ſubiecto, affectione, & principijs. hæc autem eſt illa demonſtratio, quæ concludit paſſionem, & accidens ipſum. Verũ demonſtratio, quæ dat definitionem, colligitur ex 1. poſter. tex. 22. & 2. Poſte. tex. 8. 9. 10. quo in
B loco Ariſto. dat exempla de eclipſi, & tonitruo. Quo modo autem cõcludatur definitio, abſq; petitione principij, licet videre ĩ toto ferè 2. Poſt. ſpeciatim vero in quæſito 1.

CONT. XCVIII.

Te. 30 AGENS Ariſt. de demõſtratiõe quia, exemplum dat de planetis, quos demõſtrat prope nobis eſſe, ex eo, ꝙ non ſcintillant, & ſic ratiocinatur, ꝙ non ſcintillat prope eſt, planetæ non ſcintillant, planetæ prope ſunt. In quo
C ſyllogiſmo affirmatiuam colligit concluſionem, ex præmiſſis negatiuis, præſertim vero ex minore: nam hæc propoſitio minor, quæ dicit, planetæ non ſcintillant, negatiua omnino eſt.
Sed contrarium huic penitus voluit Ariſtoteles primo Priorum cap. 5. vbi ex altera propoſitione negatiua, ſemper vult negatiuam concluſionem ſequi, quoniam concluſio deteriorem partem ſequitur ſyllogiſmi, & ob id probat ſecũdam figuram D ſemper negatiue concludere, quoniam altera propoſitio eſt negatiua.

SOLVTIO.

SCIRE licet, concluſionem ſemper viliorem, ac deteriorem partem ſequi ſyllogiſmi, vt neceſſaria magis appareat concluſio, ſiue concluſionis illatio. id autem verum eſt, tam in quantitate, quàm qualitate propoſitionum: quod Alexander, Philoponus, & Auer. volunt in primo Priorum: eſt autem quanti- E tas propoſitionum, eſſe vniuerſalem, particularem, indefinitam. Qualitas vero eſt, vt ſit affirmatiua, vel negatiua. Quamobrem, ſi altera præmiſſarum fuerit particularis, neceſſe eſt, vt particularis ſit concluſio: ſi vero fuerit negatiua, & concluſio etiam ſequetur negatiua, id autem non tenet in modis, nam licet modus neceſſarius ſit dignior contingenti, poteſt tamen concluſio ſequi neceſſaria, ex F maiori neceſſaria, & minori de inexiſtenti, vt habetur primo Priorum, cap. 5. 10. 11. hoc autem volui dixiſſe, vt intelligeres, in quo caſu regula vera ſit, quæ dicit, concluſio ſequitur deteriorem partem ſyllogiſmi.
Deinde & aliud eſt animaduertendum, quòd propoſitio negatiua poteſt bifariam accipi, vel vt ſimpliciter eſt negatio, vel vt reſoluitur in infinitam: cum autem reſoluitur, efficitur affir-

mã-

G matio, vt ſi dicas, Plato non diſputat, potes hanc expone-re, Plato eſt non diſputans, quæ affirmatio eſt ex infini-to participio: & tunc ſyllogiſ-mus affirmatiue concludens po teſt negationem accipere in præ miſſis. Nam cum Ariſt. ſyllogi-zat, quod non ſcintillat prope eſt, Planetæ non ſcintillant, er-go Planetæ prope ſunt, dicimus totum ſyllogiſmū eſſe affirma-tiuum. Nam maior propoſitio affirmatiua ē, hoc modo, quod
H eſt non ſcintillans prope eſt, Pla netæ ſunt non ſcintillantes, Pla-netę prope ſunt. Et hæc ſolu-tio defendit Ariſtotelem, non ſo lum in hoc loco, ſed frequentiſſi me etiam in philoſophia natura li, & diuina, loca vero præter-mitto, ne videar in re perſpicua laborare, nam cum affirmatiue concludit ex altera propoſitio-ne negatiua, ſemper eam ad af-firmationem infinitam reſoluit, vt maxime eſt videre apud A-uer. primo phy. tex. commenti
L 10. & alibi, quo in loco iudicat rationes falſas Parmenidis, & Meliſſi. ſed hæc hactenus.

CONT. XCIX.

Tex. 30 & Cõ. 99. VVLT Ariſtot. & Auerr. ſimul, hoc in loco, hanc propoſitionē nullus paries reſpirat, non poſſe ſyllogizari in prima figura, ſed in ſecunda, atque eam ſic ſyllo-gizat, omne reſpirans eſt ani-mal, nullꝰ paries eſt animal, igi-tur nullus paries reſpirat. Con-trarium videtur omnino voluiſ ſe primo Priorum cap. 5. vbi ha K betur primam figuram eſſe cæ-teris perfectio rē, quoniam ſyl-logizat omnia genera proble-matum, cum itaque ſyllogizet vniuerſalem negationem, cur voluit hanc propoſitionem, nul lus paries reſpirat, tantum ſyllo gizari in ſecunda figura?

SOLVTIO.

OCCASIONE huius difficulta tis, digrediuntur in hac parte Auer. & Philoponus. Verū nūc breuibus propoſitæ dubitatiōi ſic ſatisfacio. Sermo Ariſtotelis L hoc in loco non eſt de modo ſyl logizandi propoſitiones nega-tiuas, ſed de cauſis remotis. Cū enim dixiſſet, quo modo demō ſtramus per cauſam primam, & ab euentu, nunc agit de cau-ſa remota, ea autem, inquit Ari-ſto. facit demonſtrationē, quod non propter quid, immo ait, fie ri in ſecunda figura, vt conſtat i exemplo de pariete. Vult autem non eſſe animal, cꝙ ſit cauſa re-mota, cur paries nō reſpiret, ob id, cꝙ non ſemper animal eſt cau M ſa reſpirandi: nam oſtreæ, & cō chilia, atcꝙ inſecta procul dubio animalia ſunt, & tamē nil reſpi-rant. Nam cauſa pxima ea eſt, quæ affirmationis eſt cauſa, vti etiam negationis. Etenim ſi ter-ræ obſtructio eſt cauſa, vt ſit lu-næ deliquium, etiam nō obſtrui terram, cauſa eſt, vt luna non de ficiat. Remota itaque cauſa eſt, quę ſi negationem veram facit, nō facit veram affirmationem.

Si

A Si ergo volueris remouere maius extremum a minori in concluſione, per cauſam remotam, hoc eſt; quę negationem veram faciat, non autem affirmationē, oportet, vt medium affirmetur de maiori; & negetur de minori, & ſic minor propſitio neceſſario erit negatiua: cum autem in prima figura ſemper minor propoſitio ſit affirmatiua, patet, ꝙ in prima figura non poteſt ſyllogizari vniuerſalis negatiua, per remotam cauſam. Et Philo
B ponus egregie hoc confirmat ēt alio exemplo, quod habetur in tex. Interrogatus Anacharſis cur apud Scithas, non ſunt tibicines, reſpondit, quoniam ibi non ſunt vites, hæc.n. eſt cauſa remota, quoniam non neceſſario vbi ſunt vites, ſunt etiam tibicines, ſed vbi ſunt tibicines ibi etiam ſunt vites. & fit ſyllogiſmus in ſecunda figura, hoc modo, vbi ſunt tibicines, ibi ſunt vites, in Scithia non ſunt vites, in Scithia non ſunt tibicines. ecce,
C ꝙ hæc negatiua, ſi debebat concludi per cauſam remotam, minor tenebatur eſſe negatiua, & iccirco neceſſarium eſt, vt ſit in ſecunda figura. Ad contradictionem vero dicimus, ꝙ verū ē primā figuram cōcludere vniuerſaleꝫ negatiuam, immo efficacius. quàm faciat ſecunda, vt dicitur primo Priorū, verū prima figura non ſyllogizat negationem per cauſam remotā, ob rationem dictam. Nam ſi dixeris, nullum animal eſt lapis, om D
nis homo eſt animal, nullus homo eſt lapis. hic remouetur in cōcluſiōe maior extrēitas a minori non per medium tanquam per cauſam, quoniam medium animal, non eſt cauſa, vt homo non ſit lapis, nam (vt inquit Philoponus) cauſa huius negationis eſt vis ipſa, & natura terminorum, ꝙ nullum animal ſit lapis, nam & hæc etiam non minus erit vera, ex natura terminorum, quæ dicit, nullum animal
E eſt lignum. Item affirmatio, dicēs, omnis homo eſt animal, nō eſt cauſa, vt homo non ſit lapis, cum & alia poſſit aſſignari cauſa, nam ꝙ homo non ſit lapis, ēt poſſum cōcludere per medium inanimatum: omnis lapis eſt inanimatus, nullus homo eſt inanimatus, nullus homo lapis. ecce, ꝙ prima figura non ſyllogizat per cauſam, vt maius nō inſit minori. Nam ſi volumus hoc facere, neceſſe eſt, vt medius inſit maiori, & non inſit minori,
F & inde concludimus maius nō ineſſe minori, & cauſa huius eſt medius. Cum autem in hac terminorum complicatione, neceſſe ſit, vt minor propoſitio ſit negatiua, & hoc in prima figura ſit impoſſibile, ob id recte Ariſt. dixit, negationem ſyllogizari in ſecunda figura per cām remotā.

CONT. C.

OSTENDENS Ariſtote. differentiam inter demonſtrationē ꝓpter quid, & quod in ſcientijs Tex. 30

G ſubalternis, vult ſubalternatas, quas ſenſitiuas vocat cognoſcere quod, ſubalternantes vero, quas mathematicas appellat cognoſcere propter quid, & dicit hæc verba, Hi namque habent cauſarum demonſtrationes, & plerumq; non nouerunt ipſum quod, quemadmodum, qui vniuerſale ſpeculantur, multoties nonnulla ſingularium nō nouere. Ex quibus conſtat, velle philoſophum hic poſſe fieri demon
H ſtrationem, propter quid, ignorato quod: ſed oppoſitum ſcribit 2. Poſte. tex. 9. vbi dicitur, neminem ſcire propter quid, niſi pri⁹ nouerit quod, quemadmodum nemo poteſt ſcire quid eſt, niſi prius nouerit an ſit. Accedit, q̄ exemplum, quod dat hoc in loco de vniuerſali videtur, & ipſum contradictorium multis alijs locis. Nam vult cognoſci vniuerſale ignorato particulari. Sed huic contrarium dicit 1. Poſte. tex. 33. vbi habetur, q̄ deficiente ſenſu, & cognitione parti
I cularium, deficit ſcientia, & cognitio intellectualis. Item in lib. de Senſu, & ſenſili, intellect⁹ depēdet a ſenſu, quod etiam habetur primo de Anima 12. vbi dicit, intellectus, aut phantaſia eſt, aut non ſine phantaſia: ſi ergo non poteſt intellectus intelligere, niſi phantaſmata ſpeculetur, quo modo poſſibile eſt, ſcire vniuerſale, ignorato particulari?

SOLVTIO. K

PRÆCEPTVM illud in ſecundo Poſte. tex. 8. dicēs, neminem ſcire propter quid, ſi prius non nouerit quod, veriſſimum eſt & inculpabile, nam ſcientia, propter quid, præſtat prædicari cauſam in ſubiecto, & ob id prius oportet noſce prædicatum ineſſe ſubiecto. Quamobrem recte ibi concludit, q̄ quæſitum propter quid ſupponit neceſſario quod. Nunc vero cum dicit, poſſe mathematicos ſcire propter quid, & ignorare quod, id L
non eſt intelligendum, inquit Philoponus ſimpliciter, ſed dū non cogitant, aut animaduertunt. Quaſi velit, q̄ recta ratione procedentes, & intenti demonſtrationibus ſemper habeant, quod, dum ſpeculantur propter quid. Cum vero intenti non ſunt, & minus conſiderant, poſſibile eſt, vt habeant propter quid, & ignorent quod. Affert q̄ Philoponus exemplum, nam Aſtronomus cognoſcit Aquilonaria Aſtra, quæ vna cum meri
M dionalibus emergunt, tardi⁹ verti, quàm meridionalia, fæpenumero vero, conſiderans taurum verti ante aurigam, putabit eū ante aurigam moueri, & per cō ſequens ante hunc occidere. id autem prouenit ex ea cauſa, q̄ Aſtronomus non animaduertit neq; intentus eſt valde ſuo operi. Idem etiam ſentit Philoponus de cognitione vniuerſalis, q̄ re vera hæc ſupponit diſtinctam

A ctam cognitionem particularium, ſed interdum, dum minus intenti ſumus, cognoſcimus vniuerſale, & ignoramus particulare. Exemplum eſt, de mula: nam quis ſcire poteſt, omnem mulam eſſe ſterilem, cum hoc tamen ſi mulam viderit magnum vterum gerentem, ſuſpicabitur eam eſſe parituram, non conferens particulare, cum vniuerſali. Hæc Philoponus. & hoc totū accepit in tex. qui dicit, qui vni
B uerſale ſpeculantur, multoties nonnulla ſingularium non nouere, quia non aduertunt. Nam græce verbo vſus eſt, ἀνετωτικίαν, quod in cautam, & minus intẽtam conſiderationem ſignificat. itaque non poſſum, nonniſi Philoponi interpretationi ſubſcribere, in quam concordiam veniſſe Themiſtium, ſcribit Auer. in commento 101. qui incautam illam conſiderationem appellat negligentiam: licet Commentator paulo ab hac interpretatio-
C ne euarians exponat, mathematicos ſæpe definire res, & non conſiderare earum eſſe, cum abſtrahant a materia, & a particularibus, atq; hoc modo fieri, vt habentes propter quid, renuant quod. Verum & nos aliter conſueuimus hunc ſcopulum effugere. Quoniam dum in 2. Poſt. Ariſtot. agit de propter quid, & quod, ea conſiderat, vti quæſita ſunt in eadem ſcientia, in quo caſu impoſſibile eſt ſcire, propter quid, ignorato quod, ob rationem, quæ inibi aſſignatur. nunc D vero accipit propter quid, & quod, vt ſunt demonſtrationes in diuerſis ſcientijs, ſubalternis tamẽ. modo quid vetat, vt arithmeticus conſideret ſolam demõſtrationẽ propter quid, hoc eſt a cauſa, & demonſtrationem, qđ, hoc eſt ab euentu concedat muſico? Nam atithmeticus reliquit quod muſico, quia materia, & exercitatio circa opus, ab eo nõ cognoſcitur, ob eius abſtractionem, vt dicit Auer. in commen. 100. ex authoritate Themiſtij 1. E Poſt. cap. 30. Quamobrem non ſumus in eodem caſu. item cum Ariſto. dat exemplum de cognitione vniuerſalis, quæ aliqñ habetur ignoratis particularibus, opus eſt diligenter conſiderare, q̃ non dicit, ignoratis oĩbus particularibus, ſed quibuſdam, nam Græce ſic res ſe habet, πολλάκις ἴσμεν τῶν κατ' ἕκαστον οὐκ ἴσμεν. Quid itaq; facit cõtradictionẽ? hæc. n. ſeſe amice compatiũtur, non poſſe cognoſci vniuerſale ſi- F ne cognitione particularium, & cũ cognitione vlis adeſſe ignorãtiã quorũdã ꝓticulariũ. V. g. noſco oẽm hoĩem eſſe riſibilẽ, qm̃ prius noui quoſdã eſſe riſibiles, cũ hoc ſtat, vt ignorẽ eos, q ĩ extremo ſunt occidẽte, hoĩes eẽ. Diligẽter ẽt conſidera, q̃ cognitio vlis, ſi ſit eadẽ cũ cognitiõe cõfuſa, tũc fieri põt, vt q̃s ſciat vle, & ignoret oĩa particularia; verbi gratia, puer, qui prima die incipit addiſcere mathematicas,

G poteſt informari quadam gene-
rali cognitione, cum tamen nul-
lam habet ſcientiam de particu-
laribus theorematibus: verum
hæc cognitio vniuerſalis, & par-
ticularis, nõ eſt ea, de qua fit mẽ-
tio in citatis locis; cum dicitur,
vniuerſale fieri in nobis ex co-
gnitione particulariũ: nam hæc
ſunt res cognitæ, illa vero ſunt
modi cognoſcendi. Si velis au-
tem ſcire, quo modo cognitio
vniuerſalis, & indiſtincta ante-
cedat particularem, & diſtĩctã,
H vide primo Poſte. tex. 3. & 4.

CONT. CI.

OSTENDENS Ariſt. primam
Tex. 31 figuram eſſe valde vtilem inter
alias ad ipſam demonſtrationẽ
conficiendam, vtitur hac ratio-
ne ex alijs, q̃ hęc figura deſeruit
maximopere diſciplinis mathe-
maticis, quæ maxime dicuntur
demonſtratiuæ, cum propter
quid, contemplentur ſuorum ef-
fectuum. Qua ſententia conſti-
tuta, liquido conſtare videtur,
voluiſſe hoc in loco Mathemati
I cas demonſtrationes eſſe prę-
ſtãtiſſimas, cum videatur argumẽ
tari, per earum excellentiam,
atq; præſtantiam. Sed oppoſi-
tum videtur voluiſſe, tertio me-
ta. tertio, quo in loco ait, in ma-
thematicis non eſſe finem: nam
ſi finis non eſt, non erit bonum,
neq; perfectum, & ſic mathema
ticæ rationes erunt potius
in poſtremo ordi-
ne collocan-
dæ.

SOLVTIO. K

NON me fugit, hanc difficul
tatem egere maiore, atq; ſubti-
liore diſputatione, quàm ad prę
ſens negocium pertinere videa-
tur, præſertim cum in hac ipſa
quæſtione, viri clariſſ. accurate
ſcripſerint, & ex veteribus, &
ex noſtrę ætatis hominibus prę
cipui. quos vti vehementer dili
go, ac plurimum colo, ita in his,
quæ ad veritatis conquiſitionẽ
pertinent, probabiliter agens, il
lis contradicere non verebor.
Sciendum itaq; fuiſſe Ariſt. cla- L
ram, & perſpicuam ſententiam,
mathematicas demonſtratiões
certitudine demonſtrandi obti
nere inter alias omnes primum
ordinem, ac veluti principatũ.
idq; apertiſſime voluit, ſecundo
met. 16. vbi ait, certitudinem de
monſtrandi mathematicam, nõ
in omnibus eſſe expetẽdã; quaſi
diceret, non omnibus datũ eſſe
adire Corinthum. Etenim eo in
loco mathematicam certitudi-
nem vult eſſe metrũ, & menſu-
ram aliarum. Quo poſito, ſic di M
cerem, vel ea certitudo eſt in ip-
ſa demonſtratione, vel in re con
ſiderata. Non in re, quia mathe-
maticæ ſunt de accidẽtib°, quę
minus certa ſunt quàm ſubſtan
tiæ, vt colligitur 7. met. 4. itaque
ea certitudo ſumenda eſt, a mõ
demonſtrandi. Accedit, quod
dum ſcientiæ ab omnibus au-
thoribus inuicem comparãtur,
vel in ſubiecti præſtantia, vel in
certitudine demonſtrandi com-

pa-

A parantur: & ob id docte dicebat Auer. 1. de Anima commento 1. ſciẽtiam de anima ſuperare omnes alias ſcientias nobilitate ſubiecti, excepta metaphyſica. itẽ certitudine demonſtrandi excellere inter alias, exceptis mathematicis. Si itaq; certitudo mathematica, non a demonſtratione eſſet petenda, ſed a materia, tunc dicendum eſſet ex ea Ariſt. ſententia 2. met. 16. ꝙ mathematica vincat metaphyſicam ratione ſubiecti, quod vti monſtruoſum eſt, ita etiam manifeſte falſum. itaq;, qui dicit, ꝙ certitudo mathematica nõ ſumitur ab ipſo modo demonſtrãdi, ſed a ſubiecta materia, videtur mihi dicere, παράδοξον, & ab Ariſtote. quid penitus alienum. Si itaq; hæc certitudo ſe habet ad modum, & vim demonſtrandi, concludẽdum venit, rationes mathematicas firmiſſimam, & ſolidiſſimã habere certitudinem, & per cõſequens eſſe demõſtrationes dignas valde hoc nomine, ſimpliciter ſiue potiſſimum. Nam cũ cauſæ mathematicæ, cauſæ ſint, neceſſario ſunt naturæ cognitę, cum vero hę admodum ſint ſenſatæ, & perſpicuę nobis, quoniã abſtractæ ſunt ab eo, ꝙ impedit faciliorem apprehenſionem noſtram, hoc eſt, a materia ſenſibili, & potentia, nam potentia eſt cauſa occultationis, vti actus eſt ratio intelligendi 9. met. 20. patet, ꝙ procedunt a nobis notioribus, & per conſequens ſunt cauſæ eque nobis, & naturæ cognitæ, & ſic aptę conſtituere demonſtrationẽ ſimpliciter, quæ dat cauſam, & eſſe. In quam ſententiam videtur veniſſe Ariſto. primo poſte. 42. vbi agens de præſtantia, & certitudine ſcientiarum exemplificat in mathematicis, volens Arithmeticam excellere Geometriam certitudine, quoniam magis abſtracta eſt, cum conſideret vnitatem ſine appoſitione, geometria vero punctum, ꝙ habet poſitionem: immo expreſſe docet, ꝙ abſtractio maior in mathematicis, eſt cauſa maioris certitudinis: quo modo arithmetica certior ẽ muſica, cum hæc materiam habeat ſenſibilem, hoc eſt ſonum, illa vero minime. Item ſecundo phy. 20. magis mathematicæ dicantur illæ ſcientię, quæ ſunt magis abſtractæ, quæ vero minus ſunt ſeparatæ, eas vocat magis phyſicas, ſed Auer. primo poſte. 178 exponens ea, quæ dicit Ariſt. in primo poſte. 42. iam citato, vult demonſtrationem mathematicam eſſe perfectiorem ſcientia naturali, quoniam abſtractior eſt. redditq; cauſam cur materia tollat certitudinem, quoniã admiſcetur ei, ꝙ eſt per accidens. rurſus Auer. primo poſte. 90. expreſſe oſtendit mathematicum habere res ſuas in ĩtellectu, cum eadem certitudine, quæ eſt de rebus ſenſibilibus in ſenſu: & cauſam reddit, quia res illæ mathematicæ expoliantur a materia

B C D E F

G ria,& inde non fit deceptio. Itē Auer. primo Poſte. 101. ſcribit, priora ī mathematicis ſunt priora ſecundum eſſe: priora autem apud nos in ſciētia naturali, ſunt poſteriora ſecundum eſſe. Addit & illud, mathematicas diſciplinas eſſe vehementioris vniuerſalitatis, quoniam a materia ſunt immunes, & per cōſequēs ſunt nobis notiores. Sed idem Auerr. dicit in explicatione huius tex. 31. & eſt apud illum, in commento 103. vbi aſſignat cau
H ſam, cur Ariſt. velit primam figuram eſſe maxime idoneā ad demonſtrandum ex eo, ꝙ mathemat. diſciplinæ tali vtuntur figura, & inquit, ꝙ math. ſcientiæ ſunt digniſſimæ demonſtrationis, quia maior pars mathema. demonſtrationum ſunt ſimpliciter, hoc eſt cauſæ, & eſſe. Patet itaque Auer. ſententiam, eſſe opinionem Ariſt, quoniam hæc quæ dicit, ex viſceribus dicit cōtextus Ariſtotelici: quod maxime patet, conſideratis locis illis
I adductis. Idem voluit Commentator primo Phy. 2. 7. met. 10. tertio cœli 61. primo de anima 10. in hanc ſententiam venere latini omnes, quos viderim, ſubtilis doctor. D. Thomas, Albertus, Egidius, Sueſſanus, Lyconienſis, & Neocterici fere omnes: adducti ea ratione, ꝙ mathematicæ demonſtrationes ſunt de rebus, quæ non admiſcentur cum materia, & ob id perfectæ, ac certæ, ſunt exiſtimandæ. Cui ſententiæ adſtipulari videtur K Themiſtius primo Poſter. cap. 26. vbi integrum, & iuſtum caput abſoluit de præſtantia mathematicarum. Idem videtur aſſerere, cum eas ſeparat ab omni materiæ conditionibus loco, qualitate, tempore, actione, motu, affectionibus, atque alijs huiſmodi tertio phyſi. 71. quod item facit Ariſto. 10. met. cap. 3. & primo de anima 17. immo Themiſtius oſtendēs maiorem efficaciam demonſtrationis mathematicæ, quàm ſit naturalis L primo de anima 11. inquit, mathematicum deuenire ex definitione in cognitione accidentiū: contra phyſicum ex accidentibus ire ad cognitionem definitionis. Simplicius quoq; & ipſe hanc partem tuetur 2. phyſi. 69. cum in mathematicis concedat bonum eſſe, & quidem contemplatiuum: nam habitus moralis eſt de eo bono, quod eligibile dicunt, ſpeculatiuus vero de bono, quod verum dicitur: etenim ſcientia, cum ſit de genere bonorum, & honeſtorum 1. M de anima 1. etiam mathematicę ſunt bonę, & de bono appellandæ, quoniam & ipſæ ſunt ſcientię contemplatiuæ, ex 6. metap. ab initio. Amplius Alexander Aphrodiſienſis (referente Simplicio, ſecundo phy. 69.) & cum eo Philoponus, ſecundo Phyſi. 68. vult demonſtrationem mathematicam pendere a forma, & Auer. in prologo primi phy. dicit

A dicit, mathematicum considera re solam formam : forma vero videtur esse prima ratio demõ strandi, tum ex Arist. 9. met. 20. tum primo de anima 11. quo in loco, inquit, quod quid est, siue formalis definitio est principiũ demonstrandi. Si igitur mathematicus eam habet, & quidem certissimam, ob abstractionem eius a materia videtur, ꝙ eius etiam demõstratio sit certissima. Sed quæret aliquis, quæ nam sit vtilitas, & quæ sit bonitas ma-
B thematica? primum autem de vtilitate dicendum. Nam quia scribitur tertio met. tertio, ꝙ in mathematicis non est finis, ob id putarunt nil esse vtilitatis, nõ nulli: idꝙ præter omnem rationem. Etenim mathematicæ ic circo mediæ inter naturalem, & diuinam scientiam a græcis scriptoribus fuere repositæ, vt ascẽdentes a rebus naturalibus, quæ omnino materiales sunt, ad res diuinas, quæ simpliciter carent omni materia, possemus tãquã
C per mediam scalam tutius, & facilius tendere ad superiora. Nam animus assuetus in mathematica abstractione, facilius attollitur ad abstractionem rerũ diuinarum. Deinde vtiles sunt mathematicæ, cum sint contemplatiuæ, faciantque theoricam, & scientiam, immo sint pars felicitatis humanæ. Etenim cum felicitas alia sit actiua, alia contemplatiua, ex 10. Ethi. contemplatiua vero acquiratur scientijs speculatiuis, inter quas mathe- D
matícæ omnino reponuntur, vt habetur 6. met. a principio, ide efficitur, vt illæ magnopere vtiles habeantur. Confirmat hoc ipsum Proclus in lib. Elementorum, qui ait, mathematicas conferre, non tantum ad moralem philosophiam, sed naturalem, et diuinam: conferunt & ad nauticam disciplinam, artem militarem, picturam, architecturam, atꝙ alias facultates. Est & propter se, delectabilis, hæc scientia mathematica, cum hominẽ ita E
allíciat, ita ad sui amorem excitet, curisꝙ alijs solutum reddat (quod inquit Proclus) vt nihil hac vna, magis colat, & venerẽtur. Plato vero adeo hanc scĩam magnifecit, vt putarit eos arcendos esse ab Academia, qui illi⁹ imperiti viderent. Accedit, ꝙ Plato vniuersam eius philosophiã mathematicis exemplis illustrauit, atꝙ referxit: nam vix vnus, aut alter extat dialogus, in quo non plurima effuderit præcepta mathematicorum: in Epinomide solem nobis datum fuisse memorat, vt numerandi rationem consequeremur. Formas mathematicas per substantias rerum insertas existimat in Timæo. De vno summam habuit disputationem in Parmenide. Animæ essentiam per numeros cõtemperauit in dialogo de Natura. Geometriam voluit omnibus alijs scientijs præstare perfectionem, & lucẽ veluti quãdã, F

G vt author eſt Simplicius, tertio phyſi.70. Ad exercitationem vero mathematicam adeo vtilẽ eſſe voluit, vt eam exercitatoriam artem aliquando appellarit. Sed nolo(vt in Panegyricis fieri ſolet)laudare hanc ſcientiã. itaque videamus,an in ipſa ſit, vel non ſit bonum. Conſideran dum tamen, quòd ſi bonitas ſequitur vtile, quo modo vmbra ſequitur corpus,neceſſe eſt omnino,vt dicamus, has ſcientias eſſe bonas, quoniam, & vtiles
H ſunt.item ſi ſcientiæ ſunt, & qui dem contemplatiuæ, ſequitur, vt ſint bonæ, ex primo de Anima, primo. Rurſus ſi felicitas eſt bonum,cum hæ ſint ſpecula tiuæ felicitatis pars,erunt & bonæ. Item ſi faciunt ſcire,ſcientiam autem omnes natura appetunt,appetitus naturales, recta ratione,hoc eſt intelligentia non errante,diſpoſiti ſunt boni, bonæ erunt & hæc diſciplinæ.
Amplius, quod conſiderat mathematicus eſt forma,forma eſt
I actus,vel ens actu exiſtens,itaq; res bona,cum bonitas ſit paſſio entis, & præſertim in actu.
At dices,oppoſitum voluiſſe Ariſto.tertio met.tertio,vbi dicit, mathematicam non habere rationem de bono,& malo. Sed hoc non eſſe temere audiẽdum dicebat Auerr.eo in loco. Nam bonum aliud eſt ad praxim, & ad actionem referẽdum, & hoc proprie eſt in morali philoſophia,quæ maxime habet conſtderate finẽ agibilẽ: itẽ in oĩbus K
hoc bonũ repperitur,vbi eſt. finis,nam finis eſt de genere bonorũ,& ob id Ariſt.deridet poetam in 2.phy.23.volentẽ mortẽ eſſe finẽ quẽdam, aliud vero eſt bonum in rebus immobilibus, & in cognitiõe veri,quod bonũ honeſtum appellãt.id aũt in oĩbus diſciplinis contemplatiuis licet ꝓſpicere, quod ẽt in mathematicis inuenitur:& hoc cõſtantiſſime aſſerebat Ariſt.13.meta. in calce primi cap.Et Alexãder, L
ſiue potius Michael Epheſius, idem cenſuit in explicatione loci adducti in præcedentib⁹. Nã bonum,quod proprie finem eõ ſequitur,eſt id, quod cum actione,& motu acquiritur, tale vero in mathematicis non põt reppiri,cum fine agibili careant,careant & omni motu: quod etiam videtur voluiſſe Auer.2.phyſi. 74. Nunc videam⁹ quo pacto in mathematicis ſint ea omnia attributa, & conditiones, quæ maxime requirunt ad demon- M
ſtratiões ſimpl'r,dantes cãm & eſſe:idq; per inductionẽ agam⁹ ĩ his,q̃ ſcribit Ariſt.in toto 1.lib. Poſter. Incipiam⁹ autem a tex. quinto,ſecundum veterẽ ſectionem,in quo Ariſt. definit,ſcire. Cum.n.ſcire ſit rem per cauſam cognoſcere,eo modo,quo ibi dicitur, proculdubio in mathematicis erit ipſum ſcire, cum ſint in illis cauſæ formales, quæ maxime ſunt idoneæ ad ipſam ſcientiam, tum quia actus

for-

A formalis eſt prima ratio intel-
ligendi.9.Metaph.20.tum quia
formale quod quid eſt, eſt prin-
cipium ſciendi.1. de aĩa.11.tum
quia forma dat verum qđ quid
eſt,verũ aũt quod quid eſt largi
tur & ꝓpter quid de accñtibus
in ſubiecto.2.Poſt.9. Eſt & alia
condõ demr̃onis, vt conſtet ex
propõnibus veris, veritas aũt ẽ
in Mathe. etenim abſtrahentiũ
nõ eſt mẽdaciũ.1. Poſt.25.&.2.
Ph.18. itaq; rõnes tales erũt ve-
rę.Itẽ demr̃o debet conſtare ex
B primis ſiue prĩcipñs, ſed rõ Ma-
the.cõſtat ex primis principñs,
cũ ꝓcedat a cauſis ꝓprĩjs & for
malibus,q̃ cũ in primis ponunt̃
faciunt eas eẽ primas et ꝓprias,
& ꝙ conſequẽs principia. Con-
ſtat & demr̃o ex immediatis,
quod ẽt ſatis liquido vr̃ hr̃e lo-
cũ in rõnib⁹ Mathe.q̃ reſoluunt̃
vſq; ad ĩdiuiſibilia & immedia-
ta principia: in quibus deſinunt
& quieſcunt, quod latius pate-
bit,cũ dicem⁹de reſolutiõe ma-
thematica.Rurſus demr̃o debet
C cõſtare ex prioribus & notiori
bus: quod Them. audit quo ad
naturã,nõ quo ad nos tm̃.Cum
aũt ea q̃ naturæ cognita ſũt ſint
nobis ignota tam in Mathe.quã
ſcĩa naturali,in Metap.vero na-
turæ cognita ſint ẽt nobis nota,
vt ſuperius oſtẽdebaṫ, cõcludit̃
rõnẽ Mathe. ꝓcedere nõ ſolum
ex notioribus,ſed et magis q̃q; cę
terę faciant ſcĩæ oẽs. Accedit ꝙ
& demr̃onis cõditio eſt,vt con-
ſtet ex cauſis cõcl̃ionis; id aũt eẽ
in rõne Mathemat. abunde fuit D
explicatum tunc, cum diceba-
mus ibi maxime eſſe cãm,nem-
pe formalẽ, q̃ verũ eſt ſciẽdi prĩ
cipiũ in quocũq; gñe. Sed Ariſ.
poſitis his condõnibus demr̃o-
nis in tex.5.diuidit principia,in
Dignitatẽ,Poſitionẽ, & hanc in
ſuppoſitionẽ & definitionẽ,quę
genera oĩa principiorum tantũ
abeſt vt nõ deficiant in Mathe-
maticis, vt cæteræ ſcĩæ ab illis
capiant exẽpla.Nã quæ ſcribũ-
tur ab Euclide in principio Geo
metriæ indicant apertiſſime,ꝙ E
oĩa hæc principia ſint illi ſcĩę ꝓ-
pria & accõmodata.Eſt & alia
conditio,1.Poſt.7.ꝙ demr̃o cõ-
ſtet ex neceſſarĩjs, q̃ rõni mathe
maticę tã aperte competit,vt id
probare ſit potius dementiæ q̃ꝫ
iudicĩ opus. Nã propõnes Ma-
the.sũme ſunt neceſſarię, ob ea-
rũ ſeparationẽ a meteria, q̃ ẽ cã
cõtingẽtiæ et eius quod ẽ per ac
cidẽs,vt colligiṫ ex.1.Ph.ſępius
&.1.Poſt.c.42.Sed in tex.8.9.10
11. primi Poſt. Ariſt. colligit tres
C alias cõdõnes, q̃ maxime requi F
runt̃ ad demr̃onẽ ſimplr̃ dici de
oĩ, per ſe,& vle: q̃ quãtũ in rõ-
nibus mathematicis eẽ poſſint,
teſtant̃ oĩa exẽpla, q̃ Ariſt.aſſi-
gnat in illis locis, hæc.n.ex Geo
metria & Arith. ſunt excerpta.
In tex. 20.primi Poſt. eſt & illa
condõ demr̃onis, eã non poſſe
trãſcẽdere devno genere ĩ aliud.
Id aũt q̃ꝫ maxĩe patet ex eo qđ
dicit Ariſt. de Geometrica de-
mr̃one, q̃ ad numeros applica-

ri

G ri non põt: nam licet multa ſint Theoremata in.5.&.6. Elemẽto rũ q̃ repetunt̃ in.7.&.8. id propterea non facit tranſitum, qm̃ hæc per ſimilitudinẽ quandam procedunt, non aũt per applicationẽ demr̃onis Geometricę ad numeros. hoc aũt vidit Ariſto. cum dixit.1. Poſte.20. niſi magnitudines numeri ſint, etc. videbat.n. numeros per ſimilitudinẽ continuorum dici triangulares, quadratos et quadrangulos, nõ tñ ob hoc ſequitur, vt demr̃o de
H continuo cõueniat quãtitati diſcretę. Et ſi dicat quis, voluiſſe Proclum diadochũ ĩ.1.et.2. Elementorũ, dari vnã ſcĩam cõmunẽ Geometrię & Arith. cui⁹ ſubiectũ ſit Ens quãtũ phãtaſiatũ, plurib⁹ modis rñdere poſſum⁹. Primũ, Proclũ, ſi id ſimpl̃r voluerit, eẽ negãdũ: nã rõ nó autoritàs ĩ philoſophia deſideratur. Aliter vero putatim ꝓbe dixiſſe Proclũ, dari ſcĩam communẽ Geometrię & Arith. q̃ tñ ęquiuoca ſit. vt.n. continuũ & diſcre
I tũ gña ſunt diuerſa, q̃ neq; vniuoce neq; analogice conuenire põt, ſed æquiuoce, ſic ſcĩa cõis Geometrię & Arith. eſt Mathematica ipſa, cui Ens quantũ ſupponitur vt ſubiectũ: non tñ dicit Proclus, hanc ſcĩam communẽ p̃ſtare facultatẽ tranſcẽdẽdi de vno genere in aliud. pro qua materia videndus eſt oĩo Auer. 1. Poſt. c. 74. & in quęſito. 5. ſed reuertamur ad conditiones demõſtrationis. Ait Ariſt. 1. Poſt. 21. & 22. demr̃onẽ conſtare ex K
vr̃ibus non particularibus, eternis, nõ caducis: itẽ in tex. 23. ex proprr̃js non cõibus principr̃js: hęc aũt oĩa ſunt in rõne Mathe. qm̃ Mathe. conſiderat ea q̃ naturalis, vt dr̃. 2. Ph. 18. &. 3. cœ. c. 6. licet alia atq; alia rõne: nã à Ph. cũ motu et materia, à Math. vero ſine his. quãto aũt magis res à motu et materia eſt ſequeſtrata, tãto ẽt minus vergit ad ꝑticularia et corruptibilia, itaq; ratio Mathe. erit de eternis & vr̃ibus.
Eſt & cõditio demr̃onis tex. 24 L
&. 25. primi Poſte. demr̃onem cõſtare ſubiecto, de quo accipit ſcĩa quid & qđ, Dignitate q̃ p̃gnoſcit̃ qđ, Paſſione, de qua ſupponit Quid eſt. Id aũt eẽ in Mathematicis cõperies ꝑ inductionem, & ẽt ex Ariſt. exẽplis loco citato. At in te. 29. ponẽs dr̃iam inter ſermones logicos et doctrinas contẽplatiuas, quas Mathematicas vocat, vult ĩ Logicis fieri poſſe paralogiſmũ, nõ autẽ in Mathema. qm̃ vult has ſciẽtias
nõ decipi ſyllogizando, neq; ẽt M
in aſſignandis propõnibus, reddit́q; cãm, q̃ breuitatis gr̃a omitto: quo in loco Ariſt. vr̃ maximopere extollere Mathemat. Itẽ addit Mathematicũ reſoluere facillime, qđ dialecticus non põt efficere: vult́q; Math. abundare propõnibus conuertibilibus, & multiplicare media vel ĩ latus vel in poſt aſſumẽdo, non aũt proĩjciẽdo diuerſa media in cõcl̃onẽ, vt facit dialecticus, ex

qui-

A quibus oĩbus constat scĩas Mathema. hĩe summã perfectionẽ, & earũ quoq; demr̃ones. In tex. vero. 30. vult demr̃onẽ aliam eẽ à priori & p cãm, aliam à posteriori & ab euentu, sumitq; exẽpla ex Astronomia, ac tandẽ in tex. 31. de quo ample loquimur in p̃sentia, volens oñdere, q; prima figura est maxime vtilis ipsi demr̃oni, ex eo probat id verũ eẽ, quoniam Mathematicæ scĩę

B p hãc syllogizãt: quod si rõnes Mathe. non essent certissimę, & potissimæ, ratio hic assignata, nullius esset momenti. Ad contradictionem mõ sic dicẽdũ, in Mathe. non esse finẽ, neq; bonũ, accepto fine & bono vti ad praxim referunt, et ad ipsam actionem & motum: quo mõ eas nõ hĩe finem vr̃ voluisse Aristo. 3. Me. 3. Non aũt eas carere fine negandũ est, qui dr̃ esse pars felicitatis contẽplatiuę, itẽ nõ carent bono speculabili, & p̃p se et ad aliud ordinato, vt in superioribus deductũ fuit, quãquam ca-

C rent bono agibili. Bonũ aũt speculabile & honestũ esse, & vtile demonstrauimus in p̃cedẽtib⁹, neq; hoc amplius nobis reppetendum venit. At forte dicẽt viri doctissimi Mathematicas demr̃ones nõ videri adeo exactas & potissimas, vt iã dictum est, primũ ex ea ratione, q; vera & exacta scĩa vr̃ esse de re p̃stantissima & summe perfecta: non autẽ sic se habent rationes Mathematicę quę sunt de accidentibus nempe de rebus quantis, D non autem de substantia: qũo ergo fieri potest eas esse exactas demr̃ationes, cum de substãtia Theoriam nullam faciant? quã rõnem videt dixisse primũ Simplicius, deinde recentiores. Ego vero dicerem, aliud esse considerare scĩam quo ad subiecti perfectionem, aliud item, quo ad certitudinem demonstrandi. Itaq; fatebor, ratione subiecti Mathematicas sciẽtias eẽ imperfectio- E res, cũ hę considerent accidẽtia, Diuina vero & Naturalis, substantias. sed certitudine superãt vtranque. Nam cum res Mathematicæ sint abiunctę à materia, quæ est causa occultationis, necesse est, vt sint certiores rebus naturalibus. Cum vero eędem formæ Mathematicæ, quo ad earum existentiã, proxime pendeant à sensu, quod non faciunt res diuinæ, ob id sunt nobis notiores rebus Metaphysicis, & per consequens, summam obti- F nent certitudinem. dico itaque quòd ratione abstractiõis superant Physicam, & ratione sensibilis earum existentiæ sunt notiores Metaphysica. Et si dicas, res Mathematicas non esse sensibiles ex Proclo, in primo Elemẽtorum, qui dicit, eas esse solum quantitates abstractas, quę non possunt inter sensibilia annumerari, sed sunt in phantasia receptæ, ego vero id totum admitterem, vti sunt separatæ sunt tamen sensibiles, vti existentiam

habent

G habent, præſertim cum phantaſia ſit media facultas inter ſenſum & intellectū. Itē nota, ꝙ cā earū certitudinis non eſt ꝙ ſint ſenſatæ, ſed ꝙ ſint depuratæ a materia, quod Auer. dicit. 1. Poſte. 42. Forte dixeris rōnes mathematicas deficere, qm̄ nō demōſtrāt a cā finali, efficiēte, neꝙ materiali. Nō finali, quia in illis nō eſt finis, vt ſuperius ē deductū: nā in illis dicebaſ nō eē bonū intrinſecus, ſed tm̄ extrinſecus aduenięs. Nō efficiēte, qa
H abſtrahunt a motu et fine, nā oē agēs agit gr̄a finis. 2. Ph. Nō materiali, quia Mathematicus abſtrahit ab oī materia ſenſibili, licet nō ſeparet a materia intelligibili. 7. Me. 35. quā alīq volūt ex latinis eē ſubſtātiā, vt Egidi⁹, alīq continuū ī Geometria, et numerū in Arithmetica, vt Zim. Proclus vero, vult eē quātū phantaſiatū: ſed hoc nō eſt p̄ſentis negocīj: ſat eſt hic eſſe materiā intelligibilē, quod colligiſ ex Ariſ.
I 2. Poſt. 12. vbi docet demr̄are ꝙ cām materialē, et dat exēplū in Mathematicis. de duobus dimidīs anguli recti in ſemicirculo deſcripti, q̄ vero ſit hęc materia ītelligibilis vocata, vide. 7. Me. 34. 35. 39. 8. Met. 15. 5. Meta. 3. ſed dicēdū, multitudinē cārū nō augere vim & perfectionē demōſtrādi, nā forma ē metrū et mēſura demōſtrādi, cū ſit prīcipiū vt res ſit et cognoſcaſ: mediū āt in demr̄one ſimpl'r debet eē & cā ꝙ res ſit, et nr̄æ ſcīæ de eadē qđ dicit Auer. 1. Poſt. 8. q̄re ſequ-
K tur, ꝙ Math. ex priuatiōe illarū cārū ñ careat demr̄onē ſimpl'r. Et ſi dicas, voluiſſe Auer. ī. 8. q̄ſito, et alibi ſępius ꝙ demr̄o ſimpl'r cōſtet ex medio, qui ſit cauſa extra qd eē rei, et p cōſequēs vel efficiens vel finalis, vt in exemplo de lunæ defectu, qui demr̄atur ex terræ interpōne, q̄ ē cā efficiēs, itaꝙ cū Mathe. careāt efficiēte, nō demr̄abūt ſimpl'r: rñderē, eā cām efficientē accipi loco formę: nā vbi formā ignoramus vtimus cā externa, id āt L
voluiſſe Auer. cōſtat legētib⁹, 1. Poſt. c. 34. ſed in. 35. oñdēs quartū modū per ſe, nō eē vtilē ad demr̄onē ſimpl'r, ex eo hoc cōcludit, ꝙ quart⁹ modus fit a cā extrinſeca, hoc eſt finali vel efficiēte, a quibus vult eē valde difficile ſumere demr̄onē, qm̄ vult formā eſſe metrū et mēſurā demōſtrandi. ſed p̄ſtantiſſimi viri de Mathematicis, deque alīs optimis lr̄is benemeriti (quorū honoris cā, ratiōes in mediū adducā, non aūt vt rephēdam) pluri- M
bus argumētis nituntur aſſerere demr̄ones mathematicas, nō eē ſimpl'r dicēdas. Ego vero ne p̄ſentē explicationē in immēſum producā, eorū potiorē adducā rōnē, cæteras vero ī qōnib⁹ noſtris ſoluere nitemur, ſunt. n. a p̄ſtātiſſimo hoīe excogitatæ, cui tm̄ tribuo, quātū forte alīq ætatis nr̄ę nemini: cuiꝰ mathematicarū illuſtrationē, plurimā acceptā referim⁹. ac primū ſic rō-

cianť,

A cinaꝫ, cū oīs demr̄o ſimplr̄, habeat ī medio termino vel ſubiecti vel paſſiōis definitionē, cūq; Mathe. demr̄o id hr̄e nō poſſit, ſequit vt nō ſit potiſſima minor ex eo adſtruit, qm̄ inductione patet in oībus Theorematibus, Euclidis, Theodoſij, Archimedis, & aliorū, mediū nō eſſe huius vel illius definitionē. Nā ſumaꝫ exēplū illud tritū & in vſu maxīe receptū de Triangulo, & hr̄e tres, p3 hic mediū nō eſſe definitionē, vel ſubiecti vel q̄ſiti,
B qm̄ hr̄e angulū extrinſecū ęquale duob9 īternis et oppoſitis, nō eſt defiō triāguli, neq; ipſius hr̄e tres: qđ tñ pro medio accipit in hac demr̄one. Sed ad hanc rōnē bifariā rñdere poſſum9: primū .n. negare poſſumus maiorem, qm̄ nō eſt neceſſariū, vt medius terminus ſit definitio vel ſubiecti vel paſſiōis, etenim vt ſit cā, bene ē neceſſariū, et ob id Ariſt. 1. Poſt. 5. definiēs d̄mr̄onē dixit, eā conſtare ex primis, veris, immediatis, prioribus, & notiori-
C bus, cauſisq; cōcl'onis, nō aūt dixit ex definitiōe. Et ob id Auer. in. 8. q̄ſito demr̄atiuo, exp̄ſſe docet tūc mediū eē definitionē cū exprimit ſub forma or̄onis, nō q; ſemp ita ſit. Itē ī demr̄one lunæ Eclypſis q; ſit ceſſatio luminis Solis in ea, ex terrę interpōne, ait Auer. hoc eē cām, nō definitionē, quāobrem dico q; in demr̄one de triāgulo et hr̄e tres p̄t fieri, vt medi9 ſit cā et nō defiō, & tñ demr̄o ſit potiſſima. Et ſi dicas angulū extrinſecū nō eſſe D
cām ipſius hr̄e tres in triāgulo, primū dices aduerſus Euclid. 1. Elemē. 32. deīde aduerſus Ariſt. 1. Poſte. 23. vbi docens demr̄are ex principñs proprijs, exēplum dat de triāgulo & hr̄e tres, dicēs demr̄ari affectionē hanc de triāgulo ex principñs huius, hoc eſt ex principñs ,pprijs, ea aūt ſunt, q̄ cām in ſe cōtinent: cum vero nulla alia ſit cā, qua angulus extrinſecus, cōſtat ex hac fieri demr̄onē ex principio ,pprio, q̄ ē
E vna ex cōdōnib9 demr̄onis ſim plr̄. Sic ita q; ſit rñſum ad maiorē ,ppōnē illius argumēti. Quid aūt ſit rñdendū ad mīnorē, in p̄ ſentia nō adducā, cū alij ex auditorib9 noſtris maxime eruditi, ac veneta nobilitate inſignes, tā accurate in hac re ſcripſerint, vt nil amplius in hoc gñe exercitatiōis deſyderari q̄at. Eſt .n. hæc materia adeo ,pbabilis, vt nil cui piā mirū videri debeat, ſi clariſſimi viri in hoc negocio fuere īter ſe diſcrepantes. ſed plura de
F hac ipſa certitudine dicemus in commentarijs noſtris.

CONT. CII.

VOLENS Ariſ. oñdere ſcīa3 intellectualē pēdere à rebus ſenſibilibus, ſenſu cognitis, inqt deficiēte ſenſu, tolli et deficere ipſam ſcīam: at cōtrariā vī voluiſſe infra te. 39. quoī loco, diſſerit vtra ſit potior demr̄o, vl'is an p̄ticularis, determinatq; vl'em eē præſtabiliorē qm̄, res vl'es ſunt Tex. 33.

finitę,

G finitę, ſingulares vero infinitæ: item vltia ſunt intelligibilia, & particularia, ſenſilia. Ex quibus ſatis conſtat voluiſſe de indiuiduis nullam extare ſcīam, cū tñ in p̄ſentia dicat, ſine ſingularib⁹ non fieri ſcīam poſſe in nobis.

SOLVTIO.

MIRVM eſt, q̄ diuerſa ſint loca hinc inde colligēda in hac propoſita contradictione. Quæ ne amplius ſtudioſi deſiderent, dabimus operā, vt primum co-
H gnoſcant, deinde contradictionem tollemus. Qđ ſingularia faciant ad ſcīam in primis eſt hic locus, nēpe te. 33. q apud Auerr. eſt. 134. vbi ex ꝓpoſito argumētat, q ablato ſenſu tollit cognitio ſenſibiliū, his demptis, deficit inductio, inductiōe extincta tollitur vlē, hoc corrupto interit demr̄o, demr̄one dimota ceſſat oīs ſcīa · quamobrē ſenſu & particularibus extinctis neceſſe eſt, vt oīs tollatur ſcīa. Eſt & ad idem, locus in prædicamentis
I cap. de ſubſtātia: vbi maximè, ac propriè ſubſtātiā, vult eſſe indiuidua ſubſtantiæ, atq; ea vocat primas, p̄ſtantiſſimas q; ſubſtātias. Itē in libello dè ſenſū ac ſenſili, nō poſſe, īquit, intellectū intelligere, dēpto ſenſu & cognitione particulariū. Idem ſępius in. 3. lib. de anima. Sed &. 1. li. de anima. 12. intellectū dicit cē, aut phantaſiā aut non ſine phantaſia. Amplius cōmentator. 1. Me. 44. Philoſophum inquit cognoſcere tm̄ res, extra animā exiſtē K
tes, quæ vero ita ſunt, ſunt particularia, non vltia, ſiquidē vlē habet eſſe ex intellectu, nō autē extra animā. Quamobrē ſcīa erit de rebus ſenſilibus & ſingularibus. Hinc emanauit prouerbiū apud Philoſophos, q̄ ſermones veri ſunt, q rīdēt reb⁹ ſenſilib⁹. Hinc cognitio indiuiduorū, mō fides, mō ſcīę prīcipiū ab Auerroe dicta eſt. Et Ariſt. 1. Poſt. 43: inquit ob defectū ſenſuum, plurima problemata difficilia no- L
bis exiſtimari, de quibus ſi ſenſum haberemus nulla fieret qō: dat q; exemplum de vitro et lumine. Nā ſi videremus vitrū p̄foratū, & lumen permeare, facile ſcirem⁹ qua rōne laterna illuminet: id cū fugiat ſenſum, p blema conſtituit ambiguū. Sed &. 8. lib. Ph. 22. ſcribit, infirmū habere intellectū, eum, qui ſenſum p̄p rōnem p̄termittit. Qđ ēt. 1. Topic. vī voluiſſe cum ait, plectendos eſſe eos, qui ſenſum negant. Sed hæc ſufficiant pro M
parte ſenſibilium & particularium. Aduerſus vero ſenſibilia, ſtant q̄dam loca, q̄ ea à ſcīa & demr̄one oīno repellunt. In primis eſt, locus Porphyrī cap. de ſpecie, qui vult ex Platonis ſententia, deſcendentibus à generaliſſimis ad ſpecialiſſima. eſſe in ſpecialiſſimis quieſcendum, quoniam præter hæc ſunt infinita indiuidua. de infinitis vero ſcientia nō eſt. Idq; probat Ammonius eo in loco, qm̄ indiui-

dua

A dua nec definiuntur, nec demõ-
ſtrantur, & iccirco ſciri nõ poſ-
ſunt, cũ oĩs ſciẽtia, aut definitio-
ne, aut demr̃one acquiraẽ à no-
bis. Amplius Ariſt. lib. 1. Prior.
cap. 1. reñcit propõnes ſingula-
res, tanquã ineptas ad ſcĩam, vt
Alex. & Philoponus teſtantur.
Item. 1. Poſt. tex. 21. &. 22. ex p-
prio inſtituto oñdit Ariſ. demõ
ſtrati onẽ & definitionem nõ eẽ
de rebus ſingularibus, & cadu-
cis. Rurſus. 1. Poſt. 39. cõparans
demr̃onem vl'em particulari,
P laudat vl'em, et deprimit ꝑticu-
larẽ duab⁹ rõnib⁹ inter cæteras.
pria eſt, ꝙ vl'ia ſunt finita, partic-
cularia infinita. Secunda, ꝙ vl'ia
ſunt intelligibilia, particularia
vero ſenſilia. Item. 1. Poſter. 43.
poſt quam dixit, ſcientiam non
eſſe de fortuitis, ſtatim conclu-
dit ſcĩam non eſſe ſm ſenſum, &
de rebus ſingularibus, qm̃ ſin-
gularia non ſunt obiecta intel-
lectus, cuius ſcĩa eſt habitus. &
paulo poſt, dicit vl'e eſſe honorã
dum, cum ſit cauſa faciens ſcire
C ꝓꝓ quid: quod ſenſui & partic-
cularibus non contingit. Eſt &
loc⁹. 3. de anima. 38. ꝙ ſenſus eſt
ſpecies ſenſilium, intellectus ve
ro ſpecierũ: ex quo patet q̃ꝫ di-
ſtet intellectus, faciens ſcire ſpe-
cies, á ſenſu faciente ſentire ſin-
gularia, poſtremo &. 2. de ani-
ma. 63. ſenſus non cõprehendit
eſſentiam rei, nã id alterius eſt
facultatis, nempe intellectus. Itẽ
7. Meta. 53. de ſingularibus ſub-
ſtantĩꝭ, neq̃ definitio eſt, neque
demonſtratio. Nam cum hęc re D
cedunt, ſolam retinent exiſtima
tionem, quod dicit Auer. in ex-
plicatione illius loci. His ita po-
ſitis, ad contradictionem dices,
nunquã voluiſſe Ariſt. et Auer.
vt de ſingularibus ſit ſciẽtia, ni-
ſi ſcĩam communi nomine acce
peris, quæ cognitio eſt, & apre-
henſio. Voluere tamẽ, de ſingu-
laribus, & ſenſilibus rebus eſſe
talem notitiam, quæ intellectui
præbeat occaſionem ſciẽtię ac-
quirendæ. Nam cum in homi-
ne ſit intellectus alligatus ſenſi- E
bus, nec poſſit, intellectus ſine
phantaſia ſuum obire munus,
neceſſe eſt, vt quod recipitur in
intellectu prius fuerit in ſenſu:
etenim intellectus pendet à phã
taſmatibus. nunquid vero hæc
dependentia ſit per modum eſ-
ſentiæ, vt putauit Alexander,
tenens intellectum mortalem,
an potius per modum obiecti,
quod voluere Themiſtius, Auer
rois, & Simplicius, id ĩlibris de
anima fuſius eſt explicandum.
Sat vero ſit in præſentia, cogno- F
ſcere, cognitionem ſenſitiuam
aditum eſſe ad ſcientiam, non
autem ſcientiam proprie. Et
ob id Ariſtot. primo Poſterior.
9. &. 10. non eligit tertium mo-
dum dicendi per ſe, vt vtilem
ad ſcientiam faciendam, quo-
niam ille conſiſtit ex ſingulari-
bus ſubſtantĩꝭ. Et ſi dicat quis,
Auerr. 1. Meta. 44. voluiſſe ſcien
tiam eſſe de rebus extra animã,
quæ ſingulares ſunt, dicas, id

eſſe

G eē ſic ſtelligēdū, ꝙ ſtellectus faciens ſcīam cōſiderat ea q̄ hñt eē in re, nō q̄ ſint figmēta. Etenim figmēta nō hñt rē extra aīam illis rñdētē. Vſia vero, q̄ in Philoſophia cōſiderant, hñt eē extra aīa3, qm̄ exiſtūt ī pticularib⁹ rebus, ceu in eorū fundamētis. dū vero ab intellectu naſcuntur, cognoſcunt vti ſunt, ñ vti exiſtūt, hoc eſt, vt hñt naturā vſem, ñ āt ſingularē. Qm̄ res ſingulares extra aīam, fiūt vſes actu ꝓ intellectū, cū intellectus officiū ſit, de-

H ducere (vt dr̄ ī.3. de aīa) rē de ordine in ordinē: hoc eſt facere rē potētia intelligibilē, actu intellectā. Nā vſe in ſingularibus nō ē, niſi potētia: actu vero eſt, cū ab intellectu ꝓcipit, vnde illud efluxit, ſtellect⁹ ē q̄ facit vniuerſitatē ī reb⁹. Hinc facile colligit totocœlo aberraſſe, eos, q̄ dixere ſtellectū nō abſtrahere ab actuali (vt vocāt) exñtia. Nā ſi id eēt, ſtellect⁹ cognoſceret ſingularia. Itē Auer. apertiſſime voluit, in-

I tellectū cōcipere formā, & qđ qd eſt rei, nō āt actū exñdi, vt q̄ libet videř p̄t, ī Paraphraſi q̄rti de cœlo et mūdo, ſumma. 3. cap. 1. ſ3 et Ariſt. 1. Poſt. 22. explicās, nūq̄d de his q̄ ſæpius fiunt, ſint ſcīę et demr̄ones, inquit, hęc vti talia ſunt, hoc eſt, vti vſia, ſciri: vti vero fiūt, exiſtūtve eē pticularia, et hoc mō miñe ſciri. Sed vt error errorē pariat, dicūt qui actualē exñtiā defendūt, eā eē p̄dicationē in. 1. mō dicēdi per ſe: cū tñ id manifeſtiſſime appeat eſſe abſurdū: nā Ariſt. ī. 3. mō di- K cēdi per ſe, ponit ea, quę habent actu exiſtere: vult̄q; talia eſſe à ſcīa & demr̄one, penit⁹ aliena.

CONT. CIII.

LONGA quidē diſputatiōe oñdēs Ariſ. in hac parte demr̄o nē finitā rē eſſe, eā̄q; hr̄e ſtatū in ſubiectis, p̄dicatis, et medijs terminis, nec nō ī figuris et modis ſyllogizādi, itē p̄dicationib⁹ & modis dicēdi ꝓ ſe, totā ipsā diſputationē diuidit ī ꝓtes duas. Tex. 34 &. 35. et 36.

Nā primū id oñdit rōnib⁹ logi- L cis, deīde et reſolutorijs, q̄ đmr̄atiuę ēt appellant. Qđ Auer. explicās, non ſolū id interp̄tat, ſed iure id factū fuiſſe argumentat. Ex quib⁹ cōſtat in diſſerēdo, rōnes logicas antecedere rōnes demr̄atiuas. Oppoſitū vero vř voluiſſe Ariſ. 8. Ph. 22. itē. 1. cœ. 22. quib⁹ in locis rōnes demr̄atiuæ videnť añcedere dialecticas. ſed & Auer. 1. cœ. 22. appellat ſmonē ſufficientē, cū res de qua agimus, fuerit firmata, rōne vera et demr̄atiua: vult̄q; hūc ipsū ſer- M monē, quē ſufficiētē appellat, eē finē et abſolutionē diſputatiōis. Qđ ſi erit, neceſſe eſt vt dicas rōnes demr̄atiuas añponi logicis, ſiue dialecticis. Nā ſmo ſufficiens ē ipſa rō dialectica apđ illū.

SOLVTIO.

MINIME q̄dē dubitādū venit, nū apđ Ariſt. rō logica ſiue dialectica añcedat demr̄atiuas. Quod̄q; dicimus de Ariſto. conſimili ratione audiēdum eſt, de ipſo

A ipſo Auer. Hic.n.3.Met.1. omnino aſſerebat, ſermones diſputatiuos præcedere demonſtratiuos. Quædã.n.rõnes veritatem excitant, quędam vero determinãt, excitãt autem dialecticæ diſputationes: determinant reſolutorię demõrationes. Item ea afferri põt confirmatio. Cum inuẽtio præcedat omnino iudicium, rationes dialecticæ inuentionem habent rei iudicandę, demõſtratiuæ vero iudiciũ de rebus inuẽtis faciunt, iccirco neceſſe erat,
B vt rationes logicæ, ſiue dialecticæ, anteirent: demonſtratiuę autẽ, ſiue reſolutorię ſubſequerentur. Rurſus in inuentione rerum iudicandarũ, vtimur ordine facilioris doctrinę: at longe facilior eſt argumẽtatio logica quã reſolutoria, itaq; logica argumẽtatio prędedet. ob hanc cauſam Auer. in Epith. logicis, librũ de locis topicis monet legẽdũ eſſe ante librum de demõratione. Et Ariſt. 1. Topic. cap. 2. aſſerit, vtilem eẽ dialecticam ad exercita-
C tionem ingenñ, ad colloquia, & ad ea q̃ in Philoſophia traduntur: qm̃ hæc animos p̃ponat ad iudicium de re ſtatuendum: qđ non accideret ſi logica ratio eẽt aut grauior aut obſcurior cæteris. Ariſt. quoq; 1. cœ. 85. rationes dialecticas anteponit demõſtratiuis, id autem intelligẽdum eſt, ordine facilioris doctrinæ: nam ex ipſa dialectica diſputatiõe facilius cognoſcimus difficillimas & maxime abſtruſas ambiguitates: & ob id veteres D Academici de omni propoſita re, probabili argumentatiõe in vtrãq; partẽ diſſerebant. Auer. aũt, vult nos vti rõnibus logicis ob tres cauſas, prima eſt, ad excitandam ingenñ vim, id habet 1. cœ. 85. Secunda eſt, gratia confirmatiõis, 8. Ph. 22. Tertia ẽ, ob inopiam demõſtrationum, hoc eſt, dum ipſa caremus demonſtratiua ratione, 1. de anima. 65. Cum autem ratione logica vtimur ad ingenñ excitationẽ, an- E tecedit demonſtratiuas: cum vero ad confirmationem, ſubſequitur demonſtratiuas: cum autẽ demõne vti non poſſumus, ea quidem ſimplici & ſolitaria vti ſolemus hæc autem ad Auerr. mentem dicta intelligunt recentiores. At dubitabit quiſpiam hoc in loco, quo mõ rationes logicæ adduci poſſint poſt demõſtratiuas ad confirmationem, ſi demõro confirmat veritatẽ quãtum põt ipſa confirmari: eſt.n. F ſcĩa demonſtratiua certa & impermutabilis, vt hĩ in fine. 5. te. primi Poſt. item. 1. Poſt. 44. opinio eſt ſcientia mutabilis, igitur ratio logica cum efficiat opinionem, non poterit confirmare rationem demonſtratiuam. Item ſcĩa & opinio ſunt contraria. 1. Poſte. 44. qũo ergo erunt ambo de eadem re demõro, & ratio logica? altera.n. ſcientiam facit in nobis, altera opinionem. Dicerẽ, licet alñ aliter ſentiant, q̃ ratio Logica confirmat id qđ de-

G mr̃atum fuerat, non quo ad certitudinẽ rei demr̃ate, ſed quoad complementũ et abſolutionem diſputationis: & eſt id, qđ Græci authores dicunt conſolari. Id aũt voluit apertiſſime Auerr. 1. cœ. 22. vbi rõnẽ logicam vocat ſufficientẽ ſermonem, & illum vult eſſe complementũ. Confirmant igitur rõnes logicæ, ideſt conſolantur veritatem iam per demr̃onẽ explicatam & quodã modo ſermonẽ perficiũt, nõ aũt addunt confirmationẽ aut certi
H tudinẽ maiorẽ rei demonſtratę. Itẽ non addit opinio ſcĩæ, quoniã opinio ẽ, cũ rõne logica tm̃ ſcimus, non vbi illã adducimus poſt demr̃onem. Nam cũ ſeorſum accipitur ſcĩa ab opinione, non eas ſubordinantes, oppoſiti ſunt habitus, & alterũ nõ cõpatit alterũ, qđ Arif. docet. 1. Poſt. 44. & Plato in Gorgia: cum vero ſubordinant inuicem, cõcurrunt in confirmationẽ veritatis, ſm magis & minus. Sed aliam hic excitant nonnulli dubitatio
I nem hoc modo: ſi ratio Logica antecedit ordine excitationis in genñ, demonſtratiuam, cur libri topici, qui de dialectica rõne tractant, nõ prędecdunt libros de demr̃one? Nã Auer. in Prologo primi Poſt. non audit Topica eſſe legenda ante librũ Poſter. Huic diceret Auerr. facillime, libros ordinẽ habere nõ ex faciliori mõ tradendi, ſed ex natura & perfectione rei interdũ. Nam lib. Phyſicorum primus eſt ordine doctrinæ in naturali K
Philoſophia, nec tñ ſequitur vt ſit cęteris facilior. Itaq; liber Topicorũ, licet faciliorẽ rem declaret, cm̃ lib. Poſte. non tñ neceſſe erat vt antecederet, qm̃ ordo librorũ non eſt facilioris habitus: at in tradenda cognitione rerũ difficilium, ordo docendi vult, vt à facilioribus procedamus, qđ Ariſt. docet. 1. Ph. 2. Eſt itaq; ſolutio, aliud requiri in ordinãdis libris, & aliud in explicãdis difficultatibus: idq; latuit Auicennã, & Philoponum, qui vo- L
luere librum Topi. eſſe legendũ ante Poſteriora: ſed de hac re alibi latius.

CONT. CIIII.

ASSERIT Ariſt. demr̃onẽ vĩem potiorem eſſe particulari, idq; multis rõnibus concludit. Oppoſitum vero vr̃ voluiſſe. 1. Poſte. 3. quo in loco, explicans quo mõ contingat idẽ ſciri à nobis & ignorari, dicit, poſſe fieri vt aliquid ſciamus in vniuerſali, & ignoremus in particulari, M
ſiue ſimplr̃. Etenim cognitio particularis eſt, ſcĩa ſimpliciter, qđ eo in loco Auer. Them. Philop. & Latini oẽs ſunt interprætati. Itaq; ſi ſcięntia ſimplr̃ perfectior eſt vĩ, et hęc particularis eſt, efficitur, vt demr̃o particularis ſit longe melior ac potior. Tex. 39

SOLVTIO.

DICES, Ariſt. in tex. 3. accepiſſe cognitionem vĩem eam q̃ dicitur prędexiſtens cognitio po-

tẽ-

A tentialis, quæ omnino tempore antecedit cognitionem ſimpliciter, quæ actu de re determinata habeť. Verbi cauſa, poſſum cognoſcere, omnem magnetē trahere ferrum, et ignorare hanc eē magnetem, & trahere ferrū. Ecce ꝙ vłis cognitio nō eſt hoc in loco demr̄o, ſed ordo quidam in cognoſcēdo ab vniuerſali ad particularia, & hæc cognitio vłis, eſt ea quæ communi nomine dicitur confuſa & imperfecta: quam forte voluit Ariſt.
B 1.Phy.te.4.cum dixit, vnde ex vniuerſalibus ſ̄ ſingularia oportet procedere. Quod vero hæc vłis cognitio, potentia ſit in cōparatione actus, ſiue cognitiōis particularis, declarat Auer. primo Poſt.c.3. & Themiſt.cap.3. Item Philoponus ſ̄ eodem loco inquit, vłem cognitionē eē inibi audiendā, notitiā Theorematum, q̄ in cōi prius condiſcītur deinde his vtimur exercendo in particularibus rebus, vt in Geo
C metria, prius diſcimus, omne triangulū hr̄e tres, poſtea id applicamus ei triangulo qđ in ſemicirculo vel alio quouis mō, deſcribitur. Verum cum hic anteponit demr̄onem vłem particulari, non loquitur de cognitionis ordine, ſed de prętſtantia demr̄onum, comparata ad earū obiecta, quæ ſunt vłę & particulare: cumq; vłe dicat eſſe obiectū intellectus particulare ſenſus, ob id vult vłe prętſtantius eē particulari, ſed non vr̄ omnino ablata oīs difficultas. Si enim D
vult demr̄onem vłem potiorē eſſe particulari, dicet quiſpiam, igitur particularium erit demō ſtratio et ſcła, ſaltem in ſecundo ordine. At hoc vr̄ eſſe falſum, cū 1.Poſter.21.& 22. dixerit nullo pacto extare demr̄onem de rebus particularibus. Item.1. Poſte.12.agens Ariſt. de erroribus vniuerſalis, dicit primū eē errorē cum demonſtramus aliquid de re ſingulari: quod exponens Auer. in cō. magno 38. intelligit
E hoc modo, ſi fuerit vnicum indiuiduū ſub ſpecie, vt cœlum, vel terra, tunc de eo demonſtramus vt ſpecies ſunt, non autem vti ſunt indiuidua, aliter hallucinabimur. atq; idem voluit in media expoſitiōe ſuper eodem loco. Ecce ꝙ particularia nec demonſtrantur, neq; ſciunť. Tollit hanc difficultatem opportune Auerr.1.Poſter.com.160.vbi ait quòd Ariſto. dū diſſerit vtra melior ſit demonſtratio vniuerſalis, an particularis, non intel-
F ligit particularem eam quæ nomine aut ſigno particulari continetur, ſed particularē, & poſſumus intelligere minus vłem ſm vnā expoſitionem: hoc eſt q̄ certam aliquam ſpeciem demō ſtrat. Verbi gratia, ſi demonſtraueris habere tres de Iſocele, demonſtratio eſt particularis: ſi vero de triangulo, iam erit vniuerſalis, at longe melior eſt, quę habere tres de triangulo oſtendit, quàm quæ de Iſocele.

G Ex quibus patet non intelligere Ariſt. per particularē demr̄onē ea quæ fit de ſingularibus reb⁹, ſed de ſpeciebus, quæ interdum ſingularia appellātur, vt ſcribit Auer. 1. Poſt. 12. alia tñ vult expoſitio, q̄ Auer. loquat̄ de particulari pro īdiuiduo vago, vt eſt quidam hō: nam hoc ſapit naturam quodāmodo rei vr̄is. ſed translationem conſulas Abrahami, qñ Burana in hoc defecerit plurimum. Vtrum vero de indiuiduis poſſit eē ſciētia, vbe-
H rius in præcedentibus diximus: verum nunc obiter ēt pauca q̄dam ſunt à nobis dicēda. In primis adduci ſolet locus Auer. 7. Met. 20. vbi ſcribit, rerū quidditates nō exiſtere, niſi per eſſe rerum quidditates habentiū. hæc aūt cū ſingularia ſint, videt̄ itaque demr̄ones potisſimū eē de ſingularibus reb⁹. Qd̄ vero q̄ditates rerū vr̄ium habeant eſſe per ipſa ſingularia, nonnulli aſſerunt teſtimonio Ariſt. in prædicamentis, ca. de ſubſtātia, vbi
I ait, ablatis indiuiduis ſubſtātr̄js, cætera omnia corrumpi. Verū tu diligenter conſidera, q̄ Auer. eo in loco intelligit, quidditates rerū habere eſſe qd̄ vocant exiſtendi, in particularibus, & hoc non eſt demōſtrationis aut ſcientię obiectum, cum oſtenſum fuerit. 1. Poſt. 21. demonſtrationem abſtrahere ab ipſa exiſtētia actuali, at vr̄es quidditates rerum, quo ad eſſentiā, quæ eſt ipſum eſſe cognitum per intellectum non habent eſſe in ſingularibus: K
quocirca, vniuerſale hoc modo prius eſt quā particulare, licet ſecundū exiſtendi modum poſterius ſit particularibus. Id autem fuiſſe Auerrois cōſtat legētibus. 12. Meta. 27. in quam etiā ſententiam venit Alexan. Hinc patet de indiuiduo non eſſe ſciētiam, licet in eo exiſtat vniuerſale, quoniam indiuiduū eſt ſubſtrata tantum materia & ſuppoſitum exiſtentiæ vniuerſalium, quorum eſſe ab intellectu eſt, &
ea ratione ſcitur, cum ſcīa ſit ha- L
bitus ipſius intellectus. Cum vero dicitur ex cap. de ſubſtantia, q̄ ablatis indiuiduis cætera tolluntur, quæ ſunt vr̄ia, adnotandum eſt, qd̄ etiā Boethus eo in loco animaduertit, primum id non verum eſſe de vno tantum indiuiduo, ſed omnibus: quoniam ablato Socrate non perit hō, ſed ablatis omnibus indiuiduis: & ſi dicas, quid de indiuiduo, quod vnicum eſt ſub ſpecie, vt deus, mundus, ſol? huic
occurrit diligenter Ammonius M
in prædicamentis, ea verba intelligi, de ſubſtantr̄js quæ conſiderantur in lib. Prædicamentorum: quę ſunt ſubſtantiæ ſenſibiles, generatę et corruptibiles, non aūt inibi mentio eſt de ſubſtantia æterna, vt deus, ſol & ſimilia alia. deinde & alia limitatio affertur, cum dicitur, ablatis primis ſubſtantr̄js cætera corrumpi, id enim verum eſt, de corruptione quo ad exiſtere,

non

A non quo ad eſſentiam: nam intellectus faciens vniuerſale in rebus, poteſt conſeruare ſpeciem vniuerſalem, corruptis iã particularibus, nam in hyeme poſſumus lilium & roſam concipere, etiam ꝙ indiuidua omnia illarum ſpecierum perierint. Et Aſtronomus definit, & demonſtrat Eclypſim, licet nulla actu ſit Eclypſis. ex. 1. Poſte. 21. dicimus itaq; vniuerſale prius eſſe particularibus ſecundum intellectum, & hoc modo facere ſciẽ
B tiam. Si vero occurras, videre Sciẽtiam eſſe de particularibus cum vnicum eſt ſub ſpecie indiuiduum, v.g. ſol, deus &cę. huic reſpõdet Auerr. in media expoſitione ſuper tex. 12. primi Poſt. ꝙ in his demonſtramus nõ vti ſunt indiuidua, ſed vti in his elucet natura vniuerſalis. nã in indiuiduis eternis tota forma, & natura continetur in eis. qđ ample habetur. 1. cœ. 4. & 98. vnde illud conſtat, qui dicit cœlũ di-
C cit formam: qui dicit hoc cœlũ dicit formam in materia. In rebus autem materialibus tota natura nõ fuit vnico ſuppoſito cõtenta, & iccirco ob earum impfectionem plura requirunt indiuidua. Item ꝙ indiuiduum non poſſit ab intellectu cognoſci, eſt aperta Auer. ſententia. 3. de anima. 36. quod & de indiuiduis tã materialibus, quam etiã diuinis vult eſſe intelligendum.

CONT. CV.

Te. 39. RVRSVS in eodem cõtex. 39. agens Ariſt. de demõſtratione D vniuerſali eam oſtendit eſſe perfectionem demonſtratione particulari, hoc argumento inter alia, ꝙ in problematibus, quorum propter quid quærimus, nunquam animus acquieſcit, niſi ad cauſam maxime vniuerſalem deuenerit, quaſi gradatione quadam procedens. dat autem huiuſce rei exemplum. Vt ſi dicas, propter quid venit Socrates? alter reſpondeat, vt argentum accipiat. cur vult accipere argentum? ille dicat, vt ſol E uat cui debet. cur vult ſoluere? ille reſpondeat, ne iniuſte agat. & ſic ſemper ad altiores et communiores cauſas ſolemus deuenire, quouſque vniuerſaliſſima cauſa reperta, ceſſat omnis quęſtio de re propoſita. Ex quibus conſtat, voluiſſe Ariſt. ꝙ in vera ſciẽtia propter quid, vbi ſunt diuerſæ cauſę, quarum aliæ cõmuniores, aliæ minus ſunt communes, perfecta ſcientia eſt per cauſam communiorem. Op- F poſitum vero videtur voluiſſe 1. Phyſic. 1. vbi inquit ſcientiam rerum naturalium fieri à principijs & cauſis. vſque ad Elementa. Et expoſitores omnes, gręci & Auer. per principia & cauſas intelligunt cauſas magis cõmunes, per elementa vero cauſas proprias rei, quæ ſunt materia & forma cuiuſcunque rei naturalis.

SOLVTIO.

APPARENS nimirum eſt

G hæc contradictio: nec valet dicere quòd Aristot. hic loquitur argumentando. Nam hic pro veritate agit & argumentatur. Itaque dicerem, ni fallor, quòd interdum in causis magis & minus vniuersalibus, vtimur ordine compositiuo, qui fit à primis causis et maxime vniuersalibus ad eas quæ magis sunt proprię. Vt. v.g. si componatur homo à sole & homine, tanquam causis efficientibus & inuicem subordinatis, deueniam ad propriã
H materiam & formam huius hominis, hic processus erit compositiuus. Et hunc voluit Aristot. 1. Physi. 1. vbi scientiam naturalem constituit ex principijs, & causis descendendo ad rei elemẽta. ad quod videtur pertinere id quod ait Auerr. 5. Met. 17. vbi inquit materiam hr̃e çertos quosdam grad⁹, quoniam prius formas recipit communiores, deinde minus communes, vsque ad formas indiuiduorum. Interdũ
I vero in eisdem causis vtimur resolutione, quæ à compositis ad simpliciora procedit, hoc est à rebus proprijs ad causas communiores. Nam causæ quo magis sunt vniuersales, eò sunt simpliciores, vt materia prima & Deus. In ipsis itaque problematibus, vbi propter quid per resolutionẽ venamur, procedimus à causis propinquis & proprijs ad remotiores, & communes: atque hoc est quod Arist. hoc in loco proponit. Quod autem in Physicis voluerit ordinem com K
positiuum, id satis patet, ex ea ratione quòd Aristo. ibi agit de causis communibus, et proprijs ex quibus effectus naturales cõstant. Et ob id dicit Auerr. eo in loco com. 3. Si nos essemus natura procederemus à causis et prĩcipijs ad constitutionem rerum naturalium. At in hoc tex. prę-senti, vult resolutionem in problematibus, quod facile constat ex secundo exemplo, quod Aristo. tradit in mathematicis, di- „
cens, quando igitur cognosci- L
mus quòd quatuor, qui extra „
sunt æquales quoniã æquicrus: „
adhuc deficit: propter quid ęq- „
crus? quoniam triangulus: & „
hoc quoniam figura rectilinea: „
si autem hoc, non amplius pro- „
pter aliquid erunt, maxime scimus: & vniuersaliter aũt tunc, &cę. Vnde Auerr. in com. 166. exponens ea quæ dicit Aristot. testatur scientiam quæsitorum, & problematum esse à primis causis ad vltimas in quocunq M
genere causæ. Verbi gratia, in causis efficiẽtibus procedimus ab efficiente proprio ad maxime commune, & sic in cæteris: qui ordo alius cq̃ resolutorius eẽ non potest. In quo procedimus à cõpositis ad causas proprias, & ab his ad causas communes. Sed de hac re nimis multa.

CONT. CVI.

LEVIS est contradictio hic, Tex. 40
dum asserit Aristo. demonstrationem affirmatiuam esse potio-

rem

A rem negatiua, ob id, quòd eſſe eſt prius non eſſe. Sic enim argumentatur: Eſſe præcedit non eſſe, demõſtratio affirmatiua dicit eſſe, non eſſe vero negatiua, igitur affirmatiua prior. contrarium videtur colligi ex toto ferè primo libro de Phyſico auditu vbi declaratum eſt, omne qđ fit, fieri ex non ente: nam priuatio videtur præcedere formam in quacunque rei generatione, ſiue ea ſit ſubſtantiarũ, ſiue audientium generatio.

B

SOLVTIO.

SCIRE debes priuationem duplicem eſſe, aliam quæ antecedit habitum, aliam quæ ipſum omnino ſequitur. Quę antecedit, ea cum potentia coniuncta eſt, vt priuatio literarum in puero trium menſium: hæc autem priuatio poteſt ea ſimplex negatio appellari. Verum hæc ſimul cum poteſtate eſt, ad literas addiſcendas. quæ vero ſequitur habitum, ea eſt, quæ actum
C & potentiam tollit vt cęcitas, q̃ aduenit ex organi, aut facultatis viſiuæ interitu. Vtranque priuationem docuit Ariſto. in poſt prædicamentis cap. de oppoſitis. Nam inquit, Catulum ante nouem dies non videre, nec tamen eſſe cæcum. In hoc itaque ſpatio. 9. dierum catulus priuationem habet actus videndi, nõ autem potentiæ: cum in potentia ſit, vt poſt. 9. dies, videat. Cũ vero Ariſtot, dicit a priuatione ad habitum nõ dari regreſſum,
D de ea ſanè intelligit, quæ actum & potentiam deſtruit. Adde & ex eiſdem poſt prædicamentis cap. de Priori, prius aut tempore ſiue generatione dici, aut etiam perfectione. Nam plurima tempore præcedunt, q̃ perfectione ſunt poſteriora, & è diuerſo vt patet in cauſis & effectibus: nam cauſæ poſterius à nobis cognoſcuntur, quæ tamen effectibus ſunt priores. His ſic poſitis, concidit cõtradictio.
E Quoniam aſſerendum eſt, priuationem præcedere formam, & habitum interdum, cum priuatio eſt ſimul cum potẽtia, ſed præcedit tempore, non perfectione. cum vero eſt priuatio illa quæ actum & potentiam tollit, hæc ſequitur habitum vt cũque vero ſit, omnis habitus naturaliter & ſecundum perfectionem præcedit priuationẽ: quo modo Ariſt. nunc intelligit eſſe præcedere non eſſe: id. n. ex natura rei non tempore eſt audien
F dum. ſi autem de hac re vis plura cognoſcere, legas q̃ ſcribuntur. 9. Met. 20. Item ſecundo de generatione 59.

CONT. CVII.

OSTENDENS Ariſto. hoc in loco differentiam inter demõ monſtrationem oſtenſiuam, & eã quæ ducit ad impoſsibile, determinat oſtenſiuam procedere à præmiſſarum confirmatione ad confirmationẽ concluſionis, & p conſequens à priori ad poTe. 41.

G sterius: impoſis vero demñratio ex oppoſito, à concluſione ad p̄ miſſas, hoc eſt à poſteriori ad prius. Cū vero proceſſus à prio ri ad poſterius longe potior ſit, ac præſtabilior eo, qui fit à poſteriori ad prius, hinc concludit perfectiorem eſſe demonſtra-tionem oſtenſiuam, ea quæ ducit ad impoſsibile. Oppoſitum vero videtur voluiſſe. 1. Priorū ſectione ſecunda, vbi colligitur in quocunq; ſyllogiſmo procedendum eſſe à præmiſſarū con-
H firmatione ad confirmationem concluſionum: nunquam autē è diuerſo.

SOLVTIO.

VIDIT Auer. hanc difficultatem in com. 176. primi Poſte. & iccirco occaſione illius digreditur: quam digreſſionem videre omnino poteris. Vt autem à nobis quàm breuiſsime tollatur hæc contradictio, ſcire debes, quòd alia eſt ratio dum argumentamur in veris, alia dum
I argumentamur in falſis, & impoſsibilibus. In ſyllogiſmis autem veris, neceſſario tenemur ire à veritate præmiſſarum ad veritatem concluſionis. Et ratio eſt, quoniam ſemper procedimus à veritate antecedentis ad veritatem conſequentis, vnde dicimus homo eſt, igitur animal eſt: quoniam homo eſt antecedens, & animal conſequēs. non teneret autem à veritate cō ſequentis ad veritatem antecedentis: quoniam non valet, eſt animal, igitur homo. Et hoc vo K luit Ariſt. in ſecunda ſectiōe primi Prio. In rationibus vero falſis, oppoſitum agimus: nam in his procedimus a deſtructione conſequentis ad deſtructionem antecedentis: vt ſi dicas non eſt animal, igitur non eſt homo: non autem valebit, ſi dixeris, non eſt homo, igitur non eſt animal. ecce quòd in falſis a poſteriori procedimus ad prius: & hoc eſt quòd vult in p̄ſentia loquens de demonſtratione ducē te ad impoſsibile. Ad hæc per- L tinent, quædam in primo Phyſic. in ea parte, vbi deſtruit Ariſto. rationes Parmenidis & Meliſſi. ſed hæc ſufficiant modo.

CONT. CVIII.

AGENS Ariſt. de certitudi- Te. 42
ne ſcientiarum, vult eam eē certiorem & priorem cæteris alīs, quæ dat nobis quæſitum quod & propter quid: id enim longe melius eſt quam afferre tantum quod, vel ſolum propter quid. Ex quibus verbis colligitur, tri- M
na diuiſio, quòd ſciētia alia dat quod, alia propter quid, alia vtrunq;. Et ſic colliguntur tres demonſtrationis ſpecies, quod, cauſæ, & ſimpliciter. Oppoſitum videtur voluiſſe Ariſtot. in prȩcedentibus, tex. 30. vbi ſcientiam, et demonſtrationem diſtinguit in duo tantum, hoc eſt, qđ, et propter quid.

Solutio.

A SOLVTIO.

ABVNDE diximus ſuper tex. 30. de hac re: verum in reb⁹ maximopere neceſſarijs iuuat mirum in modum repetitio: ea præſertim, quæ nouas res in medium adducit. Eſt autem diligenter animaduertendum, q̃ hæc diuiſio trium demonſtrationũ obſcure, & diminute tradita fuit a priſcis ſcriptoribus: nam & Auicenna auſus eſt demonſtrationem quod, tãquam ineptam, & hoc nomine indi-
B gnam, ab ipſo genere demõſtrationis repellere, vt refert Auerr. primo Poſter. 55. & in quæſito demonſtratiuo ſexto. Cuius rationes confutatas optime videbis locis adductis. Alij vero ex latinis noſtris, nolunt demonſtrationem ſimpliciter re, & ſpecie a demonſtratione propter quid, ſeparari. inter quos quadam ex parte eſt Albertus Magnus, & Ioannes Andegauenſis in quæſtionibus ſuper 9. diuinæ
C philoſophiæ: quam etiam ſententiã ſecutus fuit ex recentioribus authoribus Hiſpanus. Horum præcipua ratio eſt, demonſtrationem cauſæ, & demõſtrationem ſimpliciter, differre quoad homines, non autem in re: idque adſtruunt hoc argumẽto, q̃ apud hominem, qui non norit effectum eſſe, demonſtratio dabit cauſam, & eſſe, & erit ſimpliciter. apud vero hominem, qui norit effectum demonſtratio præſtabit cauſam tantum: & erit eadem demonſtratio nu D
mero. quo autem pacto tollatur hæc ratio, docuimus in contradictionibus text. 30. nec opus eſt, vt dicitur, retexere orſum. illud tamen ſufficiat in præſentia dicere, Ariſtotelem hoc in loco, eas demonſtrationes diſtinguere ſecundum maiorem, ac minorem certitudinem, nam hic de certitudine ipſa agit, ex primario propoſito: eſt autem certitudinis ratio, conditio eſſentialis, non autem ſecundum accidens: E
quo circa, ſi ſcientia dans quod, & propter quid certior ẽ. quàm quod tantum, vel tantum propter quid, ſequitur vt hæ demõſtrationes differant omnes ratione ſpecifica, non autem ſecundum accidens. Quod vero Ariſto. breuiſſime hic attigit, Auerroys vberius explicat. Nam primo Poſte. commento 7. 54. 55. 56. 95. atque alibi, demonſtrationem vult aliam eſſe cauſæ, aliã exiſtentiæ, aliam ſimpliciter. Quod longa explicatione confirmat in Epith. logicis, cap. de F
demonſtratione: necnon quæſito 3. & 6. & in prologo primi phyſic. quo in loco tres ſpecies demonſtrationum vocat, vias doctrinæ. Amplius Auer. ſecundo cœli 35. diſtinguit demõſtrationes, hoc modo: vel enim procedimus a priori noto, vel a poſteriori, vel a priori minus noto, quàm poſterius. Si a priori magis noto, quam poſterius demonſtremus, erit demonſtratio

ſim-

G ſimpliciter vocata, quę tibi dabit eſſe effectꝰ, & propter quid, eiuſdem. Si vero iueris a poſteriori ad prius, erit demonſtratio quod, ſiue euidentiæ, ſiue ſigni. Si vero a cauſa proceſſeris minꝰ nota, quam ſit eius effectus, vt cauſa, præſtabit propter quid, vt minus nota non præſtabit eſſe effectus, cum illud notius ſit ſua cauſa. Atq; hoc verum eſt tam in rebus, quæ habent eſſe firmum, quam in his, quæ conſiſtunt in fieri, vt lunæ deliquium
H &c. quod nam autem ſit exemplum de demonſtratione, quæ dat propter quid ſolum, per te ipſum legas commentum 65. 2. phyſic. id enim omnibus tritū.

Eandem diuiſionem demonſtrationis, ſecundum horū quæſitorum diſtributionē videtur voluiſſe Themiſtius ſuper 2. Poſter. cap. 2. qui potiſſimæ demōſtrationis vim eſſe voluit, in abſoluendis duobus quæſitis, nempe quod, & propter quid. Vtcumque tamen res ſe habeat, il-
I lud te ignorare non oportet, q̄ diſtinctio demonſtrationis ſimpliciter, & cauſæ, interdum ab earum obiectis accipitur, interdum a qualitate medij termini. Cum vero ex obiectis ſeparantur, ſeparantur ratione quęſitorum: atq; ita dicimus, demōſtrationē cauſæ dare propter quid: demonſtrationem vero ſimpliciter, dare nobis vtrumque quęſitum: & hanc differentiam cognouit Zimara, & poſteriores alij, licet eam ignorarit Andegauenſis in ſuis quæſtionibus 12. metaph. quæſtione tertia. At alia extat differentia ſumpta a medio termino, quoniā demonſtratio cauſæ poteſt procedere a quolibet genere cauſæ, etiam non conuertibilis, qualis eſt præſertim cauſa efficiens, & interdum finalis, item poteſt fieri, ex cauſa materiali, vt colligitur ſecundo Poſter. 11. demonſtratio autem ſimpliciter vult cauſam formalem, quæ eſt principium, vt res ſit, & vt intelligatur 9. me- L
ta. 20. & 1. de anima 11. idq; voluiſſe Auerro. conſtat legentibꝰ primo Poſt. commen. 8. vbi ſcribit medium eſſe cauſam rei, & noſtræ ſcientiæ ſimul. Amplius primo Poſte. commen. 34. & 35. vult Auer. quartum modum dicendi per ſe fieri, ex cauſis externis, quas dicit conſtituere demōſtrationem ſigni, vel etiam propter quid tātum, non autem demonſtrationem ſimpliciter: nā hanc ingreditur cauſa interna, materia, & forma, materia, vt M
deferens, forma vero, vt rei, qd̄ quid eſt eſſe. Ad contradictionem vero vide, quæ ſcripſimus ſuper text. 30. Nam eo in loco concordia huius rei habetur.

CONT. CIX.

INTER cætera, quæ in hoc Tex. 41
contex. dicuntur, illud eſt, quòd ſcientia nō habetur per ſenſum: idque videtur Ariſt. adſtruere ratione huiuſmodi: quoniam ſcientia eſt de rebus vniuerſalibus,

A bus, ſenſus vero eſt particularium, inde ſequitur, vt ſenſus non faciat ſcire. Ex quibus habes, ſenſum habere pro obiecto rem ſingularem: ſed ſecundo Poſte. omnino huic contrarium aſſerit, quoniam tex. 26. inquit, ſenſum eſſe rei vniuerſalis, non autem particularis. id itaque videtur manifeſte pugnare cum eo, ꝙ in præſentia dicitur.

SOLVTIO.

ETSI diligenter Zimara eãdem fere difficultatẽ examinat
B in ſuis contradictionibus, attamen neꝙ nobis, neꝙ alĩs eripitur philoſophandi facultas. Itaque prius quàm tollatur vis contradictionis, videndum eſſe puto, quæ ſit ſenſus natura, & facultas, quod ve eius obiectum, atque operatio. Senſus itaque ex his, quæ habet Ariſt. tum in ſecundo, ac tertio de anima, tum in lib. de Senſu, ac ſenſili, potentia eſt corporea, & materialis, ab anima excitata pro cognitio
C ne ſenſilium, & particularium, cuius actio communis eſt, ſentire: intelligo autem actionem ipſum actum ſentiendi. non enim ignoro talem actum, eſſe paſſionem proprie, cum ſentire ſit pati, ſecundo de anima 118. Hunc autem ſenſum eſſe de genere paſſiuorum, oſtenditur ſecundo de anima 51. 52. 59. 60. & tertio de anima 18. & 7. phyſic. 12. in quã ſentẽtiam venit ampliſſime Alexander, & omnes recte ſentientes. Item illud non ommittendum, ſenſum quemlibet modo D
actu, modo potentia ſumi ſecundo de anima 52. & 138. cum autem actu eſt, eius opus eſt ſentire, cum vero potentia aſſumitur, eius opus eſt, ſentire poſſe. Huius obiectum eſt ſenſibile, hoc eſt proprium proprij ſenſus, & commune communis. Vtrumque vero fuerit, ſenſus non percipit aliud quàm ſenſibile. non enim attingit eſſentiam vniuerſalem rei, quoniã id pertinet ad aliam facultatem, hoc eſt
E intellectum, vt ſcribitur ſecũdo de anima 63. eſt autem ſenſibile, intẽtio individualis alicuius decem prædicamentorum, quod & ſecundo de anima dicitur, 63. & Auer. confirmat tertio de anima 6. 20. 33. Addendum quoque illud eſt, ꝙ cum ſenſus ſenſibile recipit, id recipit abſqꝫ materia, non aliter quàm faciat ſigillum cæra. hęc enim ſigilli formam recipit, quæ in illo eſt, abſque ſigilli materia. id ample licet cognoſcere, ex ſecundo de a-
F nima 121. & 138. quẽ locum adeo diligenter interpretatus eſt Themiſtius, ſecundo de anima, cap. 20, 22, & in lib. de memoria & reminiſc. ca. 11. vt nil amplius in ea re deſyderari poſſit. Idem confirmat Alexander in explicatione de anima, eo in loco, vbi de ſenſu communi pertractat. Nam cum viſus (ille inquit) colores videt, neꝙ albeſcit, neque nigreſcit: quod etiam repperit, vbi diſſerit de phantaſia in ſecũ

do

G do de anima. Postremo & illud animaduertas studiose adolescens, ꝙ in sensu quocunqꝫ tria hæc considerãda sunt, sensile, vis sentiẽdi, & actus. Est autem sensile obiectum: vis sentiendi, facultas: actus vero est, sentire. Nam visus est sensus, color obiectum: vis visoria facultas: videre, actus. Ex quibus optime sequitur, ꝙ visus, cum sit potẽtia tota sensibilis, & color eius obiectum, non autem hic, vel ille color, necesse est, vt sensus in ratio
H ne potentiæ ad obiectum comparatus, sit de re vniuersali, non particulari. Nam si obiectum visus esset hic color, alium non reciperet, aut sentiret: quod tamen dici non potest, cum omnem colorem videat, & de alijs idẽ sensibus dicimus. At visus comparatus suo actui, qui est sentire, est de re singulari, quoniam dum in actum defertur singulares intentiones apprehẽdit, tum quia rerum naturalium actus sunt singularium, primo meta. quinto,
I quo modo sensum dicimus, esse de rebus singularibus. Ad hoc plurimum facit, quod scribit Auer. secundo de anima 65. inquit enim, si sensus pateretur ab aliquo indiuiduo, vti indiuiduum est, ab alio pati non posset. Et ratio est, ꝙ sensus in patiendo licet sentiat vnicum indiuiduum, non tamen illud vnum est sibi tantum, obiectum. Arist. itaqꝫ (vt tollat contradictio) in præsenti tex. cõsiderat sensum comparatum suo actui, qui est sentire, & hoc modo indiuiduorum est, non autem vniuersalium: & sic sensus non facit scientiam: quoniam hæc vult res vniuersales, quæ ab actu intellectus cognoscuntur. Cum vero dicit in secundo Poste. ꝙ sensus est vniuersalis, intellige in ratione obiecti, vti communis est potentia ad plures actus singularium cõparata. Sic enim nullam inuenies de hac ipsa re, ambiguitatem. K

CONT. CX.

EXTAT in eodem contextu, & alius locus, postquã enim Aristo. dixerat, ꝙ sensus non facit scire, id exemplo huiusmodi confirmat, nam inquit, ex vno particulari non fit scientia, quare & si supra lunam existentes videremus obiectam terrã, non vtique sciremus causam defectus: sentiremus enim nunc, ꝙ deficit, & non propter quid omnino: non enim erat sensus ipsi⁹ vniuersalis, sed ex eo, ꝙ speculamur hoc plerunque contingere, vniuersale vtique venati demonstrationem habebam⁹, ex singularibus enim pluribus vniuersale manifestum. Ex his liquido constat, scientiam non fieri, neqꝫ vniuersale ipsum ex vna particulari causa. At mirum est, ꝙ huic oppositum expresse dicat secundo Post. primo, vbi nõ solum contrariam affert sententiam, verum etiam in eodem exemplo pugnantia dicit. Etenim eo in loco declarans omnẽ quæ L Te. 48 M

stionẽ

A ſtionem eſſe propter medium, inquit, id maxime patere in rebus ſenſibilibus, & particularibus: in quibus, ex vno particulari ſenſibili, efficitur vniuerſale, datque exemplum, his verbis: quæ a me iccirco referuntur, vt ſtudioſi facilius contradictionē cognoſcant, ac iudicent. Si vero eſſemus ſupra lunam, non vtiq; quæreremus, neque ſi fit, neq; propter quid, ſed ſimul vtique manifeſtum fuiſſet, ex eo enim quod ſentitur, & vniuerſale, no
B bis factum eſt ſcire. ſenſus nāq; eſt, q; nunc obſtruitur: manifeſtum enim, q; nunc deficit: ex hoc autem factum vtiq; fuit vniuerſale. loca ita hæc ſeſe feriunt, vt nulla ratione conuenire poſſe videantur.

SOLVTIO.

VIDETVR hæc omnis difficultas in eo conſiſtere, vtrum ex vno particulari ſolo poſſit intellectio produci ab intellectu. Vbi notandum venit, q; ſpecies vniuerſales ſunt duplices. Quædā
C enim habent vnicum ſub ſe indiuiduum, vt Deus, Mundus, Sol, Terra, &c. quędam vero habent plura indiuidua, vt ſpecies humana, & aliæ ſimiles. Omnes vero ſunt ītellectus obiecta, vti a ſuppoſitis particularibus abſtrahuntur. Verum in hac abſtractiōe facilius intelligitur ſpecies habens plura indiuidua, quàm ea, quæ vnicum habet tātum indiuiduum: quoniam cū ſpecies intelligibilis ſit ſimilitudo omnium indiuiduorum, faci D lius ea ſimilitudo cognoſcitur in multis, quàm in vno tantum: quoniam phantaſia excitata a diuerſis ſingularibus, facilius elicit phantaſma, quod poſtea opera intellectus habet fieri vniuerſale. Cum autem ſub ſpecie vnicum eſt indiuiduum, tunc intellectus etiam excitatur a phantaſia concipiente illud indiuiduū, ad ſeipſum bis, ter, atq; ampliꝰ comparatum, & ita fit vniuerſale ex vnico illo ſingulari, concur
E rente imaginationis opera. id autem primum colligitur, ex Porphirio cap. de ſpecie, vbi dicit, omnem ſpeciem prædicari de pluribus indiuiduis, cum tamen conſter, dari ſpeciem, quæ vnicum habet indiuiduum. At hoc veritatem non haberet, niſi ſpecies vnius indiuidui, poteſtate logica, & ſupplente imaginatione, prædicaretur de multis. Item Ariſt. primo Poſte. 11. dicit decipi illum, qui de ſole, aut mundo demonſtrat aliquid
F & putat ſe vniuerſaliter demōſtrare, cum de eis, vti ſingularia ſunt quicquam demonſtrat. Nā inquit, eſſe demonſtrandam de illis paſſionem, vti ſpecies ſunt, non vti indiuidua ſunt. Sequitur itaque, vt hæc habeant rationē ſpecificam, poteſtate contētam in vno indiuiduo, quod ſæpius per imaginationem cōceptum, occaſionem præſtat intellectui, vt tanquam ſpecies vniuerſalis ītelligatur. Quod vero id poſſit

im-

G imaginatio facere, ſatis cognoſcitur ab experiẽtia, nam ſępius viſo eodem particulari ſolo, vel phantaſia concepto, efficitur in nobis vniuerſale. Amplius ſecundo de anima 153. ſcribitur imaginationem poſſe imaginari formas illas, quarum indiuidua nunquam ſenſibus cognouimus: quod ſi eſt, quanto magis id faciet de forma, cuius vnicum indiuiduum ſentimus?

Dicimus itaque ad contradictionem, voluiſſe Ariſto. in hoc
H 43. ex ſingulari non fieri ſcientiam vniuerſalem, ſemel cognito per ſenſum, & abſq; imaginationis negocio, fieri tamen ſcientiam poſſe de ſingulari, vti ſępius ſentitur, vel vt opera imaginationis ad ſeipſum pluribus vicibus comparatur. Hanc autem voluiſſe ſententiam Ariſto. perſuadet primum Lynconienſis, hoc in loco, dicens, q̃ ſenſus, vti ſenſus, non eſt cauſa ſcientiæ, neq; rei vniuerſalis, ſed
I eſt ſola occaſio: id autem intelligitur verum eſſe, de ſenſu, abſque alia potentia, cum eo coniuncta. Ad hæc etiam pertinet id, q̃ait Philoponus ſecundo Poſte. primo, nam exponens illud exemplum de lunæ eclypſi, inquit, ex eo enim, q̃ ſenſu ſentimus, & hoc ſępius fieri videm⁹, concludimus, lunam deficere. Ex eo vero particulari, quod ſępius fieri cognoſcimus, efficitur in nobis ſcientia vniuerſalis, q̃ omnis lunæ eclypſis fit terræ interuentu. Idem voluiſſe Themiſtius in vtroque loco, primi, ac ſecundi Poſt. indicant apertiſſime eius verba. Nam explicans ea, quæ hic dicuntur, & eſt loc⁹ apud Themiſtium, primo poſt. cap. 46. ſic dicit, omnis profecta demonſtratio, ac veritas efficitur a ſenſibus: neque enim vniuerſale intelligi poteſt, niſi id oriatur, ex multis ſenſuum functionibus, &c. at ſecundo Poſt. cap. ſecundo, exponens locum facientem contradictionem, inquit, neque id aſſero, vt intelli- L
gam idem eſſe, habere cauſam, & ſenſibus cognoſcere: ſed quia ſenſibus vniuerſale venamur, & ad ſcire ipſum proficiſcimur.

Ex quibus vult cauſam vniuerſalem ſenſu non cognoſci, licet intellectus a ſenſibus excitatus, ad cauſam vniuerſalem tendat, nam ſenſus eſt intellectiõis occaſio. Sed & Auerr. commẽto 182. quod plurimis documentis ſcatet, eandem Themiſtĩ ſententiam æmulatus, dicit, ſi eſſemus ſuper lunam, adeo, q̃ ſenti M
remus, q̃ deficit, ob terræ interuentum, non ſciremus cauſam cuiuſcunque eclipſis, vt eclipſis, ex parte ſenſus, ſed ſenſus daret nobis hui⁹ particularis eclipſis cauſam tantum. quoniam ſenſus comprehendit rem particularem, non vniuerſalem, q̃ ſi efficeretur cognitio vniuerſalis de eclipſi, id fieret ab intellectu nõ ſenſu: & hoc præſertim cum fit ſenſus reppetitio. licet autem ex

his

A his verbis Auer. iam pateat solutio, ad veritatis vero efficaciorē comprobationem, videre & hęc alia poteris secundo Poste. commento 7. vbi Auerr. interpretatur locum facientem contradictionem, inquit enim, dubitans cur Aristo. velit ibi sensum posse efficere in nobis cognitionem vniuersalis, nam q quærit est ipsa vniuersalis causa, sensus vero facit solam cognitionem particularem: sed, inquit Aristotelē id dixisse, quoniam voluit, vt
B ob sensationem, adueniat intellectui res vniuersalis, quoniam ex nostro imaginari hoc particulare, aduenit intellectui illud vniuersale, quod inest huic particulari. Sed ne laborem in re summe perspicua, finem dicendi faciam.

CONT. III.

Tex. 44 EXPLANANS Aristo. habitus intellectus, videtur eos enumerare octo, & sunt, opinio, scientia, ars, ratio, prudentia, sapien-
C tia, intellectus, & solertia. Sed lib. sexto Ethicorum cap. 4. longe aliter videtur hæc ipsa enumerare: siquidem eo in loco nominat suspicionem inter habitus, quam hic non explicat. & hic, enumerat discursum, & solertiam, de quibus in sexto Ethicorum nihil loquitur. Ex quo quispiam credet Aristotelem pugnantia dixisse.

SOLVTIO. D

VT diligenter hanc postremam contradictionem de medio tollamus, non erit ab re, cognoscere, vim, naturam, significationem, & differentiam horum, de quibus agimus, habitum. Inde enim facile constabit, quid hic voluerit Aristo. quidq; in libris Ethicorum. Primum autem est animaduertendum, q habitus intellectus, siue humanæ rationis, comparatus ad syllogismum, communi omniū consensu, triplex esse dicitur. E
Vel enim simplicium rerum cognitio est, cui liber prædicamētorum respondet, qui eatenus ad syllogismum refertur, quatenus ille ex terminis constat. secundus est habitus, qui dicitur, compositio, & diuisio, siue affirmātio, & negatio, cui respondet liber de interpretatione, qui ob id pertinet ad syllogismum, quoniam syllogismus, ex propositionibus efficitur, quæ vel affirmant, vel negant. Colliguntur
F hi duo habitus, ex Aristotele libro tertio de anima. Est & tertius habitus, qui dicitur a nostris, discursus, siue etiam ratiocinatio, cui cęteri omnes libri logicæ facultatis referuntur. Sed hic videtur rursus quatuor modis considerari posse. Vel enim est ipsamet syllogizandi forma nulli relata materiei, cui respondet liber Priorum resolutoriorum, quæ forma, proprie rationis est opus, dicitque is habitus di-

G discursus,& ratio. Vel etiam est syllogismus in materia necessaria,quem ratio coniuncta intellectui,constituit, ex quo habitus ille efficitur, qui dicitur, scīentia, de quo diligenter agitur in lib. Posteriorum. Tertio loco est syllogismus in materia contingente,quem ratio coniuncta opinioni producit,a quo ille habitus oritur, qui opinio vocatur.hunc autem tradit Aristo.in Topicis. Postremo est syllogismus in materia impossibili, &
H falsa, quem ratio parit phantasiæ annexa,ex quo aggeneratur ignorantia, ad quem pertinet liber de sophisticis Elenchis. Quo habito,cessat omnis logicę inquisitio. Qua vero ratione, oriantur hi habitus per coniunctionem rationis,siue discursus, vna cum intellectu,opinione,& phantasia non est præsentis negocij differere:de his enim ample,& diligenter agit Philopon⁹ in sua prefatione libri Priorum,
& in eodem lib. cap. primo su-
I per definitione syllogismi. Nūc autem sufficiat dixisse, tot esse habitus, comparatos ad syllogismum,& eius partes, & particulas, de quibus sane habitibus tota logica ars sermonem facit.

Moralis vero habitus ipsos alia ratiōe distinguit, nam alios dicit, semper considerare id, ꝙ verum est,alios vero esse,qui ad verum,& falsum referuntur. Priores quinque sunt, & vocantur,ars,prudentia,scientia,sapiētia,intellectus:posteriores duo, K
suspicio,& opinio. Siquidem ars,prudentia,scientia, sapientia,& intellectus, cum directionem rationis præbeant, tenentur veritatem tantum cognoscere,Contra vero suspicio,& opinio, ob earum ambiguitatem, & inconstantiam, æque se habent ad verum,& falsum, neq; rationem magis in hanc, quàm in illam partem flectunt.qua ratione ductus Simplicius primo de anima primo,dixit, sciētiam esse cognitionem certam,incer- L
tam vero opinionem,quod etiā habet Arist.in hoc 44. Sed ne te fugiat,opinionem, & suspicionem esse in rebus contingentibus, quemadmodum etiā sunt ars,& prudētia.differt vero ars a prudentia,quoniam ars est habitus factiuus, prudentia vero actiuus:item huius eligibilia,illius factibilia sunt obiectum. Accedit, ꝙ prudentia ad morales habitus pertinet, quoniam virtutis actum dirigit. Qui er
go de contingentibus rebus ha- M
bitus dicūtur,tot dicti sunt: qui vero sunt de rebus necessarijs, vocant scientia,intellectus,& sapientia.Sed scientia est habitus conclusionum, vt habetur primo Post.6.intellectus est habitus principiorum, quod habetur eodem in loco,& primo Poste.36.37.& secundo Poste.in fine.sapientia vero in causis diuinis versatur,& est cæterarum scientiarum domina, vt colligit pri-

A primo Poſter. 23. & 27. Præter hos habitus, extat & ille, qui dicitur ratio, ſiue diſcurſus, cuius opus eſt a notis ad ignota ratiocinari, quod ſatis ample docet Auer. primo Poſte. primo, & in principio Epith. logical. eſt autē diſcurſus rei ignotæ aſſertio, ſiue verificatio, fitq; ab ea animę facultate, quæ ignota, ex ignotis colligit argumentando. Solertia vero eſt, facilis, atq; expedita mediī inuentio, quod Ariſto. dicit hoc ī loco: poteſtq; ad diſcur
B ſum, ſiue ratiocinationem referri, cum mediī inuentio ſit præcipua pars argumentationis. Materia vero rationis, & ſolertię eſt res tam neceſſaria, quam contingens, nam ratio æque diſcurrit in neceſſariīs, vti in probabilib⁹: ſolertia vero itidem facit: indicant id exempla Ariſt. in textu. inquit enim ſolertem, vbi viderit lunam ſplendere ex ea parte quæ ad ſolem vertitur, ſtatim af
C ferre cauſam illam, q; a ſole lumen capiat: hoc autem exemplum, ī re neceſſaria eſt, cum vero, inquit, viderit ſolers, contendentem cum diuite, ſtatim reddit cauſam huiuſce rei eſſe, q; dives fæneratur. id autem eſt ī materia contingente. Quomodo vero hi habitus, ſiue potentiæ (nam hęc potētias appellat hoc in loco Philoponus) in diſciplinis conſiderentur, facile eſt cognoſcere. Si. n. ars, & prudentia ſunt in contingentibus, & practicis, op⁹ eſt, vt de his agat moralis philoſophus: quod Ariſto. D
hic dicit, & in 6. & hic. exequit: licet D. Thomas hic dicat, prudētiā a morali cōſiderari: artē vero a Metaphyſico, vna cū ſcientia, & ſapiētia: intellectū vero, & rō nē a naturali, in lib. de aīa. Philopon⁹ vero ſic ordinat hos habitus: ars, & prudētia ſunt moralis ſciētię: intellectus, & ſapiētia metaphyſicæ: ſciētia, rō: & opinio, logicæ, & phyſicæ. Auer. aūt cō mē. 202. longe aliter diſtinguit: nā, inq;t, intellect⁹ ſpectat ad naturalē: ars, & ſciētia inueniunt a E
rōne: dīiā vero ſcīæ, & opiniōis cognoſcit logicus, & naturalis. Ex quib⁹ cōſtat, hæc, q̄ dicit Ariſt. fuiſſe quaſi ad libitū cuiuſcū; q; explicata: nec verent interptes (vno excepto Auer.) addere ptер illa, q̄ Ariſt. dicit, ēt metaphyſicā, quā ſilētio forte ptерīt, cā breuitatis. itaq; ſic libeat, ī tāta opinionū varietate dicerē, moralē cōſiderare artē, & prudentiā, cū ſint habit⁹ practici rerum cōtingētiū, et gra finis alicuius: q̄uis differāt, q; ars ē habitus fa F
ctiu⁹, prudētia vero actiu⁹: item ars certū hēt, & terminatū finē, vt Philoponus docet, prudentia incertū, & īdeterminatū. Metaphyſicus vero, & ſapiētiā, & intellectū cōſiderat, in minore Alpha, vt author ē Philoponus, addas tī intellectū poſſe ēt cōſiderari a logico, vti ē habitus principiorū, qđ cōſtat 2. Poſt. ca. vltimo, itē intellectū cōſiderat naturalis in 3. de aīa, vti potētia ē,

G vel recipiẽs, vl agẽs ĩtellectionẽ. Naturalis vero cõſiderat rõnẽ ĩ lib. de aĩa, cũ agat de aĩæ rõnalis potẽtiꝫs. Logicus vero cõſiderat ſcĩam, opinionẽ, & ſolertiã. Nã ſcĩam in lib. Poſt. ferè vniuerſo. opinionem, vti ex pbabili fit ſyllo in Topicis, ſolertiã in hoc loco. ſuſpicio vero cũ opiniõe, ẽ ordinãda, nã hæc rõne differunt tm̃. Ad cõtradictionẽ vero dicẽdũ, Ariſt. nõ ſibi repugnare ĩ illa varia habituũ enũeratione, qm̃ aliud eſt ſibi ꝓpoſitũ in 6. Ethi. H aliud hoc in loco. Etenim ibi, habitus diſtinguit quiꝙ, qui de vero ſunt, a duob⁹, qui de vero, & falſo dicunt. Nũc aũt volẽs ſciẽtiã diſtinguere ab opiniõe, accipit cõem rõnẽ de opiniõe, & ſuſpicione, ob dictã cãm. addit autẽ ſolertiã, q̃ ꝓpria logici eſt, & iccirco de ea nil dicit in moralibus. Sed adhuc dubitabis: ſi rõ ẽ habitus verus, cur eã inter habitus veros, nõ cõplexus ẽ Ariſt. 6. Ethi. cap. 4. vbi agit de habiti I bus veris intellect⁹? dicerẽ, ꝙ rõ ſiue diſcurſus, nõ erat in ꝓpoſito in lib. Ethi. qm̃ inibi vult habit⁹ veros ſm̃ ſe, nõ aũt ꝑ applicatiõnẽ ad aliud, cuiuſmodi ẽ diſcurſus, qui verus eſſe nõ põt, niſi annectat intellectui, aut opinioni. Quod, vt facilius conſtet, venit notãdũ, ꝙ rõ, dum ex ſe ſola diſcurrit, nullũ recipit verũ, neq; falſum, nã eo in caſu nullã continet materiã, de qua veritatẽ, vel falſitatẽ enunciet. Exẽplũ eſt, ſi K dixero, B eſt A, C eſt B. igitur C ẽ A. hæc. n. humana rõ, abſq; vero vel falſo, ex p̃miſſis rõcinando colligit cõcluſionẽ, & eſt ille diſcurſus, quẽ nr̃i formalẽ appellant, a logico cõſideratũ in Prioribus reſolutor̃ꝫ. Quôd ſi hæc ſyllogizãdi rõ cũ intellectu iungatur, & ab eo principia ꝑ ſeſe euidentia capiat, efficit demõratio vera, & neceſſaria: ſi aũt iungat cũ opinione, & ab ea ſumat probabiles ꝓpõnes, inde orietur ſyllus dialecticus, habens verita L tẽ pbabilẽ. Ecce, ꝙ rõ ſi vera eſt, nõ ẽ rõne ſui, ſed vti coniuncta cũ intellectu, vel cum opinione, quamobrẽ hæc nihil ſpectabat ad propoſitum Ariſt. eo in loco. Hic vero nominata eſt, quia pertinet ad naturalem, vti in ſuperioribus dictum eſt: forte etiam pertinet ad logicũ: ſed ad naturalem, vti animæ vis eſt, ad logicum, pro eius actu, qui dicitur diſcurſus, conſideratus ſecundũ ſe in lib. Priorum, ſecundum vero applicationem in aliꝫs libris. M

Tu tamen pro cognitione exacta horum habituum, præter ea, quæ hic adnotauimus, vide quid hic afferat D. Thomas, & Philoponus: necnon pauca quædam requiras in græcis noſtris adnotationibus.

FINIS.

BERNARDINI TOMITANI PATAVINI

In Nouem Auerrois Quæsita Demonstratiua Argumenta.

ARGVMENTVM

In 1. Quæsitum, De triplici genere definitionum, in ordine ad demonstrationem.

CONSIDERAT Auer. ea, quæ ab Arist. ipso dicta fuere, tũ in primo lib. Poste. tex. 22. tum etiam 2. Poste. tex. 10. Quibus in locis habetur triplicem esse definitionẽ: vnam, quæ dicitur, principium demonstrationis: secũdam, quæ conclusio est, & tertiam, quæ demonstratio, solo situ differens appellatur. Causa huiusce cõsiderationis fuit multiplex. In primis, q̃ hæc inquisitio fere a græcis scriptoribus fuit prætermissa: nam Themistius 1. Poste. cap. 19. & 2. Post. cap. 12. ea sola contentus fuit partitione, q̃ materialis definitio concludi possit per formalem, & ex vtraq̃ fieri definitionem, quæ solo situ differat a demonstratione. Cæterũ & Eustrathius nil aliud hoc in negocio visus ẽ tradidisse, quàm hoc, q̃ demonstratio interdum largiat affectionẽ de subiecto, interdum definitionem imperfectam, & potentialem, hoc est ductam a materia. Secunda causa huiusce disceptationis erat cõmunis opinio, quæ per omnia tempora voluit demonstrationem concludere passionem propriam de subiecto: quod etiam colligitur ex Arist. 1. Post. tex. 2. 20. 24. 25. 43. sed & Auerr. vbiq̃ locorum testatur demonstrationem esse de accidentibus locasunt 1. Post. commen. 56. 2. Post. 12. 41. 47. 94. quæsito 3. Quãobrem difficile vr̃ posse dici demõstrationem concludere definitionẽ. Alia cã fuit q̃ in 2. lib. Post. a tex. 2. vsq̃ ad 10. comprobat Aristo. plurimis rõnibus definitionem nullo pacto cõcludi posse, neq̃ syll'o, neq̃ demonstratiõe, neq̃ alijs generibus rõcinandi. Accedit, q̃ in philosophia cõtingit interdum definitionẽ vnam, ex alia concludi, vt cõstat legentibus 2. lib. de aĩa tex. 12. vbi aĩæ definitionẽ vnã ex alia rõcinat Arist. & 3. Physi. tex. cõ. 23. concluditur vna definitio motus ex alia. Postremo excitatus ẽ Auer. ad hãc qõnem dissoluẽdam, ob falsas, & deuias aliorũ opiniões,

G quas confutat, ac præſertim Alpharabij, & quadam ex parte Hippocratis. Præſens vero diſputatio in ſeptem propoſitionibus, ſiue concluſionibus præcipuis, & capitalibus conſiſtit. Prima eſt. Definitio ex Ariſtot. omnis triplex eſt, principium demonſtrationis, cõcluſio eiuſdẽ, & demõſtratio ſolo ſitu differẽs.

Secunda. Quoties Ariſt. ĩquit definitionem concludi, non poſſe, hoc intellexere Alpharab. & Hippocra. de perfecta: idq; de-
H ſtruit Auer. nam ad idem cõducit abſurdum, de definitione imperfecta, vt de perfecta adducit Ariſt. ſecundum ipſos. Tertia eſt. Sylli non dant maius extremum de minori, niſi in medio accipiatur definitio, atque inde neceſſario efficitur, vt ſit petitio principij. Quarta eſt. Si definitio, quæ concluditur, perfecta ſit, vt illa, ex qua concludimus, iam duæ eſſent eiuſdem rei perfectæ definitiones, quod demõſtrauimus non audit: item fieret
I petitio. Si vero duæ illæ definitiones re ipſa, vna fuerint, differentes tamen voce, tũc erunt ſynonimæ, & ſic rurſus fiet petitio. Quòd ſi perfecta concludat imperfectam, tunc demõſtratio præbet illam imperfectam, ex accidẽti, nõ aũt, vt definitio eſt.

Quinta eſt. Defintio, vt definitio educitur, non aũt cõcludit p ipſam demrationẽ. Sexta eſt. Si quæſitũ det definitionẽ, nõ ſequit tñ, vt definitio cõcludatur demrationẽ p ſe primo. Nã p ſe K
primo illatio ipſa cõcludit pdicati de ſubiecto. Verum illi accidit prædicato, vt ſit definitio, & ſic p accns ẽt imperfecta concluditur definitio. Septima eſt. Demonſtratio, quæ dat eſſe rei, ac eius definitionem, eſt demra tio ſimplr, qm largitur eſſe, & cãm rei, dummõ ſit tota rei definitio, & non ſola pars. Quodq; hoc verum ſit, teſtatur Auer. tã in demrationе aſſerente nobis ꝙſitum ſimplex: quã cõpoſitũ: & in hac poſtrema dupliciter: d L
qua re, plurima afferunt exempla, quæ in ipſo quæſito perlegẽda ſunt, & oĩno diligenter ſunt conſideranda. Ex his vult Auer. nos cõcludere definitionẽ p ſe nõ poſſe demrari, ſed ex accñte, at non ex accñte, ſed per ſe educi per demonſtrationẽ, tã ſimplicẽ, quàm cõpoſitã, dummõ perfecta, & abſoluta ſit demra tio. Verũ, p hac materia legatis Auer. 1. Poſt. cõ. 64, & 2. Poſter. commen. 44. vſq; ad 48. nec mirum id vobis videatur, q; ĩ hiſce
M quæſtionibus dilucidandis, loca recenſeam, nam id primum vtilitatis veſtrę cauſa facio: deinde, vt conſtet verum eſſe, id qd ſæpiſſimæ ſum vobis dicere aſſuetus, hæc Auer. quæſita, complecti ea omnia, quę Ariſt. in Poſterioribus analyticis explicauit, item ea, quæ Auerro. ſub digreſſionum forma in commentarijs illorum librorum complexus eſt.

AR-

ARGVMENTVM
In II. Quæſitum, De medio demonſtrationis.

NObiliſſimam, ac diffi
cillimam omnium
quæſtionum logica-
lium proponit hoc ī
loco Auer. diſcutiendam. Quid
n. deſyderari magis ſolet, aut
quid inter omnes Ariſtot. inter-
pretes magis agitatum fuit, ea
quæſtione, quæ de medio termi
no dicitur? plane nihil. itaq; cū
B Auerr. diligenter ea propoſuiſ-
ſet ſibi ante oculos, quæ ab Ari-
ſto. de medio termino dicta fue
re, tum in primo de anima text.
11. tum in quarto phyſic. 31. nec
non 1. Poſte. tex. 5. vbi medium
vult omnino eſſe cauſam, & ſe-
cūdo Poſt. tex. 8. quo in loco ſcri
bitur, medium eſſe rationē ma-
ioris, ſiue primi termini, deinde
conſideratis his, quæ a Græcis
authoribꝰ dicta fuere de medio,
obſcura ſatis, & conciſa, nā The
miſtius 2. Poſt. cap. ſuo 30. atq;
C etiam Euſtrathius in ſecūdo Po
ſte. contenti ſunt dixiſſe, mediū
eſſe cauſam paſſionis, ob id in
hoc quæſito lucem huic tā ma-
gnæ difficultati prębet, redditq;
eam adeo perſpicuam, & mani
feſtam diſputatic nem, vt nullus
ampliꝰ relīquatur hæſitādi locꝰ.
Quæ diſceptatio licet habeat ēt
1. Poſte. cōm. 11. hic tñ latius, &
copioſius habetur. Origo qōnis
eſt, qm̄ 1. Poſte. tex. 5. & 30. item
2. Poſt. 1. 8. 9. 10. 11. dr̄ demōſtra
tionē fieri ex medio, qui ſit cau- D
ſa: iccirco quæritur an ille ſit cau
ſa maioris termini, hoc eſt præ-
dicati, an minoris, hoc eſt ſubie-
cti. dicerēt Latini noſtri, nūquid
ſit cauſa, & definitio ſubiecti, vl̄
paſſionis. Auer. vero in hoc quę
ſito primum examinat opinio-
nem Alphara. qui voluit mediū
terminum in demōſtratiōe ſim
plr̄, quæ dat cām, & eē; cōſtitui
poſſe trifariam: hoc eſt, aliqñ eē
cām, & definitionē ſubiecti, ali-
qñ prædicati, aliqñ vtriuſq;: qd̄
etiam teſtatus eſt 1. Poſte. cō. 11. E
Auicenna vero longe aliter exi-
ſtimauit. ipſe. n: demōſtrationē
ſimpl'r ſm vnam ſui ſpēm vo-
luit habere medium, qui ſit cā eſ
ſendi maius in minori, hoc eſt, q
ſit cauſa, vt maius inferatur de
minori extremo, & q ſit cauſatꝰ,
hoc eſt, pductus a maiori extre-
mo. Sed Auer. non admittit,
ſimpliciter demonſtrationē poſ
ſe dici, eam cuius medius ſit cau
ſa minoris extremi tm̄, quod rō
ne cōprobat, neq; itē eſt cā am- F
borum extremorum, niſi ex ac
cidenti, neq; ēt eſſe cām, vt maiꝰ
inſit minori ſolum, quæ oīa rō-
nibus, & exemplis ſenſatis nitit
oſtendere. Reſoluit aīt veritatē
in ſeptem propoſitiones, ſiue re-
gulas. Prima eſt, q ſcientia defi-
nita ab Ariſt. 1. Poſt. 5. & primo
Phy. primo eſt ſcientia, quæ ha
betur per cauſam rei, nō autem
per cauſam accidentalem: & ideo medius terminus debet eē
cauſa rei per ſe, & vt res ipſa ſit.

G Secunda eſt. Medius terminus eſt cã per ſe primo, vt maius inſit minori. Tertia eſt. Quæſita & cãæ quæſitorum debent eſſe de oĩ, & vniuerſales vniuerſalitate prima, quæ dicitur vt ipſa: & per conſequens ꝓpõnes demonſtratiuę erunt reciprocę, & conuertibiles. Quarta eſt, medi⁹ terminus eſt cauſa, vt maius ſit ſm ſe, deinde, vt inſit minori ex tremo, quod idem eſt, ſi ſit cauſa rei, atq; illatiõis. Quinta eſt. Cauſa accidentalis non prẽſtat
H nobis veram ſcientiam, nã vera ſcientia efficitur ex cauſa illa tãtum, quę dicitur per ſe cauſa, & hæc eſt cauſa rei. Sexta eſt. Syllogiſmus ille non eſt demonſtratiuus, ſed veridicus tantum, qui non largitur ſciẽtiam verã, quę ſit ex cã accidentali: qui vero ſcientiam parit, ex cauſa per ſe, digniſſimus eſt omnino, vt demõſtratiuus dicatur. Septima eſt. Demonſtratio proprie dicta cõſtat propoſitionibus de oĩ, hoc eſt ita de omni, vt etiam ſint per
I ſe, & vniuerſales. Prima concluſio accipitur ab Ariſt. tex. 5. in definitione ſcire. Secunda colligit̃ ex eodem tex. vbi habetur demonſtrationẽ eſſe ex cauſis concluſionis. Tertia, ex tex. 11. 12. 13. 14. 15. 1. Poſte. Quarta cõſtat, ex ratione, quam facit Auer. Quinta ſumitur, ex 1. Poſte. tex. 9. vbi dr̃, cãm accñtalem, non elargiri ꝓpter quid. Sexta hr̃ in tex. 5. 2. Poſte. & 2. Poſt. 12. Septima patet a tex. 7. 1. Poſte, vſq; ad 15. His iactis colligit commentator K hanc concluſionem præcipue ꝓpoſitam, q̃ demonſtratio potiſſima, quæ dat cauſam & eẽ, medium habeat, qui dicatur cã maioris extremi, hoc eſt cauſa rei, & vt maius inſit minori. Item, q̃ ſit cauſa vna, hoc eſt, quæ vnius rei vnica ſit, & perfectiſſima, ac metrum, & menſura aliarum, in ſuo genere.

ARGVMENTVM

In Quæſitum III. De conditionibus præmiſſarum demon L
ſtrationis.

DE conditionibus ꝓmiſſarum demõſtratiuarum, inſcribitur hoc tertium quæſitum, ob eam ſane cauſam, q̃ in eo quæruntur attributa, & conditiones, quibus ipſa demõſtratio ſimpliciter cõficitur, ſeparaturq; ab his, quæ nulla rõne dici pñt ſimpliciter demonſtrationes. Huiuſce diſputationis cãm attulit Alpharabĩ opinio, quæ ad tantã dicendi licẽtiam peruenerat, vt M ſine vllo iudicio, ac diſcrimine concederet vnumquẽq; demõſtrare poſſe facile, atq; expedite, ac ſi demonſtratio leuiſſima res ſit, & paratu facillima. Id aũt nõ eſſe teſtatus eſt Ariſt. 1. Poſt. tex. 5. vbi eos deridens, qui circularẽ demonſtrationẽ eſſe aſſerebant, ſcribit id eſſe abſurdum, qm̃ demonſtrare eſſet leue. Amplius 1. Poſt. 24. expreſſe fatetur difficile eſſe aſſequi ſcientiam demõ

ſtra-

A stratiuam. Verum Alpharab. amplificans copiam demõstrationum, voluit plerosq; sylłos dici demonstratiuos, qui vix topici, aut etiam sylłi dici poterãt. id vt pateat, procedit Auerro. in hoc quæsito singulari ordine, ac miro iudicio, hunc in modum. Primum. n. tres illas colligit conditiones, quibus oĩs demr̃atio simpl'r constat, de quibus Arist. locutus est 1. Poste. tex. 7. 8. 9. 10. & 11. nempe, q̃ demõstratio cõstet, ex necessarijs, per se, & primis, vultq; aggregatum, ex his conditionibus tribus dici posse de omni, nam dici de omni pressissime Auer. accipit, id. n. est sibi familiare. Cum vero prædicatum primum illud sit, quod potissimũ pertinet ad perfectã demonstrationem conficiendã, ob id secundo loco declarat, q̃d nam sit prædicatum primum. Vt hoc latius pręstet, tres qõnes proponit dilucidandas. Prima est, an conditio prædicati primi competat oĩbus demr̃onib⁹ simpliciter dictis? Secũda, an conueniat, tam præmissis, quàm conclusionibus demõstratiuis? Tertia, si hęc conditio competit omnibus, cur postea assignantur in speciali diuersæ conditiones demonstrationum, item cur ponit significatum primum peculiaris conditio magis huius, quàm illius demr̃onis? Tertio loco aggreditur qõnũ examinationẽ, & initium sumit ab Alpharab. opinione, qui voluit primũ esse B C id, quod non prædicatur de gñe sui subiecti, item voluit prędicationem gñis esse primam, tum & accñtium illorum, in quorũ definitiõibus assumit genus subiecti. Ex quo illud patet, q̃ fm Alpharab. erunt prædicata demonstratiua, genera, & accidentia cõia, quemadmodum, & ꝓpria, & dr̃iæ ipsæ, quod postea constabit esse absurdum. de hac Alpharabĩ opiniõe extat digressio in 1. Post. commen. 36. & 53. & 2. Post. commen. 94. Quarto ordine Themistĩ sententiam adscribit. qui voluit prædicatũ primum esse immediatum, ex quo statim sequi vr̃, q̃ conclusio. prima esse non possit, cũ mediata sit. Addit ex Themist. q̃ gñis p̃dicatio est censenda demr̃atiua, refertq; hoc ĩ loco Alex. opinionem a Themist. relatã, q̃ primũ conclusionis sit tunc, cũ conclusio demonstrata fuerit, ex p̃missis primis. Vos vero si vultis hęc apud Themist. latius videre, legatis ipsum 1. Post. cap. 12. & latius cap. 18. Quinto loco, Auer. D E F ꝓpriã sententiã in hoc negocio determinat, sed primũ ante oĩa supponit prædicatũ primũ differre a p̃dicato per se, id. n. colligit, ex Aristo. 1. Post. tex. 7. & 11. Quo stante, oñdit Alphar. nõ recte sentire: nã dum ait. primũ eẽ q̃ non prędicat̃ de gñe subiecti, tũc nõ differret primũ ab eo, q̃ ẽ per se, si per primũ intelligit ꝓximã p̃dicationẽ: nã oĩa hęc ꝓxime, & per se p̃dicant̃, definitio,

G genus, differentia, proprium, & accidens illud in cuius definitione ſumitur genus ſubiecti propinqui. Si vero per prædicatū primum voluit tam ꝓximum, quàm remotū, illud remotū vel tranſcendit genus artis, vel non. Et tūc cauſæ remotæ eſſent per ſe, quod eſt abſurdum: itē & accidentia, in quorum definitiōibus inuenitur genus ſubiecti ꝑ ſe inhererēt, quo poſito diuerſæ artes conſiderantes illa accīntia ꝑ ſe miſcerenē, poſſentq; trāſcen
H dere viciſſim, cuius oppoſitū hr̄ 1. Poſt. t. 20. Si vero illud remotum non tranſgreditur artis genus, certe, inquit Auer. dr̄ia, quę eſt inter per ſe, & primum, erit inutilis, & ocioſa: qm̄ conditio prima, cū per ſe ſit remota, tunc erit accidentalis: id patet, nā cū prædicatū affertur de ſubiecto magis cōi, vt habere tres de figura, vel riſibile eſſe de animali eſt prędicatio per accīs, & tamen
I hæc eſt prima ſm Alpharabiū, cū poſſit eſſe primū id, ꝙ remotū: nā hęc ſubiecta remota ſunt. ita q; concludit primū Alphara. non eſſe Ariſtotelicū. Accedit, ꝙ qñ prædicatū in plus ſe hēt, quàm ſubiectū, vt cū dr̄, æquila terus habet tres, hæc eſt prædicatio, quæ non prædicatur de genere ſubiecti, & tñ non eſt prima, quia nō eſt ꝑ ſe in rōne pro pria æquilateri, licet ſit per ſe in rōne cōi trianguli, nihilominus deberet hęc, ppō eē prima, ex definitione data ab Alphar., ꝑ qua materia, volo vos videre cōmē. K
36. & 54. primi Poſt. itē 2. Poſt. cōm. 04. Sexto quærit, nūquid primū p̄dicatū ſit īmediatū, nec ne? cui occurrōs, cōcedit id verū eē, qd̄ primū p̄miſſarū ſit oīno īmediatū. forte ob eā cām, ꝙ p̄miſſæ ſunt īmediatæ, & prīæ, 1. Poſt. tex. 5. & cōm. 10. Primū vero cōcłonis, ſiue q̄ſiti non audit eē īmediatū, cū tñ concluſio ſit prima. Quòd hæc ſit prima, ſupponit id ex Ariſt. loc⁹ huius eſt 1. Poſt. tex. 11. vbi exēplificās de prædicato primo dicit, trian L
gulū hr̄e tres: q̄, ppō cōcluſio eſt apud Euclidē in 1. Elementorū. Ex hoc colligit, ſi Themiſt. dicat primū eē īmediatū, ꝙ hæc definitio eſt diminuta, cū hęc cōpleat̄ illd̄ ſolū primū, qd̄ ē p̄miſſarū nō cōcluſionū. Itē quia Themiſt. vr̄ voluiſſe demr̄ationem ſimpl̄r eſſe in terminis nō paribus, & cōuertibilib⁹, & ꝑ conſequēs genus ip̄m p̄dicari primo, vt cōſtat apud ip̄m. 1. Poſt. ca. 12. ob id inſurgit aduerſus Themiſt. Nā Ariſto. expreſſe voluit M
demonſtrationē fieri ī terminis paribꝰ, vt cōſtat nobis legētibꝰ 1. Poſt. tex. 9. 10. 11. & 14. vbi vult prædicatum non eſſe vl̄e, ac demonſtratiuū ſi ſit latius ſuo ſubiecto, vel preſſiꝰ: vult ergo ipſum æquale, & per conſequens reciprocum. præterea arguit, cum cauſa non conuertitur cum effectu, prædicatio eſt per accīs. itē cū demonſtratio habeat tria cauſam, cauſatum, ſubiectū, vt

V. g.

A v.g. homo subiectū est, Risibilitas causatum, animal rōnale cā, & hæc oīa paria sunt, quia conuertuntur, sequitur Them. nō recte voluisse. Addit vero prō veritate illud omnino esse dicendum, ꝙ conclusio prima est, sed non eodem modo, quo prēmissę: nam conclusio est prima ea ratiōe qua immediata est, cum .n. sit immediata ſm subiectum, erit ēt hoc modo prima, prēmissę vero cum simpliciter sint immediatę, hoc est subiecto & cau
B sa, iccirco sunt simpliciter prīę. Id cum multi non distinxerint, nil mirum videri debere asserit, si in magnos inciderint errores. verum de hac re plura legatis. 1. Poste. c. 36. 41. 43. 54. 2. Post. cō. 94. in quadam Epistola, in peculiari tractatu. in quęsito. 3. Septimo dubitat ob ea quæ dicta sunt, ad pleniorem veritatis discussionem. Etenim ex dictis sequitur ꝙ accidentia in quorum definitionibus ponit genus subiecti & etiam genera ipsa nō in-
C grediantur prēmissas neꝙ conclusiones demonstratiuas cum dictum sit præmissas, & conclusiones esse primas, nam genera, & accidentia dicta non faciunt prædicationem primam. Soluit ꝙ illa accidētia habent subiectū cui competit aliqd attributum qd prędicatur prędicatione prima de ipso subiecto, sicꝙ rōne illius possunt hæc accidentia venire ī vsum demōnis, aliter vero non. Item genus ea rōne atꝙ attributione qua prædicatur in D quid de aliquo subiecto, pōt fieri prędicatum primū, cum prædicatio definitiua sit prima, quę solutio omnino vult, accidentia & genera aliquo pacto posse ad primam prædicationē reduci, non tñ simpliciter id fieri, vt in alijs. Quia vero dictum est, accidentia per se eē dum subiectum definit prędicatum, vel attributum subiecti, v.g. numerus definit per se in secundo mō par, & impar. Itē hoc facit attributum numerale, quo determinat par E vel impar, quæri pōt, ad qd ea ponitur distinctio de accidentibus, ꝙ alia sint in quorū definitiōe sumitur subiectum, alia vero in quorū definitione capitur genus subiecti? Rñdet ꝙ hęc distinctio de genere & attributo data est, vt habeamus demōnē primā notiorem, vel ignotiorē nobis. Nā notius est nobis subiectum paris & imparis, qd est numerus, q̄ numerale attributū quo determinatur par & im-
F par. His actis, reuertitur ad Alpharabium, dicens ꝙ regula ipsius de eo qd per se est, non est valde approbanda, cū longe tutior ac melior sit Aris. regula de per se & primo, quam supplere vos dedit. 1. Post. tex. 9. 10. & 11. Vbi per se esse latius q̄ primū indicauit, nam oē primum est per se, non autem vicissim. Octauo loco, cōcludit ꝙ genera sunt inepta ex se ad demōnē simpliciter dictam, fieri tñ pōt vt in de-

mōne

G mr̃one ſimpliciter fiat cõcluſio de aliquo genere, dũ mõ ipſum limitemus mediante aliquo attributo, hoc eſt aliqua particula contrahente ipſum. v.g. dũ ſcio de homine ꝙ eſt certũ aliqđ animal non ſimpl̃r animal: verũ illa prędicatio non eſt generis vt genus eſt, ſed per illud attributũ contracti. Ad hoc pertinet ea q̃ habent̃. 1. Poſt. cõ. 41. Si vero dicatur Genus ſimpliciter dictũ, ſine vllo cõtrahente limitatum poſſe fieri mediũ in demonſtra
H tione ſimpliciter, hoc dicit omnino eſſe impoſsibile, qm̃ ex illo genere nõ põt concludi eſſe ſpeciei, cũ ſit ipſa ſpecie communius. Si dicas poſſe gen⁹ ex alio genere concludi, v.g. hominẽ eẽ corpus quia eſt animal, ſic rõcinando animal eſt corpus, hõ eſt animal, hõ eſt corpus, tunc ait demr̃onem hanc non poſſe dici ſimpl̃r, cũ medius terminus ſit hoc in loco cauſa tãtũ vt maius qđ eſt corpus, ĩferatur de minori, hoc eſt hoĩe, non aũt eſt cau-
I ſa fm ſe. Idem habetis ex Auer. 1. Poſt. c. 11. aduerſus Auicennã. vos iſthęc eo in loco perquirite. Verũ, quia hic de medio termino mentio facta eſt, corolarie infert, mediũ in demr̃one ſimpl̃r oĩno debere eſſe cauſam maioris extremi: id autẽ ſumpſit ex Ariſt. 2. Poſte. tex. 9. vbi ſunt ea verba medi⁹ eſt ratio primi termini, hoc eſt maioris extremi. Vtrũ autem medius ſit vel non ſit definitio ſubiũgit, ipſum eſſe maioris definitionem, vel ſaltẽ K
eius differentiã. Huius vero loci declarationem habebitis ĩ q̃ſito. 8. cæterũ explicato medio, explicat ẽt quæſiti naturam, dicens ꝙ ferè ſemper concluſiões, & quæſita demonſtratiua ſimpliciter, ſunt de accidentibus eſſentialib⁹. Neꝙ cõtradictorius ſibimet videri debet, cum in. 2. Poſter. cõ. 12. dicat immo ſemꝙ demr̃onem eſſe de accidẽtibus. Nam demonſtratio quę concludit compoſitũ quęſitum, ea ſem
perde accidentibus eſt, quo mõ L
ibi ſentit Auerr. interdum vero definitio ipſa concluditur, non vt definitio (id. n. ſine petitione principi) fieri non põt) ſed vt q̃ ſitũ ſimplex quid eſt in quo caſu non concluditur accidens, id vero cum raro admodũ contingat, qm̃ quæſita ſcĩarũ ferè oĩa ſunt de accidẽtibus propr̃ĳs, vt ſcribit Auer. 2. Poſt. cõ. 41. ob id ſic in præſentia ſentit Auerr. dicens ferè ſemꝙ quæſita fieri de accidentibus. Nono, occaſionẽ
nãciſci it̃ Auer. dicendi de cauſis, M
cũ de medio ipſo copioſe dixerit in præcedentibus, primũ vero illud teſtatur, ꝙ demonſtratio per quam quęritur eſſe cauſæ ſubiecti eſt demonſtratio ſi-gni, idꝙ aſſumit ex Ariſt. 1. Poſte. tex. 30. Item addit, ꝙ cãæ remotæ ſunt prima quæſita cauſatorũ, quorũ illæ ſunt propriæ cauſæ. Verum inquit illas cauſas non eſſe ſimpl̃r cauſas, hoc eſt tales, quæ poſſint potiſſimã

demõ-

demonstrationē cōstituere. Exemplū huius est, si quis velit cōcludere ꝙ hō cōstat quatuor elementis, sic syllogizabit, Habēs quatuor humores, constat quatuor elemētis, hō habet quatuor humores, ergo hō constat quatuor elementis. Primū in hac ratione medius non est talis, qualis requiritʼ in demr̄one simplʼr, cum nō habeatur simplʼr causa. Præterea, hæc causa media non est propria homini, cū & alīs cōpetat, addit & illud ꝙ minor præcedit maiorē extremitatē p̄ accidens. quare illud sequitʼ, hāc causam mediam nō esse primā, eo modo quo causa simplʼr prima esse tenetʼ. Pōt vero hęc demr̄o prima fieri, si quis mutatis terminis dixerit, hoc mō: Corpus homogeneū constat q̄tuor Elementis, corpus simili partiū est homogeneū, ergo corpus simili partiū cōstat quatuor Elementis. Hoc exēplū reducit causam remotam ad esse primū, licet adhuc nō sit demr̄o simplʼr: immo est de genere demr̄onum signi: cuius cām reddit quatuor rationibus. Prīa est, ꝙ medius non est cā simplʼr prima. Secunda est, ꝙ hæc demr̄o non est definitio in potentia. Tertia est, ꝙ medius vno mō est cā maioris, alio modo est causatū eiusdem. Quarta est, ꝙ eius propōnes nō sunt per se in. 1. &. 2. modo. Ex his rōnibus, ſm confirmat, quę vult eam dici demr̄onē simplʼr, quæ dat definitionem, qm̄ scopus et finis demr̄onis vult vt sit educere definitionem. Et hoc ēt scribitur ab Arist. 1. Poste. 22. & 2. Poste. 10. item Auer. in proemio magno inquit considerari demr̄onem à logico in Posteriobus analyticis vti largitur perfectam rerū conceptionem, hoc est definitionem. Hic vero eam reddit rōnem Auer. ꝙ verificatio, ideſt notitia an res sit, est p̄p formationē, hoc est definitionē, ita vt formatio sit finis. quare optīe tenebat ratio, non esse appellādā demr̄onē simplʼr, q̄ nō ē definitio in potentia. Firmatis his, reuertitur ad Alpharabium dicēs, ꝙ illę plurimas in mediū attulit demr̄ones, quę simpliciter non sunt demr̄ones, vt ipse existimauit, & ratio est, qm̄ hæ non elargiuntur definitionē vllam. Vt aūt id verū eē declaret, examinat vniuersa exempla, earū demr̄onum, quas perfectas putauit Alpharabius. sunt autē illæ xxxv. in circa: quas vos iusto ordine percurretis. Decimo loco, (vt nostrā sequamur partitionē) Cōmētator oēs prędictas demr̄ones ad triplicem diuisionem reducit. Nam ex his tot demr̄onibus Alpharabī, quędam inquit ille, sunt, quæ vix merentur dici posse syllī, & sunt illæ oēs species quę concludunt q̄situ manifestū, ignotum vero colligere nō possunt. Vel sunt illæ demr̄ones, ī quibus miscetur id qd̄ est per accidens cū eo qd̄ est per se. Aut sunt illę in quibus nihil

Nihil eſt quod ſit ex accidenti. In qua diuiſione vult eas omnino excludi à logico, quæ ſunt prîo vel ſecundo mõ dictę. Nam hæ contradicunt Ariſtotelicis præceptis. Nam cũ. 1. Poſter. tex. 5. aſſerat Philoſophus quòd principia ſunt magis cognita ꝙ conclusiones, inibi aperte oſtẽdit cõclusiones eſſe naturaliter nobis ignotas. Id vero qđ eſt per accidens penitus ſcię opponitur, qđ 1. Poſt. concludit Ariſt. á tex. 7. vſq; ad. 30. multoties. laudat vero maxime Auer. eas demõnes quę tertio mõ dicuntur, hoc eſt in quibus nil accidentale ingreditur: & pręſertim illas, quarũ medĩ termini ſunt cãæ maioris extremi, qđ etiã dicebatur. 1. Poſte. c. 11. et in quęſito. 2. Amplius illud animaduertendũ eſt, ꝙ in confutatione earũ demõnum in quibus ponitur id qđ eſt p accidẽs, decẽ regulas ſiue ppõnes ſupponit. Prima eſt, ꝙ Accidentia, quę inſunt maiori, de genere illorũ generũ, quæ conſiderantur in artibus, faciunt propõnes veras ſed non per ſe. Secũda eſt, ꝙ accidentia per ſe in artibus, q̃dam prima ſunt, et q̃dã non prima. Tertia eſt propõ nõ prima cenſenda eſt per accidens. Quarta eſt, demõ in qua nil eſt de eo qđ eſt per accidens, oĩum pſtãtisſima, eſt iudicãda. Quinta eſt, demõ ideo refugit ea q̃ ſunt p accidens, qm̃ ſcię ſpeculatiuę cõſiderant Entia, pro vt cõueniũt operi naturę. differt vero ſcia á nã ꝙ ſcía ſolũ res ipãs cognoſcit, natura vero, et cognoſcit et agit. Id aũt confirmat medicæ artis teſtimonio & Galeni authoritate aduerſus Empiricos. Nã ſi ars medica vtatur pręceptis veris ſecundũ accidens vt Empirici faciebant, ex illo non fit opus, qm̃ tam ars quã natura eũtant ea q̃ ſunt ex accidenti. Sexta eſt, ſcía accidentalis non notificat rem vti res eſt. Septima eſt, Qđ felicitas contemplatiua non poteſt gigni in nobis ex cognitiõe eorum, quę ſunt per accidens. idq; dicit ſe expoſuiſſe in lib. de anima, hoc ẽ lib. 3. c. 36. in lib. de felicitate, & 10. Ethicorum apud Ariſt. Octaua eſt, ꝙ regulæ traditæ in lib. Poſt. de ſcientia ſunt illæ quarũ fructus & prouentus eſt tradere nobis felicitatem cõtemplatiuã. vide & in proemio magno pauca quædam de hac vtilitate. Nona eſt, ſcía Speculatiua de qua Ariſ. inſtituit lib. Poſte. eſt ea ſcía q̃ eſt per ſe, non p accidens, cũ ea reddat nos ſimiles Deo quo ad hominẽ fieri poteſt. In Deo. n. nil cõtingit qđ ſit per accidẽs. Decima eſt rõ, quã Auer. colligit ex duabus p̃miſſis: prima quarũ eſt ꝙ demõratio fit ex his, q̃ penitus ſunt contraria his q̃ ſunt per accñs: ſecũda eſt, ꝙ res ſunt ſimplr ſimplices cum nihil eis admiſcetur de ſuo contrario, tũc. n. ſanitas ſimpliciter eſt, cum nihil habet de morbo, quibus poſitis cõcludit ꝙ illa demõ eſt ſimplr ſimplex in

A in qua nil permiſcetur de eo qđ
eſt ex accidenti. Quamobrem
de medio tollendæ ſunt omnes
illæ demõnis ſpecies, in quibus
Alphar. coniungit accidentalia
cũ his q̃ per ſe ſunt. Proinde tñi
laudandus eſt Ariſt. q̃ eas negle
xerit, quantũ eſt vituperandus
Alpharabius qui de illis anxiũ
et ſolicitum ſermonem habuit.
Immo inquit, tales demõratiões
poſſe appellari ſophiſticas et fal
laces, nam & ſyllus topicus qui
vult videri neceſſarius cũ ſit, p-
B babilis non minus eſt Sophiſti
cus, quã illæ qui falſus ẽ & vult
videri veridicus. Epilogat tan-
dem, vt colligat demõnem nõ
poſſe habere partem vllam acci
dẽtalem, ob relatas cauſas. Ex-
cuſat tñ Alpharabiũ, q̃ illæ ſuũ
opus non perfecerit, qđ ſi feciſ-
ſet, forte ſnĩam mutaſſet, melius
de hac re iudiciũ faciẽs. Vult ẽt
Ariſtotelẽ tam diligẽter de hac
re tractauiſſe, vt nihil poſſit eru
ditius dici in hac re, tum ſuos ſe-
cũtum fuiſſe maiores, Alexan-
C dri teſtimonio confirmat, præ-
terea eam vĩ complecti ſnĩam,
quæ vult demõnem ſimplr ra-
riſſime à nobis aquiri, non autẽ
ſæpiſſime vt Alphara. cenſebat.
Addit et illud, melius eſſe, vt ha
beam⁹ demõnẽ permixtã ex p.
ſe & accidenti, quã rem ipſam
penitus ignorare, licet illa per-
mixtio dannata ſit in præceden-
tibus, tanquã non ſimplr ſciẽtia.
Cuius cauſam ego ſum aſſuet⁹
reddere hoc mõ, cum. n. habitus
ſit melior atq; expetibilior pri- D
uatiõe, cumq; cognitio habitus
ſit, ignorantia vero priuatio, me
lius itaq; eſt ſcire rem probabili
ratione & accidentali, q̃ eã ſim-
pliciter ignorare. ob id melius
eſt, habere demõnem imperfe
ctam q̃ nullam. Poſtremo ad-
dit turpiſſimum eſſe neſcire in
ſcientijs diſtinguere ea q̃ per ſe
ſunt ab his quæ ſunt ex acciden
ti. Ac tandem gratias Deo Opt.
max. agit Auer. qui eius mentẽ E
in difficili hoc atq; arduo nego-
cio direxerit ad veritatis viam, H
ipſumq; illuſtrauerit. Idẽ & nos
facimus, ſi Auerroys tenebras
diſpulimus.

ARGVMENTVM.

*In IIII. Quæſitum de Conditio-
nibus, quæ requiruntur ad neceſ-
ſitatem præmiſſarum demon-
ſtrationum.*

CVM ſyllus demon- F
ſtratiuus, quem Ariſ.
proponit explicare ĩ
i. lib. Poſte. ſit illę cu-
ius ſcopus eſt ſcire: ſcĩa vero ſit
habitus ĩtellectus, qui ex neceſ-
ſarijs propõnibus comparatur,
ob id nulla materia vĩ eẽ magis
cognoſcenda à demonſtrãte, q̃
ea quę neceſſaria dicitur. Per eã
. n. ſeparatur demõ à ſyllo dia-
lectico & Sophiſtico: nam diale
cticus opinionem faciens ex cõ
tingentibus rõcinatur, Sophiſti
cus vero ex ĩpoſſibilibus igno-
rantiam parit, Eam ob cãm to-

ta

G ta Ariſt. intentio in Poſterioribus analyticis poſita eſt, in diſq rendis propõnibus neceſſarijs, vt ex his demõnem ipſam conſtituat. Nã tex. 5. illius primi li. ſcĩam inquit eſſe de his quę non poſſunt aliter ſe habere. Itẽ ſciẽtiam inquit eſſe rem inuariabilẽ & perpetuam. At in tex. 7. ex ꝓpoſito principali demõnẽ conſtare ex neceſſarijs: & cum neceſſarium habeat tres formas dicẽdi, ob id agit de eo neceſſario qđ eſt de oĩ in tex. 8. item de ne-
H ceſſario per ſe in tex. 9. & 10. & tandẽ de neceſſario vĩ ĩ tex. 11. His non cõtentus, rurſus demõſtrationẽ probat eſſe ex neceſſarijs à tex. 15. vſq; ad. 20. Idq; aſſerit plurimis rationibus. In tex. 20. oſtendit non tranſcẽdere demonſtrantẽ. qm̃ neceſſarijs vtĩt. in. 21. & 22. demõnem vult nõ eſſe de rebus particularibus, & caducis. In 23. dicit demõnem non procedere ex cõibus ſed ꝑpr̃ijs, qm̃ communia nõ ſunt neceſſaria, vt ibi oẽs interpretati
I ſunt. Accedit ꝙ in tex. 44. ponẽs Ariſto. diſcrimen inter ſcĩam & opinionẽ, inter & ſcibile & opinabile, expreſſe teſtatur hæc fieri ex contingẽtibus, illa vero ex neceſſarijs. Quibus ita conſtitutis, iam ſatis conſtat, quanti ponderis ſit, cognoſcere id quod neceſſarium dicitur, pro recta demõſtratiõis intelligentia. Adde ꝙ Auer. ĩ Proemio dixerat, demõnem habere partẽ vice formę, & eſt ipſa ratio ſyllogiſtica, item et partem vice materiei, et K
ſunt propõnes veræ & neceſſariæ. Præterea de neceſſario diſputat commentat. ob hãc cãm 1. Poſt. c. 35. & 44. Sed hęc quę dicta ſunt, forte cuipiam generalia videbũtur, iccirco ad magis ſpecialia deueniendo, dicimus, ꝙ cum neceſſarium fuerit conſideratum ab antiquis pluribus modis, iccirco vult Auer. in prę ſentihoc quęſito determinare id neceſſarium qđ Ariſ. tantopere vult in Poſt. libris. Vbi illud primum eſt adnotandũ, ꝙ Neceſ- L
fariũ aliqñ eſt modus propõnis ſicq; conſideratur vnà cum contingente, poſſibili, & impoſſi, in 4. ſecto, lib. Periher. Neceſſariũ item materia eſt propõnum, q̃ ſemper verę ſunt ac determinatæ, quo mõ neceſſariũ conſiderat Philoſophus ſec. 2. li. Perih. cap. illo de futuris contingentibus. Eſt & neceſſariũ rei, quod propõnem ſimpliciter verã facit, vt hõ eſt animal: aliud vero eſt neceſſariũ illationis, ſiue cõſequentis, vt ſi dicas, Socrates ne M
ceſſario mouetur, quia currit: de vtroq; mentionẽ facit Ariſto. 1. Poſt. tex. 12. Eſt & neceſſarium quod dicitur eſſentiale ſiue per ſe, quales ſunt propõnes ꝑſe in primo, & ſecũdo mõ, aliud vero quod eſt per accidens, vt illa propõnix eſt alba, coruus eſt niger, quod conſtat legentibus, 1. Poſt. tex. 19. et Auer. ipſe cõ. 44. ſimpliciter neceſſarium appellat quod nullam prorſus habet

per-

A permixtã contingentiã. Neceſſariũ vero per accñs vocat, omne accidens cõe inſeparabile, & omnes prędicationes, in quibus ꝓprietas vna de alia p̃dicaꝫ, vt ſi dicas riſibile eſt diſciplinabile, vel aliud ſimile. Accedit ꝙ Ale. in Prioribus Analyticis neceſſarium conſiderauit in rõne magis cõi, q̃ in Poſterioribus fecerit, nã ibi neceſſariũ vult eſſe id qđ ſemp eſt, hic vero qđ per ſe eſt. Philoponus ẽt neceſſarium diuidit in id, qđ de omni tm̃ dici
B tur, vt illa ꝓpõ nix eſt alba. deinde eſt illud qđ dr̃ de omni & ꝑſe vt binarius eſt par. Poſtremo ẽ illud qđ dr̃ de oĩ, per ſe & vl̃e, vt Triangulum habet tres. Ex quibus colligite, difficilẽ extare materiam de neceſſario, & ob id conſulto feciſſe Auerr. dũ huic rei conatur lucem & facilitatem afferre. Primum aũt ſupponit, præmiſſas demonſtrationes eſſe neceſſarias tali neceſſitate, vt cõtineãt tres cõdõnes: prima eſt, vt ſint ſemper, hoc eſt de
C oĩ: ſecunda vt ſint per ſe: tertia vt ſint prĩæ, hoc eſt vt inſint immediatę & proprię. q̃ cõdõnes habenť. 1. Poſte. tex. 7. 8. 9. 10. 11. Secundo loco examinat, aliorũ opiniones. Nam inquit quoſdã dubitaſſe, nunquid demr̃o debeat cõſtare propõnibus neceſſariꝭs per ſe, immo exiſtimarũt hi, neceſſariũ per ſe, non requiri ad ipſam demr̃onẽ: niſi velim⁹ neceſſariũ & ꝑ ſe eſſe ſinonima qđ tm̃ nõ eſt in vſu. Itẽ dicẽbant, nõ valere rõnẽ eorũ q̃ dicũt ex D hoc ꝙ demr̃o ẽ neceſſaria, ꝙ ipſa ẽt ſit ꝑſe, qm̃ fieret ſyllus ex ambab⁹ affirmatiuis ſ. 2. fig. hoc mõ, q̃ ꝑſe ſunt, sũt neceſſaria, ꝓmiſſę ſunt neceſſarię, ergo ꝓmiſſę ſunt ꝑſe. q̃ ſyll̃s vr̃ fuiſſe Ariſ. 1. Poſt. t. 15. et. cõ. 44. ob id Luciſſ. Them. eo ĩ loco conaꝫ Ariſ. defendere, qđ ibi videre licet. Si itaq; defendimus Ariſt. vr̃ eẽ di eẽdũ ꝙ neciũ, et ꝑſe ſint idẽ, & cõuertibilia. nã ex cõuertibilib⁹ licet ſyllogizare ex vtraq; affirmatiua in. 2. figu. In quã opinio E nẽ inquit Auer. vr̃ declinare Alphar. volẽs hic neceſſariũ eẽ idẽ ꝙ ꝑ ſe: licet alibi putauerit neceſſariũ et ꝑ ſe nõ eẽ idẽ. Accedit ꝙ ſi Ariſt. nõ acciperet hęc duo ꝓ eodẽ, nõ valeret demr̃onẽ eẽ primã, licet eẽt neceſſaria. Cũ itaq; velit demr̃onẽ eẽ primã et neceſſariã, cõſtat demr̃onẽ velle illud neciũ qđ ꝓpr̃ĩſſlime dr̃, hoc ẽ ꝑ ſe, ſiue eſſentiale. Has ẽt rõnes Auer. tetigiſſe vr̃. 1. Poſt. c. 35. & 44. Tertio, p̃parat ſe Auerr. ad F declꝫationẽ neceſſarĩ, ob has difcultates dictas. et ſtatim exordiť ab ipſa diſtĩctiõe rei, q̃ ẽ, qđ neceſſariũ ſumiť vno mõ. Sigñatione lata et cõi, q̃ nobis. 1. occurrit via originis, et tale ẽ, qđ ſp ẽ, ſicq; nõ ẽ idẽ cũ eo qđ dr̃ ꝑſe, nã oẽ ꝑſe ẽ neceſſariũ, nõ ãt cõtra. In hac itaq; ſigñatiõe neceſſariũ ñ cõuertiť cũ ꝑſe, et multom⁹ cũ eo qđ dr̃ ꝓmũ. Exẽpla vero huius neceſſarĩ pñt eẽ hęc: oẽ rõnale eſt aĩal: oẽ animal eſt corpus:

vel

G vel oē progreſſiuū eſt animal: nam hę propōnes nō ſunt neceſſariæ ſimplr, qm̄ procedendo à ſubiectis ad p̄dicata, neceſſaria eſt illatio, ſed nō eſt neceſſaria à p̄dicatis ad ſubiecta: rō eſt, qm̄ ſub illis p̄dicatis pñt eſſe & non eſſe illa ſubta, vt diligēter Auer. deducit. Cum ergo hoc neceſſariū habeat ſecū permixtā cōtingentiā & poſſibilitatē, non ſimplr eſt neceſſariū, nec demr̄onē potisſimam ingredi pōt. Aliud vero eſt neceſſariū ſimpliciter,
H cui nil accidentis admiſcetur. v. g. ſanitas tunc dr̄ ſimplr, cū nil habet ęgritudinis: & hoc neceſſarium illud eſt, qđ neceſſariam facit illationē ſubiecti, & p̄dicati vicisſim. Hmōi ſunt definitiones, & cauſæ cum ſuis definitis & cauſatis, & hoc eſt quod oēs claudit perfectiōes, cū ſit de omni, perſe, & vłe. Quarto ordine, declarat Auer. ſtātibus his quæ iā dicta ſunt de duplici neceſſario, ꝙ optima demonſtratio ſit ex neceſſario ſimplr, non aūt ex
I eo cui eſt per mixta pars cōtingentię, idq; rōne tali confirmat. Cū. n. demr̄o cōſtet ex his, quæ naturæ operi ſunt proportionata, natura vero in eius operibus fugiat contingentiam & id qđ eſt ſm accidens, & ea velit quæ ſemp ſunt, et per ſe, vt in. 3. ēt q̄ſito demōſtrauerat, nec nō. 1. Poſte. frequēter. concludit, hoc neceſſariū cōuenire ſcię, ac Demōſtrationi. Sub hoc addit, ꝙ potētia, quā poſſibilitatem appellat, eſt inimica artibus, vt & ipſi natK
turę, cum ars ſit ęmula & imitatrix naturę, atq; idē sētit de ſcīa, cū ea ad artē reducatur per proportionē. Etenim in arte et ſcīa, principium in mēte eſt finis in opere, et principiū operis eſt finis cogitatiōis qđ ēt habetur in 2. Ph. t. 89. & 7. Met. 23. 3. de aīa 49. accedit ꝙ ſcīa de oībus entibus eſt ſm Ariſtotelem felicitas hominis, quæ ſcīa efficit ſm exigentiā naturę rerum, vnde illud emanauit, ſcīa eſt adæquatio rei ad intellectum. Ex quibus omL
nibus concludit, ꝙ cū id qđ eſt p accidens vitetur à natura, etiā vitabitur ab arte, & p cōſequēs ab ipſa ſcīa. Quamobrē ſcientię obiectū, erit neceſſariū purum, & ſimplr abſq; accidentis permixtiōe vlla. Ex hoc poſtremo infert, ꝙ finis & ſcopus Logicę, eſt venari proprietates prę̄miſſarū demr̄onis. Sed quis veſtrū dicet Auer. eſſe ſibi contradictorium, nam alibi finē logices vr̄ voluiſſe definitionē, ſiue conceM
ptionē, qđ idem eſt: nunc vero ait finē eſſe demr̄onē, ſiue p̄miſſas demr̄onis. Hæc. n. duo non vñr cōuenire ſimul, qm̄ demr̄o & definitio ſunt inſtr̄a valde diuerſa. nā demr̄o eſt accidentiū, definitio ſubſtantiarū, vt colligitur in Proemio magno, &. 2. Poſte. cō. 12. Nos vero abunde diximus de hac re in quęſtione de fine Logicæ facultatis, verū quantum pertinet ad præſentis loci explicationem dicerē, hoc

eſſe

A eſſe intelligendū, finem eſſe prę miſſas demōnis, quatenus elar giunt definitionem, quod ēt vi diſtis in.3.q̄ſito, & idē ēt aper tisſime voluit in proæmio ma gno. Ex quo patet, finē non eſſe integrum & abſolutū alterū vel alterum, hoc eſt, vel ſolam de mōnē, vel ſolā definitionē, ſed erit finis vtrūq;, hoc ē demō dās definitionē: quod vero hęc duo inſtrumēta, ratione ſint, re tū, atq; ſubiecto idē, legatis Ariſt. 1. Poſt. tex. 22. &. 2. Poſter. 10. vbi B hæc duo differre inquit ſola tér minorum poſitione, & ſitu. Sed hæc copioſius alibi. Quinto at que vltimo loco Auer. conuerti tur ad principale propoſitū: qd̄ erat oñdere oēm perfectam de mōnē perfici tribus illis condi tionibus, hoc eſt de oī, perſe, & vł̄e. tu vero eas vide apud Ariſ. 1. Poſt. à tex. 8. vſq; ad 14. Aggre gatū vero ex his tribus cōdōni bus vocat de oī, quod ēt fecit in 3. q̄ſito, quod quidē nō proprie, C hoc eſt ex verbis Ariſt. audiēdū eſt, ſed ſpeciali q̄dā ſignificatio ne & vſu Arabum. Addit, has tres condōnes efficere ſcīam rei vti res eſt, ſi vero demō nō ha buerit in p̄miſſis haſce cōdōnes faciet ſcire rem aliter q̄ ſit. Am plius, qui ignorat haſce condō nes dictas, non pōt ſcire quid ſit ea ſcīa, quę intenta eſt & propo ſita in lib. Poſterior. inter quas nobiliſſima oīum, ac veluti ſi gillum totius ſcīæ demonſtrati uæ eſt tertia illa conditio, q̄ eſt vł̄e primum: ob id Ariſto. in ea D dilucidāda plurimū elaborauit, nam de primo, agit. 1. Poſt. à te. 11. vſq; ad 15. Sub hoc, illud ani maduertit, q̄ quemadmodum ſyll's topicus eſt nobis notior de mōratiuo, ita demō nō prima, eſt nobis notior, prima. ſed vī rurſus ſibi ipſi aduerſari Auerr. in Proœmio, vbi dixerat aduer ſus Auicennam artē topicā eſſe poſteriorē demōratiuā. Verū fa cile ea tollitur contradictio, vt in Proemio ipſo diximus: aliud .n. eſt præcepta artis demōratiuę E comparare præceptis artis topi cæ, aliud eſt demōnē cōparare topico ſyll'o. In Proemio cen ſuit prę̄cepta demōratiua anteire cuius rōnes ibi aſſignat, nūc ve ro ſyll'os ipſos cōparat, ſm faci liorē noſtrum cognoſcendi mo dū quod ēt voluit ī tractatu de locis topicis. Etenim rō topica notior eſt nobis demōratiua, cū tū ars ipſa demonſtrandi doctri næ ordine artem præcedat topi cam. Sed ad ipſum Auer. reuer F tentes, dicamus conditionem il lam tertiam, quę eſt dici primū, eſſe conditionem quæ ſicuti om nium eſt aliarū perfectiſſima, ita ad demōnē potiſſimā maxi me ſpectat. Vt autē vno verbo cōcludat prę̄ſentem diſputatio nem, oſtendit ſine illa diſtinctio ne de neceſſario ſuperius propo ſita non poſſe nos mentē & pro poſitum Ariſt. aſſumere ob id, cum eā Them. aut ignorauerit, aut forte neglexerit, fuit valde

G perplexus in hoc negocio. Vos vero ne in tenebris verſemini, eam diſtinctionem animo recõdite, Neceſſarium dici ſimpliciter & non ſimpliciter, quo mõ & ipſa dicitur demonſtratio.

ARGVMENTVM.

In V. Quæſitũ, quo modo fiat tranſlatio vnius artis in aliam.

OCcaſio huiuſcę qõnis orta eſt, ex his, q̃ ſcripſit Ariſt. 1. Poſt. tex. 20. quo ĩ loco, illd̃ oñ
H dit, non poſſe Artes & ſcientias diuerſas inuicem tranſcendere. Id colligit Ariſto. ea rõne, ꝙ demr̃o procedit ex his q̃ propria ſunt et per ſe, non aũt cõia & ex accidenti. Quæ vero demr̃onẽ & ſcĩam oẽm conſtituunt, tria ſunt, 1. Poſt. 2. 20. 24. 25. 43. ſubiectum, quæſitũ, dignitas: iccirco oſtendens Ariſt. non dari tranſĩtũ, hoc maxĩe perſuadet ex ſubiecto, et q̃ſito, in quibus ſcĩæ ipſæ nullo pacto cõuenire poſſũt: verũ id non vr̃ aſſequi de prin-
I cipĩjs, cum in cõibus principĩjs conueniant. ob id excitaẽ Auer. ad huiuſce difficultatis explicationẽ, vt declaret, ſcientias non transferri ẽt de vna ad aliã rõne principiorum. Subinde etiã declarat, quo mõ ſubalternæ artes poſſunt tranſgredi, ac tandẽ oẽs ſcĩæ inferiores ad ſuperiores aſcendere, abſq; id, ꝙ tranſitus appellatur, quem impoſſibilem eſſe probat Ariſ. loco iam adducto. Septem vero poſſunt conſtitui partes & mẽbra huius q̃ſi K
ti. Prĩo loco explicat Auerr. qd ſit tranſitus ſcĩarum propriè dictus, quẽ Ariſt. negat. Hunc dicit eſſe, dum in Arte vel ſcĩa demr̃atiua accipitur vna maior ꝓpoſitio, quæ ſit duabus vel pluribus artibus cõis: hoc eſt, vt cõueniãt in medio termino et maiori extremo: nõ. n. vult per trãſitum ĩtelligi, vt duæ propõnes ſint eædẽ ĩ pluribus artibus, ita vt ſubiectum q̃ſiti illarũ ſit vnũ et idem, nã id non facit tranſitũ,
L immo hoc contingit in ſcientĩjs ſubalternis, qbus nõ repugnat, ſubiectum hoc mõ, fieri idem. Poſita trãſitus explicatione, inquit ꝙ Ariſt. probans ipſum nõ fieri ex parte medĩ, & maioris extremi ſic eſt rõcinatus: ſi genera diuerſa non cõueniunt in p̃dicato per ſe, & maior extremitas ineſt medio, & medius minori per ſe, igit̃ impoſſibilis eſt trãſgreſſio, nam ſi hæc fieret, terminĩ demr̃onis inuicẽ hererent ex accidenti. Hæc eſt rõ quam vr̃ poſuiſſe Ariſt. 1. Poſt. 20. &. 23.
M & com. 56. 66. 67. 68. Secũdo loco, explicato tranſitu, nec nõ adducta ratiõe, cur dari nequeat, incipit Auer. de hac re diſſerere, ac primũ dialecticè agens obĩcit huic veritati duabus rationibus. Prior eſt, qua oſtẽdit poſſe vnam atq; eãdem propõnẽ maiorẽ per ſe, ex parte medĩ et maioris extremi fieri cõem duabus artibus. Nã inquit, cũ ex Ariſt. quoddã ſit per ſe proportionatum,

A tum, vt par vel impar numero, & id non tranſcēdit vnū genus: quoddā aūt ſit ꝑſe, cōe plurib⁹ generib⁹, vt illa propō, ſi ab ęqlibus, æqualia demas etc. tūc vr̄ hoc ſm poſſe admittere trāſitū. Alia ratio eſt, ꝙ plures ſunt Artes ſpeciales ac proprię, ſub vna cōi arte contentæ, q̄ cōſiderant vnū p̄dicatū, et harū artiū inferior aſſumit p̄miſſas q̄ ī ſuperiori arte demr̄atę fuere, vt. v. gra. Geometria & Perſpectiua. Exē plū eſt, de linea, q̄ à Geometra
B vt linea cognoſcit, à Perſpectiuo aūt vt radioſa, hoc eſt viſibilis. In his itaq; Artibus vr̄ ꝙ medius termin⁹ & maior extremitas ſint cōes duab⁹ artibus, et ſic fiet tranſitus. Verū pro hac materia videte oīno. 1. Poſt. 20. 23. 30. itē Auer. 1. Poſt. c. 69. Tertio ordine, poſitis duabus rōnibus aduęrſus ipſam veritatē, aggreditur earū ſolutiones ex mente Ariſto. priori. n. dicit occurriſſe Ariſt. ſic: nā cū eſt vna maior ꝓpō, q̄ cōis eſt duabus artibus, ea
C profectò non eſt cōis re et noīe, hoc ē vniuoce, nā ſi id fieret, id ſequereť abſurdū quod iā dictū eſt, nēpe trāſitū fieri. Verū hmōi ꝓpō cōis eſt tm̄ ſm nomē, & ob id artes, ſolēt hmōi perſtringere propōnes. v. g. ea propō, q̄ ait, ſi ab æqualibus æq̄lia demas &c. eā trahit Geometra ad magnitudines, Arith. ad numeros. Quod hæc fuerit Ariſt. ſolo, videre id licet, 1. Poſt. 24. &. c. 74. Secūdæ rōni, dicit Auer. occurriſſe Ariſ. hoc modo, ꝙ dum p̄miſſa vna D conſideratur in duabus artibus, non cognoſcitur ſm eandem rationem, nā in ſuperiori ſcientia eſt concluſio, in inferiori principium: ſicq; corruit omnis dubitatio. Hanc ſolutionem legetis 1. Poſte. 23, vbi ait, paſſiones, q̄ competunt ſubiectis ſciētiarum ſubalternatarum eē illis per accidens, per ſe vero ſubiectis ſubalternantium: vt æquidiſtantia, paſſio eſt quædam, quæ per ſe lineis ineſt Geometriæ, per ac
cidens vero lineis Perſpectiuæ. E
Quarto loco, vult rurſus de his quæ dicta ſunt diſſerere. nam poſthabita ſecunda dubitatione, quam vult eſſe perſpicuam, rurſus reuocat in dubium ea q̄ in priore dicebantur. Nam propoſitiōes illæ, quas diximus cō munes eē ſolo nomine duabus artibus, vt illa, ſi ab æqualibus ęqualia demas &c. videnť communes eſſe vniuoci, nomine & re: id ſic deducitur. Hæc propoſitio ineſt quantitati in ratione F
communi, igitur vniuoce conueniunt tam continuo q̄ diſcreto. itaque vniuoce conuenient tam ſcientię de continuo, quam ſcientiæ de diſcreto. Idq; confirmat Alpharabī teſtimonio, qui æqualitatem eē quiddam commune exiſtimauit cuilibet quā-to. Itē inquit, ſi hæ ꝓpoſitiones æquiuocæ ſunt, quomodo potę rūt ſcīæ illis vti, demr̄antes principia ꝓpria cęterarū artiū? Præterea, cū interdū ars vna, capiat

G ſua principia, ab alia confirmata per ea q̃ ęquiuoca ſunt, ea aſſumptio erit nullius momenti, qm̃ ęquiuoca rō nulla eſt. Accedit, ꝙ dum monſtrabitur quicquā ex eo principio ęquiuoco, dr̃ia nulla erit inter hāc demr̃onem & eam quæ fit ex cōibus, qualis fuit illa Briſonis. 1. Poſte. tex. 23. qm̃ ambę erunt ex accidenti & non per ſe. Poſtremo ſi ęq̃litas ęquiuoca ē, qm̃ cōpetit varijs quantitatibus, multo magis ea noīa erunt ęquiuoca, cum
H dicimus, Vnū, Ens, Verū, Cōtrarium, &c. cū hæc non ſint propria vni rei, ſiue ſubiecto. Si vero hæc nomina æquiuoca dicamus, diuina ſcīa, quæ illa conſiderat, eēt ars topica, et eius prōnes eſſent dialecticę. cōcludit itaqꝫ hmōi principia cōia nō eē dicenda æquiuoca. ad hæc pertinēt ea q̃ hr̃. 1. Poſt. c. 74. Quīto loco, vult determinare quid pro veritate ſit audiēdū. Primū accipit, ꝙ ſi ęqualitas nō eēt nomē ęquiuocū, tūc eius ſubiectū
I ēt nō poſſet dici ęquiuocū, cum vero eius ſubiectū ſit quātitas, ſequitur quantitatē nō poſſe dici ęquiuocam. Quod ſi quantitas eſſet ſubiectū genus vnum, quo mō genus cōſiderant artes, tunc ſcīæ oēs, quæ conſiderant partes & ſpecies quantitatis eſſent & partes eiuſdē ſcīæ cōis: quo mō dicim⁹ oēs ſciētias agētes de Entibus mobilib⁹, partes eē eius ſcīę, cuius ſubiectū ē Ens mobile, hoc ē Philoſophię naturalis, id aūt ē falſum: quare ſequitur, quātū dici æquiuoca r̃one. Forte dixeris, Ens, Verū, Vnū, Contrariū, ſunt æquiuoca, igit non erit ſcīa cōis, quę ea conſideret, cum id tn̄ ſit apertisſime falſum, nā ea dicimus philoſoph⁹ contēplatur: rn̄det, argumētū pari proportione haud procedere: nā hęc nomina analoga ſunt, de analogis vero nō minus quā de vniuocis pōt eſſe ſcīa. Verū æqualitas et quantū, non eodē mō dici pn̄t, cū hæc ob r̃ones dictas ęquiuoca dicant̃. Hinc colligatis, quātū nō eē genus vnū. Sed quis dicet Auer. ſibimet opponi, cū quantū prędicamētum vnū eē voluerit in lib. Chategoriarū, id vero negat hoc in loco. dicetis, Genus īter cęteras ſignificationes accipi vt p̃dicamētū, & vt gen⁹ ſubiectū. priore mō eſt p̃dicamentū & genus vnū, aliter plura q̃ꝫ decē eſſent p̃dicamenta, quod aſſerere, eſt ridiculū. at gen⁹ pro ſubiecto artis nō eſt vnū ad quantū continuū, & diſcretum, quo mō hoc in loco M
Auer. ſentit. idē voluit Auer. 1. Poſt. cō. 38. & 74. Sexto ordine, firmatis his q̃ diximus, dubitat Auer. quę differētia ſit ſtatuēda inter has ꝓpōnes, ſi ab ęqualib⁹ ęqualia demas &c. & eas q̃s volumus ingredi poſſe demr̃onē: ſoluit, dicēs has eē q̃ſi analogas, idq̃ aſſumit ex Ariſt. 1. Poſt. 24. vult ergo has nō eē ſimplr̃ æquocas, qm̃ ſimplr̃ ęquocū nō cognoſcit in ſcīa, ob id ſi hmōi ꝓ-

pōnes

A pōnes ſimplr eſſent æquiuocæ, nunquā in diſciplinis introducerent, qđ tñ fit. Non ēt ſunt ſimplr vniuocę, ob rōnes inſuperioribus adductas: non ēt ſunt ſimplr analogę, qm̄ vnā conſtituerent certā ſcīam, ob id, colligit eas eſſe medias inter æquiuocū, & analogū, ſunt itaq; quaſi analogę. Et ſi quis dicat, cur Ariſt. cōfutat principia demōnis Briſonis. 1. Poſt. te. 23. cū hęc ēt ſint quaſi analoga, nā ille dicebat inter maius & min⁹ dari æqualē?

B videret. n. q; ſi ferè analoga ſunt q; pari rōne procedāt cū his prīcipijs, ſi ab æqualib⁹ æqualia demas &c. ſoluit q; ppō Briſonis habet ēt aliud impedimentū, nēpe q; topica eſt, nō demōſtratiua, cui adſtipulatus eſt Alpha. His iactis, colligit ſeſe Auerr. vultq; eſſe quatuor genera propōnum verarū. Quędā. n. ſunt, cui⁹ ſubiectū & p̄dicatū dicunt eodem mō vniuoco & ſunt vniuocæ. Alię habēt ſubiectū, qđ dr̄ eodē modo analogo, et ſunt analogę.

C Nonnullę ſunt, quorū ſubiectū, & p̄dicatū dicunt quaſi analogicè. Poſtremo ſunt illæ, cuius ſubiectū & p̄dicatū dñr ſimplr æquiuocè. tūc ita diſtribuamus eas. Vniuocæ & analogicæ vnā tm̄ artē ingrediunt. q; vero ſunt quaſi analogicæ, plures ingrediunt artes, ſed contrahunt ab illis. Quæ vero sūt æquocę, nullā prſus artē ingrediunt, aut cōſtituunt. Septimo loco, concludit, ex iā dictis conſtare, quo modo propōnes fiant ſingulis artibus D propriæ, & quo mō fiant cōes. Item ſatis cōſtat, q; ſit ea propō qua diuerſę artes vtunt: nam dictū eſt eam nō eſſe ſimplr æquiuocā, nec ſimplr analogā, ſed ſerè analogam. Quo aūt mō contingat propōnē vnā fieri cōem duabus artibus, quarū altera cōmunis eſt, alia propria, dicit ēt id conſtare ex p̄cedentibus declaratis: nā quæ in arte propria cognoſcunt, ea ēt cognoſci p̄nt ī arte cōi, licet in ipſa cōi arte, cōſiderent ī rōne magis abſtracta E et gñali, q; ī ſpeciali arte. idē voluit. 1. Poſt. c. 70. et. 84. Ob id Alph. dānat, q ignorās hāc doctrinā, vniuersā veritatē pturbauit. vult. n. q; artes īterdū cōueniāt ī maiori extrēo aliqñ, et ī medio, idq; ſine trāſgreſſu: item putat, duas artes, q; ſint ſub eodē gñe, hoc eſt, quarum ſubiecta fuerit ſub eodē cōi genere poſſe demōſtrare gña ſuorū ſubiectorū de quibuſdā ſuis inferioribus: & licet earū prima ſubiecta depēderent ab accñtibus proprijs et ge F neribus, vult poſſe fieri, vt quælibet illarū artiū demonſtret eādērem, de vtriſq; illis ſubiectis vlr differentibus, per duos differentes medios. Id aūt confutat ea rōne, q; artes, quę ſub eodem genere continentur, neceſſario ſunt vna ars, non plures: dū genus primaria ſui diuiſione diuiditur in ſua ſubiecta, quēadmodum ſi diuidamus corpus mathematicū in rectum & circula

G re: hæc.n.diuiſio generis eſt in ſua prima ſubiecta, & ob id artes, q̄ conſiderant hęc duo, ſunt ptes eiuſdē artis quæ cognoſcit Mathematicū corpus, tāquam cōe genus. ſi vero corpus nō diuidatur in ea primaria diuiſiōe, tunc artes illæ non conſiderant hmōi cōe genus, niſi modo et ratione diuerſa: quare Alpharabij doctrina irrita eſt & falſa. cōſimile videte.1.Poſt.c.56. Cęterū addit in propoſito de Artibus ſubalternis, q̄ ſubalternata trā-
H ſcendit ad aliā, non eo mō quo ſpecies ſubingreditur genus, ſed ſm additionē & diminutionem ſolum: nam Perſpectiuus addit lineę id qđ eſt viſibile eſſe, quod Geometra diminuit, dū lineam ſimplr cognoſcit. id ēt fuſius explicabat Auer.1.Poſte.c.69. Nō eſt aūt, q̄ ſubiectum perſpectiui ſit ſpecies ſubiecti Geometrici, ſeu & exemplū affert de corpore â mathematico conſiderato cū diminutione motus et qe-
I tis, quę duo poſtea addunt corpori phyſico: quod oīno Alph. latuit. Verū illum excuſat, vt fecit ēt in tertio quæſito dicēs, forte id eueniſſe ob Alpharabij ſcripta, quibus poſtremā manum addere non potuit. Addit & illud, q̄ & ſi propōnes logicæ videnť permiſceri ſingulis artib⁹, cū hęc facultas de oībus inſtrumētis agat quę ſingulis reb⁹ applicari pñt, vt ipſe Auer. fatetur in Epith. logicis, nō tñ hic eſt ille tranſitus, quē negat Ariſt. reddit rōnē huius, & ait, ſe alibi di- K
ligentius id expoſuiſſe: nā.1.Poſte.c.152. declarauit logicā duob⁹ modis accipi poſſe, vel vt ſcīa q̄dā eſt, dū ſingulis applicať rebus, vel vt organū eſt, qđ applicari rebus pōt, itē.1. Ph.c.35. oñ dit logicę vſum eē ob duas cauſas &c. vos videte locū: ex quibus colligiť logicas rōnes eē cōmunes & applicabiles ſingulis artibus, abſq; trāſitu. idē.1.Poſt. c.84. & .1.Phy.8. nā cōes artes ſi
L
propriȳs iungant, nō efficiunt il-
lū trāſgreſſum quem tantopere Ariſt. confutat. His cōſtitutis, tā dē colligit Auer. ſe iam ſatis expoſuiſſe, qñ efficiať & qñ nō efficiatur tranſitus de genere in genus: nā dictū eſt, cū non fieri in artibus propriȳs tā ex parte me dij, quā ex parte maioris extremi: fieri tñ in ſubalternis diſciplinis, ſiueť his, quarū ſubiecta differunt additiōe & diminutione: itē quoties artiū ſubiecta habēt genus cōe, quod ť ea primū
M
diuidiť, rurſus à ſcīa propria ad
cóem, ſed hic nō eſt ille trāſgreſſus cui Ariſt. aduerſatur.1.Poſt. tex.20. Ad hāc diſputationē pertinēt ea q̄ ſcribit Auer.1.Poſt.c. 56.59.60.69.70.71.100. & Themiſt.ca.16. eiuſdē.1.li. In hoc q̄ſito Auer. vť cōſuetū ordinē nō ſeruare, vos vero hanc noſtram partitionē ſequi poteritis, qua ſingula ſuis locis referre facile et commode licebit. ſunt autē in hac qōne tot ſnīæ, quot verba.

Argumentum.

A ARGVMENTVM.

In V I. Quæſitum de demonſtratione Quia.

QVm Auer. animaduertiſſet Ariſt. in Poſterioribꝰ Analyticis definiuiſſe demr̃ationē tex. 5. ꝙ ſit ſyllogiſmus faciens ſcire, item quòd ſit ſyllogiſmus, conſtans ex primis, veris, immediatis, Prioribus & notioribus & cauſis, videbatur ex illis verbis demr̃onem quia, cum à cau
B ſa non procedat, ſed ab euentu, omnino demr̃onē dici non poſſe. At cum. 1. Poſt. tex. 30. diuidatur demr̃o et ſcientia in propter quid & quia, tunc ipſam eſſe, demr̃onem expræſſe conſtat. Ob id Auer. adductus eſt, vt hãc q̃ſtionem examinaret. Augebat etiã difficultatē, ꝙ lucidiſſ. Themiſt. 2. Poſt. cap. 30. inquit: dum à cauſa ad euentũ procedimus, demonſtratio eſt: dum vero ratiocinamur ab euẽtu ad cauſam ſyll̃us eſt. conſimile videtur habuiſſe Ariſtoot. 1. Poſte. tex. 19.
C vbi demonſtrationē ſigni, quæ eadem eſt cum demonſtratione quia, appellat ſyll̃m. Oppoſitũ vero habuit. 1. Poſte. tex. 42. vbi agẽs de certitudine ac perfectione ſcientiarum, voluit perfectiorem eſſe ſcientiã, quæ ſimul nobis præſtat propter quid & ꝙa, q̃; quæ ſeorſum alterum vel alterũ elargitur. ex quo patet demonſtrationem quia facere ſciẽtiam: atq; idem vr̃ colligi ex. 2. Poſt. tex. 1. vbi declarans philo- D
ſophus ꝙ quæſita ſunt æqualia numero his q̃ verè à nobis ſciũtur, inter alia enumerat qõnem & ſcientiam quia. Prẽſens itaq; materia ob has vel cõſimiles oppoſitas authoritates et rationes, dignisſima videtur, vt ad ſui explicationē excitarit Auerroym. Quamobrem cum Auerr. velit omnino tres eſſe demr̃onis ſpecies, vt colligitur. 1. Ph. in Proemio, &. c. 2. nec non. 1. Poſt. c. 7. E
8. Potiſſimum vero. 95. in Epit. logicis cap. de demr̃one. & ſunt demr̃o ſimpliciter, ꝓpter quid, & Quia, iccirco vt hunc numerum defendat, Auicennę rõnes diluit, quibus ille exiſtimabat, demr̃onem quia, nec ſcíam parere, nec ẽt demr̃onē dici poſſe. Eſt autem huius q̃ſiti vnica ac ſimplex examinatio: hoc eſt cõfutatio Auicennę. Quæ hunc in modũ ſe habet: põtq; tota hęc diſputatio in tria capita diſtingui. Primo. n. loco Auicennę ſnĩam F
refert, qui ait non eſſe à demonſtrante ipſo, vel ẽt ab eo qui agit de demr̃onũ ſpẽbus, tractandũ de demr̃one quia, cuiꝰ ſubiectũ cõpoſitũ hr̃. Eſt. n. demr̃o ꝙa (dicit Auice.) ea, cuius mediꝰ eſt ac cñs minoris extremi. nã ex ẽplũ illud cõſiderat, ab Ariſt. aſſignatũ. 1. Poſt. tex. 30. vbi ſic demonſtrat per demr̃onē quia, Planetę prope ſunt, quoniam nõ ſcintillant: item Luna eſt Sphęrica, quoniã eius lumen recipit incrementa. in his enim exemplis,

G liquido conſtat nõ ſcintillare eẽ planetarũ accidens: itẽ lumẽ augeri, accidens eſt Lunę. ob id docebat Auic. in demõne qa, mediũ eſſe accidẽs minoris, hoc eſt ſubiecti, qđ ſubiectum res ẽ cõpoſita, non ſimplex. Neſciebat autẽ hic imaginari, ꝙ hæc accidentia ſcirentur à nobis vera eẽ, niſi per cãm confirmentᵉ, quod ſi ſine cã ſciantur, ſcĩa non erit hæc niſi communiſſime dicta, qualis eſt Rhetorica, atq; oratoria ſcientia: hanc aũt non eẽ ſim
H pl̃r ſcĩam deductũ fuit in. 1. Poſter. c. 17. & 77. Accedit ꝙ etiã idem exiſtimabat dũ fit demõ quia, per cãm remotam, exemplũ huius eſt ex Ariſt. 1. Poſt. te. eodem. 30. vbi inquit ꝙ ſi qs demonſtrarit ꝙ paries nõ reſpirat qm̃ non eſt animal, demõ à cã è remota, & iccirco facit ſcire quia: cum. n. res ipſa nõ ſciatur perfecte à nobis niſi per propriã cãm cognoſcatur, efficitur vt illa cognitio per remotã cauſam non ſit vera ſcĩa, quare demõ
I ipſa quia, ſiue ab euentu ſit, ſiue ẽt à cauſa remota non facit ſcire. Secundo loco adducit Auer. rõnẽ Auic. qua ille adſtruit hãc ipſam demõnẽ quia, nullo pacto ĩ nobis gignere ſcĩam. Eius. n. rõ duabus ſuſtinetur propõnibus. prior eſt, ꝙ oĩa p̃dicata, q̃ neceſſario inſunt eorum ſubiectis, inſunt neceſſario ob cauſas, q̃ inſunt ipſis ſubiectis, cũ ſint illorũ cauſæ. exẽplũ vos ita accipiatis, Riſibile neceſſario ineſt hoĩ ob rõnale, quod eſt hoĩs cã K
& forma. Alia vero propõ ẽ, ꝙ neceſſitas rei quã ſcimus, pẽdet ab ipſa cauſæ neceſſitate, & ob id ſi quis demõſtret aliquod accidens, quodcunq; illud fuerit, ſi non per cãm fuerit demõſtratum, non ſcimus illud neceſſario ineẽ ſuo ſubiecto. Huius vero exemplum affert Auicenn. inquit, ſit hæc propõ Coruus eſt niger, in qua accidẽs neceſſario ineſt ſubiecto: dico ꝙ hoc nõ ſcimus, niſi conſtet cã, cur coruus ſibi à natura hmõi colorem vendicet, at L
que decernat. Qđ ſi dicas te id ſcĩr̃ quoniam id vides ĩ ſingulis: ea cognitio inquit Auic. non eſt neceſſaria, immo eſt ſimilis illi, quam habet vir enutritus apud AEthiopes, q̃ vidẽs hoĩes ſingulos nigros, iudicabit oẽm hoĩem nigrũ eẽ: q̃ cognitio vera & neceſſaria eſſe non põt: qm̃ qui ita cognoſcit accidentia, ea ſine cã cognoſcit. His cõſtitutis, argumentũ vr̃ iam deductũ ꝙ ſi cognoſcimus accidentia ſine eorũ
cauſis, ꝙ hæc cognitio nõ ẽ ſcĩa M
ſed opinio, & per cõſequens demõ quia, cũ nõ à cauſa efficiat̃, neceſſe eſt vt rhetoricũ poti⁹ ſit argumentũ, q̃ demõſtratiuum. Tertio loco, Auer. aggredit̃ veritatis examinationẽ. ac primũ ĩq; hãc Auic. opinionẽ labefacta reac demoliri ſnĩas, ipſorũ Peripatheticorũ: ĩmo hoc ẽ peruertere nãlẽ philoſophiã, qm̃ait, res nãles eẽ cõpoſitas, cõpoſita vero sũt notiora nobis ſuis cõponẽtibus

A nētibus cauſis, & ob id, frequēter ī philoſophia naturali ꝓcedimus ab euentu ad cām, qui proceſſus haud rhetoricus dici debet, immo demonſtratiuus eſt. Vt autem hanc Auer. rationem confirmetis, legatis ea, quæ habentur 1. phyſi. tex. commenti 2. 3. 4. & eſt etiam apertiſſima hæc veritas explicata ab Ariſt. primo Poſte. tex. 30. quo in loco coneedens Ariſto. regreſſum in demonſtratione, quia, & ꝓpter quid, dicit, euenit autem alterū
B per alterum demonſtrari poſſe: hoc eſt cauſam ab euentu, euentum a cauſa. Verum ad oppoſitam rationem, admittit, ꝙ in demōſtratione, quia, cognoſcam⁹ accidentia ſine cauſa demōſtrata, nec ſequitur, vt talis cognitio nullo pacto ſit neceſſaria, & ſciētifica, vt voluit Auic. quoniam licet, non ea ſint per cauſam demonſtrata, habentur tamen ea accidentia a nobis neceſſaria in eſſe ſuis ſubiectis per definitionem, quæ etiam cauſa eſt, quo-
C niam ſcimus talia accidentia definiri a ſuis ſubiectis, cum ſubiectum ſit veluti ſpecifica differētia proprij accidentis: idq; pluribus confirmat exemplis, de recto, & curuo magnitudinum, de ſimo naſi, de pari, & impari in numero, &c. nam cum accidentia æqualia ſint cum eorum ſubiectis, non autem inæqualia, ſatis conſtat, tunc eſſe neceſſaria, cum a nobis per definitiones explicantur, in quibus ſubiecta reponuntur, vel ſaltem pro- D
pinqua genera. obiter vero Alpharabium damnat, ſed vos videte locum, nam id pertinet ad cognitionem generum, quæ ſumuntur in definitione rerum oppoſitarum magis, quàm ad negocium præſens. Cæterū, quia Auicennas voluit eam etiam demonſtrationem (vt iam in initio relatum eſt) non facere ſcientiam, quæ fit a cauſa nō prima, ob id Auer. ſoluens, ait, id eſſe negandum: nam demonſtratio ſi fiat a cauſa valde remota, forte E
poſſet dici, non ſcientifica: ſed ſi fuerit parum remota, aut etiam ſecunda, poteſt habere neceſſitatem in ſe quandam: quo modo dicimus, ꝙ rationalitas licet ſit prima cauſa hominis, & ſecunda riſibilis, attamen ſcire poſſumus riſibilitatem per illam cauſam: immo omnia accidentia videntur hac ratione procedere.
Non tamen negamus potiorem ac meliorem eam eſſe demonſtrationem, quæ fit a cauſa pri-
ma, & proxima, verum illa etiā F
quæ ſecūda eſt, ac proximæ ſuccedens, neceſſariam facit ſcientiam. Errorem autem Auicēnæ putat, ex eo originem duxiſſe, ꝙ animo conceperat, demonſtrationem eam tantum dici debere, quæ per primam cauſam, & propinquam dicitur conſtare. Addatis vos, id verum eſſe ſi demonſtrationem intelligamus in priori analogo, hoc eſt ī
prīa, ac ꝑfecta ſignificatiōe: ſed

hæc

G hæc perfectio non excludit demonſtrationem, quia a genere demonſtrationis, quoniam perfectum, & imperfectum poſſunt ſub eodem genere analogo contineri, quæ ratio deſumpta eſt a me, ex primo Poſte. commento 95. Addit poſtremo, q̃ certitudo ſcientiarum, atque artium eſt exceſſus cognitionis: idque vult ex Ariſtotele, & locus eſt primo Poſte. tex. 42. vbi philoſophus, vult ſummam certitudinem ſcientiarum acquiri
H per cauſam, quæ det, propter quid, & quia ſimul: minorem vero, quæ fit per demonſtrationem afferentem nobis, vel propter quid, vel ſeorſum quia.
Concludatis itaq̃, vna cum Auerroe, demonſtrationem diuidi in tres ſpecies, licet hic ſolum de quia, mentionem faciat, atq̃ coniungendo ea, quę hic habentur, cum his, quæ ſcripſit primo Poſt. 95. dicetis, nomen demonſtrationis eſſe analogum, ac pri⁹ demonſtrationē ſignificare ſim
L pliciter, deinde propter quid, & quia. Item neceſſariam eſſe cognitionem cauſæ, ex euentu, cū ob rationes dictas, tum ob loca in medium adducta. Poſtremo Auerro. Deo ipſi cognitionem, atque illuſtrationem huiuſcæ difficultatis, acceptam refert: quod facere etiam aliàs conſueuit, ac præſertim in difficilioribus quæſtionibus. idē & nos faciemus.

In VII. Quæſitum, Quo modo definitio ſit notior definito.

MIra profecto, ac penè īcredibilis eſt huius quæſiti, cum ſententiarum copia, tū authoris ſubtilitas. Auſim dicere ſententias numero fere æquales verbis effudiſſe Auerroym.
Cuius diſputationis primum occaſionem referemus, mox ad quæſiti dilucidationem properabimus. Cum enim definitio L
ſit inuenta, vt innoteſcat definitum, inde certa videtur illatione ſequi, definitionem eſſe notiorem definito: ex ea regula, ꝓpter quod vnumquodque tale, & illud magis, primo poſt. tex. 5. Accedit & Ariſt. & Auerr. primo phyſi. 5. vbi habetur definitionem diſtinguere id, quod totum definitum confuſe elargitur: quare omnino efficitur, notiorem extare definitionem. itē ſi definitum potentia eſt intelligibile, definitio vero actu eſt in
tellecta, definitio erit notior. nā M
actus eſt prima ratio intelligendi 9. met. tex. 20. potentia vero eſt ratio occultandi 2. met. cō. 1.
Prętęrea, definitiones ſunt de genere principiorū, non aūt definitę res, igitur definitio erit euidentior. Aſſumptum huius rationis eſt apud Ariſto. 1. Poſter. tex. 5. & 25. Poſtea, vera, ac abſoluta definitio tenetur diſſolue re ambiguitates, & difficultates quæ

A quæ contingunt in re definita, ex quarto phy. 31. itaque definito est clarior. Sed & illud in medium afferre possumus, perfectam definitionē complere, ac terminare omnia quæsita, quæ sunt necessaria, vt sciantur in rebus, quod voluit Auerr. quarto Cœli commēto 2. iccirco sequitur, vt definitio sit notior definito. Amplius definitio fit ex forma vniuersali, & propria, ex 2. Phy. commento 91. etenim genus est forma communis, & dif
B ferentia est forma propria, sed forma est actus, & actus est intelligendi origo, & principium, igitur definitio erit notior. Rursus, si definitio demonstratiua est apta dare causas accidentiū definiti, ex secundo de anima cō mento 26. 4. phy. 31. 1. de anima commē. 11. 4. cœli. 2. videtur omnino definitionē esse perspectiorem definito. Addatis & illud definitio est principium demonstrandi, 1. Poster. 22. & 2. Poste. 10. & apertius 1. de anima 11.
C quod autem est demonstrationis, & scientiæ principium debet esse certissimum, & notius his, quæ ab illo ducūtur, si itaq; definitum dūcitur a definitiōe, patet notiorem esse definitionē. Sub his, & ea ēt adduci pōt confirmatio, quæ ait, q̄ definitio est finis, tā cognitionis, quam rei, 5. Met. 22. sed finis prēcognoscitur in arte, ex 1. Ethi. igitur definitio erit notissima. Postremo, cū definitio duplici modo consideret, primum, vt est instrumentum D notificandi quicquam, quo modo logicus eam considerat, deinde, vt significat naturam rerū, quo modo a philosopho cognoscitur, ex 7. met. commen. 42. vtroq; vero modo notior est, qm̄ instrumentum notius est eo, q̄ per instrumētum efficitur. Hęc sunt, quæ pro altera parte adduci possunt: nūc ad reliquam partem, & quidem oppositam accedamus. Nam primum sic obīce re possumus. Si definitio potest interdum effici conclusio demō E strationis, & conclusio est res naturaliter occulta 2. Post. comm. 1. & in hoc eodem quæsito, non videtur semper definitionem esse notiorem definito. q̄ vero definitio efficiatur cōclusio demōstrationis est primum authoritas Arist. 1. post. tex. 22. deinde 2 Post. 10. Ad hoc pertinet & illud quod habetur 3. phy. 12. & 2. de anima eodē numero, vbi scribit definitionē ignotā egere syllo, quare hæc definitio non erit notior re definita. Amplius contin F git interdum ignorari genus, & dr̄iam, ex 4. phy. 6. vbi scribit illud præceptū, q̄ in tali casu primum venari oportet genus quā dr̄ias, cū vero definitio sit gen⁹, & dr̄iæ sit, iā vr̄ ipsā definitionē posse eē rē ignotā. itē si definitio nō eēt sæpenūero res ignota nobis, nō fuisset ab antiqs toties disputatum de via, qua venamur ipsam definitionem. quocirca optime referebat Auer, prīo de

aīa

G anima commento quinto voluisse Platonem, vt ignota definitio colligeretur diuisione, Hippocratem demonstratione, Aristotelem vero compositiõe, qđ etiam dixit Auer. de ipso Aristotele, sexto Met. commẽ. primo. Accedit, & Auer. 2. de anima 12 qui ait, non sufficere ad scientiã definitiones vniuersales vniuocas, tanto minus æquiuocas: qđ non diceret si definitio esset instrumentum clarum, & manifestum. & ob id scribitur secundo
H Met. commento 11. definitionẽ egere ad sui cõfirmationem via compositionis, & dissolutionis. immo addit, & demõstratione signi corroborari sexto Met. primo, primo de anima quinto, 4. physi. secundo. Ad hoc pertinet & illud, q̃ definitio, & definitum sunt vnum, septimo Met. 21. ob id sequi videtur si definitum sit ignotum, ignotam esse & definitionem, cui etiã respondet regula data septimo Met. 33. quæ dicit definitiones materie-
I rum accidentalium esse posteriores definito. Postremo, totũ est notius partibus, ex primo physi. quarto, & quinto tex. sed definitum est totum, definitio vero ex eius partibus procedit, itaq; definitum erit notius ipsa definitione. Hæc sunt, quæ occasionem dederunt præsenti quæsito, quorum omnium concordiam præstat, hæc quæ ĩ eo spargitur doctrina, sed vos primum aio concipiatis eam distinctionem, quæ vult, q̃ definitio naturaliter occulta syllogismo educatur, siue in declarando definitionem, & definitum esse, si vtrunque fuerit ignotum, siue in declarando, q̃ definitio, est definiti, quando definitum est manifestum per se, & definitio ignota, est autem ea distinctio tertio Phy. & secundo de anima commento 12. sed iam ad Auerroys quæsitum accedamus. Hic. n. primo loco distinguit sensum huius propositionis, quæ dicit, definitio est notior definito. L
Hæc enim potest intelligi quatuor modis: supposita prius distinctione trita, & communi de cognitione distincta, & confusa, quam habetis primo Poste. tex. 3. & 4. & ex procemio Arist. primi lib. physic. Primus sensus est; illius propositionis, q̃ conceptus definitionis confusus sit notior, quàm conceptus definiti confusus. Secundus conceptus partium definitionis distinctus est notior, quàm conceptus definiti distinctus. M Tertius, conceptus partium definitionis confusus est notior, quàm concept⁹ definiti distinctus. Quartus, conceptus partium definitionis distinctus est notior, quàm conceptus definiti confusus. Hæc sunt quæ in primo hoc ordine colligit, ut de his distinctam habeat considerationem. Secũdo loco, incipit Auer. circa iam dictam diuisionem discurrere. destruitq; primo loco, primum membrum

A brum propoſitæ diſtinctionis, quoniam illud non videtur habere locum, niſi velimus definire aliquod prius ſecundum eſſe, & ſecundum cognitionem, quo ad nos, per poſterius ſecundum eſſe, & cognitionem, v.g. dicas ſolem eſſe aſtrum lucens in die, hic, dies definit ſolem, quare idē per idem definitur, licet enim ſol ſit prius die, & dies poſterior ſole ſecundum naturam; tamen conceptus ſolis eſt permixtus neceſſario cum conceptu di-
B ei, & ſic idem per idem, & per conſequens efficitur vitium illd' ꝙ appellant petitionem principiꝫ. Tertio loco deſtruit ſecundum ſenſum, nam inquit, videtur ibi etiam petitio principiꝫ, ob eādem cauſam, vt prius. Sed eſt etiam abſurdum, ꝙ res habētes definitiones per ſe notas, notificarēt omnes definitiones ſuarum partium per ſe, quod non eſt dicendum, patet hoc, quoniā dicis conceptum partium definitionis diſtinctum, notiorem eſ-
C ſe conceptu definiti diſtincto: vtrobiꝙ enim accipis diſtinctā cognitionem. quare &c.

Quarto loco verificat tertium, & quartum ſenſum propoſitæ diſtinctionis, vultꝙ in illis duobus vltimis membris ſeruari debitum ordinem naturæ, quoniā inquit, partes compoſiti eſſe notiores compoſito, v.g. elementa homine, & literæ ſunt notiores ſyllabis, quare conceptus partium definitionis confuſus erit notior conceptu definiti diſtin- D
cto, cum definitio procedat, ex partibus, & definitum ſit quoddam totum vniuerſum, ex primo Phyſi. tex. 4. & 5. Addit, ꝙ qui intelligit, partes definitionis eſſe notiores definito, euitat petitionem principiꝫ, & ob id tertiū, & quartum membrum ſuperioris diuiſionis optima ſunt, & recte procedunt, datꝙ exemplum ſibi familiare de ſole, & die, dicens, ꝙ qui cognoſcit conceptū diſtinctum ſolis per conceptum confuſum diei, bene cognoſcit, E
quoniam procedit a noto ad ignotum, & hoc contingit ſi dicamus, tertium membrum dictæ partitionis. item ſi noueri-
mus conceptum confuſum definiti per conceptum diſtinctum definitionis (quod eſt quartum membrum) euitamus etiam petitionem principiꝫ, quoniam in hoc etiam ferimur a noto ad ignotum. Quamobrem concludit, ex quatuor membris duo poſtrema veritatem habere, &
F ordinem naturæ ſola continere, cætera vero, nil facere ad inſtitutum noſtrum, neꝙ ordinem ſeruare naturæ. Quinto loco, cū hæc Auer. expoſuerit, vertitur ad explicandum, quo modo cōceptus partium definitiōis, quæ notificant, & agunt conceptum definiti per ipſam definitionem ſit notior definitione, vel definito ſeorſum, vel etiam vtriſꝙ ſimul. Nam dilucidat vtrum talis cognitio ſit eo modo, quo

prę-

G præmiſſæ in ſyllogiſmo ſunt notiores concluſiõe, vel potius eo modo, quo partes dicuntur notiores toto, vel ſingularia ſuis vniuerſalibus. Sed in hac materia ponit nonnullas propoſitiões, in quibus tota huius rei reſolutio conſiſtit. Prima eſt, ꝙ conceptꝰ partium definitionis non ſe habet ad definitionem, vel definitum, eo modo, quo præmiſſę ad cõcluſionem: quoniam præmiſſæ ſunt naturaliter notæ; concluſio vero eſt naturaliter ignota.

H id autem non ſic ſe habet in definitione, ac definito, quoniã hæc ſunt naturaliter manifeſta. Secũda eſt propoſitio, ꝙ totum & pars ita ſe habent, & cum his partes definitionis, & definitio, ꝙ licet ambo ſint naturaliter nota, notitia tamen partium naturaliter prior eſt, cognitione totius: & idem eſt de ſingularibꝰ, quæ priora ſunt vniuerſalibus, quatenus illorum partes ſunt: & tamen illud vniuerſale, quod

I per ſingularia notificatur, non eſt natura ignotum, quod ex eo maxime patet, ꝙ inductio, ex particularibus colligit vniuerſalia, quę nõ ſunt naturaliter ignota, quoniam ignotum per naturam ſyllogiſmo tantum declaratur. Pro qua materia videre licet, ea, q̃ ſcripſit Auer. 1. phyſi. t. cõm. 3. 4. 5. & 1. Poſt. cõmen. 12. Item arguit ad idem, ſi cognitio agens conceptum formationis, hoc eſt definitionis, ita ſe hr̃et, quo mõ p̃miſſæ in ſyllo ad concluſionem, efficeretur in definitione petitio principiꝰ falſigraphi, eodem mõ, quo fit in verificatione, hoc eſt in aſſertione diſcurſiua, petitio principiꝰ ſophiſtica: qd̃ nemo ſanus dicit, quicquid voluerit Alphara. qui confundebat petitionẽ ĩ vtroq; gñe, qd̃ Auer. pbat ex his, q̃ Alphar. tranſtulit ex lib. Topic. ad lib. Elẽcorum. Sed de dr̃ia inter cõceptum definitionis, & p̃miſſarum in ſyllo, plura memini me dixiſſe ſuper commen. 1. 1. Poſt. quo in loco Auer. copioſiꝰ hanc L rem eſt perſecutus. Nũc autem dicit, ꝙ non fit petitio, ſi dixerimus, ꝙ conceptus agens formationem, & definitionem ſit paulo notior, quam conceptus definitionis, & definiti, quo modo dicimus nos. Si autẽ ſit petitio, non eſt vera, qualis illa eſt, quæ fit in diſcurſu, ac ſyllo, ſed eſt ſolum hoc modo, ꝙ formatio, & conceptus definitionis non dat nobis melius, quàm definitum, cum definitio, ac definitum idẽ M ſint. Et ob id dum taxamus definitionem ſolemus, vti hoc loco, qui apud Themiſtium (inquit Auerro.) eſt de genere locorum malorum definitionis: ſed apud Ariſtotelem eſt locus deſtructiuus definitionis. pro quo videte vos lib. 6. Topicorum. Tertia propoſitio eſt, ꝙ impoſſibile eſt ferri a re naturaliter nota ad rẽ naturaliter occultam, niſi per certificationem, hoc eſt aſſertionem, & verificationem, quàm

lati-

A Latini diſcurſiuã appellãt, Græci dicerent, ἀναστικὴν, illud autẽ fit ſyllogizando ipſum, quod erat ignotum ex noto. de quo ẽt rationem adducit Auer. 1. Poſt. commen. primo. Quòd ſi hoc eſt, & tu velis definitum eſſe naturaliter ignotum, & definitionem notum, oportebit demonſtrare, ꝙ ſint illa, quæ agunt definitionem, at hoc eſt abſurdũ, quoniam demonſtratio nõ dat partes definitionis, vt partes illius primo Poſter. commento 1.
B & etiam, quia demonſtratio nõ concludit id, quod eſt per ſe manifeſtum, ſed id, ꝙ per ſe eſt occultum, vt habet etiam Auer. 2. poſt. commento primo. Quarta propoſitio eſt, ꝙ ſi definitum fuerit ignotum, ſecundum eſſe, & ſecundum definitionẽ ſimul, tunc definitio dat res agentes, quod quid eſt, & cum hoc ipm eſſe, ſed opus eſt, vt illud quid, per demonſtrationem concludatur: citatq; in hoc Ariſto. authoritatem in 2. lib. poſter. hoc
C eſt a tex. 7. vſque ad 11. nam ſi dicam⁹, tonitruum eſſe ſonum nubis, per extinctionem ignis, in hac demonſtratione habebim⁹, ꝙ nubes tonat, & quid ſit tonitrus. Idem etiam habet Auer. in 8. quæſito, vbi exemplum proponit de eclipſi lunæ, eodẽ modo procedens. vos autem videte locum. Quinta propoſitio ẽ, cum definitum eſt notũ, & ignota eſt eius definitio, non poteſt eſſe, vt definitio det quid definiti, cauſam adde, quoniã ex igno D
to ad notum, non recte procedimus: item quia præter ſyllogiſmum daretur inſtrumẽtũ, quo concluderemus quæſitum natura occultum, quod eſt abſonũ.

Sexta propoſitio eſt, tunc definitio a nobis ſcita eſt cum de eatria ſcibilia nobis ſũt manifeſta: primum, ꝙ definitum ſit ens. ſecundum, ꝙ definitio inſit ꝺefinito. Tertium, ꝙ illa ſit definitio, ignorato autem vno horum, vel duobus, vel tribus, tunc, inquit, E
definitio eſt nobis ignota. Septima ꝓpõ eſt, cum definitio ẽ naturaliter ignota, ſyllogiſmo dẽt educi non aliter. Addit ẽt, ſi volumus cõcludere definitionẽ eẽ talis definiti, vel aliquã definitionẽ eẽ definitionẽ vtimur locis topicis, qui dicunt conſtruere definitionem, de quib⁹ Ariſt. copioſe diſſerit ĩ 6. lib. Top. Sũt itaq; tres modi ꝓbãdi definitionem, vel vbi ignotũ ẽ, ꝙ ipſa cõpetat definito tali, vel qñ ignoramus ipſam eẽ definitionem, vel F
vbi definitio ẽ ignota naturaliꝝ, & definitũ notũ. Primo, ac ſecũdo mõ topicè cõcludit, qꝺ inqt latuiſſe Themiſt. & Alphara. ac vltimo modo cõcludit ſyllo de mãtiuo, qm iã deductũ fuit, naturaliꝝ ignotũ non poſſe, niſi demãtione cõfirmari. Septimo ordine principali Auer. reuertit ad cõſiderationẽ de partib⁹ definitionis, & primũ q̃rit, quo mõ ſit audiẽdum partes definitiõis eſſe notiores definito, hoc eſt,

quo

G quo modo conceptus partium definitionis confusus, sit notior conceptu confuso definiti, an notior cõceptu distincto eiusdem definiti: cum iam fuerit concessum neutrum horum absurdũ esse. Vt id explicet, distinguit definitum, ac definitionem tribus modis. Primus est, quando definitum est ignotum quo ad esse, & quo ad definitionem. Secundus est, vbi definitum est notum, quo ad esse, sed ignotum, quo ad definitionem. Tertius
H est, cum definitum est notũ, quo ad esse, & quo ad definitionem.

Tunc ait, ꝙ demonstratio concludit, & esse, & definitionem, eorum, quæ habent vtrunque ignotum, hoc est, membrũ primum præcedentis diuisionis, nam demonstratio hoc potest facere, cum sit instrumentum notificans res ignotas, & præsertim eas, quæ natura ipsa ignotæ dicuntur. in quo casu, definitio, vel eius partes, non sunt notiores definito, cum vtrũq; ex alio
I possit demonstrari. Secundum vero membrum eiusdem diuisionis patet, ꝙ non infert definitionẽ, vel eius partes esse notiores definito, quoniam licet ĩ his definitio possit syllogismo concludi, tamen notius est definitũ, cum id sit, ex se manifestum, quàm sit definitio, quæ nota efficitur ex alio. Verificat & tertium membrum, ꝙ partes definitionis, & tota definitio sit notior definito, immo si qua pars sit ignota, definitio culpari so- K
let, & est vitiosa. Concludit tandem, quod primum membrum dictæ diuisionis sit id, quod ostẽdit eam definitionem, quæ sola debet demonstratiõe confirmari. Secundum vero, hoc nõ eget.

Tertium vero potest esse, sed vtilitatis, non necessitatis causa. Quibus constitutis infert, ꝙ in omni definitione necesse est, vt conceptus partium definitiõis agat definitionem eo mõ, quo etiam in syllogismo certitudo
L præmissarum agit certitudinem conclusionis: postea vult eam esse differentiam, ꝙ conceptus definitionis, & eius partium differant secũdum esse magis, vel minus notum, sed certitudo præmissarum in syllogismo est naturaliter nota, & certitudo conclusiõis nobis est naturaliter occulta. Octauo, ac vltimo loco differit Auer. de definitione relatiuorum, in quibus vult, ꝙ partes definitionis, & definitũ procedant secundum vnam, atq; eã
M dem rationem cognitionis: vult enim, ꝙ conceptus cõfusus partium definitionis, sit notior conceptu definitionis secum admixto, quemadmodum, inquit, conceptus confusus patris est notior conceptu distincto filĩ ĩ patre, sed in his relatiuis paucam esse dicit, vtilitatem harum definitionum, quoniam hæ præter nomen, non videntur maiorem afferre cognitionem. Præterea, inquit, nõ sequi, vt relatiua, & si

mutuo

A mutuo dicantur, aut referantur, cp sint circulo, & idem per idem omnino explicetur: quoniam licet pater sit filij, & filius patris, attamen relatio patris ad filium est vno modo, hoc est suppositionis, & relatio filij ad patrem est alio modo, nam ē relatio suppositionis, & ita definitio horū licet reciproca videatur, non est tamen, vt idem per idē definiatur: sed cp dicit hic Auer. expressius enunciabat in paraphrasi septimi Met. vbi scribit, relatiua,
B & si mutuo referuntur, non tamen circularem habent definitionem, ob causam hic relatam, non enim conuertuntur secundum eandem rationem: & iccirco non valet, si dixeris, pater sumitur in conceptu filij, filius sumitur in conceptu patris, ergo pater est in conceptu patris. ratio est, cp non sumuntur relatiua vicissim in definitionibus secundum eandem habitudinis rationem. Quibus positis, atcp explicatis reuertitur ad partes definiC tionis, & definitum, dicens, cp licet hæc videantur relatiua, & mutuo fieri, est tamen hæc differentia, cp relatio partium definitionis ad definitum, est relatio rationis, hoc est per intellectum facta, sed relatio rei ad aliud, vt patris ad filium, est extra intellectum, hoc est in re. Ad hoc pertinet trita illa distinctio de relatione reali, & rationis: de qua alibi mentio facta est. Hinc asserit nō esse petitionem principij in definitionibus relatiuorum, accidereD ret vero si definirentur mutuo, & vicissim, secundum eandem habitudinis rationem: quod ēt Auicenna confirmat, & alij plures. Postremo epilogans concludit, hactenus ostendisse, quo modo partes definitionis sint notiores definito, & quo modo aliquando notiores sint, ex necessitate, aliquando vtilioris doctrinæ causa, item quomodo possit in definitione fieri petitio principij, & quomodo non, redditcp gratias socijs suis, qui precibus E ita cōtenderunt, vt onus illi iniūxerint differendi in hoc negocio tam abstruso, & difficili, vultcp eos in hoc labore communicare, adiecta ratione subtili, cp promouentes alium, ad negocij munus explendum, partem habeāt laboris. Cumcp intelligat Auer. deum illi opem tulisse in hac disquisitione, gratias illi de more agit, laudibusqùe pijs eius nomen extollit, quod omnes decet facere, philosophos præsertim, F qui contemplationis indagine feliciores sunt vulgaribus, ac popularibus hominibus.

ARGVMENTVM
In VIII. Quæsitum, De definitione positione differente.

SIqua vnquam necessaria causa impulit Auerroem, vt quæstionem vtilem, & ad demonstrantem accommodatam, examinaret, pfecto hæc

G præsens summe necessaria mihi videtur. Nam cum difficillimus videatur Arist. in hoc negocio, tum etiam sibi contradictorius, iccirco digna res est, vt scia mus, quo modo demonstratio, & definitio solo situ differant: item, quæ sit ea demonstratio, quæ a definitione, & quæ sit ea definitio, quę a demonstratione sola positione euariat. Accedit, ꝙ Græci interpretes in hoc negocio parcissime sũt locuti, quo niam Eustrathius, & Philopo-
H nus nil aliud cognouerunt, quã definitionem educi per demonstrationem: item Themistius illud tantum dixisse videtur, demonstrationem, & definitionẽ minus minimo inter se differre. Hæc autem tam abstrusa, & cõcisa breuitas in causa fuit, vt Auer. hoc in loco proposuerit huiusce difficultatis dilucidationẽ.

Quæ autem Aristotelem obscuriorem effecerint, hæc sunt. Etenim, primo Post. tex. 22. &
I ꝯmento 64. scribitur triplicem esse definitionem, vnã quæ conclusio est, aliam quæ principium, & tertiam, quæ est demõstratio solo situ differens. quo in loco Auer. dicit, locum hunc eẽ difficillimæ considerationis: nã philosophus eo in loco, quæ sit hæc definitio non explicabat. Verum in secundo Post. tex. 10. agẽs de perfecta definitiõe, quæ dat quid est, & propter quid, eã vult a demonstratione solo situ differre, nam definitio dans solum quid, ea, inquit, est conclu- K
sio, quæ vero præstat propter quid solum, ea est principium, quæ vero vtrunque absoluit, est ipsamet demonstratio variata situ. Exemplum ibi assumit huiusmodi, si dicamus, tonitrũ esse sonum in nube, hæc definitio dat quid, & concludi potest. si dixeris, tonitrum esse extictionem ignis in nube, erit definitio dans propter quid, & hæc est principium. Quod si dixerim⁹ tonitrum esse sonum nubis, ob
extinctionem ignis in nube, tũc L
dat hæc definitio, quid, & propter quid, & est ipsamet demõstratio: hoc modo, dum extĩgui tur ignis in nube, fit son⁹ nubis, tonitrus fit dum extinguitur ignis in nube, itaꝙ tonitrus est sonus nubis. Quo in loco, fere omnes dicunt expositores, materialem definitionem concludi, formalem esse principium, aggregatum vero, ex vtraꝙ esse demonstrationem. Verum Cõ
mentator longe altius, ac erudi- M
tius in hoc quæsito id explicat, quod quidem a me non diuiditur, cum vna, ac perpetua sit sententia ab initio, vsꝙ ad finem. Nam, inquit, ex mente Aristotelis, ꝙ illa demonstratio, ex qua definitio educitur vocata solo situ differens, est demonstratio cuius medius potest esse causa in re, & extra rem. Cum enim causæ sint in duplici differentia, aliꝙ externæ, hoc est finis, & efficiẽs, aliæ internæ, quę concausæ etiã

di-

A dicuntur, vt habetur primo Poſte. commen. 34. & primo phy. commen. 1. & ſunt materia, & forma, ob id Auer. vult, ꝙ concludendo definitionem, ex vno genere cauſæ, per aliam, ex alio genere cauſæ ſumptam, ꝙ talis demonſtratio ſit definitio, ſolo ſitu differens, addit vero Auer. ꝙ hæc quatuor genera cauſarū ſunt illa, per quæ definitio omnis aſſignatur, dico omnis definitio, quæ componitur ex cau-
B ſis formalibus. nec debet quis dubitare de veritate huiꝰ dicti, nam licet dixerit definitionem poſſe fieri, ex quolibet genere cauſæ, & poſtea ſubiungat, ꝙ omnis definitio componitur ex formis, dico, ꝙ ipſe Auer. ſtatim ſeipſum declarat, dicens, omnē definitionem habere genus, qđ eſt forma communis, & differē tiam, quæ eſt forma propria: & idem voluit Auer. 2. phyſic. cō-men. 28. 92. & 7. Metaph. 43. ſed dicet, quis oppoſitam voluiſſe huic ſententiam 2. de anima cō-
C men. 8. & in Epith. logicis cap. de definitione, vbi ait, genus eſſe materiam, differentiam formam. at ſum aſſuetus dicere, ꝙ genus per ſe forma eſt, cum ſit notio cognita per intellectum, eſt tamen vice materiei, ob id, ꝙ res eſt communis, & adoēs ſpecies indifferens. Hoc conſtituto, infert, ꝙ cum mediꝰ terminus demonſtrationis fuerit quidditas, ac definitio rei, ex illo non concluditur definitio, niſi per accidens, hoc eſt, ſi fuerint D
a nobis conceſſæ duæ definitiones eiuſdem rei, tunc altera, per alteram concluditur, ſed ex accidenti, non per ſe: quoniam iam dixerat Ariſto. 2. Poſt. tex. 8. & commen. 37. 38. ꝙ in habentibꝰ diuerſas cauſas, diuerſæ poſſunt fieri definitiones, vt eſt ira, cuius materialis definitio, eſt feruor ſanguinis circa præcordia, finalis vero, ꝙ eſt appetitus vīdictę. in his igitur ſi altera hoc eſt materialis cōcludatur per finalem, E
concluditur ſyllogiſmo topico, qui eſt ſecundum accidens, non autem demonſtratiuo, qui eſt ꝙ ſe. & ſi quis dicat vnius rei non eſſe, niſi vnam definitionem, vel itꝙ hanc ipſam concludi, tunc opus erit in medio rurſus aſſumere definitionem, & erit petitio principiī, de qua Ariſto. mentionem facit 2. Poſt. tex. 3. & cō men. 20. vos autem videte exēplum, quod Auerr. deſumit, ex tex. citato. Quōd ſi concludamus definitionem per cauſam F
mediam extra quidditatē, vult hāc eſſe per ſe demonſtrationē, non autem, ex accidente, & talis demonſtratio eſt definitio ſolo ſitu differens. Exemplum ſit vobis, illius demonſtrationis, in qua concluditur riſibilitatem eſſe aptitudinem naturalem hominis, per animal ratiōale mortale: nam aptitudo illa, &c. eſt definitio riſibilitatis: medius vero eſt animal rationale, quod eſt cauſa illius definitiōis. & ſic

G euitamus petitionem principij, neque concedimus eiuſdem rei duas eſſe definitiones. nam definitio per definitionem non concluditur, immo potius definitio per cauſam. & ſi quis dicat, nonne in hoc exemplo nuperrime aſſignato, medius eſt etiam definitio? hoc eſt, animal rationale: reſpondet Auer. ꝙ poteſt eſſe definitio dum ſub forma oratiõis profertur, verum vt eſt medius, accipitur vti cauſa eſt, non vti definitio. Præterea, ſi vultis hãc
H diſtinctionem latius, legatis Auer. ſecundo Poſter. commento 37. & 42. Addit deinde, ꝙ ea definitio, quæ cõcluditur eſt imperfecta, & ea etiam, quæ cauſa media eſt, dici poteſt definitio imperfecta, quæ vero, ex vtraque perficitur, perfecta eſt definitio, & hæc eſt demonſtratio ſola poſitione differens. Sed hãc demonſtrationem ita diuidit, vt aliam ſimpliciter appellet, aliã propter quid, aliam vero vtriuſque ex eis conſtantem: quod
I vult eſſe intelligendum, ſiue hæ demonſtrationes ſint de re ignota ſecundum eſſe, & nota ſecundum definitionem: ſiue potius vtrumque fuerit ignotum, hoc eſt rei eſſe, & definitio: idq; biſariam, aut ſimpliciter, aut aliquo modo tantum. Affert & Auer. exemplum de ea demonſtratione, quę eſt de eo, quod ignotum eſt, non quidem ſimpliciter, ſed aliqua ex parte tantum, de lunę eclipſi. Etenim defectus eſt res cognita, ꝙ lunæ inſit, cum tamẽ K
ignota ſit, quo ad ſui definitionem. & ratio eſt, ea, ꝙ a multis cauſis eius lumen deficere poteſt. Componit autem hanc ipſam demonſtrationem in forma ſyllogiſtica hoc pacto, ob terræ interuentum fit priuatio luminis ſolis in luna, lunæ defectus eſt interuentus terræ, igitur defectus lunæ eſt priuatio luminis ſolis in luna. Ecce, ꝙ concluſio eſt definitio quædam lunæ defectus: imperfecta tamen, vt
L videtis. item quæ in medio eſt cauſa, cauſa eſt externa, hoc eſt efficiens, ſi vero paulo mutaueri mus ordinem terminorum, inde efficitur perfecta definitio ſolo ſitu differens, nempe, quæ dicit, lunæ defectus eſt priuatio luminis ſolis in luna, ob terræ interuentum. Vtrum autem hæc ſit demonſtratio ſimpliciter dicta nec ne, determinat ipſam eſſe huiuſmodi, ea ratione, quoniam præſtat duo quæſita, hoc eſt eſſe rei, & propter quid. id. n.
M maxime eſſe proprium demonſtrationis potiſſimæ voluit primo phyſic. in proœmio, primo poſt. 7. 8. 95. & in Epith. logi. ca. de demonſtratione. nam ſi quis non viderit lunæ defectum, hac demonſtratione diſcet, lunam ipſam deficere, & a qua cauſa id fiat. Hic vero non concedimus duas definitiones eiuſdem rei eſſe, quoniam concludimus definitionem eclypſis per ſuam cauſam, non per ſui definitionem:

A & per conſequens euitamus petitionem. concedit tamen, illam cauſam mediam poſſe extra demonſtrationẽ ſumere poſſe formam definitionis ſi per orationem ita pronuncietur, eclipſis eſt terræ interpoſitio: at hæc definitio, vt medium eſt, non definitio eſt, ſed cauſa, nam hæc idem ſunt re, ſed ratione differunt. Poſtremo Auerr. laudes canit, huius demonſtrationis, quæ definitio eſt potentia, hoc eſt, quæ a definitione ipſa min⁹
B minimo differt: idque facit, vt habeat hanc nobiliſſimam eſſe aliarum, commodiſſimam, & veluti metrum cæterarum omnium: vult enim nomen demonſtrationis dici æquiuoce de hac & de alijs ſpeciebus, vos autem non hoc intelligetis ſecundum rigorem verbi, ne ſit ſibi ipſi Auer. contradictorius. Nam æquiuocum pro analogo audiẽdum eſt, cum primo Poſt. commento 95. expreſſe dixerit demõſtra
C tionem dici ſecundum prius, & poſterius. Ad hæc, illud etiã explicat, non eſſe ſimpliciter demonſtrationem illam, cuius medius eſt definitio, vel pars definitionis, dico pars, vt ſi quis demonſtraret genus per differentiam, verbi gratia, animal de homine, ex rationali. id autem de definitione intelligetis, ꝙ non ſit medium, vti definitio eſt, ſed vti cauſa eſt, & hoc ait, ne fiat petitio principij, vt ſuperius deduxerat. At hoc in loco videbitur forte ſibi Auer. aduerſari D cum eo, ꝙ dixerat, primo poſte. commento 35. vbi primum, & ſecundum modum dicendi per ſe voluit ad demonſtrationem potiſſimam ſpectare, primus autem modus forma eſt medij, igitur medius erit cauſa interna & formalis, non autem cauſa extra quidditatem, hoc eſt, vel efficiens, vel finis, vt hoc in loco exiſtimat. Hæc difficultas licet longiori ſermone a nobis dimota fuerit in noſtris lectionibus ordinarijs primi lib. Poſt. tex. 9. E & commento 30. tamen breuibus, in præſentia dicere poſſumus, formam ſubſtantialem eſſe cauſam accidentis proprij, externam: nam rationalitas hominis, quæ eius forma eſt, eadem eſt efficiens quoddam riſibilitatis, non forma, cum ex ſeptimo diuinæ philoſophiæ, paſſio non poſſit formali definitione finiri, ob id, ꝙ caret genere: genus enĩ paſſionum non datur. Itaque cum in hac demonſtratione, quæ ſolo ſitu differt, demonſtre F tur materialis definitio accidentis proprij, nempe priuatio luminis ſolis in luna, de ipſo lunæ defectu, neceſſe eſt, vt medi⁹ terminus non ſit forma, & cauſa interna, ſed cauſa externa, quæ elargitur propter quid: & ſi dicat quis, cauſam externam conſtituere quartum modum per ſe, quem Auer. remouet a perfecta demonſtratione, vt conſtat primo poſt, commento 34. & 35

G dicetis, ꝙ ibi cauſa externa accipitur, quæ non conuertitur: at hic volumus eam externã, quæ & conuertitur, & adeo perfecta eſt, vt in his, quæ formam non habent, pro formali ratione ſumatur: eam autem vocat Auer. externam coexiſtentem primo Poſt. commento 35. datque exẽplum de terræ interpoſitione in lunæ eclipſi. Ad rem itaque dicimus, medium non accipi, vt cauſa ĩterna eſt & formalis, ſed vti externa accidentium, & paſ-
H ſionum, quæ demonſtrantur, ſed cauſam externam intelligimus illam, quæ eſt etiam forma ſubiecti, vt rationalitas eſt cauſa externa riſibilitatis, & eadem eſt hominis forma: vel quę pro forma rei accipitur, vbi forma non eſt, vel etiam nos latet, vti in caſu de defectu luminis, de tonitruo, decꝫ alĩs, quorum definitiones per cauſam demonſtratur, vt inde perfecta definitio ſolo ſitu differens, educatur. Tan-
I dem Auer. quæſiti huius diſputationi finem imponit: oſtẽditqꝫ ſe de his in 2. lib. Poſte. ample dixiſſe, nec non velle huic vltimæ determinationi nos acquieſcere, quam licet ſeram propoſuerit, maiori tamen iudicio, & ratione ductus, hoc nobis reliquit de mente Ariſt. eſſe tenendum: preſertim cum Alpharab. nihil, quod rationi conſonum videatur, attulerit, & pro huius cognitionis munere, Deo laudes de more ſubſcribit.

ARGVMENTVM K

In Quæſitum IX. An definitio ſit particularis, vel vniuerſalis tantum.

OCcaſio præſentis q̃ſiti hæc eſt. Nã Ariſt. 3. lib. de aĩa 26. ſcribit definitionẽ, quã quod quid eſt eſſe appellat, obiectum eſſe humani intellectus, cum autem ĩtellectus cognitio, rei ſit vniuerſalis, ſiue formæ, & notionis communis, inde efficitur, definitionem eſſe vl'em, hoc L
eſt ſubiecti, & rei communis. Amplius Auer. 2. phy. cõm. 28. & 91. 7. met. 43. definitionem voluit conſtare duplici forma, altera communi, quæ genus eſt, & altera propria, quę dr̃ia eſt, ſed vtraqꝫ harum eſt forma, & notio, itaqꝫ definitio vr̃is erit. Accedit, ꝙ Ariſt. voluit primo Poſte. tex. 9. & Auer. commen. 30. definitionem eſſe in primo modo dicendi per ſe: cum vero particularia, & indiuidua per ſe eſſe
M non poſſint, concluditur definitionem non poſſe dici particularem, neqꝫ ſingularium, ſed vniuerſalem. Item primo Topic. cap. quarto, & ſeptimo cap. ſecundo definitio conſtat genere, & dr̃ia, hęc vero ſunt prædicata communia pluribus, iccirco definitio erit res communis. Idem voluit Ariſto. 2. poſte. à text. 17. vſqꝫ ad 23. in qua parte docet venari definitionem, per inuentionem generum, & differentiarũ,

vſqꝫ

A vsq; ad speciem indiuiduã, hoc est specialissimam. Ad hęc pertinet, quod etiam dicitur primo Poste. tex. 22. vbi scribitur, definitionem non posse esse particularium, neque corruptibilium, quoniam omnis definitio, aut est principium demonstratiõis, aut conclusio, aut demonstratio sola differens positione: demonstratio vero non est particularium, neq; corruptibilium, quare nec ipsa definitio. Item Porphirius in libello, v. Vocum, in
B procœmio, testatur librum illũ vtilem extare ad definitionem colligendam, constat autem illum de communibus, & vniuersalibus tantum vocibus agere, ob id definitio erit vniuersalis. Sed apertius Hammonius in eodem libro cap. de Specie, explicans illa verba, descendentibus a generalissimis ad specialissima Plato in specie specialissima oportere quiescere, quoniam in diuidua infinita sunt, neq; eorũ fieri potest certa scientia, eam re
C fert rationem, q̃ indiuidua, neq; demonstrari, neq; definiri possunt, cum infinita sint, ex quib⁹ constat definitionem, esse vniuersalium, quoniam hæc finita, & terminata sunt. Præterea inibi vult Porphirius, indiuidua esse infinita, finitas vero species, nam, vt omnes eo in loco dicũt, species constituuntur differentijs essentialibus, indiuidua vero proprietatibus accidentalibus, sed proprietates accidentales non ingrediuntur veram, & exD quisitam definitionem, sed substantiales differẽtiæ, itaq; quod definitur erit vniuersale, nõ particulare. similiter, perspicua est Aristo. sententia 2. Poster. tex. 1. quæsita esse æqualia nũero his, quæ verè a nobis sciuntur. inter quæsita illud est, quod dicitur, quid est, & est ipsa definitio, igitur definitio, erit quæsitum vere scibile: quæ vere sciuntur vniuersalia, definitio ergo vniuersalis. Amplius definitio sumitur ab aliquo genere quatuor causaE rũ, causæ veræ sunt vles primo Post. tex. 43. itaq; d̃finitio ẽ vlis.

Cum his est, & locus 1. Poster. tex. 5. vbi Arist. agens de principijs immediatis, quibus demõstratio cõficitur, ea vocat dignitatem, positionem, suppositionem, & definitionem. Si itaq; definitio est principium, necesse est ipsam esse vniuersalem, non particularem. Sed idẽ habetur expressius primo Post. tex. commen. 81. vbi separãs Arist. definiF tionem a suppositione, vult suppositionem posse dici particularem vel vniuersalem, definitio vero non ita est, qm̃ semper est vlis. n. Auerro. textus legit: licet Boethij translatio legat neutrũ horum: de qua re, in lectionib⁹ nostris, ample disseruimus. At 1. Post. tex. 31. ostendens Arist. definitionem non posse concludi, nisi in prima figura, inquit, secunda semper negationem concludit, tertia particulare, itaq; cũ

G definitio ſit vniuerſalis, & affirmatiua, non niſi in prima figura concludi poterit. & cõſimilem videte locũ 2. Poſt. tex. ſecũdo. Item ſi definitio, & definitum ſunt vnum 7. met. tex. commen. 21. definitum autem eſt ſpecies, vt ibidem colligitur, & ſecundo poſt. tex. 22. patet definitionem eſſe vniuerſalem. Præterea definitio, & demonſtratio ſunt neceſſariarum rerum 7. meta. tex. commenti 53. indiuidua non neceſſaria ſunt, ſed contingẽtia, cũ
H habeant eſſe per differentias accidentales, itaq; de his ſciẽtia nulla erit, quare nec definitio. Accedit, qꝓ definitio eſt eorum, quæ permanent ſemper eadem, atqꝫ hæc ſunt vniuerſalia non particularia, vt in eodem 53. colligitur. & ſi quis dicat, dari ſingularia æterna, quæ ſemper eadem ſunt, huic Auer. reſpõdet 7. met. commen. 55. nam ſol, vt hic ſol non definitur, hoc eſt vti ſingulare eſt, ſed vt ſol, hoc eſt, vti eſt ſpecies: immo, qui definit ſingu
I laria æterna, quatenus ſingularia ſunt, decipitur, cum de indiuiduis illis non prædicetur aliquid vniuerſale primum, etenim primo poſter. text. 12. non eſt demõſtratio vniuerſalis, quę fit de indiuiduo vnico ſub ſpecie, dum demonſtratur paſſio illius, vt ſingulare eſt. & hanc ob cauſam Ariſt. ſeptimo met. tex. 53. aduerſatur Platoni, dicenti, ideas eſſe, nam, inquit, ſi darent eſſent definiendæ, vti ſingulares formę, ſunt enim extra animam K
ſingulares, & abſtractæ. Ex his concluditur, definitionem eſſe vniuerſalem.

Auerr. itaque, vt iam ad quæſiti explicationem deueniamus, ob ea, quę dicta ſunt, partim ex philoſophiæ commentarijs, partim ex logicis explicationibus deſumpta, in hoc loco quæſtionẽ format huiuſmodi, nunquid definitio ſit particularis, vel vniuerſalis tantum. Primum autem argumentatur, definitionem non poſſe dici particularem, idque L
oſtendit duplici ratione: prima eſt, ſi definitio eſſet particularis, particulare eſſet natura communis pluribus, hoc autem eſt abſurdum, quoniam pluribus in locis dictum fuit particulare dici de vno tantum, & loca ſunt, ex Porph. cap. de genere, & ca. de ſpecie: ex Ariſt. in anteprædicamentis cap. de his, quæ ſunt, & cap. de ſubſtãtia, item ex lib. Periherm. Sectione ſecunda, & lib. primo Priorum, ſect. ſecun-
M da cap. de copia propoſitionũ, ac demum 1. lib. Poſt. tex. 9.

Sed conſequentiam nõ roborat Auer. vos aũt ſic deducatis. qa dicis definitionẽ eẽ particularẽ, cũ definitio verificet de oĩb⁹ cõtentis ſub definito, iã neceſſe eſt ipſam definitionẽ eẽ cõem plurib⁹, verũ ſi definitio erit pticularis, efficiet pticulare eẽ cõe. Secũda rõ ad eandẽ cõcluſionẽ ẽ, qꝓ ſi ðfinitio erit pticularis, ſingulare diuideretur ĩ ſingularia.

id

A id autem eſt abſurdum, quoniã expoſitum eſt in libello Quinq; vocum, ſolas ſpecies diuidi in ſingularia, non autem ſingulare ipſum. Præterea in infinitum procederemus. Illatio vero ſic ab Auerroe deducta eſt, quia dicis definitionem eſſe particularem, quod autem definitur eſt ſpecies vna, cum pluralitate indiuiduorum, itaq; ſingulare in ſingularia diuidetur. His iactis, ſecundo loco Auerr. probat oppoſitam partem, nempe definiB tionem poſſe eſſe particularem vel rei particularis. idq; adſtruit ratione huiuſmodi. Si enim ſingulare, non definitur, ſingulare non differet ab vniuerſali, item ſingulare non p̃dicabitur in q̃d de ſuis ſuppoſitis: vtrumque vero eſt falſum, quare et id ex quo ſequitur. Conſequentis falſitatem ex eo inferre poſſumus, q̃ ea differunt quæ ex natura rei ſunt diuerſa: porrò ex natura rei diuerſa ſunt, ſingulare, & vniuerſale, vnde Ariſto. in lib. PeC riherm. ſectione ſecunda, res diſtinguit per oppoſitas differentias, quæ ſunt vniuerſale & particulare, & idem habetur in Anteprædicamẽtis item falſum eſt dicere ſingulare non prædicari in eo quod quid eſt, cum ſit verum dicere, quid eſt Socrates? eſt ſingulare, & ſic de cęteris hominibus. Illationem vero principalem ſic reducimus. Nam quia dicis definitionem nõ poſſe eſſe particularem, ſequit̃ particulare non eſſe diffinibile, at D omne quod ab alio diſtinguitur per ſuam diſtinguitur definitionem, igitur particulare cũ non definiatur, non etiam diſtingue tur à re vniuerſali. Item cum definitio ſit idem cum eo quod dicitur qnod quid eſt, aut ſaltem ſola differunt ratione, ſequitur ſi ſingulare non. definitur, ipſum non habere quod quid eſt, quare nec prædicabitur de ſuis ſuppoſitis, quod eẽ falſum iam demonſtratum eſt. Si vero quis dicat, ſingulare eſſe nomen ęqE uocum, & ex hoc velit difficultatem euadere, protinus hunc deridet Auerr. quoniam æquiuoci, inquit, non eſſe definitionẽ neque deſcriptionem: id autem intelligendum eſt de æquiuoco vero, ac ſimpliciter dicto, non autem de eo, quod analogũ vocant, nam id definiri poſſe in p̃cedentibus quęſitis determinatum fuit. Soluit Commentator, & vt ſui moris eſt in diſſoluendis rationibus difficilioribus p̃F poſitiones primum colligit, deinde reſponſionem ad argumenta vult eſſe intelligendam. prima eſt, q̃ rei ſingulari poteſt aſſignari certa quædam attributio rei communis, hoc eſt priuatio communitatis, quæ propria eſt vniuerſalium. Secunda eſt, quòd hæc attributio nõ eſt res poſitiua ſed priuatiua. Tertia, ex hac attributione priuatiua ſingulare definiri poteſt, non autẽ ex aliquo prædicato, quod

dicatur

G dicatur de pluribus. Quarta est, singulare, vti habet priuatiuam illam attributionem, quæ est priuatio communitatis, potest mouere intellectum, & definitur vti vero res est extra animã non mouet, immo est simpliciter singulare, & sic non definitur. Quinta est, errat, qui dicit omne id, cuius est definitio, id etiam esse vniuersale, non autẽ decipitur qui dicit, omne id cuius est definitio, dicitur commune. Sexta, commune habet duas H species, hoc est vniuersale, & priuationem vniuersalis. Ex his colligit, singulare vt singulare non communicari alteri singulari, & præsertim vbi singulare est Ens extra animam, nam si id fieret, esset vniuersale, quod est absurdum. cõueniunt tamen omnia singularia inter se in hoc communi, quòd habent priuationem vniuersalitatis. Primo modo non cognoscitur singulare ab intellectu, nec definitur. Secundo vero modo potest definiri, quæ est solutio per distinctionem, concilians argumenta in oppositum adducta. K L

FINIS.

INDEX RERVM OMNIVM, QVAE VTILIO-res nobis videbantur ex ſingulis commentis deſumptus, & ex Tomitani lectionibus collectus. In primum, & ſecundum librum Magnę Commentationis Auerrois, in Poſteriora Reſolutoria.

OMNIS doctrina, & diſciplina diſcurſiua fit ex præcognitis. Primo Poſte. cõmento Primo.

Propoſitio illa, oĩs doctrina &c. cõtinet ſub ſuo ſubiecto quæcunque in hoc libro traduntur, ſub prædicato uero compræhendit omnes ſpecies quæſitorum, ex Alpharabij ſententia. B

Propõ illa, omnis doctrina etc. continet ſub ſe cognitionem omnem aſſertiuam, non aũt definitionẽ contra Alph. 1. Poſte. cõ. primo.

Propõ illa, omnis doctrina etc. non competit artibus operatiuis & ſordidis, quæ artes factiuæ et mæ canicæ dicuntur aduerſus Themiſtium. 1. Poſte. com. 1. C

Partes definitionis cũ fuerint notæ per ſe aut per ſyllm, inde efficitur nota definitio. 1. Poſte. c. 1.

Definitio cũ ẽ modice ignota eget diuiſione & cõpoſitione ut fiat nota. 1. Poſt. cõ. 1.

Definitionis nõ eſt demonſtratio, qũo ſit intelligendum, uide. cõ. 1.

Partes definitionis largiũtur definitionẽ, nõ eo modo quo per ſe notum dat per ſe ignotum. cõ. 1.

Partes definitionis concluduntur per demonſtrationẽ, eo mõ, quo ignotum p ſe concluditur ex per ſe noto. cõ. 1.

Inquiſitio eſt interdum res ambiẽs inductionem & ſyllogiſmum. cõmento. 1. E

Subiectum artis dicitur trifariã, nam uel præcognoſcitur eius eẽ, uel quid eius nomen ſignificet, uel utrumq;. com. 2.

Præcognitiones quid & quod primum audiendæ ſunt de præmiſſis. 2. de ſubiectis ac poſtremo de quæſitis, id latuit Them. com. 2.

Cognitio præmiſſarũ, eſt cognitio concluſionis in potentia non in actu. com. 3. F

Reminiſcẽtia ẽ cognitio quæ actu præfuit. com. 3.

Res particulares dum latent ſenſum, & ſubintrant rem uniuerſalem notam, abſque ulla præcognitione diſcuntur. com. 3.

Singularia nõ prædicantur de aliqua re: id quomodo ſit audiendum, uide com. 4.

Scire

G Scire & ignorare licet contraria ſint, tamen alia atque alia ratione ſumpta ſe ſe cõpatiũtur. c. 4.
Sophiſtarum Cauillũ, quo ſcire tollebant, quo mõ intelligẽdũ. c. 4.
Cur tacuit Ariſt. Cauillũ Menonis quo ille, ſcire negabat. com. 5.
Quæſitũ naturaliter ignotum non põt fieri actu cognitũ, ſed eſt potentia ſcibile. com. 5.
Scire ab Ariſt. definitũ eſt de conditionibus præmiſſarũ demõſtra
H tionis ſimpliciter, quæ primo intenta eſt in hoc libro. c. 7.
Scire ab Ariſt. definitum non comprehendit ſub ſe demonſtrationem ſigni. com. 7.
Conſtare ex præmiſſis ueridicis, ſeparat demonſtrationem à ſyllogiſmo dialectico. cõ. 8.
Medius terminus in demonſtratione ſimpliciter, debet eẽ cauſa ut
I res ſit, et noſtræ ſcientiæ, hoc eſt eſſendi & inferendi, id autẽ non eſſe in demonſtratione, quia uel etiam propter quid, uide. cõ. 8.
Demonſtratio ſimplex eſt primo ac principaliter demonſtratio, quæ alijs non eget & quæ præmiſſis naturaliter primis cõſtat, cæteræ uero demonſtrationes ſecundario ſunt dicendæ demõſtrationes, et ſunt illæ quæ compoſitæ appellantur, hoc eſt, quarum præmiſſæ immediatæ non ſunt, K
ſed ad ĩmediatas referũtur. c. 10
Medius terminus in demonſtratione ſimpliciter, non põt eſſe cauſa amborũ extremorũ, hoc eſt, ſubiecti & prædicati, itẽ nõ ſubiecti tantum ut uoluit Alpha. nõ ẽt cauſa ut maius inſit minori ſolũ ut uoluit Auicenna, ſed eſt cã maioris ſecundi eius eſſe, & ut maius inſit minori. com. 11.
Cauſæ ſunt notiores apud naturã, L
compoſitis. com. 12.
Senſata non ſunt cõparanda intellectis. com. 12.
Natura non omnino cognoſcit ſenſata. com. 12.
Conceptus compoſitorum ſunt notiores nobis, conceptibus ſuarum cauſarum, ſed apud naturam res contra ſe habet, hæc. n. primũ cõgnoſcit cauſas quã cõpoſita. c. 12
Res uniuerſales, quæ ſunt multorũ, ſunt notiores apud nos. c. 12. M
Nomen præmiſſæ, eſt nomen dictũ per comparationẽ ad aliud, nempe ad ſyllogiſmum cõ. 13.
Enuntiatio, præmiſſa, & quæſitũ, idem ſunt re. atq; ſubiecto, ſed rãtione inter ſe differunt, & conſideratione. differentiã uide. c. 13.
Licet deſcribere aliquid per enumerationem ſuarum ſpecierum, quo mõ id uerum ſit, uide ex Ariſtotelis

A ſtotelis deſcriptione.com.13.
Non dari medium inter contradictoria,& ẽt inter contraria,ubi proprie accipiuntur,uide cõ.13.
Cõtraria uidentur ptinere ad demonſtrantem, contradictoria ad Topicum, qua ratione id ſit audiendum.quære in com. 13.
Dignitas eſt cognitio innata addiſcenti.com. 14.
Poſitio continet ſub ſe aſſertionẽ & conceptionem:c.14.
B Definitio non dicit aliquid alicui ineſſe, niſi per accidens.c.14.
Quicquid eſt cauſa eſſendi aliquã rem,ſm aliquam denominationẽ uel ſimpliciter, illud eſt dignius talis eſſe.com.15.
Impoßibile eſt, ut ſcĩa de re ignota,ſit melior,ſcĩa rei naturaliter notæ,immo neq; æqualis eẽ põt. Erit itaq; ſcĩa noti,melior et maior ſcĩa ignoti. com.16.
C Ratiocinatio ſm euidentiam, quæ ſit, uide com. 16.
Præmiſſas eſſe notiores concluſione,eſt conditio generalis,quæ cõpetit ſyllogiſmo topico,demonſtratiuo,& oratorio.c. 17.
Differentia inter topicum & demonſtrantẽ quæ nam potiſſimum ſit,uide com.17.
Aſſertio eſt quid commune Veridico & Mendaci,com. 17.
Diſtinctio ueri & falſi,ſm diuerſi D tatem Artium conſiderantium illa pulcherrima habetur. cõ. 17.
Duo contraria in materia contingente, ſunt ambo falſa.com. 18.
Demonſtratio non ob aliam cauſam fit, niſi ut ex prioribus ſcia mus id quod poſterius eſt.c.18.
Vna ex ſuppoſitionibus huius artis eſt, q̃ ſcia noſtra quæ demonſtratiõe acquiritur,debet in præ miſßis & mediis habere ſtatũ, et E nõ procedere in infinitum.c.21.
Terminus medius in ſyllogiſmo,cuius præmiſſæ ſunt per ſe notæ,facit ſcientiam illam, quæ dicitur intellectus. com. 21.
Reciprocatio demonſtrationis eſt poßibilis, cum i una procedimus à cauſa, in alia ab effectu.c.23.
Reciprocatio in demonſtratione ſimpliciter ſecum ipſa, aut cum alia demõſtrationis ſpecie eſt impoßibilis.com.24. F
Reciproca demonſtratio non põt fieri niſi in terminis conuertibilibus, qui ſunt propria,& definitiones.com.26.
Scientia quæ fit per cãm, eſt ſcientia certa, neceſſaria & impermutabilis.com.28.
Proprietates cõſtituẽtes præmiſſas neceſſarias ſunt tres, dici de omni,p ſe, & uniuerſale.cõ.29.

Per

G Per ſe in primo modo diuiditur in quinq; alios modos. uel cũ prædicatur tota definitio de definito, uel genus uel differentia, uel pars generis, uel pars differentiæ. com. 30.

Prædicatio per ſe primi modi eſt in omnibus prædicamentis. c. 31.

Prædicatio per ſe ſecundi modi eſt ſolum in prædicamentis accidentium com. 31.

H Prædicatio per ſe in ſecundo modo fit dupliciter, uel quando in definitione prædicati accipitur ſubiectum, uel genus ſubiecti, aut genus generis ſubiecti, dum modo non tranſcendamus genus artis. Et uide de hoc quid uoluerit Alpha. quidq; Auerrois ſentiat in digreßione, quam facit in hoc propoſito. com. 31.

Accidentia in quorum definitione ſumuntur eorũ ſubiecta, ſunt proI prietates ipſe, ut riſibilitas hominis &c. com. 31.

Omnis prædicatio uel ẽ per ſe uel ſecundum accidens com. 32.

Vtrũ relatiua quæ mutuo definiũtur faciant prædicationem per ſe, uide com. 32.

Vtrum cauſæ efficientes, per ſe inſint ſuis cauſatis, uide. c. 32.

Res compoſitæ propriæ definiuntur, non autem ſimplices, & præſertim illæ quarum eſſe partim K eſt in anima & partim extra. et ideo relatiua non habent ueras definitiones.

Cauſa efficiẽs nõ eſt de cauſis quæ inexiſtunt rei, & ob id non ſumitur in definitione ſui effectus niſi per accidens. com. 34.

Difficile demonſtramus rem aliquam per eius cauſam efficientem, quoniam poſita tali cauſa, non ſequitur neceſſario effectus illius cauſæ com. 34. L

Vtrum quartus modus dicẽdi per ſe ſit demõſtratiuus ſimpliciter, uide com. 34.

Non omnis cauſa efficiens ingreditur demonſtrationem ſimpliciter, ut credidit Alphar. immo tales cauſæ pro maiori parte ſui pertinent ad demonſtrationem ſigni, & aliqñ ad demonſtrationem propter quid tãtum. Quod ſi cauſa efficiens demonſtrationẽ M ſimpliciter conſtituat, eſt illa efficiens quæ dicitur eẽ in re, quã Auerr. coexiſtentem appellat: pro ut eſt terræ interuentus reſpectu Eclypſis. c. 35.

Demonſtratiõis medius terminus non poteſt eẽ quælibet cauſa ex quocunque genere ſumpta, ut uoluit Alphar. ſi demonſtratio ſimpliciter fit ex primo, et ſecundo modo

A modo dicendi per se. com. 35.
Vtrum per se & necessarium conuertantur ad inuicem, an potius differant, uide com. 35.
Accidentium propriorum diuisionem, utilem ualde, uide in. c. 35.
Quid sit prædicatum primum, siue uniuersale, quæ eius conditiones aduersus Alphara. & alios, uide com. 36.
Vniuersale & primum aliquando
B differre, colligitur in. c. 37.
Singularium non esse demonstrationem, com. 37.
Demonstratio alia uera, alia estimata est com. 37.
Primum prædicatum esse reciprocum & conuertibile, uide in fine com. 37.
Numero, Magnitudini, Tempori ac Motui non dari communem naturam uniuocam uide. c. 38.
C Error circa illud uniuersale, quod
II. est de lineis æquidistantibus, an sit in medio termino, an potius in quæsito, uide aduersus Themistium in com. 39.
Inductio non facit acquirere nos prædicationem per se, sed secundum accidens. c. 41.
Quæ differentia sit statuenda inter demonstrationes & sophisticas orationes. c. 41.
Prædicatum primum, siue uniuersale quod nam sit, aduersus Alphar. & Auempacem, item & Themistium, uide com. 41. D
Perfectissima esse demonstrationem quæ est definitio in potentia com. 41.
Demõstrationem fieri ex his quæ cõueniũt naturæ operibus. c. 41.
Accidentale non ingredi demonstrationem, & quæ huius sit causa. com. 41.
Prædicatio generis an sit prima
E & uniuersalis. c. 41.
Locum cõstruẽdi esse topicum, & destruẽdi interdũ demõstratiuũ, itẽ quæ nã sit eorũ differẽtia aduersus Alphar. uide. c. 43.
Necessarium & essentiale nũquid idem sint & conuertibilia, an aliqua ratiõe differẽtia, uide. c. 44.
Necessarium & contingens interdum opponi, interdum simul idẽ esse com. 44.
Proprietatum mutuam prædica- F
tionem esse necessariam per accidens com. 44.
Genus cum specie an faciat prædicationem primam, & undequaq; necessariam nec ne. uide. c. 44.
Demonstrationem nõ esse nisi unã unius rei, aduersus multos recentiores expositores, uide. cõ. 46.
Error Sophistarum & dialecticorum, quo pacto differant, c. 47.

Regula

G Regula, propter quod unumquodque tale &c. quomodo intelligẽda. com. 51.
Demonſtrationis ſpecies tres eſſe, uide com. 51.
Accidẽtia quædã ſeparabilia, quædam connexa eſſe. c. 52.
Neceſſarium duplex eſſe, rei & conſequentiæ. com. 53.
Prædicatum primum, ſiue uniuerſale, quod nam ſit, aduerſus Alexandrum et Themiſtium, uide. c. 54. Item, num concluſio demonſtrationis poſſit eſſe uniuerſalis nec ne, ibidem.
H
Demonſtratio ſimpliciter eſt illa quæ præſtat nobis ſummam ueritatem. com. 55.
Maior pars demonſtrationũ ſimpliciter fit de accidentibus eſſentialibus. com. 56.
Trãſitus de genere in genus utrũ dari poſſit, & quo modo liceat,
I & quo modo non, uide. c. 56.
Demonſtratio affirmatiua uerior eſt negatiua. com. 57.
Demõſtratio ſimpliciter eſt de accidentibus. com. 57.
Scientias non tranſcendere co. 58. & pro hac materia uide etiam com. 59. &. 60.
Artem eſſe particularem uel communem. com. 60.
Ars particularis an poſſit tradere principia artis cõis. com. 6.
K
Particularia utrum ingrediantur demonſtrationem, uide c. 63. et aduerſus Alpha. ibidẽ nonnulla.
Quo modo ſe habeant illa particularia ad demonſtrationẽ, quorum unicum eſt ſub ſpecie individuum, uide com. 65.
Cauſæ cõmunes ſunt degenere cauſarum per accidens. c. 66.
Scientia debet correſpondere naturæ operibus. c. 67.
L
Demonſtrationem conſtare ex terminis conuertibilibus colligitur in fine com. 68.
Tranſitus ſciẽtiarum an detur, itẽ quæ ſciẽtiæ ſint ſubalternæ, quæque diſparatæ, uide com. 69.
Subiecta artium & ſciẽtiarum trifariam diuidi, uide com. 69.
Subalternatas artes quo modo inuicem ſe habere dicamus, uide in fine com. 69.
Prima Philoſophia eſt ars commu
M nis, quoniam conſiderat Ens, ut Ens com. 70.
Metaphyſicum dare ſubiecta aliarum artium, & quo modo, uide commento. 70.
Vtrum Artes poſſint ſua probare principia, nec ne, uide cõ. 70. itẽ aduerſus Auicennã, quædã inibi.
Artẽ particularẽ poſſe dare cauſas ſui ſubiecti per ſigna. cõ. 70.

Quo

A Quo modo intelligendus ſit ille locus in. 1. Phyſic. tex. 1. q. ſcientia habetur ex cognitiõe principiorum & cauſarum, uſque ad elementa. com. 70.

Prius & notius ad nos & quo ad naturam interdum ſimul concurrere. com. 70.

Tranſitum in ſcientis non dari. c. 71. aduerſus Alphar. ibidem.

Subiectum Artis ſemper ab artifice ſupponitur, uel quia notum ſit B ex ſe, uel quia alibi demonſtratum. com. 73.

Ars non cõcludit ſubiectum eſſe, ſed aliquid de ſubiecto, hoc eſt quæſitum: uide & quid ſit quæſitum ſimplex et compoſitum. in commento 73.

Vtrum in ſimplici quæſtione ſi eſt, aliquid ſupponatur, uide cõ. 73.

Quæſita quæ quærũtur eſſe duplicia, uel accidentia, uel definitiC nes aut definitionum partes, lege com. 73.

Præmiſſæ illæ quæ uidentur pluribus artibus cõpetere, ſicut illa, omne totum eſt maius ſua parte: uel, ſi ab æqualibus æqualia demas quæ remanent ſunt æqualia, an ſint uniuocæ, uel æquiuocæ, uel analogicæ. uide in cõ. 74. & contra Alpha. nonnulla ibidem.

An ars quæ conſiderat quantitatẽ poſſit dici una, uide com. 74. D

Quãtitas quo modo ſit genus unũ. uide cõ. 74.

Tranſitum non dari de genere in genus, uide cõ. 74.

Sermonem demonſtratiuum eſſe finitum, oratorium uero infinitũ, uide cõ. 77. Item cur oratoribus ſtatuant iudices certum tempus dicendi, horologio fluẽtis aquæ, ibidem.

An opĩo poſſit aliqñ dici ſcia. c. 78 E

Definitio facit cognoſcere eſſentiam nominis, nõ autem dicit eſſe uel non eſſe. c. 79.

Definitio dat diſtinctæ idipſum qđ definitum largitur cõfuſe. c. 79.

Linea, quo modo à naturali cognoſcaẽ à et mathematico, uide c. 80

Idea Platonis, eſt forma exiens à rebus ſingularibus. c. 81.

Ideæ non poſſunt deſtrui à logico, quoniam illud eſt opus diuini philoſophi. c. 81. F

Vniuerſale quod ſcibile eſt, non eſt idea, ſed natura communis multis particularibus, penitus in potentia. com. 81.

Principia communia, alia eſſe quæ unicam artem cõcernunt, aliqua uero quæ ad plures artes æquæ referuntur, uide. c. 83.

Topicæ artis finis ẽ ſola uictoria, ſed iudicatiuæ artis finis eſt co=

G tio entium, ſecundū ultimum ſua rum cauſarum, & uti entia ſunt. com. 85. uide & ibidem differen tiam harum, quoniam ars topica non habet ſubiectum, ars iudica= tiua habet ſubiectum.

Scientiæ contemplatiuæ utuntur medijs uniuocis, non autem æqui uocis. com. 90.

Senſum non decipi circa propriū obiectum. com. 90.

H Intellectum non decipit circa res itelligibiles mathematicas. c. 90

Quando intellectus in intelligen= do errat, quæ ſit cauſa errandi, uide. com. 90.

Quo modo liceat ſyllogizare ex ambabus præmiſſis affirmatiuis in. 2. figura, uide in com. 92.

Reſolutio per cōtrarium quid ſit, et cur ita dicatur, item duas eſſe reſolutionis ſpecies, uide c. 93.

Topicus differt à demonſtrante in I ter cætera, q topicus utitur præ miſſis mediatis, demonſtrans ue= ro immediatis. c. 94.

Demonſtrationes ſunt trium ſpe= cierum, ſigni, propter quid, & ſimpliciter. item quo modo in= terſe diſtinguantur, uide aduer= ſus Auicennam, qui negabat de= monſtrationem ſigni eſſe ſub ge= nere demonſtrationis collocan= dam. com. 95.

Demonſtratio dicitur analogicè, K hoc eſt ſecundum prius atque po ſterius de tribus ſpeciebus ſuis. com. 95.

Demonſtratio quomodo inferat prius per poſterius, & poſterius per prius, lege in. c. 96.

Quo modo propō uniuerſalis ne= gatiua ſyllogizetur, in ſecunda fi gura tantum, per cauſam remo= tam, nō autem in prima, uide ad longum uerborum ſeriem in cō. L 99. & aduerſus Themiſtium & Alphar. quædam ibidem.

Demonſtratio cauſæ & ſigni quo pacto differant in ſcientijs ſubal ternis & diſparatis, & utrum ſciæ tranſcendant, uide in c. 100

Sciētias ſe ſe coadiuuare inuicem, quo modo ſit intelligendum, ui= de com. 100.

Ars theorica & pratica, quo mō inuicē ſeſe coadiuuent, cō. 100.

Mathematicū procedere à priori M ſimpliciter, Phyſicū uero à prio ri quo ad nos, lege in c. 101.

Mathematicas artes eſſe certiſſi= mas, & uehementis uniuerſalita tis. item quædam inibi ex The= miſtio. com. 101.

Mathematicas ſcientias præſtan= tiſſime demonſtrare. c. 103.

Mathematicarum demōſtrationū maior pars eſt ſimpliciter, uide.

A in com.103. & de certitudine illarum nonnulla ibidem.

Quando ſunt due res, quorum una negatur ab alia, & inter illas eſt medius terminus, neceſſe eſt, ut altera illarum ſit ſub illo medio: ex quo ſequitur non poſſe fieri ſyllogiſmum ex ambabus præmiſſis negatiuis, uide in com. 108. & contra Auicennam nonnulla ibidem.

B Medius terminus proportionatus primæ figuræ eſt ille, qui ſecundum ipſius naturã concludit uerum in omni materia. c. 123.

Deficiẽte ſenſu quo modo deficiat ſcientia, uide in.c.134.

Senſibile aliud proprium, aliud cõmune dici.com.134.

Sunt quædam nobis naturaliter cognita, de quibus nõ recordamur quando illa nobis per ſenſum aduenerint, ſed putatur hæc eẽ de

C genere ſenſibilium communium, & quæ ſint hæc, lege com.134. item nonnulla aduerſus loquẽtes ſuæ legis, inibi.

Topicum nõ uti immediatis aſſumptis, quia non conuenit enti, uide com.136.

Definitum prædicari de definitione per accidens & præter naturam.com.137.

Ariſtotelem aliqñ repetere unum & idẽ, colligitur in fine c.140. D

Conuertibilia licet faciant mutuã & reciprocam conſequentiam, non tñ ex utraq; parte faciũt naturalem prædicationem, ſed ex altera tãtum exceptis relatiuis, & quæ circulo gignuntur, quæ ſemper uiciſſim naturaliter referuntur, uide in c.142.

Particulare eſt duplex, uerum & non uerũ. non uerum eſt id, quod naturaliter poteſt de alio prædi E cari. Verum, eſt quod dicitur ſingulare quod de nullo naturaliter prædicari poteſt, uide com.143.

Extrema finita poſſe habere infinita media, potentia, non actu com.143.

Syllogiſmus logicus quis ſit, uide com.148.

Syllogiſmus logicus, ſiue dialecticus fit ex præmiſſis non proportionatis.com.148.

Prædicatio accidentalis poteſt ire F in infinitum: prædicatio eſſentialis non.c.148.

Prædicationem aliam eſſe naturalẽ, aliam præter naturam: item aliam per ſe, aliam per accidẽs, uide com.148.

Ideæ Platonis ſunt uniuerſalia extra mentem, de quibus apud illum fiunt demonſtrationes, non autem apud Ariſtotelem.c. 149

G Demonſtrationes eſſe rerum ſenſatarum, nõ idearum. com. 149.
Demonſtratio logica et ſyllogiſmus ex communibus & ueris, nõ autem eſſentialibus. c. 152.
Logica utimur duobus modis, uel ut inſtrumentum eſt, et hæc eſt illi propria operatio. Vel prout ẽ una ſcientiarum, uide cõ. 152.
Quo modo primus et ſecundus modus dicendi per ſe habeant, ſtatum, & ſint finiti, uide com. 153.
H & aduerſus Themiſtium pauca quædam, ibidem.
Genus an prædicetur de ſpẽ, uniuerſaliter, uide com. 155.
Particulare eſſe uel ſingulare, uel ſignatum clauſura particulari, uide com. 160.
Demonſtratio eſt de uero, & uerum eſt quædam res extra animam exiſtẽs prout eſt in anima: ex ſententia Platonis. c. 160.
Demonſtratio de re uniuerſali coegit multos ueteres philoſophos
I aſſerere, uniuerſale eſſe extra animam. com. 162.
An uniuerſale ſit in anima, uel in particularibus, & dum in particularibus exiſtit, an ab illis ſola ratiõe differat, uel etiam magis, uide com. 162.
Scientiam uniuerſalem eẽ per ſe, particularẽ per accidens. c. 163.
Vniuerſale non eſſe extra animã, K
niſi in potentia. c. 164.
Error prouenit interdum ratione defectus noſtri, interdũ ex parte entis ſm ſe, in fine. c. 164.
Scientia quæ fit per ultimam cauſam cauſarum ſingulorum entiũ eſt perfectiſſima, uide c. 166.
Scientia & ſcitum ſunt correlatiua, & iccirco ſe ſe mutuo infe-
runt ſm eandem rationẽ et gradum. cõ. 167.
Scientia uniuerſalis quo modo in- L
ferat ſcientiam particularium, & non contra, uide com. 168.
Concluſionem aliquando eſſe notiorem præmiſſis, ratione materiæ, uide com. 176.
Materia eſt cauſa ut in ſcientijs inueniatur id quod eſt per accidẽs. & ob id ſcientia eſt certior, quæ magis à materia abſtracta ẽ, c. 178
Differentiam inter unum, & punctum, quo ad eſſe principium cõ M
tinui & diſcreti, uide com. 178.
Scientiam eſſe de genere uel uniuoco, uel analogo, uide c. 179.
Subiecta ſcientiarum quo mõ differant, uide com. 179.
Speciem eſſe ſimilitudinem indiui duorum, lege. c. 182.
Vniuerſale & particulare sũt res oppoſitæ. c. 182.
Nihil eſſe, quod ſit ignotum nobis

ex

A ex ſui natura, ſed ex eo quod inſenſibile eſt, uel ægre à ſenſu comprehenditur. c. 183.
Artium ſubiecta differunt, per differentiam ſuorum principiorũ. com. 186.
Principia cõmunia æquiuoca quæ ſint, uide. c. 193.
Aſſertio quid ſit. com. 195.
Logicum & Phyſicum conuenire in conſideratione de differentia
B inter ſcientiam & opinionem, ſed differre in modo conſiderandi, uide com. 202.

EX LIBRO SECVNDO Poſteriorum Analiticorum.

PRIMVS Liber Poſteriorum eſt de demõſtratione, ſecundus eſt de definitione. com. 1.
Definitionem eſſe rem diuerſam
C à demonſtratione, quoniã quæſitum quid eſt differt à quæſito demonſtrationis, uide com. 1.
Quæſita prima & naturalia, quæ ſint, lege com. 1.
Quæſitum & ſcitum, partim idem eſſe, & partim differre, lege in comm. 1.
Scientia oĩs an præſupponat quæſtionem, an potius ſit ſcientia aliqua quam nõ quærimus ullo tempore, uide com. 1. D
Quæſita naturaliter occulta, ſolo ſyllogiſmo fieri manifeſta, cõ. 1.
Quæſtionem quid eſſe ſimplicem, uide an definitio ſit uel nõ ſit de genere incomplexorum. c. 3.
Quæſita poſterioriſtica eſſe de rebus extra animã naturaliter. c. 3.
Quæſita nunquid ſint quatuor tantum, uel plura, uide com. 3. item quæ ſint quæſita poſterioriſtica uocata, & dialectica. ibidem itẽ E quid differat quæſitum Theoricum à quæſito logico inibi.
Quæſita alia eſſe quæ accidunt Entibus, uti ſunt in anima, alia uti ſunt extra animam. com. 3.
Demonſtrationem ſimpliciter diſtingui à demonſtratione ſigni et cauſæ, et quo mõ uide in fine. c. 3.
Cur demonſtratio ſimpliciter ſit perfectiſſima omnium aliarum, lege in com. 5. F
Cauſam non eſſe particularem, ſed uniuerſalem, com. 6.
Per accidens aliquando opponi ei quod eſt per ſe: interdum aliter accipi. com. 6.
Accidẽtium quoddam eẽ obiectũ demonſtrationis, quodã uero nõ, com. 6.
Quid & propter quid eẽ idem re atque ſubiecto, ratione uero differre, com. 6.

G Demonſtrationes eſſe rerum ſenſatarum, nõ idearum. com. 149.
Demonſtratio logica et ſyllogiſmus ex communibus & ueris, nõ autem eſſentialibus. c. 152.
Logica utimur duobus modis, uel ut inſtrumentum eſt, et hæc eſt illi propria operatio. Vel prout ẽ una ſcientiarum, uide cõ. 152.
Quo modo primus et ſecundus modus dicendi per ſe habeant, ſtatum, & ſint finiti, uide com. 153.
H & aduerſus Themiſtium pauca quædam, ibidem.
Genus an prædicetur de ſpẽ, uniuerſaliter, uide com. 155.
Particulare eſſe uel ſingulare, uel ſignatum clauſura particulari, uide com. 160.
Demonſtratio eſt de uero, & uerum eſt quædam res extra animam exiſtẽs prout eſt in anima: ex ſententia Platonis. c. 160.
Demonſtratio de re uniuerſali coegit multos ueteres philoſophos
I aſſerere, uniuerſale eſſe extra animam. com. 162.
An uniuerſale ſit in anima, uel in particularibus, & dum in particularibus exiſtit, an ab illis ſola ratiõe differat, uel etiam magis, uide com. 162.
Scientiam uniuerſalem eẽ per ſe, particularẽ per accidens. c. 163.
Vniuerſale non eſſe extra animã, K niſi in potentia. c. 164.
Error prouenit interdum ratione defectus noſtri, interdũ ex parte entis ſm ſe, in fine. c. 164.
Scientia quæ fit per ultimam cauſam cauſarum ſingulorum entiũ eſt perfectiſſima, uide c. 166.
Scientia & ſcitum ſunt correlatiua, & iccirco ſe ſe mutuo inferunt ſm eandem rationẽ et gradum. cõ. 167.
L Scientia uniuerſalis quo modo inferat ſcientiam particularium, & non contra, uide com. 168.
Concluſionem aliquando eſſe notiorem præmiſſis, ratione materiæ, uide com. 176.
Materia eſt cauſa ut in ſcientijs inueniatur id quod eſt per accidẽs. & ob id ſcientia eſt certior, quæ magis à materia abiũcta ẽ, c. 178
Differentiam inter unum, & pũctum, quo ad eſſe principium cõ M tinui & diſcreti, uide com. 178.
Scientiam eſſe de genere uel uniuoco, uel analogo, uide c. 179.
Subiecta ſcientiarum quo mõ differant, uide com. 179.
Speciem eſſe ſimilitudinem indiui duorum, lege. c. 182.
Vniuerſale & particulare sũt res oppoſitæ. c. 182.
Nihil eſſe, quod ſit ignotum nobis ex

A ex ſui natura, ſed ex eo quod inſenſibile eſt, uel ægre à ſenſu comprehenditur. c. 183.
Artium ſubiecta differunt, per differentiam ſuorum principiorũ. com. 186.
Principia cõmunia æquiuoca quæ ſint, uide. c. 193.
Aſſertio quid ſit. com. 195.
Logicum & Phyſicum conuenire in conſideratione de differentia
B inter ſcientiam & opinionem, ſed differre in modo conſiderandi, uide com. 202.

EX LIBRO SECVNDO Poſteriorum Analiticorum.

PRIMVS Liber Poſteriorum eſt de demõſtratione, ſecundus eſt de definitioue. com. 1.
Definitionem eſſe rem diuerſam
C à demonſtratione, quoniã quæſitum quid eſt differt à quæſito demonſtrationis, uide com. 1.
Quæſita prima & naturalia, quæ ſint, lege com. 1.
Quæſitum & ſcitum, partim idem eſſe, & partim differre, lege in comm. 1.
Scientia ois an præſupponat quæſtionem, an potius ſit ſcientia aliqua quam nõ quærimus ullo tempore, uide com. 1. D
Quæſita naturaliter occulta, ſolo ſyllogiſmo fieri manifeſta, cõ. 1.
Quæſtionem quid eſſe ſimplicem, uide an definitio ſit uel nõ ſit de genere incomplexorum. c. 3.
Quæſita poſterioriſtica eſſe de rebus extra animã naturaliter. c. 3.
Quæſita nunquid ſint quatuor tantum, uel plura, uide com. 3. item quæ ſint quæſita poſterioriſtica uocata, & dialectica. ibidem itẽ
E quid differat quæſitum Theoricum à quæſito logico inibi.
Quæſita alia eſſe quæ accidunt Entibus, uti ſunt in anima, alia uti ſunt extra animam. com. 3.
Demonſtrationem ſimpliciter diſtingui à demonſtratione ſigni et cauſæ, et quo mõ uide in fine. c. 3.
Cur demonſtratio ſimpliciter ſit perfectiſſima omnium aliarum, lege in com. 5.
F
Cauſam non eſſe particularem, ſed uniuerſalem, com. 6.
Per accidens aliquando opponi ei quod eſt per ſe: interdum aliter accipi. com. 6.
Accidẽtium quoddam eẽ obiectũ demonſtrationis, quodã uero nõ, com. 6.
Quid & propter quid eẽ idem re atque ſubiecto, ratione uero differre, com. 6.

G Cauſæ quæ reſpõdẽt quæſito quid eſt, ſunt materia & forma: quæ uero reſpõdent quæſito propter quid, ſunt finis & efficiens. com. 6. in fine.

Medium eſſe cauſam omniũ quæſitorum. com. 7.

Cauſa uniuerſalis an ſenſu poſſit innoteſcere nec ne, uide c. 7.

Imaginationem rei ſingularis præſtare intellectionem rei uniuerſalis, & quo mõ id fieri poſſit, lege in com. 7.

H Demonſtratio eſt definitio in potentia: & ob id hæc differunt ſola ratione, non re & ſubiecta: uide huius cauſam in com. 7.

An quæſtio ſi eſt, ſit quæſtio cauſæ, uide non minus breuem quã ſubtilem huius rei determinationẽ in com. 8.

Regulæ logicales ſunt multæ, pro maiori parte earum, uide cauſam in com. 8.

I Scientiam aduenire nobis firmiorem, poſt dubitationes appropriatas rei ſcibili, uide in fine cõmen. 8.

Dubitationes alias eſſe proportionatas, alias non, uide ex ſententia Matthij interpretis. c. 9.

Res quo ad ſubſtantiam definiuntur, quo ad accidentia demonſtrantur, ex ſententia Themiſtij. com. 9.

K Definitionem eſſe ſemper uniuerſalem & affirmatiuam, uide c. 9

Scientiam demonſtratiuã non alia uia acquiri poſſe quàm per demonſtrationem. com. 10.

Demonſtrationes ſimpliciter, quæ dant cauſam & eſſe, fieri de accidentibus pro maiori parte, & ſemper. uide altam nimirum inquiſitionem huius rei in commẽto. 12.

L Demonſtratio per cauſam remotam, non eſt uera & ſimpliciter demonſtratio. c. 12.

Præmiſſarum demonſtratiuarum eſſe definitiones, non autem demonſtrationes, uide in cõ. 14. & hoc diligenter perpendas: ne uera ſententia ſit tibi multorum errorum cauſa.

Definitiones notificant quidditates ſubiectorum Artium, & ſuorum etiam ſubiectorum partiũ. M com. 15.

An ars poſſit tradere cauſas ſui ſubiecti, q̃ non, uide com. 15.

Definitiones notificare quæſita, eo modo quo notificãt ipſa principia lege in fine cõ. 15. & recte conſidera.

Definitionis partes non prædicari uiciſſim, ſed habere ſolam cõpoſitionẽ illam, quæ dicitur modus

A dus conditionis, & annexæ clauſulæ: com.16. quem locum ſi diligenter & ſtudioſe perceperis, poteris innumeras tollere contradictiones.

Demonſtratio largitur rei quiddi tatem per accidens, uti definitio rem eē, nam definitio per ſe dat rei quidditatem, uti demonſtratio rem eſſe.c.17.

Definitio cū eſt naturaliter ignoB ta uidetur non poſſe aliunde aſſumi & concludi quàm per demonſtrationem: quoniam quæſitum naturaliter occultum nō poteſt alio inſtrumento notificari quàm demonſtratione. com.20.

Definitionum ignotarum duas eſſe ſpecies, uide com.20.

Definitio utrum, poſsit demonſtratione concludi nec ne, uide doctā digreſsionem in com.20. & aduerſus Alpharabium nonnulla C ibidem.

Definitiones duas non poſſe eſſe unius rei, contra Alpharabium. com.20.

Demonſtrationem ſolo ſitu differentem non concludere definitionem per aliam definitionem, aduerſus Alpharabium.com.20

Definitio completa non prædicatur de aliqua re per medium, ſed bene pars definitionis, ſed pars eſt inepta ad demonſtrationem conſtituendam. com.21. & D ibidem ex Alpharabio pauca quædam.

Petitio principij quæ & quo modo ſit, uide com.21.

Definitio animæ ex Platone. commento.21.

Petitio principij uera eſt, cùm idem per idem demonſtratur, cō mento.21. item nonnulla uide de hac re, ſecundum Alexandrum E & Themiſtium, ibidem.

Themiſtius pro maiori parte conſentit dictis Alexandri.com.21. circa finem.

Syllogiſmum non largiri definitionem per ſe ſed per accidens, quoniam uis ſyllogiſmi, eſt largiri maius ineſſe minori per mediū. com.22.

Difficilem & profundam eſſe ual de quæſtionem illam ab Ariſtotele examinatam, utrum definiF tio una per aliam concludi poſſit in demonſtratione. commento.22.

Ariſtotelis laudes ab Auerroe ſumme decantatæ.c.22.

Dei prouidentiam aſſerit Auerroīs in fine com.22.

Syllogiſmi & inductionis differentiam, uide in com. 23.

Inductio ſiue inquiſitio nihil neceſ

G ſario colligit, com.23. id caute conſidera, ne Auerrois alibi ſit ſi bi contradictorius.
Syllogiſmi cathegorici & conditionalis differentiam quære in com.23.
Syllogiſmus conditionalis non concludit niſi illationem conceſſerit reſpondens.com.23.
Syllogiſmus conditionalis maxime pertinet ad artem topicam, uide & huius rei cauſam.c.23.
H Definitio nota, poteſt diuiſione colligi, ſed ignota eget ſyllogiſmo, com.23.
Diuiſionem cõferre ad ſyllogiſmũ & inductionem, ſed alia atq; alia ratione, uide com. 24. & quid Alpha. de hac re dixerit.
Species definibilis, eſt ſpecies ultima indiuiſibilis, hoc eſt, ſpecies ſpecialiſſima, uide in fine commento.24.
I Diuiſio largitur ſcientiam minoris ueritatis quam faciat ſyllogiſmus.com.25.
Syllogiſmus largitur naturaliter ignotum, diuiſio naturaliter notum.com.25.
Diuiſio an inferat definitionem illatione neceſſaria, nec ne, uide com. 25.
Non omnem illationem neceſſariã eſſe ſyllogiſticam, com. 25.
Syllogiſtica illatio eſt, ignoti ex noto.com.25.in fine.
Definitionem eſſe propriam definito, & conſtare rebus eſſentialibus.com.26.
Definitionis partes, aliquãdo eiuſmodi ſunt, ut neque genus, neque ulla ex differentijs ſit conuertibilis cum definito, licet aggregatum ex illis omnibus efficiatur conuertibile. Aliquando uero ultima differentia eſt conuertibilis, c. 26. tu uero nota, hoc ultimum raro fieri, cum differentiæ ultimæ, & conuertibiles lateant nos, ut plurimum. L
Differentia rationalis cõuertitur cum homine, quoniam ſolus homo habet rationem.c.26.
Definitio utrũ poſſit concludi per ſui definitionem, quo modo ſyllogiſmum aſſerimus, bonum eẽ, ex ſui definitione, uide amplam digreſſionem ad hoc pertinentem. in com.27. M
Definitionem, et definitionis regulas nõ eſſe comparandas ſyllogiſmo, neq; ſyllogiſmi regulis: quæque horum ſit differentia, uide ad longum in com.27.
Definitiones eſſe duplices, alias quæ educũtur ſyllogiſmo, et alias quæ diuiſione & compoſitione innoteſcunt, quæque harum ſit diffe=

differentia, uide com. 27.
Cathegoricus ſyllogiſmus eſt omnium perfectißimus, quoniam ſibi ſufficit, et à ſeipſo perficitur. com. 28.
Contraria quo modo ſe habeant, quo ad eorum ſcientiam, & ignorantiam, item quo ad eorum eſſe notius alterum altero, uide c. 29
An inquiſitio, ſiue Inductio poßit colligere definitionem ex collectione ſingularum eius partium, nec ne. com. 31.
Qui quærit an res ſit, non quærit an Ens ſit illi genus: ſed quærit an quod ex eius nomine concipitur in anima, ſit ens extra animam. com. 33.
Quæſtum eſſendi compoſitum eſt quæſtum de genere accidẽtium. com. 33.
Quæſtum ſi eſt ſimplex, an ſit de genere ſubſtantiæ, uel accidentium, uide in. c. 33. item quæ Alexander, inibi.
Subiectũ ſit per ſe notum, artifex illud ſimpliciter ſupponit, & nõ recipit ab alia arte: ſi uero fuerit ignotum, illud recipit aliunde. com. 33.
Subiecti ſpecies ſi demõſtretur, id nũquam uel raro accidere. c. 33.
Definitio nota, et notum definitũ, utrum poßint demõſtrari, quòd hoc ſit definitio illius, uide c. 34.
Quot ad ueram definitionẽ requirantur, uide com. 34.
Orationes explicantes nomina eſſe enunciationes oratorias. c. 35.
Definitionis et ſyllogiſmi compoſitionem ualde differre. com. 35.
Definitionis compoſitio eſt conditionis & corroborationis clauſulæ: ſyllogiſmi uero compoſitio eſt compoſitio enunciationis indicatiuæ. cõ. 35.
Ariſtotelis mos eſt, poſt topicam perſcrutationem afferre orationes demonſtratiuas. com. 36.
Medius terminus in demonſtratione, qui eſt occaſio & cauſa quiditatis, neceſſario uel eſt quidditas, uel aliud à quidditate, quod eſt malus extremum. com. 37.
Concluſiones quæ ſunt rerum quidditates & definitiones, dũ eſſentialiter concluduntur, opus eſt, ut medium terminum habeant, qui ſit quidditas huius rei, quæ concluditur, & non eſt petitio principij. com. 37.
Quidditates hoc eſt definitiones demonſtrantur, quando inter illas & rem definitam fuerit medium, quod eſt quidditatis cauſa. com. 37.
Demonſtratio quæ concludit definitionem, poteſt eſſe, demonſtratio

G tio propter quid tantum uel potißima. nam ſi definitio erit nota, ſed non per eius cauſam, & per cauſam poſtea demõſtretur, erit demonſtratio propter quid. ſi uero definitio erit ignota ineſſe ſuo definito, & ea notificet quid nomen ſignificet, ac medio demonſtretur, qui det illam definitionem eſſe, ac illius cauſam ſimul, erit demonſtratio ſimpliciter. & tu diligenter hanc rem
H propende. com. 37.

Definitio cum de alia definitione prædicatur, facit prædicationẽ per accidens non autem per ſe, ſicut etiã prædicatio proprij de proprio. c. 38.

Topicum concedere eius rei plures eſſe definitiões, uide cauſam com. 38.

Definitio quo modo concludi, & non concludi poßit per demon-
I ſtrationem aduerſus Alphar. uide & quidem diligenter digreſſionem. com. 38.

Cauſa quæ demõſtrat definitionẽ, ſi fuerit extra quidditatem, dat ſimul eſſe et definitionem, ſi eſſe fuerit ſcitum per accidens. ſi uero illa cauſa fuerit definitio, uel definitionis pars, ea nõ largitur definitionem in concluſione, niſi per accidens. c. 38. contra Alph. ibidem. uide & quædam contra K Auempacem.

Demonſtrationes ueræ illæ ſunt, q̃ ſunt in potentia definitiones, eõ. 38. & ob id, quicquid ſcribitur in primo lib. Poſte. ſcribitur propter id, quod in ſecundo libro declaratum eſt. cõ. 38.

Cauſæ conſtituentes rei quidditatem ſunt materia & forma: cauſæ extra quidditatem ſunt finis & efficiens, ex quibus quidditas L ipſa demonſtratur. c. 39.

Vera ſciẽtia eſt per demonſtrationem ſimpliciter, hoc eſt per eius cauſam, com. 39.

Demonſtrationes quæ dant eſſe et cauſam, eſſe definitiones in potẽtia proxima uel ẽt in actu. c. 41.

Poſteriora in eſſe non conſtituere uerum medium terminum demonſtrationis. c. 41.

Medius terminus demonſtrationis aliquando eſt oratio, aliquan M do non, uide. c. 41. item aduerſus Alphar. ibidem.

Cum demonſtramus unam partem definitionis per aliam, ut genus per differentiam, non eſt demonſtratio, tãto minus demõſtramus quidditatem. c. 41.

Demonſtrationes quæ largiuntur eſſe & cauſam, hoc eſt in quæſtis compoſitis, fiunt de accidentibus

A tibus essentialibus.c. 41.
Quæsita scientiarum speculatiua-
rum pro maiori parte sunt de ac
cidentibus essentialibus.c. 41.
Demonstratio, ut syllogismus est,
non concludit definitionem,cum
inter definitionem ac definitum
nõ sit medium naturaliter, quod
sit definitio, ex qua concludatur
definitionẽ inesse definito. c.42
Definitio naturaliter ignota nulla
B uia alia potest manifestari quàm
per demonstrationem, dum mo-
do illius definitionis sit causa me
dia qua demonstretur.c. 42.
Definitio quando demonstretur,
& quando non, & quæ sint loca
topica, quibus educatur defini-
tio.com.42.
Res quæ nesciuntur esse per earũ
causas, non posse sciri etiam per
definitiones.com. 44.
Cognitio rei per accidentalia,di-
C minuta & difficilis est cognitio,
uide huius causam.c.44.
Oratio una,uel est una per se, uel
per accidens.com.45.
Definitio alia rei,alia nominis, cõ
mento.45.
Demonstratio & definitio cum di
cuntur idem esse re, sed differre
positione,id posse intelligi bifa-
riam,com. 45.
Demonstrationis compositio quo
modo differat à compositione de D
finitionis,uide.c.45.
Quæsitum demõstrationis est pro
pter quid,quæsitũ aũt definitio-
nis est quid.c. 45.
Demonstratio & definitio cum so
la positione differant,utrũ quod
demonstratione scitur,sit illud ip
sum quod definitiõe cognoscitur,
uide.cõ.45.
Definitio, quæ est conclusio demõ
strationis,& quæ principium,et E
quæ tota demonstratio positione
differens,quæ sint,& qua ratio-
ne differant, uide com.46.
Medius terminus est causa maio-
ris extremi.c. 47.
Medij termini dispositio fit qua-
tuor modis.uide & quidem dili-
genter hanc diuisionem,commẽ-
to.47.
Demõstratio pro maiori parte est
de accidentibus.c.47.
Causarum genera esse quatuor, in F
ductio probat,uel naturale scien
di desiderium.c.48.
Mathematicum non habere ue-
ram materiã,colligitur ex com-
men.49. hoc est materiam sen-
sibilem.
Demonstratio per materiam, fi-
nem,et efficientem causam, quo
modo procedat, uide com. 49.
50.51.52.

G Demonſtrari rem interdū per materiam ſimul & finem, uide cō. 53. & .54.
Mathematicæ ſcientiæ non habēt materiam. c. 54.
Rerum eternarum an ſit neceßitas, magna quæſtio eſt. c. 54.
Poßibile quod non eſt in actu, ſi actu eſſe poſuerimus, nihil inde ſequitur mendacij. c. 54.
Neceßitas duobus modis dicitur, naturalis & uiolenta. c. 54.
H Aequiuoca nomina eſſe uitanda. com. 54. in fine.
Cauſa finalis eſt perfectio & bonum. com. 55.
Syllogiſmus ex ambabus affirmatiuis in ſecūda figura admittitur. ſi præmiſſa conuerti poteſt, c. 56
Illatio neceſſaria aliter eſt in rebus cœleſtibus, aliter in rebus generabilibus, uide. c. 61.
Non licere facere neceſſariam illationem in rebus in quibus poſt
I prius generatur poſterius, quoniam inſtans non eſt inſtanti continuum immo ſicut punctum non eſt continuum puncto cum inter duo quælibet puncta ſit linea media, ſic inter duo inſtantia cadit tēpus medium, & ratio eſt, quia indiuiſibile, non continuatur indiuiſibili. c. 62.
Generatum licet ſit diuiſibile, inſtans tñ in quo uerum eſt dicere K
q illud fuerit ē indiuiſibile. c. 62.
Linea uti diuiditur p infinita puncta, ſic tempus per infinita inſtantia. com. 62.
Generatio non eſt continua ex ſe, ſed ultimum ſuccedit primo. c. 63
In his quæ generātur ſm prius & poſterius, licet inferre ex poſteriori prius, & non ex priori poſterius: quia prius nō continuatur poſteriori. c. 64. L
Artem eſſe quodam modo affinē naturæ. com. 65.
Cauſam efficientem in rebus generabilibus non inferre neceſſario cauſatum, & ob id in tali cā non eſſe dictū unuerſale et quatenus ipſum. c. 67.
Multa ſunt, quæ neceſſario & uicißim ſe ſe inferunt, licet unum nō ſit cauſa alterius. Nam ortus ſolis infert occaſum & econ- M
uerſo. item æſtas inferre hiemē, & hiems æſtatem, uide huius cauſam in com. 67.
Quæ cauſæ efficientes faciant neceſſeriam illationem, & demonſtrationem ſimplr, lege in c. 67.
Tres eſſe ſpecies rerum, in quibus poſterius ifertur ex priori. c. 67
Principalem intentionem Ariſtotelis in ſecūdo lib. Poſte. eſſe agere de definitione. com. 69.

Res

A Res quæ non habent cauſas, neq; ipſæ, neque earũ definitiões pñt demonſtrari. c. 69.
Definitio qua methodo & uia innoteſcat, uide. c. 69.
Quæ prædicantur in quid, ea omnia eẽ uniuerſalia et neceſſaria. com. 71.
Quæcunq; ſubſtantiam rei indicãt, illa quidem uel ſunt genera, uel definitiones. c. 71.
Definitio ſecundum rei ueritatem
B eſt, indiuiduorũ quæ ſunt in actu. com. 71.
Genus eſt quoddã uniuerſale et totam, quia eſt compoſitum ex ſpeciebus, & ſpecies ſunt ſicut partes ipſius: & ipſum eſt illarum ſicut totum & confuſum. cõ. 72.
An habita definitiõe completa generis, per prædicata eſſentialia illi propria, licet aggredi definitiões ſpecierum, in quas illud ge
C nus primũ diuiditur, uide cõ. 72.
Indiuiduum apud nos eſſe notius ſpecie, & ſpecies genere. cõ. 72.
Eductio definitionis, licet haberi poßit per diuiſionem & compoſitionem, tamen notior eſt, uia compoſitiua, quàm diuiſiua, quia principium compoſitionis eſt magis ſenſatum, quàm diuiſionis. c. 72. Adde uiam diuiſiuam eſſe notiorem apud intellectum, & tu hæc recte conſidera, ibidem. D
Definitiones conſtare naturaliter ex genere & differentia. cõ. 73.
Diuiſionem nõ concludere neceſſario quicquam. c. 73.
Compoſitum nobis ignotum eẽ de genere eorum quæ poſſunt uel sẽſu, uel ſyllogiſmo cognoſci. c. 73
Compoſitionis modus proprius eſt in cognitiõe rerum uniuerſaliũ, quarum ueritas habetur uia ſenſus. com. 73.
Senſatæ res, licet poſteriores ſint E in eſſe, ſunt tamen priores in cognitione in philoſophia naturali. com. 73.
Intelligibiles res ſunt nobis notiores in Mathematicis, quàm ſenſibiles. com. 73.
Genus commune eſſe partem generis propinqui. c. 74.
Generis locum eſſe ante differentias, & quæ ſit huius cauſa. c. 74
Definitio quo modo componatur, F quæque ſit ratio collocandorum generum et differentiarum quis etiam ſit ordo & ſeries in ipſis differentijs ſeruanda, uide à cõ. 74. uſque ad. 78.
Differentias eſſentiales non accidentales eſſe colligẽdas pro definitionis compoſitione. cõ. 78.
Via compoſitiua potior eſt, quam uia diuiſiua, com. 80.

Artes

G Artes syllogisticæ factiuæ quæ sint uide com.82.
Definitio specierum inuenitur ab individuis sensu cognitis.c.82.
Aequiuocatio latet in uniuersalibus, non autem in particularibus.com. 82.
Via compositiua facilior est, uia diuisiua.com.82.
Analoga nomina utrum definiri possint, uide & quidem accurate in com.83.
H Nomina accommodata & translatitia nõ uenire in usum definitionis.com.84.
Dialecticum non definire per nomina accommodata & translatitia, tanto minus demonstratiuum.com.84. licet aliquãdo sed raro illud occurrat: in quo uero casu lege diligenter.c.84.
Medium terminum esse causam accidentis manifeste colliges in
I com.85.
Differentias dari unas secundum analogiam.c.87.
Causæ unæ, uel specie, uel genere unæ dicuntur.com.89.
Quæstiones specie differentes dici duobus modis, in fine.c.89.
In causis & causatis esse reciprocationem com.91.
Omnis demonstratio quæ non est per causam, est demonstratio an sit. com. 92. K
Demõstrationẽ quamlibet esse uel causæ uel essendi. cõ.92. & ibi considera an excludat Auer.demonstrationem simpliciter.
Prius & posterius quot modis se se inuicem inferant, & ex horũ illationibus quo modo tres oriantur demonstrationis species, & quid in hoc senserit Alpha. uide in com. 93.
Dictum de omni esse id quod amplectitur tres conditiones, ut sit in toto, ut sit per se, & primum, L com.94. & ibidem considera an Auerr. discrepet à doctrina Aristotel.in.1.Poste.
Primum prædicatum quid sit, uide com.94.
Primum præmissarum non esse illud idem quod est in conclusionibus.c.94. uide & horum differentiam ibidem. M
Quæsita alia per se, alia per accidens. com. 84.
Quæsita sunt accidentia propria specierum, & generum. c.94.
Quæsita cum sunt differentiæ uel definitiones, sunt quæsita prima, sed hæc nõ possunt per causam demonstrari, uide & quidẽ diligenter huius rei ratiões in.c.94.
Medius terminus in demr̃one dẽt eẽ prior maiori extremo.c.94.

Generis

A Generis prædicatio utrũ ſit prima nec ne, lege. c. 94. et quid Alph. de hac ipſa re exiſtimarit.
Entis per accidens eſt ſcietia per accidens. com. 94.
Formæ differentes uolunt diuerſas materias. c. 94.
Genera eſſe ſimilia primæ materiæ, lege in com. 94.
Cauſæ an multæ poßint eẽ eiuſdẽ cãti p ſe, uel potius p accñs, uide
B Medius terminus ẽ definitio maioris extremi. c. 95.
Medius terminus aliquãdo eſt oratio compoſita. c. 95.
Medius terminus nõ poteſt eẽ genus. com. 95.
Medius terminus an poſſit eẽ differentia, uide com. 95.
Eiuſdem rei nõ poſſunt rẽ plures formæ, uide ex hoc, utrum eiuſdẽ ſpeciei poſſint eſſe plures differentiæ, nam differentia eſt ipſa forma. com. 95.
C Medij termini proportionem cũ quæſito, quo ad æquiuocationẽ, uel generalitatem illorum, uide in com. 96.
Genus eſſe uel analogum, uel uniuocum, uide in. c. 96. in fine.
Terminus additus tribus terminis ſyllogiſticis, auget ſyllogiſmum, com. 97.
Per ſe ſine primo nõ facere demõſtrationem perfectam. õc. 97. & D quid Alph. uoluerit, ibidem.
Cauſam unam poſſe eẽ multorum cauſam, uide com. 97. & quo modo medius terminus ordinetur in tali caſu, ibidem.
Medius terminus eſt definitio maioris extremi, id diligẽter propende in com. 97.
Cauſa una eſt unius rei, quæ metriũ & mẽſura eſt aliarum cauſarum E com. 98.
Syllogiſmi conſiderationẽ eſſe partem conſiderationis de demonſtratione. com. 100.
Demõſtrationem eſſe intẽtionẽ et ſcopum libri Priorũ, et libri Poſteriorum reſolutoriorũ. c. 100.
Demõſtratio & ſciẽtia demõſtratiua idem ſunt, eo modo quo album & albedo. c. 100.
Principia demõſtratiõis à qua animæ uirtute fiant, et producãtur, F nõ eſt logici ſcire. com. 101.
Plato opinatur intelligibilia non fieri ex ſe, & ſciẽtiam eſſe remi niſci. com. 101.
An principia pẽdeant a ſenſu uti cætera intelligibilia, itẽ an à pueritia ea ſumpſerimus, nec ne, uide in com. 102. & 103.
Senſus, memoria, experientia, et uniuerſale, quo modo inuicem ſe habeant, ude in com. 104.

Idem

G Idem esse principium scientiæ in rebus artefactis & theoricis. com. 104.
Propositiones uniuersales experimento acquisitæ sunt principia rerum theoricarum aliæ, aliæ factibilium. c. 194.
Inquisitio, siue inductio facit cognoscere rẽ uniuersalem. c. 106.
Inquisitio topica quæ sit, & quo modo ab alijs distinguatur, uide com. 106.
H
Quæ sit causa ut nonnulla intelligibilia manifeste uideantur nobis à sensu acquiri, nonnulla uero non, lege in fine com. 106.
Phantasia, opinio, Intellectus sapientia & scientia, quo modo se habeant, uide in com. 107.
Scientiam principiorum esse meliorem, quàm scientia conclusionum, & quæ huius sit causa, uide commento 107.
K
L

FINIS.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQR.

Omnes sunt Quaterniones.

Venetijs, apud hæredes Lucæantonij Iuntæ, Anno Domini.
M D LXII.